

Harvard Medical Library
in the Francis A. Countway
Library of Medicine - Boston

VERITATEM PER MEDICINAM QUÆRAMUS

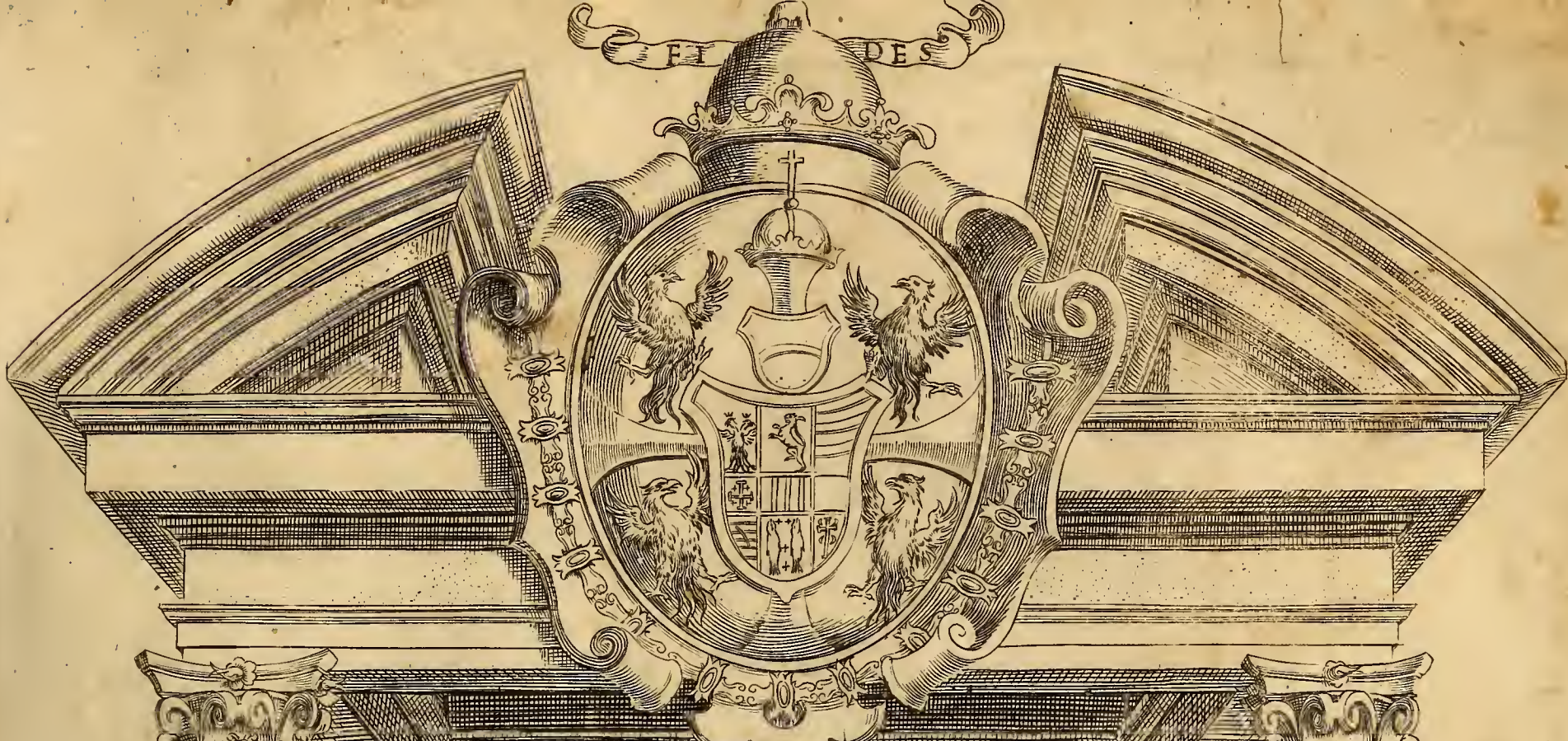
J. Mason Warren

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

<http://archive.org/details/gasparistaliacot00tagl>

G A S P A R I S
T A L I A C O T I I
B O N O N I E N S I S
*De Curtorum Chirurgia per
insitionem.*

LIBRI DVO.

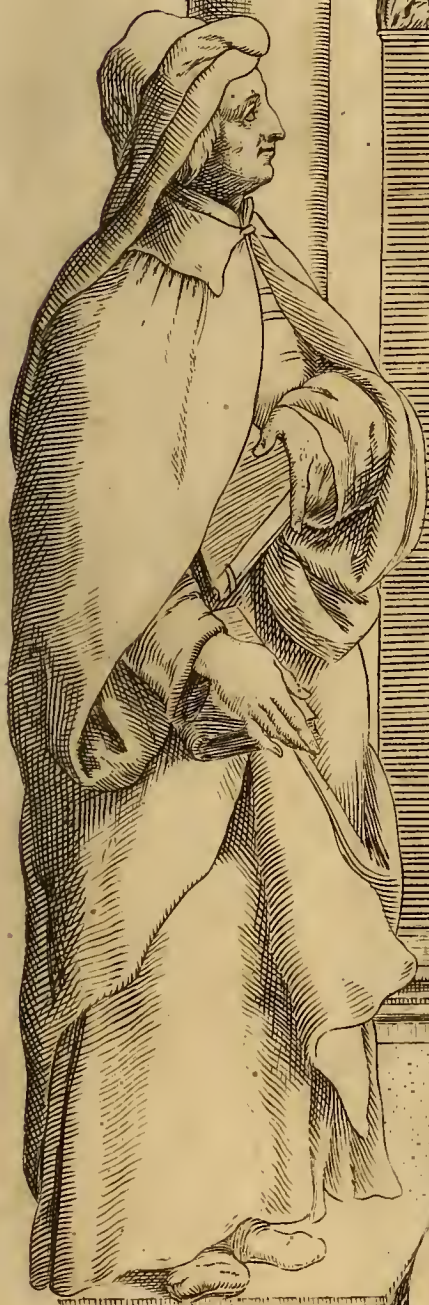
A D S E R E N I S S I M U M
P R I N C I P E M D.

V I N C E N T I V M

G O N Z A G A M

Mantuae, & Montis Ferrati

D V C E M

DIVINVS
HIPPOCRATA
S, COVS

SAPIEN
TISSIMVS
GALENVS
PERGAE
MENVS

Apud Gasparem Bindonum

G A S P A R I S

T A L I A C O T I I

B O N O N I E N S I S,

PHILOSOPHI ET MEDICI PRAECLARISSIMI;

Theoricam ordinariam, & Anatomem in Gymnasio Bononiensi publicè profitentis.

De Curtorum Chirurgia per insitionem;

LIBRI DVO.

In quibus ea omnia, quæ ad huius Chirurgiæ, Narium scilicet, Aurium, ac labiorum per insitionem restaurandorum cum Theoricen, tum Practicen pertinere videntur, clarissima methodo cumulativè declarantur.

Additis Cutis Traducis instrumentorum omnium, atque deligationum Iconibus, & Tabulis.

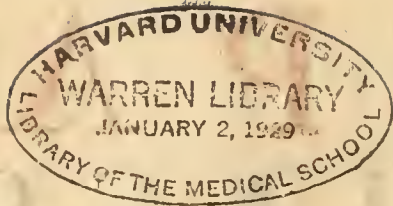
Cum Indice quadruplici expeditissimo, Capitum singulorum, Authorum, Controuersiarum, Rerum denique & verborum memorabilium.

Cum Priuilegijs Summi Pontificis, Casaræ Maiestatis, Christianissimi Regis Galliæ, Regis Hispaniarum, Senatus Veneti, & aliorum Principum.

V E N E T I I S, M D X C V I I.

Apud Gasparem Bindonum iuniorem.

Gli Eccellentissimi Signori Capi dell' Illustrissimo Consiglio di X. infra scritti, hauuta fede dalli Sig. Reformatori sopra lo studio di Padoa, per relatione delli tre à ciò deputati, cioè del Reuerendo P. Inquisitor, del circ. Secretario del Senato Gio. Maraueglia, & di D. Fabio Paulini Dottor & lettor publico, che nella Cirugia di Gasparo Tagliacozza, non vi è cosa alcuna contra le leggi, & è degna di stampa, concedono licentia, che possa esser stampata in questa Città.

Dat. die 9. Octobris 1596.

D. Aluise Mocenigo.

D. Siluan Capello.

D. Marc' Antonio Frizzo.

} Capi dell' Illustrissimo Consiglio di X.

Illustrissimi Consilij X. Secretarius
Coelius Magnus.

1597. Adì 29. April.
Registrata nell' officio cont. la Biafema.

Philippus Brocardus officij cont.
Blasph. Coad.

Cum licentia Superiorum.

VERITAS LIBERABIT VOS

Aliud.

Lux hominum Hippocrates, potuit dum cernere lucem:
Hippocrate extincto lux nova Gaspar erit.
Magnus uterque manu, medica & clarissimus arte:
Maius hic alterius nomine nomen habet.
Hic verè fuerit centum pro millibus unus:
Hæc cape, diuini sunt monumenta viri.
Iam mihi, Coe senex, iamq; ipse valet Galene:
Ipsa etenim inclusa est hoc medicina libro.

Idem Græcè redditum.

Ἦν φάος Ἰπποκράτης μερόπων, ἐν ὅσῳ φάος εἶδεν,
Νῦν δ' ἀνθ' Ἰπποκράτους Γάσπαρ ὁδ' ἐστὶ φάος.
Ἄμφω μὲν πατισσοῦνης εὖ ἔργα μαθόντες.
Ζῶν δ' ὄγε τοῦ φθιμένου κρείσσονα δόξαν ἔχει.
Οὗτος δ' ἠέτερόν πολλῶν ἀντάξιός ἄλλων.
Θεῖ, ἄγε, τοῦ θεοῦ μνήματα φῶτος ἔλε.
Κῶε γέρον, μέγα χαῖρε, σύ τ' ὦ μέγα χαῖρε, Γαλλίε.
Αὐτῷ ἦδε φέρει βίβλος ἀκεσορίω.

Ad Galenum.

*Curta doces curare; at curtus es ipse, Galene:
Ut curtus ne sis, hoc opus ecce dabit.*

A. P.

IN GASPAREM TALIACOTIVM AVCTOREM,
& Gasparem Bindonium Bibliopolam.

A. P.

Ἄδηλον.

Ὡς τα, ρίνας, χείλη, τὰ χαρίζεται ὄψει κάλλος,
Εἰ πάρα, κἀνάπαλιν αἶχος ἀπὸντα φέρει:
Ἐκπάγλως ἀγχιτίζει Γάσπαρ, ἄπος τε διδάσκει
Αἶς ἕτερος Γάσπαρ ἐξέφερον σελῆσι.
Τὰς δ' ἀνερίζοντες καθ' ἐν οὐνομ' αἰεῖδετε πάντες
Ἄνδρε δ' ὕψ' ἠδ' ἐχάρην οἶδατε ἀμφοτέροις.

Idem Latinè Julio Signio Interprete.

QVI formam si adsint, si absint, dant dedecus ori,
Nares, labra, aures mirifice reficit
Gaspar: pagellis ac edocet hisce mederi,
Quas alter Gaspar protulit in medium
His evolventes uno sub nomine utrumque
Iam canite, ambobus gratiam habete viris.

DE LIBRO GASPARIS
TALIACOTII

Medici præstantissimi, de Chirurgia Curtorum.

DVM reparas curtas inhoneſto vulnere nares,
Et reuocas labij, atq; auris ab arte decus,
Arti naturam concedere, nec Senis illud
Diuinum in morbis eſſe, ſed arte doces:
Maſte animo Gaspar, medicamhis dita artibus artem;
Non modo tu princeps, ſed Deus artis eris.

Fabius Paulinus Philoſophus, & Medicus
pangebatur.

IN GA-

SERENISSIMO PRINCIPI

D. VINCENTIO GONZAGAE
MANTVAE, ET MONTISFERRATI DVCI.

Gaspar Taliacotius. S.

VOD in benè morata Republica, Serenissime Dux, facere solent boni ciues, vt omnem operam suam, omne studium, omnes conatus suos ad patrię dignitatem, & vtilitatem conferant: Id etiam in re literaria, & præcipuè in scientijs, artibusq; ingenuis pertractandis sanctè colendum est, vt, qui in ijs laborant, benè de ijs mereantur, & ad commodum aliorum omnem curam, omnem diligentiam suam, & industriam conuertāt. Sunt enim, qui in hoc uite genere plus de suo, quam aliorum fructu laborent. Sunt qui non tam alios iuuent, quam qui vel voluerunt, vel potuerunt, improbent. Atque apud hos mirum, quàm contentionum, quàm hēsitationis omnia plena sunt, quàm apud illos aliorum nihil sani est, cum tamè, si candidè intuearis, minus dicant, quam alij, imo quandoq; nihil; Reperiuntur etiam, qui ne otio torpescant, animum ad scribendum appellunt, quorum condicio forsan melior est, sed ad iuuandos homines paulo iniquior, vt potè qui non quid alijs ex usu sit, vident, sed quomodo sibi satisfaciant. Non desunt præterea inani quadam, & falsà popularis gloriolæ aura commoti, qui, nō quàm benè, sed quàm bellè, & variè dicant, hoc vnum moliuntur, & faciunt; Atque hi ostentandi potius ingenij sui, quàm iuuandi alios, in medium prorumpunt, non absimiles athleticis, qui ad plausum populi in arenam prosilientes, vanum illud fortitudinis nomen captabant, cum uel ad tutandam Rempublicam, uel ad augendam omnium essent ignauissimi, & ineptissimi. Eos uehementer commendarem, qui non tam uarietate, & splendore scriptorum, quam bonitate, & decore suam probarint operam, non ut de ijs vulgus leuioris, & hebetioris ingenij, sed optimi quique candidioris, & acrioris

iudicij, & præcipuè posteri iudicent, & commodum aliquod inde percipiant. Quod si omnibus esset æque propositum, uel non tot uoluminibus obruti essemus iam, ubi ferè nescitur, quid primum capias, cui te addicas, uel ea saltem meliora haberemus. Quamuis non desint in hoc fœcundissimo scriptorum sæculo, qui non sine laude hanc arenam decurrerunt. Atque inter hos uel maiori commendatione digni sunt habendi, qui, quæ dicunt, non ex alijs hauriunt, sed suo, quod aiunt, Marte, è latebris producant. Est quidem eorum non nisi laudanda ratio, qui, quod prisca illi sapientiæ mystæ obscurius, hi dilucidius, quod illi confusius, hi distinctius, quod minus perspectum, aut falsum fuerit, hi depulsis erroribus rem omnem perspicacius tradiderunt. At hi tanto illis excellentiores existimantur, quanto opera horum uel maior est, uel periculosior, & quò ad antiquorum dignitatem, qui hoc uno inuentorum nomine nobis cari esse debent, & admirandi, propius accesserint. Facile enim est aliorum inuenta augere, & excolere. Vnusquisque ut in factis, sic in scriptis alienis oculatus est: & una hora, & facillimè cognosci, & tradi potest, quod alij summo labore, & multorum annorum curriculo sibi compararunt. Quid uerò? quam incommodius est aliquid inuenire, quam inuentum tradere, præcipuè si uel parum, uel nihil aliudè adiuuenti habeas. Hoc quamuis in scientijs & magis in artibus usu ueniat, præcipuè tamen in medicina nostra, maximè uerò in ea parte, quæ manu operatur, contingit, ubi propter occasionis momentum, propter experiètiæ in tam nobili, & delicato subiecto magnitudinem, & ad quam tanta rerum uarietas, concurrit, ubi propter iudicij tam faciendorum, quam factorum difficultatem, meritò cum Hippocrate nostro artem longam esse proclamamus, ubi re uera, uti Horatius de primo nauigandi inuentore ait:

Illi robur, & as triplex

Circa pectus erat, qui fragilem truci

Commisit pelago ratem

Primus:

Sic ferreum pectus eum omninò habuisse dixerim, qui tam grauem, alijsq; non dum exploratam, in tam fragili, & molli materia primus suscipere ausus sit operandi prouinciam. Et sanè nil difficilius, nil præfractius, quam in hac arte inuenire aliquid, mox inuentum operibus confirmare. Tum enim quis rectè aliquid inuentum dixerit, cum id usus artium magister comprobarit. Nam experientia eorum, quæ rectè cogitaueris norma est, & libra. Multum enim prius per otium tecum transigas, & exactè rationes omnes subducas oportet, quid agere uelis, quibus modis, quam commodè id fiat, sit nè quod adiuuet, quod

quod obftet, numquid emendare possis, si pecces. Tum ubi ad opus te contuleris, tempus & locum spectare decet, promptum esse ad ea, quæ ante per otium excogitaris, agendo dextrum, ubi multa ex improviso possunt obrepere, quæ vel ut fert imbecillitas ingenij nostri, non cogitaras, vel fors tulerat, ubi ex innata quadam animi mollitie, aut propter nouitatem, aut propter apparatus in opere confunderis, & vix mente hærent, quid, & quomodo fieri uelis: adeo tamquam panico quodam terrore, quandoque percellimur. Atque in hoc genere, cum primum ad Medicinam, præcipuè uerò ad eam, quæ manuum opere completur, partem, animum adiunxi, iam vsque huc; ut mihi videor, elaborauit, in quo tamen non si qua laude dignus sim, sed quid ad communem omnium fructum attulerim, equo animo omnes iudicent uolo. Nil enim moror dummodo hi labores mei aliquibus profuerint. Nam cum in nostra arte ab antiquis manca quedam, alia paulò durius scripta, nonnulla etiam omiſsa esse uiderim, quæ ad artis perfectionem spectabant, tum uerò omnes eam Chirurgiæ partem, & non ignobilem, quæ est de curtorum narium, aurium, labiorum refectione, uel non uidisse, uel præstare non potuisse aduertit. Quare dignum ratus, ut quis suam hac etiam in parte impenderet operam, & præcipuè cum audissem esse quosdam in Calabria, qui usu potius anormi, & fortuito, quam ratione confirmato hanc artem, si tamen ars dicenda est, tractauerint: Itaque in id, qua potui, cura, & diligentia incubui, cum meæ professionis esset, ut aliquid etiam in hoc genere præstari, & ad commodum publicum in lucem prodire possit. In quo id me effecisse credo, ut ego non solum alijs medendo profuerim, sed hanc partem ad ueram artis normam tandem reduxerim, quo & scriptis tradi, & iuxta eius leges unusquisq; uel mediocriter exercitatus, tuto, & feliciter operari ualeat. Eam igitur tamquam foetum meum, etiam satis ætate confirmatum è laribus meis tandem in publicum emittere, & omnibus bonis communicare mecum ipse decreui, ut non tam illum medicine hiatum explerem, quam quod recentiorum erroribus summo studio occurrendum esse existimare. Veteres quidem, quod ego sciam, aut parum, aut nihil hac de re scripserunt; & neotericorum quidam, ijq; haud uulgares, quamuis uidentur sibi uera, falsa tamen omnia, & corrupta tradiderunt, quæ insinuanda, & proposita ueritate è mentibus hominum euellenda ex re esse duxi, ne si quis olim hanc partem adhuc incultam tractare uoluerit [idem enim spiritus quò me, & alium eò posset impellere,] uel in opere hæsitaret, uel pro rectis praua faceret. Scio enim quemdam illorum lectione ductum, cum parum accuratè rem expendisset, & ea quæ distinctis operibus facienda erant, confertim, & uño impetu effecisset, omne oleum, & operam, non sine graui nominis sui iactura

perdidisse . Tum verò ostendere uolui non deficere materiam , præcipuè in hoc latissimo Medicinæ campo , vbi quis ingenium exercere possit, & quæ ab antiquis vel alijs non tam perfecta fuerunt, quàm neglecta , ea aut corrigere , aut noua non sine nominis sui gloria in apertum producere . Hunc autem foetum meum, & primogenitum celsitudini tuæ, Serenissime Dux, potissimum dicandum, atque eiusdem tutelæ commendandum esse duxi, ob meam erga domum tuam perpetuam obseruantiam , quæ me honesto semper habuit loco, & omni officiorum genere profecuta est . Vt enim potiora referam cum Reuerendissimo Cardinale Federico patruo tuo singularis mihi intercessit necessitudo , cum hic Bononiæ literis operam daret , ab eoq; summis semper honoribus , & muneribus affectus sum ; Cardinalis verò Ioannes Vincentius patruus tui magni , magni inquam illius Ferrantis exercituum ductoris , filius, & me amauit, & fecit plurimi . Cardinalis etiam Scipio protector quondam Academiæ nostræ Otiosorum, non vulgari erga me voluntate extitit . Tu, Serenissime Dux, quanta me complexus sis humanitate, quibus beneficijs ornaris lubens prætereo , ne vel gratiam tuam aucupari , vel mihi ipsi blandiri videar . Adde , quòd ea non leuis causa visa est , cur ego clarissimi nominis tui potius , quam aliorum titulo insignitos , hos meos labores, in lucem prodire uoluerim , quod Gonzagia gens armis semper excelluit , & in hoc genus mali sæpenumero incurrunt ij, qui sequuntur castra, & arma tractant , vt ideo quod ad Martem videtur spectare donum , & Martijs incommodis opituletur , in Martios etiã homines aptè quadrare possit . Id si Celsitudo tua benigno animo, alacriq; vultu excipere, & complecti dignabitur , non vereor , quin abundè tanto fautore , ac patrono illustrius forsan , quam vnquam alias commendetur; tum verò laboribus meis , & vigilijs vberimè satisfactum arbitrabor , fietq; apud me obseruantię nominis tui maior semper accessio . Vale Dux Inclyte . Bonon. die xxvj. Mensis Martij, Anni M D XCVII.

LECTORIBVS.

Gaspar Bindonus bibliopola. S.

*V*M nihil sit, quod magis os humanum deforme reddat, quam curta nares, aures, ac labia, idq; omnes non ignorent; mirum est temporibus priscis neminem earum reficiendarum artem calluisse, nonnulli tamen inuenti sunt, qui hanc, sedusu quodam potius anormi, ac fortuito, quam perpolito, ac certo exercuerint, eamq; nullus adhuc optimè tenere potuit, tum quia diligentiam non mediocrem, ac laborem, tum quia acre ingenium, atque industriam postulat maximam, & quod caput est, insigni etiam prædita est difficultate. Quod si summa ijs debetur laus, qui eam optimè exercuerint, quanta digni erunt ij, qui non solum eam exercuerunt, verum etiam scriptis mandarunt? quod sanè arduum valde, ac laboriosum est, potissimumq; ea de re, quæ numquam ab aliquo antea tractata fuerit, quod opus admiratione plenum vocari potest, postquam: quæ natura præstare nequit, magna non sine omnium admiratione, arte perficiatur. Sed vos etiam, atque etiam rogo, ut pro vestra singulari humanitate benignè hoc accipere non dedignemini. Quod si vobis ut vehementer exopto, gratum esse sensero, omni opera, ac cura enitar, ut posthac aliquid semper noui vobis impertiam, deinde etiam gratias vobis habebo immortales.

AD SERENISSIMUM
DUCEM VINCENTIVM
GONZAGAM.

Mantuae IIII. & Montisferrati II. &c.

*De Gasparis Taliacotij Bonon. Phil. & Med. ac in Gymnasio Bo-
non. Theor. ord. praeceptorisq; amantissimi, libro de curtis nuper
ab ipso (qui primus de hac re scripsit) edito, ac dedicato.*

IVLII TASSONII VINEOLENSIS PATRICII,
Bononienfisq; ciuis Phil. & Medici carmen.

*VINCENTI alta Ducum Gonzaga & gloria gentis,
Cui Monsferratus, Mantua clara subest,
Imperio cuius populi subduntur, & urbes,
Quos omnes mira dexteritate regis,
Præmia dans iustis, ulciscens iustus iniquos,
Et belli, & pacis tempore utroque vales;
Quem modo penè alium Martem Rex Thrax ferus ille
Sensit & armigerum, magnanimumq; Ducem;
Cui virtute pares, opibus, splendore, vel alto
Sunt animo pauci, munificaq; manu;
Insignesq; viros meritis qui extollis, & illos
Protegis usq; potens, atque calore foves:
(Sit fas vera loqui) dicat Pendasius ille,
Mantua quem genuit, qui decus est Sophiæ:
Olim Mæcenatem alibi tua Mantua, in illa
Te Mæcenatem Felsina nunc reperit;
Gasparus & testis sit Taliacotius, hic qui
Est inter medicos alter Apollo novus,
Qui quantum valeat, benè tu Dux optime nosti,
Qui virtutis opus videris egregia;
Ergo iure tibi, qui doctum expertus es illum,
Nomini & excelsò dedicat ista tuo:
Naturam hic superans, alios, se ipsum, & simul artem,
Primus membra hominis hic renouare docet;
Quæ si grata tibi velut optat, nouerit, usque
Tu Dux Mæcenas, atque patronus eris.*

AD SERENISSIMUM
PRINCIPEM
D. VINCENTIUM GONZAGAM
Mantuae, & Montisferrati Ducem.

Ioannes Andreas Taliacotius.

*N*CLYTE VINCENTI, quo Mantua iure superbit,
Quemq; sibi felix gaudet habere Ducem,
Hoc opus ecce tibi devoto pectore Gaspar,
Seq; domumq; suam tempus in omne dicat.

*Excipias hilariq; animo, vultuq; sereno,
Numine digneris velle fouere tuo.*

*Illius, & lingua, & calamus, pro munere tanto, &
Dextra erit in laudes officiosa tuas.*

IN

IN EXCELLENTISSIMUM,
ET PRAECLARISSIMUM

D. GASPAREM TALIACOTIVM IN ALMA
Bononiensium Academia Medicum, & Philosophum
celeberrimum præceptorem suum colendissimum.

Iulius Cæsar Claudinûs Medicus, Philosophus, & in eadem Acade-
mia Medicinæ practicæ professor ordinarius.

*E tuus Hippocratem, Gaspar, liber aureus, & te
Non hominem, propè iam sed facit esse Deum.
Artis Apollineæ mystes penetralia pandis,
Callida quæ rerum texerat arte parens.*

*Victa igitur; nec victa dolet: quin illa triumphat,
Quod, qui tam utiliter vinceret, ipsa dedit.
Macte nova virtute: tuo, quæ visa nouerca est
Natura, ingenio iam pia mater erit.*

Aliud in eundem.

*IPPOCRATEM celebras, celebras & fama Galenum:
Solis uterque instar, dum fuit, usque fuit
Certa salus hominum, Natura adiutor uterque
Et medicam sensit plurima turba manum.
Sublatos ne putas? non sunt; in Gasparis uno
Vivit uterque animo, vivit uterque manu;
Victus uterque tamen, iam penè extinctus uterque
Solutus hic toto, Sol ut, in orbe micat.*

Aliud.

IN GASPAREM TALIACOTIVM.

Thomæ Furni I. V. D.

*N*CLITVS ille tuo studiorum ò Felsina mater
Editus in gremio Gaspar, cui fautor Apollo
Nascenti, & supera totus chorus affuit Aula.
Cui sacra Philyrides vitæ incunabula præsens
Fouit, & assistens nutrix Dea Copia pleno
Omnis inexhaustum sophiæ dedit ubere munus.
Nunc ubi perfractos mira arte redintegrat artus
Haud sua degeneri effectu cognomina fraudans.
Atque novas ferro avulsis accomodat aures
Auribus, & truncas nares, & labra recisis
Inserit in labris, nullo quod præstitit umquam
Tempore, primæ opifex natura potissima formæ.
Tanto operi inspecto vix fit gens credula, tantum
Miratur, fatale tuum sed Felsina nomen
Sorte legens, quid miror ait. Si talis alumni
Et fato, & virtute pari iam Felsina felix
Es sine natura, talem te nomina monstrant.
Tanta sed his postquam documenta salubria chartis
Veridico Phæbi dictata parentis ab ore
Edidit, incisis quibus edocet addere membris
Membra, laboratis primamq; effingere formam
Artibus, & varijs mortale resolvere fatum
Casibus, haud ulli propriæ virtutis avarus.

*Ancipiti unde mouens meritum certamen in orbe
 Maior an his scriptis, medico sit maior, an usu,
 Maximus & scriptis, medico tum maximus usu
 Cognitus, in patriam bona contulit omnia gentem.
 Hec noua scripta videns habitabilis incolaterra
 Omnis, & assiduis studijs repetita reuisens
 Obstupet, humanae attribuit bona tanta nec arti,
 Vera sed internos tua nomina habentia sensus
 Dum videt, o tanto dignata Bononia ciue
 Exclamans, quid miror ait? feliciter illos
 Nunc primum explicitos hoc vero interprete vidi.
 O sacer interpretes caelo qui missus ab alto
 Haud secus ut Phabo, Nymapha q; Coronide natus
 Author es experta per saecula nulla salutis.
 Ah quantum est felix patria qui mystica terra
 Nomina, conformi solus tot millibus annis
 Exprimis effectu, tanto dignatus honore.
 Sed magis es felix, quia te cum spectat agentem,
 Scribentemq; legit, Mundus stupet omnis, & inquit
 Tanto homine ornatus iam Mundus iure vocabor.*

IN CVR TORVM CHIRVRGIAM
EXCELLENTISS. D. GASPARIS

TALIA COTII,

PHIL. ET MED. DOCTORIS INCLYTI,
in celeberrima, & antiquiss. bonarum litterarum alum-
na, Bonon. Academia Professoris eruditissimi, Anato-
mici consummatissimi.

Carmen.

*F*ALLITVR, inuenti priscos qui solus honore
Iudicat, & nostris nil reperisse datum.
Fallitur, antiquos qui dixerit omnia nosse,
Nostraq; nec quidquam sacula ferre noui.

*Est etiam ingenium, seges est uberrima rerum,
Nos idem, qui illos, spiritus intus agit.*

*Et nos fontis aquas bibimus, nos castra sororum
Vidimus, & nobis pandit operta DEVS,*

*Machina praesidium belli, penetrantior omni
Eulmine, priscorum non ruit illa domos.*

*Magna fuit quondam solertia scribere libro,
Iam meliora atas ingeniosa dedit.*

*Nescius obscuris, qui errabat, nauta per aquor
Noctibus, & certum saepe fefellit iter,*

*Eripiat visum quamuis nox atra, lapillo
Non certam carpit iam monitore viam.*

*Aspice Phaeos imitatos are labores
Et quas observant sydera celsa vias.*

*Inuia quid memorem maria, & praestantibus ausis
Quaeritas sedes altero in orbe novas?*

*Nil adeo cultum, quin postera corrigat hora,
Nil adeo tritum, quin noua plura ferat.*

*Ast age quid vires valeant, quam lata supersit
Rerum materies, haec noua scripta docent.*

*Nunc labra, & nares, nunc aures, dura mali vis
Qua tulit, addiscit reddere docta manus.*

*Res noua, res alijs nunquam tentata, recusat
Quod ratio, & rerum quod status ordo negat.
Dissimiles artus nunquam natura reduxit,
Eius in hoc virtus munere pressa iacet.
Haud graue, quod superest demptu: quod deficit ipse
Addere vel medices autor Apollo nequit.
Omnia sunt nostrum ex aliquo pendentia primo:
Nil fiet si res unde paratur, abest.
Sed nunquid fuerit natura abiectior arte?
Num, quæ promittit pagina, facta docent?
Vna cutis poterit difformi reddere membra?
Naturæ ingenium non datur arte sequi.
Sunt alternæ operæ: nunc hæc, nun eminet illa:
Quod natura negat, ars dare sæpè solet.
Est aliquid turpem vultus texisse figuram,
Est, noxas, gratis occuluisse dolis.
Non quid opus, sed quid potis est, dum fit benè rectum,
Quodq; nequit fieri nemo parare iubet.
Non alijs quanquam minus est, natura refracta
Si sint, quam calli nexibus ossa ligat.
Hoc fecisse sat est, nec dum quæ prisca tulerunt
Secula, nec dum habuit cognita nostra dies.
Aut si quid nouit, tantum cum tramite recti,
Quantum tum veris somnia falsa venit.
Eia, ergo & nostros homines mirabere lector,
Et nobis intus, qui ciet ignis adest,
Omnia, crede mihi, non nouit cana vetustas,
Producunt fructus tempora quæq; suos.
Nescia mens hominum tam limite claudier arcto:
Externa haud semper sedulitatis eget.
Naturæ virtus non est effæta, perennes
Ad laudes unquam copia nulla deest.*

F. Ioannes Bitener Silesius Philoso. & Med.
Doctor Præceptor optimo.

IN GASPAREM TALIACOTIVM
PHILOSOPHV M,
AC MEDICVM OMNIBVS
NUMERIS ABSOLVTVM.

Ioannis Baptistæ Morelli Carmen.

ILA tua, Gaspar, deducens candida vitæ.
Astitit ad cunas Parca benigna tuas.
Teq; oculis spectans placidis diuina futuri
Hos non mendaci protulit ore sonos.

Fortunate puer, plaudunt cui sidera cæli,
Et spondent cœptis cuncta secunda tuis.
Cum tua iam plenis etas adoleuerit annis,
Ad medicas artes Dux tibi Phœbus erit.
Exsortem felix hunc nanciscere magistrum,
Anon mortali nempe docendus eras.
Hic tibi thesauros Medicinæ pandet, & arcas,
Admittetq; tuas ad sua dona manus.
Non te plus Chiron, non Pæon laudis habebit,
Cantatus quamuis ille, vel ille fuit:
Fata retardabis, deploratq; salutis
Languentes Orci faucibus eripies.
Ars tua quid possit noscet gens Itala, & Istri
Potor, & extremus audiet Oceanus.
Quod solers Natura nequit præstare, nec audet,
Ipse tibi fidens aggredieris opus.

Labra, aures, nares curtas reparabis, & ori,
Temporibusq; suis restituetur honor.
Hæc nulli via trita fuit, tu tramite certo
Insolitum audebis carpere primus iter.
Ipse repertor, eristalis perfector, & artis,
Scilicet in te unum gloria tanta cadet.
Nec solum viuens mortales iuueris arte,
Sed bona posteritas sentiet artis opem.
Quæ longo spectata tibi, tractata vel usu,
Nocte premi, & turpi non patiere situ.
Sed doctis mandata notis prodentur in æuum
Perpetuum, & crescent laudibus usq; nouis.
Inuidiam vinctes, animos tibi sæpè potentum
Artis, & ingenij conciliabis ope.
Utq; alios sileam, Dux magnus, Hetruria tota
Quo felix viuet Principe, testis erit.
Testis erit Dux ille bonus, Gonzagus Heros,
Grande patrocinium, grande decusq; tuum.
Dux belli, & pacis medius, Dux maximus armis,
Inter & Ausonios clarus honore Duces.
Dux doctrinarum fautor, pater ingeniorum,
Iustitia insignis, consilioq; grauis.
Otia quo semper liberrima sospite ducet
Mantua, & excelsum tollet ad astra caput.
Huic si pulchra tui quondam monimenta dicaris
Ingenij, tanto vindice tutus eris.
Quæ sibi Vincenti Gonzaga pagina nomen
Præfiget, nullo tempore deficiet.
Hæc ait, hæc eadem tabulis inscripsit abenis,
Ambrosioq; abiens sparsit odore domum.

IN LIBRVM DE REFICIENDIS

C V R T I S

D. GASPARIS TALIACOTII BONON. MED.

& Chir. nostra tempestate celeberrimi profess. publ. in
almo Bononiensi Gymnasio primarij.

Elegia.

OMNIA longæuo trita, & quassata fatiscunt
Tempore, quæ mare fert, quæ focus, aer, humus:
Omnia tempus edax, rebusq; odiosa vetustas
Diruit, & sua sub se quoq; iura vocat.

Una tamen ridet mens, tempus, & aspera spernit

Fata: situs exors perpete flore viret:

Innouat una annis se decrepantibus, & se

Vividior, vires auget eundo suas.

Audet inausa prius: densaque abscondita nocte

Iam luci, & priscis quæ latuere, refert.

Omniparæ inde patent magè nunc penetralia matris:

Inde suos reserat largius alma sinus.

Inde noui populi, noua regna, noua astra, noua herba,

Inde noui alituum, quadrupedumque greges:

Inde noua effulgent, fœcundo lumine mentis,

Artes, augminibus luxuriantq; nouis.

Inde & immensum per secula serâ videmus

Crescere pœonias, vi duce mentis, opes:

*Ampliat infandis nostra has accessibus atas,
Et clarios longè vincit honore Deos.
Ecquid inexhausta his non Taliacotius addit
Vimentis: quibus haud accumulata bonis?
Dum cute contigua mutilas, mirabile visu,
Aures, dum cubiti labia pelle fuit:
Dumque nouo curtas operit munimine nares:
Et deploratas dum leuat arte lues.
Ecquis non animum vires acquirere eundo
Dicet, & exacui cote subinde noua?
Sine senescenti mentem iuuenescere mundo
Afferet, & menti cedere fata, dies?
Ecquis non pare Taliacoti nomina luce
Fulgere dicet, & his cedere fata, dies?
Scilicet athereas solum sic itur ad auras:
Sic sine morte viget gloria, fama, decus.*

Matthias Timinus ab Ottenfeldo.

IN GASPAREM TALIACOTIVM
PRAECEPTOREM OPTIMVM.

*AEC sua de curtis dum Taliacotius edit,
Eximio Clarias scenore ditat opes.*

*Ditat opes inopes, curtam haecenus integrat artem,
Quae fuit à Cnidijs, curtaque lecta Cois :*

*Quamq; nec antiquitas, doctumve recentior etas
Perficere, aut curtis addere sciuit opem.*

*Cesit Pieridum his sine spe spes prima Galenus :
Suspensa curtus nareq; cesit Arabs.*

*Spe sine curta sinit Paulus : medicamina curta
Deserit Albucasis curta : recedit iners.*

*Illa tamen curtè propriori è corpore primus
Opplevit Celsus nomine, mente, manu.*

*Vnus at integrat curtas, veteriq; decori
Restituit partes, pelleq; ritè novat :*

*Tamq; has exactè dum Taliacotius indit,
Exemptum morti se super astra vehit :*

Iamq; ipsi longè cedit superata vetustas :

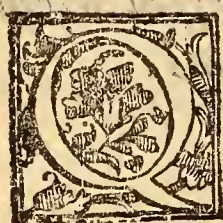
Fit Cous inferior laude, Galenus, Arabs.

Observantiæ, & amoris ergo F. Nicolaus
Agerius Alsatus.

IN GASPAREM TALIA COTIVM
PRAECEPTOREM OPTIMUM.

M. Paulus Stromarus Ingolstadiensis Bauarus.

*U*ALIS gemma micat, fulvum quæ dividit aurum,
Et sol excelso tramite splendet ovans:
Sola sophocleo tua sic monumenta cothurno
Digna vigent clarè, quæ latuere prius,
Abdita natura, quæ pandunt plurima nostra,
Per quæ Castalidum purior unda fluit,
Per quæ mirifice, curtorum conficis artus;
Ut tibi non similem secula nostra ferant,
Ut tibi nunc princeps cedat, cedatque Galenus
Primas, Hippocrates cedat & ipse senex.
Immortalis eris, versu celebraberis almo
Sicelidum, cuncti te super astra vehent.
Gloria doctrinae semper, laudesq; manebunt,
Gloria virtutis, non peritura die.
Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit,
Claraque dum cœlum, sydera iuncta feret.

IOANNIS ANDREAE
TALIACOTII.

In Gasparem Taliacotium Patrem .

*VID rerum Natura parens miratur? an artem?
An magis ingenium Gasparis? an ne manum?
Ingenium, pariterq; manum, miratur & artem,
Nam sunt humana conditione super.*

AVTHORVM,
 QVORVM IN TRACTATV
 HOC FIT MENTIO, NOMINA.

A	Damantus. Aetius. Albucasis. Alexander Benedictus. Ambrosius Pareus. Anglorum Chronica. Apollinaris de Brachmannis. Apuleius. Argenterius. Aristoteles. Athenęus. Auerrhoes. D. Augustinus. Auicenna.	G	Galenus. D. Gregorius.	Plautus. Plutarchus. Plinius. Polemon. Pomponius Gauricus.
		H	Hermes Trismegistus. Hippocrates. Homerus. Horatius.	Q
				Quintilianus.
				R
		I	Ioannes Schencrius. Iosephus Historicus. Iouius. Iuuenalis.	Rhafis. Rufus Ephesus. Rutilius Aemilianus.
B	Baptista Egnatius. Biblia sacra.			S
		L	Laſtantius. Liuius. Lucretius.	Stephanus Gourmelius.
C	Coelius Rhodiginus. Cardanus. Cato. Celsus. Cicero. Columella. Cornelius Nepos.			T
		O	Oribasius. Orus Apollo. Ouidius.	Terentius. Tertullianus.
				V
E	Euripides.	P	Palladius. Paulus Aegineta. Perſius. Pierius Hieroglyphicus. Plato.	Valerius Maximus. Valeſius. Varro. Veſalius. Virgilius. Vitruuius.
F	Fallopius. Feſtus.			X
				Xenophon.

INDEX CAPITVM TOTIVS OPERIS

DE CVR TORVM CHIRV RGIA PER INSITIONEM.

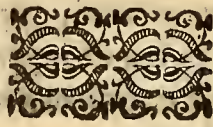
Index capitum primi Libri.

Cap. I.	I N quo operis subiectum, eius praeſtantia, & utilitas una cum faciei appellationibus explicantur. pag. 1	
Cap. I I.	De dignitate faciei, & philoſophiae, poeſeos aliarumq; disciplinarum fontibus.	5
Cap. I I I.	In quo aliae adhuc faciei dotes in gratiam ſua praeſtantia explicantur.	10
Cap. I I I I.	De faciei dignitate ſecundum medicos.	12
Cap. V.	De narium dignitate.	17
Cap. V I.	De narium dignitate ſecundum philoſophos, & medicos.	19
Cap. V I I.	In quo pro Galeno pugnatur, de expurgatione cerebri per nares, & palatum, & reliquae narium dignitates recensentur.	23
Cap. V I I I.	De narium conformatione, figura, ſitu, & ceteris, quae in membri organici diſquiſitionem veniunt.	30
Cap. I X.	De labiorum dignitate, & conſtitutione.	33
Cap. X.	De dignitate aurium, & earum conſtitutione.	36
Cap. X I.	Quae dicantur in humano corpore curta, in quibus curtorum chirurgia poſita ſit, quoniam affectuum genere contineatur, & ad quam medicinae partem hic liber referatur.	39
Cap. X I I.	In quo huiusce operationis principia traduntur.	43
Cap. X I I I.	De materia ad reſectionem curtorum idonea.	46
Cap. X I I I I.	De loco unde cutanea propago educenda ſit.	47
Cap. X V.	De cutis traducis quantitate ſeligenda.	49
Cap. X V I.	Quaratione cutanea propago curtis partibus adiungenda ſit.	51
Cap. X V I I.	Quae corpora aptiora ſint ad hanc operationem, & nunquid omnibus anni temporibus aequè illam praestare liceat.	54
Cap. XV I I I.	An ex alieno corpore, an verò ex proprio tradux eligendus ſit.	59
Cap. XV I X.	Quid ſcripſerint antiqui, & recentiores de curtorum reſtauratione, & an haec noſtra illis conueniant.	62
Cap. X X.	Quae chirurgiae operationes cum exitio frequenti, & ſauiſ cruciatibus coniunctae ſint.	64
Cap. X X I.	Anacephaleoſis chirurgicarum operationum, quae iam in uſu ſint.	72
Cap. X X I I.	Quod haec curtorum operatio minimè exitialis ſit.	81
Cap. XX I I I.	Quae ſint differentiae curtarum narium, labiorum, auricularum, & quae earum facilius, quae difficilius, quaeq; nullo pacto reſarciri queant.	85
Cap. XX I I I I.	In quo reſtituta nares ex cutanea propagine, à naturalibus ante reſectis differant.	88
Cap. X X V.	Solutio quorundam problematum, quae in hoc tractatu occurrunt.	90

INDEX CAPITVM

SECVNDI LIBRI.

Cap. I.	I N quo scopus huius libri, & ordo actionis, atque cum his vniversales agendorum intentiones traduntur.	pag. 1
Cap. I I.	De vniversa corporum expiratione per singula medicinae instrumenta.	4
Cap. I I I.	Enumeratio, eorum, quae pro cutis propaginis delineatione necessaria sunt, ac omnis supellectilis apparatus.	9
Cap. I I I I.	Quo pacto cutanea propago delineanda sit.	15
Cap. V.	Curatio cutis propaginis iam delineatae.	18
Cap. V I.	Medela quorundam symptomatum, quae cuti iam delineatae aduenire solent.	21
Cap. V I I.	Cur traducis cutanei depromendi actio diducatur, neque id vnica sectione fiat, quodque sit tempus opportunum huic educationi administranda, & quis sit futurus omnis illius apparatus.	27
Cap. V I I I.	De cutanei traducis iam educendi administratione.	31
Cap. I X.	De curatione, recentis, & antiqui vulneris, cum in traduce cutaneo, tum in area ipsa, nec non de cutanei traducis educatione.	34
Cap. X.	De inserendi tempore, cuiusnam scilicet etatis cutaneus traduce ad insitionem efficiendam seligendus sit.	40
Cap. X I.	De apparatu eorum, quae ante insitionem necessaria sunt.	43
Cap. X I I.	De insitionis administratione.	49
Cap. X I I I.	De curatione insitionis, & quae victus ratio interim obseruanda sit.	58
Cap. X I I I I.	De symptomatis partium iam insitarum tum proprijs, tum communibus, & quo pacto corrigenda sint.	64
Cap. X V.	De rescindenda penitus à brachio propagine, atque ut illam demum curare deceat.	68
Cap. X V I.	De configuratione traducis, ut nares representet.	73
Cap. X V I I.	De insitione columna.	78
Cap. X V I I I.	De conformatione cutanei traducis reliqua.	81

S V C C I N C T A
P R A E C I P V A R V M,

Q V A E I N O P E R I S H V I V S C O N T E X T V
D E C I D V N T V R,

Quæstionum adnotatio.

In qua prior numerus paginam, posterior caput indicat.

In primo Libro hæc examinantur.

Quæst. I.		E D I C I N A M esse adiectionem, & ablationem. pag. 1. Cap. 1.
II.		Indicationes curatiuas ex partium Natura, ac confor- matione depromi. 2. 1.
III.		Facies quonam pacto omnium corporis partium sit nobilissima: & vtrum Actionem vel Vsum tantum præstet. 6. 1.
IIII.		Facies ut sit totius mensura. 7. 2.
V.		An detur Physiognomia naturalis, vt statuunt multi. 8. 2. 9. 2.
VI.		Facies pulchritudinis unica est sedes. 10. 3. 11. 3.
VII.		Facies cur tam sit à partibus genitalibus diffita. 13. 4.
VIII.		Hippocrates ut, & cur uelit ex facie certò futuros in acutis morbis euentus præsciri. 14. 4.
IX.		Nares solas Respirationi accessum præbere, non os. 20. 6.
X.		Nares odores tantum deferre, non percipere. 20. 6.
XI.		Nares quantum uoci, ac sermoni commodent. 20. 6.
XII.		Per quos potissimum ductus cerebrum defæcetur, pro Galeno con- tra Vesalium. 22. 6. 23. 7. & c.
XIII.		Vtrum cerebrum per oculos depuretur. 27. 7.
XIIII.		Quænam ex tot Medicinæ partitionibus sit approbanda. 42. 11.
XV.		Curtorum resectio, Vtrum curatrici, an verò comptoriæ Medicinæ parti sit adscribenda. 43. 11.
XVI.		Humerum ex omnibus corporis particulis vnum aptissimum, & tu- tilissimum esse pro curtis refarciendis. 47. 14.
XVII.		Cutis tradux ob quamnam causam ab area iam semota decrescat. 50. 15.
XVIII.		Vtrum omni anni tempore curtorum commodè restauratio peragi possit. 54. 17.
XIX.		An ex proprio, an verò alieno corpore tradux eligendus sit. 59. 18
XX.		Curtorum Chirurgiam esse omnis penitus periculi, molestiæque ex- pertem, ac citissimè absolui. 82. 22.
XXI.		Quo pacto nouæ nares nutriantur, uiuant, & sentiant, & utrum in ijs vasa alia regenerentur, nec nè. 90. 25.
XXII.		Vnde tot in resartis naribus symptomata eueniant. 92. 25.

Hæ in secundo discutuntur.

- I. **H**AEMORRHAGIA, & Gangræna eodem loco, & tempore imminentibus, cui potius, & vt utrique simul commodè sit obuiam eundum. 25. 6.
- II. **H**Cur non semel, sed interpolatè cutanea propago delineetur, & refecetur. 28. 29. & c. 7.
- III. **H**Callus partibus, vbi probè coaluerunt, obductus, cur contumacior ruptu, quam reliquum sit uniuersi corporis consortium. 13. 59.
- III. **H**Cur ad alligato capiti brachio, potius homoplatae, & carpus doleant, quam cæteræ brachij particulæ. 14. 65.
- V. **H**An cutis tradux ab area dimota, quia semper albore, aut pallore tingitur, de vita simul periclitetur.

G A S P A R I S

T A L I A C O T I I

D E C V R T O R V M C H I R V R G I A P E R I N S I T I O N E M.

Liber Primus.

QVI EST DE HVIVS ARTIS THEORIA.

C A P I T V L V M P R I M V M.

In quo operis subiectum, eius praestantia, & utilitas, unà cum faciei appellationibus explicantur.

R A E C L A R E medicinam adiectionem esse, & ablationem diuinus
 scripsit Hippocrates; quoniam onne id, quod peritum medicum de- a Hip. de flatu
 cet agere, in his duobus consistat, neque ullum in uniuersa medicina bus.
 detur praesidium; quod uel demendo, uel addendo morbos non arceat,
 & hominum saluti consulat. Nam si cui ex comestatione, & crapula
 venter, venaeque intumuerint, aut si obseratis uisceribus, & destru-
 cto calore insito, mali cuiusdam labes irreperit, id parciore uictu, me-
 dicaminibus, caeterisque artis auxilijs, quibus auferendi, & detrahendi insit facultas, cor-
 rigendum est. E contra quos in edie, labores, uigiliae confecerint, his recte salutem affere-
 mus, si concessio ocio, & somno, atque membris liberaliori uictu refocillatis, quod con-
 sumptum erat uirium, quamprimum restituamus. Hoc etiam abunde satis demonstrat,
 haec nostra in curtis reficiendis, non minus utilis quam perfecto medico digna opera-
 tio, cuius rationem, & methodum tandem in lucem proferre, & publicae utilitatis gratia
 medicinae candidatis communicare, & impartire uoluimus, Etenim & uni parti, quod
 abundat, aut si minus abundauerit, quo sine noxa carere potest, adimit, & in altero quod
 deest, adijciendo reficit. Eius dignitatem tantam esse censemus, ut nemo medicum se ab-
 solutum praedicare posse existimemus, cui rationes illius, & momenta non modo non perspe-
 cta, sed in usum et translata non fuerint. Quomodo enim eum, ad medicine culmen ascen-
 disse fatebimur, qui omnes omnium morborum (haec enim artis prima, & genuina sunt
 principia) aut ut plurimum, qui frequentiores sunt, & recte operantibus uicti cedunt, cau-
 sas, naturam, effectus non cognorit, neque accersitus, opem suam implorantibus, ob re-
 rum inscitiam contulerit? Membra enim quaedam detruncari, quorum restitutio non so-
 lum non impossibilis est, sed ne quidem difficilis, quis quotidie non uidet? Itaque dignam
 esse constat artem hanc, quae ab omnibus, qui nomina sua medicinae dedere, in magno
 precio habeatur, nec quod multi haecenus uiri haud contemnendi fecere, contemnatur.
 Nam si ipsam medicinam, artem caeterarum omnium praestantissimam uocare, &
 iure quidem merito, non dedignamur, tam ob subiecti nobilitatem, quam ob finis, quae
 in operando spectet, praestantiam (taceo uarietatem rerum) atque ideo dignissimam,
 ut ad in illius signa unusquisque conueniat, idem & huic arti nostrae, non iniqui Iudices
 possumus concedere, quae tantae matris filia, ex ipsis medicinae uisceribus progenita, ra-
 A

tionem enutrita, experientia confirmata, operum eius æmula tandem in solem prodit, & hominum oculis sese conspiciendam subiicit. Non minus etiam utilem illis eam fore censeo, qui non futili quadam loquacitate, & inani iactantia, ineptias suas ostentant, sed scite operando suam in arte peritiam hominibus demonstrant. Sed priusquam ad artis huiusce principia, & effectus accedamus, quorum ratio in natura morbi, eiusque causis, intimè percepta, nec non auxilijs rectè inuentis, & ritè dispositis consistit, operæ precium nos facturos existimamus, si partium, & locorum affectorum substantiam, ea, qua poterit, diligentia, in primis perscrutemur. Constans enim, atque immota hæc omnium medicorum assertio est, & in primis ipsius Galeni, ^a qui ex partium natura, & temperie, earum conformatione, & facultate indicationes curatiuas esse depromendas censet, Ideoque ea primo inuestiganda, antequam ad curationem nosmet conferamus. Neque id aliò pacto fieri posse credendum est. Videmus enim, si morbi uim, atque ideam nobis proponamus, illius essentiam in functionum noxa consistere, quam rectè pernoscere haud quaquam possumus, si nobis actio, quæ ex naturæ, præscripto fit, fuerit incognita: ut neque hanc eandem pernosceremus, nisi de instrumenti natura prius nobis conuenerit. Itaque morbi ipsius inquisitionem, exacta locorum affectorum notitia merito præcedit. Ut enim rectum simul sui Iudex est, & obliqui, & in communi uita, ad uirtutem, tamquam ad rhombum cunctæ actiones accommodantur, ut quomodo, & quantum à recto declinaueris uideas, & quid respiciendo ad uirtutis tramitem redire possis, intelligas: Sic in re medica ex partium essentia, uelut norma quadam, atque regula functiones examinandæ sunt, unde quid rectum sit, quid secus, & qua ratione id in integrum restitui possit, liquidò patebit. Hæc itaque cum nobis perspecta sint, priusquam ad artis nostræ limina pedem admoueamus, opportunum fore duximus, ut in aditu operis, qui locus est, & sedes nostræ orationis, de structura narium, aurium, & labiorum, atque eorum dignitate ageremus. Cæterum cum ex his ipsa facies constructa sit, à ratione minimè alienum esse putauimus, si faciei appellationes prius, eiusque naturam, & excellentiam indicaremus. Quamuis enim in singulis humani corporis partibus egregium diuinæ sapientiæ specimen, tamquam in speculo elucescat, atque inter illas quædam notas longè præstantiores, & excelsores obtineant, una tamen facies, cum ob artificij rationem, cum eximia pulchritudine coniunctam, tum ob admirandum, ac inexplicabilem, cum animo nostro consensum, reliqua membra dignitate, & præstantia plurimum superat. Huius circumscripcio oculis manifesto patet. Quicquid enim sub calua capitis parte, capillis confita, conspicitur id uno omnium ore facies nuncupatur. In huius capacitate sensus singuli, ad officia naturæ imperio sibi destinata, sedes certas, certa que domicilia, nares nimirum, os, aures, & oculos fixerunt. Reliquum uerò, siue horum omnium conseruationi, & tutelæ, siue pulchritudini, & decori conciliando, natura benigna dedicauit. Appellationem autem hanc ^b prisca homines, hominibus tantum conuenire arbitrati sunt. Ideo Aristoteles faciem eam in homine partem dumtaxat nominat, quæ inter caluam & collum posita est. Nam piscis, aut bouis faciem ^c dicere non solemus. Faciè homini tantum, cæteris os, aut rostra natura dedit: eadem idem ^d Aristoteles *πρόσωπον* appellari scribit, nomine à re ipsa accepto. Unus enim omnium animalium homo erectus incedit, solus ante prospicit, uocemque antrorsum emittit. Quod rectè Naso poeta ^e innuit:

Prona quæcum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælumque tueri.

Porrò pro diuersitate particularum, uarijs ad huc nominibus caput ipsum distinguitur. Quòd negotium licet abunde fatis, & perspicue ^f Rufus Ephesius pertractarit, nos tamen ea hic repetere non grauabimur, ut uniuersa faciei historia longè clarior fiat. Principio caput uocatur id, quod capillis contegitur separatim, atque simul faciem comprehendit, Capillati seu caluæ aduersa pars sinciput, auersa occiput nominatur. Inter hæc quod interiacet capitis fastigium, discretum, & capillorum æquamentum, uerticem caluæ dicunt, qua parte nimirum capilli in gyrum circumaguntur. Ab latere sincipitis, inter oculos, & aures græcis *κόρραι*, & *κρόταφοι*; latinis tempora appellata collocantur. Nomen hoc ea fortassis de causa sortiuntur, quod ex iisdem, ætatis progressus, & uitæ tempus, indicijs quasi quibusdam appareat. Hinc Poeta:

Temporibus geminis canebat sparsa senectus.

a Gale. 2 artis curat. ad Glauc. 7. meth. med. ult. 3. artis medic. 89. lib. de offibus ad initiu.

b Ar. 3. d. par. animal. pri.

c Pli. 11. hist. nat. 34

d Arist. 3. de par. ani. 1.

e Ouid. 1. metamor.

f Ruf. 1. de par. hom. 4.

Virgil. 5. Aeneid.

Proximam à sinèpitate partem frontem dicimus, in qua & oculos contineri Varro censebat, & propter oculorum foramina, quod perforata sit, sic appellari. In frontis confinio inferiori, utrinque ad oculos supercilia sunt, quæ Rufus^a extremitates frontis hirsutas & inferiores uocabat. Partium harum motione cum annuamus, & negemus, cum que pro diuersis animi affectionibus eas uel attollamus, uel submitamus, ideo per supercilium factum aliquando & superbiam poetæ intellexerunt. Quare Satyricus,

^a Rufi. 1. de par. hom. 47

*Malo^b Venusinam, quam te Cornelia mater
Gracchorum, sicum magnis uirtutibus affers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.*

^b Iuuen. Sa tyr. 6.

In quam sententiam, & Plinius hæc habet: in ascensu frontis supercilia homini, & pariter & alterne mobilia, & in his pars animi: negamus, annuimus: hæc maximè indicant factum, superbiam: alibi conceptaculum, sed hic sedem habet: in corde nascitur, huc subit, hic pendet: nihil altius simul, abruptiusque inuenit in corpore, ubi solitaria esset. Spacium illud angustum, depile, supercilijs interiectum, græcè *μεσόφρυον*, latine glabella, quod glabra sit, dicitur, alias intercilia appellari possit. Id in aliquibus minimè est conspicuum, quod ad nasi exortum supercilia congregiantur. Partem sub supercilijs carnosam *ἐπισκηνιον* quidam appellarunt, licet & infimas frontis rugas, quod nostri super tentorium uocant, hoc nomine intellexisse uideantur. His subiacent oculi partes nostri corporis pretiosissimæ, quorum actio certe est suauissima, & capacissima. Nonnulla in parte conspicua magis animalibus, & homini præcipuè natura animi posuit indicia, moderationis nimirum, clementiæ, misericordiæ, iræ, odij, amoris, tristitiæ, lætitiæ, atque in oculis ipsis. Hinc orator in ipso uultu plurimum oculos ualere dixit, per quos maximè animus emanet. De ijs Cornelius Nepos, dum inter Parin & Helenam amoris incunabula describit sic latis appositè refert:

^c Plin. 11. histo. nat. 34.

Cicero 3. de ora. Cornel. Nepos

-- Sentit Paris, ardet, & audet,

*Promissorque ingens facilis præ sagia prædat,
Ducit amor, dum signa iuuant, dum nutus oberrat
Interpres, cordisq; uagi præsentior index.
Leno oculus taciti garrit præ ludia uoti.*

Iidem ex uario, & multiformi contuitu uarie, etiam nuncupantur, nempe truces, torui, flagrantes, graues, transuersi, limi, submissi, blandi. Plinius aiebat: in oculis animus inhabitat, ardent, intenduntur, conuiuent: Hinc illæ misericordiæ, lacrymæ. Hos cum osculamur, animum ipsam uidemur attingere. Animo uidemus, animo cernimus: oculi ceu uasa quædam uisibilem eius partem accipiunt, atque transmittunt. Morientibus illos operire, rursumque in rogo patefacere Quiritum magno ritù sacrum fuit, ita more condito, ut neque ab homine supremum eius spectari fas sit, & cælo non ostendi nefas. Vni animalium homini deprauantur. Vnde cognomina Strabonum, & poetorum ab iisdem, qui altero lumine orbi nascuntur, coelites uocabantur, qui paruis utrisque, Ocellæ. Quæ partes cum supra, tum infra oculos obuelant, palpebræ appellantur, quas & genas uocari, & ex motu ita dictas scribit Lactantius. Ab^c earum oris qui pili prodeunt, græcè *τάροι* sunt, & *βλεφάριδες*; latinè cilia, de quibus idem Lactantius in hunc modum scripsit. Ut^d oculi munitiores essent ab iniuria, eos ciliorum tegminibus Deus occuluit: unde oculos dictos esse Varroni placet. Nam & ipse palpebræ, quibus mobilitas inest, palpitationi uocabulum tribuere, & pilis in ordine stantibus uallatæ, oculis decentissimum septum præbent. Earum motus assiduus incomprehensibili celeritate concurrens, & uidendi tenorem non impedit, & obtutum reficit. Quo loco annotasse diuersum palpebræ, & cilij usum apud Plinium opere precium censemus. Is pilos per palpebras intellexit è genis prodeuntes, quæ nos cilia diximus. Cilium uerò dixit ambitum superioris genæ extremum. Eius uerba hæc sunt: palpebræ in genis homini utrinque, mulieribus uerò èt infecte quotidiano. Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque. Alia de causa hæc natura dederat, ceu uallum quoddam uisus, & prominens munimentum contra ocursantia animalia; aut alia fortuito incidentia. Desfluere eas haud immeritò uenere abundantibus tradunt. Ex ceteris nulli sunt, nisi quibus, & in reliquo corpore pili, sed quadrupedibus in superiori tantum gena: uolucris in inferiori. Et paulo post: struthio camelus animalium sola ut homo utrinque, palpebras habet. De cilio autem loquutus hæc uerba protulit: extremum ambitum genæ superioris antiqui cilium uocauere, unde

^c Plin. 11. histo. nat. cap. 37.

^c Lact. d. opif. Dei. 50.

^d Lact. d. opif. Dei. 50.

^c Plin. 11. de histo. nat. 6. 34.

& supercilia. Sed iam reliquorum historiam persequamur. Genarum extrema, quæ dormientibus nobis mutuò coeunt, Rufus *χηλὰς* & ungulas dici asseueravit. Horum superficies utrinque parum per introcedere uidetur. Superius cauum, inferius subcauum uocant. Hoc in aqua intercute, in prauo corporis habitu, in diuturno hæmorrhoidum effluuio, & inueteratis mensibus, nonnunquam etiam in inchoante lippitudine intumescere consuevit. Quocirca, id genus affectus, quoniam cauæ partis tumor est, Ruso auctore græcis *κοιλιδιάυ*, dicitur. Pars palpebris communis, in quam oculis circumtensæ, & dispesse concurrunt, angulus, & oculorum *καυθός* dicitur. Poeta noster hirquos eos appellauit.

a Virg. eccl. 3.

*Parcius^a ista uiris tamen obijcienda memento,
Nouimus & qui te transversa tuentibus hirquis.*

b Plin. 11. hist. nat. capit. 37.

c Hippo. de loc. in homine.

d Gale de off. 4. & de muscul. diff. ca. 3.

e Plin. 11. hist. nat. 34.

f Lact. d. opif. Dei 10.

g Plin. 11. hist. nat. 34.

h Lact. d. opif. Dei 10.

i Plin. loco quo supra.

j Lact. ut supra.

k Ruf. 1. de par. hom. 7.

l 2. Reg. 20.

Bini sunt in oculorum utroque anguli, alter iuxta nares: alter ad tempora: illum domesticum, & quod amplior sit, magnum: hunc siluestrem, externum, & ob angustiam minorem dicimus. Ab superciliorum interstitio, quod glabellam appellant, deorsum nasus exoriens, æquali ueluti porrectus iugo, utramque faciei aciem munit simul, & discernit. Is altior^b homini tantum, neque alij animalium eminent, quem noui mores subdolæ irrisioni dicauere. Eius foramina *ῥάθωνας* & nares, Atticè quoque *μύξας* appellari scripsit Rufus Ephesius, cum tamen pituitosum cerebri excrementum, quod per ipsas destillat, *μύξαν* latinè mucorem^c Hippocrates uocauerit. Cartilagineum illud, quod foramina uelut parietibus distinguit, ex munere nasi septum, seu narium interseptum; & quicquid osseum est, quod promineat nasi dorsum appellatur. Extrema hinc inde mobilia, alijs pinnæ, Galeno quandoque nasi alæ dicuntur, quod positu, & motione auium alas representent. Hæ in orihopnoicis, anhelantibus, & alioquin uolentibus nobis mouentur. Nasi extremitas, seu apex, cum in sphericam figuram conglobatus esse uideatur, globulum anatomici dixere. Carneum illud ante nasi septum & in labia productum columna dicitur. Ossa insurgentia sub oculis, subocularia & *ὕπαιτια* sunt. Infra^d oculos malæ collocantur; homini tantum, quas prisca genas uocabant, xii. tabularum interdicto radi à foeminis eas uetantes. Hæc pudoris est sedes: ibi maxime rubor ostenditur. Has Lactantius^e genarum nomine descripsit instar collium leniter exurgentium. Infra malas, seu genas eas dixeris, buccarum regio consistit, inflatione conspicua. In his cum hilaritatis, tum risus indicia, ex Plinio^f sese patefaciunt: & qui partem hanc amplam habent, bucculenti homines dicuntur. Labra mox à naso habentur. carne præmobili, dentium integumentum, & uocis organum. Rubent eò, quod habeant cutim subtilissimam, & motus gratia carni commixtam. Os prima est labiorum intercisio, & reliqua omnis usque ad fauces, inanitas, quod oris antrum uocant. In superiori labro, sub columna nasi, leuis quædam cauitas instar uallis imprimitur, *φίλτρον* græcis dicta, quasi amatorium uel amabile. Hanc lacunam uocauit^g Lactantius. Vniuersum porrò illud sub naso, labri superioris spacium, *ὕπάρρηνον* græcis est, latino uocabulo uacat. labiorum extrema, græcè *πρόχαιλα*, latinè prolabia dici possunt. Sed qua parte concurrunt, & committuntur *πρασόμιον* nuncupatur. Cauum illud, quod sub inferiori labio reconditur, nympham uocant. Pars maxillæ inferioris, qua dextra cum sinistris, ad anteriora, uelut uinculo quodam, connectuntur, quod à gula promineat, mentum dicitur. Hoc^h præter homini, quemadmodum nec malæ, nulli est. Inferius ita est conclusum, ut habetⁱ Lactantius, ut eius acumen extremum signare uideatur leuiter impressa diuisio. Ibidem Rufus^k carnosam partem *λευκανίαν* uocari dicit. Sed nonnulli parte hac carnea, mentum: *λευκανία* uerò cauum iugulo proximum innuunt. Mentum hominis manibus pertractare, fidei: & amoris argumentum est, cum apud nostrates, tum apud antiquos. Hinc scriptum^l in sacris: tenuit Ioab mentum Amasæ, quasi deosculans eum. Brutorum si quis eam, quæ mento respondet, partem uelit apprehendere, abdito quodam naturæ ductu refugiunt, & auersantur. Nam cum in dentibus maxillæ inferioris, ceu in basi defixis robur ipsorum consistat, itaque uirium lapsus, & armorum quæ natura dedit, detrimentum expauescentes, regionem illam contrectari abnuunt. Barbæ ratio incredibile est, quantum conferat, uel ad agnoscendam corporum maturitatem, uel ad sexus discrimen, uel ad uirilitalis decorem. Huius prima sub temporibus germinatio *ἰουλος* à græcis, à nostris lanugo dicta est. Primus eius in superiori labro exortus græcè *προπωγώνιον*, latinè probarbium, si nomina fingere liceat, dicitur.

ciur. Pili post hæc ad aucti *μύσακεις*, & qui sunt in summo mento, pappus appellantur. Auris pars capitis est, qua audimus, ut scripsit^a Aristoteles, & hac uoce non tantum partem extra prominentem intellexisse visus est, sed quicquid & in cavitare ossis petrosi continetur. Ut^b Lucretius ait:

Plenaq̄ sonoribus aures.

Aures nominari ea de causa scripsit^c Firmianus, quod uocibus hauriendis essent prepositæ. Vnde^d Virgilius.

Vocemq̄ his auribus hausit:

Aut quia uocem ipsam Græci *αὐδὴν* ab auditu uocant, hinc facta literæ vnus permutatione, aures ueluti audes dictas esse. Nunc intrinsecis partibus neglectis, eorum nomina dumtaxat referemus, quæ extra conspicua sunt. Partem uniuersam extimam auriculam uocant. Helix græcè *ἑλιξ* totum illud dicitur, quod auriculæ extremam ambit oram. Particulæ sparsæ, siue euolantes *πτέρυγώματα*, idest alæ nuncupantur. τὸ πτερύγιον uerò suprema est latitudo, & inflexa. Quæ retrò incuruata sunt, & suis extremitatibus antrorsum replicata, *κυβάδεις*, idest cubi similes appellantur. Sub his semicirculus in gyrum reflexus, & in acutum desinens *ξύστηρ*, siue *ξύστριον* nominatur. Quod in medio ex concauo assurgit, & cavitatem extollit, *ἀνθελυκα*, sicut concauum, quod subiacet, conchiliam, aut concham dicunt. *ὄτραγος* eminentia est iuxta temporum fines, & ex oppositi *ἀντίλοβος*, extremitas scilicet helicis. Foramen autem rotundum, & in medio collocatum, auditionis est meatus. Huic subiacet *λόβιον*, seu *λόβος* particula cornea, pinguis, quæ in uerecundia, ipsa facie magis rubet. Huiusce partis perforatio cedit in factum, & uerecundiæ uestibulum superbiæ sedes euasit, quando nec in alia parte corporis foeminis maius impendium, margaritis dependentibus, insumitur. Quemadmodum & in oriente uiris aurum gestare, eo loci decorum existimatur. Et hæc ferè sunt, quæ de faciei partium appellationibus, quantum ex antiquis colligere licuit, ascripsisse nobis uisum fuit. Nunc ad faciem propius accedamus.

^a Ari. de hist. animal. l. c. 2.
^b Lucr. lib. 6.
^c Lactan. ut supra.
^d Virg. 8.

CAPITVLVM SECVNDVM.

De dignitate faciei ex philosophiæ, poeseos aliarumq̄ disciplinarum fontibus.

T autem de faciei dignitate commodius agamus, ex re esse necessariò diximus, ut principium ac scaturiginem ex qua partium corporis nostri dignitas profluat, patefaciamus. Vnde cõstabit, cur ab antiquis, homini soli, particula hæc, non item alijs, ascripta sit, & quam ob causam ceteras omnes dignitate, & præstãtia anteeat. Partium igitur dignitas, à fine, ad quem nobis natura eas concessit, meo iudicio petenda est, qui est, ut partes illæ, animæ operanti, tanquàm instrumenta seruiant. Nam & animæ organum secundum Galenū^f corpus est. Et propterea multum inter se se differunt animalium particulæ, quoniam & ipsæ animæ differunt. Quædam enim sunt ferocia, quædam timida, alia agrestia, alia mansueta, alia ciuilia ueluti, & negociosa, alia solitaria. Omnibus uerò corpus, animæ moribus accommodatum est, & facultatibus. Nam fortibus unguis instructum, & rigenti iuba ornatum equum esse decet, quod animal uelox, & superbum sit, & generosum. Leoni autem, utpotè animoso, & feroci dentes, & ungues ualidi conueniunt, ut & tauro, & apro, illi quidem cornua, huic uero exerti dentes. Cæterum cum actionum plura sint genera, quarum aliquæ nobiliores, aliæ minus nobiles, nonnullæ^g ad uitam necessariæ sint, aliquæ commodiori uitæ conducant, cæteræ utriusque conseruationi studeant, equidem principes partes, & cæteris digniores, & præstantiores, quod sine iis uita nostra non consistat, meritò existimemus. His enim notis iudicamus, quæ pars in animantis corpore princeps, quæ secus habenda est. Reliquarum uerò duarum, quæ à primi generis præstantia discedunt, eæ minus discedere sunt putandæ, quibus hæc principes facilè, magis uerò, quibus minus facile consentiunt. Verumtamen si ipsam dignitatis partium radicem inquirere uelimus, non actiones solum expendendæ sunt, sed & utilitates, quæ has è uestigio subsequuntur, dignitate^h qui-

^f Gal. 1. de vsu par. 2. & 3.

^g Gal. 6. de vsu par. c. 7.

^h Gal. 1. de vsu par. 13.

dem priores, at constructione atq; ortu posteriores. Cum igitur ab utilitate, tamquam à fonte præcipuo partium nobilitas emanet, si quidem faciei præstantiam indagare uelimus, actio eiusdem, & quæ hanc consequitur, utilitas: atque an ea, uel omnino ad uitam, uel ad commodiorem uitam, uel ad utriusque tutelam concessa sit, primum inquirenda est. Vt autem ordinata, & perspicua sit nostra hæc oratio, altius exordiendo dicamus: particularum humani corporis alias principalem quandam, & uniuerso corpori perutilem actionem obire: alias præstare quidem actionem, sed illa minus præcipuam, & quæ uni tantum membro emolumento sit, quod præsertim in musculis, atque iocinore, partibus functione diuersis, apprimè spectatur. Illi enim unicæ actioni, partis nimirum, in quam inferuntur attractioni præfunt: hoc uerò in gratiam uniuersi corporis inditauit, oblatum chylum in sanguinem conuertit. Sunt & nonnullæ aliæ partes, quæ nec principalem actionem toti corpori, nec illam alteram ignobiliorem, unicæ parti conferentem, sed usus quosdam, haud tamen leues præstare uidentur, uel ut causæ sunt, sine quibus actio prima, & præcipua fieri non potest; uel ut primam partem, à qua actio præcipua prouenit, conseruant, uel ut eandem, quo commodius possit agere, adiuuent. Quæ res pro exactiori notitia exemplo oculi rectè declarari potest. Eius enim ^a actio, quæ uniuerso corpori magnopere ex usu est, ab humore crySTALLINO perficitur, quæ certè inter omnes oculi particulas principatum obtinet. Huic aqueus humor, uitreusque, & una cum musculis, tunica ἀραχνοειδής, vnea, cornea, modis iam supra dictis opitulatur. Cæterum facies ipsa, cum princeps quædam corporis pars, antiquorum etiam testimonio existat, ea ne actionis, an potius usus causa statuenda erit? Si faciem omnibus instrumentis, quibus coniungitur, seclusis, seorsum consideremus, omnis eam actionis expertem esse videbimus. Nam officij ratione cæterarum partium quasi receptaculum est, quas sinu suo saltem conclusas continet, in continendo autem non agit: è conuerso uerò partes, quibus quid agendi munus delegatum est, necessariò operari debent. Hæc enim regula est, ac norma secundum ^b Galenum, qua usum ab actione dirimimus. Si igitur usum solum modo, & non actionem faciei ascribamus, pars necessariò ignobilis erit, ac corpori minus necessaria. Sed meo iudicio, consultius fuerit, ut eam partem uniuersam, quæ inter collum, & caluam posita est, atque ex antiquorum etiam descriptione, quamplura instrumenta, eaque diuersa comprehendit, faciem esse dicamus. Quare sic nobis stuentibus, non usum simplicem, non unam actionem tantum, sed plures, easque principales, uel ad uitæ necessitatem, uel ad commoditatem eius spectantes, faciei tribuemus. Sunt enim quæ uniuersum corpus gubernant, tria membra præcipua, ut multis in locis, & copiosè à Galeno expositum fuit, quarum unumquodque per destinata ad id officij organa, uim suam cæteris particulis impertit. Etenim subsidio neruorum, & spinalis medullæ cerebrum, cor ope arteriarum, & uenarum ministerio iecur ipsum, uirtutem suam, quasi per riuulos perennes, in quasque hominis partes demandant, atque effundunt. Sed ut nulla est, uel exigua particula, quæ viscerum horum, uel primaria, uel secundaria opera, impressiones non sentiat, ita nulla est, ubi magis uis eorum, & potestas uigeat, & innotescat, ac in facie ipsa, utpotè conspicua, & sensibus nostris exposita. Cæteris enim partibus uestimentorum opera absconditis, una facies honestè detegitur, & sine pudoris labe oculos hominum subit. Sed quomodo uisceribus istis consentiat, paucis declamare oportet, ut ex his præcipuè faciei actiones elucescant. Eam igitur nerui, arteriæ, atque uenæ subeunt, & uentriculus cum pulmonibus, per œsophagum, & a speram arteriam in consensum trahantur, unde & uisus, & auditus, & odoratus organa, loquendi, ac masticandi instrumenta, respirandi, & alimenti assumendi loca, in unica facie spectanda nobis exhibentur. Quare per faciem uidemus, per faciem audimus, per faciem odoramur, per faciem gustamus: per ipsam effamur & mandimus, per eandem respiramus, & cibum assumimus, quia scilicet oculis cernimus, auribus audimus, naribus odoramur, & spiramus, ore loquimur, masticamus, ex quibus particulis omnibus faciei moles compingitur. Cum itaque tot, & tantæ faciei sint actiones, ut huic nullo pacto cæterarum aliqua comparari possit, iure omnibus reliquis conspectui nostro obuijs membris dignitate præstantiorem, atque nobiliorem eam esse affirmabimus. Quapropter haud admirabimur, si faciei dotes adeò eximias, alijque partibus corporis nostri denegatas, natura iusta elargita sit. Ea enim situm ^c sublimiorem obtinuit, & instar artis in editiori loco collocata est,

atque

^a Gal. 1. methodi med. 6.

^b Gal. 17. de usu par. 1.

^c Gal. 8. de usu par. 5.

atque id maxime propter oculos, quorum actio eminentiorem sedem, nequaquam ut aliorum depressam postulabat. Illi enim uelut ab alta specula, si quid mali immineat, à longe prospiciunt, & signo dato, cætera membra de periculo commonefaciunt. Quæ causa est, quod cancris, balænis, scarabæis, testudinibus, & omnibus animalibus, quæ careant capite, ceruicibus longis, natura solers, oculos imposuit: Sed redeamus, vnde digressi sumus. In facie etiam est generis indicium, ex facie inuicem homines distinguuntur, in facie totius corporis mensura latet, facies præcipua physiognomiæ fundamenta continet. Hæc ætatem, hæc pulchritudinem demonstrat, hæc sexum separat, hæc dignitatem hominis explicat, hæc tandem certissimum animi nostri est exemplum, & amplissimum eorum, quæ in abscondito latent, theatrum. Quoscunque enim tam animi quam corporis affectus, una facies demonstrat, atque licet occulti sint, nobis tamen ob oculos collocat. Quæ omnia, quantum fieri poterit, expendamus, quò faciei nobilitas, & excellentia longè illustrior fiat, atque clarior. Quare ut ad primum accedamus, apparent in facie parentum firmissima indicia, quæ coniunctionem sinceram, & maximè concupitam attestantur: visuntur in filiis patres, & ueræ prolis uerissima deprehenduntur argumenta. Hinc Poeta:

Vt te fortissime^a Teucrum.

Accipio, agnoscoque lubens, ut verba parentis,

Et vocem Anchysæ magni, vultumq; recordor.

Et rursus.

^b Gaudentq; tuentes

Dardanidæ, veterumq; agnoscunt ora parentum.

Est etiam innumera, ac penè infinita facierum varietas, ut certis eam atque finitis particulis constructam esse, meritò quis dubitauerit. Quod ideo factum à natura prudenti censendum est, ut singuli propriis quibusdam notis, & signis non fallacibus interstingerentur, ne corporum similitudo quendam in oculis hominum errorem pareret. Quod quanto fuisset incommodo, in communi uita facile unusquisque perspicit. Tanta uero, & tam multiplex facierum est diuersitas, ut prodigii loco censeatur, si qui duo indiscretæ speciei, (quorum exempla ^c Plinius describit, & ^d Valerius Maximus) reperiantur, atque etiam in illis ipsis, quorum primordia ex parentibus sunt communia. Quapropter haud immeritò facierum diuersitatem ueram, & euidentissimam discernendi inuicem homines notam esse dixerimus. Tradunt præterea sapientiores aliqui, exacta adeo harmonia, & symmetria constare faciem nostrâ, ut ex ipsius magnitudine, cognitione percepta, uniuersi corporis mensuram, & proportionem coniici posse credant, cum ceteras partes ad illius normam commensuratas esse, appareat. Quo sanè pacto faciem ipsam solum uniuersæ longitudinis, latitudinis, & profunditatis humani corporis extare uolunt. Opportunum uerò fuerit, ut hæc, quæ diximus, corroboremus, clarissimorum uirorum de faciei dimensionibus, in medium adducere testimonia. In primis tamen illud præfandum est, dimensiones huius generis symmetras, symmetro corpori conuenire, haud quaquam monstruoso. Primum autem faciei quantitatem sic dimetiuntur. Quicquid est à summo frontis, qua capilli enascuntur, ad mentum usque, id faciei longitudinem asserunt. Hæc ex mente eorum, tribus rursus constat partibus: vna est à summo frontis sub capillorum exortu ad usque intercilia: mox ab interciliis, ad imas nares secunda: tertia uerò & inferior à naribus in mentum concedit. Partium harum priorem sapientiæ, mediam pulchritudini, postremam honestati dicarunt. Sed qua longitudinem humani corporis colligunt, talis est ratio. Tres illas faciei in longum dimensiones primum ponunt, eas in se ductas, ut in quadratis numeris fit, totam hominis longitudinem nempe facierum nouem, conficere statuunt. Quas portiones Pomponius Gauricus ^e sic describit. Prima est facies ipsa. Secunda à summo iugulo seu clauibus summis ad xyphoidis apicem. Tertia hinc ad umbilicum. Quarta ab umbilico ad summum femur. Binas continent coxendices, ad poplitem usque; & totidem ab hoc ad malleolum crura. Pars autem inferior ab malleolo ad usq; summam plantam, & quod est à summo pectoris, ad summum gulæ, quod guttur uocant, ut & ille semicirculi arcus, qui fit à summa fronte ad uerticem capitis, aliam conficiunt portionem, atque ultimam, cæteris æqualem. Nam iuncturæ partium, nodi, poplites tanquam interfinia, & limites à natura positi, nullis suum ius cedunt. Nouies itaque facies in se ducta, perfectam hominis longitudinem complet. Quanquam alii octo, alii,

a Virgil. Æneid. 8.

b Virgil. Æneid. 5.

c Plin. 7. nat. hist. 12.

d Val. Max. 9. cap. 17.

e Póp. Gaur. lib. de symmetria.

quod

a Vitru. 2. de
architect.

b Pomp. de
Symmet.

e Aug. 15. de
ciuit. Dei 26.

d Vitruu. 2.
Archit. 2.

e Plin. 35.
hist. nat. 10.

quod rarius, septem fermè, alii decem^a fecerint partes. Nos medium, & quod frequen-
tius usu uenit, secuti sumus, ac de adulto loquimur uero. Facies præterea, ad latitudi-
nem, quæ est ab uno latere ad alterum, rationem subduplam obtinuit. Continetur enim
facies in latitudine bis, singulis mammillarum pro facie inclusis. Brachiorum^b verò sin-
gula, inuicem diducta sesquialteram habent ad faciem proportionem, & tota manuum
longitudo septem faciebus continetur. Itaque disperse manus rectam ipsius corporis
longitudinem definiunt, siue rursus, ut aliqui, siue prorsus, ut alij, metiamur. Cum
profunditate autem, siue altitudine, cuius mensura ab imo dorsi recta est, ad summum
ventrem, eam rationem inæqualitatis maioris obtinuit, quæ superparticularis sesqui-
nona uocatur. Nam faciem continet profunditas semel cum parte eius nona. Itaque
& latitudinem ipsa longitudo continet quatuor uicibus cum dimidia, & altitudines pau-
lò minus octo unam explent longitudinem. At humani corporis latitudinem longitu-
dini collatam habere proportionem sextuplam, & decem altitudines unam constitue-
re longitudinem, refert D. Aug.^c dum Noe arcam reliquiarum humani generis prom-
ptuarium, ad hanc perfectissimam corporis normam esse constructam affirmat. Quæ
ratio Vitruuianæ^d potius dimensionem quadrat, quæ longitudinem faciebus decem, & la-
titudinem cum longitudine comparatam, sex æqualibus latitudinis partibus circūcri-
bit. Sunt præterea qui diuersas harum proportionum describant rationes, quod eo re-
ferendum est, quoniam diuersa ab authoribus, inter se partium fit collatio. Nam ali-
qui septem, alij octo faciebus hominem constare dixerunt. Vnde & uariè posthæc, par-
tium, quæ conferuntur, resultant symmetriæ, quæ aliquod inter authores dissidium fa-
cere uidentur. Nos tamen Gauricam supputationem potius recipere uoluimus, tan-
quàm experientiæ communi magis conformem. Sed hæc *πρόσρῳα* mittamus: prope-
remus ad alia. Dignitatem faciei, & sanè haud exiguam constituerunt inter phytiogno-
mos metoposcopi, cum naturales, tum astrologici (eadem enim est metoposcopiæ cum
principè sua physiognomia diuisio) qui animi nostri cum corpore mutuam conspira-
tionem, & in passionibus alterutrum summittendis, arctissimum fœdus esse aduer-
tentes, illud ausi sunt profiteri, quod ex capitis, frontis, oculorum, narium, labrorum,
& breuiter omnium faciei partium, qualitate designata, de animi impetu, & propensio-
ne, rebus penitus abditis, callidi homines iudicare uellent. exemplo est ille metoposco-
pus, de quo scripsit Appion Grammaticus, teste Plinio,^e qui non modo ex uia homi-
num facie, sed ex picturis, scitè adeò, & affabrè ad uiuum ab Apelle delineatis, aut fu-
turæ mortis annos, aut præteritos pronuntiauit. Naturalem hanc Metoposcopiæ par-
tem clarissimi admodum uiri maximè excoluerunt, scilicet Pythagoras, Socrates, Gale-
nus, Polemon Atheniensis philosophus, Arthemidorus Ephesius, Melampus, Adaman-
tus sophista, Auicennas, Razes, & alij sanè quàm plurimi. Verumtamen omnes longo
admodum interuallo superauit Aristoteles, qui hanc diuinationis physicæ portionem
doctissimè persequutus est, proprio huic rei libro dicato. Vt autem illius esse nobis
ostenderet, duabus præsertim rationibus usum eum fuisse nouimus, quas enarratione
dignas censemus, quod metoposcopiæ, aut physognomiæ assertio, dignitatem faciei
plurimum illustret. Rationes ergo tales sunt: Si animæ quidam cum corpore nostro
consensus est, ut à motibus corporeis afficiatur: & è contra impellentibus animæ affe-
ctionibus, quomodocunque corporis statum immutari licet, haudquaquam absurdum
erit, aut impossibile de internis hominum moribus certi aliquid effari. Sed animas se-
cundum se non impatientes, sed passionibus esse obnoxias, atque à corporis affecti-
bus impelli, satis abunde demonstrant, quibus cerebrum largiori uino maduerit, aut
qui diuturno, & uehementi cum morbo aliquando conflixerunt. Sic plurimum cor-
pus ipsum immutant animæ impulsus, & affectiones, nempè amor, tristitia, timor, do-
lor, uoluptas, cæteraque passionum genera, ut minimè dubitemus, quin ex notis inco-
gnita, ex conspicuis abdita, ex corporeis lineamentis de animæ constitutione quædam
prædici possint. Amplius etiam in his, quæ à natura fiunt, hoc magis apparet, quod in
se se corpus, & anima habeant quid congeniti, & natiui, ut mutuò conueniant, & quàm
plurimarum inuicem passionum sibiipsis causæ sint. Quis unquam animal factum, uel
productum esse meminerit, quod unius formam sortiretur animalis, animam uero ob-
tineret alterius, & non semper idem corpus eadem anima præditum fuerit? Quare
consequi tale corpus talem formam necessarium est, atque eorum tam arctam esse
necessitu-

necessitudinem, ut ex unius natura cognita alterius conditio facile elucescat. Sed quid? Nonnè sunt quàm plurimi rerum periti, ut ueterinarij, agafones, uenatores, qui ex corporis conformatione, generosa animalia ab imbellibus, robusta ab imbecillis, fructuosa ab inutilibus, certis quibusdam notis, & signis efficacibus discernunt. Quæ certè si vera sunt, ut semper uera sunt, scientiam quandam necessariò dari, quæ sagaci coniectura, ex corporis figura, de animarum motibus diuinet, atque eam explorandis hominum mentibus esse peraccommodam, hæc inquam ab Aristotele tradita, liquidò ostendunt. Quam Aristotelis sententiam, & Galenus docuisse videtur, dum à corporis temperie animi mores proficisci diceret. Mores autem non intelligamus eos, qui ad rationem virtutis, & uitij referuntur, sed animi passiones Græcis *πάθη* dicta, ut etiam doctiores sentiunt interpretes, qualia sunt, odium, ira, amor, spes, gaudium, & huius generis alia. Nihil tamen firmi hac de re, atque certi, vt mihi videtur, asserendum est. Anima enim hominis, utpotè diuina, à corpore hoc mutationi obnoxio longè seclusa est, & potestas illa arbitrij nostri soluta, atque libera, vt nullis unquam corporeis uinculis mancipari possit. Animus persæpe simulatione obtegitur, & naturalis, si qua adfuerit, in clementia, studio, legibus, & disciplina edomatur. Non est igitur, ut corporeis notis persuasi, & præcipuè in hominibus, de moribus internis aliquid affirmemus, cum à corpore tanto hiatus animus seiungatur, tantumq; sit animæ in corpus imperium, vt non modo id, quò impetu fertur, retrahere, sed conatus eius omnino in oppositum possit inflectere. Nisi id uerum esse dicamus in illis, qui naturæ praua semina insequentes, sensuum, & cupiditatum, uilia mancipia eua sere. Sed hæcenus circa physiognomiæ principia consulto digressi sumus, cum ex hac facultate faciei dignitatem euidentissimis argumentis eruamus. Facies enim totius physiognomiæ pars est præstantissima, quòd; quæ ab eius partibus signa depromantur, cæteris potiora sint, atque firmiora. Totus enim homo in capite, uultuque consistit, ut sentit Apuleius. Ibi^a ratio uiget, & sensuum instrumenta locata sunt. Sic Aristoteles^b in electione signorum, alia alijs magis propositum declarare ait; at quæ ex principalibus locis petantur, ea omnium esse manifestissima. Locus autem maxime principalis est, ubi oculos, frontem, labia, & totum caput conspiciamus. Huic succedit, qui est circa pectus, & humeros, & post hæc circa crura, & pedes. Ventris autem regio cæterarum infima est, & abiectissima. Conueniret uerò pro amplificanda faciei dignitate, ut singularum partium iudicia, qua ratione ex physiognomiæ fontibus petuntur, in medium afferremus, sed quia ad altiora nobis properantibus, id operosum est & benigno lectori tediosum, de uultu saltem & facie communia quedam, atque præcipua capita ab metoposcopis mutuata, & quantum huic nostro negotio exusu fuerit, paucis attingemus. Vultus igitur, ut ab eo exordiamur, nil aliud est, quam peculiaris quedam faciei figura & constitutio, ex animi passionibus momento prodiens. Vultum doctiores dictum esse uolunt, quod uoluntatem detegat, & quod appetimus portendat. Habitus enim siue status faciei est qui ob diuersos animi affectus, diuersas etiam mutationes induerit. Hinc facundissimus oratorum Cicero, non^c enim nos color iste senilis, ait, non pilosæ genæ, non dentes putridi, deceperunt: oculi, supercilium, frons, uultus denique totus, qui sermo quidam tacitus mentis est, hic in fraudem homines impulit, hic eos, quibus erat ignotus, decepit. Et rursus: imago^d animi uultus est, indices oculi: hic apud oratores uetis præcipuus ad euertendos iudicum animos, & hominem uoluntates coercendas. Quintilianus^e etiam de uultu hæc scitè protulit: dominatur autem maximè uultus, hoc supplices, hoc minaces, hoc blandi, hoc tristes, hoc hilares, hoc erecti, hoc summissi sumus, hoc pendent homines, intuentur, hunc spectant etiam antequam dicamus, hoc quosdam amamus, hoc odimus, hoc plura intelligimus, hic est sæpe pro omnibus uerbis. Multiplex igitur, & varia apud homines peritos (nempè ex multis & uarijs animi motibus) uultus est descriptio. Dicitur enim subtristis, uariis, meticulosus, bonus, humilis, remissus, grauis, temerarius, iracundus, elegans, illiberalis, uenerabilis, & austerus. Ex hoc quasi speculo auersum Labani animus Iacob conspexit, cum ad uxores suas conuersus diceret, cognoui^f ex facie patris uestri, quod non est amplius erga me ut heri, & nudius tertius. Sed his non temere assentiendum est. fallaces quandoque, ac dolosos persæpe esse hominum uultus, notant uiri perspicaces, & in rebus politicis uersati. Quare Platonicus ille orator mens^g humana, inquit, multis simulationum inuolucris, & quasi uelis quibusdam obtegitur. Vnius cuius-

a Apuleius apol. 1.

b Arist. de physiogn. ca. ult.

c Cicero in Pison.

d Cicero 3. de orat.

e Quintilianus.

f Genes. 31.

g Cicero de orat.

que naturæ frons, oculi, uultus per sæpe mentiuntur, oratio uerò sapissimè. Sed hæc de uultu. Nūc de facie, ut diuersos nobis animi mores atque abstrusas oculis inclinationes patefacit, agamus. Driæ autem faciei, quemadmodum à physiognomonibus traduntur, in primis recensendæ sunt. Peruntur uerò ex magnitudine, uel iusta uel excedēte, uel ex paruitate cum moderata, tum nimia. Differt non minus facies, si sit carnulenta, carnosâ, aut macilenta: si breuis, si longa, si ossea, si plana, si rotunda, aut rugosa, atque horum omnium instar Polycleti regula, si mediocri. Facies magna, quod ea sit asinorum, & bouum, ignauiam refert: excedens magnitudine stoliditatem: Perpusilla simiæ & feli similis, animi abiectiōem indicat: parua calliditatem atque assentationem, ex Polemonis & Adamastri sententia. Veruntamen si colore croceo suffusa sit, hominem pessimum, uitiosum, deceptorem, uinosum arguit. Facies carnosâ, qualis bouum, inerciam & pigritam prædicit: carnulenta, ut sentiunt Polemon & ipse Adamantus, iucundum ac uegetum ingenium ostendit. Si fuerit gracilis & macra, cautum atque circumspectum rerum suarum, ac curiosum hominem indicat. Si ossea non tamen prætermodum, quod asinis & ceruis sit peculiaris, timiditatē: si nimis, simiamq; representet, laboriosos, timidos, ac insulos demonstrat. Oblonga facies, quod ad canes uiliores posse referri, iniurios, ac inuerecundos animos portendit. Plana facies malorum est seminarium; Nam hominem litigiosum, iracundum, morosum, inuidum, significat. Rotunda iracunda est ex Polemonis mente, & fatua opinione Rasis. Rugosa facies, quod in lugētibus contrahatur, mērenti ab Aristotele ascribitur. Facies autem mediocris, ueracem, amantem, sapientem, prudentem, ingeniosum, & ut breuibus dicam, in omnibus mediocrem, & congruum ostendit. Non igitur minimum lucis & splendoris ad faciei commendationem afferunt, quæ physiognomones, & natura & experientia edocti hac de parte tradiderunt; Facies enim uiua animi imago est, & plurimarum cogitationum alias abditarum non incertus index. Sed hæc dicta sufficiant.

CAPITVLVM TERTIVM.

In quo aliæ adhuc faciei dotes in gratiam suâ præstantia explicantur.

Super sunt quamplures adhuc faciei dignitates, de quibus & nunc breuibus agemus. Itaque haud contemnenda est ea faciei dignitas, quod argumentis certissimis ætates hominum ex illa colligere possumus. Quæ sanè dignotio, tanto maiores faciei præconij parit cumulos, quanto minus admiratione assequi possumus, quomodo in ea ætatum flexus, & annorum decursus, quasi quibusdam suffragijs, deprehendantur, & uelut in ea descripti sint, agnoscant. Nam pueritiæ, adoloscenciæ, iuuentutis, cæterarumque ætatum quam minuta etiam interualla ex facie agnoscamus. Hinc Poeta ait.

Facies tua computat annos.

Sed non^a postremo loco ponenda est illa faciei dignitas, quod fulgur ille eximius pulchritudinis, & per accepta omnibus formæ species in ea enitescat, quam actioni atque partium utilitati dignitate esse proximam, semper existimarunt philolophi. Natura enim^b postquam ea, quæ magis necessaria sunt, rectè administrauerit, ad ornatum operis, pulchritudinem etiam, atque ut Galenus ait *ἐκ περιουσίας* adiungit, & quasi elegans auctarium uenustatem in membra imprimit. Tanta. n. eius est benignitas, ut nullam partem neq; impolitam, neque illaboratam, aut sine rhythmo, & lepore instructam relinquat. Quod præter operis institutum non rarò boni etiam faciunt artifices, qui artis ostentandæ gratia, in clathris seu obicibus, in clypeis, in ensium capulis, nonnumquam in phialis opus quoddam statuarium aut hæderam, aut uites flexuosus, aut cyparissum, aut id generis emblemata, præter tamen artis regulas, pro ornamento insculpunt. Veruntamen duplex adhuc esse pulchritudinis genus rectè obseruandum est. Vnum^c uerum & natium, non diuersum ab optima corporis constitutione

^a Iuuenal. Sat. 6.

^b Gale. ii. de usu par. 13.

^c Gal. de usu p. 1. c. 9.

& temperie, quod actionibus metiri, secundum Hippocratem, vere possumus. Hæc pulchritudo non albedine, non mollitie, non corporis leuore, non alijs quam plurimis lenocinijs ostentatur. Altera est neque natiua, neque vera, sed fucata, adulterina, & arte accersita, ad faciendum quæstum mangonibus, & mulierculis de forma plus nimio sollicitis familiaris. Quo fit, vt alia quidem corpora Toranius, alia Hippocrates laudaturus sit. Neque verò apud Xenophontem iocari Socratem fortasse existimandum est, ambigentem de pulchritudine cum illis, qui ætate sua formosissimi videbantur. Is si simpliciter loqueretur, neque referret ad actionum constantiam speciei decorem, forsan vtique solum iocaretur. Sed quoniam toto illo sermone particularum pulchritudinem, in actionis bonitate & virtute collocat ipsum non tam ioco quam serio loquutum esse credamus. Hæc namque Socratis musa fuit, & industria, vt seria iocis semper immisceret. Triplicè igitur ex hisce, quæ à nobis dicta sunt, pulchritudinis speciem colligimus. Vnam quidem & veram Hippocrati ascriptam, quæ optimus est partium status, & symmetria, & quæ ex actionibus tantum bonis innotescit. Alia est quæ ex naturæ benignitate, atque in fabricando solertia accedit, & priorem illam in diuiduo passu consequitur, quæ^a in quibusdam partibus per se manifesta est; in quibusdam ab vtilitatis splendore obscuratur. Tertia tandem est, quæ Græcis κόμῳσις, καὶ λωπιμός, latinis lenociniū, comptus, elegantia, fucata, & adulterina pulchritudo vocatur, naturæ simia, viscus, & hamus miserorum amantium. Formæ igitur decus maxime cum partium vtilitatibus est coniunctum, atque id in facie, tamquam in præcipuo domicilio resplendet. Quod vicinum esse sanitati atque maxime ab hominibus expecti Athenæus docet, dum Platonium illud, * de pulchritudinis censu: in publico hominum congressu decantari solitum, hunc in modum recenset.

Vtinam^b qualis sit vnus quisque videre, discissoquè.

Pectore, & animo prospecto, vbi post rursus clausuris,

Amicum sincera mentem hominem aestimare.

Bene valere optimum est mortalibus.

Deinde pulchrum nasci: post sine fraude dictari.

Quartum verò cum amicis pubescere.

Hoc diuino^c pulchritudinis dono ornati, diuinis olim ministerijs ascribentur, quod acceptiores fore victimas, si à speciosis manibus proficiscerentur, existimarent. Huius examen in Elide fiebat, Athenæi testimonio. Sic Archidamum regem, quod cum hinc formosam mulierem spectasset, illinc deformem, sed diuitem, & ad hanc animum applicuisset; ab Ephoris mulctatum, obiurgatumque; seuerè legimus, quia potius Spartatis regulos quam Reges pro creare mallet. Formæ si quidem liberali augustum quid, & regium in esse homines volebant, sic vt pulcherrimis viris plurimæ gentes regnū detulerint. Sic Euripides egregiam pulchritudinem, & quæ alias dotes vincit, regno dignam esse ait. Si præterea ea, quæ Homerus de Helenæ, Polyxenes, aliarumque illustrium, sæminarum forma tradit, recensere velimus, profectò pulchritudinem rem diuinam ab antiquis esse habitam, & cæteris humani generis dotibus longè illustriorem & digniorem, faciliè demonstraremus. Sed nimis extra propositi cancellos digredieremur, quare hæc de pulchritudinis dignitatem fatis dicta sunt. Eius, vt antea dictum, præcipua sedes (quamuis per vniuersi corporis molem blande & suauiter sese effundat) omnium sanè testimonio facies existit. Nam & hac in parte anima nostra, saltem secundum medicos, si non philosophos, tamquam in domicilio suo, collocata est: hic vim suam, potestatem, atque imperium ostendit: hic sensuum sunt receptacula, qui velut apparitores, & satellites, iussa Domini excipiunt, ferunt, referunt, & molestias & iniurias, si quæ ingruant, a rege suo propellunt. Accedit quod hoc loci forma, quam cæteris, multò difficilius acquiratur, vbi tot, tantæ, & tam diuersæ membrorum dimensiones, & harmoniæ in vnam eamque aptissimam figuram concurrunt; ideoque naturam diuitias suas, hic potius quam alibi, ostentare voluisse, certò credendum est. Frons enim & supercilia suam habent uenustatem, suam decentiam oculi, suum nitorem nares & malæ, suum itidem splendorem labra atque mentum obtinent. Quarum partium elegans delineatio, & symmetra cōstructio, ad hanc vnam admirandæ pulchritudinis speciem exstruendam solummodo conspirant. Propterea faciei honorem præcipuum in suo philosophico poemate Lucretius tribuit.

^a Gal. 11. de
uf. part. cap.
13.

*Scholion.

^b Athen. De
ipnos. 15.

^c Athen. De
ipnos. 13.

^d Lucret 1.5

*Condere cæperunt urbes, arcemque locare
Præsidium reges ipsi sibi, per fugiumque,
Et pecudes, & agros diuisere, atque dædere
Pro facie cuiusque, & uiribus, ingenioque.
Nam facies multum ualuit.*

^a Plin. l. 22.
Histo. nat. 1.

Accedit ^a & barbararum foeminarum consuetudo, quæ faciem succis illinire, formæ conciliandæ gratia, assueuerant, more ad nos etiam propagato. Accedit & auctoritas Poppeæ Domitij Heronis coniugis, quæ alinino lacte in facie dealbata & exornanda usâ fuit. Sed quorsum hæc? nonne id sensus ipse, ueritatis magister docet? Vnica facies est, quæ primo spectatur, primâ uisû percellit, prima placet; prima displicet; hæc hominum oculos commouet, hæc allicit, hæc animam subit, hæc prima & præcipua amoris semina conijcit. Sit enim quantumcumque corpus bene compositum, & affabre factum, ut neque ad perfectionem etiam quam sagacissimus naturæ æstimator aliquid desideret, tamen si paulo illiberalior, & indecentior facies accedat, haudquaquam pulchritudinis nomine, sed turpitudinis potius id de signamus. E contra dummodo facies adsit elegantior, & iucundior, quamuis plurimum corporis dispositio abiustitia sua, & rhythmo deflectat, eam tamen prædicabimus & ob formæ decentiam laudibus extollemus. Quare summa cum ratione pulchritudinis & uenustatis regionem, faciem ipsam describemus, cum uel non modo uulgus, quod affectibus rapitur, sed etiam sapientiores quam plurimi, quibus ratio imperat, idem senserint. Facies præterea sexus inter se distinguit, cum in mulieribus depilis sit, atque mollis, in uiris hispida, & aspera. Dignitatem uerò uirilem peculiari ratione maximè commendat, quod præter cæteras notas in ætatis progressu genæ pulcherrimo pilorum ordine undiquaque circumseptæ inuestiantur. Hoc enim ^b ornatu mas ipsa foemina multo est uenerabilior, & a spectu grauior. Tanta fuit naturæ in efformanda facie decoris affectatio, ut ob hanc unam pulchritudinis causam & malæ & nasus pilorum expertia producta fuerint. Etenim si integra facies hominis pilis consita, quasi sentibus quibusdam obhorruisset, haud certè mansuetum animal & politicum, sed agreste potius & ferum hoc pacto euasisset. Cæterum apud antiquos tantus honor, tanta dignitas, tanta reuerentia faciei habita fuit, ut eius decorem maxime intemeratum conseruare niterentur, labefactatum quàm ingenti precio sollicito redimerent. Vt de Claudio Tiberio narratur, qui ad delendum faciei lichenem quinquaginta millia coronatorum medicis impendit. Faciem ^c gestare uelatam uirgines antiquitus, dum ad uota accederent, consueuerunt, uel propter honestatem, uel propter uerecundiam. Ingenui præterea homines ac serui ex facie dignoscuntur, secundum ^d Plautum, & Terentium. Quin & uitæ institutum ex eadem facie deprehendi posse legimus. Huc etiam referuntur, quæ à iurisperitis memoriæ mandata sunt. ^e in l. si quis in metallum c. de poen. Si quis in metallum pro criminum deprehensorum qualitate damnatus fuerit, minimè in eius facie scribatur, cum & in manibus, & in suris possit pena damnationis una in inscriptione comprehendi, quo facies, quæ ad similitudinem pulchritudinis est figurata, minimè maculetur. Addunt etiam aliud: si in pluribus locis corpus aliquod sepultum fuerit, principalis censebitur ille, ubi a derit caput, ut potè in quo sit imago, per quam mortuum hominem dignoscere ualeamus.

^b Gal. 2. de
uf. par. cap. 14.

^e Q. Sept.
flor.

^d Tertul. de
uelan. Virg.

^e Pla. in pseu
dolo.

^f Teren. in
eunuc. sect 4.
c. 4.

CAPITVLVM QVARTVM.

De faciei dignitate secundum medicos.

Onstat ergo faciem inter alias corporis nostri partes, plurimum excellere, & dignitate præstare. His tamen & rationibus, & grauissimorum hominum testimonijs adiungenda sunt, quæ ex medicinæ ambitu, huius rei gratia, in medium afferri possunt. Non enim nobis silentio prætereunda sunt, tum quod ad professionis nostræ limites spectent, tum quod institutum nostrum, non aliunde accersitis, sed natiuis coloribus exornent. Atque ut anatomicorum fontes primo gustemus, certe in partibus animalis effor-

efformandis, naturam triplicem finem sibi ob oculos posuisse constat, nempe ut aliquæ illarū uitam tueantur, ut per aliquas commodius uitā traducamus: per quasdam uerò, ut genus humanum ab interitu per propagationem uindicemus. Nequit .n. substantia ex corporibus adeò dissidentibus extructa, quo ad nature leges, perennē durationē sortiri. Ex primo censu cerebrū sunt, cor atque hepar: secundi ordinis, nares, aures, oculi: tertij uerò generis, testes, matrices & pudenda. Vnumquodque aut harum particularum loco, & sede conueniēti, natura docta & prouida collocauit. Quanta igitur dignitas faciei accedit, quis honor, quæ exstimatio, si ordinem & positum cæterorum membrorū, & præcipuè, quæ generis conseruationi famulantur, cum illa conferamus? Taceo de reliquis, quoniam id demonstrare esset infiniti operis; agam saltē id, ut perspecto situ membrorum genitalium, quanta ratio habita fuerit excellentiæ faciei atque nobilitatis, quodque membra hæc iustissimo architecti consilio, non exiguo interstitio inter se dirempta sint, exactè cognoscamus. Nam cum cerebri sit propago quædam facies, ad quam sensuum omnium organa deflectant, & quo in loco animæ uirtus, diuinas suas uires exerat, quid inconuenientius fuisset, & protoplasta indignius, quam membra illa pecuina & abiecta, cum partibus adeò nobilibus & diuinis confundere? Hoc enim dominum esset cum mancipio eodem loco ponere. Namque munia sensuum turbaret talis constitutio, mentis aciem obtunderet, & rationis imperium euerteret. Innata enim hominibus cupiditas, leui etiam de causa instigata, ac indomita bestia multoties in rectorem suum insiliret, & habenis excussis, de sede sua eum deiceret. Non dicam quantū obfuturum sit decori & uenustati, quantaque loci fuerit iniquitas, & laboris dispendium, si omnino membra illa eò locari debuissent. Quare ea procul hinc abrepta, natura sapiens discreuit, & faciem alta in sede, & conspicua collocari, membra uerò genitalia, instar uile pecus, in stabula, locum uilem, & depressum detrudi iussit. Vt enim rationi cum cupiditate, haud quaquam conuenit, sic neque membris, quibus facultates hæ imperāt, nulla est affinitas, nulla coniunctio, nulla penitus cognatio. Sunt ^a autem in maribus equè, ac foeminis partes genitales, ea ratione dispositæ, ubi locus cum ad sperma reijciendum, recipiendumque, tum ad foetus incrementum, atque enixum omnium est aptissimus, qua neque sensuum operationes, neque mentis officia interpellari, neque splendor ille pulchritudinis obtenebrari potest. Quæ omnia in faciei præstatiā eiusque dignitatem manifestò cedunt. Eam tamen non imminuit, quod ^b cerebrum & quæ ad faciem spectant, non prius efformentur, quam brachia iam, & crura ad suam perfectionem deuenerint. Id enim ea ratione fieri existimamus, quod natura, quæ magis necessaria sunt, in primis peragat, quæ minus, posthac efficiat. Nam quo pacto uiris illustribus aliquo accessuris, prius quæ usui futura sunt, adornantur, sic natura prudens ante omnia apparatus earum rerum instruit, quæ accedenti parti principi ad obeundas actiones commodo futura sint. Neque foetui opus est cerebro, quando uel uidere, uel audire, uel olfacere, uel gustare, nequaquam eum oportet. Sic teste ^c Aristotele præstantiora, & perfectiora generatione ignobilioribus, atque imperfectis longè posteriora sunt. Maxima igitur faciei dignitas est, tam quod in loco adeo eminenti, & singulari posita sit, quam quod constitutis iam cæteris partibus ministris, ipsa postrema omnium tamquam domina perficiatur. Illud etiam inter initia protinus certissimum excellentiæ faciei argumentum est, quod in ea, ac in tabula, temperiei signa, cum totius corporis, tum ipsius cerebri nobis exponantur, per quæ uelut manu ducti in uniuersi corporis cognitionem peruenimus. Cutis enim cum laxa sit & tenuis, neque plurima carne suffula, naturam humorum affluentium, atque essentiam, nulla cum difficultate prodit. Protinus enim color succorum subiacentium, nisi compulsi retrocesserint, per cutem efflorescit. Sic roseus color in calidis & humidis, citrinus in calidis & siccis, niger, fuscus, atque liuidus, in melancholicis, albus, & pallidus in corporibus humidis & frigidis, & faciem, & cæteras partes undiquaquam perfundit. Itaque quocumque humore corpus proluatur, eiusdem semper indicia, eaque certissima facies ipsa afferet. Confert etiam facies maximè ad cerebri intemperiem indagandam, si illius magnitudinem ^d & paruitatem, figuram, sensusibi collocatos, oculos, aures, nares, atque alia consideremus. Etenim hæc mutuò sese indicant, & principij, quæ à principijs oriuntur, & quorum à principijs ortus est, principium, uirtutem, & imbecillitatem attestantur. Suggest etiam facies indicia ad nonnullos morbos maximè efficacia. Vt enim à cere-

a Gal. 14. de
uf. par. cap. 3.

b Gal. de
foet. for. 3.

c Arist. 3. de
par. animal.
ultimo.

d Gal. de art.
medica 11.

bri affectibus exordiamur, uidemus ueteranos cerebro oscitare, labijs deductis hiare, non desistere sed diu sictorqueri, & palpebris conuiuere. Hinc Aetius ^a qui catoche, aut catalepsiprehenduntur, ait, inter cætera indicia facie quoque manifestò sese produnt. Adeò si mentem occupati sunt, ut fixos ueluti oculos, & palpebras habeant penitus immobiles aliquando & easdem apertas, aut nitiscunt, aut intensè uideant, sic ut neque oculos claudant, si quis manum ijs obtendat. In pneumonia peculiarem signi efficacis rationem habet malarum rubor, quod ad pulmonum anathymiasin tussiendo expressam uolunt attingere. Certum est ob uenarum angustiam quæ sanguinis perfusionem ab maioribus uasis excipiunt, halitus illos & uapores illic subsistere neque expirare. His additur, quod ex calore ^b Faciei laborantes morbo regio, nullo cum negotio deprehendantur, præsertim uerò ex oculis, in quibus, quod album est, luteum fit, & uirosum. In quam sententiam & Galenus ^c oculorum alba & faciei partes temporibus propinquas, itemque malas pallore quodam suffundi refert. Accedit reliquis faciei dignitatibus eximium illud, atque penè omnium consensu caput, quod ex ea in pluribus affectibus euentissima, & efficacissima de euentu morbi argumenta eruamus. His maxime suffragatur omnis antiquitas, hoc quotidiana experientia, testis locuples, confirmat. Nam omnium bonorum auctor, & parens Hippocrates vnam faciem ante omnia paulò exquisitius in morbis acutis explorandam esse docet, atque illud præsertim in ea circumspectandum, num ægrorum facies cum sanis conueniat, & an sibi met ipsi; suæquè naturæ consentiat. Sed liceat ipsius uerba nobis subscribere.

Considerare ^d porrò hoc modo conuenit in morbis acutis: primum quidem faciem ægroti, an similis sit his, qui in sanis sunt, maximè uerò an ipsa sibi ipsi: ita enim optimè fuerit: Si uerò maximè contraria simili fuerit, horrendissima est. Itaque ut uidemus ex facie morborum signa depromuntur, quæ non solum prima sunt eorum, quæ medico occurrunt, sed cæteris ferè potiora, quæquè acrius examinata, insignem in morborum prognosi certitudinem pariunt. Cum uerò hæc sententia sit Hippocratis tanti uiri, ea nobis sicco pede nequaquam transeunda, sed diligentius ruminanda est, ut quid velit, & qua ratione velit optimus Hippocrates, rectè intelligamus. Tria igitur perlustranda iam nobis proponemus. Primò, quòd Hippocrates dixerit, in morbis acutis primum quidem faciem ægri attendendam esse, nunquid similis sit his, quæ in sanis sunt: videamus ergo, quænam sint illa, quæ in sanis conspiciantur. Deinde cur considerari velit, an ipsa sibi ipsi similis sit: Negligere enim præcepto hoc sanorum faciem uideatur. Postremo cur efficacia adeò argumenta, & ad prædicendos euentus in morbis acutis uitalia, facies nobis exhibeat. Considerare igitur oportet, quæ ad partium faciei spectant, colorem, molem, situm, substantiæ rationem, splendorem, & quæ ex his omnibus resultat, quasi ad vnum scopum collimantibus, pulchritudinem. Hæc autem colligimus ex horrendissima illa faciei hypotyposi, cum inquit: nasus ^e acutus, oculi caui, collapsa tempora, aures frigida & contractæ, & eorū extremitates auersæ, cutis circa frontem dura, circumtensa, & arida, & color faciei pallidus aut niger, aut liuidus, aut plumbeus. In primis igitur ægri facies cum sanis conferenda est, & uidentum, nunquid partes illius a colore benè ualentium, figura, mole, forma, & alijs eius generis, & quantum desciscant. Sed cum sanitas in vnoquoque sit, quòd sibi secundum naturam inest, & quantum quisque ab nativo illo tenore, & typo discrepet, tanto uementiorem & acriorem morbi vim existere necessum sit: ideo faciem ad semetipsam collatam, exactius perpendendam esse censebat Hippocrates, ut singulis quid natium sit & familiare, quid morbosum & alienum pernoscamus. Quæ præceptio certè firmiter memoriæ mandanda est, ne turpiter quandoque decipiamur. Contingit enim quamplures aspectu à sanis differre, & habitu mortuos potius quam uiuos exprimere, præcipuè uerò senes & melancholicos, atque illos, qui in diuturnis uinculis, pædore, & squallore confecti, aut ad transstra damnati fuerunt. Qua in re Cardani historiam lubet recensere. Is famulum quendam suum, ait, qui per decem & octo annos apud Afros, ad remigia deuinctus fuerat, cum oculos clauderet, neque ullam sui corporis partem moueret, in nullo mortuis absimilem potuisse dici, adeò pallor, maties, extensa cutis, arctæ nares, color plumbeus, ac ferrugineus, cum tumore quodam, oculi uix occlusi mortis speciem referebant. Sciscitandum itaque primo, dum ægro occurrimus, hæccine sibi facies connata sit, an secus; ne in dijudicandis morbis, eorum-

què

què successu in errorem impingamus . Cæterum illud profectò dignum est inquisitione, cur ex facie certa adeò indicia salutis, vel pernicipi, vitæ vel mortis eruantur. Potiora enim sunt eorum, & prima medici oculos feriunt . Cardanus subtilis tres causas proponit, cur facies potius, ac cæteræ particulæ virium lapsus & morbi magnitudinem ostendant . Prima est partium minutissimarum copia, & præcipuè forma dissimilium, oris, menti, maxillarum, nasi, oculorum, frontis, palpebrarum, temporum, aurium, quæ facilius noxam subeunt, & euidentius, & citius a natiuo statu recedunt . Est & cutis tenuitas, vt facies quamprimum tendatur, palleat, contrahatur . Multis in locis cartilago subest, vt in naribus in auribus : suntquè frontis muscoli tenues admodum & exangues . Cerebrum præterea faciei proxime adiacet, cuius affectionibus si percellatur, vt in merore, in lætitia, quamplurimum & subito eam mutari contingit . Etenim morbis concusso corpore, actutum incalescit, contrahitur, humoribus grauatur, flatu, & vapore distenditur, abscessibus opprimitur, sanguine & spiritu destituitur, & alijs quampluribus malis corripitur . Itaque non admirabimur cur ex facie ægri inspecta, aut salutem, aut interitum pronuntiare possimus . Sunt & aliæ causæ, non tamen vsque principales, nempe sanguinis copia, in quibusdam locis & regionis leuor, quorum gratia multò facilius, & expressius, impressiones factas à partibus internis facies demonstrat . At ego Cardani acerrimo certè viri ingenio diligentiam in his maximè desidero, cum ieiune admodum, & uix summis, quòd aiunt, vestigijs rem adeò præclaram, & scitu dignam attigerit, & pertractarit . Tentabimus itaque nos, vt pro maiori negocij intellectu, quædam in medium afferamus, & effectus huiusce causæ, pro virili discutiamus . In primis hinc euenire censemus, vt facies cæteris partibus euidentiora, mortis, atque vitæ argumenta præbeat, quod nulla sit corporis nostri, pars, quæ ex tot, ac tantis differentibus specie particulis, conglutinata, consensum adeò euidentem, atque efficacem habeat cum visceribus, atque artubus, æquè ac ipsa facies . Atque hoc duplici modo . Non ignoramus conuinctam esse inferiori ventri faciem, vt supra dictum fuit, per œsophagum, qui communi vinculo vniuersis infimi ventris partibus annexus, & recto tramite ad superiora elapsus, in fauces, & in os ipsum definit . Scimus præterea, & ventri medio coherere faciem, quod aspera arteria innumeris ferè propaginibus per pulmones dispersis, atque in amplum caudicem aliquando collectis non lecus, atque œsophagus, eodem ductu ad fauces emergat, & inde cum ore participet . Videmus tandem & cerebrum indissolubili foedere cum facie coniungi atque id per portiones illas, quas vocant, mammillares, quæ ex intimis cerebri penetralibus, in faciei centrum, nares ipsas, recto passu producuntur . Maxima igitur faciei cum membris præcipuis, vt videtis, necessitudo intercedit . Si etiam nulla corporis pars, quantumuis exigua, ab uiscerum consortio disiuncta est, sed communi prouidentia vinculo connexa, certo certius fateamur necesse est, cum prima viscera cum facie ipsa conspirent, singulas etiam vel abiectissimas corporis vniuersi particulas, ob commercij legem, cum eadem conuenire, & colligari . Eructat præterea venter infimus, ac viscera eodem ambitu contenta, per œsophagum, quicquid amplitudinè continet, seu vaporis, seu halitus, seu reliquorū morborum fomitis . Spectatur hoc in iliacis, in nephriticis, in ictericis, in hepaticis affectibus, nec non in vteri morbis . Quam expurgandi rationem & thorax venter medius insequitur . Sæpe enim pulmonibus destillatione turgentibus, seu alterius mali alluio cōflictatis, non sine vehementi cruciatu, per asperæ arteriæ tubum, hic sua in os recrementa effundit . Non secus & cerebrum, quancunque afficitur, in vniuersas faciei particulas colluuiem exonerat, & feces suas deponit . Hinc tantus ad aures, ad oculos, ad nares, ad os, ad cutis superficiem, superfluum effluxus . Tantus igitur est consensus, tanta connexio, tanta faciei conspiratio, vt iam dictum est, & vniuersis corporis nostri partibus . His succedit & alia ratio societatis mutua membrorum, superiori illa multò prior, atque illustrior, in cuius cognitione in memoriam reuocanda sunt, quæ à Galeno multis in locis fuere declarata : Quod nimirum tria sint viscera, penes quæ corporis nostri sit arbitrium, & quod illa per peculiaris organa, quasi per canales & aquæductus uim suam in singulas partes demandent, atque effundant . Quapropter vti nulla est nostri corporis pars, quantulacunque etiam, quæ affectiones à principijs transmissas, non suscipiat, ita penitus nulla est, vbi citius fiat, & facilius, atque in facie, ob arctam adeò cum membris principalibus consue-

rudinem. Sed videamus qualis hæc consuetudo sit, atque cordis consensum prius explicemus. Patet manifestò truncum arteriæ magnæ, eumque altiorem, per cauum thoracis assurgere, & vt ad primam iuguli regionem accesserit, in ramos binos, eosque crassiores findi. Eorum alter in partes penitiores sese insinuat, & in cerebri culmina conscendit: alter verò cutis regionem extimam perreptans, vniuersam capitis peripheriam circumquaque discurret, & iugulares, quas vocant anatomici, exteriores constituit. Harum igitur arteriarum flagella exigua, in ambitum faciei desinunt, quibus internuncijs, si quid in corde, si quid in proximis vasis nouitatis contingit, id statim faciei enuntiat. Patet hoc in affectibus animi, in ira, in gaudio, seu tenuiori sanguine proprius in altum euolante, seu lege naturæ id expetente, ut reconditi hominum mores, his tacitis delatoribus patefiant. Succedit his iecinoris per venas cum facie communicantia, quæ a cordis consortio haudquaquam discrepat. Vena namque regia, quamprimum ex hepatis conuexo egressa est, in binos ramos, eosque quàm maximos discinditur, quorum alter statim reflexus, in depressas partes dispergitur; alter uerò, per phrena, incumbendo thoracis vertebris, in altum attollitur. Hicce ramus, postquam ad vsque thymum, vnico stipite progressus fuerit, in duas & amplas sese scindit propagines, quarum intima cerebri sedem subit, at extima per capitis regionem disseminata partes externas alit. Ab hinc furculi quidam non contemnendi ad faciem concedunt, & præcipuè per musculos, & per musculosas eius particulas disperguntur, ea de causa, quod frequentius agitatur, ampliori sanguine pro alimento indigent. Tertius tandem connexus faciei est cum cerebro, longè omnium clarissimus, ac efficacissimus. Nam & cerebri germina, & sensuum domicilia in ambitu huius consistunt, & parum abest quin partes hæc ob viciniam concurrant, ni interiectus cranii paries obstitat, adeò tamen pertusus, ut undiquaque exitus, & aditus, ultro citroque concedatur. Quare fieri non potest, quin uel minimarum turbarum, si quæ animæ arcem concutiant, manifesta in facie indicia appareant. Hinc ira excandescit, metu pallefcit, uerecundia erubescit, mærore contabescit: hæc tristitia obscurat, hæc spe extollitur, inuidia contrahitur, hæc gaudio explicatur. Itaque cum è multis adeò atque diuersis partibus facies constructa sit, quæque cum præcipuis corporis uisceribus, manifestò ita, & multifariam connectatur, quid mirū sit tot & tantas suggerat prædictionis & reconditarum affectionum notas; Facilimè enim faciei partes, ob societatem cum reliquis noxam incurrunt, quæ cum in aliis largius, in alijs parcius sese prodat, ob multitudinem tamen & diuersitatem substantiæ membrorum, hic minimè omnium latere potest, sed quàm promptissimè perspici. Quod fieri contingit, cum per qualitates primas frigoris, & caloris, secundasque aspectabiles, tum per molem, per figuram, per situm, & per substantiæ modum, quæ omnia faciei typum exprimunt, & in ægorum examine considerantur. Harum occasione quamplurima oracula, ex quibus uarios morborum euentus licet prædicere, diuinus ille senex prodidit. Talia sunt: in ^a magnis malis, facies si bona fuerit, bonum signum est, in paruis autem contraria, malum. Item: albæ ^b oculorum partes in principio morborum denigrari solent, si inualuerit morbus: hæc igitur si puræ fiant, perfectam sanitatem indicant, leuiter quidem tardius, uehementer autem citius. Item. Si quid ^c albæ partis oculorum subapparuerit palpebris non commissis, si id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, aut ægrotus non ita dormire consueuit, malum signum & ualde lethale est: si uerò reorta, aut contracta fuerit palpebra, aut liuida, aut pallida, aut labium, aut nasus, cum aliquo ex signis alijs, morti esse proximum sciendum est. Lethale est etiam habere labia resoluta, & pendentia, & frigida, & albicantia; Talia etiam sunt: si ^d lacrymentur oculi inuoluntariè, aut distorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut altas partes rubentes habeant, aut sordes circa oculos appareant, aut mutabiles, aut iminentes, aut caui uehementer facti, aut squalentes, & obscuri fuerint, aut color totius faciei obscuratus, hæc omnia mala & perniciofa putandum est. Rursus uerò sic refert: facies, ^e quæ ex tumida humiliatur & uox leuior, & debilior euadens, & spiritus rarior, & leuior, remissionem in sequentem diem significant. Item: si ^f partes circa faciem gracilescant, & uenæ in manibus & oculorum angulis aut supercilijs quietem habeant, cum prius non quieuisent, huic si uox fuerit debilior & leuior, spiritus rarior, & tenuior, sequenti die remissio morbi contingit. Item: Si febre ^g tenente partes circa faciem graciles fuerint, in die impari, sequenti die soluetur. Et rursus;

^a Sex. de morb. sect. 2.

^b Hipp. de dieb. iudic. tex. 3.

^c Hip. 1. præ. tex. 3.

^d Hip. 1. præ. not. tex. 2.

^e Hip. 1. præ. tex. 2.

^f Hip. de dieb. iud. tex. 2.

^g Hip. 2. de morb. uulg. sect. 2.

fus; qui faciem^a decolorem habent, & ubi comederint paulò post eructant cruda, & acor in nares serpit, his corpora pura non sunt, & plus est qui de carne colliquatur præ labore, quam quod depurgatur præ circuitu. Item: faciei totus^b color alteratus malum. Item: faciei^c bonus color & toruitas malum. Item: circa^d faciem color bonus, & sudores non febricitantibus, stercora uetusta subesse significat, aut uictus rationem inordinatam. Facies flores habens, cum aluo liquidiori, suppurationes pulmonum indicat. Itaque ut aliquando nosmet ad pensum reuocemus, atque sententiam nostram aperiamus, censemus faciem in ægris ideò curiosissima inquisitione dignam, quod vnus sit, & peringens principum, & cæterarum partium cum ea consensus, & quod oculorum obtutu^e exposita, quam plurima indicia, de robore, & languore præcipuorum membrorum in sese contineat. Quæ, cum plura numero, tum cognitu faciliora sunt, quod non paucas particulas, easque dissentaneas in ambitu suo facies recipit, quibus singillatim nota quædam & character impressus est, quem leuiter equidem affecta facie, quamprimum immutari, & in contrarium statum traduci contingit. His Cardanus cutem raram atq; glabram, sanguinis multitudinem, & nos eius tenuitatem addidimus. Quibus notis non modo singulæ faciei partes, sed etiam ipsa tota definitur, & constituitur, quæ conditionibus ijs, si quæ aliæ ab alijs tradi possunt, annumerari debent. Hic autem faciei status, cum suus unicuique similis sit; & congeneus, quare Hippocrates non solum eam in sanis, verum etiam in ægris aduertendum esse admonet, ut quod unicuique consuetum & familiare sit, quod insuetum, atque inimicum primum omnium pernoscamus. Nam licet facies à sanis diuersa sit, si tamen secum conueniat, & pristinum statum obtineat, intra sanitatis limites hominem illum consistere significabit: (unusquisque enim ab eo, quod sibi proprium est & amicum minus læditur) si verò à se ipsa discrepet, vel leuiter, vel nimium, tum aut grauem morbum subesse, aut leuem, liquidò ostendet. Hæc igitur sunt, quæ secundum philosophos, & medicos, quantum in genere fieri potuit, in expendenda dignitate faciei declarasse nobis visum fuit.

a Hip. 3. de diet. tex. 14.

b Hip. I. prognos. 2. & 3.

c Hip. de coac. prænot. tex. 2. & 2. prædic. 6.

d Hip. 2. de coac. prænot. 2. & 3.

CAPVT QVINTVM.

De narium dignitate.

ASOLUTA sunt ea omnia, quæ aliundè accersita, ad declarationem curtarum partium videbâtur aliquid facere. Nunc agite propius accedamus, & primo, quicquid de narium præstantia, & utilitate consideratione dignum fuerit in medium adducamus. Illa verò nobis præmissisè visum fuit, quod ex ijs rationibus, quasi perpetuis fontibus, & argumenta nobis essent deriuanda, & quia longè dilucidior tractatio hæc atque perfectior futura sit. Nares igitur, ut earum dignitatem consideremus, quantum pulchritudini splendoris afferant, id satis explicari non potest. Quamuis enim cuique faciei partium suus honor, sua gratia adsit, quæ suauis rythmo disposita, in augustissimam formæ speciem conspirent, peculiaris tamen nasi ratio est, ut cōcinnus si fuerit, summopere faciem cōmendet; distortus verò, aut prauus, aut simus, aut vulnere notatus, totam formæ honestatem euertet. Hinc oblongus nasus inter deformitatis conuitia refertur, ut Horatius:

Depygis, nasuta, breui latere & pede est.

Et rursus:

Aemylium^e circa ludum faber imus, & unguis

Exprimet, & molles imitabitur are capillos,

In scælix operis summa, quia ponere totum.

Nesciet: hunc ego me, si quid componere curem,

Non magis esse velim, quàm prauo viuere naso,

Spectandum nigris oculis, nigroquè capillo.

Sic Terentius ex naso formæ decorem metitur, dum ait: illamne^f rufam virginem, cæliam, sparso ore, adunco naso. Testantur id exempla, & in primis optimè co-

e Horat. in Pect.

f Ter. in heaut. act. ul. sc.

gnouit, quantum pulchritudini, ex naribus accederet, decederetque purpuratus ille, qui^a abreptæ ab Roberto filio Petri Antifidorienſis, nares ſponſæ præcidit, ut qua cauſa allectus fuerat Robertus ad ſponſæ raptum, eadem ſpoliatus graues aculeos doloris perſentiſceret. Sic ſancta Ebba regii ſanguinis Angla^b Colimbauienſis monaſterij præles; ut funeſtam irruentium Danorum libidinem, à corpore ſuo auerteret, unà cum cœteris religioſæ illius uitæ comitibus nares ſibi obtruncauit, quo uulnere, non tam indecoro quam honeſto caſtitem Deo promiſſam, caſta ſcœmina redemit. Etenim narium apicè abſciſſo, panduntur ſinus & partium internarum reſſus, ualſti patenti hiatus, & cauernæ, inſtar antri Tryphonij, obſcuræ; horrendum certè & abominandum aſpicientibus ſpectaculum. Ineſt præterea naſo neſcio quid auguſtum, & regium; an quia forma corporis, & animæ decoris index ſit: an quia peculiaris quædam imperandi dexteritas, & prudentia in eo eniteat. Sic in^c rege ſuo Perſe naſum aquilinum admirantur; ſic in ueteri lege, qui uel paruo,^d uel grandi, uel torto naſo erant, ſacerdotio, & ſacrificiis arcebantur. Tantum tribuitur honoris ipſis naribus, ut ijs, qui careant, ad gubernacula penitus non admittantur. Id Hircano^e Iudeorum regi obigit, qui mulctatus à fratre naribus, & auribus imperio cedere coactus fuit. Sic Martina Constantini Heraclij imperatoris nouerca, dum Heraclæone filio regnum aſtrueret, interfecto uenenis priuigno una cum filio à ſenatu expellitur; alteri quidem, ut ineptus eſſet ad gubernacula, reſecto naſo: alteri uerò lingua amputata, quo iuſtas in filium cœdis penas lueret. Sic Imperatores duo Juſtinianus,^f & Leontius eadem ob cauſas hoc ſupplicium ſubierunt. Ille enim, prauu uir ingenij, & ab orthodoxa fide alieni, factus inuiſior ſuis, tam ob crudelitatem, quam quod Synodum ſextam reuocare, & Sergium Papam repugnantem, è ſede Pontificia demoliri auſus eſſet, conſpirantibus Leontio patricio, & Gallinico Patriarcha, naribus ſpoliatur, atque in exilium pellitur. Leontius autem, cum imperij habenas arripuiſſet per Abſimarum, quem præfectura exercitus ornarat, ſolio deiectus, & in uincula detrufus, ſuæ erga dominum perfidiæ pari ſupplicio, penas dedit. Naſus ergo tantæ eſt exiſtimationis, ut ex eius decore, ornatuque, ſumma ſacerdotia, ampliffima imperia, & regna latiffima pendere uideantur. His accedit, quod peculiarem præbeat cognitionis notam, mutæque diſcretionis characterem ſibi impreſſum habeat. Quare apud inferos Aeneas hæſitat, cum deformem, & mutilam Deiphobi faciem ex improuiſo intuetur. Sic enim ait Poeta.

g Aen. 6.

Atque hic Priamidem laniatum corpore toto

Deiphobum uidit, lacerum crudeliter ora,

Ora manusque ambas, populataque tempora, raptis

Auribus, & truncas inhoneste uulnere nares.

Atque tunc ſubiungit.

Vix adeo agnouit pauit antem, & dira tegentem

Supplicia, & notis compellat uocibus ultero.

Idem refert Caſandra apud Senecam.

Te ſequor nimium cito

Congreſſe Achilli Troile; incertos geris

Deiphobe uultus, coniugis munus noua.

Dubia certè redditur facies, & omnino incerta, atque à priori ſtatu diſſimilis, ſi quæ uis, aut iniuria naſum è medio abſtulerit. Quare & ſupra omnes noxas hoc unum maximè tetrum eſt & abominandum, ſi aliqua partium harum acceſſerit defædatio. Atque uix maiori ignominia afficere aliquem homines exiſtimant, quam ſi particulam hanc decoris, & honeſtatis imaginem conſpurcent. Quare Plautus inquit: Namque^h ædepol ſi adites propius, os denaſabit tibi mordicus, Et in ſacrisⁱ litteris aurium, & narium, amputationem interminatur Deus Hieroſolymæ, & Samariæ, ſub typo Ohollæ, & Oholiuæ, quod neglecto pio cultu, & repudiata auita religione, ad gentilium Deorum ſpurcitiem deflexerint. Vult autem myſterijs hiſce Deus innuere quod interfecto rege, & datis internecioni ſacerdotibus, urbes illas, miſerè ſit euerſurus, ſummo dedecore affecturus, & gentium omnium ludibrio expoſiturus. Naribus igitur abſciſſis nil quicquam eſt indecentius, nil inhoneſtius. Narium etiam præſtantiam commendat, quod Pythagorei nonnulli, in partis huius efformatione, mona-

h Plaut. in capt.
i Ezechiel. 23.

dem, atque dyadem, à natura expressam contendant, cum binas narium cavitates, unius dorfi uinculo colligatas uideant, atque hinc ad encomia horum numerorum materiam arripiant. Sed hæc umbræ potius, & symulacra rerum sunt. Non minor est æstimatio, quæ ex principiis physiognomicis, atque ex mystica Aegyptiorum disciplina ipsi naribus accedit. Hi^a nasi Hieroglyphicè sagaces homines notabant ut & Festus sagaces, nasutos appellat. Qua ratione, & obelæ naris, & emunctæ quosdam dicimus dum altero stupiditatem, ingenij perspicaciam altero significamus. Sic nasus aduncus homines irrisores, & qui alios præ se contemnunt indicat. Vt Horatius habet.^b

a Pierii hieroglyph. 9.

b Hor. 1. ser. sat. 6.

Nec quod auus tibi maternus fuit, atque paternus

Olim qui magnis legionibus imperit arit,

Vt plerique solent, naso suspendis adunco

Ignotos, ut me libertino patre natum.

Et desumpto simili ab rhinocerote animali nasuto.^c

Et pueri, ait, nasum rhinocerotus habent.

c Mart. lib. 1.

Physiognomonica uerò hæc sunt: Nasi summum gracile si fuerit, facilem iracundiam; si crassum, & depressum, consceleratos mores; si plenum, solidum, & obtusum, qualis Leonibus, & molossis, fortem; & iactabundum indicat. Sic nasus oblongus, gracilis, rostratus eius generis mores dabit. Nasus adclinans, uitæ morumque honestatis signum est. Nasus rectus linguæ intemperantiam, acutus iracundiam, obtusus molliem, aduncus qui, & aquilinus, regalem animum, & magnificentiam, simus immodestiam & fortationem, qualis fuit in Socrate, minor fraudem, rapacitatem, ad apertus, animi uim; & corporis robur, angustior, & rotundior, obstructusque, stoliditatem, socordiam, uesaniam, obliquus, & intortus mentis, & animorum obliquitatem portendit.

CAPVT SEXTVM.

De narium dignitate secundum philosophos & medicos.

IXIMVS iam quæ sit narium præstantia, depromptis argumentis tam ex sacris, quam ex profanis rhetorum, poetarum, & aliarum disciplinarum fontibus, sed agite uideamus & ea, quæ ex philosophiæ & medicinæ campis deprompta, atque potius nostri muneris sunt, nostrum de naribus negocium explanare possunt. Nares igitur unus omnium Auerrhoes^d Olfactus, organa esse uoluit, & decreuit, dignitatem certè amplissimam, quam sententiam inter iuniores clarissimus Valesius^e sopitam rescitauit. Hæc tamen cum omnium consensu sit explosa opinio, & penitus repudiata, in re futili confutanda citra fastidium, non immorabimur, sed quid priscorum hac in parte stabiliet auctoritas, & quid ratio persuadebit, de membri huius natura, & præstantia indicabimus. Plures itaque narium sunt utilitates applausu medicorum confirmatæ. Ea enim est naturæ^f solertia atque amplitudo, ut in instrumentis condendis confusam multitudinem fugiat, cum plures actiones ab uno membro ritè administrari queant. Quare præ cæteris longè nobilior narium usus est, ut in aeris attractione, efflationeque spiritum hinc inde tam ad cerebrum, quam ad pulmones deferunt. Nam^g respirationi subseruientium nasus ex ordine primus est. Et ridiculum plane est, quod^h Archilaus, uel Alcmeon, testeⁱ Aristotele, caprarum genus, non per nares, sed per aures respirare dixerit. Fit autem respiratio hæc, quod ad palatum nares pertusæ sint, sapienti natura decreto, ne recta, ad arteriam asperam impurus aer deferatur, sed transiens per ambages sinuosas, & angustos tubulos, defecatus in pulmones illabatur. Hæud enim difficulter ex circumfluo nobis aere, uel intemperato, uel impuro, uel aliena qualitate infecto, cor, atque pulmonem lædi contingit. Sic illapsa per incuriam, et fortuitò rerum exiguarum corpuscula, qualia sunt cineris, atque pulueris, spiritui transitum præpedirent, & intercluderent, quæ in ipso meatuum flexu, in partium humore, & excrementorum uligine subsistunt, uel prætergressis his obstaculis ad gar-

d Auer. collectan. 1. cap. 11.

e Vales. 2. contro. 24.

f Gal. 8. de us. par. 6.

g Gal. 11. de usu par. 11.

h Varro 2. de re rus. 3.

i Ar. 1. hist. animal. 55.

a Gal. 11. de
usu par. 11.

gareonem adhærent. Quod ijs, ^a qui in multo puluere luctantur, atque magnum iter æstare squallida emensi fuerint, usu uenire solet. Hi enim emungunt paulò post, atque per screatum puluerem reddunt. At nisi narium pori recta prius caput peterent, & inde ad palatum reflexi obliquè reuenterentur, atque nisi columellam ad faucium ingressum pro tutela positam haberent, nil obstarèt, quin hæc omnia in respirando incommoda contingerent. Hoc unusquisque, si ore respirauerit, facillimè experietur.

b Gal. ibi-
dem.

Quamobrem luctantes in arena athletæ sese succubuisse sæpius retulerunt, ut Galenus ^b ait, quod attractis per ualidam inspirationem, ex circumuolitante puluere, imnutissimis atomis, de suffucatione periclitati fuerint. Tunc enim animalia per os tantum spirant si quidem rectè se habuerint, aut cum uel phlegmonè, uel scyrrho, uel polypo nares obturatæ sunt, aut si febris asthma, pleuritis, & cetera uitalium partium uitia oborta fuerint. Magnus etiam Aristoteles respirationis gratia, à solerti natura, nares constructas esse hoc modo habet: *nasus* ^c pars faciei, quæ meatum præbet spiritui.

c Arist. 1. de
hist. animal.

Aerem enim ea parte reddimus, & accipimus. Sternutamentum quoque eadem parte agitur, quod flatus uniuersi eruptio est. Signum augurale, & unum ex spirituum generibus sanctum & sacrum. Et rursus: tum etiam spiritum trahi in pectus, & inde reddi necesse est, quod fieri non potest, nisi naribus spiremus, cum reciprocatio spiritus de pectore per gurgulionem, non de capitis parte aliqua accitetur. Neque contrarium

d Arist. 3. de
par. anim. 1.

opinatur Aristoteles, ^d dum oris naturam ad certa quædam officia, & in animalibus, quæ spirant, & ab extra refrigerantur, respirationis gratia adiunctam esse scribit. Hoc enim oris præcipuum officium non est, ut respirationi seruiat, sed quasi accessorium quid à prudenti natura concessum, quod solummodo præstatur, cum ordo natura interruptus fuerit, & ob exercitationem calore in uisceribus efferue factò, subitaneæ, & confertæ inspirationis pro refrigerando corde, necessitas ingruat. Itaque enarratis

e Gal. de in-
str. odor. 3.

puris partibus, hoc postremum tamquam auctarium, & quo extremis rebus, natura abutitur, ipsi ori datur negocium. Sed euentissima testimonia sunt, quod ad aperto ore, quæ fit, respiratio, præternaturæ institutum fiat, quæ scilicet naribus detruncatis, atque per os inspirantibus symptomata superueniunt. Siccitas enim oris, sapor prauus, foetorque ingratus, nec non aer iusto frigidior, & pulmone cerebroque infestior, haudquaquam ore respirandum esse docent. Itaque respirandi munus ipsis naribus, dummodo naturæ ordo postulet, & non alijs, primò ascribendum est, referendumque id ad earum dignitatè, & præstantiam non infimam, quam multo ampliorè reddit, quod eorum opera odores etiam percipiamus. Etenim dum aerem attrahimus, per narium canales, in caput odores euolant. Nares ergo odores, ad principia sua deferunt, non tamen percipiunt, si Galeno ^e credimus dum eorum opinionem expugnat, qui interiori narium tunicæ hanc olfaciendi prouinciam delegabant. Nam siue partium constitutionem, siue ea, quæ in odorando solent contingere, respiciamus, abducimur omnino, ne principes odoratus, sed ministros in odorum delatione, nares ipsas statuamus. Quandoquidem ossa narium odorandi munere fungi nequeunt, cum sensu communiori & ignobiliore, nempe tactu careant, tantoque minus singularem eum atque præstantiorem obtineant. Neque referendum est id officij ad tunicam narium, cum illius essentia, ad odorum naturam non accedat, & tantum nerui habeat, ut non modo qualitates tactiles, non benè percipiat, ne dicam alias, quarum ratio excellentior est, & remotior. Etenim natura obseruauit, ut sensus organum, ei quod sensum mouere debet, sit substantia quàm simillimum. Sic oculus splendidus & lucidus est, quia lucida splendidaque agnoscit: & lingua humida atque spongiosa, quoniam sapes, quorum ratio est in humido benè digesto, percipit. At narium tunica sicca est & dura, minimèque consentiens odoribus, qui halitus quidam sunt aerei, & aereum, & halituosum organum exposcunt. Neruum uerò tunica sortita est per exiguum, & talem, qui iniurias, si quæ offendunt, saltem percipiet, non amplum, neque eius conditionis, cui sensum adeò nobilem & peculiarem dicari conueniebat. Etenim natura & uisum, & auditum, & gustum, neruis amplissimis & ab aliorum natura diuersis insigniuit, quorum illi quidem olfactum præcedunt, hic uerò dignitate sublequitur. Quapropter meritò erroris damnari posset, quæ suæ oblita prudentiæ, digniores partes non pro dignitate construxerit, & uilioris rei quàm præstantioris maiorem rationem habuerit. Quare partium constructio haudquaquam nos cogit ut naribus

odoran-

odorandi officium ascribamus. Si præterea rem a propriis actionis effectibus indagemus, nullum odoris sensum, nisi spiritu naribus attracto, cieri uidebimus, quamquam ipsæ nares quandoque, uapore etiam uehementius redolente, repletæ sint. Si quis enim in cubiculo admodum angusto, bitumen, casiamuè, aut myrrham, thusuè, aut styracem in suffitum colliquauerit, ut undique circumfusum aerem odore uehementi repleuerit, mox eundem sic naribus exceperit, ut attrahere per longa interualla conetur, hic rei ueritatem intellexerit, siquidem tantummodo, dum spiritum adducet, odorem sentiet; interiecto tempore cum spiritum continebit, odorem nullum percipiet, licet copiose satis olentem uaporem nares hauserint. Hoc idem eueniet, si aliquid uehementis odori in ipsas instilles quoniam ita quoque solo attracti spiritus tempore odorem senties. Quod igitur nares odorem saltem deferant, non ipse percipiant ex his manifestum est. Cui sententiæ nec ipse Aristoteles refragatur, dum^a olfaciendi sensum, in his, quæ nares obtinent, per spirationem effici, & odores^b per nares sumministrari contendit. Annumeratur autem, iam primum à nobis relatis, & alia narium utilitas illustris sanè & præclara, quod earum subsidio uox hominis clarior, atque sermo explanatior fit. Naribus enim aut humoris copia obturatis, aut tumorum crepidine angustatis, aut fatali iniuria compressis, apertè minus, & perspicuè, sed colliso quasi ad concauum locum aere, obscure quosdam loqui comperimus. Hoc Persius innuit;

Sonat^c hic de nare canina.

Et:

Hic aliquis, cui circum humeros, iacynthina lena est.

Rancidulum quiddam balba de nare loquutus.

Sed ut rationem huiusce rei intelligamus, sciendum est uocem fieri ex allisione ad laryngem fuliginosæ expirationis, per asperam arteriam, & musculis laryngis, ut necessitas postulat, uel dilatatis, uel contractis. His auxilio gargareon & oris cælum accedunt, quorum ille uocis plectrum est, hoc uerò aerem, ut recta per os efferratur, refringit. Harum uerò partium omnium, & debita temperies, & recta conformatio, iustaque compositio, necessariò requiritur, si quidem integra & perfecta, uocis actio obiri debet. Sic trachea arteria, si uel dura nimis, uel sicca fuerit, uox aspera fit, & clangosa; si mollis & humida, leuis atque exigua. Vt uerò loquutio fiat, iam uocem in gutture efformatam tanquam materiam, lingua excipit, exceptam colligit, collectam ad dentes impellit, impulsam in syllabas & dictiones effingit, ex quibus constat oratio. Non tamen mediocre momentum afferunt ipsa labia, uel compressa, uel dilatata, uel collisa. Nares autem, de quibus iam nobis sermo est, non minimum subsidij conferunt, ut actiones illæ, quarum paulo supra mentionem fecimus, rectè administrantur. Prima enim sunt in spirationis, & expirationis postrema organa, sine quibus uox nequit consistere, quam in gutture confictam, uelut e carceribus in externum aerem emittunt, illudque, ut patet, præstare possunt, ut uocem si minus auferant totam, imperfectam tamen & inexplanatam maxime reddant, patet hoc in ijs, quibus meatus hi obturati, uel ex catarrho inæqualiores facti, uel nares ipsæ penitus ablatae fuerint. Quare ut clara uox atque expedita fiat, moderata quantitate figura, temperie, mollitie, duricie, asperitate, læuore, & alijs, quibus partium sanitas terminatur, nares præditæ sint oportet. Quod & sentiendum est de loquutionis organis, si sermonem planum & perspicuum, non impeditum & imperfectum edere uelinus. Hoc tamen addendum est, quod sine uocis instrumentis, actio hæc salua & constans esse nequeat. Nam orationi uox locus & sedes est, atque ex uoce, uelut ex auro statua, loquela conficitur; Ita que si quis error in ea efformanda contigerit, ob organorum præcipuè, noxam, eundem sermoni etiam non imperari certè impossibile est. Secus autè fit, si loquela, uel deprauata, uel ablata fuerit, quoniam ablatis postremis, prima non auferri possibile est, at deperditis primis posteriora perire necesse est. Cum igitur nares ipsi uoci famulentur, ut iam uidimus, illarumque moderantia, si alia non impediunt, uocis concinnitatem adiuuet, intemperantia uerò destruat; quare loquutionem claram fieri, & concinnam, si sese rectè habuerint, obscurius uerò & incôcinnius, si narium æqualitas uel impedita, uel sublata fuerit ex iam dictis perspicuum est. Sed cur tandem est, quod naribus non ualentibus, uox, & sermo corrumpantur? Quoniam in omni actione debi-

^a Arist. l. 2. de par. anim.

^b Arist. l. de par. anim. l. 1.

^c Pers. saty. 1.

ta mensura & debitus agendi modus requiritur, Dum enim uel sermonem, uel uocem edimus, efferri alteram aeris partem per nares, alteram uero per oris cauitatem impelli contingit, quorum illi, si non pateat transitus, uel adeo exiguus, ut tantum spiritus, quantum ratio naturæ dicitur, non possit egredi, quare ad obicem alifus, & obstaculi ui retroactus, in oris antrum aer ille illabitur, & una cum uoce confunditur, quam con fractam & in sese conuersam, ex hisce impedimentis atque tamquam ad loca concaua impulsam reddi necesse est. Impedit enim hæc reciprocatio, quò minus recta, & æquali motu ipsa uox oris partes præterlabi possit. Idem uidemus usu uenire in tibijs, in quibus, ore inferno, uel obturato, uel coarctato, omnem concentus suauitatem, & elegantiam perire experiemur. Quare ad uocis uenustatem & sermonis perspicuitatem conducere nares nemo certè inficiabitur, quam utilitatem ex symmetra meatuum constructione accedere illis credendum est, quod & Cicero cognouit, dum modum, & rationem, qua in nobis sermo fit, fusius explicauit. Etenim, ut ipsius uerbis utar, incredibile est, quanta opera natura machinata sit. Primum^a enim usque ad os internum à pulmonibus arteria pertinet, per quam uox primum à mente ducitur & funditur. Deinde in ore lingua sita est, & finita dentibus, quæ uocem immoderatè profusam fingit, & terminat. Hæc sonos uocis distinctos, & pressos efficit, cum & ad dètes & ad alias oris partes pellit. Itaque linguam plectri, chordarum dentes, nares cornibus ijs, qui ad neruos resonant in cantibus per similes dici solent. Nares igitur edendæ uoci, & sermoni exprimendo non leue emolumentum præstant, cui inter cætera accessoria commoda, quoddam accedit, ni fallor, præcipuum, cum e sæuissima morborum labe, atque ex orci faucibus illius ope nonnunquam eripiamur. Si enim uel ob languorem uirtutis concoquentis, uel ob irrumpentium aliunde uaporum colluuiem, pituita adeo succrescat, ut commodè per palati secessus eijci, atque absumi nequeat, ideo natura hoc ex abundanti machinata est, ut in expurgando cerebro, choanæ cœterisque expurgationi destinatis membris, opem amicam nares afferant. Quod profectò si non constitutum esset, dum aut ad neruos humor decumberet, aut in cerebri penetralia regurgitaret, nos certè paralysis, epilepsia, carus, apoplexia, lethargus, & alia symptomata perniciosissima conficerent. Qua in re natura benigna singulari in animantibus procreandis prouidentia usa fuit. Hæc enim^b naturæ ex maximis, & præcipuis curis ea est, ut nutrimenti residua ex omnibus corporis partibus purget, idque potissimum, si quomodo cerebrum, principes fuerint. Nam succi, qui partibus affluit, pars quædam utilis adeo est, & benigna, ut corpori, quod nutriri debet, assimiletur, qui reuera alimentum est; quædam uero ad membrum quidem peruenit, sed illo quod benignius est, apposito, quam primum segregatur, quam ut deponat, meatus natura opportunos requirit. Hi autem si non obtigerint, humor ille coaceruatus, instar oneris primum quidem grauat, mox uias occupat, tandemque prohibet quo minus succi affluant, & membrum, ut prius factum, nutriant. His tamen ut potè leuioribus maiora multò incommoda accedunt, dirissima morborum instrumenta, in quæ incidere tandem corpora impura necesse est. Ut enim animalia fameliculum, glaream, aliud uè huiusce generis arripiunt, si quidem melioris non suppetat copia; sic partes accommodato alimento destitutæ, ob ingenitos appetentiæ stimulos, uel ex ipsis prauis succis aliquid attrahere coguntur. Corruptuntur præterea, & computrescunt excrementa illa in cerebro collecta, atque hoc pacto acriora, & calidiora, herpetas, inflammationes, erysipelata, febres, carbunculos, innumeramque morborum turbam exuscitant. Ne quid igitur eiusmodi accideret, & maxime in primis partibus, insigni cura, & exquisita diligentia natura prouida usa fuit, atque in id sedulo incubuit, ut superflua excernerentur. Quæ cum genere sint duplicia, alia quidem uaporosa, ac fumosa, alia uelut aquosa, & limosa, atque illa quidem suo impetu in sublime ferantur, hæc uero deorsum suo pte nutu, ac pondere delabantur, quare duplices etiam excretioni meatus secuit, & eos, qui leuia uacuaturi erant excrementa, in altum duxit, qui uero grauia & deorsum repentia, & decliues, & amplos admodum fecit. Hi enim multorum certè & crassorum humorum riuus & canales futuri erant, cum è contra foramina quædam ea que angusta ex ratione tamen eius quod excerni debet, efformata, id quod tenue est educant, Cœterum meatus

^a Cicero. 2. de nat. Deorum

^b Gal. 9. de mf. par. cap. 1.

illi cerebri procliuiiores, cum per palatum in os, tum per narium corpus efferuntur, & insignibus atque conspicuis orificijs, crassa, ac sensibilia excrementa eructant. Quare inter alia hoc nares præstant, ut non secus, atque ipse palatus redundantem pituitam euomant, & educant. Quod etiam alibi Galenus^a testatur, dum uentriculorum cerebri anteriorum, & magnitudinem, & positum, & figuram, diligentissimus auctor perpendit. Hi enim primo animalem spiritum conficiunt, & inspirationem expirationemque è cerebro moliuntur. Infernis autem partibus, quæ ad nares spectant, olfaciunt, & simul ductus quosdam, & tubos ad superfluorum effluxum accommodatos efficiunt,

^a Gal. 8. de
uiu par. 50.

CAPVT SEPTIMVM.

*In quo, pro Galeno pugnatur, de expurgatione cerebri per nares
& palatum & reliqua narium dignitates recensentur.*

Sed ab re non erit alienum, si per quos meatus, atque uias, excrementa pituitosa cerebri eluantur breuiter ostendamus, cum quòd nostro de naribus curtis negocio, id fore utile censeamus, tum etiam quoniam inter Galenum & Vesalium de positu horum ductuum, non leuis controuersia intercedat. Ego tamen tenuitatis meæ, & literarum angustia mihi conscius, arbitri partes subire nolim inter uiros hosce, omnium fama clarissimos, & præstantissimos, sed unusquisque sibi persuadeat, me ueritatis indagandæ gratia, non contradicendi furore, ut à multis hac tempestate factitatur, compulsus hanc operam suscipere. Nam & præter hæc singulis liberum de his, iudicium esto. Sed iam rem aggrediamur, & primo Galeni sententiam proponamus. Cerebrum igitur,^b ut Galenus habet, repurgatur à pituitoso excremento canalibus quibusdam ad opus eiusmodi a natura destinatis, quorum alij in palatum desinunt, alij uerò in nares secedunt. Dum enim è cerebri uentriculis pituita propellitur, ea recto ductu per tubulos duos in infundibulum demandatur, quam rursus glandula quædam, quæ internæ cavitati ossis sphenoidis, quam sellam uocant, insidet, stillantem excipit, & sensim per eam delapsam & transcolatam ad meatus, in osse iam dicto insculptos transmittit, per quos pituita transfusa in palatum tandem decumbit. Cum uerò id genus colluuei, adeò exundauerit, ut palati foramina huic excretionis muneri nequaquam sufficiant, quare natura singulari ingenio molita est, ut ecphyses quædam, & processus cerebri, quos mammillares carunculas appellant, subsidium afferant, & peccantem materiam, è cerebro simul educant. Hæ in os capitis octauum desinunt, quod rarum est et laxum, atque ob foraminum copiam,^c spongiæ, aut rectius^d cribro persimile, per quod fex illa pituitæ sensim stillando pellitur, et tandem propulsa ad nares emungitur. Atque hæc est sententia Galeni^e quam unicuique ex locis supra notatis colligere, et nobiscum conferre potest. Veruntamen repudiata aliqua ex parte doctrina hac diuersum sentit Vesalius, quòd quàm rectè, quàm iuste id fiat post hæc uidebimus. Primum autem opinionem eius, & dogma in medium afferamus, quod uerbo tenus ab auctore excerptum huc ascribemus, ut unusquisque per se se mentem illius introspicere, et perscrutari possit. Vesalius igitur,^f postquam de infundibulo, et glandula, quæ cerebro expurgando præposita sunt, sermonem habuisset, hunc in modum de ceteris ductibus; quibus eadem cura legata est scriptum reliquit. Glandula autem quadam substantiæ familiaritate defluxus impetum sustinens, et quantum conijcere possum, os forsan ab iniuria uindicans, pituitam hanc admittit, sensimque citra stillicidium à lateribus suis eam undiquaque defluere sinit, per omnia foramina, hic in caluariæ basi, tum uenis, tum arterijs, tum uenis ipsis exculpta. Non enim hic cum Galeno in nono de usu partium libro, in quo de cerebri excrementorum purgatione potissimum et seriò agit, fateri queo, capitis

^b Gal. 9. de
usu par. 1. & 3.

^c Gal. 8. de
usu par. 2.

^d Gal. 8. de
usu par. 8.

^e Gal. 9. de
usu par. 1. & 8.

10. & de usu
par. cap. 10. &

7.

^f Vesal. 3. de
hum. cor. fabr.
cap. 11.

basi

basin cauernosam, & pumicis in modum extructam, nullaque continua squamma obductam esse, hacque ratione à frontis, uerticis, occipitij, & temporum compositione multum differre, ut per illam ueluti per spongiam pituita longiori mora, & ne scio quo tandem raro, at peculiari naturæ artificio, transcolarentur, neque per patētia, alioquin hic necessaria foramina, non amplius conseruanda, recta diffliueret, ut in primo libro, cum ossis cunei referentis fabricam persequerer, diffuse propter quosdam scripsi, qui me cauernosam illam, & multis foraminibus spongiæ in modum oblitam ossis struem etiam nolle contueri fingunt, & propter alios quosdam, qui uoce cribri, aut coli in cunei uocem unico in loco transposita, aut immutata, Galenum non secus, atque ego sentio, de pituitæ per ossa ductu, totaque adeò ossium compositione iudicasse colligunt. Decumbit itaque pituita, & in palatum per ea, quæ palatum spectant foramina, & non minima profecto portione, per foramen secundi paris neruorum ad oculorum sedis radicem, hincque per amplum foramen, cum alijs quamplurimis foraminibus, cæteris ignotum anatomicis in narium amplitudinem fertur. Veram non ambigo aliquem & hic admiraturum, quamobrem nullos hæcenus meatus pituitam ad olfactus organorum sinus deducentes cum Galeno in octauo potissimum, & nono de usu partium enarrauerim, quod sanè non ob aliud accidit, quam quòd nullam prorsus pituitam, per hos sinus, octauum uè os capitis expurgari autumem: mirorque Galenum, per tenues illos, ac neruis non ab similes cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri uentriculis pituitam qualitercumque tandem excidentem ad nares deduci scripsisse, cum nullus in ipsis omnino meatus sit, neque etiam in hominibus ea constent crassitie, ut uel meatum, quo pituita deduceretur, continere possint. Adde nullum prorsus pituitæ ductum ad olfactus organorum sinus imaginari posse, nisi fortassis anteriorem corporis callosi regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorum amplitudinem demittere queat, uti fortassis accidit, si quando cerebrum nimia omnino pituita uexatur, unde & prorsus non naturalis per nares pituitæ fluxus tunc perficitur, & pruritus, calor, dolor, & odorandi virtutis noxa, eiusque generis symptomata suboriuntur quàm plurima, quemadmodum in dies in destillationibus, quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur, adeò sanè ut si adamussim singula perpenderimus, necessariò per olfactus organorum sinus, foraminula uè, aut cribri aut spongiæ modo forata, cum lege naturæ homo dispensatur, nil pituitæ defluere fatendum erit: & si quid forte casu defluat, longe magis præter naturam fluxum ipsum esse donabimus, quam cum foramina, quæ ad glandis cerebri pituitam excipientis sculpuntur latera, totam pituitam non planè deducunt, hæcque deorsum uersus foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit, ac cum dorsali perlabens in dorsum, & dein secundum neruorum ductum, modo in brachia, modo in crura, modo in lumborum musculos, modo alio quouis permanat, ut nunc taceam, quam grauiter natura ueniat incusanda, quæ tam patentes, amplosque expurgandæ pituitæ in cerebro, & eiusdem membranis, dum scilicet adhuc tenuis aqueaque est, ductus fecisset, adeò aut retortos angustosque, & inflexos, in octauo capitis osse, aut etiam in cuneiformi osse perduxisset. Sed quoniam Vesalius in primo libro ac de re propter quosdam se diffusè scripsisse refert, ideoque & eius uerba indè translata, haudquaquam suppressenda esse duximus. Sunt autem hæc: de totius caluariæ foraminibus, sinibusque duodecimo agam capite, hic autem ossis cuneiformis historie (gratia leuis hæc quorūdam) necessariò incidit mentio, ut constaret, id os mihi in sua ad cerebrum superficie non uideri cauernulis oblitum, aut citra squamæ leuisque ossis obductionem, pumicis, aut spongiæ talem referre speciem, qualem proponit effracta appendix, aut uerticis os inter suas squamas; cum interim nonnulli auctorum potius placitis quàm ueritati addicti, me eiusmodi foraminula non uelle conspiciere nugentur, existimantes pituitam debere per cauernulas, & foraminula spongiæ fabricæ respondentia, ut Galenus docuit, transcolari, cumque in super aliqui, dum meam de repurganda pituita sententiam expendunt, Galenum ita non sensisse arbitrantur, qui libro de usu partium nono, uocem *ἠθροῦ* quod est cribri uel coli, pro *σφῆνι* quod est cuneo, à librarijs, aut scriptoribus

ribus illic positam sibi persuadeant, vbi Galenus pituitæ ad palatum egressum docens, inquit glandem, cui cerebri pituita instillatur, ab osse cribrum referente excipi, perinde ac si Galenus per tortuosa, & non recto ductu peruia foramina, cauernulasque pituitam in cuneiformi osse transcolari, ne per somnium quidem (ut ipsi aiunt) cogitasset, si Galenus legeretur ab osse cuneum referente glandem eam excipi. Verum hic in cuneiformis ossis descriptione, uti neque unquam alias vnus, aut alterius dictionis, quæ fortè deprauata esset, occasione, a Galeno non dissentio. Vt cumque enim nuper dicta uox immutetur, non tamen totius libri series, ita ut Galeni sententiam non aliquo adhuc modo assequamur, poterit uitari. Galenus namque cum in octauo de usu partium, olfactus organa, processus nerui similes, ab anterioribus sedibus priorum cerebri ventriculorum enasci, & meatuum duorum instar, pituitam, cum paulò amplius iusto excedit, ad foraminula odoribus transmittendis exculpta diffundere (at non verè interim) docuisset, ac illam per ea transcolari dicens, sedulò transcolandi moram à transitu tempore distinxisset, quo per cribrum recta pertusum aliquid transfunditur, in nono inquam de usu partium libro sermonem vniuersum de excrementorum cerebri purgatione absoluturus, primam causam perquirat, cur verticis, frontis, occipitij, & temporum ossa ad fuliginosorum, adeòque tenuium excrementorum purgationem debuissent esse cauernosa, & foraminulenta, dein cum eiusmodi, vt potè asperam constructionem inibi fieri non potuisse deducit, futuras ad eam auxiliari expurgationem reperit, & sensim rationes texit, quamobrem in capitis basi ad pituitæ expurgationem ossa oportuerit esse cauernosa, & foraminibus plena, non verò continua squama interius & exterius incrustata, atque ita cum eius compositionis necessitatem, ut ipse quidem existimat admodum callidè inuenit, mox vt pituitam ad illam usque compositionem deducat, subiungit se in octauo libro meatus duos (iplos nimirum olfactus organa) quibus ad nares pituita deducitur, tractasse, hicque alios duos insuper enarrandos, qui in cerebri substantia exculpti & suis finibus mutuò coeuntes, pituitam in cyathum, & infundibulum, à tenui membrana cerebri pronatum deferunt, per quod illa deinceps in glandem quandam defluit. Galenus itaque hæc commemorans pituitam usque ad osseam illam deducit fabricam, quam pituitæ occasione cauernosam & foraminulentam esse debere suis argumentis collegit. Deinde rursus de transcolandi modo ita agit, vt sermonem octauo libri cum nono commune faciat, neque aliam descensus pituitæ ad palatum, quam per foraminula odorum nomine uelata, rationem describat. Cum igitur cauernularum quam toto hoc contextu Galenus proponit, substantia pumicis, & spongiæ imagini respondeat, cum tam studiosè colandi per spongiosum corpus modum, quem in venetorum vocatis cisternis fieri videmus, ab eo, qui per cribrum fit discernit, veteresque quasi illius usum ignorassent arguit, cuique constare debebat, quæ Galeni sit sententia, & qui per magna, & recta, seu utrinque peruia foramina, quæ nobis in cuneiformi osse occurrunt, pituitam citra ridiculam, & prorsus inartificiosam moram deduci non existimauerit, quouis tandem pacto illa dictio, cuius prius memini, legeretur. Quod autem Galenus in libro de usu partium vndecimo, vbi os cuneiforme, quod alias in illis libris palati os, & si palatum vix contingat, vndique vocauit, quodque ex ipsius sententia vulgus medicorum os colatorij nuncupat, cuneo assimilans, durum, ac densum esse tradidit, & nihilominus foraminulorum suorum pituitam expurgantium inibi non est oblitus, eiusmodi censetur, ac per multa, quæ in Galeno occurrunt. Quod enim taceam, quam pulchrè sibi consentiat ossis cuneiformis vacua inanisque sedes, & antra, totiusque adeò ossis hic fabrica, attestantur quam sua ueritati sint consona, qui propter robur sibi confictum, & in cerebri substantia, & infundibulo, tenuique membrana, & glande pituitam excipiente, & alijs partibus innumeris, potius quam in osse statuendum, hic quædam rara, & peculiaria imaginatur, non expendens occipitis os, qua cuneiformi coalescit, nullibi quam illic rarius, & minus densum durumque eualisse, & appendicum quodammodo substantia iccirco extrui, quod inibi crassum, non tamen ideò quoque durum, & densum esse debuit. Hæc igitur Vesalij est opinio, quibus ductibus, & meatibus, & qua ratione pituita à cerebro excernatur. Videtur autem in quapluri-

mis à Galeno discedere, nec non noua quædam effingere. Nam pituitam per nares expurgari omnino negat, sed si quid per palatum non excidat, illud ad oculorum radicem, quo loci foramen est secundi neruorum paris, detrudi, & per aliud foramen, inigne illud quidem, & minime cognitum anatomicis in nares deferri confirmat. Negat præterea Galenum aliter expurgandi rationes docuisse, quam quæ fit per processus cerebri & ossa cribrosa, transumpta materia, à quibus pituitam tandem in palatum abire existimauerit, non secus etiam illud suggillat, quod os cuneiforme, densum & durum, simulque cauernosum esse dixerit, quod experientia non consonet, & rationi repugnet. Nam quod cauernosum est haudquaquam densum durumque esse poterit, neque densum atque durum cauernosum. Nam certum est densa esse, quorum partes admodum inuicem coniunctæ sint, & compactæ; at cauernosa rara sunt, & plurimum inter sese distant. Si ergo os cuneiforme cauernosum est, & quod tale est, rarum est, quare os cuneiforme rarum potius quam densum atque durum vocabitur. Sed non uideo, cur cum Galeno Vesalius negare possit, quominus pituita per processus cerebri, atque ossa cribrosa, deducta in nares materia, expurgari queat. Quamuis enim processus illi sint perquam exigui, & neruis haudquaquam ab similes, tamen si excrementi tenuitatem, si caloris actionem, si spiritus remeantis, è cerebro impulsus, si etiam cerebri mollitiem & raritatem aspicias, quid impedit, quin excrementa hac rectè, & commodè possint eiici. Nam pituita ex coctione reddita est benignior, & ad eò attenuata, ut quocumque extendi, discindi, & dissipari possit, quam digestam, uis caloris, præcipuum functionum organum, excipit, & instar oneris à membris abigit. Accedit, quod cerebri corpus non reniteat, sed cum rarum sit, & laxum, facile transitum materiæ concedat; Hanc hærentem protrudit ab uentriculis cerebri aere egrediens, & ob lentorem non penitus mobilem, uel etiam, propellit. Et cur natura, quæ nihil unquam frustra facit, menyngem utramque ad nares perforauit, nisi odoribus, & excrementis aere multo densioribus, hac aditum atque egressum dari uoluisset? Si præterea situm respiciamus processuum, quomodo non dicamus, huc potius quam alio pituitam posse decumbere, si quidem ea nutu suo & momento deorsum feratur? Sed neque id Vesalius negare potest, quamuis dissimulet. Etenim in suo olfactus organo sinus esse ait, & uiam dari, quæ à calloso corpore in sinuum illorum amplitudinem pituitam deferat, quin id reuera fieri, ut hac pituita excidat, si quidem plus iusto, in capite eluxu riuauerit. Nec enim causa est, cur non unicam, sed quam plures alias machinata sit natura uias, quæ pituitam è cerebro deriuent. Præuidit enim sapientissima, haud integra ualetudine animalia semper frui posse, sed multoties ob peccata victus, atque aeris morbos subitura fore, quare sedulo curauit, ut omni ingenio excrementa, potissima inualetudinis organa, & præcipuè à membris nobilioribus separentur. Qua ratione Hippocrates, ^a septem uias cerebro expurgando, legatas tradidit; & à processibus mamillaribus per ossa cribrosa in nares pituitam transfundi Galenus ^b scribit, non equidem, quod hæc præcipua, quam natura instituerit, pituitæ defecandæ uia sit, sed illi, quæ per palatum sternitur, auxiliaris, atque tunc in usum ueniat, cum cerebrum affectum sit, neque cibum perbelle concoquat. Quare hæc expurgandi ratio non damnanda est, neque quod omnino præter naturæ leges fiat, inculanda, quasi eodem loco, imò abiectiori ponenda sit, ac si ad neruos pituita decumberet, & epilepticos, apoplecticos, lethargicos efficeret. Quis enim est, quin non millies pati malit coryzam, ac semel attonitum, & conuulsum decidere? Quis unquam obiit, quem calor, dolor, & odorandi noxa, oblæsis grauedine naribus affecerit? Eadem opera & excretionem per palatum reiiciemus, cum copiosissimam multoties pituitam aliosq; humores deferat, quæ gargareonem relaxent, inflamment, fauces exulcerent, coctionem uentriculi euertat, in pectus decumbant, phthysin, asthmata suscitent, innumeramque turbam secum morborum trahant. Atque licet meatus narium ossis, tortuosi, inflexi, & inæquales sunt, non ob id negandum est, eos rectè pituitam deferre posse. Ut enim natura noluit, quo recta ex pelui in palatum pituita decideret, sed ad eum interposuit, quæ humorem excidentem cauitate sua exciperet, exceptum sensim percolaret, percolatum tandem diffunderet, sic in ossibus spongiosis molita est, ne recre-

menta

^a Hippoc. de glaud. 8. & de locis in homine. 18.

^b Gal. 8. de usu par. 6.

menta primo impetu errumperent, sed lentè quasi ex spongijs, spirituum ui, expressa, sine molestia exciderent, quo continuo neque excreare, neque emungere, quod abhorrendum est, cogeremur. Potior^a tamen ratio est, quam mihi Vesalius videtur ignorasse, cur adeò obliquos, & errantes natura sibi inuicem meatus imposuerit, quod ea de causa factum est, ne alias aer paulò frigidior integris uiribus, in uentriculos cerebri sese insinuet, & principium illud, animæ sedem, illapsus graui- ter affligat. Etenim decebat ossa hæc rara, & pertusa esse, ut spiritum celeriter, & uapores odoros admitterent, atque vt excrementa repente ac semel euacuarent. Hanc compositionem sequebatur cerebri offensio, quod aer impurus atque im- moderatior attrahebatur, quare natura cautè excogitauit, vt per loca sinuosa, & anfractuosa, prius suam malitiam aer ingrediens exueret, atque limpidissimus simul, & mitissimus illaberetur. Non ergo dubitemus, quin rectè functionem ex- cernendi pituitam è cerebro, dimisso Vesalio, narium ossibus una cum Galeno ascribamus, cum hæc ratio admodum commoda sit, & excretioni per palatum sub- sidiaria, atque cum modus ille, quem Vesalius tradidit, haud quaquam naturæ rei conueniat. Primum enim id mihi ostendi uelim, qua via pituita illa tam copiosa, ad foramen secundi neruorum paris perueniat, quomodo per meet, quomodo nul- lam noxam inferat. Etenim nullum esse existimo, qui non autumet, maximopere musculorum operam in oculis remorari, & in motu segniores effici, cum pituitæ crassities & lentor partes illas oblineat, & incrustet. Adde quod id sine uisionis de- trimento fieri nequeat, sed ex pallore, & humoris tenacitate, splendor omnis ocu- lorum atque nitor pereat. Egregium ergo naturæ artificium, quæ non, quàm in- comodo, animalium saluti prouidit, ò præclaram prudentiam, & insignem po- tentiam, quæ uilioribus partibus de damno cauit, vt nobiliores, & excellentiores iniuria & incommodis afficeret. Sed quomodo pituita tanta transiet, corpore adeò duro, & foramine angusto, quod uix exiguum neruum recipit? Si Vesalius in cere- bro molli & laxo, impellente calore & spiritu, excipientibus ossibus raris & perfo- ratis, pituitam excerni posse non concessit, neque ego iam concessero, quod hac quam dixit, excrementis iter pateat, Tanta adest uiarum angustia, tantus est cor- porum, quæ transitum concedunt renixus, neque ulla uis præstà est, quæ superflua illa, à tergo impulsà ex cerebro eiiciat. Quid? quod neque ex se ipsis, suo librata pondere, excrementa effluant, neque ullibi aditus pateat, qua ad oculorum radi- cem peruenire possint. Nisi id, qua secundum par neruorum sua uestigia ducunt, concesserimus, quod vt impossibile ita planè absurdum est, & à naturæ solertia alie- num. Sed quàm egregiè excrementa in nares ferri scribit Vesalius? scilicet per am- plum quoddam, & alia multa foramina, quæ hæcenus neque vnus quidam anat- omicorum cognouit. Etenim id rectè dixit Vesalius, quod meatus illi, de quibus som- niat anatomicos lateant, nam neque ibi sunt, neque unquam etiam post multa an- norum millia inueniri poterunt. Quoniam si ossium, quæ oculos circumfluunt com- positionem, eorumque connexionem, formam, atque exquisitam uideamus, absur- disima mihi hæc uidetur opinio, & rationi, experientiæque dissentanea, minimè- que digna, cui quis respondeat, vt & hoc pacto malim Vesalium non amplecti quàm Galenum non defendere. Sic enim huius dicta cum ueritate uidentur esse consona, illius uerò absona, vt neminem diuersum dicturum esse existimem, Hoc loco ponendum est, quod Galenum accusat Vesalius, quasi eam saltem, quæ ex ce- rebro per nares fit, expurgandi rationem, non aliam, cognouerit, eamque in pala- tum desinere tradiderit. Sed in claro sole uir ille mihi coecutire uidetur, aut ob con- tradicendi uesaniam insanire, quorum hoc non affirmauerim, illud uerè dixerim. Nam quoties & quàm sedulò Galenus^b inculcat, quod duo sint meatum genera, quibus crassa, & sensu conspicienda excrementa è cerebro deiiciantur, harum alij ad palatum, alij ad nares desinant, magnis & patentibus orificijs conspicui. Non tamen intelligi uelim eos canales, & riuos, qui ex medio, & tertio uentriculo ex- plantantur, & in choanam desinunt, sed alios diuersos in osse cuneiformi exculptos. Etenim utrorumque meminit Galenus, & eorum;^c qui effundunt in peluim pitui- tam, & qui^d eam è pelui in adenem delapsam atque hinc transfusam in palatum eructant. Quod & ipse Vesalius affirmare uidetur, si eius uerba rectè perpendamus.

^a Gal. 8. de
ul. par. 6.

^b Gal. 9. de
ul. par. 1. & 3.

^c Gal. 9. de
ul. par. 3.

^d Gal. 8. de
ul. par. 6.

Etenim quasi à capite suæ opinionis, pituitam ex processibus cerebri ad nares, ex Galeno deduci ait, & eo loci tandem qualitercumque excidere. Quod si verum est, alij sunt hi meatus à palato, habebitque palatus sua foramina ab his diuersa. Sed quod in errorem Vesalium impulerit, vocula quædam est, vel scriptorum, vel librariorum incuria immutata, Verè enim, vt annotat quidam *σφινι* pro *ιδμω* reponendum est; quamuis clamitet Vesalius. Hoc enim ipse docet orationis contextus. Nulli enim ossium, præterquam ossibus narium, hanc spongiæ, & cribri similitudinem Galenus tribuit, quin id non rectè cribrosum, sed secundum Hippocratem spongiosum appellari mauult, ob rationem, quam in expurgando obseruat, & nos supra diximus, eamque argutissimam, nec anatomicis priscis perspectam. Cum autem admonitus Vesalius à sententia sua obstinatè nollet discedere, aut mentem Galeni non bene percepisset, ut seletueretur, mirum in modum Galeni uerba inflexit, & à veritate ad ingenium suum contorsit, vt Galenum suo ipsius gladio conficeret. Sed quàm malè. Quæcumque enim de ossium spongiosorum forma, & de percolandi modo Galenus tradidit, ea omnia suo cuneiformi ossi Vesalius applicat, & quasi spongiæ, aut cribri figura, huic conueniat, quodque per id sensim pituita destillet, ratione quadam priscis anatomicis incognita, quæ ossibus narium conueniunt, prædicat. Nullibi tamen Galenus, quod memini, os cuneiforme spongiosum vel cribrosum vocat, neque quod cum mora pituita illac transeat, quin ne statim ob meatuum breuitatem, per illud os ^a præcipiteretur, ad eum illum interpositum esse affirmat, qui pituitam sinu suo excipiat, sensimque ex corpore suo transfluere permittat. Duos enim percolandi modos tradit Galenus, atque in duobus organis nempe in glandula, & in narium ossibus, quorum vtilitas antiquos anatomicos fugerat, quæ omnia Vesalius in unum contrahit, & negotio suo accommodat. Sic in cuneiformi adesse ^b scribit foramina, non struem ossium spongiosam, & cauernosam, quemadmodum uult Vesalius, & cuius ratio malè admodum ex Galeno colligitur. Non enim quia caluæ pars superior cauernosa est, atque rara, itaque basin eius cauernosam esse, atque foraminulis plenam Galenus autumat, sed proposito prius osse cuneiformi, cur natura quidem ossa capitis superna, cauernosa effecerit, non tamen ut palati os pertuderit, sed squamis duabus obduxerit ipse auctor interrogat. Veruntamen ratio non ea est huiusce structuræ, quam Vesalius ascribit. Etenim non ad excrementorum tenuium euaporationem; sed ad ponderis leuitatem, si Galeno ^c credimus capitis compagem cauernosam natura construxit. Quare neque perforari craneum necesse fuit, cum per suturas, quas uocant, fuligines perspirent, neque aliud subsidium, uel cauernarum uel foraminum requirant, quæ laminis natura intexuit, iisque quàm læuigatissimis, ne membranas ^d circumiacentes, asperitate sua offenderent. Immèritò igitur oculatissimo omnium, & perspicacissimo Galeno imponit Vesalius, qui, & palati foramina, & narium meatus rectè cognouit, eorum officia natura & loco distantia, perspicuè seiunxit, modum denique expurgandi cerebri non omnibus per spectum, admodum tamen calidum, planè & distinctè conscripsit. Quare neque Galenum mihi attigisse uidetur Vesalius, aut aliud agens obiter saltem, & uix summis labris degustasse, quemadmodum etiam in ossis cuneiformis censura, malè mea sententia, de tanto uiro iudicat. Quamuis enim æquè, omni ex parte os illud haud densum sit atque durum, tamen neque id necessarium est, siquidem elapsum pituitæ concedere debebat, sed suffecit robustum esse ijs in locis, quibus cum cæteris ossibus, & præcipuè cum osse occipitis per symphylin coalescit. Hac enim parte satis firmum, atque densum est. Et quamuis necessariò id Galeno exprimere uelit Vesalius, quod adducta structura ossium capitis, quæ cauernosa sunt; eandem etiam compositionem in osse illo obseruare uoluerit, id ut supra dixi non rectè conclusum fuit, neque hæc unquam fuit Galeni sententia, ideòque malè à Vesalio explicata. Quare una cum Galeno, ^e os cuneiforme, diuersas tamen ob partes, densum, durumque affirmabimus, eo, quod cerebro uelut cuneus iniectus, eiusque basis sic atque fulerum, atque ne facile computrescat. Vt neque ab eo discedemus, dum multa, & diuersa expurgando cerebro loca constituit, atque eam, quæ per ossa cribrosa fit, pituitæ excretionem, ex descripto naturæ institutam esse, suæque sapientiæ plurimum conuenire nobis commendauit.

^a Gal. 9. de
us. par. 3.

^b Gal. 9. de
us. par. 1. & 11.
de us. par. 19.

^c Gal. 9. de
us. par. 2.

^d Gal. 9. de
us. par. 1.

^e Gal. 11. de
us. par. 19.

dauit. Interim etiam taceo Vesalij inconstantiam, & doctorum suorum repugnantiam, quodque in indagandis vtilitatibus partium, non infrequenter hallucinetur. Quomodo enim Glandula pituitæ, quæ cuneiformi infidet, id ipsam os ab iniuria defendet? Quasi verò imbecillus robustum seruet, & Herculem Hylas puer custodiat. Sed hæc iam satis dicta sunt, pro tutela Galeni, uiri in medicina consumatissimi, in quibus id præcipuè spectauit, vt ad inuestigandam rei veritatem, ingenia acutissima incitarem, & ineptos illos secluderem, qui nescio quàm leuiter, satis oscitanter non in hominibus, sed in brutis illa spectari referunt. Animum etiam, & calcare addere volui, ut discant, qui uerè medicinam colunt Hippocraticam, ne leui de causa, infirma uè sermonis suada, à ueterum sententia discedât, sed quantū poterint, eos amplectantur, admirentur, & à calumnijs defendant. Etenim suspicienda est antiquorum sedulitas & perspicacia, in indagandis, & æstimandis naturæ operibus, à quorum diligentia, & acumine plurimum, uel ob imbecillitatem ingenij, uel ob uitæ angustiam, hæc ætas nostra discedit, & si quid ex sese profiteatur illorum carpando uestigia, exiguas quasdam spicas easque euanidas saltem colligit. Quare eos potius ueneremur, imitemur, & tueamur. Verè enim antiquissimum quodque uerissimum esse, uulgata iam, & uera paroemia dici solet. Iam uerò rursus insequamur propositi nostri orbitam, & quæ super sunt de narium dignitate expediamus. Adijcitur ergo cæteris partium harum utilitas, quod contra impetus noxarum occurrentium, ob molis protuberantiam, uelut obice quodam interiecto, olfactus organa tuta, atque secura reddantur. Natura enim ^a sensuum instrumenta operit, alia quidem necerebrum, quod eis est propinquum, lædatur, nonnulla uerò, ut ipsa met à periculis, & iniurijs uacua sint. Eius generis os est olfactui præpositum, quod *ἰσχυρὸς* nuncupant, atque etiam nasus totus huius census propugnaculum esse dicitur. Cæterum non minimus omnium usus est, quod excrementa pituitosa, quæ ad internum oculi angulum accurrunt, & illic imposita glandula reprimuntur, foramine quodam peculiari in narium tubos excipiantur & deducantur. Etenim duplici de causa ^b narium ossa, natura traiecit, ut & neruos transmitterent, & oculorum excrementa susciperent. Nam non rarò accidit, ut medicamina iniecta oculis, alij quamprimum emunxerint, alij expuerint. Quoniam ad eundem usum, quo nasus in os, ita meatus hic ab angulo in nasum perforatus est, quandoquidem emungentibus nobis per nasum, excreantibus uerò, quod confluit, per buccam excidit. Attamen ne per angulos excrementum effluat, neuè assiduo lacrymentur, arrodantur, aut afficiantur oculi, natura carnosam corpora imposuit, quæ prohiberent quidem, ne oculorum excrementa per angulos elabantur, ad proprios autem meatus propellantur. Hæc igitur nares cauo suo excipiunt, & una cum reliquis cerebri fecibus deducunt, quæ tandem uelut cucurbita quidam, aut tubo allicimus, & digitis iniectis emulgemus. Est igitur & hæc narium, postrema numero utilitas; ex earum prolixitate desumpta; ut etiam quod cauæ sint, atque honestum delabenti humori latibulum præbeant. Hoc autem quantum pulchritudini, & hominis ciuilitati conueniat, ostendunt ij, quorum facies turpi hoc humore, ingrato quodam pallore conspicuo, & abominanda tenacitate pendulo conspurcatur. Vsum hunc scitè protulit auctor libri de uiuorum anatome, cuius hæc uerba sunt: tertium nasi emolumentum est, ut sit emunctorium superfluitatum cerebri, unde longam & eminentem formam habet, scilicet, ut mucilagines à cerebro exeuntes cælet, & contegat. Atque hæc omnes sunt narium utilitates, ex quibus earum dignitas & præstantia mirè elucescit. Id autem pro coronide huius capitis dicendum uidetur, quænam tandem harum utilitatum prior sit, & natura illustrior. Sed ut in cæteris egregius maximè omnium naturæ interpres Galenus fuit, ita neque hic diligentiam eius desideramus, qui quid nobis sentiendum sit, non minus accuratè, quàm perspicuè ostendit. Cum enim ^c ea sit naturæ solertia, quam ferè obseruare solet, ut nunquam instrumenti cuiuspiam ullam actionem prætermittat aut utilitatem, cum multæ ab uno probè administrari queant, proinde hic quoque obseruauit, ut multæ actiones simul concurrant, seseque excipiant, quarum omnium unicum organum, auctor est, atque opifex. Cum enim uentriculi cerebri loco depresso siti sint, atque ex partibus propinquis necessariò excrementa affluant, quare uiam effluxui

^a Gal. 11. de
us. par. 12.

^b Gal. 10. de
us. par. 12.

^c Gal. 8. de
us. par. 6.

eorum accommodam in naribus natura texuit, quæ ne melior excogitari quidem poterat, cum ampla simul & decliuis sit. Foras igitur ab intra, per narium meatus, excrementa feruntur; foris autem intro uis facultatis olfaciendi penetrat, duabusque his utilitatibus, unicum inseruit organum, altera quidem ad uitæ tutelam, ad uitæ commoditatem altera necessaria. Sed odorum cognitionem in uitæ necessitatem, Galenus, præ excrementorum expulsionem retulit; Nam gustantis facultatis uicem olfactus subit, dum exhalante nidore, gratos cibos allecti prosequimur, ingratos uerò abacti, exhorremus; & quod sine inspiratione olfactus nequit perfici. Sic excrementorum eductio, quæ per nares administratur, multò aliam, scilicet cui palatus præest, antiquiorem habet. Quare prima narium utilitas, propter quam potissimum factæ sunt, non superfluum est excretio, sed ea quidem ex abundanti cerebro malè affecto auxiliatur. Antecedit enim hanc odorum perceptio, & hac adhuc antiquior est, & ad uitæ incolumitatem necessaria, aereis in cerebrum inspiratio. Quæ cum ita sese habeant, si reliquas narium utilitates his adiecerimus, profectò illas omnes in commoda quædam uitæ peculiaria ferri, non tamen adeò præcipua, facilè perspiciamus, qualia sunt, sermo explanatus, & perspicuus, odoratus securitas, excrementorum oculi expurgatio, mucorum integumentum, & emunctorium; atque unicam inspirationem, ut uitæ maximum præsidium, locum obtinere principem, omnibusque præferri, rectè dicemus.

CAPVT OCTAVVM.

De narium conformatione, figura, situ, & cæteris, quæ in membri organici disquisitionem ueniunt.

a Galenus
de usu par. 9.

NARRATA narium dignitate, & utilitate, iam ad structuræ expositionem accedimus, partem ipsis manu operantibus & utilem, & necessariam. Insequemur autem Galeni^a uestigia, qui ad substantiam, ad temperamentum, ad figuram, ad magnitudinem, ad numerum, ad situm & connexionem, tanquam ad capita præcipua omnem quæstionem explicandæ membri cuiusdam essentiæ reuocat.

b Gal. 11. de
us. par. 19.

Quare primo narium substantiam, posthac cætera consideremus. Hæc minimè simplex est, sed uaria, atque è diuersis partibus longè simplicioribus extructa. Habent enim ossa, cartilagineam, carnem, membranam, atque cutim, ut illam osseam esse, & cartilagineam, & carneam, & membranofam, & cutaneam haud immeritò dicere possimus. Omnia tamen singillatim consideranda sunt, & in primis quot ossibus, & quibus narium compages construatur. Parte igitur ea, quæ ex fronte enascitur, & oculos instar sepi media dirimit, ossa singula, atque ex utroque latere naribus addita sunt. Etenim & illæ ad totius corporis normam in dexteram & læuam partem dissecantur. Hæc simplici harmonia mutuò sibi occurrunt, & supra cum osse frontis per *συνάρθρωσιν* iunguntur; Et cum primo & quarto supernæ maxillæ osse, à lateribus compinguntur. His processus ossium spongiosorum subiacent, qui nares ea parte dirimunt, & ab officio septi appellationem sortiuntur. Duriciem processus hi, & densitatem, haud insignem, crassitiem uè obtinent, sed cum moderata mollitie tenues sunt, & graciles, cum^b quod minimam ijs affectis animalia noxam subeant, tum quod loci conditio, læuitatem potius, quam robur atque pondus desiderare uidebatur. Iniquum enim fuisset, atque à naturæ prudentia prorsus alienum in summa corporis parte sarcinam prægrauem animali gestandam imposuisse. Accedit etiam, quòd ossa ea, ab circumiacentibus oculorum orbitæ ossibus perbellè muniantur. Quare neque opus fuit peculiare ijs robur, & constantiam addidisse, quod alibi diligens natura digenter obseruauit. Ossium horum usus est, ut illis tanquam basi, & fulcimento nasus innitatur; ut commodius materiam cartilaginibus sumministrent, atque ut labiorum nasique musculis sua principia suppeditent, qui apparatus quendam fibrarum ligamentalium expetebant. Narium cartilagineas

quin-

quinque sunt, quarum duæ priores ab inferna sede nasi ossium enascuntur, & deorsum ad anteriora exporrecte inuicem coeunt. Hæ sensim emollescunt, atque vbi in extremo naso, in communis ligamenti naturam abierint, totam anteriorem nasi regionem constituunt. Tertia cartilago ab osseo septo exoritur, mollis atque plicabilis. Hæc ab anteriori septi sede ad interiora cedit, & in interna regione cum duabus primis cartilaginibus concurrat, quibus per ipsarum longitudinem conglutinatur. Eius usus est, vt quemadmodum processus ossium cribrosorum supra, ita cartilago hæc ab inferiori parte nasi foramina, pariete quodam interfecet. Tribus autem hisce cartilaginibus binæ aliæ accedunt, vtrinque singulæ, quæ in ligamentorum substantiam potius transeunt, & in orbem naribus circumfusæ, alarum iuga constituunt. Præstitit autem è cartilagine extrema narium efformata esse, quod ob mollitiem, facilemque impulsam, vim rerum ingruentium, atque impetum eludant, quodque illa substantia motui non minimum non inepta sit. Etenim odorum & respirationis gratia, oportebat cum influxione, & mollitie quadam nares esse mobiles, non duritie, atque immobilitate rigentes, neque nimia ex tenuitate complicabiles, atque flaccidas, quales fuissent, si uel ex ossibus, vel ex carne tantum construerentur. Quamobrem nasum natura, neque totum osseum, neque totum carneum extruxit, sed mollitiem cum duritie, rigorem cum flaccescentia ita temperauit, vt tam custodiæ, quàm necessitati partium consultum esset. Illa enim substantia, quæ ex cartilagine componitur, ad iniurias extrinsecus euitandas aptissima est, & ad capescendum actionis munus maximè opportuna. Sunt etiam nares carneæ propter musculos, quorum duo, ut odores tetros, & uirosos, pro voluntatis imperio abigamus, nares constringunt, alij verò duo, ad excipiendos odores suauitate gratos, & vt aeri attracto iter pateat, illas aperiendo dilatant. Origo, & finis singulorum hic est. Qui ampliandis naribus seruiunt, positi sunt extra, & à malis erumpunt, proprium pone labij superioris muscolum, principio carneo, tenui, ac membranoso. At vbi modicè priora uersus declinauerint, in duas secantur portiones, quarum altera radici nasi alæ infigitur, altera verò in superioris labij partem implantatur, Musculorum horum exortus, & propagationis modum sapientissima natura actionis etiam dignitate & necessitate examinauit. Qui verò astringendis naribus addicti sunt, non extrinsecus, sed in interna narium amplitudine exoriuntur proceduntque in exteriori latere cavitatis suæ, sub tunica succingente reconditi, tenues, atque membranosi, & tandem interiori alarum regioni inseruntur, quas dum retrahunt ad sua principia, exinde recludunt. Cavitatem etiam narium inuestit tunica, crassitie mediocris, subrubra, mollis, duræ menyngi annexa, palato, ac faucibus continua, & neruis ex tertio iugo ditata. Hi delati^a per foramina, oculisque nasoque communia, atque in minutissimam dispersi sobolem, in totam narium tunicam excurrunt, & sensu exquisitissimo non sine ratione illam impertiunt. Ex his itaque partibus iam enarratis, vniuersa narium moles consistit, quam commune corporis tegumentum inuestit ipsa cutis, quæ pro partium, quibus annascitur, ratione, & crassitie, & tenuitate differt. Supra enim mollior est, & tenuior, & quæ haud difficulter auellatur; è contra ad extremum nasum, qua cartilaginibus proxima est, tanta contumacia adhæret, vt eam à subiectis partibus uix adsit copia segregandi; crassiorque ibi est, & solidior, quod illam ob globulum, quem eo loci natura efformauit, tam altiolem, quam firmiorem esse præstabat. Depilis ferè vniuersa est, præsertim penes frontem inter oculos, quanquam uti hic, & infra aliquando, præsertim in corpore calidiori, pilis eam operiri contingat. Sed nasi temperies quænam sit, ex partium ui atque efficacia facilè deprehendimus. Cum enim præter carneam musculorum substantiam, quæ calore, & humore perfusa est, cætera quæque ad frigiditatem inclinent (frigida enim sunt ossa, cartilago, membrana, & cutis) cumque quòd ad patientium qualitatam *συσυγίαν* spectat, siccitas humiditati dominetur, quod ex partium natura constat, itaque nasi temperiem proculdubio frigidam & siccam esse constituemus. Huius figura oblonga est, parte inferiori latior, arctior superiori, sed non præter summum naturæ artificium. Etenim quod longæ sint nares, & prolixæ, haud dici potest, quantum conferant, vel ad occultanda, uel ad exprimenda cerebri excrementa. Sic in frontis confinio

coarctan-

^a Gal. 9 de
us. par. 8. & de
instr. odor. 2.
et 5. de us. par.
16.

b Arist. 2. de
par. an. 50.

b Arist. 2. de
par. animal.
10,

coarctantur, quoniam ampliorem explanationem in summa parte oculi longè nobiliores omnino prohibebant, ne aciem illorum & obtutum, si quando ad latera uisus inflectendus erat, obex interiectus euerteret. Etenim sic partes ignobiliores ex naturæ instituto, principibus solent loco cedere. Quamuis autem loco pulsæ, & in angustias nares coactæ videantur, id tamen ne minima quidem actionis, aut utilitatis noxa comparatum est, quod tantum internis proportione partibus additur, quantum extremis iusta de causa demitur, tantaque fit, & tam efficax narium operatio, quanta illis supra protuberantibus uix esse poterat. Optimum verò fuit in partibus procliuibus eas amplas esse & capaces, ut & aptius apperhendi, & quæ spiritui subeunti uiam præcludunt inepta sua tenacitate, & mole excrementa, prolici, & emungi possint. Quo loco referendum est, quod etiam aeris circumflui magna copia illis exhaurienda erat, quam orificijs suis exceptam cerebro atque pulmonibus suppeditarent. Sitæ autem sunt nares in faciei meditullio, circumpositis undique quaque auditus, uisus, gustusque organis. Id factum^a est respirationis gratia, quam linea quadam fabrili, atque norma, ad nares directam esse decuit; Etenim respirationi famulantur, cuius actio sedem inter alia mediam exposcebat, & præcipuè, cum in superna narium parte priores cerebri ventriculi incumbant. Cum enim in illis spiritus animalis elaboretur, cui subsidio & alimento est aer inspiratus, itaque recta nares illis subdere conuenit, ne spiritus ob itineris flexum euanesceret, aut alio distractus parcius accederet, sed expeditius, & copiosius cerebrum subiret. Obseruauit natura alibi, ut minimo viæ cum dispendio, recta partibus ijs, quibus famulentur, ductus suos immittat, nisi propter ingentem utilitatem sinuosos, & inflexos, ut fit in uasis spermaticis, & quæ mammillis dicantur, circumduci eos, oportuit. Eundem positum, & odorum, & excrementorum natura requirebat, ut illos quamprimum ad sensoria sua nares deferret, hæc verò è loco, in quo prouenerant, absque mora educerent. Nasus igitur recto ductu prioribus ventriculis cerebri subiicitur, ut tam aerem, & odores sumministret, quam excrementa in cerebro collecta abducatur. Huius constructio, si quis acrius intueatur, gemina esse videbitur. Nam utrinque, qui aerem excipiunt, haud contemnendi canales sunt, uno integumento eoque continuo circumdati; Quare, quod ob uiciniam arctius compacti sint, simplex organum atque uniforræ; non rectè consideranti uideri possit. Includuntur autem nares hisce angustijs, quoniam si aliter sitæ essent, & b quemadmodum aures, distractæ, haudquaquam suo officio, fungerentur, neque sensuum obiecta ex instituto administrarent. Atque cum ventriculi priores cerebri gemini sint, & angusto adeò loco, sicuti nares, conclusi, itaque & hæc è æmulari, quarum partium ministræ sunt, constructionem decebat. Adde quam decenter, & facillè, elabentem pituitam hoc pacto subtrahamus, atque una opera, quod naribus inuicem diremptis fieri non licuisset. Summa igitur cum ratione natura nares aliqua ratione arctas, & arcto loco positas hominibus addidit, quarum magnitudo, considerata faciei amplitudine, pars eius tertia longitudine est. Id autem in corporibus haud monstrosis, sed natura symmetris credendum est, atque si quid, uel excesserit, uel defecerit id extra naturæ limites censendum. Connectuntur tandem nares, cum partibus undique circumiacentibus, oculis nimirum, ossibus cribrosis, maxillæ superiori, ossi frontis, palato, & linguæ membranæ succingentis subsidio. Neruis verò tertij paris, quasi catenulis ex cerebro appenduntur, & postremum genis atque labijs cute ipsa, communi corporis amiculo coniunguntur. Atque de his hæc tenus.

De labiorum dignitate, & compositione.

PROXIME à naribus, labiorum historia sese nobis offert, cum quod hæc partibus illis vicina, & nonnumquam subsidio sint, tum etiam, quod non infrequenter digladiantibus, altius adacto ferro læsionem incurrant. Maxima igitur, ut rem aggrediamur, & prima labiorum dignitas est, quod locutioni, præstantissimæ hominis actioni seruiant. Hæc enim nobis sola propria est, & menti proxima, à qua uelut splendidissimus à sole radius, aut limpidissimus ex fonte riuus promanat & deriuatur. Hinc Pimander intelligentiam ^a sermonis sororem esse ait, & utrorumque mutua officia. Nam neque sermo absque intellectu pronuntiatur, neque intellectio absque sermone ad homines propagatur, solaque sunt, ^b quæ Deus soli homini ex omnibus animantibus largitus est, eiusdem cum immortalitate præmij, & quibus, si quis rectè utatur, nihil ab immortalibus discrepat. Certè hæc actio animæ nostræ est præcipua, quoniam eorum, quæ mente concipimus interpres est, atque nuntia, cui præstandæ subsidio sunt labia, quæ cæteris animalibus dentibus, & sanguine præditis licet concessa sint, ad eum tamen, ut in homine, perfectionis apicem, quamuis singulis, pro animæ suæ ratione aptè conformata sint, nequaquam deueniunt. Ergo propter hoc labiorum officium, in sacris literis uerbi diuini nuntij sub labijs comprehenduntur, quæ sponsæ ecclesiæ singulari, & commo-
 modo, & ornamento sunt. Sic in cantico ^c habetur: sicut uita coccinea labia tua: & fauus destillans labia. Nam per eos ^d populo suo Deus loquitur, per hos æternæ uitæ uerba proponit, si ad fidem paruulos erudiunt, si ad constantiam adultos confirmant, per hos errantes reducuntur, hæsitantes stabiliuntur, his scriptorum occulta, & mysteriorum arcana manifestantur. Eundem labiorum usum præclare philosophus ^e innuit, dum in hæc uerba prorumpit: homini mollia, carnosâ, & quæ separari possunt, labia adiuncta sunt, cum dentium tuendorum gratia, tum èt potiori causa, ut illi benè esset. Nam ad usum sermonis ea quoque faciunt. Sermo enim, qui uoce promitur, ex literis constat. Ergo si lingua talis & labra humida, atque agilia nõ essent, maxima harum pars exprimi non posset, quippè cum literæ partim lingua producantur, partim labris comprimantur. Verum quoniam literæ oēs certo quodam labiorum motu proferuntur, illæ profectò euidentius operâ eorundem requirunt, quæ aut compressione, aut in orbè circunductione desiderant. Huius generis sunt Q. & V. alterius uerò B. F. M. P. quorum illa labijs in orbè effiguratis exprimuntur, hæc compressione eorum eliduntur. Talis igitur labiorum dignitas est, & utilitas, ut sapientissimo, & prudentissimo animalium homini conueniant, quoniam & eorum actio sapientiæ & prudentiæ index est, & internuntia. Vnde rectè locutionis organa annumeratur, qualia sunt, os ^f uas generale organorum sermonis in homine, & uociferationis in brutis, dentes, labia, palatum, lingua, columella, & tonsillæ. Verum in gratiam tantæ actionis, natura non satis admiranda, quam plures musculos, eosque summa diligentia & iucunda uarietate, connexos implexosque constituit, de quibus infra fusius agemus. Non autem postremo loco ponendus est ille labiorum usus, quod scilicet dentes contegant, & quodam quasi uallo muniant. His enim uis occurrentium corporum eliditur, & aeris paulo intemperatioris impetus refringitur. Vnde dentibus non minima securitas accedit, & præcipuè quod illorum candor, & uenustas conseruetur, quem aeris foeditate, & immoderantia perire alias necesse esset. Cum enim gingiuarum ob mollitiem iniurijs propulsandis, non satis firmæ sint, itaque pestis hæc altius sese insinuaret, & serpendo intimius partium illarum sanitatem destrueret, ni Deus, & natura hunc obicem interposuisset. Quare illa uehementer admiranda est, quod uni organo tot actiones adiunxit, & plures actiones quam organa extruxit, cum ab uno organo multæ actiones rectè proueniant, & pluribus actionibus organum unum probè sufficiat. Si enim tot nobis, quot actionibus opus est, essent organa, nonnulla partium confusio sequeretur,

^a Her. Trif. in Pim. ca. 9.

^b Her. Trif. in Pim. cap. 12.

^c Cant. cantic. 3.

^d D. Greg. Mag. supra cant. cant. 4.

^e Arist. 2. de par. anim. 56.

^f Auctor. lib. de anat. uiuor.

retur, unaque alteram in operando impediret; quod cum declinare natura uoluerit, quoniam id suæ prudentiæ non conueniebat, quare partes non actionum numero, sed eorum pondere, & ualore commensa fuit. Quapropter labiorum natura ^a cum ad tutelam, & salutem dentium adiuncta est, tum in hominibus potiori de causa, ut illorum ope verba fari possimus. Vt etiam lingua haud similis atque alijs animantibus, homini data est, sed idonea, qua ^b ad duplicem actionem uteretur, tam ad perficiendos sapores, quam ad formadum sermonem. Dentium etiam foeditatem atque immunditiam, summoient labia, quo nihil aut inhonestius, aut turpius esse potest, si quidem oculos hominum subeat. Quid enim detestabilius est, quid odiosius, quam dentes scabros, exesos, putidos, ferrugineos, & rostratos in communi hominum societate detegere? Hoc uitium ingens certè est & abhorrendum, quòd plurimum ab nostra consuetudine homines arceat, cui natura prouida, & quæ semper quòd melius est perficit, hoc velamine labiorum opposito, remedium attulit. Eiusdem ordinis utilitas est, quod ^c dentes hos cooperiant, & ad ductis inuicè oris aeris ingressum prohibeant, dummodo ex naturæ decretis homo gubernetur. Etenim quàm ingens noxa actionum uitalium si per os respiratio fieret, impedimentum uè accederet, supra satis declaratum fuit; ut & indecorum ^d & inuenustum esset, si per dentium interstitia saliuua hinc inde profusa diffunderet. Namque & hæc labiorum utilitas est, ut saliuæ effluuium reprimant atque coerceant, quod quàm ingratum sit, quam abominandum, infantes in cunis saliuantes, & qui arida ora nequeunt cōtrahere senes ostendūt. His additur alius usus, quod exertis labijs atq; ad superiora ualide propulsis, nares occludimus, atque quo minus cerebrū feriant, funestos odores ab ingressu prohibemus, sic ^e cibum iam dentibus contritum, & huc illuc in palato circumuolutum, labijs probè continemus, & eorum opera in masticandis, & conterendis dapibus utimur. Non minus euidens atque necessaria est labiorum utilitas, quod ex maternis mammillis, ubi solidioris cibi nondum capaces sunt, quasi per quosdam tubulos, infantuli lac alliciant, & ualide exugant; Huic actioni haud absimile est, quod adultiore dum potum sumimus, extrema poculi arctè & concinnè apprehendimus, & liquorem illum, alioquin lubricum, pro uoluntate nostra uel abigimus, uel emulgemus. Quo pacto non incommodè delapsum à cerebro humorem, eumque è pectore sublatum, harum partium opera eruētamus, & longè à nobis rejicimus. Quæ utilitas sanè non aspernanda est, sed ut alia naturæ opera, magnificianda, quæ ut neque cæteras partes, ita neque labia leporis sui, & uenustatis reliquit expertia. His enim & decor suus in est, & pulchritudo, additamentum operis, & naturæ luxuriantis spectaculum, quæ quidem nullibi ^f neglecta iacent, sed tamen in membris quibusdam, ab actionis præstantia obscurantur. Non enim formæ decus non manifestè apparet in auribus, in præputio, in narium carnibus, quarum turpitudinem, si excarnes sint simiæ demonstrant, quod tamen in oculis adeò ab actionis nobilitate & usu superatur, ut rationem eius natura minimè videatur habuisse; Sic multis in partibus ornatus negligitur, ut in naso, in labijs, & in alijs sexcentis. Non tamen adeò pulchritudo hoc loci abiecta, & profulgata est, quin sese suismet prodat indicijs. Norunt labiorum decorem, præcipuè amantes, quibus osculis nihil carius, nihil suauius, nihil optabilius, denotant id, quibus labia excisa sunt; id demonstrant tumentes ora Aethiopes, patet id ex alijs labiorum uitijs, quibus ^g aliqui broici, labernes, aliqui labeones, & chilones dicuntur. Veruntamen omnia hæc unica oratione princeps Auicenas comprehendit, dum hæc uera habuit, Duo ^h labia, ait, creata sunt, ad os, & dentes cooperiendos, ad decorem, ad retinendam saliuam, & ut hominibus ad efformandum sermonem auxilio sint. His etiam addit uir ille clarissimus, quod animorum affectus, & naturales inclinationes, eadem labia nobis prænuntiant, quorum ratio, ex physiognomicis fontibus petita talis est. Quibus in ore maiori labra tenuia sunt, ut inferioribus adiiciantur superiora his magnanimitatem, & leoninam fortitudinem significabunt, in minori uerò ignauiam, inhumanitatem, molestiam, impietatem, & perfidiam. Quibus ex ictu labra supra dentes caninos attolluntur, hi pessimorum morum sunt, acclamatores, iniurij, conuiciatores, & mordaces. Quibus totum os protenditur, labraque sunt pinguiora, rotunda, extrinsecus inuersa, unde chilonum, labeorum-

a Arist. 2. de par. anim. 56.

b Arist. ibidem.

c Auic. li. 3. fen. 8. trat.

d Auic. ibidem.

e Gal. 10. de us. par. 16.

f Gal. 11. de usu par. 13.

g Plin. 11. hist. nat. 34.

h Auic. li. 3. fen. 8. cap.

EL.

beorumque cognomina, Si moribus & operibus suini sunt. At inferiori labro si superius super adijcitur, hi prudentiores sunt; vt & non prorsus mali, quibus labro labrum prominet, sed vani, & stolidiores. Labiorum igitur venustas gratissima est, vtilitas excellentissima, dignitas amplissima; His autem addere conuenit, quo pacto natura sagax eorum actioni, ex partium compositione, callide prospexerit, in quarum numero, primo labiorum substantia est, ex tructa ea ratione & compacta, vt illam^a aut musculum pro cute, aut cutem musculosam iuste vocaueris. Nam & moueri ipsam motu uoluntario, & multo duriores esse alijs musculis oportebat, unde ex cute, atque musculo, totis inter sese mixtis, & confusis, labia animalium conflata sunt. Quam naturam^b adeo singularem, & eximiam hac de causa obtinuerunt, vt ea contrahi, distendi, constringi, laxari, deflecti, a situ suo auerti, ac tandem eo conuerti, quocumque vel edentium, vel bibentium, vel loquentium, vel aliam quandam functionem obeuntium vsus vocauerit. Huic autem actioni natura varios præfixit musculos, cutaneæ labiorum substantiæ usque adeo implexos, & in fine confusos, vt oculatissimi cuiusque & peritissimi diligentiam effugiant; Quam compositionis rationem obseruata esse credimus, ut absque mora, & celerrimè in suo officio labia sint, & vt motus eorum haud cunctanter, alter alterum excipiat. Videntur tamen muscoli illi, si quis sedulo operetur, a principijs suis distincti & regione separati esse, quorum numerus iuxta^c Galenum, & Vesalium,^d quaternarius est, at secundum Fallopium^e nouenarius, cui auctori meo iudicio, maior fides adhibenda est. Primum ergo musculorum par, ortum habet a membrana carnosâ, quæ in regione ceruicis, spinæ, scapularum, clauicularum, ossis pectoris, carneam naturam sensim induit, & fibras recta sursum ductas emittit. Musculi hi lati sunt, tenues, ex utroque latere singuli ad faciei medium exporrecti, in mentum labiaque inserti, nonnunquam tamen in ossa malarum, & in radicem nasi, quandoque etiam ad aurem usque implantati, qui quemadmodum illas, ita partes has, ubi ubi hi ductus musculorum ad sint, mouere possunt, eo scilicet motu, quo labrum procliue, existente interim inferiori maxilla penitus immobili, deorsum attrahimus. Hic ille musculus est, quem peculiari nomine *μῦς τῆς πλάτυσμα* Galenus^f vocauit, cuius particula quædam, eaque, cæteris paulo crassior, in maxilla inferiori, ad mentum inseritur, vt cæteros musculos, qui huic parti imperant, in agendo promoueat. Secundum musculorum par, æquè ac primum membranosum est, uarioque fibrarum carnearum implexu intertextum, quod totam, quam inflamus, buccarum regionem completitur, oriturque a maxillæ superioris longitudine, porrigiturque, ad radicem gingiuarum, secundum maxillæ inferioris longitudinem. Hos musculos oblinet, quæ oris amplitudinem inuestit tunica, tam validè partibus connexa, quæ quod nunquam illacera auelli possit. Mouentur illis malæ nunc sursum, nunc deorsum, nunc antrorsum, nunc retrorsum. Tertiū verò par musculorū, ab osse maxillæ superioris oritur, carneo principio, qui obliquè descendit, & in labij superioris latera inseritur, quas partes etiam sursum obliquè contrahit. Quartum par ab inferiori maxilla prorumpit, deduciturque post hæc in eam labijs partem, quod frenum appellant, quam deorsum trahendo mouet. Quintum par, quod labij superioris partem, una cum ala nasi sursum reuellit, ab osseo ambitu oculi, nec non ex cavitare circa nasi dorsum educitur, & recta progressum partim in alam descendit, partim in labium superius, ubi genæ sunt, implantatur. Sed ab extremo narium osse sexti in ordine musculi exordium sumunt, qui membrana interna suffulciuntur, & in ultimam alam desinunt, quam ad sua principia sursum retrahunt; Hi muscoli alijs nequaquam cogniti fuerunt. Diuersum est ab illis, qui tertiæ, & quintæ musculorum regioni interiecti sunt, septimum par musculorum, quorum principium est, a cavitare illa, quæ malis subijcitur, unde ad labium superius deferuntur, & qua parte frenum est, tandem inseruntur. Octauum par carneum est, explantatum circa radicem pinnarum nasi. Has, dum ascendit, amplectitur, & sublatum ad angulum narium immittitur. His musculis cum sexto pari alas nasi expandimus. Nonum tandem musculorum par atque ultimum, constat ex indigesta illa, & carnea mole, ex qua utrumque labium conformatur, circa cuius examen, vt & de reliquis, diuersa est & multiplex auctorum opinio, cum quod labiorum motus ob uarietatem non æquè pateant, tum etiam quoniam tan-

a Gal. 11. de ul. par. 15. et 5. eius. 15.

b Gal. 4. de anat. adm. 3.

c Gal. de muscul. diff. 2.

d Vesal. 2. de hum. fab. 3.

e Fallop. instit. anat. cap. de muscul. faci.

f Gal. de muscul. 1.

tus inuicem fibrarum complexus est, tantaque cum ipsa cute musculorum affusio, & coalitus, ut & oculorum aciem, & manuum promptitudinem effugiant. Voluimus tamen musculorum horum enarrationem ex Fallopio petere, quod ea magis ad veritatem accedat. Labiorum verò temperies calida & humida est, cum quod musculis calidis, & humidis, tum quod ex cute, partium omnium temperatissima, extructa consistit. Sunt autem cuti quadantenus molliora, & musculis reliquis duriora, quorum extrema summe rubent, vel propter sanguinis copiam, uel quoniam illa indefesso moueri contingit. Nam dum edimus, dum potamus, dum loquimur, dum excreamus, quamprimum partes excalescunt, quibus excalescentis & spiritus, & sanguis, rubedinis sedes allicitur atque attrahitur. Accedit præterea, quòd tunica, quæ labia extrema inuestit, tenuissima simul & pellucida sit, vt musculorum splendor, uelut per vitrum, aut lapidem specularem transpareat. Sunt autem gemina labia, cum propter oris incisionem, tum quod duplici dentium ordini velamina & propugnacula sint. Sic etiam magnitudine variantur quæ quandoque tenuis, & exigua est, quandoque tumens & crassa, ut & eorum figura, quam ob multiplices & diuersos motus, diuersam etiam, & multiplicem esse contingit. At inquiete dentium constructionem, & figuram, quorum custodes sunt, rectè æmulantur. Connectuntur tandem labia, ad malas, ad nares, ad mentum, membranis, & ligamentis, vinculis certè tenacissimis & robustissimis. Atque hæc est narium historia, quantum potuit breuibus explicata.

CAPVT DECIMVM.

De dignitate aurium, & earum constructione.

EST INAT iam sermo noster, ad tractationis illius perorationem, quæ est, de partium præstantia & structura, quas restaurandas nobis proposuimus, si tamen, quæ de auribus exponenda restant, prius absoluerimus. Sed quoniam nobis de extrema parte huius instrumenti contemplatio instituta est, & quam philosophus. ^a auriculæ nomine insigniuit, quod operis nostri pars aliquota sit, attamen vt

diù iam trita via incedamus, & lectionem hanc solita multarum rerum varietate condiamus, paucis quædam de aurium dignitate, atque in genere dicere decreuimus. Aurium ergo dignitas est, eximia certè, & illustris, quod scientiarum dogmata fideliter per eas instillentur, paruoque negotio uirtutum præceptiones probè inculcentur. Quare auditum Aristoteles ^b & Plato, ^c disciplinarum sensum, & ad philosophiæ cognitionem concessum esse, ingeniosissimi homines referunt. Certum equidem est uisum sensuum omnium esse actione acerrimum, cognitione perspicacissimum, experiètia ueracissimum, at nō omnibus occultarum rerum inuentio data est, neque ad variam adèò, & implicitam cognitionem ætas hominis sufficit, Ideo ad sapientiam, scientiamque capeffendam, ipsa uisione auditus multò accommodatior est. Etenim per auditum prima semina doctrinarum, in tenella ingenia iniiciuntur, per auditum ex opinionum communicantia incrementa accedunt: per auditum quasi feruenti cultura, ob ingeniorum collisionem, & disputationis concertationem, ueritas excutitur, qua cognitio quæuis adolescit, atque perficitur. Huic ergo sensui tam præstanti, aures ipsæ speculatores, & ministri sunt, quod etiam Poeta ille innuit, cum ad sapientiæ frugem officio aurium indoctos vocari differit.

^a Arist. 1. de hist. animal. 11.

^b Aristot. de sensu & sensu. 1. 1.
^c Plato in Tim.

^d Hor. Epist. 1.
^e Apollo. Rhod. 1. argonaut.
^f 1. Reg. 16.
^g Plutar. in Mutien. Ho-mer. Iliad. 1.

Nemo ^d adèò ferus est, qui non mitescere possit

Si modo cultura patientem accommodet aurem.

Ad hæc etiam refertur, quod suauissimam illam harmoniam, dijsque hominibusque gratissimam, sonorum concentus, & uocum modulos, auribus percipiamus, quo quid iucundius, quid delectabilius, quid homini conuenientius esse potest? His feros ^e homines ad mansuetudinem Orpheus reuocauit, his ^f regem Saul ab immundis spiritibus David uindicauit, his ^g medicorum opinione morbi abiguntur,

guntur, his animalia bruta, quod Arion Mitylenæus ostēdit, alliciuntur, & vt semel dicam, hæc summa salus, hoc optimum remedium, quo^a cor nostrum edentes, curas, tristitias, sollicitudines, instar Pithagorei ex animo nostro explodimus, & ad tranquillitatem, & lætitiā mentem reuocamus. Tanta igitur aurium dignitas est, tanta utilitas, quantam nemo satis possit perstringere, quarum præstantiæ, & illud ex Aegyptiorum mysterijs accedit, quod eas^b obedientiæ simulacrum homines illi extare voluerint. Quod etiam ex sacra^c pagina constat, dum secundum antiquæ legis solennes ceremonias, in sacerdotibus sacris initiandis, extremum auriculæ dextræ Aroni, & filij eius, immolati arietis sanguine ex iussu Dei Moyse contingebat, quo factō velut signo quodam, & monumento intelligerent sacerdotes, se diuino dicto audientes fore, & munus hoc perpetuum coram Domino obituros esse. Vt enim ex inobedientia parentum nostrorum, & paradiso expulsi, & omnium rerum egeni facti sumus, sic ex obseruantia mandatorum Dei, tum boni amissi pendet recuperatio, tum ad patriam, qua exulabamus, aditus patet. Auribus etiam apud Hebræos illa indigna seruitutis nota imprimebatur, ut ea maximè conspicua, & oculis hominum subiecta esset. Si^d dixerit seruus diligo Dominum meum, & uxorem, ac liberos, non egrediar liber, offeret eum Dominus dijs, & applicabit ad ostium, & postes, perforabitque aures eius subula, & erit ei seruus in seculum. Voluit enim Deus, vt eò loci, quo potissimum nobilitatis, & decoris argumenta, appensis magni pretij gemmis, ingenui homines ostenderent, illi nempè, qui gratam adeò libertatis vocem audiri noluerint, hæc turpia, & illiberalia perpetuæ seruitutis stigmata circumferrent. Aures etiam memoriæ consecratæ sunt, quod applicato ad aurem digito antiqui significabant. Hinc Maronianum illud.

Cynthius^e aurem.

Vellit, & admonuit.

Sed inde huius hieroglyphici ratio profluxit, quod testes in ius rapturi, testium auriculam, memor esto, dicentes contrectabant Huc allusit Ouidius.

*Si^f quid erit de me tacita quod mente loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.*

Verum ex physiognomonicis, quæ partem sane commendant, iudicia hæc sunt. Aures tenues minores, & ueluti circuncisæ, fatuum, callidum, malitiosum denotant, crassæ, magnæque surdastrum. Extantes præsentaneam docilitatem, mansuetudinem, benignitatem, vt pressæ inscitiam, & ruditatem significabunt. Quadratæ verò ac mediocriter magnæ in audiendo argutissimum. Sed aliquando accedamus ad eam partem, quæ nostri operis est, auriculam scilicet, cuius dignitatem etiam singillatim perscrutari licet. Huius utilitas est, vt ab externis iniurijs auditionis organum tueatur, & vt sonos aliquo pacto excipiat, & exceptos ad meatum auditorium deferat. Nam^g quemadmodum superciliorum pilos, supra oculos natura constituit, qui priores, si quid in ipsos deflueret, exciperent, ad eundem modum, & auribus apponere voluit propugnaculum, quod tamen illius obicis magnitudinem excederet. Etenim in oculis, quos sublimi loco positos esse oportebat, non magnum adeò uallum apposuit, at e contra in auribus ingentem satis molem construxit, quoniam illud oculorum aciem magnopere obscurabat, hanc verò non modo sonos non illabentes prohibere, sed in super etiam sonum aliquem fundere decebat. Huius rei Hadrianus Romanorum consul testis est locupletissimus, qui sensum hunc cum læsum haberet, manus cauas, quo audiret facilius, à posterioribus ad anteriora spectantes, auribus obtendebat. Huc cedit, h^h quòd equi, asini, canes, & animalia cætera, quæ magnas auriculas habent, eas semper circumagant, ac ad sonos, & voces inflexas conuertant, earum partium usum ab natura edocta. Harum substantiam natura elegit, neque duram adeò, ut sunt ossa, neque penitus mollem, vt carnem, sed quòd in medio horum est, cartilagineam. Alterum enim duorum accideret, vt aut rumperentur aures facillimè, aut vt contunderentur, præterquam quod id neque pulchritudini earum conueniebat, Nam si molles nimis & tenues essent, considerent exquisitè, & qua flacci notantur, noxam incurrerent, duræ verò atque crassæ, arrectæ semper & extentæ rigerent. Huius igitur generis substantia hoc peculiare habet, quod satis commodè partes subiectas defendat, vt quæ ne-

^a Cicero. 4. Tuscul.

^b Pier. 7. hierogl.

^c Leu. 8.

^d Exodi. 21.

^e Virg. ecl. 3.

^f Ouid.

^g Gal. 11. de usu par. 12.

^h Arist. 2. de par. animal.

ⁱ Gal. 11. de usu par. 12.

que comminui, neque contundi, quemadmodum dura, & friabilia neque incidi, neque rumpi, vt mollia, & carnosâ queat, quodque nec collabendo subsidat, cum ad excipiendos sonos hiet continuò, nec vsque adeo arrigatur, quo minus in adaptando pileo, aut accommodanda capiti galea complicari, & sine offensione intorqueri possit. Quæ omnia cum vtilitate, & pulchritudine earum partium maximè consentiunt. Sed non desunt anatomicorum, qui auribus, vt obscurè moueantur, quandam musculorum substantiam ascribant, quod cum rarum sit, atque insolens, itaque aures penitus cartilagineas, & communi corporis integumento comprehensas, omnique motu orbatas statuimus, & rectè decernimus. Quoniam, & præter Galenum, ^a & Aristotelem, ^b immobiles homini factas esse aures Plinius ^c etiam affirmat. Si præterea ad temperiem respiciamus, aures certè siccæ, & frigidæ fuerint, cum substantiæ illius natura & ratio quæ cartilaginea est id nobis persua-deat. Intersecant autem capitis orbem æquis portionibus, & medium ibi locum obtinent. Auditur enim non modo per directum, sed & undequaque. Qua de causa non vt cæteris animalibus in vertice, sed in oculorum orbe positæ, sunt, neque vt reliqui sensus ex anteriori parte, sed ad latera, atque è perpendiculo ipsis malleolis. Quarum numerus geminus est, cum quod ^d vtriusque lateris una sit species, tum etiam quod cætera ^e sensuum organa duplicia sint. Illud enim uenustatis speciem commendat, hoc verò hominem ipsum, cuius altera pars dextra est, altera sinistra, numeris suis absoluit. Verum enim uerò effecit ^f actionum perennitas, quod sentiendi instrumenta ex necessitate gemina, & ex utroque latere singula posita sint. Nam cum actione vitam ipsam dimetiamur, qua illæsa vita constans est, & superstes, & qua sublata protinus, & necessario concidit, itaque vt saluti operationum consultum sit, ita corporis sensoria natura extruxit, vt si contingat noxam alterum incurrere, nihilominus in altero, quod illæsum superesset, actionum robur saluum, & perenne permaneat. Nam prima, ^g & maximè communis gemini organi ratio est, vt si vnum eorum affectum fuerit, affecti vicem reliquum suppleat. Quod Smyrnæi cuiusdam iuuenis exemplo, cui ad anteriorem cerebri usque uentriculum, uulnus adactum fuerat, dilucido demonstratur. Aurium uerò magnitudo talis est, qualem nemo quis effingere possit melius, adeò symmetra, & apta suis vsibus. Nam hominibus ^h auricularum moles, quanta, uel equis est, uel asinis, incommoda fuisset, dum caput aut pileo, aut galea, aliisque integumentis obuclarent, quod non rarò facturi erant, quandoquidem & in equis bellicosissimos multò aures asinis habentibus, ea magnitudo molesta est, si aliquando caput illis contegimus. Præstiterat igitur aures in hominibus sursum extendi, tantumque meatibus extare, quantum nunc extensæ & explicatæ sunt, ita enim simul adsonant, meatumque operiunt, simul autem nihil impediunt, quo minus quiduis capiti iniiciamus. Harum partium figuræ duplex consideratio est, vel qua uniuersæ auriculæ, & anticam & posticam partem comprehendimus, vel qua aduersam tantum respicimus. Etenim interiorum uoluminum ea ratio est, ut minus nocenti, si quando complicari contingat, aures exciperent, quemadmodum, & ⁱ quod concavæ simul, & conuexæ sunt, si quid meatui incidit, ab ingressu prohibent, & peculiare quoddam in patiendo robur acquirant. Nam rotundum ab iniurijs omnium remotissimum est. Igitur ad utrumque eorum multos aures anfractus habuere, cum eò modo magis conuoluantur, atque in se ipsas residant, quàm si simplex tota, & uniformis utraque fuisset. Connectuntur uerò cū osse occipitis, atque ossibus petrosi, in quorum centro meatus auditorius exculptus est, membrana simul atque cuti, communi totius corporis tegumento; atque hæc de auribus; quarum natura, & structura considerata, tandem aliquando uela contrahimus, cum de dignitate, & compositione, quarum partium nobis quæstio proposita est, satis superque uerba fecerimus. Enim uerò ad artis contemplationem, quæ illas partes reficit, digitum propius admoueamus.

^a Gal. 11. de usu par. 12. & 16. ibid. 6.

^b Arist. 1. histor. anim. 11.

^c Plin. lib. 11. hist. natu. 34.

^d Laet. de officio Dei.

^e Arist. 2. de par. anim. 20.

^f Gal. 11. de us. par. 19.

^g Gal. 8. de us. par. 10.

^h Gal. 11. de us. par. 12.

ⁱ Gal. 11. de us. par. 12.

CAPVT VNDECIMVM.

Quæ dicantur in humano corpore curta, in quibus curtorum chirurgia posita sit, quoniam affectuum genere contineatur, & ad quam medicina partem hic liber referatur.

DE CURSO igitur propè spatio vniuerso, de faciei dignitate, & præstantia, atque mox enarratis, narium, labiorum, auriumque dotibus, agite nunc huius de curtis chirurgiæ, uadosum mare, & adhuc omnibus mortalibus intentatum ingrediamur, vbi pro ingenij nostri mediocritate ita cursum moderabimur, ne abrepti vastissimis huius pelagi fluctibus incautè nosmet concredamus, sed vt terram propè, in tuto, ac tranquillo uela facientes, iter nostrum emetiamur, atque ad vocatum tandem portum, laboris nostri metam, appellamus. Antequam verò ad declaranda huiuscè chirurgiæ principia accedamus, quibus nimirum primordijs, prima artis huius momenta cæperint ostensuri, post positis cæteris, ea prius tradere decreuimus, in quibus totius nostri de curtis restituendis negocij cardo uertatur. Id autem summatim, & suspenso pede peragemus, cum quæ ad initia huius artis referuntur, ea saltem digito, ut aiunt, commostrasse sufficiat. Cæterum ne prima hæc sine arte nostra sit emissio, quid curtorum nomine intelligamus, denuntiari oportet. Curta seu curtum, si Grammaticos consulamus, id planè est, quod breuè & pusillum est, ut apud Horatium.

*Nunc^a mihi curto, si licet modo
Vel si libet, usque Tarentum.*

^a Hor.

At vocabulum hoc ad non nullas corporis nostri partes mutilatas, & à natiua quantitate deficientes, à rebus paruis deductum, & commodè translatum fuit. Quod ex Galeno clarissimè patet, qui ea, ^b quæ in labijs, in auribus, vel in narium alis defunt *κολοβώματα* græcis, latinè verò curta vocari refert, cui interpretationi clarissimi quique ^c medicorum, non leue, & spernendum suffragium ferunt. Nares igitur, aures, & labia, quacunque tandem occasione detruncata fuerint, curtorum appellatione rectè designari poterunt. Horum resarciendorum ratio in eo potissimum consistit, ut materiæ apparatus, & eiusdem locus in promptu sint, vt partibus mutilatis materia connectatur, atque vt connexa ad partium curtarum similitudinem, aliquando conformetur. Materia est cutis simplex, ante coniunctionem cum curtis, delineanda prius & educenda. Locus, & regio, ex qua eripitur, est humeri pars anterior. Copulatur autem cum decurtatis partibus ipsa materies, futurarum opera, & pluribus constricta deligationibus, iisque idoneis, rectè conseruatur, quo usque & cutis, & curta coalescant. Postquam verò firmo coalitu inuicem adhæserint, recidenda est à brachio materia, & in partis exectæ formam ducenda, sollicito que tutanda, vt tandem robur, & constantiam perfectè nanciscatur. Singula hæc suis locis fufius, & exactius prosequemur, quorum tamen exigua quædam, & obscura lineamenta ob oculos subijcere voluimus, vt ad inuentionis momenta in arte nostra, quæ ex agricultura depromuntur, commodius descendere possimus. Prius tamen locus uideatur postulare, postquam quid curtum sit, & qui sint summi artis nostræ apices declarauimus, ad quam medicine partem hic liber redigendus sit, ut ratione proposita explicemus. Verum cum non satis constet, quot, & quales uere medicine partes sint, tam ob eiusdem cum philosophia affinitatem, quam quod hæc de re plurimum auctores inter se distent, itaque ab initio medicinam ipsam partiri, & ad sua membra principalia reducere tentabimus, atque mox curtorum naturam expendemus, qua rectè ventilata, cui nam medicine parti subiecta sit, commode, ni fallor, uidebimus. Nam tanta fuit apud antiquos, & recentiores in partienda medicina dissensio, ut partes illius ueras & germanas inuentu non modo difficiles, sed planè impossibiles esse, aliqui non præter rem affirmauerint. Non enim hucusque ^d neque limitibus suis medicina circumscrip-
ta est, neque certis terminis à phi-

^b Gal. 14.
met. med. 16.
& in med. 18.
^c Cels. lib. 7.
cap. 8. & Aegin. lib. 6. cap. 26.

^d Argenn.
com. 1. in art.
medicin.

Iosophia seiuncta, cum minimè constitutum sit, an quæ in usum cedunt medicis, medicæ facultati genuina sint, & propria, an verò ex philosophiæ campis desumpta, & in medicinæ uiridaria transplantata fuerint. Etenim causas morborum, & sanitatis explicare rationes philosophorum est. Atque si hoc certum est, ut est, quanto magis cognitionem de elementis, de temperamentis, de facultatibus, de actionibus corporis, de re anatomica illis ascribemus. Sic plantarum vires, metallorum facultates, lapidum virtutes, & cæterorum operationes, quorum vberimus in medicina fructus est, non medicis inquam, sed philosophis indagandas relinquemus. Veruntamen ommissa difficultate hac, quæ non tanta est, quanta prima facie videtur, quod tam philosophis quàm medicis suis cuique finis, præscriptus sit, huius quidem operationis, illius verò cognitionis, clarum certè est, certos terminos atque proprios in arte sua medico à Galeno collocatos esse, multis quidem in locis, præcipuè verò dum libro peculiari, nunquid arstuentæ sanitatis ad medicam, an ad gymnasticam facultatem spectet, accuratè examinat. Tria enim^a sunt bonorum genera, quæ medicæ considerationi subijciuntur, actionis nimirum robur, sanitatis constantia, & pulchritudinis decus, quorum primum per se in corpore inest, secundum causa primi atque origo est, tertium verò ad hæc duo consequitur. Princeps autem atque absolutissimum, quo potissimum egemus, bonum est actionum perfectio, cui bonus corporis habitus, & formæ elegantia succedunt, hoc quidem naturæ quasi auctarium, illud verò non simplex, neque per se corporis bonum, ueruntamen à quo primum in ordine, velut ex scaturigine profluit. Vertitur autem^b medica facultas primo quidem & præcipuè circa sanitatem, vel tuendam, vel restituendam, cuius compos ubi facta fuerit, cum uirium robur, tum venustas è uestigio subsequuntur. Nam id certè artis finis est, cui artifex, si potiat, acquiescit. Tale autem quid ipsa sanitas est. Quicumque enim ægri decumbunt, id saltem expectunt, ut sani fiant. Sanitatem igitur efficere uidetur medicina, quam naturalis pulchritudo & operationum uirtus sequatur, necesse est. Quamuis autem unum illud sit, atque præcipuum, quod à medico consideratur, nempe sanitatis habitus, atque boni huius correctrix, sed largius extento uocabulo, ipsa medicina uocetur, at tamen ob diuersas operationes & officia diuersa, quibus opus est, ut sine suo potiat, uariæ & multiplices huius facultatis partes emergunt. Etenim medicina aut multum corrigit, aut parum: & quæ multum corrigit, medicatiua, curatiua que uocatur, quæ uerò parū, conseruatiua. Hæc rursus insignibus differentijs tripartitò distinguitur. Si enim exactè perfectè que ualentem hominem suscepit, ut eum, quo accepit, sanitatis gradu conseruet, hanc partem *εὐκτικὴν* boni scilicet habitus conseruatricem appellant. Quæ uerò medicinæ pars illorum uires, qui iam morbi uim superarunt, reficiendas assumit, eam sanè *ἀναληπτικὴν* hoc est instauratricem, seu resumptricem nuncupant. At inter utramque illud genus collocatur, quod propriè salubre, uulgo autem & conseruatiuum simul, & salubre dicitur, quæ pars sanitatis, qualiscumque tandem fuerit, moderatrix, & tutatrix est. Quæ uerò multum corrigit, medicatrix appellata, ea etiam suam subdiuisionē patitur, quam Galenus licet innuat, non tamen explicat. Hanc igitur ad illius imitationem, per spectis suæ partitionis fontibus, ita partiemur, ut alia curatricis medicinæ pars sit; quæ leues morbos corrigit, alia, quæ mediocres tollat, alia autem quæ perniciosiores, & lethales, si poterit, extirpet. Quemadmodum enim ad eam medicinæ partem, quæ exiguos^c errores eximit, tres illæ, nempe analeptice, salubris, & euectice referuntur, atque saltem pro ratione maioris, & minoris inter sese differunt, ita & curatricis species, si cum superioribus conferamus, magna uitia eradicant, & in eo tantum mutuò discrepant, quod uiriorum, quæ pars medicatrix corrigit, non sit equalis uehementia, sed unius magna, alterius maioris, tertij maxima. Quo pacto etiam parua analeptice, minora salubris, omnium autem minima euectice emendat. His aliqui adiecerunt *προφυλακτικὴν* idest præseruatoriam, quæ conseruatrici parti facultatem habeat aduersam, & homines ab imminentibus morbis uindict. Sunt ergo medicinæ quinque partes præcipuè, nimirum ἡ εὐκτικὴ, ἡ ὑγιεινὴ, ἡ προφυλακτικὴ, ἡ ἀναληπτικὴ, atque ἡ θεραπευτικὴ, latinis boni habitus conseruatricis, salubris, præseruatricis, resumptricis & curatricis dicta, quarum quatuor illa, sub uno genere superiori

^a Gal. an ars tuen. san. ad med. an ad gym. spect. ca. 15.

^b Gal. ibidem 16.

^c Gal. an ars t. f. ad. me. an. ad gym. spec. cap. 30.

continentur, ultima uerò & ipsa genus est, illi quidem generi ex aduerso positum, non tamen in sua membra dissectum, quod, quantum mihi constat, sint anonyma, & fines inuicem diuersos, ut cætera obtinere non uideantur. Sunt tamen & alia loca quamplurima, in quibus medicinam uidetur partiri Galenus, & præcipuè ^a libro iam citato, ubi nouem huius artis partes recenset, atque quam græci κομωτικὴν, latini comptricem uocant, illis coniungit, quam tamen ille ipse partitionem reijcere uidetur, quod comptricis prauitati, & aliarum duarum, quæ habitus athleticos moderantur, cum ueræ medicinæ bonitate nil commune sit. Sic innumera penè huiusce artis membra recenset, ex diuersis fontibus petita, aliquando quidem nouem nonnunquam uerò tria, ea que principalia, quæ tandem in alia minora dispartuntur. Etenim una ^b medicinæ pars indicatoria est, alia curatoria, tertia salubris. Distinguitur autem indicatoria, in futurorum prognosin, & præsentium dignotionem. Curatoria alia est pharmaceutica, alia diætetica, alia chirurgica. Salubris tandem partitur, in salubrem, cum suo genere homonymam, in boni habitus conseruatricem, in præseruatricem, in analepticen, & in eam, quæ senum curam habet. Illa uerò medicinæ diuisio, hæc membra habet, ut ^c prius naturam corporis, cuius uitij mederi debet, cognoscat, deinde ^d ut affectionū & morborū genera perquirat, mox ^e ea distinguere sciat, & quis eorū ^f euentus futurus sit, præuisum habeat, post hæc ut ^g curationē recta rationē instituat, aptasque ^h remediorum materias seligat, postea ut eos, qui ⁱ ad morbos procliues sunt, ab imminente labe uindictet, quique ^k conualescunt, reficiat, atque tandem ut qui ^l sanitate inculpata fruuntur, incolumes, & integros ab omni noxa conseruet. Atque ex hac medicinæ partitione, ego profluxisse crediderim, illam iam usitatam, & uulgò in scholis, tritam, quod alia pars medicinæ sit φυσιολογικὴ, alia παθολογικὴ, alia σημειωτικὴ, alia αἰτιολογικὴ, alia ὑγιεινὴ, alia θεραπευτικὴ. Etenim priores duæ constitutionē corporum, tā iuxta naturæ præscriptū, quàm ubi limites sanitatis excefferit, considerāt, & quæ sint hominis principia, quæ partes, quæ affectiones, quo pacto lædantur, qui morbi sint, quæ eorum causæ, quæ symptomata, explicant. Tertia uerò quomodo unum quodque horum, ex notis suis atque signis cognoscendum, & quid de uniuscuiusque successu præsagiendum sit, præscribit. Posteriorum autem altera, postquam perspecta sit corporis habitudo, quomodo eius incolumitatem tueamur indicat, altera uerò, quo ea, quæ labem contraxerunt, ad sanitatem reduci queant, quibus tandem illa, quæ causas sanitatis & ægritudinis explorat, & idonea ad operis perfectionem auxilia subministrat. Est autem adhuc alia medicinæ partitio, meo quidem iudicio, omnium iam dictarum præstantissima, quam idem Galenus, eodem libro prius citato innuit. Cum enim medicina sanitatis præses, & effectrix sit, utique prætermisissis alijs, quæ alibi apponuntur, in salubrem ^m & curatiuam, rectè eam secabimus, ob duplicem quidem finē, eumque aduersum, quibus sanitatis ratio in actionem cadit. Namque ea uel præsens, uel absens est, itaque illa conseruatur, hæc uerò reducitur, atque id equidem curatricis partis opera, ut salubris subsidio altera. Diuiditur autem hæc adhuc in alias particulas, quarum ratio ex diuersa, quæ medicinæ subijciuntur, corporum affectione petitur. Etenim corpora uel sana sunt, non tamen usque adeò firma, ut bonas, & laudatas operationes obeant, uel firma quidem sunt, & constantia, ueruntamen ab ultimo perfectionis apice decedunt, uel tandem perfecta, & consumata sanitate potiuntur. Posteriori itaque præest euectice, priori analeptice, mediæ uerò salubris pars in specie sic appellata. Ad eundem modum, & curatiua pars diuidi potest, ex triplici morborum genere, quorum alij, ut Galeni uerbis de sanitatis gradibus utar, sunt in habitudo, ut proximè à sanitate ad morbos inclinent, quibus debetur præseruatio, alij iam sunt in habitu, & manifestò lædunt, alij uerò non tantum ad habitum peruenerunt, sed prauis simul, & perniciosi sunt, ut prauo habitu eos præditos esse rectè dixeris. His duabus morborum differentijs, curatrix pars, alia quidem à suo genere natura, nomine tamen nequaquam diuersa, præficienda est. Sed ut aliquando redeamus unde digressi sumus, uideamus tandem cuiam medicinæ parti, hæc nostra operatio subscribenda sit. Omittamus autem cætera partitionis membra media, atque ea, quæ extremis locis posuimus, in nostrum usum conuertamus. Ille enim partitiones non uacant er-

^a Gal. lib. cit. 9.

^b Gal. de sub fig. empir. 4.

^c Gal. de con sit. ar. 4. 5. 11.

^d Ibidem. 6. 10.

^e Ibidem 15. 16.

^f Ibidem 18.

^g Ibidem 12.

^h Ibidem 14.

ⁱ Ibidem 19.

^k Ibidem 20.

^l Ibidem

Gal. 20.

^m Gal. an ars t. ad m. spec. an ad gym. 40.

rore, cum unumquodque genus in differentias oppositas secari debeat. Malè enim dicimus aliam partem medicinæ indicatoriam esse, aliam salubrem, aliam curatoriam. Vtraque enim harum suis aut sanitatis, aut morbi indicijs indiget, siquidem mederi corporibus, & præesse velit. Quare illa cum cæteris pondere, haudquaquam æqualis fuerit, nec aduerso loco ponenda, cum & cognitione prior sit, & utique famuletur. Nam opposita, & natura simul sunt, & mutuò stare nequeunt, neque vnum ad alterius essentiam quicquam confert. Sic malè videtur assignata ea partitio, quæ in physiologicen, in pathologicen, & in reliqua membra medicinam ducit. Cum enim extremæ medici operationes sint sanitatem conferuare præsentem, absentem restituere, utique cætera quæque, tamquam principia ad obeundos hosçè fines diriguntur, neque cum illis sub idem genus conuenire possunt. Nam antequam tueri posses sanitatem corporum substantia, eiusque partes, & accidentia, tibi pernoscentia sunt, priusquam sanitatem amissam cures, inuestigandi erunt morbi causæ, & symptomata. Non ergo membra hæc cum illis ad idem genus referenda sunt, cum eorum natura alia sit ab his, & dissentanea, & quædam causæ rationem, quædam verò effectus, & finis essentiam obtineant, mutuumque inter sese habèant respectum, non tamen contrarium. Quemadmodum neque pars pathologicæ, quæ causas sanitatis considerat, cum alijs differentijs conuenit, ut & neque curatorix partes sunt pharmacia, chirurgia, & diætã, siquidem hæc instrumenta sunt, quibus, & conferuamus valetudinem, & reducimus. Acceptanda igitur est ea partitio, quòd medicinæ pars altera exigua uitia tollat, altera verò insignia emendet, quòdque alia sit salubris alia curatiua, quarum utraque rursus in euecticen, in salubrem, in analepticen, in præseruatricem, & in curatricem diuiditur, hoc saltem addito, quòd & *γυροκομική* pars, quæ senes curat, in prima partitione cæteris adijciatur, quæ tamen actionis natura eadem est cum prophylactice, at propter ætatem, eorum, quibus cura adhibetur, ex accidenti differt. Etenim quæ morbo ingruenti curatio conuenit, eadem etiam in corporibus senum vacillantibus medela ex usu est. Non enim tam senectus morbofa est, quin ipse morbus. Sed videamus quòd referenda sit hæc curtorum operatio. Veruntamen necessarium est, ut quo genere affectuum præter naturam curata comprehendantur, prius consideremus. Id enim classem, quo referendus sit hic liber nobis monstrabit. Nec discedemus hac in parte ab autoritate ipsius Galeni, qui duas morborum in numero posuit differentias; alteram quidem parte quadam abundante, alteram vero eadem deficiente. Siue enim ^a pars quædam radicitus perierit, siue ex dimidio, vel amputata, vel mutilata fuerit, atque id aut à primo generationis exordio, aut vbi quis in lucem edatur, omnia inquam hæc naturalem partium numerum imperfectum esse indicant, quemadmodum eum abundare dicemus, si vel integra, vel dimidia particula, præter naturæ decreta superfuerit. Reijciuntur, ergo nares, labia, & aures decurtatæ in eum morborum in numero ordinem, in quo pars quædam deficiat, atque id etiam ipsius Galeni ^b testimonio. Vnde constat, quòd quæ circa ea vertitur actio, ad curatricem medicinæ partem referenda sit, vel eam, quæ leuia tollit incommoda, vel quæ morbos iam confirmatos, non tamen ad eò immites, & efferos abigit. Non enim non potest medicinæ curatricis opus esse, & effectus, si quæ pars humani corporis deficiat, ea artis beneficio restituatur. Etenim hoc est sanitatem partis deperditam reducere. Veruntamen si labiorum, aurium, nariumque detruncationes, quantum afferant, vel ad dignitatem, uel ad uenustatem detrimenti, consideremus, utique chirurgiam hanc, ad comptoriam partem spectare, neque huic nostræ artium laudatissimæ acceptam referendam esse dicemus. His enim aut læsis, aut resectis tanta inest foeditas, tanta turpitudine, tanta aspectus prauitas, ut nimium, quantum totius faciei decor, & elegantia, ex hac exigua ad eò particula pereat, & intercidat, quibus restitutis pristina aspectui gratia, & pulchritudo, redit. Etenim deformitatem quandam in labijs, auribus, naribusque amputatis, nisi funditus excisæ fuerint, solummodo pertimescendam esse ^c Celsus refert. Itaque non sine ratione hanc curtorum operationem non tam ad curatricem partem quàm ad comptoriam pertinere quis crediderit, præsertim si ea membra penitus non perierint, atque hinc non eo loco cum cæteris medicinæ partibus collocandam esse. Sed er-

^a Gal. 1. de
diff. mor. 8.

^b Gal. 1. de
diff. mor. 8. &
14. meth. me.
16.

^c Cornel.
Cels. lib. 7. ca.
9.

rat proculdubio, qui hoc dixerit. Non enim colorem uegetum, membraque mollia, non crines aspectu iucundos, non cætera pulchritudinis lenocinia, natura prius negata, quòd comptoriæ proprium est, opere nostro arcessimus, sed ea, quæ natura dederat, fortuna abstulerat, membra reducimus, refarcimus, integritati restituimus, non ut oculos delectent, sed ut animæ operanti emolumento sint, non fucis il-liberalibus, sed præstantibus auxilijs, non ut mangones sed ut bonos medicos decer, & magni illius Hippocratis sectatores. Quamuis enim pristinum faciei decus restitatur non tamen hic finis est, hæc meta medici, sed ut membra illa actiones suas ex naturæ decreto obeant, neque hæc illa pulchritudo est fucata, & spuria, & medicorum filijs indigna, sed vera illa, & germana, quam singulis membris uelut operis quoddam additamentum, natura diues, & benigna indidit, neque vnicam saltem particulam hoc lepore non ornatam esse voluit. Idcirco sub curatricis opera hanc chirurgiam nostram, haud immeritò collocabimus, eique soli, non alijs medicinæ officijs eam ascribemus, quod tamen si quis in gratiam etiam natiuæ pulchritudinis fieri dixerit, non repugno.

CAPVT DVODECIMVM.

In quo huiusce operationis principia traduntur.

VNC verò, illis prælibatis declaraturi sumus hanc curtorum operationem defluxisse ex agrorum cultura, atque velut æmulam illius artificiosæ stirpium propagationis, ab insitione originem suam desumpsisse. Itaque docta antiquitas, quæ de insitionum generibus tradiderunt, ea hoc loco nobis repetenda sunt, atque sedulò perquirenda, ut orationi nostræ lumen accedat, & quomodo non unam saltem, sed complures insitionis species, quod admirabilius est, hæc nostra chirurgia complectatur, appareat. Hinc etiam patebunt huius artis exordia, & momenta prima facilè innotescunt, quibus adducti nostræ tempestatis homines, hanc operationem non minus seriò quàm auspiciò aggressi sunt, eamque in humanis corporibus exercuerunt. Vnde ab omnitemeritate, & oppugnatione maleuolorum artem hanc uindicabimus, qui casu, quodam, non ratione illam extitisse asserunt. Apparebit enim certissimis argumentis, & exactissimis coniecturis, ad opus hocce, autores primos, quicumque tandem fuerint, instructos accessisse, & cum nouum hoc atque inauditum priscis hominibus esset, huius artis principia, & progressus, Marte proprio sedulò perspexisse. Quare admiranda certè est, atque suspi-cienda hominum cura, cui nil arduum, nil difficilè est, ad quod rationibus innixa non peruenire, quod ipsa tandem studio, & solertia, non superare possit. E contra commiseranda est eorum conditio, qui nihil tentando suam desidiam alunt, & quasi iam omnia plana, omnia inuenta, omnia experta, omnia antiquorum sedulitate, & doctrina peruagata sint, nihilque sit reliquum, in quo uim ingenij exerceas, & noua inueniendo medicinam ornes, adaugeas, illustres, uaniloqui crepitant, non solum autem, quibus inuenire datum est, bonis inuident, sed quòd odiosius est, illorum foetus calumnijs obruere, atque sinistris delationibus tentant euertere. Sed ut rectè negocium nostrum pernoscamus, omnes insitionis modos enumeremus, qui tam ex recentiorum quam antiquorum præceptis in uniuersum quaternario definiuntur. Quicquid enim inferitur uel surculum, uel semen, uel gemmam, uel traducem requirit. Tres priores modos eleganti carmine Palladius diser-tè expressit.

*Principio a multas species industria solers
Protulit, & doctam iussit inire manum.
Nam quacumque uirens alienis frondibus arbor
Comitur, his discit credit a ferre modis.
Aut noua discreto figuntur germina libro
Aut aliud summo robore fissa capit.*

a Pallad. de
insit. lib. 14.

Aut uirides oculos extremum gemma tumoris

Accipit, & lento stringitur unda sinu.

^a Colum 3.
de re rus. 26.

Tria igitur ^a genera insitionum in primis antiqui tradiderunt, vnum quod resecta, & fissa arbore recipit insertos furculos: aliud, quod inter librum, & matricem arboris semina admittit: tertium verò ipsas gemmas, cum exiguo cortice in partem delibratam recondit, quam insitionem agricolæ emplastrationem vocant, velut quidam inoculationem. Est autem hoc genus insitionis subtilissimum, neque omni arborum generi idoneum, sed ab ijs tantum recipitur, quæ humidum, succulentumque, & validum, vti ficus, librum obtinent. Hæc enim lactis plurimum remittit, & corticem robustum obtinet. Optimè itaque ea tali pacto inseritur. In ea arbore, ex qua inseri uelis, quærato nouellos, & nitidos ramos, in his gemmam obseruato, quæ bene apparebit, certamque spem germinis habebit. Illam duobus digitis in quadrum circumsignato, ut gemma media sit, & acuto scalpello circumcidito, diligenter quidem, ne gemmam lædas. Delibrato item quam arborem inserere uelis, in ea nitidissimum ramum eligito, & eiusdem spatij corticem circumcidito, & materiam delibrato. Deinde in eam partem, quam nudaueris, gemmam aptato, quam ex altera arbore desumpseras, ut tamen ante circuncisæ parti emplastrum conueniat. Vbi hæc feceris circa gemmam benè uincito, ne lædas, posthæc commissuras, & vincula luto oblinito, spatio relicto, quæ gemma liberè progerminet. Materiam, quam inserueris, si sobolem, vel supra ramum habuerit, omnia præciditò, ne quid sit, quod possit auocare, aut cui magis, quàm insito seruiat, & post unum & uigessimum, diem emplastrum soluito. Tres igitur sunt arbores inserendi rationes, quas prisca cognouerunt, & in usum traduxerunt, quibus tamen quartam Columella addidit, cum duos uitium inserendarum modos patefaceret, alteram quidem, quæ fit rescissa uite, & malleolo implantato, qui modus supra etiam dictus est, alterum uerò cum vite perforata per foramen palmes traducitur. Hic igitur talis est. In hac ^b insitione, quæ fit per terebrationem, primum ex uicino fructuosissimam uitem considerare oportet, ex qua uelut traducem inhærentem matri, palmitem attrahas, & per foramen transmittas. Hæc enim tutior, & certior est insitio. Et si enim vere proximo non comprehendat, sequenti certè, cum increuerit, non adest quin coniungatur. Mox ubi palmes coaluerit, à matre rescinditur, & insitæ uitis superficies usque ad receptum furculum detruncatur. Videtur tamen ab his omnibus diuersa esse, quam M. Cato ^c describit insitionem, quando, quæ haud procul distent, & teneræ fuerint uites duæ obliquum præacuuntur, & inter sese medullis mutuò applicatis, vinculo libri colligantur. Sed hæc insitio ad primam speciem, quæ arbore fissa furculos immisos recipit, aliquo pacto referri poterit, qua ratione, & his annumeranda est, noua illa, & ante Columellam minimè cognita insitio, qua diuersas penitus natura, & figura arbores coalescere & propagari tradidit. Veteres enim nullas arbores ^d penitus posse inseri, maxime ratum, & quasi lege quadam sancitum esse uoluerunt, nisi germine fructu, libro, & cortice conuenirent. Sed id falsum esse ostendit Columella, & modum huius insitionis diuersorum furculorum cum diuersis arboribus satis aptè demonstrat, quam nostro negotio, cum magnopere quadret, lubet ascribere. Existimamus, inquit Columella, errorem huius opinionis discutiendum esse, tradendamque posteris rationem, qua possit omne genus furculi, omni generi arborum inseri. Quod ne longius legentem fatigemus, quasi unum exemplum subijcimus, qua similitudine, quod quisque uolet genus omni arbori poterit inserere. Scrobem quoquo uersus pedum quatuor ab arbore Oliuæ tam longè fodito, ut extremi rami oleæ possint eam contingere. In scrobem deinde fici arbusculum deponito, diligentiam adhibeto, ut robusta, & nitida fiat post triennium aut quinquennium, cum iam satis incrementi ceperit, ramum Oliuæ, qui tibi uideatur, nitidissimum deflectito, & ad crus ficulneæ arboris religato, atque amputatis ceteris ramulis, ea tantum cacumina, quæ inserere uoles relinquito. Totam arborem fici detruncato, plagamque leuato, & mediam cuneo findito. Cacumina Oliuæ sicut matri inheret, utraque parte abraso, fissuræ fici adaptato, cuneum eximito, & diligenter obligato, nè qua ui reuellatur. Sic interposito triennio, Oliuæ ficus coalescet, & tum demum quarto anno, cum bene poterit, uelut propagines Oleæ ramulos

^b Colum. 5.
de re rus. 29.

^c Cato de re
rus. cap. 41.

^d Colum. ibi
dem quo supra.

ramulos ramosa à matre refecabis. Hoc modo omne genus arborū inferes. Differt autem à primo hic infitionis modus, quamuis commodè ad eum reducatur, quòd illic auulsus furculus, hic uerò matri adhuc inhærens, atque infitus alterius arboris stirpi committatur. Ex his itaque constat quatuor esse infitionum genera, si Catonis, & hanc vltimam Columellæ primæ antiquorum ascribamus, nempe cum arbori refectæ & fissæ furculus imponitur, cum inter corticem, & librum arborum germina induntur, cum arboris ramo, cum exiguo cortice gemma vna adaptatur, & cum perforata, quæ inferitur, arbore, alterius arboris ramulus, quem traducem appellant, transmittitur. Hæc igitur infitionum genera duo postrema, qui rectè considerauerit, videbit certè primos huius artis nostræ fundatores, ad hanc artificiosam operationem, quemadmodum, & nos, certa coniectura perductos fuisse, vt decurtatas nostri corporis partes hoc aliquo modo restitui, & renouari haud dubio existimauerint. Cum enim ipsæ arbores natura planè dissentientes, per traducem, longo licet interuallo, exactè adeò coalescere, ut in idem ingenium abirent, & firmiter coniungi viderent, idcirco facilius multo, & minori temporis impendio, quod temperie conuenirent amputata membra cum alijs iisque saluis, vniri posse crediderunt. Quid enim brachij pars, è qua traducis desumitur substantia, à partibus refarciendis, nisi exigua maioris, aut minoris differentia, temperie dissentit? Præterea cum corticem arboris, cum aliena arbore coalescere, vt fit in emplastratione certissima experientia cognoscerent, nihilo secius etiam cutem ipsam, quæ cortici respondet, cum alijs eiusdem corporis partibus firmo coalitus nexu colligari posse sibi persuaserunt. Confirmauit successus operis, operationum omnium, quæ fiunt in animantibus principis, & opificis calor is uis, atque robur. Non enim contingit nisi genitalis calor is copia, eiusque uirtute, vt arborum infitiones felicius, quam vniquam alias, tempore verno succedant, neque fieri potest, vt dissimiles libro, & fructu arbores, totaque natura dissidentes, traductione coniungantur, ne ex longo calor is uiuifici fortu uigor, & incrementum accedat, & quasi perpetuò ab ubere materno tradux ipse alatur, & benignè educetur. His itaque rationibus permoti, qui ad hanc artem primo sese transtulerunt, non in fulti naturæ æmuli, partes quoque corporis nostri amputatas, aut quouis modo recisas, refarciri, & in integrum restitui posse autumarunt, cumque ad operationem semet recepissent, id quod sibi persuadebant, haud infeliciter consecuti sunt. Conuenit enim si quis rem introspiciat, hæc ars rectè infitioni, & non saltem vni generi, sed duobus, imò tribus maximè conuenit; inoculationi nimirum, per traducem infitioni, & quæ furculum a matre pendentem recipit. Nam qua sola cute in restaurandis labijs & naribus utimur, ea parte inoculationi respondet, cum ipsius arboris cortici atque libro, eo, quod partes inuolutas conseruent, & foueant, cum nostra cute commune sit officium. Sed cum quamprimum à matre euellatur cortex, & in alienam arborem immittatur, at nisi prius cum partibus, quibus coniungitur benè cutis coaluerit, non rescindatur, ea ratione plurimum ab emplastratione hæc nostra chirurgia dissentit. Quæ uerò per traducem fit infitio, & quæ in uitibus Catonis præcepto celebratur, nec non qua omne genus arborum inferi posse tradidit, ea maxime huic negotio competit. Non enim hic secus, ac illic, pars agglutinata, & commissa à matre non reciditur, quousque diuturno alimenti subsidio confirmata parti, cui coniuncta sit, firmiter adhæserit. Differunt autem, quod hæc solam cutem, illa uerò totius materiæ compagem cum medulla, libro, & cortice traducem desideret. Causa uerò est partium illarum imbecillitas, tam ob calor is penuriam, quam substantiæ ipsius conditionem, quod cortices cum arboribus, quo pacto fit in nostro corpore, traductæ, haud quaquam uniantur & coalescant. Etenim in stirpibus quoquo pacto à medulla cortex diuulsus est, neque ut cutis per uasa sua cæteris membris alligatur, matri adeò agglutinatus, quo fit, ut pars illa non admodum robusta sit, sed plurimum exhausta calore, & alimento uiribus langueat. Nec ita flexilis est, ut ritè alienæ arbori adaptari possit, nec futuræ plantæ in se semina cortex continet, cuius gratia infitionem expetimus, quæ omnia in refectioe curtorum nullatenus requiruntur. Non enim nouum hominis foetum condere, sed particulam quandam, quæ perierat, iam adulti restitui curamus. Atque ideo corticem arborum per traducem pro-

pagari, quod fieri in nobis uidemus, nequaquam posse rectè sentimus. Sed qua ratione tribus illis insitionum generibus, hæc nostra operatio in quibusdam respondet, in quibusdam verò ab ijs differt, ita ab iisdem, & planè ab omni insitione discedit, dum additamentum quoddam ex artificis industria recipit. Cum enim agricolæ uni tantum arborum coalescentiæ studeant, quodque si assequantur, præter earum conseruationem, nil amplius moliantur, non tamen id hoc loci suffecerit, sed postquam curta membra cum traduce firmiter adhæserint, & propago ab antiqua matre diuisa fuerit, tunc rudis penitus, & informis illa materia subigenda, & in figuram amissæ partis, summa opificis solertia reducenda est. Hic enim ultimus scopus est, hæc cura præcipua, cur partes humanas inuicem inferamus, ut aliquando, quod insitum fuerit, nasi, labij, & auris figuram repræsentet, & natiuam partium illarum formam æmuletur. Cum igitur cætera naturæ potius ascribenda sint, & ut videtur, petita ex agricultura, satis vulgaria, hoc opus maxime admirandum, & artis nostræ proprium est, in cuius perfectione naturam ipsam doctam, ingeniosam, liberalem, artifex prudens, solers, & benignus non leuiter superat. Sed hæctenus postquam chirurgiæ nostræ principia ex agricultura cepisse declaratum fuit, atque ad eò ex ipsis insitionum generibus effluxisse, & cum eam tribus insitionis modis affinem esse demonstrauius, præcipuè verò illi, quæ istud diuersarum stirpium adulterium conciliat, iam quoque distinctius hæc nobis considerata sunt, ut ex insitionis præceptis negotium omne instituamus, ac præcipuè uideamus, quomodo partes insitioni subiectæ, tam in arboribus quam in nostro corpore, nec non quo pacto inferendi rationes, sibi inuicem respondeant. Primum itaque curtæ partes, cum arbore illa, quæ inseritur, detruncata & fissa conueniunt. Mox illa pars ex qua pro curtorum restitutione, cutis educitur, huiusmodi arbori assimilatur, unde qui aptus fuerit pro insitione, ramus secernitur, & cum oliu, ut exemplum Columellæ adaptemus, comparatur. Cutis uerò iam educta, ramulum illum oleæ nitidissimum, atque ad arboris crura reflexum, qui in fici fissuram post immittitur, liquidò repræsentat. Cæterorum quidquid est, reliquum curationis adhibendæ indicat, & summam potius insitionis ostendit, quæ tandem postea quam cutaneus tradux seu propago educata fuerit, in humano corpore administratur. Accedit tandem conformatio, parti cuique, quæ reuocatur, propria, & genuina, quam suo loco aliquando docebimus. Sed ut distinctè singula comprehendere possint, & quomodo hæc insitio fieri debeat, intelligamus, altius exordiando rursum de substantia cutis traducis, de quantitate eiusdem, de loco, atque de coniungendi modo cum partibus cæteris, in sequentibus agamus.

CAPVT DECIMUM TERTIUM.

De materia ad refectionem curtorum idonea.

Am igitur primum est in hac curtorum disciplina dirigenda, quod & in reliquis artibus, rerum natura sic exposcente, usu uenit, ut materiei omnis naturam, & substantiam consideremus. Diximus enim supra, cutim esse materiam, unde resectio curtorum paranda sit, cum huius artis exordia patefecimus. Ex quo recentiorum error, qui è carne nares refarciri dicunt, manifestò deprehenditur, quod suo loco transigemus. Itaque singillatim expendendum est; quanam ratione cute tantum, non item alijs partibus ad hoc negotium opus sit, & quæ huiuscè rei argumenta habeamus. Certum est atque omnium medicorum consensu receptum, quod partium humani corporis, ^a si quid quondam perierit, primo quidem attendemus, ut aliquid substantia quàm simillimum, in locum amissæ particulæ restituamus: Atque si id nobis denegatum fuerit, hoc saltem sedulo curemus, quo tale quid, quod eundem usum cum priori præstet, machinemur. Quod ex ossium fracturis abunde liquet, in quibus cum ossis tibiæ sæpè portionem magnam excindere cogimur, ut alteram eius loco substantiam producamus, naturam ipsam medica-

mentis

^a Gal. arte med. cap. 96.

mentis carnem gignentibus prouocamus, quæ vtique inter initia uelut dura caro est, postmodum uerò durioris calli firmitatem accipit, & temporis tractu roborata, loco offis, ad incessum habilis redditur. Quare cum labia nares, & aures cutis substantiam referant, neque fieri possit, vt quod resectum semel fuerit, ex sua natura denuò repullulet, itaque cutim alterius partis adductam, ut partium harum dedecus femouerent, atque lætis membris coniunctam, primi artis autores huic usui accommodarunt. Quod fieri posse ad imitationem inferendarum arborum, ut diximus, sibi facile persuadebant, cum præter substantiæ cognitionem, nulla corporis nostri pars sit, quæ citra maximum vitæ incommodum, ac ipsa cutis, à cæterorum confortio auelli, & alio transferri queat. Cū uerò quatuor in uniuersum sint^a cutis differentiæ, non omnes ad hanc operationem idoneas esse, præmonuisse uoluimus, sed vnā tantum, quod in sequentibus apparet. Vna enim cutis differentia est, quod expers pilorum, sit, quod exquisitè sentiat, quodque à subiectis corporibus uix separari, neque ut cætera complicari queat, qualem manus uolam, & plantas pedum esse Galenus refert. Alia cutis est, quæ musculum, cuius gratia mouetur, eumque tenuem substratum habet, quod in fronte fieri uidemus. Succedit tertiā species, quam propter varium & multiplicem fibrarum carnearum implexum, siue musculum cutaneum, siue cutim musculosam dixeris, nihil refert, qua labiorum & buccarum natura constat. Postremum cutis genus est commune velamentum totius corporis, alicubi pilosa, alicubi pilis destituta, ubique motus expers, & quæ citra difficultatem à connexis partibus diuellitur: Ex his igitur quatuor generibus cutis, hæc ultima saltem ad nostrum usum transfertur, cum prima nec educi, nec educari, nec rescindi possit absque uitæ periculo, neque eiusmodi sit, ut æquè formam deperditæ partis referat. Haud absimiliratione rei ieiuntur duæ proximæ, tamquam prorsus alienæ, cum neque in multis partibus reperiantur, neque commodè mutilatis membris adduci, & connecti queant, sola igitur superest quarta, quæ uniuersum corporis ambitum, uelut amiculum quoddam & uelut piscatorum nassa circumposita inuoluit, quæ qua nam in parte rectius educi, & felicius auelli possit, in sequenti uidebimus.

a Gal. 11. de
ul. par. 15.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De loco unde cutanea propago educenda sit.

DOSTEA QVAM hucusque materiam ad curta restituenda cutim esse cognouimus, neque tamen promiscue omnem, sed quæ similitudine, & cæteris notis iam relatis, ad curtorum essentiam proximè accedat, nunc de regione & sede, ex qua transferri debeat, breuibus perscrutemur. Hunc locum non diuersum esse ab humero iam recepta consuetudine, quisquis ille fuerit, qui primum id aduerterit, constituimus. Id autem quanta cum ratione, quàm acri iudicio factum sit, si prius, quæ ad hanc operationem requiruntur, cōditiones enarrauerimus, rectè pernoscemus. Principio igitur curtorum substantiam, materiei quantitatem & qualitatem exposcere, nemini non perspectum est, cum ut supra dictum fuit, ea specie curtis esse debeat quàm simillima, & quòd nunc dicendum restat, tantam esse oporteat, quæ sat amplam, ad refectionem copiam suppeditet, ne quod alias mutilum, & truncum fuerat, mancum denuò, & imperfectum remaneat, atque ne qua ars nostra apud imperitos, & maleuolos, quibus nihil sanum est, inculpanda ueniat. Præterea cum ipsa cutis cum curtis coniungenda illis assuenda, & ad coalitum usque non exiguo tempore continenda sit, profectò requirit ipsa ratio, ut illa pars, quæ traducem commodat, commodè adduci, benè coniungi, & quousque partes ualidè coaluerint, nullo aut per exiguo cum patientis incommodo, in connexionem, cum curtis, iucundo detineri possit. Haud secus conuenit, & prudentis medici officium est, ne quam una in parte notam deleat, eam turpitudinem alijs inurat. Petenda itaque est hæc resectio ex eo loco, qui quam minimum oculis pateat, & pro libitu abscondi queat, atque quòd

quòd caput rei est, vt ipsa operatio secura sit, & quàm leuibus, imò ne ullis quidem periculis obnoxia. Sed quàm benè hæc omnia ipsi humero quadrent, ita vt eo nihil aptius ad hoc negocium reperiri potuerit, ex sequentibus perspicitur. Proximè enim ad naturam labiorum, & narium accedit cutis humeri, & præcipuè, quæ oculis ex aduerso posita est, tantaque pollet amplitudine, ut materiam pro refectione curtorum maximè idoneam & liberius exhibeat. Non enim æqualem mole cum curtis partibus illam esse oportet, sed iustis de causis multò ampliorem, quod paulò post ostendemus. His igitur omnibus abundè humerus satisfacit, & præcipuè, quod propagine iã secreta, & educta, cum affectis locis, aptè coniungi, futuris committi, & absque molestia ægri immotus conseruari queat, quouisque membra agglutinata perfectè coiuerint. Quod autem admoueri, & connecti possit humerus, per se manifestum est, non tamen æquè patet, an id citra dolorem & patientis noxam fiat. Videbitur verò, si ipsius brachij situm, dum faciei admouetur, & quantum à media figura distet, quæ dolorum^a expers est, prius demonstraerimus. Positus igitur brachij hic est. Pars antica humeri, quantum fieri potest, naribus proximè adhibetur. Sincipiti medio, carpo contermina ulna imponitur, ut articulus humeri ad ulnam, cum ea faciei parte, quæ supercilia continet, exactè concurrat. At carpi pars domestica, futuram sincipitis sagittalem, quam uocant, mediam attingit. Tandem verò ad verticem ipsum vola manus secedit, atque medius digitus, quàm proximè fieri potest, ad eum, qui in occipite est, futuræ angulum adducitur. Hæc igitur brachij figura est, quando cum partibus curtis committitur, quam si ad Galeni rhombum adaptauerimus, & primum illam, quæ est ad cubiti, & carpi articulum, atque adeò quicquid est extremæ manus, videbimus eam à figura media declinare paululum; humeri verò iuncturam cum omoplatarum altera à medio non mediocriter recedere. Etenim in articulo ad gibberum figura angularis rationem mediam inter extremos motus obtinet. Carpum ad utranque partem æquè flectimus rectè & reflectimus. A vinculis liberi sunt ipsi digiti, ideoque in quamcumque uelint figuram sese coniungunt. Abest quidem manus à figura media inter pronum, & supinum, uidelicet ob carpi inflexionem, non tamen ultra modum. Vnus superest humeri articulus, qui à mediocritate figuræ plurimum distat, præcipuè cum ab lateris posito, ubi natura quiescit, ad faciem usque, ab imis ad alta attrahendus sit, & secum musculos eos, qui humerum, & scapulas detrahunt, cum violentia extensos abripiat. Itaque partium harum colligantia ægros proculdubio torquet, & propter partes præter mediocritatem diuulsas, doloribus afficit, quod tamen spernendum est, cum dolor ille intra quatrimum euanescat, dum ex consuetudine partes emollitæ in contrarium habitum abiuerint. Si igitur brachij positum ad internodia sua consideremus, eaque in operatione fascijs probè munita applicemus, cum non usque ad eò recedant à media figura (leue enim illud est incommodum, quodque quamprimum corrigitur) quare partem hanc, ad amouendos narium defectus, sanè commodam esse dicemus, eamque summa cum ratione institutam fuisse, ut reiectis alijs membris, tanquam inutilibus, ex hoc loco propago illa depromatur, atque adeo cum neque foeditas, neque turpitudine ulla his partibus inuratur. Proximè enim thoraci adiacent, parti ei, quæ uel nunquam uel rarò solet denudari, sic reuirescente carne eatenus ex arte restituuntur, ut exigua plane aut fere nulla, ab ea excisione, stigmata remaneant. His accedit operationis securitas, cum nullum ferè periculum subsit, dum propaginem educimus, atque euellimus, neque mortiferæ conuulsionis, neque soeue hæmorrhagiæ cum nerui desint, nec unicum uas aut arteriarum, aut uenarum in propinquo collocatum sit, ut infra clarius patebit. Quibus sic constitutis cum non solum difficile, sed planè impossibile sit quandam corporis nostri reperiri partem, quæ omnibus notis iam iam relatis, pro uoto respondeat, sed hæcè conditiones, qualescumque sint, solus humerus recipiet, quare necessariò affirmauimus explosis cæteris, humerum maximè opportunum esse, è quo cutanea illa, & ad refectionem membrorum necessaria propago educatur & excidatur. Quæ enim, si dijs placet, hæc pars esse potest? Num ulna media? At hæc ad constantem deligationem & positum uenire nequit, & cum soepius denudetur, foedam incisionis plagam oculis exponit. Quod autem maius est, non contemnendum instat periculum

& con-

^a Gal. 6. met.
med. 5. & 2.
de motu
musc. 10.

^b Gal. 6. met.
med. 5.

& conuulsionis, & sanguinis profluuij, cum neruosa tendinum corpora, & uafa uenarum amplissima non ita procul absint. Illud etiam urget, ne ex cicatricis duritie, & imbecillitate, quæ duo mala sectionem sequi necesse est, partium illarum uigor, atque motus elangueat. Num igitur manus est idonea? Certè id neque cogitatione licet assequi, adeò que puerilè dictu est, & insulsum, ut nequid aliud. An tibia que-so, eo usu erit? Sed neque hæc ad faciem attrahitur, aut siquidem eò uiolentius conuellatur; non potest non quàm maximos cruciatus afferre, & incessum penitus tollere. Sic cæteras partes tam anteriores, quàm posteriores, nemo adeò captæ mentis est, qui omni modo ab hoc opere secludi non uideat. Rectè igitur admodum illum sensisse, & fecisse affirmamus, quicumque ad cutis educationem, pro partium abscissarum restitutione hunc locum primus assignauit, & constituit, quamquam id tacito quo dam consensu, & naturæ suffragio factum esse, dicere non uereamur. Cæterum cum curta nostra, nares sint, labia, atque aures, quare ad illa humeri cutis apprimè conuenit, non itidem auribus. Non enim propter crassitiem & molem tam exactè auriculam cutis referre; neque ut decet, deligari, & coniungi potest. Artissima tamen est, quæ post eam cutis est, & pilorum expers est. Nec enim resectis partibus substantiam affinè habet, & citra ingentem dolorem, paruo negotio sedi affectæ annectitur, abestque ab ea omnis sceditatis culpa, cum area, vnde cutis mutuata sit, ferè tota ab ipsa auricula operiatur. Quamuis autem arteriam ad regionem illam transuersam incidere necessarium sit, attamen omnem eius impetum inhibebimus, & si quid periculi immineat, auertemus, si quamprimum obturatis uulnerum labijs, quæ sanguinem constrictione prohibeant, ritè applicemus. At neque sic oberit, quo minus aliundè, quàm ex sede post aures, suam auribus propaginem fecernamus.

CAPVT DECIMUM QVINTVM.

De cutis traducis quantitate seligenda.

VCCEDIT iam, ut cutis traducis magnitudinem atque molem proportionatione faciendâ indagemus, cuius rationem nisi rectè habuerimus, aut artem sine suo frustrabimur, aut maiorem, quàm par est, partibus noxam imprimemus. Ni enim particulis resarciendis æqualis mole, sed uel parcius cutis educta fuerit, equidem certum est, ad pristinam figuram, & magnitudinem, ob materiæ defectum, resecta membra non posse perducî: si uerò ultra quàm decet, liberalius cutem attraxeris, præter turpitudinis notam, etiam partes illas à natiua temperie plurimum deduxeris. Nam non abest, quin è uulnere etiam sat angusto & leui, nihilominus naturalis partium constitutio lædatur, quanto magis ex plaga adeò insigni & graui earum actiones corrumpi censebimus. Atque ut artificis imperiti est, propositi sui, ubi liceat, scopum non posse assequi, ita medici est non mediocriter iniqui, dum præter rem egros dilaniat, & sanitatem, cuius ipsum autorem, non corruptorem esse decet, euertat. Quapropter omni cura & studio anniti debet, ut si fieri unquam possit, in educenda propagine, quantitatis rationem adeò sollicitò subducatur, ut factò diligentius examine, minimum sit opere confecto, quod rescindat, in brachio autem non ita multum, quod desideret. Hoc enim pacto nec calumniæ artem exponet, nec ægros molestia afficit. Sed quænam illa sint, quibus animaduersis quantitatem ipsius traducis definiamus, iam dicere oportet. Ante omnia autem in consultationem partes curtas ducendas esse nemo non uidet, ut potè quòd earum resectionem moliamur. Non enim corpus ad uestem conferimus, sed uestem corpori adaptamus. Veruntamen quàmuis hoc sit certissimum, non tamen æquè suffecerit, nisi & brachij cutini, quæ traducis materia est, ad illam æquitatis normam reducamus. Non enim rarò uiderunt ij, qui huius chirurgiæ operationem oculis inspexerunt, & mente acrius perlustrarunt, uiderunt inquam cutim, post secundam sectionem, cum è brachio educta uerè propaginis nomen asciscit, occulta quadam ui,

priusquam inferatur, sensim decrefcere, & aliquando octauam, nonnunquam sextam, quandoque quartam eius partem decedere, & quantum longitudinis ipsius consumitur, tantum etiam proportione de latitudine desiderari. Hoc igitur omnium maxime nobis peruaferit, ne cutim brachij negligamus, sed cum proximè ad examen curtarum partium uirtute accedat, atque haud nescio, an præferatur certè æquipolleat, eam omni industria rectè consideremus. Quantitas igitur propaginis petenda est, cum ex partibus curtis, tum à cutis ipsius, quæ in brachio est, natura. Veruntamen, ut id ritè peragamus, quòd subinde in multis contingere aduertimus, explicandæ sunt nobis huius decrementi causæ, mox an certa futuræ decretionis habeamus inditia, ex notitia causarum decerpta, qua uelut regula de traducis quantitate, certi quid statuere possimus: aut si hæc percipere, natura rei uetat, quibusnam præceptis, & cautelis, ad scopum proximè collimare ualeamus, & illa effugere incommoda, quæ nobis fuere dicta à principio. Primum itaque propaginis decrementum, ad illam causam uidetur reijci, ad quam aut membri alius aut totius corporis contabescencia refertur. Talis uerò est, cum alimentum membris quantum ad uitam expedit accedere nequit: uel si uiscera præcipua, aut parti, aut corpori toto fomenta uitæ non subministrent, uel cum confectum probè, & transmissum, eo quod laborent, in partium naturam abire nutrimentum haudquaquam potest. Non absimili ratione in decrefcente cutis propagine accidit, aut quòd alimentum elaboratum non accedat: uel si accedat, non sufficiat: aut si suffecerit, in cutaneæ sololis substantiam conuerti nequeat. Porro an propaginis noxa, an verò regionis, ex qua educitur, læsione hoc decrementum contingat, si partis utriusque affecta perpendamus, haud difficulter agnoscimus. Videtur autem regionis uitio, ex qua propago secernitur, & quam uiui radicem appellamus, potissimum accedere, ne alimentum, ea, quæ opus est, mensura, & ratione affluat, & traducis noxæ iuxta imputandum esse, si quid ob cætera, erroris in nutritione irrepit. Veruntamen cum in parte illa, cui tradux inhæret, & cuius ubere, uelut à matre lactatur, ne ullius quidem uitij uestigia appareant, quorum occasione, uel parcius, uel impurius alimentum suggeri necesse sit, reliquum certè est, ut in propagine hæc labes infideat, cuius culpa à scopo suo nutritionem aberrare contingat. Alimento enim, quamuis largius suppeditetur, tam obuias interclusas, quam quòd ipse langueat, tradux uti nequit. Nam nemo iuerit inficias, ob sectiones tanta uiolentia, & tam repente factas, ab æqualitate sua dissectam cutim deturbari, & cum non secus ad latera, quam ex interna superficie occalleat, si modo infitioni apta futura est, ad frigiditatem plurimum deuolui. Quare languente primo actionis organo, & nutritionem non languere, & partem non imminui plane impossibile est. His accedit quòd uix omnes præter unam inferiorem, tam ad latera, quam intra, ubi cutis subiectis corporibus adhæserat præcidantur, quibus interceptis & alimentum, quòd antea copiosius erat, deficit, & propago illius defectu contabescit. Non minus propaginis decrementum promouent partium illarum deligatio, & singularis quædam conditio, quam ab usque generationis primordijs secum attulerunt. Illam etenim arctam atque compressam fieri necesse est, qua sanguinis affluxus, uelut fluctus ad scopulos impulsus, repellitur: hac uerò homines plurimum uel partium tenuitate, & crassitie, uel laxitate, & densitate inter se dissident. Nam quæ ex cuti rara, & tenui pendet propago, illa liberalius decrefcit, non æquè uerò, quæ crassior, & densior est: sic ea, quæ laxior fuerit ualdè imminuitur, è contra quæ compacta est, atque solida, minimè omnium consumitur. Quemadmodum si duo illa priora mutuò conuenerint, quam celerrime propaginem decrefcere, & uno impetu senescere uidebis, eo quòd duorum agentium maior efficacia sit: at minimum à congenæ magnitudine decedere experieris, si cutim crassam simul & compactam esse contingat. Hæ igitur causæ sunt, ob quas traducem flaccescere, & à sua quâtitate decedere necessarium est. Sed nunquid huius decrementi certa notitia haberi potest? Certe nil certi præcipi posse, in hac consideratione, uel illud inditium certissimum est, quòd temperiei forma, ex qua ratio decrementi petenda est, eiulque à mediocritate recessus, haudquaquam nobis cognitus sit, unde & uires illius, & effectus non ignorari non est non impossibile. Eodem pacto neque naturales propaginis facultates, neque deligatio-

tionis momenta, quas decrementi causas esse retulimus, exactè rimari licet, neque exinde quid futurum sit, prænoscere. Veruntamen non desperandum est in hac rerum obscuritate, nec quicquam remittendum de studij nostri feruore, cum acrioris ingenij solertia non inepte fieri possit, ut minus ex præscripto si ad scopum accedamus, quàm minimum tamen ab eo declinemus. Nam ^a rectum etiam est, quod rectò est proximum. Et medicum laudat diuinus Hippocrates, non qui nihil aberrat, sed qui minus delinquit, & proximè ad æqualitatem accedit. Rarò enim, imò nunquam, quod exactum est, attingimus. Hoc autem consequemur, obseruata ritè cutis traducis natura. Cum enim cutis, quà laxa est, quà solida, quà crassa, aut quà tenuis, decrescat, itaque perspiciendum, si quid horum aderit, acriusque perpendendum, & ita non præter rationem futurum propaginis statum conijciemus. Etenim contingit res laxas, quod raræ sint plurimum digeri, solidas verò, ob corporis densitatem minus dissipari, non secus ac tenuia, cum exucca sint, facillimè contrahuntur, & quæ crassitiem habent, optimèque enutrita sunt, ob molem intumescunt, & distenduntur. Si igitur cutis laxa simul atque tenuis fuerit, uerebimur certè, ut propago magnopere imminuatur, cum duæ adsint causæ decrementi, eæque uehementissimæ, quemadmodum si densa, crassa & benè compacta sese nobis offerat, nequicquam de imminutione dubitabimus, dummodo posthac non incaute aberremus. Cum uero uel crassam eam, & raram, uel densam, & tenuem nanciscamur, suspicabimur æque decrementum quoddam futurum esse, maius quidem, si densa cutis & tenuis fuerit, minus uerò si crassa, & laxa sit. Etenim nihil est, quòd ad subitanam contabescentiam, æque ac tenuitas facere uidetur, cum tenuia quamprimum corrugentur & exarescant. Vt maximè omnium cutis diminuitur, si cum tenuitate raritas accesserit, quibus nil est uel incommodius, uel infelicius, ad deprimentam autoritatem medici, & ad obscurandã huius artis præstantiam, quæ suo fine, ut decet, potiri nequeat. Quicumque, ergo ad hæc, quæ de cutis natura dicta sunt respexerit, (cætera, enim indagari nequeunt) is & decrementi in traduce progressus, artificiosa quadam coniectura assequetur, & ad mediocritatem, quæ in traducis educatione circumspectanda est, proximè accedet. Quanto enim uel intensius, uel remissius cutim decreturam fore sibi persuaserit, tanto maiori uel minori traduce opus esse rescibit, & modo liberalius, modo parcius cutim excindet. Hac enim regula moderabimur artis nostræ officia, ut quantum satis fuerit, pro curtis restaurandis, materie copia nobis suppetat, neque plus, neque minus è brachio refecabimus, quorum illud molestum est, hoc uerò incommodum. Nam ægros uel ultra modum torquemus, uel sine suo arte defraudabimus. Cum autem actiones nostras tam æqua lance ponderare nequeamus, & difficillimum sit mediocritatis limites non excedere, quare si nobis ad extremorum alterum deficientium sit, itaque copiam potius in educatione traducis amplectemur, & parsimoniam, ceu noxiam fugiemus. Etenim difficilior quid additur, quàm adimitur. Igitur si nobis concessum fuerit, dum traducem educimus, curabimus certè, ut eam adhibeamus moderantiam, quàm curtorum natura expetit, sin minus, quoniam id frequentius est, ad excessum potius quàm ad defectum inclinemus.

^a Hip. de ueteri med.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

Qua ratione cutanea propago curtis partibus adiungenda sit.

DE FINITA hoc pacto, quam ex causarum natura adinuenimus, quantitate cutis traducis, reliquum est, ut rationem coniungendæ propaginis, cum partibus decurtatis, tandem proponamus. Cæterum neque unum, neque simplicem modum esse applicandarum partium, neminem esse crediderim, cui cognita sit priscorum & recentiorum doctrina, qui non nouerit. Antiqui ^b enim, quibus iuniores consentiunt, tres modos coniungendi partem unam cum altera nobis reliquerunt. Nam aut fascijs partes constringendæ sunt, aut fibulis contrahendæ, aut

^b Gal. 3. me. med. cap. 4.

3 Auicen. li.
4 Fen. 4.

5 Cels. 5. ca.
26.

futuris connectendæ. Itaque nunc quodnam horum aptius sit & opportunius, quo propaginem cum partibus curtis coniungamus, in præsentis disquirimus. Qua in re definienda, illud primo nobis obijcitur, quænam sit uniuscuiusque natura, & facultas, quæ uè utendi ratio. Nam perspectis, quæ his subesse possunt copijs, facultatem eligendi, quod ex re nostra fuerit, uberiorem multo habebimus. Ut autem à primo exordiamur, sciendum est deligationis tres esse rationes, nempe ut sic dicamus, ^a incarnatiuam, expulsiuam, & retentiuam. Fit ergo deligatio incarnatiua, quæ proprie agglutinativa dicenda est, fascia à medio ad principia uulneris circumducta, facta principio deligationis ex parte auersa, & media loci uulnerati, circumducendo alteram fasciæ oram, uersus superiorem membri partem, alteram uerò uersus inferioram. Expulsoria autem fit, si fasciam ab altero tantum principiorum reuoluimus, incipimusque ab inferiori parte membri laborantis, quam arctius constringimus, exindè uerò uinciendo moderate laxamus, & sensim deligando ascendimus, semper autem solutius circumplectimur, quousque eò deuenerimus; qua parte erumpenti saniei patet exitus. Utimur autem hoc deligationis genere in ulceribus cauis atque sinuosis, ut & superiori, si uulnus recta, & æqualiter inflictum sit, quod labiorum diffitorum unionem requirat. Quæ uerò deligatio continet, nullam, quod sciam, quæ certa sit, rationem obseruat, siquidem ijs partibus, quæ minimè constringi, & angustari possunt, ut facies est, & collum solummodo adhibetur. Itaque pro earum figura, & medicaminum, quæ ex usu fuerint natura, uarios atque multiplices huius deligationis modos esse, nemo est qui non uidet. Verum infibulatio, quod secundum genus est, hamulis quibusdam utrinque incuruatis, oras plagarum diductas sensim adducit, & adductas quantum poterit, nulla uoluntate, placidè constringit, non secus, ac fullones harpaginulis, ad id negotium non ineptis, pannos distendere, & abaco suo solent affigere. Has fibulas dicunt latini, græci uerò ἀγκυτῆρας ἀπὸ τῆς ἀγκύρου, quod quasi strangulent, & quod in synanchicis fit, obstricta gula coerceant. Si igitur ^b in carne, quod hiet, uulnus fuerit, cuius oræ difficulter attrahantur, qua de causa futura quidem aliena sit, itaque fibulas imponimus, quæ paulum labia uulneris tantum contrahant, quo minus post curationem, lata cicatrix remaneat. Diligenter autem hoc loco, perindè ac in futura obseruandū est, ne prius, quàm uulnus rectè purgatum sit, fibule imponantur, ne quid ibi concreti sanguinis, aut coalitum impediatur, aut cum putruerit, inflammationem pariat, aut partes subiectas erodat. Apprehendit uerò fibula, ut & futura, non cutem tantum, sed quoddam etiam subiectæ carnis, quo ualidius adhæreat, neque cutem abrumpat: est autem earum iniectio, neque rara admodum, neque crebra, quorum illud non continet, hoc uerò plus iustò torquet. Sed hic fibularum usus nostra tempestate penitus interijt. Solemus tandem partes diffitas futuris coniungere, atque id triplicis finis gratia, uel ut agglutinentur, uel ut sanguis supprimatur, uel quo labia ad temporis spatium adducta persistant. Harum prima adhuc multiplex est, eo, quod partes, quæ agglutinandæ sunt, diuersas incisiones patiantur, aliæ quidem profundas, aliæ breues, aliæ latas, aliæ oblongas, aliæ angustas, aliæ sublatas. Vna igitur illarum interscissa futura dicitur, & tali pacto administratur. Si insignis plaga fuerit, utrumque ad medium uulneris labrum acu traicitur, quæ duplicem funiculum habeat, quibus oras constringere, eosque innodari, & paulò supra nodum rescindere conuenit. Hæc ubi facta fuerint, utrinque rursus interiecta spatia transfiguntur, & simplici filo, nodoque irretita firmantur. Hoc toties, per succedentia spatia, si opus fuerit peragitur, donec uulneris extrema ritè commissa sint. Alia futura est, cum in utraque uulneris ora tot acus, quot opus fuerit, æqualiter distantes, altè impingimus, ijsque eo modo, quo rusticanæ nostrates solent, filum circumplectimus, alias quidem decussatim, sed quod magis conducit, in orbem ad formam oualem. Has in uulnere impactas relinquimus, usque dum uulnus coaluerit. Utimur autem hoc futuræ genere in uulneribus admodum profundis, labijsque eorum plurimum distantibus, quemadmodum & superiori, si ferrum oblonga quidem, non tamen altius impactum est. Tertius uero agglutinantis future modus pinnatus dici potest, etiamnum profundis uulneribus destinatus, cuius administratio talis est. Utrinque pennas uulneri adaptant, & cum duplici filo acum accipiunt, filorum extre-

ma nodo

ma nodo irretiunt, & vulneris oras transfigunt. Sic funiculo pinnam vnam ex vna parte, ex altera parte alteram comprehendunt, & innodatis funibus plagæ labia diffita constringunt. Id toties exindè repetendum est, quoties id vulneris magnitudo exoptulauerit. Hoc futuræ genus plagis non adeò leuibus commodum est, sed maxime profundis, & laceris, in quibus periculum est, ne funiculi traiecti, & arctius constricti, disrupta cute elidantur, sitque omnis vulneris coniunctio uana, & inutilis. Quam tamen suendi rationem varij varie definiunt, sed cum ad nostrum negotium inepta sit, neque etiam vt mihi videtur, alias in vsum venire possit, ideo tractare eam exactius nolumus, sed sufficiat saltem eius mentionem fecisse. His omnibus numeratur futura sicca, adeò elegans, & opportuna, ut nullū dolorem, dū hanc adhibemus, nullam penitus continui diuisionem in parte vulnerata inducamus. Huiuscè in leuibus incisionibus, atque non adeò altis vsus frequentissimus æquè est, atque felicissimus, & tali pacto sese habet. Parandi sunt panni linei, ijsque firmi, triangulares, vel alterius figuræ, pro vulneris, aut vulneratæ partis conditione, & linimento, quod pertinacius hereat, obliniendi, nec non ad latera vulneris utrinque adaptandi, vt minoris digiti spatium intercedat. Hos tandem vbi exiccati, & validè cuti annexi fuerint, intacto penitus corpore, ingeniosè consuimus, & sic vulneris oras perbellè coniungimus. Non minus etiam hoc consuendi genus, ad cicatrices conuenit, quas facta vulneris agglutinatione delere, & obliterari volumus. Sunt præterea, & aliæ suturarum rationes, in eum vsum, vt per eas partium vulneratarum fiat agglutinatio, quas inferiori ventri, tam exterius quàm interius peculiare esse vnusquisque videt, qui^a autores hac de re legerit. Has γαστρορραφείας græci vocant; quas obliuioni hoc loco tradere volumus, cum illorum vsus neque in diuersis partibus ab infimo ventre, neque in his, quæ nostræ operationi subiiciuntur, celebrandus sit. Has itaque suturarum species ad primum illud genus, quo vulnera agglutinari solent, omnes referri certum est. Sanguinem verò per suturas supprimimus, cum primum vulneris oras hinc inde traicimus, & rursus ad principium, vnde futuram exorsimus, recurrimus, rursusque propè pertundimus, & denuò regredimur, & vt antea, acus transfigimus, illudque eo usque facimus, donec partes hiantes connexerimus, non secus ac pelles, aut telas, aut tale quid consuere homines assolent. Sutura huius vsus est, si quandoque ob ingentem prorumpentis sanguinis impetum, dum vulnus amplioribus vasis inflatum sit, neque medicaminibus, neque alijs remedijs copia conceditur. Postremò tandem vulnera consuimus, vt ad quoddam spatium temporis labia vulneris coniuncta permaneant, donec partes illæ, quæ hiabant, perfectè conuenerint, & accreuerint. Competit futura hæc, si in carne, aut parte molli vulnus acceptum sit, & insigniter partes dilaceratæ sint, atque non nihil carnis in ijs deficiat. His igitur sic definitis, vt ad institutum redeamus, manifestum est, non modo neque fibulis, sed neque deligatione cutaneum traducem cum partibus curtis coniungi posse. Nam connexionem illam, quæ deligando fit, agglutinantem, & qua frequenter discissæ partes vniuntur, faciei natura penitus respuit. Nec fibularum vsus recipit, cum præter uehementes dolorum stimulos, inflammatio subeat aliaque affectuum genera, quæ cūrtorum cum propagine accretionem uel interromperent, vel omnino euerterent. Superest igitur futura, & illa præsertim, quam interscissam vocauimus, quandoquidem non solum superficie tenus, sed altius etiam acus impingenda est, ut extremæ partium oræ ritè committantur, & fideliter commissa ad perfectum usque coalitum haud difficulter custodiantur. Reliquos consuendi modos planè reijcimus, quod ad nostram operationem accedere nequeant, quod qua ratione fiat, vnicuique manifestum est. Verum tamen quo pacto cum propagine curtæ partes per suturam committendæ sint suo loco rectius docebimus.

^a Cels. 7. ca.
16. & Gal. 6.
meth. med. 4.

Quæ corpora aptiora sint ad hanc operationem, & nunquid omnibus anni temporibus aequè illam præstare liceat.

ED cum plura sint, quæ in omni actione concurrant, aut necessitate quadam consequantur, quemadmodum patet ex rebus vel natura uel arte factis, ubi præter materiæ apparatus, & de instrumentis, & de idoneo tempore ad constructionem habetur ratio, sic præter propaginem, qua mutilata membra resarciuntur, & alia nobis offerri contingit, quæ in hac singulari operatione, non secus ac in vniuersa medicina vsu venit, perpendenda, & circumspectanda sunt. Differt enim, ut cum Hippocrate loquar, corpus à corpore, ætas ab ætate, affectus ab affectu, tempus à tempore, in quo homines ægrotant. Nam aliqua horum, aut omnia si morbis aduersentur, plurimum ad salutem conferre, plurimum etiam si natura sua conspiciant, malorum uehementiam intendere, omnes norunt. Circumspectanda igitur sunt in hac operatione, temperies corporum, eorundem habitus, ætas, nec non anni tempus ad operam idoneum, ex quibus ipsius artis euentum, & operis gratiam pendere uidebit vnusquisque, cum singulorum vires perspexerint. Habent enim hanc potestatem, & efficaciam, ut vel obsint vel profint, ut causas huius actionis, aut confirmant, aut infringant, atque ut operis exitum vel morentur, vel accelerent. Sed hæc manifestiora erunt nobis dicentibus. Exordiamur itaque à temperamentis corporum, quorum aliud est *εὐκρατον*, & quadratum, alia verò, quæ à bonitate huius recedunt, vel calida sunt, & humida, calida & sicca, uel frigida & humida, frigida & sicca, quæque & passim à prædominio sanguinea, biliosa, pituitosa, melancholica Arabes nuncuparunt. Principio itaque aptissimum fore, atque ad huius chirurgiæ perfectionem commodissimum, ipsum corpus *εὐκρατον*, nemini dubium est. Maximus enim in eo est qualitatum consensus, & uires calidi, humidique, frigidi, & sicci neque superant, neque superantur, sed in æquilibrio constitutæ sunt. Quod tanquam regulam atque normam quandam absolutissimam, ut & in cæteris artibus usus obtinuit, in operando optimus quisque medicorum sibi proponit, idque est omnium sermone purissimum, & ab omni prauis humoris fece repurgatum, ideoque exactissimi operis successus, si quidem aliquando sese offerat, expectationem nobis præbet, aut quam minimum à scopo suo deflectentem. Etenim in hoc opere perficiendo spectanda est propaginis opportunitas, considerandaque insitarum partium coitio, & perpendenda unionis elegantia, quorum singula in hoc medio corpore, & quadro adeo ad normam respondent, ut ipsum naturæ exemplar referant. Nam in propagine nihil est, quod desiderari possit, uel ad mediocritatem, uel ad decentiam, cum partes illæ sic satis molles, crassæ, duræ & tenues fuerint. Sic coloris elegantia in quo magnus artis applausus est, ijs adiungitur, Sic nulla mora est, quin & exactè, & citissime, & citra omne incommodum partes insitæ cum cæteris uniri possint. An quisquam dubitet, in tanta corporis puritate, nulla penitus redundante illuue, ubi singula moderata sunt, coalitum partium, dummodo nil externum refragetur, haud bene posse succedere? quomodo in hac naturæ benignitate opus periclitabitur? qua ratione sine suo natura frustrabitur, cum omnia ad illam polycleti regulam, in corporibus sinceris æqua lance administrantur? Sanè uti hic nullus relinquitur dubitandi locus, ita certissima salutis spes est, & quam citissimæ unionis expectatio. Non enim ab intercurrente humorum labe, quod naturæ opus est, accretio partium aut præpediri (loquendo secundum naturæ fluxum) aut euertere potest. Quin ad cætera bona, & hoc commodum, quasi auctarium, accedit, quod coniunctionis nec leuia quidem uestigia post coalitum remaneant, adeo egregiè & decenter natura architectatrix opus suum promouet, dummodo in facienda unione omnes numeros ipse medicus impleuerit. Non enim nos hac ex parte arti patrocinantibus, vana quadam ostentatione falso legentium aures tenebimus, & de hoc mirando naturæ opere audientibus blandiemur. Nam certò no-

bis credant volumus, hanc pulcherrimam coalitus speciem, & in ijs corporibus, quæ vulgariter sincera nobis obtigerunt, non leui nostra cum admiratione persæpè uisum esse, quod cum fiat, quando à iustitia, & æqualitate corpora descuerint, an desperabimus in omnium præstantissimo atque optimo corporis statu, haud secus posse fieri. Quemadmodum igitur temperiem hanc cæteris præstare, & longo intervallo, tam actionum probitate, quam operum constantia, anteire omnes norunt, ita nobis constitutum sit, hanc eandem omnium certè in hac operatione esse accommodatissimam, siue traducis substantiam, siue insitionis robur, & celeritatem, siue coalescentiæ decus, & venustatem ob oculos proponamus. Quæ certè non omnia conueniunt, aut siquidem conuenerint, non ea moderantia in illis temperamentis, quæ à bonitate, & æqualitate huius primi recedunt, & dispari inter se elementorum concursu extructa sunt. Sanè autem, ut eorum ex recessu, & accessu inspecto medio, magna est diuersitas, ita minores uires aut maiores, vel ad ornamentum, vel ad operis perfectionem consequendam secum afferunt, inter quæ quod calidum est, atque humidum primas certè obtinet. Cum enim optimo illi proximum sit, & paululum à mediocritate deflectet, itaque, & propaginem, haud vulgariter dispositum, & certum, & celerem partium coalitum pollicetur. Nihil enim nobis non promittere possumus, cum suauitas caloris, & humoris benignitas abundè adsint. Accedit, & coalitus decentia, ob cutis mollitiem insignem, longèque optimam. Huic temperamento, illud, quod biliosum vulgò dicunt, succedit, in quo ob caloris vim, atque adeò ob siccitatis virtutem, argumenta citæ accretionis adsunt, non tamen usque tuta, & periculi vacua, ut animos nostros confidentia suspendant, & parum cautos in operando reddant. Vbi cumque enim calor opifex inualuerit, certum est vnionem partium fieri, nec eam prorogari, cum subsidium non ita leue ipsa siccitas conferat. Nam humiditatis expertia facillimè concresecunt, Cuius gratia honestam etiam atque decentem symphyin expectare possumus. His autem bonis nonnulla incommoda, eaque grauias sese insinuant, usque adeò nullum egregiè aptum, præter illud unum moderatissimum reperitur corpus, ut insitionis ratio exoptulat. Ni enim corpora hæc probè expiata fuerint, videbimus promptissimè suscitari erysipelata, inflammationes, herpetas, vlcera, & alia huiusmodi, quæ ægris non minimum molesta sunt, & haud leue negotium medico facessunt, cum acris ille humor, & efferus per dolorem è sede sua euocatus in cutem euolauerit, & partes eas vel eroderit, vel in molem sustulerit. Hoc autem, licet alias præsertim tamen circa insitionis tempora contingit: quam dubiam non minus, & fallacem reddit, excidendi traducis ratio. Nam in raræ adeò, ut solent esse, texturæ corporibus, nec crassa cutis, nec compacta est, ideoque excisa corrugatur quamprimum, & exarescit. Hæc igitur de causa ad nostram operationem biliosa corpora inepta sunt, sed quia mature satis partes, & decenter coalescant, non secus, ac cætera, etiam opportuna fuerint. Sed incommodius multò, si superiora respiciamus, temperamentum frigidum, & humidum est, plurimumque distat, quam ut artis officia in eo contrectando, rectè præstare liceat, tam ob inimicæ frigiditatis noxam, quam ob humidi impurius redundantiam. Cum enim partium unio calornatiuo accepta feratur, & nihil sit in animantis corpore, quod huius opem, & in agendo uirtutem non requirat, perbellè quidem, si vigeat, vnionem succedere credimus, eandemque languere, si contabuerit, & diuturnam moram trahere non dubitamus. Horum alterum quidem in temperamentis iam antea dictis videmus, alterum verò in phlegmaticis corporibus experimur, in quibus ad reliquorum malorum farraginem & hoc incommodum accedit, quòd nullo ingenio ad eam humoris bonitatem perduciqueant, quin semper impuri humoris fomenta resideant, quæ denuò repullulent, & ciborum aggestione eatenus eluxurient, ut semper noua auxilia exposcant, semper nouas turbas medicis moueant. Atque hæc causa est, cur post coalitum propago albicet, quandoque verò defluat, & qua ratione foeda illa stigmata relinquuntur, quæ liuore suffusa, odiosè adeo nonnunquam turgent, ut vix quicquam ingratius, & indecentius esse possit. Etenim exiguum caloris natui robur est, quod sordidum illud phlegma subigere, & ad mediocritatem nequit reducere, quique cæteris hinc inde ingruentibus iniurijs, haudquaquam obsistit. Nec ritè adeò ad similitudinem

tudinem narium, ea, quæ in brachio cutis est, accedit, quin semper suismet indicijs sese prodant, & pallore, contractione, & flaccescentia matrem manifestò referat. Unde, & propagines, quòd aliud incommodum est, angustas nimis, & breues esse necesse est. Hæc igitur omnia, quantopere impedimento sint, ad operis perfectionem consequendam, & pristinam faciei honestatem restituendam, nemo est, qui non uideat, præcipuè verò ob partium coalitum, qui ad tantam nunquam peruenit decentiam, quantum vel gratiæ, vel venustatis, iam enarrata temperamenta consequuntur. Succedit tandem melancholicum, quod unioni faciendæ, & hac unica nota pituitoso præferendum est, cum humoribus minus scateat, sed partium siccitate coalitum apprime promoueat. Id tamen omnium ineptissimum esse dicemus, cum tanta, quanta est, caloris penuria, nihil moderati nobis suadeat, sed conatus nostros inanes reddat, & præcipuè, quod ad coalitus tempora, vel cita vel tarda pertinet. Nam de propaginis similitudine cum ipsa curtarum partium cute, illud profectò magni interest, quod altera pilosa, altera depilis sit, hæc glabra, illa verò hispida, ideoque plurimum inter se dissentiant. Hoc enim genus corporum fuliginosum est, & siccis exhalationibus plenum, unde & pili nigri, & densi in cute succrescunt, quos una cum propagine ad partes læues & depiles, ipsas scilicet nares transferunt. Quid, quòd nec eam ubertatem propago præstet, quàm opus requirit, nec eam, si coaluerit, gratiam, quam nobis proponimus? Cum enim corpora hæc arida sint & exucca, ideoque tenuia & gracilia, non abest quin excisa à brachio, quamprimum cutis decrescat, & quem plenum esse præstabat, atque crassum, tradux exarescat. Quod tamen non ita graue & molestum esset, nisi pars post coalitum liueret, & quasi exusta sit, nigresceret, quo nihil ad aspectum est deformius, nihil inhonestius. Id autem primo impetu, & paucis à peracta insitione diebus minus conspicuum est, appetente tamen frigore, & præsertim circa initia post unum uel alterum coniunctionis annum, quo tandem flos ille coloris perit, & uenustatis gratia euanescit. Quod incommodum cum pituitosa propagine commune est. Quoniam ob caloris, quæ his propria est, imbecillitatem, atque adeò ob insignem illam, quæ fit in traductione, naturæ concussionem, hæc vltima temperamenta mirè consentiunt. Quare necessariò fatendum est, cum & ratio id suadeat, & experientia, fortissimum telum, confirmet, inter tot humanorum corporum discrimina, illud quod moderatum est, & cæterorum exemplum, si modo aliquando contigerit, ad diffitarum partium unionem longè aptissimum esse: post hæc verò quæ calore uegeto polleant, temperamenta succedere: tandem autem pituitosa, & melancholica subsequi, quæ omnium ineptissima, & ad subeundam hanc curtarum operationem, minus accommodata sunt. Porrò ab artis huius septis reijcienda sunt illa corpora, quæ praua eluie, teterrimaque humorum sentina, ob uiscerum uitia, perfusa sunt, & à medicis cacochyma, & mali habitus dicuntur. Plurimum enim interest, utrum corpus sit cacochymum, an verò pituitosum dicas, aut cæterarum intemperierum nota insignitum. Nam præter reliquas differentias hoc maximè distant, quòd illud morbosæ constitutionis soboles sit, hæc uero sanitatis limites non excedant. Abigenda igitur sunt corpora cacochyma, quod imperante humorum prauitate, fieri nequam possit, quin liberalius etiam exinanita, ad hoc opus chirurgicum subeundum apta reddantur. Nam fœda illa succorum labes omnem unionis spem subuertit, & operis progressum affluentibus hinc inde sordibus plane demolitur. Quid, quòd furculus maximè tenuis & rarus sit, omnesque partes, quam exiguo calore polleant. Quid, quod nec præcisæ propaginis educationem concipere possumus, cum præ calore imbecillo quamprimum consenescat, & ob alimenti prauitatem promptè contabescat. Quibus quandoque mala qualitas, & uenenosa, ex corporis penetrabilibus excita, sese insinuat, quæ cum callum coalitarum partium suspendat, eas aptè, & concinnè coniungi prohibet. Releganda itaque sunt eiusmodi corpora impurissima, & ab huius operationis genere remouenda, quod ea maximè pura atque sincera adesse fas sit, & nulla, aut quàm minima labe infecta. Cæterum neque omni ætati hoc opus conuenit, sed inutilia sunt, minusque recipienda senum, & puerorum corpora, quorum hæc operationem totam suspendunt, illa uerò traducis coalitum, quod in opere conficiendo primum est, difficilem fore portentunt.

Etenim

Etenim euanescentis caloris incommoda senectus excipit, hæc cutis marcorem affert, hæc indiuiduum comitem, pituitæ prouentum secum rapit, hæc cæteris malis, & offensis obnoxia est, quæ partium vnioni, & confirmationi obsunt, omnemque operis euentum futilem, & inanem reddunt. Cum enim ipsa natura sua frigeat, nec occurrentis aeris iniquitates à se propellat, itaque exiguam aut planè nullam de salute spem concipere possumus. Quamuis verò puerilis ætas vim caloris, & humoris probitatem promittat, quæ duo ad absolutionem operis sine controuersia prima sunt, atque maxima, attamen ob motus impetum, & sensuum uiuacitatem nequaquam curæ nostræ committi possunt, Non enim pueri vel deligationis tœdia perferre possunt, vel futuræ, & incisionum tormenta uincere, quæ licet momentanea sint, sunt tamen acerrima, & extremi doloris plena, ideoque constantia, & animi fortitudine, quod abest à pueris, superanda. Nec corpora eorum, quod forsitan caput est, quia mollia sunt & promptè dissoluantur, oppugnari pharmacis queunt, cum tamen ob uoracitatem, & excrementorum congeriem nihil minus non ex usu foret. Non negamus tamen ætate hac, si corporis ea, & animæ moderantia accedat, hanc chirurgiam exerceri posse. Fatemur quidem in illa naturæ clementia artis opus non esse difficile, sed ut id exequaris, & per media eò contendas, haud ita facile: qua de causa, ut unicuique huius ætatis incommoda pateant, hæc submonuisse uoluimus. His enim perceptis, si qua daretur artis exercendæ occasio, intelligant uelim medici, qua eis cura opus sit, & solertia, qua prudentia, ne artis dignitatem imminuant, & nominis sui famam incautè prodant. In cæteris hominum temporibus, iuuenili scilicet, & consistenti, alacriter ad opus accedant, moliantur, agant, conficiant, nullus est metus, nulla suspicio, quin rectè cesserit negocium, quin ad umbilicum, quod aggrediaris, prosperè perducas. Superest modo, his sic positis, ut de anni temporibus considerationem instituamus, nimirum, nunquid quacumque anni parte hanc operationem celebrare liceat, & quodnam operi perficiendo illorum magis conducatur. Cum igitur hæc nostra actio species quædam insitionis sit, aut saltem illius simulacrum, quam singulis anni uicibus, haudquaquam faciendam rerum rusticarum periti asserunt, itaque ad eius exemplum hoc opus neutiquam quocumque tempore, & sine discrimine administrari posse, forsitan uidebitur. Sed aliena hæc est a ueritate sententia, nec accipienda, cum nihil obstet, dummodo cætera ritè adhibeantur, quin æque ipsius artis effectus tam uere & autumno, quàm æstâte & hyeme nobis promittamus. Absimilis enim est arborum natura ab hac nostra essentia, uel saltem caloris, ad quem singula referuntur opera, ubertate sæcunda, quæ & in hyeme asperrima plurimum uiget, & inter acerrima frigora ualidè munia sua exequitur. Cum enim inferioris multò conditionis sint, & terrenæ substantiæ arbores, nec tanta caloris copia, quanta est in hominibus, & adeò benigno alimento perfundantur, ideo frigoris impetu uehementer percelluntur, argenteque partes earum extimæ, & præsertim quæ à corde siue iecinore (huic enim quid simile illis uegetandi vim impertit) longius absunt: qua ratione insitionem agricolæ, statu cæli inclementiori & argente moliri reformidant. Veruntamen fieri nequit in humanis corporibus, ut usque adeò refrigescat cutanea regio, quin inepta penitus huic nostro negotio futura sit, & incommoda. Itaque caloris redundantia atque in tanta ubertate humoris benigna uis, id genus officij chirurgici, quale nos exhibemus, singulis anni partibus, uel rigente cælo, uel æstuante præstari posse, sat superque nobis persuadent. Non tamen relinquitur, quin in hoc annui cursus discrimine, dum caloris cum siccitate, frigoris cum humiditate commutatio fit, alia tempora, alijs præstent, & uel maiorem perficiendi operis, uel minorem occasionem afferant. Sed sciendum primò, quòd non tam conficiendi quàm stabilien- di, & confirmandi operis sit habenda ratio, & quidem per proximos menses, quæ opus ipsum subsequuntur. Cum enim insita cutis, & curtorum materies, è sede natali alio translata, & amico matris ubere destituta, in alieno & insolito solo nutriatur, sanè credendum est, in educatione sua, & eo, qui factus fuit transpositus, illam plurimum concuti, conuelli, & labefactatis suæ naturæ uiribus, ab ingenita temperie maximè recedere, quæ incommoda assuetudine sensim facta, & diuturno commercio tandem emolliri, & tolli necesse est. In partium igitur anni opportunitate dijudicanda

dicanda, ad opus ipsum, & ad operis confirmationem consilia dirigenda sunt, dummodo singula cum naturæ consensu, & gratia peragere velimus. Quæ tandem rata, & firma futura sunt, cum temporum anni vires, ac eas, quas secum afferunt noxas, & utilitates perpenderit. Ver primò temperatum est, sanguini copioso & benigno gignendo commodissimum. Hæc anni pars, si non ob alias, saltem ob eas, quas de temperie corporum rationes adduximus, huic nostræ chirurgiæ satis opportuna est. Nam uniuersum corpus, & calore, & humore clementius fouetur, atque adeò ipsa cutis, quam hac de re felices operis nostri successus promittere, & abunde polliceri, nemo non videt. Vt enim corporibus temperatis omnia benigna sunt, sic neque moderata tempora nobis aduersa erunt. Veri succedit æstas, caliditate, & siccitate efferuescens, affectionibus certè aptissimis, quæ certam, & minimè fallacem partium unionem spondeant. Sed forsitan minus ex usu esse videbitur, quod æstuante tunc humore acri, & ebulliente, furentes succi in cutim facillè excurrant, & magnorum symptomatum velut erysipelatum, herpetum, carbunculorum, metum incutiant. Reijcienda autem sunt postremo duo tempora, quorum alterum inæqualitate sua, & frigoris exuperantia interturbat coalitum partium, & prorogat, hoc verò cum frigore, & humore molestum sit, ipsi cuti argentiam, & ob transplantationis impetum adhuc languenti, quascumque aeris externi inclementias communicat. Quare cum ipsa curtarum partium insitio, caloris, & humoris ubertatem eamque lenem, & benignam requirat, nemo herclè inficiabitur, ver maxime cæteris anni partibus præstare, & inter alia requirere, vt ei huius operis perfectio nuncupetur. Hoc enim uniuersum corpus suauis calore perfunditur, & mitissimo omnium humore scilicet sanguine irrigatur. Sed cum caloris vim adhuc vegetam, cum pauca vligine coniunctam propaginis confirmatio exposcat, itaque operis incremento, & stabilimento ipsa æstas dicari debet, in qua siccitas, & æstus dominantur, quibus, & agglutinatæ partes ab excrementis vindicandæ, & largius instaurandæ & roborandæ sunt. Cætera verò anni tempora, quamplurima incommoda secum afferunt, & tanto maiora, quanto ocyus autumnus noxas, hyemis molestiæ excipiunt, vnde corporibus extra rigentibus, & excrementorum frigidorū copia perfusis, & connexionem partium morari, & dubia adhuc sanitate propaginem affici, nec ad integrum robur peruenire posse necesse est. Statuendum est itaque uerum tempus, & æstatem nobis conducere, alterum quidem, vt insitio partium earumque unio succedat, alteram verò vt partes unitæ instaurentur & confirmentur: at hyemem, & autumnum inepta esse & in hoc opere præstando effugienda, non tamen usque adeò iniqua, vt artis beneficia omnino irrita faciant. Nam, & succensis hypocaustis, & igne excitato propulsare iniurias hyemis, aut corrigere ualemus: nec tanta autumnus est immoderantia, quin ut eam temperemus, desit ingenium, quod utique, & huius, & alterius uehementiam præter alia integumentis, & pellibus animalium, sat bene arcere, & insitum cutis surculum tueri possumus. Atque hæc sunt, quæ in opere faciendo, non secus atque alia in consultationem cadunt. Quamuis enim minus necessaria sint, nec in ijs operis summa consistat, attamen quod plurimum interest, cuiusnam conditionis sit, & ætatis, quem curandum susceperis, cognoscere, & non minoris momenti est, qua temporis occasione opus tuum aggrediaris, ideò umquam à medico prudenti eorum obseruatio, ut etiam hoc loco fit, neque contemni potest, neque aspernari debet.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

An ex alieno corpore, an uerò ex proprio tradux eligendus sit.

V N C uerò de propagine cutanea, seu de cute traducis educenda, cum sermonem facere nobis ex ordine constitutum sit, ideò duo illa in primis consideranda sese offerunt, nunquid ex alieno corpore hunc traducem secernere liceat, atque si id licebit, an id præstare, necne satius fuerit, de quibus breuibus agendum. Sed Ad rem accedamus. Traducem ipsum ex alieno corpore desumi posse, tam autoritate, quam ratione comprobare confidimus. Si enim caloris insiti vim, atque temperamentorum in hominibus naturam, eorumque affinitatem, nobis proponimus, itaque haud absurdum esse dicemus, & impossibile, quin ex alieno corpore, atque id nulla cum difficultate secernamus. Quid enim obest, cum caloris subsidio, unius corporis partes, longeque distitas, ad unionem vocari videmus, quin eundem effectum in diuersis corporibus nos assequi posse asseueremus. Etenim causa hæc haudquaquam diuersa est, sed cum calore nostro congenita, cum, & hominum temperamenta non usque adeo dissentiant, ut hæc suarum partium consortia neuiquam patiantur. Conueniunt enim, si non alio, saltem humanæ speciei nota, & effigie, cuius ea vis, & potestas esse videtur, ut nihil non factu possibile sit, nec aliquid obster, quod hæc coniugia diuersorum corporum prohibeat. Nam cum non solum plantæ, quæ quidem uirtute, non autem genere diuersæ sint, ut est generosa uitis cum ignobili, adductæ prius, & coniunctæ in idem ingenium abeant, quod ex Catone supra monstrauius, uerum etiam dispares formis, & uiribus arbores coalescant, atque quod insitum est, naturam eius, cui inferatur, in se conuertat, ut Columella re ipsa oleæ, & ficus exemplo ostendit, Quanto magis cutem ipsam traducem, ex diuerso corpore decerpi, & in alienam sedem transponi posse censebimus? Non enim usque adeò ingens naturæ intercedit dissidium, cum homines inter se specie conueniant, nec tanta est, nostrorum corporum, quanta reperitur plantarum diuersitas, quas tamen paruo negotio sub easdem coniugij leges adduci, & mutuò naturæ uinculo connecti, non sine admiratione uidemus. An uerò quandoque id generis curta ex alieno corpore restituta fuisse uisum fuerit, certè neque legimus, neque audiuius, neque attentauius unquam, neque, qui hoc concedat, ut sese frustra excrucient, uix nobis persuadere possumus. Verum satius nè fuerit, hanc refectionem ex alieno, an ex proprio corpore moliri, iam utrinque propositis rationibus discutiemus. Hæc quidem ex opere ipso nobis petendæ sunt. Nam aliundè eas arcessere nequaquam licet. At primum illud, præstare magis, ut alieno è corpore petamus traducem, fortassis nobis persuaserit, quod hac ratione ut opus perficiamus, non contemnendi boni participes reddamur. Cum enim potiora artis momenta in propaginis bonitate consistant, & hoc uniuersa operatio tanquam finem, respiciat, ut operi dignitas sua, & pulchritudinis decor accedat, itaque proculdubio ex animi sententia, his potiri possumus, si traducem ex corpore sano, florido, & succulento seligamus, & quæ morbosa sunt, decolora, & effœta respuamus. Etenim propagines in corporibus quibusdam non integris, adeò exigui momenti, ita nullius ponderis esse contingit, ut operosum sit aliquas saltem operis partes explere, nedum omnes illius numeros absoluere. Tanta est coloris fœditas, tantus cutis de fluxus, tanta symptomatum prauorum ex incisione suspicio, quæ maximè operationi huic aduersa sunt, & operis dignitatem non solum imminuant, uerum etiam confundant. Nec illo, ut medeamur licet, cum nulli datum sit, uel quocumque ingenio, pellem suam immutare, & naturæ difficultates euincere, nisi difficulter admodum, ac diuturno temporis spatio, quod apud patientes nostros, haudquaquam locum habet. Occurremus itaque his incommodis, & eorum uim eludemus, si eam propaginem, quam aliena corpora, & integra præstare possunt, operi nostro adhibeamus, & quem morbosa corpora exhibent, ab insitione reijciamus. Atque hæc ratio plurimum ponderis habet, cum à fine petita sit, causarum principè, ad quem

potissi-

potissimum animi aciem intendimus, quique omnium actionum nostrarum dux quidam est, & arbiter. Sunt autem, & aliæ rationes, quæ nobis fidem fortassis facerent, quò minus ex eodem corpore, quod nobis obiectum fuerit, traducem depromamus, quæ omnia delitijs quorundam potius, & animi abiectio, quàm uel curationis decori, uel meliori operis conditioni subscribunt. Aiunt enim nonnulli, si ex alio corpore traducem sumamus, nos hac ratione efficere, ut foecos eger cruciatus effugiat, cæteraque eius generis calamitates deuitet quamplurimas. Has distinctius hoc loco enarrabimus, ut ijs perspectis, quid sentiendum sit, ex rei ueritate definire possimus. Hæc autem omnia quaternario comprehenduntur. Dum enim propaginem primo educimus, & ad insitionem paramus: dum propagine insita totum corpus ad coniunctarum partium salutem componimus, non potest fieri, quin uehementer torqueamur, & insignes dolorum uellicationes perpetiamur. Etenim cultris cutis incidenda est, acu pertundenda est, funiculis constringenda est, brachium uiolenter attrahendum, capiti imponendum, nullisque motibus non concutiendum. Sic corpus iacendo continendum, & uelut in carcerem quendam, conijciendum est, quod alioquin liberum, & integrum sua munia explere expetat. His accedit, & brachij turpitude, quam in propaginis educatione infligi necessum est, & partium illarum languor, cum inducta cicatrice calor pristina benignitate destituantur, & multò, quàm ante, ad motum ineptiores fiant. Quibus adiungitur, quòd illuc passim, uelut ad reliqua solet uulnerum uestigia, excrementa promptissimè confluant, quorum uel tenuitate, uel acrimonia, uel aliena qualitate, pars illa intumescat, & ulceribus afficiatur. Expetendum itaque, ut aliena corpora pro traduce excidendo, & inferendo substituantur: propria uerò, & singulis sua, quantum poterit, à doloris sæuitie, à brachij deformitate, & imbellitate, à cæterisque incommodis illæsa, & innoxia conseruentur. Atque hæc hi homines plus iustò scrupulosi contra hanc operationem in medium afferunt. Si autem singula expendamus, illud unum duntaxat, quod ab opere argumentum deducitur, non nihil urget: reliqua uerò, ut sectionis doloris, curationis tedium usque ad insitionis tempora, cicatricis deformitas, & brachij imbecillitas, aut si quid aliud restat, leuiora sunt, quam ut reiecto proprio corpore, alienæ materiæ subsidio opus sit: Cum enim nobis propaginis secernendæ detur optio, quàm aliquando meliorem esse præstaret, nonnunquam uerò alteri, quæ penitus inepta esset, supponi liceret, id utique non negligendum est, cum & operi ipsi, & operis decori conferat, ad quæ omnem ingenij aciem intendere, omnes prudentiæ conatus dirigere, quòd ita artis ratio præscribat, diligens artifex, & callidus haud immeritò cogitur. Veruntamen si operis summam periclitari contingat, & maius damnum fuerit, quòd feceris, quàm commodum, quòd consequaris, quare nemo sanæ mentis sua ferit, ut ob leue quoddam pulchritudinis & indolentiæ lucellum, totam operis sortem in dubium reuocemus. Quòd sanè contingit si alieno in corpore hanc præstare operationem conati fuerimus. Cum enim insitione facta, uel magis, ut proprio uocabulo rem significemus, cum, inquam, propaginis cum curto naso, uel labijs per futuram coniunctis, coalescentiæ incumbimus, continendæ sunt partès quam arctissimè, & eo tenore ac regula conseruandæ, ut neque minimum, si fieri possit, hinc inde dimoueantur, ne distractis illis, aut contortis, uel obliquè, uel transuersim, uel minus pertinaciter uniantur, sed uitiosè, & inualidè coalescant. Sed quò pacto, quòd in ægris perquam facile est, illam duorum corporum, seu compositionem, seu deligationem constituamus, a deò arctam, & consentaneam, quòd par sit perficiendo operi? Certè ego ex me uidere nequeo. Qua ratione efficere poterimus, ut corpora coniuncta, coalitum partium haudquaquam destruant, aut aliquatenus non corrumpant? Quæ enim non incommoda sequuntur, circa uigilandi, aut dormiendi tempora, ubi naturæ operibus uacandum, ubi alimenta capienda sunt, si eundem, si quiescendum, si standum, si sedendum, & si cætera necessitatis peragenda sunt. Hic qua ratione ad eam moderantiam accedemus, quàm, quæ peragenda est, partium coniunctio requirit. Itaque nemo non uidet, ex colligantiæ difficultate, & incommodorum, quæ bina corpora, si coniungantur, consequuntur, necessitate quàm dubios, si non inanes penitus effectus artis fore, & eò magis, cum neque actio in proprio eius, cui medemur,

corpore,

corpore, haudquaquam uacet periculo. Satius igitur fuerit hoc intentatum relinquere, & quæcumque tandem, illa sint, quæ operis uenustatem, & actionis iucunditatem imminuant, incurrere potius, quàm totum opus in discrimen adducere. Hinc superuacaneum esse patet, ut illis respondeamus, qui uel decori brachij consulentes, uel sensui proprio blandientes, hanc operationem in suis corporibus detrectant. Non enim ea vis est tormenti in sectionibus, non ea tœdij magnitudo, dum ad infisionis usque tempora curatio facienda est, non tanta vulneris fœditas, aut cicatricis imperfectio, quemadmodum hi morosuli, aut si uis delicatuli sibi proponunt, ut cum leuia hæc, & momentanea declinare malint, eorum, quæ potiora sunt, & quorum gratia auxilium artis implorant, eorum inquam, aleam subeant. Omnibus itaque liquet hanc chirurgiam magis in proprio quàm alieno corpore expetendam esse, cum in illa sit operis, utcumque fuerit, spes certissima, hæc verò periculum insigne, quinimò de toto negotio quandoque desperationem secum afferat. His porrò, & illud argumentum adijciemus, quod aspernamdam esse ex alterius corpore infisionem, & recipiendam eam, quæ ex proprio fit, magis approbauerit, proposita scilicet difficultate, quam in cutis secretionem, adhibito prius propaginis examine, subire necesse est. Quis enim acerrimo adeò ingenio illam proportionis notam, quæ operanti rectè obseruanda est, distinxerit? Quis eiusdem vim & facultatem rimari poterit? Quis illius magnitudinem verè expesserit? Quapropter in iudicio adeò lubrico, & fallaci non confugiemus aliò, & quantitatem traducis assignabimus, sed ea, quam natura assignauerit, mensura, & delineatione uti satius est. Quem ineffabilem naturæ apparatus in singulis, quos adhuc uiderim, aut in manibus meis habuerim, mihi obseruare, & contrectare licuit. Nam exquisitè adeò ad modulum curtarum narium cutis brachij conuenit, ut iamdiu naturam huic operi penum quendam præmeditatam, & succedaneum quid, si quid sinistrum naribus contigerit, hic seposuisse credas. Itaque admiranda est illius prouidentia, quæ singulis rebus nihil non proprii elargita est, & id obseruauit unicè, ut unicuique suum rectum sit, atque conueniens. In cuius contemplatione illud uerissimum esse comperimus, quod ab Ecclesiaste sapienter enuntiatum fuit. cuncta ^a fecit Deus bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum, ut non inueniat homo opus, quod operatus est ab initio mundi usque ad finem. Et rursus: & ^b intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo inuenire rationem eorum, quæ fiunt sub sole, & quanto plus laborauerit ad quærendum, tanto minus inueniet. Eam si dixerit sapiens se nosce, non poterit reperire. Præterea: cunctæ ^c res difficiles, non potest eas homo explicare sermone. Sed enim ex ^d hac pessima occupatione, quam ut idemmet dicit, dedit Deus filijs hominum, ad eiusdem cognitionem, & futurorum bonorum hæreditatem maximum argumentum elicimus. Veruntamen hæc alibi. Nunc illud sufficiat, difficillimum, & ferè impossibile de propagatione iudicium, atque singularem illum indiuidui characterem omnino dissuadere, quo minus in alieno corpore hoc opus aggrediamur. Etenim huius proprietatis ea uis est, & potentia, ut coalitum si quis accelerari, & symphysis decus adaugeri, quin si minimam quidem operationis partem sese assequi posse crediderit, hunc planè superstitiosum, & in disciplinis physicis malè formatum esse existimemus.

a Eccles. 9.

b Eccles. 8.

c Eccles. 1.

d Eccles. ibi.

*Quid scripserint antiqui, & recentiores de curtorum restoratione,
& an hæc nostra illis conueniant.*

NEQVAM verò vltius progrediamur, uere illud esse discutiendum primo cenferi potest, nunquid ueteres medici, quorum opera in comperiendis, & explicandis artis officijs, singularis fuit, quique curtorum cognitionem quadantenus attigerunt, hanc artem præceptis, pro operis exigentia, opportunò illustrauerint: & quid neotericorum nonnulli, atque sua tempestate omnium consensu clarissimi uel scripserint, uel indicauerint, Ex præcis qui aliquid hac de re tradiderunt, Galenus est, Cornelius Celsus, & Paulus Aegineta, quorum virorum sententias primum annectemus, & neotericorum decreta subiungemus, ut commodè posthæc nostra cum illis conferri queant. Ut autem primo Galenum consulamus, is in hunc modum retulit: diximus ^a & de eius nodi rationibus in sermonis progressu, æquè profectò, ut de curtis id genus, quæ κολοβάματα græci appellant, quippè ita vocant, quæ in labijs, aut narium alis, aut aure deficiunt. Nam methodo curantur hæc quoque primum quidem excoriata cute, deindè adductis coniunctisque inter se cutium oris, ac vtriusque, quod callosum est, detracto, mox quæ reliqua sunt, assutis atque agglutinatis. Et rursus, si digitus ^b desit, inquit, uel tale quippiam, restituere id prorsus non licebit. Sanè proditum, & de præputio prius est, quemadmodum id quispiam instauraret. At quæ in naso, vel labio, vel aure curta sunt, ea quidem, ut refecisse non liceat, ita decorem aliquem his adijciat, si quis diuisam utrinque cutem mox in vnum conductum, queat agglutinare. Atque hæc est Galeni sententia. Paulus Aegineta aurium detruncationes, ac labiorum curari scripsit hoc planè modo. Curta ^c circa aures, aut labia hac ratione tractantur, ut primum quidem cutim ex interna parte excoriamus, postea verò vulnere labia inter se contrahamus, & callis ablatis deindè suamus, & agglutinemus. Sic Celsus, ut sequitur indicauit. Id quod ^d curtum est in quadratum redigere, ab interioribus eius angulis lineas transversas incidere, quæ ceteriorem partem ab ulteriore ex toto diducant: deindè ea, quæ sic resoluiamus, in vnum adducere. Si verò satis iunguntur vltra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conuersas immittere, quibus summa tantum cutis diducatur. Sic enim fit, ut facilius, quod adducitur, sequi possit. Id non ui cogendum est, sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, & demissum non multum recedat. Interdum autem ab altera parte cutis, haud omnino adducta deformem, quem reliquit, locum reddit. Huiusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Nec igitur sunt antiquorum de hac operatione nostra placita, quibus quid minores senserint, iam a scribendum est, in quorum numero Alexander Benedictus, Vesalius, Ambrosius Pareus Gallus, Stephanus Gourmelius, Ioannes Schenkus de Grafenbreghomines ingeniosi & solertes habentur. Alexander itaque Benedictus, patria Veronensis, medicorum eloquentissimus, resarciendarum narium chirurgiam his verbis annotauit. ^e Aetate nostra narium deformitatem cohonestari docuere ingenia. Carunculam è brachio suo concisam ad narium formam conferi, addique trunco naso sæpè visum est. Summam enim cutim brachij nouacula excidunt: facto vulnere, abrafis si opus est, naribus, uel nouiter abscissis capiti brachium ita coniungunt, ut vulnus vulneri cohæreat, conglutinatis vulneribus à brachio tantum cultello demunt, quantum instaurari conueniat. Nasi enim venulæ, cognatæ carunculæ nutrimentum præbent, cutisque demum superinducitur, pilis quandoque pro brachij natura innascentibus, eòque modo nares nouas miro studio componunt, foraminaque faciunt, audaci ingenio naturæ imperantes. Id additamentum hyemis uolentiam vix sustinet, & curationis. Nasum neprehendant moneo, ne sequatur. Vesalius præterea hanc narium restaurandarum artem insinuans hoc pacto illas componi commonuit. Tunc ^f temporis

a Gal. 14. me. med. 16.

b Gal. 14. me. med. 18.

c Aegin. 6. cap. 26.

d Cels. 7. ca. 9.

e Alex. Bened. 4. d. prax. med. 39.

f Vesal. 3. chir.

poris ante scarificationem brachium, quod magis ægroto commodum sit, accipimus, & musculum superficiali cubitum in anteriorem partem flectentem, propè tendinem, hoc est, circa locum copulationis eiusdem tendinis, manibus diligenter exquirimus, quo inuento ab utroque latere uiolenter ita vulneramus, ut reliqui vicini musculi minimè malum perpetiantur. Eadem vulnera scalpello profunda efficimus, curamusque ne dolor, uel inflammatio superueniat, & interim pedetentim magis perforamus, donec linteum ab vtraque parte facile aditum habeat: ac si dicas, te uelle musculum eleuare in ea parte, in qua magis carnosus, ac corpulentus existit, & ab alijs subiectis partibus totum seiungere. Hoc facto ab altera superiori parte paulatim adhuc separamus, donec vndequeque dermis, & epiderinis contracta sit, quod medicamentorum ope commodè satis perfici potest. Interim locum, in quo antea natus erat, diligenter scarificamus, donec sanguis maximus effluat, postea faciem ita cum musculo iam affecto coniungimus, ut nec moueri quidem, vel caput, vel brachium quadraginta dierum spatio possit. Vesalio Ambrosius Pareus succedit Parisiensis, regius chirurgus, homo insignis, & doctus, qui de refectione curtorum habet hæc sequentia. Extitit^a in Italia, annis superioribus chirurgus, qui resectæ portionis nasi reparandæ hanc rationem inierat. Nasi mutili labra callosa circuncidebat, quomodo in implendis rostris leporinis fieri solet, indè lacunam nouacula tam magnam in bicipiti musculo brachij excuabat, quantum amputati nasi portionis amplitudo exigere videbatur. In eam mox nasum, qua parte mutilus erat, demergebat, capite ad brachium tanquam ad palum sic reuincto, & colligato, ut immotum, & stabile nullam in partem flecti posset. Quadragesimo indè demum die, quo scilicet tempore peractam carnis brachij cum naso agglutinationem suspicabatur, tantum eius pro deperdita nasi portione circuncidebat, quantum ipsi reparandæ satis esse putabat. Hanc restaurandarum narium rationem Stephanus Gourmelius^b non fabulosam esse, sed uerissimam, ex epistola quadam Caleutij ad Orpianum demonstrare conatus est, & Brancam Siculum huius artis professorem egregium constituit. Quis verò hic administrandi operis modus fuerit, autor ille nequaquam explicat. Postremus itaque inter recentiores est Ioannes Schenkius nostræ tempestatis vir eruditissimus, qui idem de curtis naribus, labijs, & auriculis affirmat, & modum, quo ea restauremus, significat, qui cum nullatenus à cæteris dissideat, hac de ratione illius uerba omittimus. His itaque sic constitutis, quis est in re medica tam infans, tam imperitus, qui unico saltem intuitu curtorum reparandorum chirurgiam à priscis, & modernis propositam, toto cælo ab hac nostra distare, & penitus dissonare non videat. Prisci enim non aliundè petebant propaginem, sed è proximis partibus, excisa parumper cute, arripiebant, quam nos, & à vicinis locis, ut in auribus excipimus, & è longinquis, & distantibus membris excindimus, cum pro narium refectione, quæ in humero est, cutim attrahamus. Hanc regionem quamuis iuniones rescuerint, quæ tamen ea uera pars esset, quæ in usum nostrum cederet, cutis nènè an caro musculi, obscurè satis, obiterque indicarunt. Sic longius est diuersa operatio nostra, qua in discernendo, inferendo, & conformando traduce utimur, ab ea quam hi homines insinuarunt. Etenim antiqui cutim excoriabant, leuiter attrahebant, futuris committebant, neque præter hæc quicquam moliebantur. At nos eam incidentes à subiectis corporibus auellimus, ut saltem vna in parte adhæreat, nares denuò excoriando vulneramus, propaginem adiungimus, futuris validè connectimus, multos dies post recindimus, foramina efformamus, & tandem quicquid reliquum operis est, ad finem perducimus. Nec quicquam horum minores medici efficiunt. Quidam enim cutim resecta dissecant, quidam secando lacunam effodiunt, hac parte nares immergunt, nullumque præterea, vel futurarum, vel deligationis uinculum, præter brachij, fasciarum ope, cum naribus connexionem adhibent, partes sic vnitas per dies quadraginta cohibent, & tandem, quod defectum narium reficiat, quod extremum operis est, nouacula excindunt. Qua de causa uehementer miror, quid hiscè uiris, alioquin doctis, & eruditis in mentem uenerit, ut ex carne musculosa nares resarciri posse crediderint. Quomodo enim hæc pars sine uitæ periculo contrectari? Quo pacto incidi? qua ratione à membranis diuelli poterit? cur non nerui disten-

^a Pareus 22.

^b Steph. Gour. 1. ar. chir. cap. de epagoge.

duntur? quid oberit, vt sanguis tanto impetu profiliat, ne eum cohibere queas? quid causæ est, quin motus brachij, si sanitatem acquiras, non tollatur penitus? Mirum reuera est, cur cognitis incommodis, quæ lesiones harum partium comitantur, alioquin ex natura partis manifestis, tam enormia, & tantis viris indigna, huius nostræ tempestatis medici attulerint. Etenim antiqui suismet principijs consentiunt, & rectè instituunt curationem, quam in leuibus narium offensis, etiam in vsu venire posse nemo non intelligit. At hi homines ea iubent, quæ si velis exequi, prius ægrum certè, quam refeceris, nato curto ad inferos demiseris. Itaque in hanc sententiam venio, vt homines hosce hanc curationem neque vidisse unquam, neque attentasse dicam, sed aliorum relatione confisos, satis imperitè & inconsideranter, quæ de curtorum restitutione audiuerint, scriptis suis demandasse. Nec enim sedem, nec materiem propaginis, nec indè operationis rationem perspexerunt, sed fabulosa quædam, & vulgò peruagata, nugisque anilibus haud ab similia protulerunt, quæ neque ratio demonstrare potest, neque sensus unquam ostendere. Quamobrem ut paucis sermonem nostrum perstringamus, dicamus certè hanc curtorum reficiendorum artem longè aliam esse ab ea, quam antiquitas, & hæc nostra ætas, plus gerris quàm ueritati dedita, nobis proposuit, eamque hæcenus à nullis, quò ad mihi constiterit, vel scriptam esse, vel traditam constanter asseueremus. Hanc ea diligentia, & perspicuitate, qua poterimus, suo loco vobis commonstrare, & explicare recipimus, atque promittimus.

CAPVT VIGESIMVM.

Quæ chirurgia operationes cum exitio frequenti, & sæuis cruciatibus coniunctæ sint.

QUONIAM verò qui acerbitalis suæ, & maleuolentiæ tela semel in bonorum inuenta coniecerint, admoniti breuibus, haud ita facilè à calumnia desistunt: quin benè cum his agitur, si explicata satis, & inspecta rei veritate ad frugem redeant, itaque vt eorum molestijs occuramus, illas manuum operationes, quibus usa fuere prisca secula, & quæ iam penitus exoluerunt, in medium proponere, & adhibita lima expolire decreuimus. Videbunt enim hi nasuti, quanta scœuitia, quanto cum mortis periculo antiqui non tam morbos, quàm leuia quædam incommoda, quæque non sanitatis præstantiam, sed decoris speciem labefactarent, extirpaerint. Hos naribus qui adeò emundtis est, aut condemnet, aut nos autoritate illorum suffultos, ab iniuria missos faciat. Non funera nos, non libitinam paramus, non tormenta, non scœuissimam carnificinam instituimus. Nulla in re parcendum sibi esse prisca illa ætas statuit, vt ea auxilia inuenirent, quibus ægrorum vitam ab interitù redimerent, quæ quamuis essent immanissima, & plures reperirentur, quos remedij vis sustulerit, quam seruauerit, attamen si semel artem suo officio defunctam esse videbant, nec se pauca præstitisse, nec artis auxilia culpanda esse duxerunt. Nos ergo, qui tam insigne dedecus à faciè amouemus, certo salutis exitu, nulla cum difficultate, exigua, & penè momentanea molestia, ab inceptis desistamus? Illos certè artifices præstantissimos, & de posteris benè meritos, qui nos conuicijs laceffiuerit, aut ignorantia arguet, quod potiora præsidia non habuerint, aut crudelitatis, quod clementius non egerint, proculdubio condemnabit. Sed quam immeritò facilè liquet. Etenim reperiuntur nonnulli, qui nullos non labores subire, & extrema quæuis pati malint, dummodo exiguam de vita spem, aut aliud quid, quod leuius sit corporis bonum, animo suo conceperint. Atque si videamus, quid non molita sit sedula antiquitas, intelligemus equidem hæc nostra multis para sanguis anteire, & operationis certitudine, atque benignitate, illorum curandi modum longè superare. Quare nec diffidimus, quin aliquando hoc chirurgiæ genus propagari, & ut cætera medicinæ opera in vsu transferri debeat, quod & apud quamplurimas artes,

præci-

præcipuè autem in hac nostra factitatum esse scimus, Auxilia enim quædam, ob vehementiam satis difficilia, & verenda, perspectâ tandem natura, & administrandi modo, è sacrarijs artis erruperunt, & in publicam vtilitatem cesserunt. Quid el-leboro albo terribilius? Quid in uacuanda pituita vehementius? Tanta fuit huiuscè uis remedij aliquando credita, vt religione quadam ab hoc arceri sese prisci crederent, nec unquam vel rarò, & maxima cum cautela id propinarent, quod tamen adeò post usum peruagatum fuit, vt plerique studiorum gratia, quasi ioco, assumpserint. Quod Carneadem fecisse, dum Zenonis libris responsurus erat, illudque audius ebibisse Plinius ^a testatur. Cæterum sœuissima chirurgiæ genera, & ingentibus periculis plena, quæque ob immanitatem desueuisse puto, illa primum sunt, quæ ab Aegineta recensentur, & arteriotomia, angiologia, hypospathismus, & periscyphus appellantur. Prima est arteriarum ^b sectio, diuturno oculorum defluxui, & uertiginosis affectibus vulgaris, quæ in arterijs rectò post aures collocatis sic administrabatur. Derafis eo loci pilis, arteriarum pulsus explorare decet, & locum atramento scriptorio notare per lineam, quem ad duorum digitum longitudinem cum notatus sit, ad os usque transversim incidimus. Si autem arteria minus conspecta sit, à digitorum trium interuallo diuidemus regionem eam, & iniecta manu arterias dissecabimus, donec, & fluor sanguinis pulsatilis appareat, & instrumentum ad os usque adactum sit. Effluxo quot satis est, sanguine, membranam cranij eradimus, ne inflammatione distendatur, & eraso subtus osse, cuneolum ex linteo vulnere subijcimus, & medicamenta adhibemus illita linteis, & si demum os caluæ leue remanserit, denuò exculpimus. Hoc igitur genus chirurgiæ quam atrox sit, quàm verendum, nemo est, qui absque horrore cogitare poterit. Altera est angiologia in hemicranicis peruagata, & in ijs, quorum oculos, aut diuturnus dolor, aut acutus, ex calida, & acri fluxione infestauerit, ita vt in musculis temporum, & calor, & laxis tumor excitetur. Fit autem hoc pacto. Pilis primum in temporibus derafis, vasa digitis notabimus, attamen vt fomenta præcesserint, aut ceruice constricta vasa intumuerint, quæ in conspectum cum sese dederint, atramento notabuntur, & ex lateribus, cum sinistra manus chirurgi, tum ministri digitis cutis leuabitur. Vas linea superficialia incidemus, & totum vbi penetrauerimus, eleuatum hamulis, & instrumento à membranis vicinis denudatum suspendemus undiquaque liberum. Hoc itaque si fuerit tenue, sublato eo per hamulum cæcum, circumductoque membranam detrahemus, ita ut eius partem etiam comprehendamus. At si magnum sit, duplex illi acu funiculus subijcitur, & in rectum scalpello diuiditur. Effuso, quod satis est, sanguine, quod denudatum est in utroque extremo lino ligabitur: quod intercedit, aut excisum protinus, aut cum solutum fuerit, auferetur. Hæc sequitur hypospathismus, ab instrumento nomen sortitus, quo utebantur antiqui, cum in oculos multus fluor & calidus præcipitabatur, faciesque rubebat, & in fronte sensus quidam quasi vermium, aut formicarum discurrentium suboriebatur. Abraso prius frontis pilo, tres lineas pari spacio distantes, easque rectas in fronte incidunt, quorum extremæ duæ temporum musculos ne lædant, cauendum est. Eas omnes ad usque os impingunt, & trium digitorum interuallo secernunt. Spatham posthæc à linea, quæ est in sinistro tempore, ad medium usque subijciunt, totum illud spatium vna cum caluariæ integumento excoriant, & inde rursus spatham à media ad reliquam dexteræ partis sectionem demittunt. Scalprum posthæc quòd scolopomachærion dicitur, in primam lineam conijciunt, vt alterum latus, quod acutum est, carni ab interna parte cutem comprehendenti, alterum verò scilicet retusum offi accommodetur, illud ad usque mediam lineam propellunt, & vasa vniuersa ad oculos descendencia, illeesa tamen cutis superficie, incidunt. Idem à medio ad alterum extremorum administrando peragunt. Sanguis vbi mediocriter affluerit, extrusis grumis, tria linamenta tortilia, singulis incisuris inserunt, & panniculo implicito, & aqua madente super iniecto, plagas deligant. Postridie oenoleo, & ulcera, & temporum musculos, cum auribus propter inflammationem refouent, tertia verò die, cum soluerint, superfusione diu utuntur, & basilico rosaceo diluto, linamentisque infertis, reliquum curationis absoluunt. Quartum verò chirurgiæ genus periscyphus est, cuius talis est administratio. Deraso capite, transversam lineam incidemus,

a Plin. 25.
hist. nat. ca. 5.

b Aegin. 1.6.
cap. 4.

Aeg. lib. 6.
cap. 5.

Aeg. lib. 6.
cap. 6.

Aeg. lib. 6.
cap. 7.

quod tamen sine musculorum in temporibus motus offensa fiat. Ea in sinisteriorem temporum parte incipiat, & in alteram dexteram nempè desinat, habeatque terminos, ubi motus nullus est. Hæc paulò supra, quàm frons habetur, ducitur, attamen vt futuram capitis, quam *σεφαναιαν* vocant euitemus. Leonides verò per mediam frontem lineam deducebat. Cæterum detecto osse, penicillis, aut linamentis plurimum partes inuicem separabimus, extrema diuisionis deligabimus, & uino, oleòque mixtis, vt prius dictum est, regionem illam fouemus, A solutione, cum inflammatio iam declinauerit os radetur, quo ad caro suppullulare incipiat. Tunc rationem procreandæ carnis adaptabimus, & cætera, quæ in vulnerum curatione requiruntur. Sed omnes operationes, quas iam enarrauimus, non vacant summo periculo, nec sine maximis molestijs, vehementissimisque cruciatibus perfici queunt. Si enim dignitatem partium, si symptomatum, nempè inflammationis, conuulsionis, & aliorum metum nobis ob oculos ponamus, an non existimemus, quin de uniufcuiusque vita agatur: si operationis moram, si sensus acumen respiciamus, nonne dicemus, nec Siculos tyrannos maioribus tormentis homines confecisse. Itaque multò magis hæc antiquorum exercitia, quàm nostra condemnanda sunt, qui tamen cum periculo aliquid moliri maluerunt, vt Galenus existimat, ^a quam salutem ægri, præter artis beneficia, nihil agendo, si non perdere, saltem in dubium reuocare. Sed de nostro instituto fusius infra uerba faciemus. Iam cæteras antiquorum operationes manufactas perstringemus, atque id quanta fieri poterit breuitate. Veruntamen ab earum censura supersederimus, quod in omnibus similis, aut penè eadem ratio est, & quia vnum si noueris, omnia cognoueris. Sed agite ad rem accedamus. Fit futura in palpebris oculorum, in illa affectione, quam *διστοιχία σιν* græci appellant, cum naturali palpebrarum ordini, & alij præter naturam pili succrescant. Hanc eorum ablationem antiqui hoc pacto instituerunt. Aeger in sedili, vel aduersus, uel à sinistra collocabitur, & superior palpebra inuertetur, siquidem longos habeat pilos, illos ipsos apprehendendo indice, & magno sinistrae manus digito. Sin verò breues sint, per medium cilij in exteriorem partem acus cum filo traicitur, & per filum sinistra palpebra attollitur, dextera verò, si specilli cuspidem post filum in rugas cogamus, inuertitur, subtusque linea quædam per cilium ducitur, ab angulo maiori ad minorem usque, inferius paulo, quam pungentes pili habeantur. Filo autem post interiorum sectionis lineam subiecto, & pollice sinistrae linamentis inducto, & obtento, supercilium attollimus, aliaque parua linamenta imponimus summis angulis, & per eas attollere palpebras famulum iubemus. Tunc lineam uerò modo rectam, quam *ὀβελαιαν* græci vocant, scalpello incidimus, qui futuris aptus sit, paulò supra, quàm naturales pili existant. Huius lineæ ductus ab vno angulo ad alterum tendit, adeò alta, vt sola cutis possit diuidi. Post eam lunatam sectionem adhibemus, incipientes quidem, unde, & uerò similis linea inceperit, in tantam uero altitudinem tendentes, vt totam cutem, quæ superflua est, circumscribamus, & similiter, ubi commemorata definit linea, tandem desistamus. Postea quàm cutis effigiem myrti folij circumscripta referat, transfixo angulo, qui ad dexteram nostram spectet per hamulum, hanc totam cuticulam excoriabimus, & spongia uibicibus ter quateruè extersis, ora uulneris contrahemus, à medio auspicantes, atque acum per interiorum sectionem cum filo ex lana transmittemus. Cæterum quod eius superfluum est, amputabimus, non propè futuras, sed vt circiter trium digitorum longitudo ociosa pendeat, eamque per frontem exporrectam, cum emplastro quodam agglutinante applicabimus, & palpebræ pilos, acus cuspidem à futuris liberabimus. Atque hunc modum communem maximè, & securum esse Aegineta ^b refert, cui adhuc duas rationes auferendi hoc morbi genus addit, ab hac dicta paulum diuersas, quæ tamen iisdem eadem incommodis, vt illam habere uidetis, laborant. Hæc subsequitur pterygij cura, non minus, vt aliæ operationes, iniucunda, & periculis plena. Est autem *πτερύγιον* membranula nervea, oriens ab oculi angulo, quæ nonnunquam ad pupillam usque excrefcit, & motui officit, sæpius quidem ab narium, interdum etiam ab temporum parte enata. Sic dictum puto, quod instar alæ, quod græcis *πτερύγιον* est, aut oculis, aut pupillæ adnascatur. Excisio eius talis est. Palpebrarum alteram à medico, alteram à minist

a Gal. 5. met.
med. 15.

b Aeg. lib. 6.
cap. 8.

stro deduci prius oportet. Tum medicus hamulum acutum, mucrone paulum intus recuruatum, subijcere extremo vngui debet, eumque infigere, atque illam palpebram alteri tradere. Ipse verò apprehenso hamulo leuet vnguem, funiculum trajiciat, & acum deponat. Exindè lini duo capita apprehendat, & per ea erectum vnguem, si qua parte oculo inheret, manubriolo scalpelli diducat, donec ad angulum veniat. Post hæc inuicem modo remittat, modo attrahat, vt sic, & initium eius, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum est, ne vel ex vngue aliquid residuum sit, quod exulceratum uix vllam recipiat curationem, vel ex angulo caruncula abscindatur, quæ si vehementius vnguis ducitur, ipsam manum operantis subsequitur. Hac autem abscissa foramen patescit, quod cum semper vlliginem quandam effundat, affectum eum, quem græci *φυάδα* vocant, excitat. Verus ergo anguli finis, vtique noscendus est, qui vbi satis constiterit, non nimium adducto vngue scalpellus adhibendus, & excidenda ea membranula, nequid ex angulo lædatur. Sic circa obscenas partes, quædam actio chirurgica vertitur, cum extremum colis, quod glandem appellant, denudatum sit, nec naturali præputij integumento inuestiatur. Hanc partem decoris gratia, iuxta Celsum, vt contegamus, sic procedendum est. Cutis^a ea, quæ circa glandem est apprehenditur, & extenditur, donec illam ipsam condat, ibique deligatur. Iuxta pubem in orbem tergitur, quousque coles nudetur. Magna cura caueatur, ne vel vrinæ iter vel uenæ, quæ ibi sunt, incidantur. Quo facto cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem uelut circulus, eoque linamenta dantur, vt caro increseat, & id impleat, satisque velamenti latitudo supra ipsi plagæ præstet. Diuersa autem in circuncisis operationis huius ratio est. Etenim sub circulo glandis scalpello cutim diducimus: quemadmodum, & resolutio præputio, & vltra glandem extenso, cum multa frigida, partem fouemus, tum emplastrum circa damus, quod valentem inflammationem reprimat, proximisque diebus, vt propè à fame euincatur, aut nullatenus ægrum, aut quàm minimum cibamus. Compressa inflammatione membrum deligatur, & curatio iuxta Celsi doctrinam eo loci instruitur. Sed Deus bone, quid hoc negotij est? Veteres illi, tam ingentibus tormentis, tam expressis periculis non sunt veriti ægros suos exponere. At qua de causa? Vt hoc exiguum decoris lucellum reportarent. Et quo in loco? Vbi nullus id cognosset, & quo membro toto, nedum eius parte, absque uitæ incommodo carere homines potuissent. Sic artis officia, in ea, quæ quouis modo à perfectione discederent, redundare voluerunt. Sed redeamus, vnde dilapsi sumus, & percurramus cætera manuum opera non minus vehementia, quàm metus plena, quorum haud postrema est, quæ ad tempora sunt, arteriarum executio. Hos præsidio tamquam extremo, & efficacissimo vtebantur antiqui medici referente Albucasi in hemicraneâ inueterata, in acutis destillationibus ob acres humores, in æstu temporum non sufferendo, & tandem in dolore vniuersi capitis contumacissimo. Cum enim nullis præsidijs amplius locus esset, hæc vasa iam dicta, aut excidebant, aut inurebant. Excisio talis est. Præradetur circumquaque^b temporum regio, vt arteria sese in conspectum tradat. Hanc indicat vehemens motio. Perrarò autem delitescit, atque id saltem hyeme asperrima, si sanguis, & spiritus in penitiores partes abeant. Tunc vel arcta colli constrictione, vel temporum frictione, vel calida euaporatione arteria euocanda est. Locus eius atramento notandus, & cutis adusque arteriam acutissimi gladioli acie incidenda est. Quæ vt denudata, magis in promptu sit, ideo cutim derafam vncis attollemus, ex hamulo arteriam suspendemus, atque à tunicis circumherentibus penitus liberabimus. Arteriæ verò vas, si sit tenue, duobus in locis, ad binorum digitum distantiam excidendum, & vtrinque remittendum est. Sin insignis fuerit arteria, supra infraque deligetur, & quod interiacet, extota abscindatur, aut ferri acuti acie, aut si hemorrhagiæ metus sit, cauterio cul telari, vt utar uerbis Albucasis, cuius typum ipse descripsit, quodque præsidij genus altero tutius esse retulit. Excisa arteria, & extracta, locus cotto implendus, & ijs auxilijs, quæ carnem cum cicatrice inducunt, sanitas restituenda est. Annectitur autem cæteris exemptio chæradum, per manualem operationem, quam Paulus Aegineta hunc in modum recitat. Nascuntur^c strumæ in ceruice præsertim, in alis, in inguinibus, & in lateribus, quin, & in mammis foeminarum quandoque reperiri eas

a Cels. lib. 7.
cap. 25.

b Albuc. 2.
pract. cap. 3.

c Aegin. lib.
6. cap. 35.

Celsus ait ex Megetis sententia. Tumor est struma, in quo subter concreta quædam ex pure, & sanguine, quasi glandulæ oriuntur omnes in proprijs pelliculis, quasi domicilijs continentur, quemadmodum steatomata, atheromata, & melicerides. His vel maximè anguntur medici, quoniam & febres mouent, neque unquam facilè maturescunt, earumque nonnullæ malignam sortiuntur naturam, suntque dolorosæ, & quæ ad contactum, ad impositionem medicamentorum in crudefcant. Hæ ab aliquibus cancerosæ nuncupantur, quas manifestum est non ita promptè chirurgicis auxilijs cedere. Benignæ aliæ sunt ad tactum, & ad tempestiuum remedium usum sequaces, quas hoc pacto eximere oportet. Superficialias strumas, & quæ in summa cute consistunt, sectionis simplicis usu, ab incumbentibus membris exoluere oportet, & distentis hamulo cutis labris ab integumentis explicare, easque, ut dictum in angiologia, placidè auferre. Transfixas uerò maiores hamulis leuabimus, & similiter excoriando à continentibus corporibus undique absoluemus. Sed arterias carotidas, & neruos recurrentes effugiamus. Sin uas quoddam in operatione diuidamus, illud ne impedimento sit, aut laqueo constringemus, aut si haud insigne fuerit, penitus excidemus. Vbi in arctum strumæ basis deuenit, dextera ipsa præcidatur, & indice denuo explorandum est, nunquid alia sint adiecta tubera, quæ eodem modo auferantur. Si tamen uas quoddam permagnum, aut etiam complura iuxta strumæ fundum adesse suspicemur, non ex basi eam excindere, sed funiculo excipere conuenit, quo frustatim citra periculum sua sponte excidat, quo tempore medicamentis linteolo illitis curatio tentabitur. At ubi indè excisa fuerit, tunc oras plagæ illius commitemus. Omnino autem rectas diuisiones adhibere oportet, atque si nihil superuacuum fuerit, futuris coniungere. Sin cutis redundet, quare ablata prius quadam ipsius parte, instar myrtei folij, confluenda, & medicamentis cruentis obturanda est. His etiam annecti necessarium est, chirurgiam cancri, qui pectori innascitur, quam Leonidas descripsit, retulit uerò

a Aetius fer.
mo. 16. ca. 45.

Aetius. Inquit ^a uerò Leonides: ego in cancris pectore obortis chirurgia uti soleo, quæ talis est. Aegram supinam decumbere facio, deindè supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauterijs inuro, donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterū incido, & profundū mammæ disleco, ac rursus partes incisas uro, sæpeque idem repeto, & secando, & inurendo, ut sanguinis eruptionis periculum euitem. Post amputationem uerò integrè peractam, rursus partes omnes, ad resectionem usque inuro. Primæ autem inustiones sistendi sanguinis gratia fiunt: postremò uerò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè etiam opus sine uisione perfeci, ubi induratus tumor, qui cancrum minetur, in mamma extiterit. Tali enim affectioni amputatio usque ad sanam partem sufficit, cum nullus hic eruptionis sanguinis metus immineat. Sed qualis quantaque sit curatio cancri, ipsi ipsius Aetij ^b audite censuram. Omnino uerò, ait, cancros pectori innatos deplorare oportet, quemadmodum qui in capite, in collo, in humeris, in axillis, & inguinibus eueniunt. Sunt enim insanabiles. Nam præterquam quòd perfectè abscindi nequeant, uerendum est, ne ob nimiam sanguinis eruptionem inter ipsas medici manus, ægra occumbat. Veruntamen, & alia chirurgia est, quæ in staphylomatis excisione uertiur, cuius administrationem Aetius hincè prorsus uerbis recenset. Ad ^c staphylomata, quæ angustam habeant basim, neque malefica sint, actionem eam, quæ *κατὰ σφίγγιν* id est, per constrictionem fieri solet, adhibemus. Accipito duas acus, quarum singulæ duplex filum, idque contortum, æquali prorsus longitudine habeant, deinde ægrum ad pedes tuos collocato, capite ipsius reflexo, ita ut occiput ipsius genibus tuis innitatur. Disparatis posthæc palpebris, per medium staphylomatis fundum, ex supernis deorsum acum transmittito, qua cum ubi detinetur oculus, similiter alteram, quæ geminatum habeat funiculum trajicito, à paruo ad magnum angulum per medium itidem staphylomatis fundum, quo duarum acuum, quæ transmissæ sunt, figura crucem quandam, aut literam græcam X æmuletur. Nam cum paulò obliquior facta fuerit transmissio acus facilius extrahuntur. Deinde incisis filorum principijs, superna duo principia, superno acus principio subijcimus: inferno uerò, inferna, eaque strenue constringimus. Similiter, & obliquæ acus principia connectimus. Hęc tandem constricção optima est, si fiat principijs

b Aetij fer.
16. cap. 44.

c Aet. ferm.
7. cap. 34.

rectis ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Exinde apicem staphylomatis refecamus, sola base, filorum gratia, relicta, ne ijs elapsis humores oculi effundantur, & oculi concavitas amplior fiat. Incidimus autem staphyloma primo quidem compendiarie curationis gratia: Ocyus enim lina excidunt, & exulceratio sanatur, & ægrotus toto medicationis tempore minus doloris sustinet. Nam locus difflatur, neque inflammatio notatu digna accedit. Post incisionem apicis acus extrahi oportet, filis, velut dictum est, constrictis, & tunc lac infundere, aut oui candidum. Munendi supra sunt oculi, & tempora, ex hapsio mollis lanæ, quæ in oui candido, cum rosaceo, aut vino concusso, imbuta fuerit. Postera die fiat fomentum per spongas expressas, & lacte infusas, ouoque lana rursus imbuatur, & applicetur. Hoc faciendum est, donec fila excidant, quibus elapsis, vlcera solidanda, & cicatrice inducenda sunt. Hoc autem genus chirurgicum, incommodis multis obnoxium est, quod ego cum aliquoties adhibuerim, experientia inspexi. Sensus enim, membrana ea, quæ transfigitur, eximium obtinet, quod corneæ membranæ, quæ pars est menyn- gis duræ, & opticum porum obuoluit, ex ea parte continua sit, ideòque maximos doloris aculeos persentiscit. Adauget doloris vim, cum tumoris durities, quæ acus etiam acutissimas in transfigendo retardat, tum ipsa deligationis ratio, quod oculum in cumulum quendam collectum, arcè nimis, & validè comprimat. Sed hæc ludicra sunt, si cum inflammationum vehementia, quæ & palpebras, & oculos occupant, comparentur. His iunguntur deliria, conuulsiones, & cætera malorum turba infestissima. Sed operæ præcium nunc est chirurgiam mammaram uirilium, ex Albuca^a & Aegineta^b audire. Etenim quotiescumque ad eam molis vastitatem mammæ excrescerent, ut aut virilis maiestatis decorem imminuerent, aut noxas quasdam secum adducerent, hanc eorum molestiam, antiqui hunc in modum cum ferro tollere solebant. In superna regione mammæ, lunata ducitur linea, cuius cornua ad papillam conuertantur. Hanc atramento notato, acutissimæ aciei cultello incidito, subsistentem intro adipem ferro leuato, & omnem turgescentiæ tumorem subtrahito. Vulneris oras posthæc adducito, futuris constringito, & plagam linamentis iniectis, ad vulnere rationem, sanitati restituito. Sin verò mammæ, ut in prouectæ ætatis mulieribus, præ adipis exuperantia dependeant, in superiori itidem mammaram parte, ad superioris typum, lunata incisio facienda est, cui altera eiusdem generis, sed minoris ambitus subiicienda, quæ ab illa comprehendatur, & in eius extrema desinat. Earum spatium mammaram magnitudo innuit. His peractis secundum hæc lineas cutis diducitur, & quidquid cutis interiacet acutissimo ferro rescinditur, pinguedinis quantum opus est eximitur, & adductis labris, atque confutis, ad instar plagarum cruentarum, reliquum operis peragitur. Veruntamen miror ego antiquos, tam exiguæ utilitatis gratia, hoc immane operationis genus excogitasse: atque tanto magis miror, quòd aliqui inuenti fuerint, qui haud veriti doloris & incisionis vehementia, sese manibus eorum subiecerint. Etenim^c L. Apronij consularis uiri filius, ob adipis redundantiam eo uastitatis deuenerat, ut moueri loco, haudquaquam posset: hanc incisione detrahente, & corpus immobili onere leuare curauerat. Non præteribo etiam dracunculorum curationem, ex Leonida, referente Aetio,^d quod morbi genus Aethiopibus, & Indis uulgare est; at in nostro orbe nunquam uisum. Audiamus ergo Leonidam. Dracunculi lumbricis similes sunt, aliquando magni, nonnunquam exigui, frequentius in cruribus, quandoque uerò & in musculosis brachiorum partibus consistentes, Aethiopum, & Indorum genti penitus familiares. Mouentur quidem primum sub cute, nihilque molestiæ afferunt, uerum temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, cutisque aperitur, ac dracunculi caput exeritur. Si attrahatur, uehementem dolorem affert, præsertim si nimia uolentia attractus rumpatur. Nam quod relinquitur summopere molestum est. Proinde ne recurrat animal, constringere ualido filo brachium oportet, & quotidie hoc moliri, ut dracunculus paulatim progrediens, constrictione quidem intercludatur, nequaquam tamen abrumpatur. Locus item aqua mulsa, & oleo, in quo absinthium, aut abrotanum, coctum est, aut aliud, quod uermes enecat, irrigandus est. Omnia acria uitanda propter inflammationis periculum. Quod si dracunculus spontè progrediatur, & facile extrahi poterit, nihil

a Albuca. 2.
cap. 47.
b Aegin. 6.
cap. 46.

c Plin. 11. hi.
nat. cap. 37.

d Aet. ferm.
14. cap. ult.

amplius

amplius tentandum. Sin ad suppurationem uertatur, à cataplasmatibus, & aquæ mul-
 fæ, ac oleri rigatione non discedendum est. Facta suppuratione, per longitudinem
 cutis diffecabitur, & dracunculus denudatus auferetur, cutisque linamentis dispa-
 ratur, & reliqua curatio suppuratoria adhibebitur, ita ut animali suppurato, & ex-
 tracto, carnem, & cicatricem ipsi vlceri inducamus. Non absimilem huic iam enar-
 ratae chirurgiæ alteram refert Albucasis, atque in eiusdem ferè speciei morbo,
 quem vermem, seu lumbricum cutaneum, & boni nam ægritudinem ipse appellat,
 patriæ suæ familiarem. Generatur^a vermis hic sub cute, præcipuè in bobus, haud
 adeò magnus. Vniuersum corpus vtro citroque permeat, donec locum quendam
 in cute perrumpat, & egrediatur. Eum præsentem esse, non alias, quàm ex progres-
 su ab uno membro ad aliud aduertitur. Fit ex humorum quorundam putredine, in-
 star serpentum, id est, lumbricorum, & ascaridum ortus. Summopere autem perti-
 mescendus est, quod caput cum petat, & ibi exitum parat, sæpè oculos destruat. Eū
 itaque si velis extrahere, progressionis limites obseruare oportet, & cum innotue-
 rit, infraque supraq; validis viuculis obligare, cutim incidere atque vermem extra-
 here. Sin adeò profundæ carni inhæreat vt eum assequi non possis, cauterium igni-
 tum imposito, & ardore conficito. Vbi verò partes supernas petuerit, supercilium
 funiculis constringendum est, & parte ipsa diuisa, uermis eruendus. Apparet autem
 hanc ægritudinem cum Aeginetæ dracunculo, si non fallor, vel eandem esse, vel
 non multo absimilem. His omnibus, & illam chirurgiæ speciem subiungamus, quam
 Leonidæ, & Antyllo, Aegineta tribuit, & in laxitate scroti administratur. Hanc Pau-
 lus tali pacto, descripsit. Cū scroti^b cutis, aut interiores eius particule laxatur, *ῥάκωσις*
 appellata fit affectio maxime indecora. Leonidas igitur resupinato homine, qd̄ in
 ea superfluum erat, scalpello super asserem, aut durum coriū, quod incidendis subij-
 citur, excidebat orasque vulneris futuris committebat. Antyllus tribus quatuorū
 futuris cutem pertundebat, & acuta forfice, aut scalpello, id, quod prominebat extra
 futuras resecabat, cæterum cruentorum modo persanabat. Par est etiam membrorū
 genitalium, quæ in mulieribus coaluerint, operationem hic adiunxisse, quæ pro cau-
 sarum obturantium diuersitate talis est. Si concretio^c simplex fuerit, tunc recta se-
 ctione per scalpellū, qui fistulis secandis destinatus est, eandem exoluemus. Sin car-
 ne, aut membrana obturentur, adactis hamulis hoc corpus eleuabimus, & eodē scal-
 pello diuidemus, erumpentem sanguinem sedabimus, & ijs quæ cicatricem ducunt,
 vtemur. Porrò phymus in uulvæ osculo pari modo auferitur. Huic confine est alte-
 rum opus, quod in mulieribus fit, dum nymphea, aut cauda, ut vocant resecanda est.
 Nam tantopere^d nymphea quandoque eluxuriat, ut non minimum secum aut mo-
 lestiæ, aut turpitudinis afferat. Quapropter resupinata muliere, quod superfluum est
 nymphæ, uolsellaprehenditur, & scalpello excinditur. Flectenda est profunda se-
 ctio, ne rhyada, id est affectionem fluidam excitemus. Caudam, quam autor uocat
κέρασιον, ab osculo excretio est carnea, quàm instar nymphæ etiam adimere oportet.
 Porrò in generis huiuscè operationibus sanè molestæ sectiones sunt, & non exi-
 guo cum periculo coniunctæ. Præter enim quòd partes illæ satis nobiles sint, & sen-
 su, quàm aliæ, magis præstantes, quod titillatio ostendit, sanè ingens affluentium
 humorum copia proruit, & excrementa impetuose eò feruntur, quorum erosione,
 & inundatione fit, vt partes hæ, non sat accuratè contrectatæ foedissimas erroris
 notas post se relinquunt, velut rhyadicos affectus, aut fistulas, aliasque ægritudines
 permultas, quas locismuliebribus, aut irritatis, aut debilitatis accidere videmus.
 Sed ad ea, quæ adhuc supersunt, nosmet conferamus, quæ scilicet ad empyematum
 inuentionem, & hydropicorum pertusionem spectant, operationes certè ambiguas,
 & nõ leui cruciatuum oestro exagitatas. Vtramque ex Paulo Aegineta ascribemus.
 In purulentis^e igitur conuenit ferro candenti crustas excitare. Vnam inter clau-
 culæ compagem, cute sursum educta. Duas exiguas iuxta mentum, sic ut ab arterijs,
 quas carotidas vocant, abscedamus. Duas itè super mammillas infigemus amplio-
 res, inter tertiam costam, & quartam, alias duas inter quintam, & sextam paulò ad
 posteriora reclinantes. Aliam per medium pectus. Rursus aliam supra os ventricu-
 li. Tres tandem à tergo inuremus, unam, quidem per medium dorsum, at vtroque è
 latere singulas, quæ eam in medio altitudine excedant. Alij ut tradit Leonidas, mu-
 cronatum

a Albuc. 2.
cap. 94.

b Paul. Aeg.
6. cap. 67.

c Aegin. 6.
cap. 72.

d Aeg. 6. cap.
20.

e Aegin. 6.
cap. 44.

cronatum ferrum, & candens per medium costæ spacium adegerunt, quo loci ab-
 scessus esset, & vsque ad puris sedem ustionem moliti sunt. Nonnulli transuersa li-
 nea inter quintam, & sextam vertebram ducta, & cute paulum obliquè diuisa, dein-
 dè membrana, quæ costas succingit pertusa, pus excreuerunt. At hi cum illis, qui fer-
 ro ad inum adurunt, aut statim mortem inferunt, uitali spiritu una cum pure con-
 fertim euacuato, aut fistulas insanabiles reddunt. Altera chirurgia fit in hydrope,
 atque saltem in ea morbi specie, quàm ascitem uocant. Nam ex autoris sententia
 cæteris hydropis speciebus hæc operatio minimè conuenit. Est autem talis. Ere-
 ctum statuamus hominem, sin minus in sellam cum collocabimus (nam alias opus
 recusandum est) uidebimus postea, ut ministri, qui à tergo steterint, tumorem mani-
 bus comprimant, & ad pectinem propellant. Hos accepto scalpello acuto, aut uenæ
 incisorio, siquidem à partibus circa intestina hydrops obortus sit, iuxta umbilici
 perpendiculum, tribus sub ipso digitis, abdomen ad peritonæum usque diffecamus.
 Si hepar primariò affectum sit, ex sinistris umbilici partibus: si verò splen; a dextris
 incidimus. Non enim ea pars, in quam æger decumbit, attingenda est. Cute autem,
 quæ membranæ incumbit, instrumenti acie remota paululum supra priorem se-
 ctionem, & ipsam peritonæi tunicam secamus, donec ad uacuum locum scalpellus
 penetrauerit. Fistulam æneam, ad calami scriptorij similitudinem, per abdominis,
 & peritonæi sectionem demittimus, humorem moderatè pro uiribus educimus,
 quod ex pulsu cognoscemus, & educto calamo effluxum ipsum sistimus. Cohibetur
 autem quamprimum ex sese, recurrente aqua, & inania spatia complente. Sed se-
 curitatis gratia linamentum intortum, per solam abdominis fissuram infigimus, &
 reclinato, & refocillato homine, die postera, rursus humoris quantuluncumque
 euacuabimus, atque ita consequentibus diebus, & restaurando, & educendo per ui-
 ces, rem agemus, donec quàm minimum ipsius aquæ superfuerit: Extractionem ue-
 rò aceruatim factam summa prudentia declinabimus. Multi enim ex imperitia cum
 benè se agere rem existimarent, una cum humore, & uitam eduxerunt. Cæterum
 qui magis securitatis rationem habent, illi modicè saltem ex humore euacuant,
 quo uires aliquantisper à pondere leuentur, & reliquum per medicamenta, quæ
 aquam subducunt, per arenam, per solem, per sitim, & per siccantia alimenta confi-
 ciunt. Quin, & ustione quidam usi sunt, & in stomachum, in hepar, in splenem, in
 inum uentrem, & umbilicum, quinque crustas excitarunt, alij quidem ferreis, te-
 nuibusque cauterijs, alij per iscas appellatas (sunt autem iscæ spongiosa quædam
 corpuscula in quercubus, & nucum regiarum arboribus, quas barbari magis in usu
 habent) alij uerò alijs huiusce generis instrumentis. Omnes autem παρακέντησι
 seu pertusionem abhorruerunt. Præceptis enim ac difficillima hæc est operatio,
 quamuis non ad eò molesta, cum eo tempore, quæ partes perforandæ sunt, fere to-
 tius corporis uires, tam animales, quàm naturales collapsæ sint. Quare rarò admo-
 dum, aut nunquam hoc opus salutare esse constat. Cæterum omnes hæc chirurgiæ,
 quas hucusque recensuimus, ut iudicium de ijs simul contexam, & summis pericu-
 lis coniunctæ, & ingentibus dolorum tormentis, maximopere infestæ sunt. Tra-
 ctant enim partes eas, quæ aut primatum in corpore nostro obtinent, aut sensum
 quam exquisitissimum habent, quarum nulla tantam uim curandi, & uehementiam
 sustinet, quin in manifestum uitæ discrimen ægros adducat. Ille enim eas functiones
 obeunt, quibus saluis animalis uita consistit, & quibus euersis eadem intercidit.
 Itaque leue est, in tam atroci, & abhorrendo curandi genere, quod actionum teno-
 rem corrumpat, & quæ operationum omnium præstantissima est, & extrema, ad
 quam ceteræ referuntur, uitam ipsam nobis eripiat. Sic reliquæ partes, quibus tan-
 tum inest sentiendi acumen non tam leniter contrectari possunt, quin è uestigio of-
 fensas suas ipsi sensuum principi cerebro communicent, quibus indè alio transla-
 tis, & toti corpori, ob mutuum consortium impertitis, dolores summos, ingentes
 distensiones, & alia symptomata, quàm atrocissima exoriri, uelut deliria, & ad ex-
 trema vitam nostram deduci necesse est. His addo, & cæteram malorum turbam,
 certè infestissimam, graues hæmorrhagias, crudeles gangrænas, uehementes inflam-
 mationes, uellicantia ulcera, quibus uel omnibus, uel aliquibus ij obnoxij sunt, qui
 has operationes antiquorum, tam sæuas, tam immanes non aspènantur. Quo in
 loco,

loco, & illud ponendum est, quod operatio eorum morborum, non adeò cita sit, & momentanea, sed lenta nimis atque diuturna, vt multoties, antequam absoluta fuerit, in medicorum sinu ægros succumbere, & animam, quam saluam esse cupiebant, reddere contingat. Quare dictas ob causas nostra tempestate has manuum operationes penitus desueuisse affirmare ausim, quod uerendæ nimis, & cum præfenti exitio coniunctæ sint, quas tamen non urgente solum necessitate, sed leui etiam, ut uidistis, emolumento sic suadente, adeò truces, adeò infestas, adeò perniciosas, ueteres illi, atque in medicina principes, ad extirpandos morbos arcessuerunt.

C A P V T V I G E S I M V M P R I M V M.

Anacephaleosis chirurgicarum operationum, quæ iam in usu sunt.

DOSTQVAM hætenus igitur operationes illas enarrauimus, quæ aut desierunt prorsus, aut rarò admodum usurpari solent, reliquum est, ut, & alias, atque iam dictis proximas annectamus, quorum quidem usus frequentior est, non tamen usque tutior, ut earum impetus, & offensas quandoque minimè reformidemus. His enim prius perspectis, & cum superioribus collatis, hoc nostrum de curtis negocium, neque exitiale esse, neque cum sæuis cruciatibus, ut multi dicunt, coniunctum uidebimus, quin imò mitissimum, & saluberrimum, neque usque adeò diuturnum, ut hac de causa cæteris chirurgiæ actionibus, uel comparandum, uel etiam, meo iudicio, anteponendum sit. Obseruabimus autem iam institutum orationis typum, ut eas operationes ex præfatis fideliter exceptas ascribamus, & quid obseruatione dignum nobis uisum fuerit absque dolo malo significemus. Sed quæ frequentius aggrediuntur medici chirurgiæ genera, hæc ferè sunt: polypi extractio, ægri-lopis, & asperæ arteriæ incisio, condylomatum, uaricumque excisio, membrorum amputatio, foetus mortui, & secundarum extractio, euiratio, & ramicum omnium, atque calculorum sectio. Nunc igitur ad polyporum curam accedamus. Postquam sederit æger aduersus solis radios, tunc naribus sinistra manu explicatis, satham ad id factam, instar myrtacei folij, acutam immittamus, & orbiculatim polypum ipsum, aut carunculam incidimus. Illic autem ferramenti aciem imponimus, ubi naribus coaluit. Posthæc instrumento, in oppositum conuerso, manubriolo succisam ipsius carunculam foras eximemus. Quicquid uerò reliquiarum polypi superfuerit, id acie alterius cultelli rasorij, cum tensione, cum agitatione, cum rasura ualenti auferemus. At si portio carunculæ ad huc subsistat, ossibus cribrosis, & summis naribus appensa, quæ instrumentorum aciem effugerit, illam submo uere enitemur, & penitus excindere funiculi cuiusdam opera. Linum igitur crassum mediocriter, funiculi instar, duorum trium uè digitorum longitudinis, in nodos constrictum, per specilli foramen, quod duplicem cuspidem habeat, transmittemus, alterumque extremum specillo per nares sursum ad meatus colatorios inferemus, quod per palatum, & os ubi eiectum sit, utraque manu extrahimus, ut ita ex nodorum affricione carunculæ illæ dissecentur. Funiculari deinde linamento, meatum diductum continemus, & post triduum pastillo Musæ, & consimilibus, reliquias absumimus, locumque exiccamus. Alia item est polyporū curatio, sed eorum, qui maligni sunt, & contumacissimi, quos ferris candentibus inustos consumi necesse est. Sed sæuissimos certè, atque toleratu difficiles dolores, hoc genus chirurgiæ mouet, ob narium præcipuè tunicam, cui acerrimum sanè, & exactissimum sensum natura indidit. Nec illud non uehementer iniquum est, quod operatio hæc sæpius repetenda est, denuoque partes nouis cruciatibus conficiendæ, cum neque una, neque altera uice, quantum satis est, iam dictæ carnes excindi possit. Qua de causa, & humores copiosi affluunt, & partium, quæ circumstant, uirtus maximè concutitur, & labefactatur. Sic uix aut penitus non prohibere medicus poterit, quin semper huius mali radices repullulent, & nouis malis, noua tormenta addant. Pertimescenda autem est summo opere,

impetuosa

impetuosa sanguinis eruptio, cum aut uasa nasi recindimus, aut basin ipsam dissecamus, qua narium parietibus polypus adhærens, alimentum ex uicino alliciebat. Sed uarices secundum Aeginetam hoc modo exciduntur. Sunt uerò ^a uarices uenæ quædam dilatata, aliquando in temporibus, aliquando in ima uentris parte sub umbilico, nonnunquam etiam circa testiculos, sed maximè in cruribus. Si ergo uarices crura infestauerint, ab inferiori femoris regione, ubi etiam origo ipsorum magna ex parte constat, curationem aggredimur. Inferius enim in plures distributi propagines difficiliter contrectantur. Loto igitur tumore, funiculum superiori femoris regioni circundamus, iubemusque ut æger obambulet. Repletam exindè uenam atramento notabimus, iuxta uaricis situm ad trium digitorum paulouè amplius spatium, & ægro decumbente crura illius extendemus, alterumque funiculum supra genu iniiciemus. Sic elata in tumorem uena scalpellum adigimus, qua atramenti nota est, tam altè, ut cutem dumtaxat penetret, ne uenam quandam offendamus. Oras vulneris hamulis deducimus, & inflexo cultro, quo in ramice aquoso utimur, membranas excoriamus. Postquã igitur uenam hoc pacto explicauerimus, soluemus ligamenta femoris, & uase per cauum hamum suspenso, cum duplici lino acum subiiciemus, lina que nodis prius implexa amputabimus. Scalpello deinde per medium uenam incidemus, & tantum sanguinis detrahemus, quantum nobis postulare usus videbitur. Tum partem uasis superiorem constringimus, & sanguinem, qui in cruri est, eo eleuato, reliquum manibus exprimimus: infra rursus uas illud deuincimus, & id uenæ, quod inter uincula interiacet, uel abscissum tollimus, uel manere concedimus, donec sua sponte una cum funibus excidat. Vulnus uerò siccis linamentis opplebimus, & splenium, quod oleo, & uino madeat iniiciemus, illitoque linteolis, quod pus moueat, medicamine eandem partem per sanabimus. Sed huic Aeginetæ sententiæ & Celsi chirurgiam in hoc opere causticam adijciamus. Vena omnis, ^b quæ noxia est, aut adusta tabescit, aut manu exciditur. Si recta est, si quamuis transuersa, attamen simplex, & modica, melius aduritur. Si curua est, & uelut in orbem quosdam implexa, pluresque inter se inuoluantur, uilius est illam eximere. Adurendi ratio hæc est. Cutis super inciditur, tum patefacta uena, tenui, & retuso ferramento, eoque candente modicè premitur, uiciturque, ne plagæ ipsius oræ adurantur, quas hamulis reducere faciliè est. Id interpositis fit ferè quaternis digitis, atque per totum uaricem, quibus tandem medicamenta adustis conuenientia imponuntur. Sed cum eorundem uaricum excisionem idem Celsus referat, itaque, & hoc chirurgiæ genus, illi superiori, quod ex mente Pauli traditur, nunc etiam subijcere statuimus. Cutis ergo super uenam primo inciditur, cuius oræ hamulo excipiuntur. Tunc undique scalpello à corpore diducitur, caueturque, ne inter hæc ipsa lædatur. Huic hamulus retusus subijcitur, & interposito ferè, ut supra, spatium, idem, quod prius dictum est, & hic perficitur. Quorsum uerò tendat uena, id hamulo extento faciliè deprehenditur. Vbi iam idem, quacumque uarices sunt, factum est, adducta uno in loco per hamulum uena prociditur, deinde qua proximus hamus est, attrahitur, & euellitur, ibique rursus abscinditur. Atque sic undique uaricibus ipsum crus liberamus. Tum oræ plagarum committuntur, & super emplastrum agglutinans iniicitur. Sed quis uestrum non uidet, quàm tædiosa sit hæc Celsi operatio, quàm difficilis, quàm molesta? Cutim enim tanto ductu cultro aperire, diducere, uarices expedire, attollere, deligare, præcidere, quo pacto quæso id sine insigni dolore, & molestia non fiat? Itaque ob tormenti huius sæuitiam, C. Marius fortissimum uirum, cum in crure altero hanc operationem tolerasset, hoc remedij genus in altero recusasse legimus. Etenim dum medicus alterum crus incidere uoluit, hoc, ait, remedium doloribus istis indignum est. Maluit igitur uir malorum tolerantissimus potius ferre morbum, quam eam curationis crudelitatem adhuc semel experiri. Sed nunc ex eodem Celso, & condylomatam chirurgiam lubet addere, quæ ipsa quoque non absque acerrimo dolore conficitur. Tubercula, quæ condylomata appellant, ubi induruerunt hac ratione curantur. Aluus ^c ante omnia ducitur. Tum uolsella tuberculum apprehensum iuxta radices exciditur. Quod ubi factum est, sequuntur, eadem, quæ supra post curationem, adhibenda esse proposui. Tantummodo si quid increscit, squama æris id coercendum est. Sic

^a Aegin. l. 6.
cap. 82.

^b Cels. lib. 7.
cap. 31.

Plutarchus in
uita Marij.

^c Cels. lib. 7.
cap. 30.

etiam venarum ora, quæ sanguinem pendunt, tolluntur, ubi sanguini, qui effluit, sanies adjicitur. Alius acrius ducitur, quo magis ora promoveantur, eoque fit, ut omnia uenarum capitula quasi conspicua sint. Tum si capitulum exiguum fuerit, basemque tenuem habeat, astringendum est lino paulò supra, quam ubi cum ano committitur. Imponenda etiam spongia aqua calente, donec libeat. Deindè aut ungue, aut scalpello supra modum id exulcerabitur. Quod nisi factum sit magni dolores subsequuntur, interdum etiam yrinx difficultas. Si id maius est, & basis latior, id hamulo vno aut altero excipiendum est, paulumque supra basim incidendum, neque relinquendum, quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum. Id autem is consequitur, qui nec nimium, nec parum hamos ducit. Qua postea incisum est, immitti eò acus debet, infraque eam lino capitulū alligari. Si duo tria uè fuerint, unumquodque primum curandum est: sin plura, nō omnia simul, ne eodem tempore vndiquaquam teneret cicatrices existant. Si sanguis profluet, excipiendus est spongia, deinde linamentum imponendum & vngenda femora. Interpositis quinque aut sex diebus, aurichalcino specillo linamenta educenda, & si capitula simul non exciderint, tunc digito nostro promenda sunt. Sed his iam dictis ægyptopis chirurgiam aggredior. Prætereo autem eos ægyptopas, qui ferè carcinomata sunt, quibus mederi periculosum est, quique mortem nonnunquam accelerant. Sic eos, qui ad nares tendunt, curare superuacaneum est, neque enim sanescunt. Illis tamen, quorum vitium est in oculi angulo, licet adhiberi possit curatio, nemo tamen non nouit, quod difficultatibus res implicita sit, & angustijs. Nam quanto foramen angulo propius est, tanto operatio molestior est, cum regio admodum arcta sit, in qua uersari manum artificis necesse est. Sed expedit audire quidnam mali coniungatur. In primis ^a hamulo summum foraminis excipiendum, & totum illud cauum, sicuti in fistulis præceptum est, vsque ad os excidendum, oculoque vicino, & cæteris partibus bene obtectis, uehementius os ferramento adurendum est. Quod si iam carie exesum fuerit, quo crassior squama abscedat, quidam adurentia imponunt, ut chalcanthum, uel chalcitidem, uel æruginem rasam, quod, & tardius, & non idem efficit. Adusto osse eadem sequitur, quæ in cæteris uisibus curatio. Sed periculosior multò ea chirurgia esse uidetur, cum arteriam a speram urgente necessitate incidimus. Etenim chirurgicorum præstantissimi, ut ait Paulus, hanc quoque administrationem literis prodiderunt. In synanchicis, ^b ergo hanc operationem improbamus, in quibus omnes arteriæ, & pulmo affectus est. Tum enim præcisio inutilis est. Ore autem, & mento inflammationem patientibus, aut etiam tonsillis a speræ arteriæ os operientibus, incolumi sanè arteria, ratio est sectione uti, quo periculum suffocationis euitemus. Igitur infra caput arteriæ manum adigimus, ita tamen, ut tres quatuor uè circulos eius transiliamus, & partem illius scalpello pertundimus. Totam diuidere non securum est, cum quod locus hic excarnis sit, tum quia uasa non procul delitescant. Itaque inclinato egri capite retrorsum, ut arteria sit in conspicuo, transversam lineam incidimus, ducentes ipsam inter duos circulos, ne, qua cartilaginem, sed membranam, quæ orbes illos connectit discindamus. At si meticulosior quis in agendo fuerit, hamulo prius cutem eleuatam diuidet, deinde ipsi arteriæ incidens, uasis, si fortè occurrant, omissis, lineam ducet. Atque hæc Antyllus habet, conijciens inde arteriam scalpello pertusam esse, quod spiritus cum murmure quodam, & sonitu per eam erumpat, & quod ipsa uox quam primum intercidat. Vbi verò de strangulatu metus non aderit amplius, tunc oras plagæ renouabimus, & mox futuris commitemus. Solam tamen cutim citra cartilaginem conluemus, & appositis ad curationem præsidijs utemur. His verò omnibus par est, nisi fortassis sæuitie superior, ramicum chirurgia, cum aquosique, carnosique, & tophacei, tum uaricosi, flatuosi, intestinorumque, ac eius, qui ad inguina consistit, quorum omnium operationem, ex Paulo Aegineta, huc adiungemus. Incipiemus autem ab hydrocele, quam hac ratione contrectari conuenit. Denudata ^c pili pube, & scroto, supinum hominem supra scamnum reclinamus, & natibus linteum multoties implicitum, quemadmodum scroto spongiam magnam subiicimus. Nos ex sinistris ægri se debimus, ministrum, ad dexteram illius sistemus, iubebimusque, ut in alteram partem distendat pudendum, & abdomen uersus scroti cutem extrahat. Eundem

acce-

^a Cels. lib. 7.
cap. 7.

^b Aegin. l. 6.
cap. 33.

^c Aegin. l. 6.
cap. 62.

accepto scalpello diuidemus. Exordiemur autem à medio secundum longitudinem, & propemodum ad pubem usque sectionem recta faciemus, non multò ei lineæ ablimilem, quæ scrotum interfecat. Progrediatur autem diuisio, & ad rubicundam usque tunicam penetret. Si verò in supergenita humor hæreat, ex ea parte, qua tunicæ apex protuberavit, diuisionem moliemur. Incisa labia per hamulum diducemus, pelliculas eas, quas *δάρτρος* appellant, herniarum cultello, & scalpello detrahemus, rubicundam tunicam scalpello, quo venæ incidi solent, mediam dissecabimus, illa maximè in parte, qua testiculo minimè connectitur. Humorem totum aut maiori ex parte educimus, partemque rubicundæ tunicæ tenuissimam per hamulos educimus, post quæ ex Antylli præcepto, futuris, & cruentorum vulnerum medicatione vtimur. Si verò cutis putredinem, aut aliam affectionem subierit, tunc uasis, quæ cum cremastere coniuncta sunt, per laqueum exceptis, cremasterem incidimus, & testem eximimus. Postea immisso specilli capite, deorsum ad scroti finem, eundem per specillum attollimus, atque sectionem acuto scalpello facimus, vt sanguinis gumi, & pus, tamquam per canalem, eodem excernantur. Si verò ustio nobis arriserit, omnia equidem administrabimus, quæcumque uel ante chirurgiam hanc, uel post eam, uel in ea relata sunt, hoc saltem relicto, ne ferro secemus, aut denudò sub humoris effluuium, culeum incidamus. Decem itaque aut duodecim ferramentis, quæ literam græcam *r* referant, ijsque ignitis, & duobus gladiolis, primum quidem scrotum per gammata medium inuremus, & scalpello, uel hamulo cæco membranas excoriabimus, cauterioque cultellari, aut ensiformi dissecando inuremus. Tunc rubicundam tunicam, quæ albore, & densitate facile cognoscitur, illius cauterij, quod *r* refert, acie perurimus, aquam excernimus, totumque, quod denudatum est, distentum hamulis cauterio cultellari auferimus. In hernia autem aquosa vinctum, vt prius, ægrotum reclinabimus, & simili pacto sectionem faciemus. Et si quidem testis agglutinatus carni vitium fecerit, ante omnia pelliculam, & membranam dissecamus, testemque ab hinc extensum, una cum rubea tunica educimus, & cremasterem à cæteris uasis discernemus. Hæc quidem astringemus, & cremasterem dissecabimus, ac concretum cum carne testem, velut alienum eximemus. Si verò circa ^a aliquam tunicam, aut uasculum caro concreuerit, diuiso scroto, & subie-

a Aeg. lib. 6.
cap. 63.

ctis carni pelliculis, quicquid carnosum est auferemus. Sic tephacei ramicis, cum eadem scroti loca occupet, eandem etiam, cum sarcocoele, curationem esse nemo ambigit. Sed hætenus trium herniarum manuariam operationem expediuimus, quæ hernia uaricosa sequitur. Hanc sic operando tollimus. Post ^b commodam col-

b Aegin. 1.6.
cap. 64.

locationem, contrectato scroto cremasterem ad infernam partem detrudimus (est autem cognitu facilis, vt qui tenuior sit vasis, renitens atque solidior, quique contrectatus doleat, & ad colem consistat,) vasa verò cum per nostros digitos, tum ministri scroto apprehendimus, ijsque distentis obliquam aciem scalpelli contra ipsas, in cutem fortiter adigimus. Subiectas partes infixis hamulis excoriamus, vasa denudamus, ac quemadmodum in uasorum exsectione, & arteriarum dilatatione præceptum est, duplici filo acum traicimus. Tum ansas fili secabimus, & ad primam, alteramque varicis extremitatem vasa illaqueabimus, lineamque rectam in medio incidemus. Posthæc sanguinem, qui coierat educimus, & tandem suppurando affectis locis medemur, quo vna cum vasis laqueorum vincula sponte procidant. Porrò flatuosæ herniæ eadem est incisio, quæ uaricosæ fuit, singulis nempe venis exceptis, & filo obligatis. Cæterum ubi ex prolapsu intestini ramex inciderit, hoc modo illum tractabimus. Resupinato homine iuxta ^c inguina per ministrum

c Aegin. 1.6.
cap. 65.

cutem eleuabimus, & lineam transversam incidemus, ut in angiologia dictum fuit. Nonnulli tamen rectam lineam ducunt. Diuisionem defixo hamulo explicamus, quæ testiculum retractum mensura adæquet. Tot hamulos rursus per cutim quartam transmittimus, quod vulneris magnitudini sufficiant, & membranas cum pinguedine vel cultro, vel hamulo cæco excoriamus, atque scalpello præcidimus. Sic detecto vndique peritoneo, ad posteriorem scroti partem indicem demittimus, inter peritonæum, & darton membranam, & posteriorem connexum soluimus, quarum extremitatem dextra manu ad interiora scroti, quemadmodum sinistra æquè peritonæum retrahimus, & una eum rubea membrana testiculum ad diuisio-

nem adducimus. Testem uti eleuet ministrum iubebimus. Ipsi verò simul atque posteriorem annexum cum rubea membrana totum exoluerimus, nunquid aliqua in testini inuolutio, in tunica erythroide persistat, digitis explorabimus, eamque deorsum ad uentrem propellemus. Tum ad peritonæi terminum, qui diuisionem respicit, bonæ magnitudinis acum, cum lino geminato, per medium traicimus, & linis succisis quatuor faciemus capita, quibus vicissim ex utraque parte *κατὰ χιασµὸν*, id est literæ græcæ. X. figuram circunvolutis, membranam uehementissimè constringemus, & commissis principijs grauitèr innectemus, ne ullum ex nutrientibus uasis alimentum suppeditet, unde vel inflammatio, uel aliquod simile suboriri possit. Alterum adhuc vinculum, quod ad minus duorum digitorum spatium à priori dissideat, inijcimus, & eam membranæ partem, quam ad digitum magnitudinem, inter uincula liberam reliquimus, hanc circum circa totam refecamus, atque simul etiam testem auferimus. Tandem parabimus emissarium, & ut in aquosa hernia diximus, lemnisco prius inserto, quod superest negocij absoluemus. Nouimus autem quosdam non ineptos homines, qui membrana erythroide excisa, candentibus ferris extremum ipsius inusserant. Hoc ob erumpentis sanguinis metum, à veritate haudquam absolum est. Hæc itaque intestinalis, ut vocant, ramicis administratio est, cui & illam subijciemus, cum intestina ad inguina delapsa protuberauerint. Postquam^a ad tres digitos, circa tumida inguina, transuersim cutis incisa, & pelliculæ una cum pinguedine, exemptæ fuerint, qua parte inguina fastigiantur, per medium peritonæum specilli caput adigimus, atque hoc pacto efficiemus, ut intestina in profundum, atque in locum suum remeant. Qua verò peritonæi partes eminent, illic eas futuris cõmittimus, & specillum extrahimus. Non tamen membranam eam recidimus, nec testem uel quicquam aliud eijcimus, sed plagam præfidijs cruentis persanamus. Quoniam verò iunioribus magis probatur vstio, itaque non præter institutum nostrum, & eandem trademus. Igitur post moderatum motum, æger tussiat violenter, & cum retentione spiritus ventrem intendat, ut tumor circa inguina manifestius appareat. Huius locum in triangulum vel atramento scriptorio, vel collyrio circumscribimus, lineam transuersam per inguina sursum ducimus, & signum per trianguli medium imprimimus. Reclinato autem egro in mediam notam candens ferrum demittimus, primum quidem clauatum, deinde verò ad trianguli costas cauteria gammata, & totum tandem triangulum laterculari ferro aut lenticulato adæquabimus. Interea, uero ministrum, ut saniem extergat, per totam vstionem præcipiemus. Fiat autem vstio hæc tam altè, quousque in his, qui habitu moderato sunt pinguedinem attingamus. Id haudquamquam in macilentis obseruabimus, ne membranas offendamus, ut neque in crassioribus, & pinguioribus, ubi vel ante iustam incisionem pinguedo apparet. Quod igitur artificiosa quædam coniectura nobis persuaserit, id saltem pro modulo conficiemus. Sed hæc omnia chirurgiæ genera, ex antiquorum mente, in hernijs curandis relata, nunquid non sæuis cruciatibus iunguntur? non ne ægros ad certam perniciem adducunt? Nequeunt enim principes, & illis adherentes particulæ, ut sunt testes, & quæ testibus adiacent, membranea omnes natura, absque maximo, & intolerabili dolore secari, excoriari, inurri: suntque iam dictæ operationes exitio proximè, ut eos, qui has subituri sint, ad mortem rapi merito censeamus, & uel pillonibus iam iam exportandos concredi. Quid enim aliud vult gentium quarundam solennitas, quibus in hac operatione visum est, ut publicis preces indicant, & ægrum rebus suis prius dispositis, ac si iam animam agat, consolando, & hortando instruant. Quid quod tabulis communibus ab necis iniuria medicum liberent. Quid? quod nec artifex ipse, nisi solenni cum testatione ad ægrum ac quasi deploratum accedat. Sed nosmet conferamus ad alia opera, non minus quàm cætera, grauiam certè, & perniciosam, quorum una est partium amputatio, quam par est sic administrari. Extremis^b partibus putrefactis, velut manu, vel pede, ita ut etiam ossa corrumpantur, antequam ad resectionem accedamus, primum corpora ossibus circumsita incidenda sunt. Verum quoniam hoc primum agimus, deinde longiori tempore cum ferra sectionem adhibemus, atque periculum est, ne sanguinis eruptio sequatur, proinde rectè Leonides, non omnia protinus corpora præscindit, nisi penitus putrefacta fuerint, sed eam partem, ubi neque mul-

tas,

^a Aeg. lib. 6.
cap. 66.

^b Aeg. lib. 6.
cap. 84.

tas, neque magnas uenas, aut arterias esse putat. Igitur celerrime ad usque ossa primum dissecat, & ferra, quam citissimè os ipsum deturbat. Sed partibus secandis circumdat antea panniculum lineum, easque paulò supra quàm sectio facienda est, constringit arctius, ut sensus aciem retundet, quominus doloris ex vehementia ferri accidat, atque ut uenis compressis haud magna in copia sanguis proruat. Atque tunc resecto reliquo ignita cauteria, ualis ad mouebimus, sanguinemque obligatione, ut conuenit, supprimemus, cæterisque ea ratione, qua pus mouendum est, medebimur. His tamen, & eam operationem adiungemus, quæ ex utero emortuos foetus excutit, & ut Celsus refert inter omnium difficillimas actiones medicas non immeritò connumeratur. Nam, & prudentiam summam, & actionem temperatissimam desiderat, & maximum vitæ periculum secum affert. Oportet ergo ^a ante omnia re-

supinam mulierem transuerso lecto sic collocare, ut feminibus ipsius ilia comprimantur, quo fit ut, & imus uenter in conspectu medici sit, & infans ad hos uulvæ compellatur. Hæc partu emortuo id comprimit, & ex interuallo paulatim dehiscit. Hac occasione ut utatur medicus, inuncta manu, indicem primum debet inserere, atque ibi continere, donec iterum os aperiat: rursusque alterum digitum immittere, & per eamdem occasiones alios, quousque tota manus intro recipiatur. Ad cuius rei facultatem multum confert, & magnitudo uulvæ, & uis neruorum eius, & corporis totius habitus, & mentis robur, cum præsertim nonnunquam, & duæ manus inferri debeant. Pertinet etiam ad rem quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis: neque dum inflammationem cæpisse, sed recenti re protinus, medicinam adhibuisse. Nam si corpus iam intremuit, neque dimitti manus, neque educi infans, nisi ægerrimè poterit, sequiturque sæpè cum vomitu, & cum tremore mortifera neruorum distentio. Verum intus emortuo corpori iniecta manus, protinus habitum eius sentit. Nam aut in caput, aut in pedes conuersum est, aut transuersum iacet, ferè tamen sic, ut vel manus eius, vel pes in propinquo sit. Medici verò propositum est, ut eum manu dirigat, vel in manus vel in pedes, si fortè aliter compositus est; ac si nihil aliud est, ut manus vel pes apprehensus corpus rectius reddat. Nam manus in caput, pes in pedes eum conuertet. Tum si caput proximum est, immergi debet uncus undique leuis, breuis acuminis, qui uel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti arctè iniicitur, deindè attractus infantem educit. Nec tamen foetus his quolibet tempore extrahatur, quod compresso vulvæ ore, si id tentatum fuerit, eoque renitente infans abrumpitur, & in os vulvæ acumen unci delabitur, ex quo neruorum distensio, & extremum mortis periculum consequitur. Igitur compressa vulua conuiescere, hiantè leuiter attrahere oportet, & per has occasiones paulatim eum adducere. Trahere autem uncum dextera manus debet, ut & infantem sinistra imposita, eumque simul dirigere. Solet etiam euenire, ut infans humore distentus, tetram odoris foedi saniem in se contineat: quod si tale est, corpusculum indice forandum est, ut effuso humore extenuetur; tum id leuiter per ipsas manus recipiendum. Nam facile iniectum uncum corpusculum molle remittit, in quo quid periculi sit, supra dictum est. Sed in pedes quoque conuersus infans non difficulter extrahitur: ijs enim apprehensus per ipsas manus commodè educetur. Si verò transuersus est, nec ullo modo dirigi potuit, iniiciendus est alæ uncus, paulatimque attrahendus. Hac ratione ferè ceruix replicatur, retròque caput, ac reliquum corpus spectat. Remedio est ceruix præcisa, ut separatim utraque pars auferatur. Id unco fit, qui sit similis priori, & in interiorem tantum partem per totam aciem acuat. Tum id agendum est, ut ante caput, deindè reliqua pars dematur. Nam ferè maiori parte extracta, in uacuum vuluam caput delabitur, quod sine summo periculo extrahi nequaquam potest. Si tamen id incidat, iniecto mulieris ventri duplici panniculo, homo nõ imbecillus, & imperitus à sinistro latere assistat, & imo ventri duas manus imponat, altera que alteram comprimat, quo fit, ut caput ad uulvæ os compellatur. Id eodem pacto, quo supra positum est, homo extrahitur. At si pes alter iuxta repertus est, alter retrò cum corpore est, quicquid protractum est, paulatim abscindendum est. Et si clunes os uulvæ urgere coeperint, iterum retropellendæ sunt, & conquisitius pes eius adducendus. Efficiunt etiam aliæ difficultates, ut qui solidus non exit, concisus eximi debeat. Quotiens autem infans protrahitur, tra-

a Cels. 7.ca.
29-

^a Celsi lib. 7.
cap. 26.

dendus statim ministro est. Is eum manibus supinis sustinere, attrahere autem medicus sinistra leuiter vmbilicum debet, ita tamen ne abrumpat, dexteraque eum sequi, usque ad eas, quas vocant, secundas, quod velamentum infantis fuit. His vltimis apprehensis, membranulas, venulasque omnes eadem ratione à vulua manu diducat, totumque illud extrahat, & si quid intus remaneat concreti sanguinis, etiam educat. Tum compressis in unum feminibus, collocanda est mulier conclauis, quod modicum calorem sine vilo perflatu habeat, talisque sit in cæteris curatio, qualis in inflammationibus, & in vulneribus, quæ in locis nerueis existunt, adhibetur. Atque hæc est emortui foetus una cum secundinis, extractio. Huic omnium chirurgicarum operationum apex, & summa, nempe calculosorum sectio annectitur, cuius administrationem, ut declaremus, verba Celsi, & sententiã referre lubet. ^a Ad calculorum excisionem festinare, cum præceptis sit, nullo modo conuenit, ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio, id experiendum est, sed solo vere, atque in eo corpore, quod iam nouem annos, nondum quatuordecim excesserit, & si tantum mali subest, vt neque medica mentis uinci possit, neque etiam trahi posse videatur, quin ad spatium exiguum interimat. Non quo non interdum temeraria medicina proficiat, sed quò sæpius vtique in hoc fallat, in quo plura, & genera, & tempora periculi sunt, quæ simul cum ipsa curatione proponam. Igitur vbi vltima experiri statutum est, ante aliquot diebus victu corpus præparandum est, vt modicos, vt salubres, vt minimè glutinosos cibos assumat, vt aquam bibat. Ambulandi verò inter hæc exercitatione utatur, quo magis calculus ad vesicæ cervicem descendat, quod an inciderit, digitis quoque demissis cognoscitur. Vbi eius rei fides est, pridie is puer in ieiunio continendus est, & tum loco calido curatio adhibenda, quæ hoc modo ordinatur. Homo validus, & peritus, in sedili alto confidet, supinumque puerum, & aduersum, collocatis super genua sua coxis comprehendit, reductisque pueri cruribus, & manibus ad poplites datis, quam maximè potest, eos attrahit, simulque ipse sic eos continet. Quod si illius qui curatur, corpus est robustius, duobus sedilibus iunctis, duo valentes insidunt, & sedibilia, atque interiora hominum crura inter se deligantur, ne deduci possint. Tum æger super duorum genua eodem modo collocatur, atque alter eorum cruseius dextrum, alter sinistrum, simulque ipse æger poplites suos attrahit. Siue autem unus, siue duo contineant, super humeros ægri pectoribus incumbant. Ex quibus euenit, vt sinus inter ilia, & pubem, sine ullis rugis extendatur, & calculus, in angustum compulsa vesica, facilius capi possit. Præter hæc etiamnum duo valentes à lateribus obijciuntur, qui circumstantes leuare vel unum, vel duos, qui puerum continent, non sinunt. Vnguis deinde diligenter circuncisis, duos sinistræ manus digitos, indicem, & medium, leniter prius unum, deinde alterum, in anum pueri medicus demittit, & dextræ digitos imo abdomini leniter imponit, ne utrinque digiti, si circa calculum uehementer concurrerint, vesicam lædant. Nec uerò festinanter in hac re, vt in plerisque agendum est, sed ita vt quàm maximè tutò fiat. Nam neruorum distentiones, vesica læsa cum mortis discrimine excitat. Ac primum circa cervicem quæritur calculus, qui ibi repertus, minore negotio expellitur. Atque ideo dixi, ne currendum quidem, nisi cum in hoc indicij suis cognitum sit. Si uerò aut ibi non fuit, aut retrocessit, ad ultimam vesicam dantur digiti, dextraque manus sensim ultra tralata, subsequitur, & calculi situs hoc pacto indagatur. Isubi repertus sit, qui necesse est in manus incidat, eò curiosius deducitur, quò minor leuiorque est, ne refugiat, id est, ne sæpius agitanda vesica sit. Ergo ultra calculum dextra semper manus opponitur, & deorsum sinistri digiti eum compellunt, donec ad cervicem perueniat. In quam si oblongus est, sic cõpellendus est, ut pronus exeat: si planus, ut transuersus sit; si quadratus, ut duobus angulis sedeat: si altera parte plenior sit, ut prius ea, quæ tenuior est, euadat: in rotundo nihil ex figura eius interesse patet, nisi læuior altera parte est, ut ea antecedit. Cũ iã eò peruenit, lunata plaga, cuius cornua paulum ad coxas spectent, super vesicæ cervicem, iuxta anum, cutis debet incidi, ad vesicæ cervicemque. Facienda est adhuc alia plaga transuersa sub cute, ubi strictior ima plaga est, qua ceruix aperiat, donec urinae iter pateat, sic ut plaga paulò maior sit, quàm ipse calculus. Nã qui metu fistulæ, quàm illo loco *χορὴ δ'α* græci uocant, parum patefaciunt, cū maiore eodẽ reuoluuntur peri-

tur periculo, quod calculus, cū ui promitur, iter faciat, nisi accipiat. Quod tãto est perniciosius, si figura quoque calculi, vel asperitudo quædam accedat. Vnde, & sanguinis profusio, & neruorum distentio fieri solet, quæ si quis euaserit, multò tamen patientiorem, ceruice rupta, quam habuisset incisa, fistulam habebit. Cum verò patefacta est uesica, in conspectum calculus venit, in cuius corpore, si nullum est discrimen, & ipse sit exiguus, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi potest. Si maior, iniiciendus est ei superiori ex parte vncus, eius rei causa factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem, retusæ latitudinis, ab exteriori parte læuis, qua corpore iungitur, ab interiori asper, qua calculum attingit, isque longior esse debet, cum breuis extrahēdi vim non habeat. Vbi iniectus est, in vtrumque latus inclinandus est, vt appareat, & teneatur calculus. Nam si apprehensus est, ille simul inclinatur. Ideòque non minimo eo opus est, ne cum adduci uncus cæperit, calculus intrò effugiat, sic in ora vulneris incidat, eamque conuulneret. In qua re quodnam esset periculum, iam supra proposui. Vbi satis teneri calculum patet, eodem penè momento triplex motus adhibendus est, in vtrumque latus, deindè extra, sic tamen vt leniter id fiat, paulumque calculus primo atrahatur. Quo factò attollendus vncus extremus est, vt intus magis maneat, faciliusque calculum producat. Quod si is aliquando à superiore parte, parum commodè comprehenditur, à latere erit apprehendendus. Atque hæc simplicissima calculorum est curatio. Sed uarietas rerum, quasdam etiamnum animaduersiones desiderat. Sunt enim non asperi tantummodo, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in ceruicem, sine vllò periculo eximuntur, at in vesica non tutò vel conquiruntur, uel attrahuntur. Etenim illam si conuulnerent, ex distensione mortem accelerant, multoque magis, si spina aliqua, uesicæ inhæreat, eamque cum duceretur conduplicauit. Colligitur autem in ceruice esse calculum, eò quod urina redditur difficilius, ut, & spinosum esse cognoscemus, si cruenta destillat. Id maximè sub digitis experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id constiterit, ac tum quoque leniter intus digiti obijciendi, ne uiolenter promouendo conuulnerent, tum uerò incidendum. Multi hic quoque scalpello usi sunt. Meges (quoniam is infirmior est, potestque aliqua prominentia incidere, incisoque super illis corpore, qua cauū subest, non secare, sed quod rursus incidi necesse est, relinquere) ferramentum fecit rectum, in summa ceruice labrosum, in ima semicirculare, & acutum. Id receptum inter digitos, indicem, ac medium, super pollice imposito, sic deprimebat, ut simul cum carne, quod ex calculo prominebat incideret. Quo consequebatur, ut semel quantum satis esset aperiret. Quocumque autem modo ceruix ea parte patefacta est, leniter, quod asperum est, extrahi debet, nulla propter festinationem ui admota. Atque hæc omnis est calculorum, qui inciduntur, medendi ratio, in qua omnes penè cruciatus, quotquot in cæteris aderant, ad unum quasi signum concurrere uidemus. Ad sunt dolores sæuissimi, timetur sanguinis profusio, parata est neruorum conuulsio, subsequitur partium ex laceratu inflammatio, ex affluxu humorum corruptio, & tandem ultimum terribilium ipsa uitæ cum morte commutatio. Rari enim sunt, imò rarissimi, qui huius necessitatem, si hoc chirurgiæ genus experiantur, eua dant, & si qui sunt, illud tamen tormenti miserrimum subeunt, quod ulcera ex incisione remaneant, quibus subinde urina destillet. Itaque, & Celso hæc operatio maximè exitialis, præceptis, & temeraria est: qua de causa, & iure iurando à septis medicinæ, per Hippocratem abigitur, & procul ablegatur. Superest modo curatio, quam Aegineta eunuchifimum, latini euirationem uocant, & periculosa, & doloris plena. Fit autem, uel attritione, uel testium excisione, quarum illa pueris in solium collocatis, administratur, comprimendo digitis sensim ipsos testiculos, & eousque confricando, quousque aboleantur, & euanescant, nec dissoluti ad tactum amplius occurrant. Hæc autem fit scalpello, duabus lineis, quæ rectæ sint, supra scrotum incisis, unde testes exiliunt, qui cute detracta, & extremis seminalium uasorum funibus constrictis, mox exciduntur, haud absimili modo, quo herniæ dissecando auferri solent. Est uerò, & tertia ratio ab his diuersa, cum testes una cum uetro excindimus, quo pacto amasium suum Nero Imperator adolescentulum effœminauit, & nostris temporibus Turcæ suos eunuchos parant. Sed quàm ferox hoc est chirurgiæ genus, quam aduer-

a Aegin. l. 6.
cap. 68.

sum, quàm inhumanum, quàm penè à bonitate artis alienum. Etenim ad naturæ reparationem cætera artis officia inuenta sunt, hoc verò ad generis destructionem comparatum est: in reliquis summa est vtilitas, in his extrema pernitias. Illud, enim quod omni viuenti ex natura sua maximè conuenit, & vt aiunt, naturalissimum est, sobolis scilicet procreationem aufert, & nomen vniuscuiusque cum genere extinguit. Hæ igitur omnes, quæ ferro, & scalpello fiunt, operationum species, & nostra tempestate adhuc in vsum vertuntur, quo loco, doloris gratia, molestiarum, difficultatis, vehementiæ, & periculi habendæ sint singuli satis ex se videre possunt. Sed his iam à nobis dictis adiugenda esse duximus, quo pacto fracturas refarcire, & luxata in integrum restituere queamus, quæ administrandi ratio, & ipsa sub chirurgicis actionibus comprehenditur, nec absque ingenti dolore, & cruciatu peragitur. Has tamen singillatim non licet prosequi, cum, & ea, quæ hætenus fuere dicta, planè modum excefferint. Suffecerit pauca quædam annotasse. In fracturis primo cum simplici, tum ea, quæ vlcus adiunctum habet, & difficilem esse operationem, & inter cæteras, ne dicam, reliquarum omnium molestissimam, nemo non nouit. Namque in priori illa, quæ fracta sunt, diriguntur, colligantur, in quiete diutius continentur, victuque scrupulosis custodiuntur. Quam diligentia summa dietæ rationem institutam vtrunque fracturæ genus requirit, ne ad partes iam infirmas humores vel confluant, vel ibidem congerantur. Si verò vlcus adiungatur, intenduntur mala plurimum, & præcipuè si prope articulum partes collisæ sint. Etenim, & exquisitior esse debet curatio, & periculum est profusionis sanguinis, cum à pungente offis squama aliquando, nonnunquam impacto offis frustulo vasa pertundantur. Instat metus inflammationis, vrget gangrenæ suspicio, premit mortifera ex neruis læsis distentio. Sic luxatorum chirurgiæ inter cæteras sæuissimæ sunt, quæ omnes tribus modis, iisque vniuersalioribus continentur, quibus reliquæ curandi luxata rationes subiiciuntur. Eorum. ^a primus palæstricus dicitur, qui sola manuum contrectatione fit, estque admodum inualidus, & ad corpora mollia, mulierum nimirum, & puerorum, vt, & ad mascula paulò robustiora, si recens fuerit vitium, solum modo utilis. Alter modus methodicus est, in quo ea, quorum usus in communi uita est, instrumenta adhibemus. Hic omnibus est idoneus, pueris, fœminis, masculis, ualentioribus, corpori iuuenili, atque ijs iam pridem luxationem passis. Tertia autem reponendi ratio fit per organa, momenti maioris, non incommoda ad prolapsa diuturna, in corporibus athletarum, & quæcumque sub methodico sanitatem non receperint. Horum autem modus quisque satis in se tormenti habet, & sæuitiæ, sed omnium maxime postremus. Superuacaneum uerò fuerit, hic organa singula recensere, sufficiat ea indicasse. Nam illa uidere licet apud Oribasium, & singillatim aduertere Hilei plinthium, Scalani glossocomum, Nymphodori tractorium organum, eiusdem glossocomum apertum, trispastum Apellidis, seu Archimedis fabri organum, & ex Rufo Hippocratis scamnum, quæ singula acerbissimam sanè, & durissimam uim coniunctam habent. Atque hæc omnia sunt chirurgiæ genera, quæ adhuc ætate nostra florent, & non rarò in usum medicorum cedunt, quæ certè quantam, & ipsa uim habeant, & molestiam, quot periculis, & noxis stipentur, nemo non uidet. Quæ tamen non ob hoc negligunt, aut minus exercent gnauiter periti homines, sed illa salubria, & humano generi utilia esse existimant. Itaque si ob dolores, propter pericula, propter mala ea, quæ semper bonis permiscuntur, reijcienda sint utilia, quid in cæteris saluum esse possit? quod remedij genus morbos extirpabit? Nullum est auxilium adeò etiam leue, quin noxas quasdam atque prauitatem secum afferat. Quid non difficultatis experimur in epotandis medicaminibus? quid non afflictionis perpetimur, si parcius cibamur? quid cæteris præsidijs incommodi non perferre uidemur? Non enim malum bono expellitur, sed bonum malo corrumpitur: uis vi repellenda est, & malo modo malus cuneus querendus. Nullus ferè unquam morbus est, quin non alio morbo tollatur: atque quanto magis rebellis est, & contumax, tanto uehementioribus machinis oppugnatur. Sic gladius in rebus publicis, fasces, funes, rotæ, exilia, cætera que tormentorum genera proposita sunt, quod dignitas ciuitatis conseruari alias nequeat, ni ciuium malorum libido hoc pacto, & superbia aut retundatur, aut euellatur. Sic in

^a Oribas. de
machinamen-
tis 5.

Oribas. de
machina-
mentis.

bellis

bellis gerendis toleranda sunt fames, sitis, æstus, frigora, vigiliæ, conflictandum est, moriendum, & extremi quiduis, pro patriæ salute perferendum. Adeo nullum fit sine periculo, & incommodo facinus magnum, & memorabile. Quare, & neque morbi sine molestijs, & periculo euelli possunt, neque vituperandus est, qui sæuæ ægritudini sæuam curationem adhibet, sed laudandus, non qui nullis, quod fieri nequit, sed qui non quam vehementissimis cruciatibus id exequitur.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Quod hæc curtorum operatio minimè exitialis sit.

VÆCVNQVE hætenus superioribus duobus dicta fuere capitibus, vnumquemque eo spectare velim vt existimet, id nostrum fuisse propositum, vt expositis tam ijs, quæ desierint, quam quæ adhuc vigeant chirurgijs liquido ostenderemus, quantopere errent illi, qui propter operationis sæuitiem, dolorum magnitudinem, noxarum suspicionem, actiones quasque chirurgicas, atque adeò hanc nostram curtorum refectionem non modo reiiciant, sed contumelijs etiam prosciendant. Si enim ob dolores, ob molestias, ob pericula, curatio intermitenda est, proculdubio malè fecerunt antiqui, dum hæc remediorum genera, tam verenda, tam atrocia inuenerint (non tamen sine ratione,) & scriptis posteritati commendarint, Malè etiam adhuc ii faciunt, qui in polypis eximendis, ægilopis curandis, ramicibus excandis, foetibus excutiendis, ferrum, ignem, forcipes, cultros, nouaculas adhibent. Et amentes mihi esse videntur, qui carnificinam hanc non refugiunt, sed vltro expetunt, quin mori illis fatius est, quam crudelitatem tantam, tam insignem in corpore suo experiri. Sed illi certè errant, qui non secus autumant. Nam quæ poterit esse cum vita commutatio? quid non potius, quàm mors, ferendum est? Et quamuis multi ob hæc ad mortem rapiantur, nihil oberit, dummodo aliquando hæc remedia salutaria sint, & proficua. Siccine bellum extimescimus, cum, ut palmam obtineamus, multis etiam gladio occumbendum sit. Atque libèter viderem, si qua morbi vis hos homines inuasit, quæ nõ alio, quàm ferro, & igne redimenda sit, quæ hominum illorum esset constantia, an propter remedij immanitatem mori potius sustineant, an verò ob lucis adeò suauijs vsuram, artis operam implorent. Nullus tamen neque orationis prolixitatem, neque, quod hæc ex veterum scriptis transumpsimus, siquidem sanus fuerit, meritò incusabit. Quomodo enim tantorum hominum sententiam, quam ipsis verbis, vt illi, habent, exprimeremus? quomodo id verius aut ornatijs ageremus? Nam hac in re, & Pauli, & Aetij, & Oribasij morem insequimur, qui omnium cum suæ ætatis, tum priscis medicis dicta, in sua volumina comportarunt, & quicquid Leonides, Antyllus, Meges, cæterique sua tempestate clarissimi, & nostro seculo penitus intermortui scripserint, suis vigilijs nobis patefecerunt. Quod verò prolixum fuimus, illis imputandum est, qui hanc nostram chirurgiam ausi fuerint calumniari, dum eam crudelem esse dicerent, exitu ancipitem, omni cruciatuum genere circūuallatam, & vt breuiter dicam, cum scopulum totius chirurgiæ, hanc operationem perniciosissimum esse affirmarent, quem e uestigio rogas, & tumulus exciperet. Nec breuioribus id fieri potuit, cum non saltem ad reprimendam huiusmodi hominum malitiam, sed ut lucubrationes nostræ quibuscumque inferirent, decreuerimus. Namque hic velut in tabula explicatas habebunt iuuenes, omnes eas manuum operationes, quas prisci vagè, & dispersim explicarunt, & ad morbos quamplurimos iudicarunt commodas esse, & salubres. Cum verò aliud sit nostræ ætatis iudicium, adeòque scitum, vt, & veterum scripta in examen reuocare audeat, & videamus multa priscis seculis ante celebrata, iam interire, & noua subinde reuirescere, cumque his, qui ad hanc disciplinam sese conferunt, & in operationibus nondum satis sunt versati, duce quodam opus sit, vt quid sequendum, quid fugiendum, quid amplectendum, quid reiiciendum illis ostendat; Quare virum quendam expertum atque doctum auctoritatem

ritatem suam interponere, & vestigia currentibus demonstrare, haudquaquam præter rem fuerit. Solent enim imperiti ad hac iuuenes, omnia sine discrimine arripere, & velut famelici tam salubria, quam nociua absorbere, vnde errores varij in animos subeunt, & plurima in actionibus peccata committuntur. Solertia igitur opus est, quæ mella à venenis separet, quæ cibum à toxico disiungat. Non enim eodem filo antiquorum scripta metienda sunt. Non eadem regula illis conuenit. Multa enim scripserunt, quæ aut emendari, aut amplificari, aut omnino exterminari possunt. Non nobis ea libertas, qua ipsi dum aliorum scripta examinant, vfi sunt, adimenda est: reges, non tyrannos eos esse volumus, non vt quod velint, cogant, sed quod rectum est persuadeant. Mihi verò non ea vis est ingenij, nec tanta exercitatio, vt me eum esse affirmem, qui, quod dixerim, præstare possim, attamen me etiam aliquid didicisse, & vidisse ingenuè profiteor, quod alijs communicare humanitatis esse existimaui. Quod ergo diffusiores in superioribus fuimus, ratio est, vt omnibus, qui ad hanc medicinæ partem accessuri sunt, quasi digitis demonstraremus, quam methodum in exercendis manuum operibus teneant, quid declinent, quid fugiant, quid amplectantur. Sed cum hucusque occulto atque ex insidijs aduersarios nostros oppugnauerimus, iam aperto Marte eos aggrediemur, & conferto pede præliabimur, atque tela eorum, quæ in hanc nostram chirurgiam coniecerint, aut declinabimus, aut in hostes ipsos retorquebimus. Vt ergo ostendamus negocium hoc nostrum non esse incommoditatibus ijs, quas hi homines prædicant, expositum, Galenum ipsum arbitrum constituemus, qui in quavis operatione medica solerti cura celeritatem operis, indolentiam, & securitatem, ab vnoquoque perpendi debere, ingenuus autor existimat. Horum postremum adhuc tres sortitur conditiones alias, operis scilicet consequentem, eiusdem constantiam, & nullam ægroti læsionem. Sed illum ipsum dicentem audiamus. Siquidem talia ^a omnia amouere oportet, atque id semper agere, vt rationibus, quibus id fiat, pensatis, optimam semper earum deligas. Sanè optimæ rationes tripliciter iudicantur, tum ex temporis curarum breuitate, tum ex curando citra dolorem, tum ex maximè tuto curando. Rursum vt tuto curès, tria præcepta sunt, quibus intentus sis oportet. Vnum primumque, vt omnino operis solutionem consequaris, alterum ut sicubi hunc non consequaris saltem cubantem non lædas: Tertium ut vitium non facilè reuertatur. At hæc licet in alium finem à Galeno eò loci dicta fuerint, omnes tamen medicas operationes circumscribunt, & præcipuè eas, quæ manuum promptitudinem exposcunt. Nec profectò ulla est medici circa humanum corpus siue administratio, siue operatio, quam uniuersum chirurgiæ genus, in quo magis illo examine opus sit, in quo singula potius ad illam normam, & regulam reuocare deceat. Quæ cum ita sint, nonnè si probauerimus, cæteras ab hac nostra manuum operationes, rarò has omnes actionis conditiones includere, at hanc curtorum disciplinam easdem semper comprehendere, nonnè, inquam, tunc indicatum fuerit, hanc chirurgiam, quod alij secus uolunt, lenitate alias, & securitate anteire, & ut illi dictitant, minimè declinandam esse. Duo igitur nobis examinanda proponuntur quorum primum est ut ostendamus perrarò aliquas chirurgias reperiri, in quibus, aut singulæ iam enarratæ notæ, aut ex ijs potiores concurrant: alterum, quod nostras magis attingi partes ut in hoc curtorum opere, has omnes conditiones accedere, nec quicquam à celeritate, & iucunda curatione deficere constituamus. Vt priori satisfaciamus, reuocanda sunt in mentem, quæ operationibus, quibus vltima fuit antiquitas, supra anneximus, vnde singula symptomata, & cætera incommoda innotescunt, quæ ostendunt clarè, quam difficilis sit in omnibus actio, quam periculosa, quam fastidij plena. Sed paucis eadem, alio tamen modo libet repetere. Itaque inter illa accidentia, quæ dictis operationibus coniuncta sunt, in primis sæuissimus dolor est, atque tum in diuturna sectione, vel quòd altius cultri adigantur, & maxima substantiæ portio adimenda sit, vel quod partium, quas incidi conuenit, natura admodum terrea, & exquisito sensu donata sit, ut ad leues qualuis contrectationes doleat. Hoc uidemus in periscyphico, in ramicum executione, in artuum amputatione, alijsque quamplurimis, quorum narrationi supersedeo. Sed uel id extremi doloris argumentum fuerit, quod arctè ægri subinde constringendi, & uinculorum ui coercendi sunt, ne ex-

liant

liant ex dolore compulsi, & manus chirurgi iam operantis subterfugiant. Proxima ab hoc symptomate inflammatio est, quæ & cum partis dignitate contingit frequenter, dum sanguis, & spiritus, duo naturæ adminicula, ad eam accurrant, & cum uasa insignia in uicino substernantur, quæ maximam sanguinis copiam subministrant. Hoc in extractione foetus, in scroti laxatione, cæterisque similibus actionibus manifestò patet. Sed inflammationem gangræna consequitur, sæuissimum planè symptoma, uiui animantis corruptela, & mortis nuntia, ex calore interno propter humorum molem suffocato, quam in quamplurimis chirurgijs persæpè aduenire certum magis est, quam ut ulla comprobatione egeat. Hanc excipit neruorum distentio, & ipsa congener sæuitia symptoma, quod nonnullis manuum operationibus familiare est, uel quod partes neruofas contrectare conueniat, quemadmodum fit, ubi lapis eximitur, uel cum nerui aut incisi, aut contusi, aut puncti uiolentur, quod in artuum dissectione usu uenit. Quod uitium certè lætale est, & hominem quasi funibus ad sepulchrum abripit. His omnibus calamitate haudquaquam minor hæmorrhagia accedit, momento omnes uires prosternens, & ægrum enecans. Eam multoties occurrere contingit, si profundius partes incidere, & uasis, quæ sanguinem continent, insignioribus uim afferre necessum sit. Omnium autem symptomatum, quæ operantibus eueniunt, deterrimum syncopè est, quæ præcipiti uirtutum lapsu, & rigente nec non pallente toto corpore mortem ipsam repræsentat, atque opus artificem suspendere, & manum ab actione reuocare iubet. Ex his itaque iam prius recitatis, non obscurè patere arbitror, quæ sit cæterarum, quæ manu fiunt, operationum securitas, quæ earum lenitas. Quibus accedit, quod infida, & planè dubia operis consecutio fit, cum uitia subinde recrudescent, & quod earum multæ sint, quæ absque substantiæ cuiusdam iactura, & sine ægroti detrimento administrari nequeant. Vnde manifestum est, & difficultatem maximam, & perniciem supremam hæc omnia in sese comprehendere, quæ cuncta in curtis restaurandis, abesse procul promptissimè demonstrabimus, si ea, quæ nobis opera efficienda sint, prius proponamus, & eorum uim, ad regulas, quas Galenus nobis insinuat, tanquam ad lydium lapidem examinemus. Sunt autem opera illa, propaginis delineatio, eius eductio, insitio, à brachio rescissio, narium conformatio, & tandem columnæ implantatio. Atque ut circa propaginis educationem uersetur, hæc operatio adeò cita, adeò momentanea est, ut fuerint aliqui, qui prius illam perfectam esse uiderint, quam aduerterint. Adacto enim intra lineam, quæ in forcipe est, eoque cultro tenuissimo, & leuiter hinc inde perducto statim opus absoluitur, priusquam id sensus, aut per quam leniusculè admoneant. Quod neuiquam creditu difficillimum fuerit, si quis uiolenta forcipis constrictione, torpescere cutis sensum, & cultelli uim obtundi non ignoret. Indolens igitur operatio hæc, & celeris est, ideò que maxime dignitatem rei, & naturam illustrat, ut nulli cæterarum rectè comparari, aut subijci possit. Sed celerius adhuc propago educitur, & à brachio rescinditur, pari ferè indolentia, hac tantum ab illa differentia, quod ex forcipis uillic quædam aderat sensus ignauia, hic uerò suam sentiendi mediocritatem cutis obtineat. Lenit tamen administrationem propaginis angustia, cum exiguum sit, quod rescindi opus est. Itaque, & hoc in loco doloris paruitas, cum celeritate operationis coniuncta, præ alijs hanc actionem plurimum exornat. Narium quidem conformatio lenta est, & diuturna, ut quandam calumniam subire possit, non tamen adeò uehemens, tam molesta, tot cruciatuum noxis perculsa est, cum non eam adhuc, qua sensui opus est, adiuncta cutis temperiem obtinuerit, sed nuper implantata langueat, sensuque torpeat, ut, & hic non habuerit, quod redarguat, qui candidam mentem adhibeat. Sed propaginis iam rescissæ, atque adeò columnæ tum conformatæ insitio, haud absque dolore administrari potest. Partes enim quæ sensu acerrimo donantur, excoriandæ sunt, incidendæ, acubus traijciendæ, quæ omnia neque usque adeò cito, neque cum uoluptate perficiuntur. Veruntamen utcumque celeritatis, & indolentiæ momenta requiramus, non tamen tam tarda est, & cruciatibus plena hæc operatio, quin ijs, & præcipuè quæ in alijs contingunt difficultatibus, non modo conferatur, sed illis longo satis interuallo præponenda sit. Scimus enim, si grauissimi dolores angant, repentè homines concidere, atque cunctas corporis functiones interpellari. Quod

tamen

tamen in hac nostra chirurgia accidere, hucusque necdum obseruauimus. Atque si fortè fortuna animo linq̄i quosdam contingat, id non tribuendum operis uehementiæ, sed animi abiectiõni, cum quandoque reperiri liceat, homines ad eò molles, & effoeminatos, qui uel sola dolorum recordatione percellantur, nec aliquid, præter aspectum, in se ipsis uirile habeant. Sed hæc hominum ineptiæ ab artis operibus maximè secluduntur. Indicat uerò chirurgiæ huius benignitatem, quod ægris omninò liberis, nullaque uel vinculorum compulsis adhibeatur. Non tamen fieri potest, quin quandoque sese commoueant, & quadantenus ferri aciem refugiant, quis enim est ad eò interritus, aut quis ita stupidus, ut gladij uim non exhorrescat, uel se sine sensu truncum esse existimet? Non tamen omnes delicati ad eò, & languidi sunt, quin, & aliquid, præcipuè ob utilitatis speciem, perferre queant. Itaque quæ iam enarrauimus, uel nihil uel parum molestiæ hanc nostram actionem habere, & administrationis celeritate plurimum excellere, satis ostendunt. Quibus, & annectitur securitas operis, cum simplicem saltem cutim contrectemus, secemus, diducamus, transfigamus, cum uasa amplissima absint longius, cum partes præcipuæ haudquaquam substernantur, sed musculosa corpora, quæ ferro nec leuiter quidem contingantur. Quare neque metus est, ut nerui, uenæ, arteriæ lædantur, neque sæua illa symptomata, syncope, inflammatio, gangræna, & cætera malorum turba subsequantur. Si tamen fortè contingat, ut ramulum quendam uenæ, qui cutini transcurrat, lædi necesse sit, hæc certè hæmorrhagia leuissima est, cum uel rebus astringentibus, uel ipso etiam ramulo inciso, nullo cum negotio sanguis supprimatur. Quos enim tumultus moueat uenula uel uiolata uel excisa? Quibus omnibus, & illæ, quæ a Galeno recensentur, conditiones, tanquam testes amplissimi, ad securitatem accedunt, operis nempe consecutio, eiusdem constantia, & nec ulla, aut per exigua ægri læsio. Si enim rectè omnia sese habuerint, sperare equidem licet, nec quicquam de operis progressu dubitare, cum fieri nequeat, ut qui rectè operatus fuerit, sine suo frustretur. Quin eam in opere consequuto dignitatem assequimur, ut tanto, & tam insolito officio, non ingratas naturæ uices, artem reddere confiteamur. De perennitate uerò, quis nisi puerili admodum, & debili ingenio dubitet? Stultum enim existimare est, cutim illam coniunctam, & narium forma dotatam, futuram olim ut decidat, Tam ualidè enim cum ueris partibus coaluit, ita illis insueuit, ut, & hinc nutriatur, sensuque impertiatur. Quare uehementer admiramur, homines non ignotos, nec in medicina facienda inexpertos, qui imbecillo ad eò uinculo propaginem insitam colligari uolunt, cum cæteris membris, ut quamplurimum uel emoriatur, uel leniter etiam attracta manum sequatur, quorum opinioni, & ratio, & experientia resistit, Aegri uerò, quam minimè in hac operatione nostra offendantur, iam satis superque supra declaratum fuit. Igitur ex ijs, quæ hactenus dicta sunt, colligamus, & certis exemplis, recta que ratione permoti asseueremus, cæteris omnibus, quotquot fuerint, hanc curtorum chirurgiam præstare maximè, ac longo spatio lenitatis, & salubritatis, & dignitate anteire. Nam uel singulis, uel potioribus notis operationes reliquæ ab hac norma, & regula curandi desciscunt, quam Galenus præcipuam esse æstimauit, & è contra hæc curtorum reparatio, & operatione celer, indolens, secura atque constans est, opusque suum consequitur, & exigua, quin imo nulla cum ægri offensa administratur. Itaque taceant, aut ad mentem redeant, qui artem nostram execrantur, & condemnant, qui exilio dignam à medica facultate existimant, nisi ipsi, & rationi repugnare, & experientiæ stulti, & insani suo cum dedecore, turpiter reluctare malint.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Quæ sint differentia curtarum narium, labiorum, auricularum, & quæ earum facilius, quæ difficilius, quæque nullo pacto resarciri queant.

ED nunc ea, quæ magis ad rem spectant, rursus accipiamus, quæque tam ad curationem, quam quo de operis successu aliquid pronuntiare possimus, plurimum conferunt. Sunt autem illa partium mutilatarum variæ differentia, quæ ob naturæ diversitatem, vel facilius, vel difficilius eas restitui posse innuunt, & de maiori studio, aut diligentia remissiori nos commonefaciunt. Quod, antequam ad opus accedas, si noueris, minimum in conficiendo opere errabis; & nihil præter opinionem tibi euenerit, ut tandem ineptum illud, non putaram errori tuo prætendas. Veruntamen primo curtarum narium differentias enarrare lubet, quæ ex mutilationis modo depromuntur, & ad illam partium normam, quæ è naribus uel natura, uel nomine insunt, rectè rediguntur. Diximus enim supra cum narium physiologiam, enarrarem, ex prisorum medicorum mente, partes narium his uocabulis designari, globulo nimirum, columna, alis, dorso, & quæ ab ossibus extremis dependeat cartilagine, à quibus, & nunc differentias narium resectarum, sed differentia uocabulo latius capto, non præter rationem desumimus. Prima igitur curtarum narium differentia est, cum columna, & alis nullatenus oblæsis, nasi duntaxat globulus, & apicis summum detractum fuerit. Huic uitio sanè aliqua turpitudine inest, at longè inferior, ac si alæ noxam quandam incurrerint, eamque insignem. Haud enim magnopere portiuncula hæc, si abscindatur, narium usum offendit, quod uiarum seu cavitatum integra ferè quantitas adhuc conseruetur. Nec difficulter admodum particulam hanc restituemus, nec indecora propaginis futura est accretio, quod in carnea parte, & musculosa hæc operatio exerceatur, & quod aliquando, facto fuce, ut inferius docebitur, quasi præstigijs oculorum obtutum fallamus. Lenior etiam est huius chirurgiæ administratio, quod, & pauciores acus transfigere, & exiguum; ab antiqua narium sede abradere opus sit. Si quid enim fuerit, quod actionem hanc molestam, & asperam reddiderit, id omne in excoriandi rigore, & futuræ sæuitia consistit. His succedit alia curtarum narium differentia, quæ in dextræ alarum, uel sinistræ abscissione posita est, indecora minus mutilatio, etiam illi comparata, quæ à globulo resecto pendet, atque ob eam fortassis causam, quod ad latera, cum constituta sit, oculorum aciem nonnunquam subterfugiet, cum apex alioquin detruncatus, & in centro positus, quamprimum, & necessariò aspectui occurrat, & oculos aliorum, utcumque se quis componat, fallere nequeat. Sed longe foediorem esse mutilationem hanc, cum sese in conspectum dederit, nemo satis negauerit, quod cavitates, quæ subiectæ sint, latè hient, & mucorem prolabentem, ingrato sanè spectaculo intuentibus ostendant. Restituitur adhuc ea haud difficili negotio, & minori cum cruciatu. Nam exiguum est, quod deficit, minusque partes eas ferire, & acubus pertundere necessum est. Cum uerò altius ascendens, & cartilagine narium attigerit, tum difficultatis plurimum, & laboris non exiguum, in conformando annectitur, maiusque est, & acerbius, quod ægrotum decet perpeti. Sed narium differentia, quæ tertium occupat, haudquaquam, ac ferè superiores, simplex est, sed quandam compositionem habet, si eò usque nares dissectæ fuerint, ut in ipsis globus, columna, atque alarum partes, eæque non exiguæ desiderentur. Hæc turpis sanè detruncatio est, uniuersum faciei nitorem, & formæ de-

corem destruens, & reliquis, quod aptè conformari nequeat, curatu multò difficilior. Non tamen eam, quæ opus excludat difficultatem intelligimus, sed quæ in naribus effingendis, diligentiam artificis excitet, & animum in agendo circumspèctum magis reddat. Sic enim moderandæ sunt sectiones, in hac narium efformatione, ita fistulis instruendæ, sic integumento dirigendæ, statuendæ, conseruandæ sunt, ut ad typum, quem antea natura expresserat, quantum industria nostra, & ars patitur, proximè accedant. Sed dictis hæctenus & illa differentia annumeratur, cum nasi portio maxima, excisis etiam imis alarum fibris, quandoque detruncata fuerit. Hæc noxa omnium foedissima, & iniquissima est, & faciei formam, hominisque imaginem tantopere destruit, ut nobis benè notos quandoque vix dignoscamus, & quasi nunquam antea visi sint, eos penitus negligamus. Itaque apud inferos, hoc inhonestum Deiphobi vulnuseffe, ait Virgilius, dum sibi lacerato labia, aures, atque nares, vna cum sybilla comite Aeneas occurreret. Porrò hæc reparatu omnium difficillima est. Nam imæ alarum partes, quæ alioquin, ut propago inferatur firmam sedem, atque tutam exhibebant, iam plane resectæ, implantationem aut uacillare faciunt, aut molestam reddunt. Sed enim illæ narium detruncationes laboriosæ, & intractabiliores, in hac chirurgia sunt, quæ ossibus earum partibus è vicino ponuntur, & nonnunquam ossa contingunt. Quoniam, & insignem nasi portionem resarcire haud ita facile est, & in ea parte propaginem inferere, non tam possibile, vel quod eo loci lubrica futura sit, vel quod maximam perficiendi id difficultatem, negotium includat. Non enim, ut ab hac exordiamur, futuram rectis acubus administrare possumus, ob figuræ narium conditionem, & oculorum impluua adiacentia, sed eas incuruatas, & inflexas adhibere conuenit. Quæ res, quantum, & consuendi tempus proroget, quas dolorum torturas moueat, ij planè intellexerint, qui vel semel tantum acubus incuruis, in quacumque futura vti fuerint, vel alios videntes viderint. At nos de futuræ inconstantia natura cutis admonet, quæ minima quauis occasione, cum tenuis, nec satis firma sit, laxata, funiculorum disruptioni locum dabit, ideoque inanis erit, & euanida. Quod periculum, qui circuniacent, oculi adaugent, qui, & ex propria dignitate, & ob humoris affluentiam, dum vicinæ partes feriuntur, ex dolore intumescunt, & nullo negotio linum extrudunt. Accedunt, & aliæ angustia, exque maximè, cum altè adeò nares excisæ fuerint, vt & labij superioris portio, & columnæ inferioris contermina detrimentum perpeffæ sint. Neque enim vel peritissimi medici ingenium hoc malo mederi potest. Vulnere enim consolidato, & callo cicatrici obducto, traiectum acuum pars illa plurimum detrectat, & sæuissimos dolorum aculeos promouet, cum in excoriando, tum vbi forcipe adacta, ut acus transmitti possint, cutis ipsa subleuanda est. Postremo quibus sublimius nares dissectæ resarciuntur, in delegationis, & infitionis curriculo, quicquid est temporis, molestè nimis, & cum acerbitate transeunt. Nam vtcumque prolixa, & liberalius educta sit, plurimum tamen propago debet ascendere, itaque facies humero propius affigitur, & ægrius eò adducitur, nec non alimentum, ob loci angustiam, incommodius suppeditatur. Adijciendum etiam est, dissectiones curtorum obliquas, & incuruas ægerrimè omnium consui, & maiorem artificis requirere industriam, vt iuxta proportionem spatij aptior futura fiat, quæ inter curtas nares, atque, quæ consui debet, propaginem, tam ob coalitum, quàm ob vulneris decorem necessariò expetitur. Quod profectò non intellexerint, qui huic futuræ administrandæ bis ad minimum non interfuerint. His porrò, quæ hucusque diximus, & aliud curtarum narium genus apponendum est, quod nasi medio quadantenus excauato fit, & summo eius dorso inciso. Contingit enim quandoque, vt ense adacto, media tollatur ipsius nasi caro, & velut infixæ forcipe pars eius euellatur. Hinc insignia narium foramina patescunt, ac velut per euripum spiritus ultroque citroque remeat, foedaque illa humorum uligo perpetuò destillat. Hoc porrò curtorum ge-

nus rarò admodum occurrit, idque nos bis tantummodo vidimus, & diuino auxilio feliciter satis curauimus, quinimo dum hæc meditaremur, obtulit se eques quidam Melitensis, cui in monomachia, quod mirum est, hanc ipsius nares calamitatem exceperant. Sed hætenus de naribus: nunc labiorum, & aurium differentias prosequamur. Labia certè ex brachio propagine educta restituimus, non tamen eas, quas in naribus uidemus vlu venire, sortiuntur differentias. Etenim à naribus conformatio eorum plurimum distat, quod causæ est, cur in illis secus atque hic, maior quandoque in restauratione difficultas emergat. Quare ex labij duntaxat quantitate, siue facilis pendet operatio, siue difficilis. Nulli autem dubium est, exiguam portiunculam commodius, quam maiorem, refarciri posse, & maiorem minori longe molestius restitui, præsertim vbi altius in labrum vel superius ascenderit, vel inferius læsio descenderit. Auget tamen aliquo pacto hanc difficultatem, eadem, quæ fuit in ipsis naribus incisionis figura, vel obliqua, vel curua, vel angularis, quæque non minimum in reparando, negotium medico faceffunt, longè tamen clementiora sunt, & curatu faciliora, quam si tale quid, naribus acciderit. Sed hæc pauca de labijs admonuisse satis sit. Non enim natura rei plura requirit. Est quidem, & alia labiorum differentia, qua cicatricosa, vel leporina vocant, quæ tamen artis nostræ limites non ingrediuntur, cum incisionem haudquaquam expostulent, sed leui prius facta excoriatione, commissa protinus, & confuta restaurentur. Quare maiorem verborum apparatus minimè requirunt. Aurium porrò curtarum differentia ex quantitate mutilationis pendent, atque adeò ex figura, vt de cæteris dictum fuit, quæ si rectè percepta sint, vnumquemque in cognitionem læsionis harum partium non obscure diducit, & quid de operis successu sentiendum sit, liquidò demonstrat. Superuacaneum verò admonuisse chirurgos omnino arbitramur, auriculas ex toto abscissas humana industria refici nequaquam posse, cum id naturæ partis, & materiæ promptitudini maxime repugnet. Illud verò eos nouisse volumus, quod dimidia partis altera, atque inferior facilius restituatur, si superioris dimidij opus respiciamus, difficilius verò altera atque ea, quæ superior est. Hæc enim cum figura varia sit, atque multiplex, cumque longè incommodius nutriri possit, quoniam emineat, non minimum in opere difficultatis portendit. Illa autem quia situ decliuiori consistens prolabentem nutu suo humorem felicius recipit, simplici que quasi, & uniformi constat substantia, nec eos figuræ anfractus habet, & ambages, benignioris multò atque felicioris euentus nobis occasionem præbet. Hæc itaque sunt, quæ de curtorum differentijs, atque eorum in operando præfagijs dixisse non incommoda nobis visa sunt.

* *
*

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

*In quo restituta nares ex cutanea propagine, a naturalibus ante
resectis differant.*

DECLARABIMVS modo, quibus notis, atque indicijs hæ nouæ nares à prioribus illis, & vnicuique natiuis recedant. Patebit autem quousque artistermini progrediantur, & quanta sit naturæ maiestas, quam aditu difficilis, & quàm longè artem superet. Non enim fieri potest, vt si omnes neruos intenderis, & quamcumque diligentiam, vel operam adhibueris, reconditum illum, & imitatione inaccessibilem naturæ characterem assequaris. Ob quam causam, si quis operationem hanc calumniari velit, sat sibi ansæ ex his præberi haud obscure videbit. Sed hoc loci illud accidit, quod in cæteris artibus usu venire videmus, quæ proposito sibi quodam, aut hominis, aut animalis exemplo, naturæ pulchritudinem, & perfectionem atque in superficie solum exprimere conantur. Veruntamen qui pictor ita pollens ingenia, adeò diligenter instructus, tanta cura exercitatus, ornatum naturæ penicillo satis assequatur, satis commendet, satis imitetur, quin longius ab uiuo illo, & absolutissimo eius typo discedat? Non iam dicam de plâstis, de sculptoribus, de statuarijs, quorum materia intractabilior est, & opera maior: illos decebat equidem, quod materiem, & organa longè haberent sequacia, studijque minus desiderarent, haudquaquam in opere suo peccare. Quid ergo desideremus in hac nostra chirurgia, vbi non saltem, quæ in superficie sunt partes sed internæ etiam reficiendæ sint, vbi materiei neque tantus est apparatus, neque adeò exquisitus, & qualiscumque tandem fuerit boni consulendus est, vbi tanta instrumentorum, quæ parare decet, adest difficultas, & quod figuram, quam semel in parte efformanda expresseris, quod in alijs absque culpa fit, eam corrigere hic non possis. Non enim tibi, si nequaquam arrideat, iterum rursus recidendus est, & denuò conficiendus. Itaque plurimum à calumnia abest hæc nostra ars, cum tot, & tanta hinc indè emergant incommoda, quæ operis perfectionem diminuunt, sed summis potius laudibus extollenda, quod scædissimi illius barathri indignum spectaculum corrigat, & pristinum faciei nitorem, si minus integrum, tamen ex parte restituat. Sed prosequamur in quibus nares secundæ, & arte fabricatæ à primis illis, & natiuis discernantur. Fit autem hoc colore, mollitie, sensus vigore, magnitudine, pilis, atque foraminum angustia. Nam narium cute, atque etiam faciei totius, quæ in brachio cutis existit, semper est albicantior, itaque, & nares resectæ pallore quodam inficiuntur, & si ambiens frigus illis incubuerit, quamprimum liuore suffunduntur. Sunt præterea nares hæ ipsis natiuis multò molliores, atque ob cutis brachij naturam laxiores, quæ licet à circumfluo aere densentur, quadantenus, eam tamen soliditatem, quam primus opifex indiderat, attingere nequeunt. Veruntamen illud necessariò nobis concedendum est, quòd post coalitum, longo quidem temporis spatio, à semetipsis nares hæ plurimum distent, & cum primo rariores fuerint, & tenuiores, tandem solidiores multo, & duriores euadant. Sensu etiam restitutas nares à congenis longè discrepare semper aduertimus. Primis enim diebus, à peracta coitione, nullo fermè sensu vigere videntur. Is mox post aliquot dies obscurior aduenit, at in progressu temporis adeò increfcit, vt partes hæ primas eas atque naturales vegetiori tactu, & perfectiori longè euineant. Quæ res licet inter miranda naturæ opera reponi debeat, existimamus tamen effectum hunc à ratione minimè alienum esse, & causam illius non malè inuestigari posse. Quare eum
paucis

paucis nunc declarabimus. Clarum est vniuersis corporis partibus, per nervos quasi perpetuos riuulos, communicari animalem virtutem, atque eorum vim è cerebro tanquam à fonte, & principio deriuari. In eorum^a distributione triplicem natura sagax scopum obseruauit. Horum primus est vt instrumentis, quæ motui destinata sunt, vis motrix delegetur: alius est, ut sensorijs sentiendi virtus impertiatur, tertio, & postremò, vt cæteris partibus facultas quædam demandetur, quo iniurias, quæ aliunde ijs incidant, saltem percipiant. Cæterum cum propter temperiem suam, quæ proximè ad æqualitatem accedit, tactus organum^b constituatur, illud dubio procul euenire necessum est, vt quotiescumque natiua temperie gaudeat, acutior etiam sensus in ea vigeat; at corrupta, & ab hac moderantia deiecta, pro substantia tamen intemperiei, minus aut nihil percipiat. Accedit, & aliud, quod vel obtusius, vel acrius partes sentiant, qua maiores uel angustiores neruorum ductus participant. Quibus hic constitutis cum brachica cutis, postquam coaluerit, ex translationis impetu, & natalis soli defectu, à pristina integritate plurimum deturbata sit, non meherclè mirum est, si tum sensu ferè penitus destituatur, præsertim cum natura de rebus necessarijs magis sollicita sit, & quod primò vrget, prius etiam administret. Etenim post coalitum uita, & nutritio necessaria est, minus verò opus est, vt partes tantopere sentiant. Itaque parcius animales spiritus mandat, largius verò alimentum atque vitam, ut hac de causa nutriantur quidem nares, atque vita fruantur, priuari tamen sensu, ad quædam temporis momenta appareant. Cum autem vltius progressa eò quo recessit, cutis redierit, liberaliusque recipiat spiritus animales, ideo increfcere sensum, & ad munia sua partem redire videbimus. Quoniam igitur ipsis naribus, ex natura sua longè sensilior brachij cutis est, itaque, & recens nasus multò sentire excellentius, & pristinam partem, atque adeo totam faciem superare tactu aduertitur, quandoquidem tunc, & natiua fruitur temperie, & vberrimo spirituum fluxu perfunditur. Magnitudine etiam vincere, primas illas, & congenetas partes, nares nouas consentaneum est, si post vnum vel alterum operationis annum, veram detruncati membri effigiem præ se ferre debent. Etenim ab ambiente frigore sensim constringuntur, & constrictæ contrahuntur, vnde plurimum de magnitudine illis decedit. Sed si à principio ad eam, quam natura præfixit quantitatis normam accesserint, cum necessariò semper decrefcant itaque mutila potius membra, quam perfecta erunt, neque faciei decorem, sed deformitatem afferent. Quare hæc incommoda vt fugiamus, quod suo loco docebimus, multò largius ipsius propaginis moles educenda est, & quantum fieri potest, magnitudo eius adaugenda. Minus enim malum est, amplas gestare nares, & prolixas, atque id per breue saltem spatium, quàm imminutas, & deformes, per integrum vitæ curriculum circumferre. Non rarò præterea contingit, vt in nouis naribus pili expullulent, atque in eam longitudinem eluxurient, vt nouaculam aliquando adhiberi necesse fit. Id tamen siue turpitudinis, siue incommodi ab naturalibus illis partibus plurimum aberat, Multo enim densior narium cutis est, & ob cartilagineam naturam ficcior. Accedit quòd ea pars, cum faciei, ornamento esse debebat glabra penitus, & leuis, summa quidem ratione, ab natura sapiente exculpta fuit, ad quam maiestatem nempè remotissimam ars nostra nequit accedere. Dissentiunt postremò restituti nares à naturalibus foraminum angustia. Et si enim ampla satis, & aperta ab artifice primum fabrefacta fuerint, attamen cum callo statim obducantur, & quia cutis cum mollior sit, per se contrahitur, ductus illos plurimum coarctari, & contrahi necessum est. Atque id nisi tubulorum quorundam opera, quos eius rei gratia factos, naribus indimus, solerter caueamus, ad eam tandem nares deueniunt angustiam, ut, & spiritum per eas ægrè, & non nisi maximo conatu attrahamus. Hæc itaque sunt, quæ, qua ratione nares artificiosè à natiuis discrepent, liquidò ostendunt, quibus ob oculos positis, & in operando inspectis fit, ut plurimum gratiæ

a Gal. 5. de
uf. part. 9.

b Gal. 2. de
uf. par. 6. & 3.
eiusd. cap. 11.

sedulus opifex operi suo comparet, & quæ sæpè res concomitari solent, incommoda cautè declinet.

C A P V T V I G E S I M V M Q V I N T V M .

*Solutio quorundam problematum, quæ in hoc tractatu
occurrunt.*

ED iam pro coronaide huiusce libri primi paucula quædam, ea tamen non ingrata, in medium proponenda, & discutienda esse duximus. Horum alterum est, ut declaremus, quonam pacto nouæ nares nutriantur, viuant, & sentiant, alterum verò, vt symptomatum quorundam, quæ semper has nares restitutas à principio subsequuntur, rationem reddamus.

Ad primum sanè illud conspicuum est, quod ex humero cum dissecta nondum, sed partibus curtis futuris commissa fuerit, ipsa cutis traducis, beneficio caloris insiti, coalescat, & validè conglutinetur. Is enim, vt communi medicorum assensu concessum est, operationum omnium, quæcumque in corpore nostro administrantur, instrumentum est præcipuum. Eiusdem caloris efficacia, & cutim iam agglutinatam, & nuper rescissam ali, viuere, & sentire affirmamus. At quonam pacto id contingat, res anceps est, & ambiguitatis plena. Itaque id vt declaremus, hanc iam prouinciam nobis desumpsimus. Scimus in corpore nostro terna vasa prudentem naturam ad utilitatem communem architectatam esse, uenas nimirum, neruos, atque arterias, quorum ductu, & vita, & sensu, & nutrimento partes impartiantur. Scimus etiam atque id oculis ipsis videmus, & nutrir, & viuere, & sentire cutim illam, quæ partibus deperditis ex arte nostra affixa est. Dicendum itaque est protectò vel nouam uasorum sobolem denuò regenerari: vel conseruatis ijs, quæ cum brachio inhæreret, aderant, cutis ductibus, & eorum oris, cum ijs, quæ in curtis sunt, canaliculis commissis rursus coalescere: vel si neque hoc fiat, vasa illa in curtis existentia, has nouarum partium ductus excitare, & agendi vim tribuere. Sed nemo unquam asseruerit neruos, atque arterias de nouo gigni, cum membra sint ex semine genita, & genita ex semine membra, atque semel deperdita omnis medicorum schola, unanimi consensu neget restitui. Venas quidem denuò oriri quis asseuerare posset, quod hæc sententia videatur aliquando Galeno arrisisse, dum venas^a aspectabiles, atque prioribus non similes, sed planè easdem regeneratas se uidisse affirmaret. Sed id rarum esse, atque insolens idem Galenus alibi asseruit. Vis enim requiritur, quæ partes efformet, ualidissima, & materiæ spermaticæ apparatus quam copiosissimus, quæ duo non ita frequenter, in læsis partibus solent suppetere. Sed ipsius uerba ascribamus. Primum^b dicendum, rarò uisum esse uenam renasci, deinde nihil omnino ex alijs. Vas enim, quod accrescendo recens uenæ ueteri adiungitur (hac enim parte scilicet continuum est) non in qualibet corporis natura materiam copiosam ad generationem habet. Si igitur neque caro orificium uenæ abscissæ circuncrescendo occupauerit, neque abundantis materiæ humor defuerit, gigni iterum uena poterit. Oportet etiam simul vim, quæ est in uenis abscissis validissimam reperiri, quippe quæ partis adnascentis fabricatrix est, & materiam seminalem tantam etiam suppetere, vt ab crescente carne obstrui os non permittat, quæ vtraque simul rarissimè conuenire assueuerunt. Quare generationem uenarum in his nouis naribus, si rectè Galeni uerba perpendamus, longè difficillimam esse, imò planè impossibilem rectè statuimus. Cum enim curtarum partium non adeò uergeta facultas sit, quod cutaneæ sint, & absque intercurfu aliorum ossibus partibus frigidis subiectæ

^a Gal. 14. me. med. cap. 16

^b Gal. 1. de fem. cap. 13.

biectæ, neque tanta materiæ supellex, quanta opus esset, in promptu sit, quomodo quis uenas, easque nouas repullulare existimauerit? Reiecta igitur secundi huius vasorum seminalium ortus in curtis partibus sententia necessario fateri cogimur, aut vasa pristina vtriusque partis, & caudicis, & surculi coalescere, aut horum vim illorum influxu reuiuiscere, & ad solita munera vocari. Vasa certè in insita cutis propagine contineri nemo quis rectè negauerit, cum aliquando, dum myxas, & infimam columnæ partem, conformationis gratia incideremus, profluxisse sanguinem vidimus, tam large, tam impetuose, ut non sine difficultate compesci potuerit. Absonum esset dicere, eundem humorem conseruari intra cutis poros, & illis incisus promanare. Non enim magis in vna parte, quam in alia, atque id præter impetum, hoc sanguinis effluuium non contingere impossibile est. Hoc tamen eadem penitus vehementia, quæ cæteris venis, si incidantur, vsu venit, subsequi experti sumus. Quare rei necessitas, ne venas in traduce adesse non fateamur, nos omnino adigit, cum sanguinem hoc pacto extra vasa sua, alienus locus caperet, quod Galeno teste non nisi de corde dici potest, & cum peregrina in regione delitescat, hac ratione is ipse putresceret. Itaque tam ea, quæ sunt in traduce, vasa, quam in stipite narium, conseruata hætenus coire, & osculis adiunctis inuicem coalescere, si quid ratio valet (nam hic oculi coecutiunt) proculdubio affirmabimus. Si enim sanguinem, vt dictum iam, necessarium fuerit in suis receptaculis includi, & per eam iugiter, tanquam per riuulos aliò deferri, quid fiet, si hunc vasorum coalitum reiiciamus. Nam aut apertis venarum oris, vel resudando sanguis excidere, & vasa quæ in cute traduce collocantur, nouo ordine intrare debet. Sed cur non dispersus potius dilabitur? cur per carneam substantiam non diffunditur? quæ quæso vis hunc fluorem tam ritè moderetur, ut denuò ad fontem quasi nouum, & scaturiginem ad principia scilicet uenarum, quæ in traduce sunt, accurrat? quis tantam attrahendi uirtutem, præter rationem uacui, ut & sese, & alios simul nutriant, in uenis concedat? Itaque dicemus omnino iam uasa dicta inuicem coniungi, & accretione colligari. Etenim, & maiusculas uenas conglutinari posse, haudquaquam impossibile est. Neque hic agitationem quandam, & influxum occultum concesserimus, quem si incorporeum quis, uelut cælorum in hæc inferiora impressiones, si tamen fas est credere, esse dixerit, proculdubio errauerit, cum nullo non obstante obice uirtutes illæ infundantur, & causis generalibus solum influxus hic conueniat. At non eos, sed corporeos influxus habet hoc corpus nostrum, in materia quadam, non tanquam domicilio, & sede, quæ immota sit, sed quasi in causa, quæ, & ipsa efficiat, reconditos, quorum uires per instrumenta corpora, & aspectabilia aliò transferuntur, in quibus si quid insit obstaculi nullius, nulla facultas fuerit, quæ hos postes effringere, & aggerem appositum possit perrumpere. Nam sic etiam nerui, & arteriæ, si mutuo consortio sui generis seiungantur, agitari per uicinas, & moueri queant, quod tamen falsum esse is experietur, qui execto unius digiti neruulo, ad uicinum comitem, uim proximi penetrare crediderit, aut adiacentium ope arterias discissas conseruari putauerit. Vt enim res distinctas, distinctis funibus alligatas, abscisso uno, id cui hic destinatus erat, alterius fune non attraxeris; ita neque in hoc corporis ergastulo, ubi singulis partibus singula organa legata sunt, si alterum lædatur, alterius nutu illud non adiuueris. Ergo hæc uasa inuicem coniungi, & omni dubitatione remota, uerè coalescere, rectè dicemus. Id enim, quod sentimus, si neruos spectemus, & uenas, non penitus impossibile est. Et si Galeno^a credimus, tota cutis continua est, & neruosa adeò, ut eam non abs re existimemus esse aliud, quàm neruum quendam expansum, & ad minima quæque suis discissis fibris explicatum. Præterea, si eundem consulamus, venæ omnes in flagella quædam tenuia desinunt, quæ rursus extenuata sensim in tenuissima capillamenta abeunt, & vndique dispersa, ad summa vsque cutis concedunt. Itaque cum ipsa cutis tot, & tam densas neruorum fibras habeat, cumque tanta sint

^a Gal. 3. de
lac. aff. 3.

a Gale. de uf. pul. 15.

b Gal. 1. de semp. ultimo.

c Gal. 1. de simpl. medic. facul. 12.
d Gal. 16. de uf. par. 12.

e Gal. 7. de decr. Hip. & Plat. 5.

tæ sint uenarum illam intercurrentium summitates, quis neget has inuicem non aptari, non connecti, non agglutinari? & si non primas, saltem secundas, si neque has, at tandem tertias: & si, neque rectas, solummodo obliquas aut tranſuerſas, cum Galenus^a ipse in omnibus uenis, occulta quædam spiracula, & mutuas cum arterijs ἀναστομώσεις concedat. Et quid? si dicamus cutim non esse aliud quàm fibras nerueas, atque uenosas, minutim discissas, commixtas, & in cutis formam explanatas (est enim cutis secundum Galenum^b sanguine præditus neruus) quem haud absimilem componendi modum, ut potè ex fibris tam nerueis quàm ligamentalibus, dum tendines efformaret, solers natura obseruauit: itaque, & tunc absque ulla hæſitantia mutuum uasorum coitum concesserimus. De arterijs quidem, quod iam diximus minimè certum est, cum easdem uideamus non tam altè ad exteriores partes penetrare, sed intrò absconditas euanescere. Itaque, & ad curtas partes eas haudquaquam accedere; neque uita perfundere quispiam existimauerit, quamuis tamen id Galenus^c alibi concedat. Sed neque, ut hoc fiat, apprimè expedit, cum tenuis sit substantia sanguinis uitalis, & ignea, quæ facilè quocunq; subit, & uim suam si non distantibus, saltem propinquis communicet. Quod, & ipse Galenus^d multoties affirmat, & in corpore nostro ipsum iecur, quod neque insignes arterias obtinet, neque in totam eius substantiam, quæ tamen uiuit, dispersas, inspicientibus testatur. Sed id etiam de spiritu animali enuntiandum est, longe tenuiori, & penetrantiori: an id fieri nequit, quod uitali spiritu, qui semper una fertur cum sanguine multò tenuior sit, & limpidior, & priusquam accedat ad partes destinatas, dissipetur. Nam uitalis uis, cum densiori sanguinis corpore immoretur, uño ictu transpirare nequit: ille uerò, quoniam rarissimus est, & tenuissimus, nisi tunicarum obice cohibeatur, momento euanescit. An sensus ea ratione impertitur, ut terram à sole illustrari contingit? Quæ uis neque si aer non affuerit, ut sic ponamus, aut si perspicacia sua destituatur, terræ potest communicari: ita, & in sensu si nerui non adsint, quos aeri Galenus^e rectè comparat, aut si oppositum fuerit inter cerebrum, & partem eam, quæ cerebri influxum recipiat, aliquod obstaculum, neque tunc ulla fiet sensatio aut facultatis animalis impressio. Sic enim abscisso neruo, & obstructo uis sensitua intercidit. Itaque necessariò neruorum copia ut sensus potestas membris adueniat, tanquam aer ad excipiendum solis fulgorem expetitur, & si sensu gaudere partes restitutas concedimus, mutuum neruorum aut neruearum fibrarum in curtis reſectis congressum fieri fatebimur: e contra uerò arteriarum coalitum, ut potè superuacaneum, & à naturæ prudentia alienum expedire minimè dicere cogemur. Aut si quis his ipsis, quæ à nobis dicta sunt, non assentiat cum eo, atque Hippocrate, in naturæ admirationem abrepti facilè exclamare possumus, consensus unus, una conspiratio, consentientia omnia. Ut enim in hortorum irrigationibus, aut per occultos meatus, humor ipse penetrat, aut abdita plantarum vi à longinquo etiam allicitur: ita, & in corpore nostro tam sentiendi, quàm uiuendi, & reficiendi materies per uias nobis incognitas demandantur, aut ordine quodam inuestigabili, & in explicabili à partibus administrantur. Cuius rei gratia naturam ipsam sapissimè benignam, optimam, sapientem, diuinam, diuinus Hippocrates pronuntiat, & potestatem illius, bonitatem, & prudentiam illustribus, & præclarissimis laudum elogijs prædicat. Atque sic quomodo partes nuper inſitæ uiuant, nutriantur, sentiant, satis superque diximus: iam accedamus ad ea, quæ nobis eorum symptomatum, quæ naribus reſectis accidunt, rationem patefaciant. Sunt autem hæc sensus ignauia, color narium albicans, flaccescencia, frigiditas, laxitas, liuor, & rugositas. Sed omnia hæc ex uirtute operationum, quæ iam diximus, nempè uitalis, naturalis, animalis, non penitus quidem exhausta, sed admodum imminuta, pendere rectè dicimus. Etenim plurimum translationis uehementia, & insolita partium sedes, à genuina temperie, quæ præcipuum functionum naturæ instrumentum est, partes ipsas deiecit, quæ tamen, cum uis ipsa

ipsa defæuerit, & partes mutuam ex consuetudine societatem inierint, tandem aliquando redit, & in pristinum vigorem restituitur. Huius autem restitutionis, haudquaquam certa tempora definire possumus, cum in calidis temperamentis, iisque tam humidis, quàm siccis, ob copiam sanguinis, & benignitatem, ocyus ad ingenium suum partes redeant: at in statu corporum frigido vel humido vel sicco ex humoris inclementia, tardius multò membra reuiuiscant. Non tamen æquo passu iam dictæ virtutes accedunt, sed earum alia prior, alia posterior. Nam longo admodum post interuallo, sensus superuenit, cum facultatis huius ratio in exquisita quadam qualitatibus omnium symmetria consistat, quæ, & nutricis potentia subsidio reparanda, & diuturna consortij mora confirmanda est, quæque indiuiduum comitem nempe vitæ nostræ famulum secum affert. Non enim in eorum accessu quandam ordinis eminentiam obseruari par est creditu: Si quis tamen uitalem facultatem, eo quod sanguinis tenuitate facillè sese insinuet, potentiam naturalem anteire assereret, id quidem exiguo spatio fieri existimamus, & quo vna cum uita, & nutrimentum deferat. Nam multoties uitalem sanguinem, & præcipuè Galenus^a alere docuit. Modicum itaque fuerit, ut hæc uirtutes inuicem disungi possint, cum tanta & tam insignis nutritionis necessitas fuerit, ut partem eam emortuam esse dixeris, quæ aliquando, atque id perexiguam saltem spatium non nutriatur. Nam in continuo motu ipsa natura est, absque interruptione, & ordine prior est cæteris potentijs omnibus, quæ huius adminiculo, neque ad oculi nidum, uacare possunt. In curtis igitur partibus, quæ artis nostræ beneficio restituntur, primum natura, & uita uiget, & cum ad integritatem horum influxu, & uigorem deuenerint, tandem animalis uirtus accedit, quæ cum singularem mediocritatis apparatus expetebat, sua munia prius explere haudquaquam poterat. Atque ex his symptomatum, quæ iam enarrauimus, ratio facile patescit. Quod enim aut parum, aut prorsus nihil in primis nares sentiant, sed ignauia quadam torpeant, id accidit propter partium illarum immoderantiam, ex operationis uehementia, cæterisque iam dictis, concitatam. Reliqua omnia autem, tam in naturalis quàm uitalis potentia labem referenda sunt. Albet enim cutis, ob defectum sanguinis, quem adesse alias, rubor certissimus index commonstrat. Friget cutis, quia calore, qui in sanguine subsistit, haudquaquam fouetur. Flaccescit eadem, laxatur, atque rugis contrahitur, quod alimentum non suppeditet; Alias exuto ingenio illo caudicis nouercali feliciter enutritæ partes, quamprimum intumescunt, nitent, & solidescunt. Liuent etiam nouæ nares, ob caloris, & spiritus penuriam, quorum uis intrò refugit, cum ob insitum traducis frigus, tum propter partis illius raritatem, quæ quasque aeris externi iniurias facillimè recipit. Sed symptoma hoc ijs familiare est, quibus ante hyemem paulò nares restitutæ sint, & qui nulla integumentis cura adhibita ambientis iniquitatibus sese exposuerunt. Atque ex his unicuique licet cognoscere, quæ sit ratio nutritionis, uitæ, & sensus, quibus nouæ narium partes fruuntur: quidque causæ sit, ut accidant ex naribus affectiones, nimirum liuor, rugositas, flacciditas, & reliqua iam enarrata, quæ naribus iam restitutis, uel omnes, uel potiori ex parte superuenire solent. Sed iamdiù in hoc æquore nobis prius incognito uersamur; tempus esse uidetur, ut aliquando uela contrahamus, anchoras eijciamus, saluti consulamus, & robori, ut uiribus resectis, quod reliquum est itineris, commodius conficere possimus, postquam, & medium ferè itineris superauiamus, & à longe littus ipsum, & portum iam expetitum aspiciamus. Cum enim finis, & scopus operis nostri sit curtarum partium resectio, quæ in instrumentorum, & auxiliorum, quæ nos ad exitum perducant, ratione inuentis consistat, atque horum facultas nisi ex partium statu tam natiuo quàm alieno, præterea minimè pateat, itaque diximus iam, quæ sit partium earum, quæ arti huic subijciantur, & natiuæ, & morbosa essentia: explicuimus quæ sint media, qui materiae apparatus, unde petendus

^a Gal. 4. de
ul. par. ca. 13.

us sit, in qua quantitate eligendus, quomodo, & quando administrandus, atque id an sit cum exitio, an cum salute coniunctum demonstrauius. Non omisimus etiam, quæ artis huius origo fuerit, & quid alij sentiant, quidque cum ratione, & experientia respondeat. Quibus omnibus huiuscè negocij contemplatio, tota mihi videtur absoluta esse, atque id saltem restare, ut ad ipsum opus accedamus, & rationem, qua partes curtas reficiamus, uerè, & secundum methodum tradamus, de quibus, Deo fauente, uobiscum libro sequenti agetur fusius.

Finis Libri Primi.

G A S P A R I S T A L I A C O T I I D E C V R T O R V M C H I R V R G I A P E R I N S I T I O N E M.

Liber Secundus.

QVI EST DE HVIVS ARTIS PRAXI.

C A P V T P R I M V M.

In quo scopus huius libri, & ordo actionis, atque cum his uniuersales agendorum intentiones traduntur.

ACTENVS quæ ad artis nostræ partem contemplatiuam spectare uidebantur ea satis superque iudicio meo iam transegimus: superest ut operi manum admoueamus, & de ipsa curtorum actione, qui scopus noster est, sermonem habeamus. Cum ergo paulisper substiterimus, uiresque iam refecerimus, agite soluemus anchoras, erigamus malum, antennam attrahamus, uela explicemus, & quod reliquum est itineris superemus. Sed non ea maris est tranquillitas, non ea aeris serenitas, quæ primum hoc æquor

ingressis affulsit. Non enim de uenustate aut utilitate partium disputabimus, neque aliorum sententias enarrabimus: non præcepta exanguia condemus, aut subtilitates enodabimus; sed cultros acuemus, acus, nouaculas, ferrum parabimus: incidenda cutis est, partes amputandæ, membra conuellenda, conflictandum cum dolore, cum molestijs, pugnandum cum grauibus symptomatis, & dura quæuis, atque acerba nunc nobis perferenda sunt. Non tamen isthæc dicta uolumus, ut rei difficultate proposita, uel obice quodam interiecto ad artem nostram accessum prohibeamus (id enim hominis esset inuidi, & parum candidi) sed ut ingenia oscitantia excitemus, & manus ad actionem hanc promptiores reddamus: omninò uerò ipsi temeritati, qua nihil peius, aditum intercludamus. Omnis enim actio, secundum Ciceronem, negligentia, & temeritate uacare debet. Neque ut supra diximus, adeò uerenda est hæc operatio, & euitanda, cum multis actionibus chirurgicis longè clementior sit atque benignior. Id igitur consilium nobis est ut eum, qui operabitur, neque cunctatorem in rebus non adeò momentaneis, neque penitus intrepidum, & præcitem in negotijs haud planè contemnendis efficiamus. Ordinem eum obseruabimus, quem non natura rei, sed actionis consequutio nobis demonstrabit, ne artifices paulò imperitiores confundantur: quamuis, & peritionibus illud facile potest imponere. Aliud enim est rem quamque in ocio perlustrare, aliud actione ipsa experiri: & sæpissimè, quæ domi nobiscum diu multumque uersauimus, si opus aggrediamur

Cicc. 1. offic.

mur, ingenio excidunt, & quasi non lecta fuerint, nequicquam conducunt. Itaque studebo, ut actionis rationem sic uobis proponam ut ex ipso libro, tanquam ad Thesei fila, opus aggredi, persequi, perficere, & quasi directorio, quod uocant, recta, & nullis ambagibus circumducti eò, quo uelitis, possitis peruenire. Primum enim rerum apices, quos medicorum uulgi intentiones, scopos, actiones appellant, quibus omnis actio nostra dirigitur, atque eos in genere ob oculos ponam: deinde uniuersam corporis præcautionem, quod in omnibus ubicunque methodica medendi ratio locum habet, obseruatur, institutam: postea ad particulares operationes accedam; Et quæ earum primæ fuerint, primo loco, quæ secundæ, secundo, quæ tertiæ, tertio, quæ tandem ultimæ, ultimo, eam uia & methodo, qua ego usus sum, nullo uel oblitterato præsidio, quod negligentis est, uel suppresso, quod inuidi est, integrè ingenue candideque absoluiam, & finem dicendi faciam. Sed iam ad primum quod proposuimus paulò supra accedo. Quare priusquam rem ipsam aggrediamur, quod seriò circumspectandum non semel Galenus, sed plus millibus in locis, atque una cum eo uniuersa medicorum respublica dicitur, ob oculos nobis ponendi sunt fines agendorum, & rationes, ad quos omnis actio nostra tanquam in scopum collimare debet. Ut enim nulla penitus actio neque consilium sine apparatu instrumentorum peculiari consistit: ita instrumenta inania, & superuacanea, nisi ab obiecto, & fine operis tanquam nauis ab Cynosura dirigantur, & quo sese operatio nostra conuerti debeat uelut Heraclius lapis demonstrent. Alias ut in pelago ignoto sine duce uagi oberrabimus, & cum tempore, nisi peiora fiant, & oleum, & operam profundemus. Veruntamen præsidia hæc, siue scopus, siue intentiones dicas, non aliunde petenda sunt, quam ex artificiosa illa arborum insitione, cuius æmulam hanc nostram chirurgiam superiore libro diximus. Accedit tamen his auctariolum quædam arti nostræ proprium, & natium. Quare si ordinem, quem rustica sedulitas, in insitione sua obseruat, aspiciamus, & summa operis capita perstringamus, simul etiam uelut in diagrammate apices rerum, & scopos artis nostræ ab oculis positos uidebimus. Consistere igitur uidetur insitio, ut supra habuimus, in propaginis uel surculi electione, in arboris quæ inseri debet præparatione, mox in recta surculi cum tradice coniunctione, atque in sedula ad coalitum usque conseruatione, tandem, quod extremum est huius rustici operis, in propaginis a matre antiqua rescissione. Sed ut clarius rem intelligamus, agite, exemplum quoddam huius negotij subiiciamus quod licet superiori libro satis superque explicauerimus, tamen neque hic præter rationem repetemus. Sed asciscamus hoc in loco suffragium Plinij, hominis in nostra Repub. non postremæ autoritatis, qui hæc uerba habet: Est etiam nona inserendi ratio Columellæ excogitata, qua uel diuersæ, infociabilesque naturæ arborum copulentur ut fici atque oleæ. Iuxta hanc seri ficum iubet, non ampliori interuallo, quam ut contingi large possit, ramo oleæ quam maximè sequaci atque obedituro, eumque omni interim tempore edomari meditatione curuandi. Postea fico adepta uires (quod euenire trimæ, aut utique quinquenni sollet) detruncata superficie ipsumque deputatum, & ut dictum est, ad raso cacumine defigi in crure fici custoditum uinculis, ne curuatura fugiat. Ita quædam propaginum, insitorumque temperamento triennio communi inter duas matres coalescere: quarto anno abscissum totum adoptatis esse. In hac igitur oleæ cum ficu copula hæc præsertim opera requiri uidentur, primum rami inserendi selectio, deinde rami insitio, posthæc partium insitarum uel coniunctarum usque quo coaluerint custodia, & demum rami iam firmiter adnati resectio. Quæ omnia si ad chirurgiam ea methodo, qua tradita sunt, adaptauerimus, tunc eius quoque partes indicasse existimabimus non equidem omnes, sed primas, & ex agriculturæ arcanis depromptas. Nam, & artis ingenio huic operi, quod infra uidebitur, aliquid accedit. Olea itaque, & ficus, quæ inseri debent arbores partibus curtis ac humero, præsertim in narium, & labiorum opera, at in auribus, regioni post aures similitudine respondent. Ut ergo in illis prima cura est, ut ramulum, qui implantari debet, feligamus, hic prima consilia in arte nostra eo spectabunt, ut de traduce cute, quæ

Plin. 17. hist.
nat. 19.

ex humero, aut è regione aurium educitur, cogitemus, His succedit rami oleaginei in fici truncum initio, cui in hoc chirurgico negotio cutis traducis, uel cutaneæ propaginis in curtas partes siue curta dixeris, immersio, aut rectius implantatio æquiparanda est. Tertium autem operis rusticani est, ut ramulus infixus iam, & incuruatus uinculorum opera arcte constringatur, ne uel exiliat, uel quouis modo declinet, atque ut ad firmam unionem usque conseruetur. Sic tertio nobis spectandum est, ut fascijs circumductis, & innodatis iam humero insitæ partes illaqueentur, ne aliqua uiolentia aut diuellantur membra, aut oblique, & distortè uniantur, quod eousque sedulo curandum est, donec partibus detruncatis cutaneus tradux, forti: & indissolubili nexu adhæserit. Postrema tandem cura agricolis in rescissione iam insiti rami uertitur, in qua totius operis summa consistit, & ad umbilicum res deducta est, si nouæ matri iã surculus insueuerit, & in alterius arboris ingenium abierit. Non tamen hæc meta est laboris nostri, scilicet, ubi propaginem resciderimus, sed aliud quid ars nostra machinatur maius, & in quo naturam superari ab illa rectè quis contendat. Hoc enim loco ingenium naturæ deficit, & admiranda illa conformationis solertia, & prudentia elanguescit: cui obtestricari artem nostram, ut pote famulam illius integerrimam, & gratas suppetias afferre decet. Rudis enim illa, & indigesta cutis moles, postquam ab humero auulsa fuerit, in formam partis rescitæ ducenda est, & genuinum illud narium uel labiorum exemplar exprimendum ut decor suus, & grauitas partibus detruncatis restitatur. Quo loci naturam accedere neutiquam posse, nullus certè dubitauerit, cui materiæ ratio saltem perspecta est, quam non nisi puram, & sedulo elaboratam, nec non peculiari imperio partibus singulis neque largius neque parcius dictam esse, naturæ leges decernunt. Hinc monstra sæpissimè contingunt, & abominandæ animalium conspiciuntur facies, quod operi subiecta materies uel abundet uel deficiat: uel quod manum naturæ artificiosam haud sequi uelit, aut quod aliena humoris substantia, & dissentanea, natiuam rerum perfectionem impediat. Conformationi autem narium artificiosæ illud postremum accedit, ut diligenti cura, & magna industria, iam confirmatas partes conseruemus, robur addamus, & ad constantiam perducamus. Ut enim natura non solum ortui rerum, sed conseruationi, earum studet: ita neque profuerit hic rem absoluisse, si opus, uix dum in lucem productum, quamprimum intereat. Operis enim imbecillitas rudem summopere, & imbecillis ingenij opificem ostendit: & id in artibus tam laboriosis, & negotiosis, quam liberalibus laudamus, si opera eximia fuerint atque constantia. Quis eum commendabit Architectum, qui domum efficiat a deo infirmis fundamentis innixam, ut tecto uix imposito, quamprimum corruat? Quis mercatorem prædicabit, qui corrasis tanta cura, & difficultate opibus, eas uel malitia, uel negligentia profundat? Quis leges, & arma laudibus extollet, si pacem, cuius ministræ sunt, concilient quidem, non itidem conseruent? Non enim rem quandam tueri, quam acquirere, minor uirtus est. Itaque, & in hac nostra operatione studebimus tandem ut partes nouellas, & teneras, & propter labores exantlatos maximè imbecillas, ab omni ingruentium noxarum incommodo tueamur, augeamus, & confirmemus. A fine enim fere nostrorum operum pendet commendatio. Et quamuis non cuncta rite, & secundum modulum gesta fuerint, plurimum tamen si ultima rectè procedant, primorum defectus, & error obuelatur. Sed quæ hæcenus dicta sunt, iam colligamus iterum breuibus, & in vnum fasciculum congeramus. Prima artis cura est ut cutaneam propaginem apparemus. Secundo ut eandem cum partibus curtis inseramus. Deinde ut insita inuicem colligata usque ad coalitus tempus conseruemus. Postea ut ab sede antiqua surculum rescemus. Tunc ut partes nouas efformemus. Tandem ut iniurias ab ijs arceamus, & opus iam perfectum ad constantiam perducamus. Atque hæc omnia senariò comprehenduntur. De quibus in ceteris uobiscum eo ordine quo diximus integre, & perfecte, absque dolo malo tandem sermonem habebimus.

De Vniuersa corporum expiratione per singula medicina instrumenta.

VNC instituti ratio postularet, ut cutis traducis apparatus, quod primum est eorum, quæ sese agenda offerunt, proponeremus, & omnia, quæ huc spectare uisa essent, declararem. Sed ab recto tramite nos parum abducit corporis, in quo exercenda est hæc chirurgia expiatio, eiusque ad commodorantiam quandam traductio. Nemo enim adeo exquisite, & secundum Geometriam uitam instituit ut ibi, & potus rerum ab natura nostra longe distantium impressiones non sentiat, & aeris circumflui cæterarumque, quas res non naturales medici uocant, iniurias eludat. Ex qua uitæ ratione adeo lubrica, & inuitabili illud firmissimum pene axioma promanauit, in uniuersa medicina ratione recta, experientia certa, & diuturno æui iudicio confirmatum, quod neglecta totius corporis ratione in partis cuiusdam, quæcunque tandem illa sit, curationem haudquaquam liceat descendere. Secus qui egerit morbum conduplicat, non tollit, exasperat, non delinit. Maximas enim offensas, partes subeunt, uel humorum colluie irritata, uel benigna quadam redundante plethora, quæ natura sua licet mitis sit, & blanda, per sæpe tamen inter initia sæuire consueuit. Non tamen id promiscue tentandum, ut quocumque pacto corpus exinaniamus. Varia enim causæ æstimatio, & uariam curam efficit. Protinus ergo ubi se corpora exhibuerint quænam illa sint, primò considerandum, cuius nam temperamenti, quis habitus: mox quam nam ætatis partem ingressi fuerint: adhæc quæ anni tempora, quæ tempestatis genera intercurrant. Cuncta enim hæc eò respiciunt ut corpore quantum industria nostra patitur perbelle expiato, opportunitatem tuti ac citi operis assequamur. Neque hoc pro re leui ac superuacanea ducendum est. Nam si negligentius hæc agantur, in operis decursu turbas ingentes mouent, plurimumque facessunt negocium, quamplura symptomata, ea que pergrauia: & bene mehercule nobiscum actû fuerit, si saltem ob hæc errata curtorum curam extrahamus, nec artem ipsam ob infelices successus, turpi ignominia defœdemus: spatium enim, & curandi mora, ab operis frustratione longe diffidet, habetque suas utrumque molestias: huius tamen iniuriæ illius tædium multò præponderant. Nulli igitur temeritati aut confidentiæ uacandum, ne operi perniciem mala hæc aliquando accersant, & artificis autoritatem una cum artis dignitate non modo imminuant, sed penitus conterant. Quare summo opere monendi mihi fuerint chirurgi, ob artis præcipue nouitatem, in qua, ut in cæteris operibus medicis, calumniæ pro mercede ut plurimum sunt paratissimæ. Vna enim inter alias hæc medicorum est infelicitas, ut non modo ægroti, quamuis delinquentes, semetipsos non incusent, sed omnem erroris culpam in medicos conijciant. Quod cum eueniat, ubi probe artifex suo munere perfunctus est, quid tandem fiet cum non nihil in eo aut studij aut prudentiæ desiderabitur? Acerima igitur diligentia conandum est chirurgis hæc opus molientibus ut sinceritati corporum, & præsentis, & futuræ consulant, atque omni studio in id incumbant, ut sin minus integra saltem ut probè expiata corpora in operatione hac tractanda suscipiant. Cæterum ut huius prouidentia summam complectatur (neque enim ea quæ ad unumquemque spectant singillatim pertractari poterunt) inter ea quæ superius à nobis enumerantur temperamenti uarietas, & corporis habitus perpendenda sunt. Cæteris uerò, ut ætate, anni tempore, cœli statu atque adeo ipsa regione utendum, ut uictus atque auxiliorum rationes uel imminuant, uel adaugeant: non autem ut quid propriò, & primo agendum sit per indicationes ut dicunt, significant. Quicquid enim penes ægrum medici molimur, & uictum, & auxilia includit. Sunt porro auxilia quæcunque morbis aut instantibus aut præsentibus opem

opem ferendi gratia adhibentur, quæ in manuum opera, quam chirurgiam vocant, & medicaminum apparatu, quam pharmatiam appellant, consistunt. Victus autem ratio illud totum moderatur, quod ægris peræque ac ualentibus ex usu est. Vnde tres illæ medicinæ actiuæ partes nempe diæterica, pharmaccuntica, & chirurgica promanarunt, quæ lege non ita stabili atque certa cuique morbo peculiæres sunt, quin in quamplurimis etiam nullatenus coniunguntur. Sed temperierum ratio superius quintuplex à nobis constituta fuit, quibus omnibus, & uictu, & auxilijs, instrumentis iam enarratis prouidebimus. Cum autem, & habitum corporis spectare necesse sit, itaque studebimus, ut quos humorum malities occupauerit, & ad ingenium suum transduxerit, quos habitus cacochymos uulgo appellant, ea ratione, ut in cæteris, & quantum fieri poterit expurgemus. Non enim quæ iam in prauam naturam penitus abierint, uno ictu ad bonitatem transferri possunt. Nam consuetudo, quæ firmiores radices egerit, difficulter euellitur. Videndum itaque ut non quid debeat, sed quid fieri liceat agamus. Habitui prauo annectitur confinæ malum (nam id statum corporis penitus transformare solet) nempe illa pestis amatoria, lues gallica, quam non uulgaribus illis machinis, sed arietibus dedita opera ad id confectis expugnabimus, quæ tamen ad eadem capita quæ antea retulimus, ascribi possunt. Cum autem sub hunc censum temperamentum illud *ἐν-κράτων* haudquaquam ueniat quod eum iam obtineat, quem desideramus humorum commensum, agite à calido illo, & humido exordiamur, in quo duplex illud plethoriæ genus facillime suboritur, nempe cum succi ex equo in uenis redundant: uel cum integer ac purus sanguis reliquos in permixtione succos uincit magnopere, ut uenæ benigna humoris affluentia turgescens quoquo uersum distendantur. Ne autem in propaginis apparatu humor hic molestias excitet, aut affluxu nimio, aut profusione immoderata atque adeo inflammatione, id cauebimus certè unico illo ac peculiari remedio, largâ scilicet, & liberali sanguinis missione, secta uena iecoraria, quæ, & recto tramite, & affatim, & ipsis cordis, & hepatis fontibus sanguinem effundit. Nam præter sublata plethoriæ emolumentum aliud etiam consequimur bonum, ut nimirum attemperatis uenis, & uisceribus, atque adeo retuso sanguinis feruore, omnes in corpore functiones foelicius proueniant. Porro sectionem uenæ subsequitur uictus ratio accommodata, & opportuna. Hæc tenuis esse debet, si quantitatem respiciamus, aut parcitati quam proxima. At si qualitatem cõsideremus ab humiditate ad siccum declinet modice, eo tamen moderamine, ne ampliori, quam par est exiccatione prouentum bilis adaugeamus. Cuncta ergo, quæ ad res, quas uocant non naturales spectât, ea æquitate administrare oportet, ut sanguinis luxuriam remorentur, humiditatem uerò, quæ ante nus ablumant modo id parce, & iustè fiat. Quibus uero rationibus iam dicta expleamus, id dixisse non necessarium duximus, cum unicuique mediocriter quidem in artis officijs instructo pateant: satisque esse putauimus iam summas rerum, & apices tradidisse Pharmaciæ hic nullus locus est. Non enim modo superuacanea est, & inanis, sed corporibus hisce prorsus inimica, cum non purgentur, sed colliquantur id generis corpora, si quod infra deiiciat, medicamentum assumpserint. Namque cum occulta naturæ sympathia aut pituitam, aut aquosa superflua, aut bilem utramque attrahant, quare si illi succi defecerint, nec habeat, in quod uires suas pharmacû exercent, caliditatis suæ impetu una cum carnibus fundunt, & colliquant sanguinem, & protinus uertigines, & tormina ingentia excitant. Huius rei testes locupletissimos Hippocratem, Galenumque Medicinæ principes habemus. Cui corporis statui proxima est temperies calida, & sicca quam uulgo biliosam uocant, iecore, & corde, & mox cæteris uisceribus calore, & siccitate æstuantibus. Hoc perimescamus plurimum nisi efferam eius uim, & indomitam quasi rabiem mitigemus. Primò itaque consultum est, ut uentrem ac primas uenas eluamus, idque tentandum leni pharmaco, ne magis magisque ex commotione bilem accendamus. Opportuna est cassiæ pulpa ad unc. j. s. uel electuar. lenitiuum. Portiones ubi placuerint sunt. syr. ros. solut. syr. uiolat. solut. alterutro ad vnc. v. vel decocto cordiali, uel aquis refrigerantibus diluto. Commodiores fuerint, nisi ex

herbis ipsis parentur decocta, oxalidis aqua, fonchi, endiu: borag. & id generis alia. Quibus si tamarindorum pulpam uel prunorum infundamus suauiusculæ fient potiones atque adeo leniores, & quæ in hisce temperamentis, etiam leui de causa efferuentibus, multo tutius administrantur. Aluo subducta biliosam colluuiem, simulque eiusdem serositatem, quæ maiores venas occupant, auxilijs peculiaribus, & quæ eorum uim respiciant, attemperare oportet, quo pharmaco sese educturo magis obtemperent. Præstabunt hæc serapia ex succo endiu: ex succo oxalid: cichor: oxyfacc: simplex & alia permulta: quæ diluantur uel decoctis herbarum ac seminũ: uel aquis ad ea destinatis, ut sunt oxalidis, endiu: capill. Veneris ros. cicher. cicer. fonchi cum reliquis. Interea præparationis iecorariam uenã aperiamus, sanguinem educamus, circumspecto tamen uirium robore, & ætate, ac reliquis auxilia medica moderantibus. Quartaverò uel sexta die ab uenæ sectione, uniuersam corpus pharmaco expurgandum est, atque id, quam prius validiori. Talia sunt elect. cathol. diaprunis solut. admixto uel elect. ex succo ros: uel ros: Melues. horum quæ postèrius adiecta sunt, rhabar: maturi pollen vires sustinet. Sin diluta magis arrideant manna cum rhabar: opportuna fuerit: uel decoctum ex pulpa tamarind. myrobal. citrinor. cum rhabaro per noctem infusum. Interim tamen uictus ratio accommoda sit, quæ incrementum bilis arceat, & omnem iecoris æstum demulceat. Res igitur omnes non naturales ad frigiditatem, & humiditatem inclinabunt. Vinum album probatur, & tenue. Probatur ptisanæ cremor, & seminum peponum fercula ex oryza, ex cucurbita. Hæc succum generant uiscidulum, nec ita promptè fluxilem, cui rei maximopere studere oportet. Carnes sint uitulinæ, hœdinæ, pullorum elixæ, non assæ. Humor enim illis pemistus calorem quodammodo reprimit, ac siccitatis impetum sustinet. Pilces sint saxatiles. Acetaria ex borag. endiu. cichor. oxal. Et pro temporis ratione ficus, uuæ pensiles pruna damascena, pepones. Non respuimus pyra, sed cocta, neque poma. Caueant uerò sibi ægri ab uigilijs, curis, & animi molestijs, ueneri præsertim, quæ licet excitet, & refrigeret, effoetum tamen corpus, & uires imbecillas exhibet, quarum conservatio, tanquam thesauri præciosi, non negligenda est. Interim aluus, si subsistat, passulis proritabitur, seu chlysmis lenientibus. Alioquin pigra, & ignaua, uenarum ac iecoris incendium suscitabit, cum quod uapore retorridi eleuentur, cum etiam, quod excrementum illud biliosum in uenas regurgitet, quo uelut calcari ad excitandam facultatem propultricem, atque ad detergenda à sordibus uentris spacia, solers natura abutitur. His tertium in ordine temperamentum succedit, frigidum æque ac humidum, quod omni ingenio, ob impurissimam humorum colluuiem, & per quam diligenter eluendum est. Initium curationis ab uentriculo est tanquam à gurgite, & sentina huius recrementi, sensim tamen, ac quam fieri poterit, blande. Inter solida hiera est cum speciebus, elect. hieræ cum polline trochiscorum ex agarico. Potiones commodabunt mel ros. solut, & cathol. ex decocto cymarum absinthij. Cassiæ pulpam, quod alij nescio quo consilio faciunt, non approbo. Non enim minus, ac anisis, & coriandris aspersis, in hoc stomachi statu flatus excitat, ac ingentia sæpius tormina, præsertim si corpora his obnoxia fuerint. Si qui tamè paulò firmiores sint, illud cassiæ extractum ad unc. j. cum. ij. aut iij. 3. elect. ex hiera picra aut cum polline eiusdem hieræ ad. 3. j. 5. multo tutius deorabunt. Hoc absoluto phlegma præparandum est, & uiscerum infarctus, quos materie leniter, & crassities generauit, expediundi. Ita enim uel vno uel altero pharmaco, pituitosæ sordes eluentur. Conueniunt igitur oxymel, syr. de beton. mel ros. zucar. syr. byzant. ex quinque radicibus, & omnino quæ lentorem incidere, crassitiam extenuare, & uisceribus incrustatum humorem norunt abradere. Quorum mensura sit ad tria cochlearia. Hæc uel decocto betonicæ si placebit, uel absinthij, mente, origani, stoechados, iure passul. uel aquis eorundem dilui poterunt. Post hæc pharmaca, propinentur, & quadantenus ualentiora, ut mel ros. cum modico diaphoenic. elect. cathol. cū diacartami semiuncia: uel infusio agar. trochiscati ex oxymelite. Ab horum consortio non sum moueo rhabarbarum. Nam pituitam crudam, & aquosam probè elicit. Pilulæ octauo seu decimo quoquo die exhiberi pote-

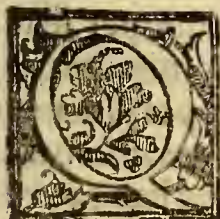
poterunt. Nam, ut diximus hoc humoris sæpe expurgandum est. Tales sunt ex hiera cum agar. de tribus cum rhabarb. cocchia, & si dolores articulos afficiant, ex hermodactylis: aut si libuerit, quæ his magis ualeant. Maxime enim studendum horum corporum munditiei. Neque interim cessandum, quin uentriculum oleis uel ceratis ut robur sibi addatur, & quam liberaliter foueamus. Ab phlebotomia abstinendum est, nisi vel ætas, vel anni tempus id nobis persuadeat. Sit autem parca, ut pote frigidus corpori, & præcipue uentriculo inimica. Ab hinc uiscerum frigiditas attemperanda, & uligo illa cõficienda est electuarijs, & trochiscus. Talia sunt diaga-
 langa, rotulæ ex aromatis Galeni, theriaca seu Mithridatus ad d. j. alternis diebus exhibita: ut, & elect. ex beton. maior. cichor. additis simplicibus speciebus, & reformatis uel syr. de corticibus citri, uel syr. stoechados. Videndum præterea ne aliquis in uictu error obrepat. Quare coelum humidum uitandum est, & frigidum. Carnibus utendum euchymis, ijsque assis potius quam elixis, quas aromatibus cõdiri non fuerit absolum. Pisces ablegantur qualescunque, præter saxatiles. Et ut breuitati consulamus, deijciantur omnia, quæcunque crassum aut lentum humorem progenerant. Cuius census sunt caro bubula, suilla, agnina, ueruecina, pedes, & cætera extrema animalium: caseus, lac, fructus horarij, & huius generis alia. Vinum concedimus generosum. Nam uentriculi uires *δλυγόφορα* uina deijciunt. Eo parcius utendum: imò licet ficiat, ab hoc tamen æger quandoque abstineat. Siti enim per calorem interius accensa, uelut terræ humor à sole, ita omnis superflua uligo consumitur. Nec cibum ad satietatem usque assumere oportet, & si fieri poterit, quãdoque à cæna abstinere. Venus, si quid aliud perniciofa est. Motus, & corporis exercitatio iuuabit, si non à cibo statim, quod maximè noxium est, sed mane, ad sudoris usque eruptionem fiat. Atque hæc de temperamento frigidus, & humido unde ad ultimum nosmet conferimus. Eadem ergo præcautionis ratio, quam supra de cæteris habuimus, ineunda est. Quare aluum quamprimum subducamus elect. dia senæ ad 3. vj. syr. de polypodio, fero ex infuso fol. senæ, & passulari decocto. Postridie serapia propinanda sunt, qualia sunt de succo borag. de lupulis, fumaria cum aquis eo destinatis, aut decoctis. Aquæ illæ sunt, ex borag. melisso-
 phyllo, callitricho, glycyrrhiza, passulis, aspleno, cæterisque eius generis multis. Pharmacum autem fuerit ex conf. hamech ex decocto myrobal. Indorum, ex infusione fol. senæ, ex syr. de epithymo, aut polypodio. Præstabit etiam quandoque pilulas exhibere de lapide cyaneo, de fumaria. Venæ sectio ex usu erit, nisi ætas, & anni tempus obstiterit, cum sanguinis effluuium non largo. Ea sit iecoraria aut quam vulgò vocant, saluatella sinistra. Harum uicem hirudines supplebunt ani venis applicatæ, & præcipue ubi vel anni tempus sectionem venæ dissuasèrit, uel natura expellendis superfluis per eas partes insueuerit. Veruntamen si corpora ægrotantium horum ut assolent tenuia fuerint, & exanguia, tollenda erit macies aut ex parte corrigenda potulactis vel caprini, uel bubuli vel asinini ad multos dies, quousque partes alimentum sentiant, & recreatæ in molem leuiter attollantur. Sic uiscerum intemperiem hæc electuaria emendabunt, nempe ex borag. ex bugloss. ex violis admistis puluisculis, qui idem præstare ualeant. Interim strenuo uictu cauendum est, ne humore melancholico corpora demum repleantur. Itaque omnis diætã humectationem spectabit. Proderunt ergo carnes uitulinæ, ueruecinæ, pullorum, auium paruuarum, & si quæ aliæ carnes fuerint euchymæ, elixæ potius quam assatæ. Parentur acetaria ex borag. ex capparibus arcto passulato. Coquantur poma, pyra, vase duplici, zuccaro aspersa. Potus uinum esto album, subdulce. Reijciendum est crassum, nigrum atque dulce. Hoc enim uini genus flatus mouet, & cum difficultate in nutrimentum abit, simulque id uiscus afficit, quod aliàs in melancholicis perrarò suo munere fungitur. Curet æger, ut dormiat: (somnus enim humectat) curas simul, & sollicitudines ex animo abigat, & hilarem iucundamque uitam uiuat. Venerem autem, uelut anguem fugiat, quæ corpus reddit exuccum, & natiuæ caliditatis, spiritusque plurimum exhaurit. Hoc pacto igitur instruenda sunt, & dedolanda corpora, si quæ à moderata illa, & omnium exactissima corporum constitutione defecerint, priusquam ad alias operationes

tiones nobis propositas descendamus. Super sunt tamen adhuc, & alij duo corporum status, de quibus nunc paucis agendum, quorum alter cacochymus est, alter gallica scabie infectus. Corpora igitur cacochyma, quamuis procul hinc ab opere nostro exulare debeant, ut pote ob humorum pernitiem ineptissima, cum tamen medicina in omnium usum à Deo opt. maximo creata sit, & boni uiri sit suam nemini denegare operam, & humanæ sortis meminisse, quapropter non aspernabimur talia corpora, sed quouis modo auxilium cum arte nostra afferemus. Adhibenda autem est diligentia, ut in cæteris, ita in vna uniuersi corporis expiatione. Praui enim illi humores, & maligni effera certe inducunt symptomata, dum propaginem uel fecernimus, uel inserimus, excitatis ulceribus adeo grauibus ut omnem partium coalitum interrumpant. Quare propinanda sunt pharmaca, eaque bis teruè repetita, præmissis tamen, ut aiunt præmittendis, & interposito aliquot dierum spatio, ut sensim impuritatem hanc & blande educamus, malitiam ut ut poterit, tollamus, & quod instat, periculi metum imminuamus. Non enim una deiectione hanc camerinam extirpabimus. Quæcunque diuturno usu confirmata sunt, non tam facile atque vno impetu possunt corrigi. Præscribentur vero pharmaca ex peccantis natura humoris petita qui, & phlegmaticus, & melancholicus, & biliosus esse solet, aliquando quidem per se, quandoque uero inuicem permixtus. Itaque paranda erunt medicamina uel simplicis uel iustæ facultatis, prout humorum ratio nos edocebit, Quæ cum ex superioribus abunde pateant, ab eorum enarratione superfedemus. Interim tamen æger commodò cibandus est, selectis ad hoc negotium cibus quam maximè euchymis, & qui non facile corrumpantur. Nam si qui talis exhibeatur quamprimum prauæ illi colluiei permixtus, contagione quadam in alienam, corporique inimicam substantiam conuertitur. Sed id nostra sedulitas uix aut nullatenus præstabit. Lactis enim fundamentis ijlique perualidis hæc humorum noxa funditus tolli nequit: & semper quod putrido coniungitur idem etiam putrescere necessum est. Enitendum tamen, ut quo ad licuerit, sedulo, & omni cura illa corpora expiemus, nec nostro desimus muneri. Curationes adiuuandæ sunt, & promouendæ. Ut enim omnium uitiorum concoctio correctrix est, ita cruditas uniuersæ salutis nostræ destructrix. Id autem præstabimus tam intrò quam foris adhibitis auxilijs, electuarijs nempe pilulis, trochiscis, perfusionibus, inunctionibus, fomentis, ceratis, cæterisque eius generis; quorum syluam ne nimis prolixi simus, aliunde oportet petere. Id tamen serio consulimus ut præcipue ad iecur animum adhibeatis, quo nil ad obstructions aptius est, & quod in cacochymis fere semper afficitur. Si qua igitur infarctum sit humoribus lentis atque crassis, itaque obstructions amouebimus bolis, & trochiscis ex eupatorio, ex rhabarbaro, ex absinthio, dialacca, diatriumfantal. alijsque quamplurimis quæ, & obstructa referant, & non mediocre iecori robur conciliant. Atque hæc ratio sit in primis obseruanda si tale quoddam corpus, cuius iam meminimus, ad manus nostras deuenierit. Alterum autem est, quod ex lue gallica quandam labem contraxit. Hoc mali genus quanto est sæuissimum, tanto cæteris est pessimum cum ex maligna, & uenenata qualitate originem duxerit. Protinus ergo ubi corpora hac contagione inquinata sese obtulerint, æstimare ante omnia oportet morbi uires, & ætatem, ut rabie eius, & immanitate uel edomita, uel quadantenus delinita hæc corpora tutius contrectare possimus. Est enim cum nuper uitium contractum sit mali labes in spiritibus, & humoribus leuiter saltem atque in superficie affectis carnibus, ideoque multo benignior, & maculis pustulisque hinc inde erumpentibus haud difficulter innotescit. Quod malum, tanquam recens natum, iugulare licet protinus in ipsis incunabulis, nisi corporis affecti habitus aut uiscerum, & præcipue iecoris status atque tēperies repugnet. Symptomata itaque diligenter inuestiganda sunt, & pernoscenda tam ab ægris, quam ab alijs: quam diu ægrum afflixerint, & quisnam illorum cumulus sit, & congeries. Nam ex horum cognitione omnis cura instituenda est. Quod si penitus uenenum irreperit, & præterlapso principio malum inueterauerit, quod ossium caries aliarumque partium exesio patefaciet, id solum consilij superest, ut furore represso morbum mitigemus, ne uirus excandescens

candescens aut in propaginem sese effundat, aut ulcera chironia, & maligna circa aream atque furculum exfucit. Quatuor ergo ante menses instituenda huius mali est curatio, & ea in primis adhibenda, quæ vniuersi corporis saluti consulant, eluendo primas venas, humores digerendo, eos euacuando, cum pharmacis, cum phlebotomia, obseruatis tamen ijs quæ recta ratio, & experientia omnium Medicorum assensu confirmata nobis perscribunt. Arripienda posthæc, & iubrandæ ea tela sunt, quibus solis hoc malum si non conficere, at vires illius non mediocriter labefactare datum est. Tale est ligni guaiaci decoctum, uel per se uel cum sarfa parilla: prouocato interim sudore, & eo uictu proposito, quem mali natura, & substantia nobis insinuauerit. Quæ omnia ex suis locis petenda sunt, Non enim diutius hic immorabimur, quæ felicius alibi dicta sunt, & commodius huc transferri possunt. Nec fastidio legentibus esse uelim, quos ad ipsam rem protinus accedere, & in artis nostræ sacraria introducere quamprimum expedit. Illud tamen dixerim, ut uinum aliquod, cum guaiaco paratum sit, quod tam in prandio, quam in cæna propinemus. Non enim conducet modo sed, & decocti illius uicem feret, quod alijs exhiberi in more positum est, tanto quidem conuenientius, quanto id naturæ gratius est, & medicamenti vires subeunt, atque in medullas vsque penetrant. Hanc igitur rationem inibimus, hanc methodum insequemur, quamprimum nostræ curæ corpora quædam concreta sint, in quibus hanc artem nostram exercere integrum est. Etenim prospiciendum primo, & in id sedulò enitendum est, ut corpora non impura sed defœcata, & omnis labis expertia recipiamus, quod quantum utilitatis habeat, is facile cognouerit, cui perspecta sit earum affectionum uarietas, & copia, quæ corporibus cacochymis, & prauis quandoque irritatis, quotidie contingere experimur.

CAPVT TERTIVM.

Enumeratio, eorum, quæ pro cutis propaginis delineatione necessaria sunt, ac omnis supellectilis apparatus.

QUONIAM hucusque de corporum expiatione differuimus quo salubriora ut ut fieri poterit, huic chirurgico negotio subiiciatur, iam operi insistendum & de apparatus cutis traducis, siue cutaneæ propaginis, quæ operis nostri materies existit, cogitandum est. Hic enim statuitur carcer, à quo in opus, non secus ac in metam sibi propositam artifex excurrit. Priusquam tamen de operis administratione loquamur, ante omnia, quæ ad opus præstandum necessaria sunt, singillatim enumerare conuenit, ut edoceantur chirurgi, quo rerum apparatus, & supellectili instructos esse deceat, cum primam hanc cutis traducis delineationem aggrediuntur. His enim perspectis, & rite digestis, pro dignitate negotium administrabunt, & summotà planè omni confusione cuiusuis erroris, qui subinde potest intercurrere, ansam præcident. Eorum autem, quorum delectus habendus est, uel artificem respiciunt, uel ægri vulnus. Et quæ ad artificem spectant ministri sunt, & coadiutores. Nequit enim vnus solusque artifex huiusmodi præstando operi sufficere, cum sane multa peragenda sint, & eodem prorsus tempore, quæ aliorum operam, & subsidium desiderant. Necessarij itaque sunt chirurgo ministri saltem duo, qui non solum corporis ac manuum agilitate prompti, sed & oculis uigilantissimis illi iugiter assistant, & mandata eius exequantur. In his uel scientia uel peritia huiusce chirurgiæ necessaria existit, aut summa omnino prudentia, & acerrima diligentia. Etenim opera eorum non modo chirurgus indiget in medicamentorum præparatione, sed etiam in dissectione faciunda, in deligatione delineatæ propaginis, ac demum in eiusdem cum partibus cutis insitione, quod vnum opus cæteris in hac chirurgia præstanda necessarijs difficultate longe admodum

dum præstat. Seligat itaque artifex, nisi doctrina peritos, ac vsu dociles habuerit, quos mente, sensibus, & corporis dexteritate vigere animaduernerit, ac si rudes illi contingat, subinde ante operis administrationem edoceat, de ijs omnibus, quæ in hac operatione præstanda veniunt. Ita enim promptiores ad famulitium reddentur, habebitque eos ad nutus suos, quoscumque etiam, maxime sequaces, & longe obedientissimos. Interest præterea, & loci opportunitatem seligere, in quo facienda sit operatio, quemadmodum, & lectuli in quo æger decumbat, & eorum, quæ huc pertinent, diligenter rationem habere. Non enim minimum refert, quis lucis modus sit, quis eius positus, & qualia puluinaria obtingant. Horum omnium necessitatem infra aperiemus: nunc de loco parumper transigamus. Cubile profecto pro temporis ratione ipsius administrationis, primas nanciscitur, nunquid uel ad orientem æstiuum vel brumalem, vel in austrum, uel in oppositam sibi boreæ regionem conuersum esse debeat pro temporis, inquam ratione, in quo hæc chirurgia peragetur. Quod tamen, quemadmodum, & regionis, & loci situm, humilis ne sit, an celsus, num caliginosus, an ventis perflatus, iam recensere omitimus, sed id generis studia, quemadmodum quoque alia per multa, non ignaro, & imperito chirurgo committimus atque ad ea tantum definienda accedimus, quæ propius artem attingunt, ac præ omnibus magis necessaria sunt. Nam de omnibus singillatim differere superuacaneum nimis, & operosum est. Primum itaque cubile ipsum, in quo lectulus ægro statuetur, splendens sit, & clarissimo lumine illustratum, cum id genus operis summum luminis nitorem requirat, quo singula, quæ sane permulta ac varia sunt, sub oculis chirurgi, & ministrorum facile esse possint. Exigit autem nitorem lucis præsertim vna cutis propaginis delineatio, in quo opere præstando, omni ingenio cuiusuis erroris ansam oportet præcidere. Nam vndeunque, quis tandem ille, quantusue fuerit irreuocabilis plane esse consuevit, aut saltem eas difficultates secum aduehit, vt eundem ad æquitatem reuocare arduum nimis, & operosum existat. Vtunque enim cereis accensis tractari possunt cætera, vna tamen propaginis delineatio lucis splendorem exoptulat. Non enim ministri qui proprijs detinentur munijs, in cereorum vsus reuocandi sunt, nec alij accersendi, quorum ad minimum duo esse debent, (cum enim bini cerei sint huic muneri obeundo vnus nequaquam suffecerit) qui ministris, & chirurgo quam proxime affideant, & eos hac de causa loci angustias includant, agentesque impediant. Quod quam iniquum planeque incommodum sit, vnusquisque per se videt. Nam oculorum aciem candela scintillans, & exusti fungi non minimum perfringunt. Præceptum itaque illud maxime seruetur constans, & opportunum vt clarissimo aeris lumine, semota perinde omni assidentium turba opus ipsum administremus. Qua de causa fenestram late patentem lectulus proxime habeat, vel non longe distitam, ac omnino faciei ægri decumbentis aduersam. Lectulus etiam parte eius superna atque adeo ad ipsa latera, à parietibus longo interuallo se iungatur, quò circa illum, & chirurgus, & ministri nullis angustijs præpediti, hinc inde discurrere, & circumobire possint, ea pertractaturi, quæ ex usu fuerint. Lectulum puluinaria excipiunt, quorum vsus pernecessarius existit cum in cutis propaginis delineatione, tum pro manu sustinenda, quod suo loco docebimus. Interim tria parentur, quorum rationem consuetudo definiet, & vnum pusillum ad manum componendam. Hæc lanæ sint, uel ex tomento leniori. Quæ enim plumis impacta sunt, subinde incalescunt, & quod mollia sint, prompte cedunt, quorum vtrumque maxime incommodum est. Nil enim peius est, quam si partes vulneratæ inualeant, & quod ab initio cauendum est, humoribus affluentibus distendantur, aut si, quod opus est, dum brachium fulcimus, id nouis motibus concutiamus. Interim uero chirurgum commonefacere oportet quo pacto brachium ægri collocari deceat. Id breuibus transigemus, tam ratione ipsa quam diutina experientia & usu edocti, & ab omni disputatione, quæ non angusta nobis aperitur supersedebimus. Censemus itaque, & longè aptissimum esse existimamus vt æger in lectulo decumbat, quod & ex superioribus collegisse haud difficile fuerit. Vt cumque enim in sedili ægro composito, propter luminis splendorem, quod vnicum est emolu-

mentum

mentum hoc opus tractari possit, hæc tamen vel ob situm vel ob motum post dissectionem necessarium, cum ægrum omnino decumbere oporteat, molesta nimis, & importuna sedente ægro, delineandæ propaginis administratio contingit. Primum enim dum ægrotus sedet, ministro indiget, qui cubitum, vlnamque sustineat, & brachium stabile plane, & immotum reddat. Nam leuissima quæque mutatio, dum dissecamus, plurimorum malorum autor esset potest. Sed laboriosum est ac plane impossibile, eo metro, quo conuenit, & regula partes continere, quando vel ingruente ferri acie, ob dolorem, percellatur æger, & quomodocunque tandem constrinxeris brachium contrahat. Has igitur difficultates in lectulo omnes effugimus, si vniuerso corpore rite composito in puluillos reclinemus humerum, quam si in sedili collocato dissectionem moliamur. Quamuis autem incommodis hisce aliquo ingenio possimus occurrere, vel scamno quod substratis puluinaribus, quam blande brachium excipiat: vel cathedra id generis in hunc usum fabricata, inepta tamen, & metus plena videtur hæc sedente ægro administratio, quam dico ab ipsa dissectione motus excipit. Nemo enim non nouit confestim atque brachium incisum sit, ægrum debere decumbere, & tam corpore, quam potissimum ipso brachio quiescere, ne ex motu humores concitati ad offensas partes prouoluantur, & præcipue tunc cum ab incisione iam perpetrata quasi efferuescant. Sæpe enim paruis initijs ingentia mala orta sunt, & exigua scintilla maximum incendium quandoque peperit. Propterea quam lenis etiam deambulatio, siue gestatio illa fuerit, dum in lectulū ægrotus ex sedili feratur, quam maximo iure etiam nobis suspecta est. Dum enim æger lectum a deat conscendatque vtcunque paruo interuallo diremptum, non potest non aliquantisper brachium moueri, & vulnus intorqueri vnde vel syncopes vbi stomachi imbecillitas adfuerit, uel ob sensuum mollitiem, panicus quidam terror, & corporis stupor hominem corripiat. Sic neque gestatio, si deambulationi parcemus, opportuna magis, & vtilior esse poterit. Non enim adeo exquisita, & omnibus numeris absoluta esse queat, quin semper ob aliquas offensiones, quantumuis leues, periclitemur. Satius itaque fuerit cum positus, cum ipsius motus ratione ægrum in lectulo decumbentem incidere, quam eo in sedili composito illas subire difficultates, quas iam diximus, præcipue verò cum placidissima etiam motio, statim ab incisione facta, humores commoueat, & fluxioni aptiores reddat, quod vnum maxima præsertim cura, indetessoque studio, ac per plurium horarum spatio sedulo cauendum est. Sed hætenus fere omnia, quæ ad chirurgum spectant meo iudicio perstrinximus, nunc verò de illis, quæ ægro, seu propagini delineandæ conueniunt, agendum relinquatur. Horum alia si rei naturam introspeciamus, antequam aggrediaris opus, peragenda sunt, alia in opere, alia autem eo iam confecto. Inter ea quæ opus præcedunt, illud caput est, atque principium, vt quanta poterit, solertia, & conatu videamus, quo pacto nobis sanguinis fluor reprimendus, eiusque impetus inhibendus sit, simul atque primo cutim inciderimus. Quamuis enim solam cutim cæteris partibus illæsis, secando vulneremus, ne tamen eam inflammatione distendi aut erysipelate tentari contingat, hoc vulnus nobis suspectum esse debet, atque pluribus de causis, ijsque non leuibus. Nemini enim non perspectum est, tam ex ipsa Anatome, quam ex ijs, quæ supra adduximus, hanc corporis nostri partem, quæ incidenda est, quam pluribus valis ijsque insignioribus stipari, venis nimirū, neruis, atque arterijs, eaque, cum a ventre, per loca ad axillas, decliua, suo singula caudice, perducta sint, ad humeri articulum in minores ramos discindi, eosque rursus in multam sobolem diduci, & tenuissimas flagellis vniuersa brachij spatia intercurrere. Hic ergo, qua parte sectio fit, ingentia vasa sub cute delitescunt, & vulneri assistunt, quæ haud difficulter, nisi caueamus, posse lædi vnusquisque videt. Accedit, & vulneris amplitudo, pro ratione, & modo ipsius traducis, quem non exiguum, sed prolixum satis atque latum esse, perfectio operis requirit. Etenim licet vna sectione tantum vulnus infligatur gemina tamen illius facies est, simulatque forcipem relaxaueris, duasque habet lineas æquali quidem spatio, at non modice distantes, quas idcirco parallelas dicimus, quorumque ambitu parallelo-

grammon exacte circumſcribitur . Quæ plagæ amplitudo ſeu magnitudo, quantum vim, quale periculum in ſe contineat nemo eſt, qui non nouerit, præcipue cum non rarò, & venulam quandam incidi, & partes ſubiectas denudari neceſſario contingat. Illud enim euitare, quocunq; tandem velis modo, nequaquam licet, cum quandoque membranam, quam ob fibras carneas, carnoſam vocant, editiores quædam venulæ perreptent, quas eandem cum cute, violentiâ experiri, & ferro diſcindi neceſſe eſt . Sic vbi cutis, quæ propaginem conſtituit, iam incifa ſeſe contraxerit, quod neceſſitate quadam conſequitur, tum ea, quæ reliquum ambit humerum in inſigne ſpatium, latumque panditur ex quo tandem omnes, quæ ſubſtratæ ſunt, particulæ in conſpectum prodeunt, & nullo tectæ velamine penitus denudantur . Ex quo vulneris hiatus, quantas, & quam multas ſuboriri noxas accidat nemo certe iuerit inſicias, & propter eius inſolentiam, nec non quod hinc aer paulò immoderatio irrumpat . Etenim vtcunq; partes hæ probe muniantur, nunquam tamen eius generis tegumenta, natiuo, & congeneo tectorio æquipollent . Cum igitur ex vulneris amplitudine quo loco ingentia vaſa natura poſuit, cæterisque his annexis humorum confluxum ad affectam partem concitari poſſe videamus, quare vt velut ab alta ſpecula prouidentes, his calamitatibus occurramus, hoc periculum auertere conſilium eſt, & ad motis præſidijs humorum impetum quoad licet coercere, & omnino intercludere. At horum nõ eadẽ atque ſimplex natura eſt. Vna enim terrena eſt, & ſicca, aquea, & frigida altera: alia quidẽ validiſſima, alia vero imbecilla. Ex ſuperioribus fere ſunt lactuca, trifolium, polygonum, auricula muris, lenticula paluſtris, pſylliũ, vmbilicus veneris, ſe peruiũ, portulaca, oui liquor, & id generis per multa alia. Alterius ordinis eſt omphaciũ, ſolanũ, rubus, capreoli vitiũ, plantago, ſorbi, corni, meſpili, ciconij, myrti folia, eorũq; fructus, roſarũ capita, balauſtia, ſumach, acacia, bolus armena, nuces, cupreſſi, galla immatura & multa alia. His adiungitur græcorum poſca, acetum nimirum, & aquam ea proportione continens vt guſtui minime inſuauiſ ſit, quo pacto huius mixturæ ſymmetriam Galenus definiuit. Ex his igitur omnibus, quæ potiora ſunt, & magis conueniant, in vſum ſuum chirurgus ſeliget, quorum tamen nos, & formulas perſcribemus, atque ea tradituri ſumus, quæ familiaria nobis eſſe conſueuerunt . Sed quando hiſce auxilijs, quæ in parte, uti liceat, prius decernere oportet . Atque vt à loco incipiamus, certe natura rei docet, ac velut digitis comonſtrat, in propinquo partis, quæ ſanguinis impetum expectamus, id generis præſidia circunponenda eſſe, & quam maximè ad ſupernam regionem . Ita enim, quaſi manuum compreſſu, aut vinculo hiſ quibusdam iniectis, præſtabimus, quo minus ab elatioribus partibus, ad ſubiecta loca, & plagæ vicina ſanguis poſſit confluere, ſed conſtipatis quæ ſubiacent, vaſorum meatibus repellatur . Eſt autem locus hic vniuerſa articuli humeri regio tam ſuperna quam inferna interior atque exterior, quæ & à capite, & à ſubiecto illi thorace, quicquid ſanguinis transfertur, omne excipit, & ad cæteras brachij partes demandat . Plurimum autem nos ſuſpenſos teneat, illa quæ ſub axillis eſt humeri regio, qua ductus quidam ampliſſimi venarum atque arteriarum per thoracem ſublato prorumpunt, quæ hauſtum ex ipſis fontibus ſanguinem, pleno alueo ſuſcipiunt . Quare parti huic vnde longe vehementior inundatio ingruat maiori ſedulitate conſulendum eſt, quod quam aptiſſime fiet, ſi pilis prius præciſis, iam dictam regionem medicamentis diligenter, & abſque intermiſſione foueamus . Cæterum negotio huic perficiendo ea hora accommodata fuerit, quæ ſub ipſam operis admiſtrationem cadit, dum cætera, quæ vſui futura ſunt, interea adornantur: fiatque id ſemihoræ ſpatio ante . Hoc munus alteri miniſtrorum deferri poterit, vbi vna cum artifice dum reliquum apparatus inſtruit, alter detinetur . Illa tamen adſit cautio, vt poſt breue temporis interuallum abſque mora ea renouemus, ne propter partis calorem vbi ipſa quoque incaluerint, minus præſtare valeant, quod ab ipſis expectamus . Sed repellentium iſtorum varia, & diuerſa genera ſunt alia quidem ſolida alia mollia, alia tandem humida. Ex primo ordine tale quoddam fuerit . Recip. olei roſat. omphac. vnc. j. s. myrtini. vnc. 5. ſangu. dracon. terræ ſigillatæ an. vnc. j. boli armen vnc. j.

vnc. ʒ. camphoræ. d. j. ceræ albæ. ʒ. vj. Cōtundantur quæ contundenda sunt subtilissime, & cera cum oleo eliquetur ad lentum ignem, addantur pulueres, vbi parum refrixerit & reficiantur secundum artem. His maius, & refrigerandi, & astringendi robur addemus, si ea aceto rosato abluerimus. Illiniatur ergo linteolum quoddam, & vniuersa humeri regio circumquaque muniatur. Eadem ratione atque hoc sub linimenti forma aptum fuerit. Recip. olei rosat. vnc. j. s. myrt. vnc. j. aceti nigri acerrimi vnc. ʒ. puluer. boli armen. vnc. j. agitentur omnia in mortario plumbeo, quousque consistant, & obliniatur vndiquaque humeri articulus. Sed si magis arriserit, hoc vtique repellente vtemus. Recip. succi plantag. semperuiui solan. an. vnc. ij. aceti nigri acerrimi, aq. ros. vel pedunculorum ros. plantag. an. vnc. j. s. Infundantur lintea in liquorem hunc, atque illis actu frigentibus vniuersus articulus circum late foueatur. Si tamen decoctio potius conuenerit, eam tali pacto parare decet. Recip. summach. summit. rubi, myrtill. gall. immatur. balaustior. ros. an. m. j. fiat decoctio in uino nigro austero, quousque tertia pars superfuerit, infundantur lintea, & dicto iam modo applicentur. His omnibus sic expositis, quorum opera utilis esse videbatur ante operis aggressum, nunc ad ea accedendum, quorum animaduersio in opere necessaria est. Sunt autem hæc forceps atque cultri, quorum cura, dum ministri alijs occupationibus detinentur, chirurgum tangit, animaduertat igitur nunquid illis desit, an acie valeant, siccine, an secus conueniant, eaque in lancem peculiarem componat, ut cum vsus postulauerit, ad manus esse queant. Et oculis ægri subducatur. Ideoque vel linteo, vel alia re quauis ea obuolauerit. Plurimum verò interest hæc chirurgum ipsum curare, cum non possit non fieri vt negligentius ijs vel paratis vel collocatis non leues noxas ex mora vel agendi ineptia incurramus, cuius errati occasio vt & reliquorum, omnis postmodum in artificem, non in ministros referri solet. Quapropter non tantum hæc, sed & reliqua omnia, quæ ad hunc apparatus necessaria sunt, acriori diligentia chirurgus, & scrupulosius rimetur, num recte administrata sint, & suis quæque locis disposita, ne incisa iam propagine insigni cruciatu ægri, & malo vulneris, suaque ipsius medici ignominia, & dedecore, moram quandam interponi, & opus prorogare necesse sit. Vt enim non satis est agricolas furculū fecernere, & ad alterius arboris truncum deligare, sed id quomodo, & quibus fiat priusquam opus aggreantur, diligenter rationem habere: sic boni artificis fuerit non solum videre, vt recte cutim delineet, verum etiam qua ratione iam delineatum deliget, eique medelam adhibeat, omni studio, & attentione circumspicere. Atque hæc absoluto opere peragenda sunt, quorum tamen rationem præmeditatam, & apparatus instructum habere decet. Hic omnis in his sequentibus vertitur. Primum vt linteum adsit, quod in vulnus immittitur. Secundo, vt stuppas in promptu habeamus, quibus ipsam plagam, & partes circumiacentes muniamus. Deinde vt medicamenti, quo stuppæ imbuantur adsit copia. Postea vt latum linteolum suppeditet, quod super stuppis impositum vulnus ipsum contegat. Tandem verò fascia opus est, vt stuppas eas obuoluamus, & vulnus deligemus. Sed quæ sit omnium horum necessitas, iam paucis demonstrabimus. Atque primum linteum quoddam intra cutim, & subiacentes ei partes immittere necessarium est, ut illius interpositu à musculis subrectis iam incisa cutis dirimatur, nec semel dirempta cum illis denuo coalescat. Etenim consilium est cutim à brachio educere, atque eatenus efformare, vt curtis partibus, quæ insitione reparandæ sunt, sufficiat, qua de causa liberam eam, & nullatenus cum cæteris coniunctam esse decet. Accedit tamen ex hoc linteo, atque ex abundanti, alia quædam, & non contemnenda utilitas, quod eidem medicamenta illiniantur, quibus, & sistendi, & repellendi sanguinis non ignaua facultas inest. Obseruandum verò est, vt linteum illud eam, quam par est, & latitudinem, & longitudinem obtineat. Etenim si vel amplitudine defecerit, vel excesserit, & extrema complicari necesse sit, alterum quidem inutile erit, cum partes eas, quas disparatas esse præstiterit, rursus coniungi contingat, molestum vero alterum quod non leues ex distentione dolores patiantur ægri. Quare ex vulneris amplitudine desumenda mensura lintei est, atque id præstandum, ne quadantenus vel

angustius vel latius sit, sed vt inter extremos plagæ angulos impositum æquè quadrat. Quo in casu quamplurima lintea ad manus habere, non abs re fuerit, ut quod magis conuenerit, id operi nostro adhibeamus, & præcipue cum incertum sit, quanta fieri debeat cutis ipsius delineatio. Non secus etiam conduxerit, & longum satis, & prolixum esse linteam, a deo vt fere humeri crassitiem exæquet. Minus enim periculi est, ne forsan elabatur. Sic eiusdem opera licet vti, dum alia lintea atque persimilia multoties huc trajcere oportet, quod suo loco docebimus. Opus præterea est linamentis stuppeis, quibus vulnus ipsum muniamus: alijs quidem amplis, & prolixis, alijs verò breuibus, & exiguis, omnibus tamen forma orbiculari, & lateribus hinc inde paulò compressis. Quæ igitur maiuscula fuerint, quatuor numero ad minimum adsint, latitudine trium digitorū, & sex vel septem longitudine. Crassitie verò non excedant, Grauat enim inepta mole, dum, & liquore medicaminis, & sanguine, qui affluerat, absorpto turgescunt, & quod peius est, vbi semel incaluerint, denuo partes incendunt. Minora lata sint binos digitos, & ternos prolixa. Hæc omnia imponere, & plagam probe munire conuenit. Veruntamen non erit incommodum, si plura, ac diximus, linamenta conficiamus. Etenim ea præstat superesse potius, quam deficere. Operæ etiam precium est aliud ab illo superiore habere linteam, quod impositum linamenta constringat, & vulneri subsidium afferat. Sit verò liberalius eductum, latum, atque satis longum, ordine duplici, vt humerum inuoluat, & vniuersum vulneris ambitum, sic, quo supra infraque emineat, & plagam amplitudine excedat. Hæc omnia imbuentur ouorum albis, quæ uase quodam peculiari obnixius concutiantur, additis superinde aqua rosarum, quo ad suffecerit, & portione quadam sanguinis draconis cum terra sigillata, omnibus inuicem permistis, & probè agitatis. Tandem uerò fasciam parare decet, substantiâ tenuem, & sibi ipsi à capite vsque ad eandem maxime æqualem, latam ternos digitos, & quatuor potissimum cubitos longam. Non enim ualidius comprimere plagam necesse est, nec laxam deligationem facere, cum vtrumque incommodum sit. Quare rem ita moderabimur, ut id quod ab artiore deligatione recedit, uoluminibus orbium resarciatur, & nec desit quicquam, quin fasciâ toties implexâ sat bene comprehendatur. Sic neque angustus sit, neque latior, quam præscripsimus. Horum alterum ineptum est, cum partes eas nequeamus constringere, alterum verò cum molestia coniunctum est, quod quæstri etior fuerit, in seipsum residens, conglobetur, suaque tenuitate, & corporis inæqualitate partes subiectas, ac si laqueis cogantur, angat summopere, & doloribus excruciet. Eligenda itaque fuerit ea fasciæ quantitas, quæ ad mediocritatem iam dictam accedat, nec quicquam, quod uel uobis uel ægro detrimento sit, secum afferat. Hanc minimè aridam sed madidam posca circumponi brachio necesse est. Sic emollita circumducentur lenius, & medicamenti, quod sanguinem inhibere potest, vicem supplebit. Omnia autem singillatim, & peculiari loco decet statuere, vt ilico atque sectio facta sit, ad manus esse possint, nec vlla sit in artifice remorandi occasio. Etenim odiosum est, si quid agatur negligentius, & incusandum, si quis error irrepsit, quem declinare poterat: omnia autem loco suo atque modo, nec non cum ordine pro dignitate administrasse id tandem laudandum est.

LIBER SECVNDVS.
CAPVT QVARTVM.

15

Quo pacto cutanea propago delineanda sit.

ACTENVS dictum est de ijs omnibus, quæ pro delineanda cutis propagine, atque vniuerso id generis negotio secundum rationē perficiendo, ex vſu esse videbantur, præcipue de chirurgico illo apparatu, quem operis natura exposcebat. Nunc vltra pedem promouere conuenit, & recte declarare in quibus nam propaginis delineandæ ratio consistat, & quo pacto illam tuto, iucunde, & cum celeritate perficiamus. Qua in re illud nobis experientia, & longo vſu edoctos! certe præfari licet, spem nobis fore firmissimam, vt artis ipsius finem consequamur omnino indubiam atque id clarissimo laudis præconio, eximioque laboris nostri præmio. In hac enim cutis propaginis delineatione summa artis nostræ cōsistit, & illi ipsi quasi fundamentis rite iactis totius operis fabrica innititur. Quam obrem maxima cura inuigilare oportet, & summa animi contentione eniti, ut cuncta quæ peragenda sunt iuste, & velut ad Polycleti regulam perficiantur. Neque enim turpius quicquam, & contemptibilius possit contingere, quam in ipſo artis vestibulo impingere, & circa limen, quacunque occasione id fieret, indecore labi. Cogitet itaque secum chirurgus uelim hoc sibi esse propositum, hunc scopum præfigi quod nunc cutaneam propaginem seu cutaneum traducem, principium, & basim totius operis delineare velit, cuius quantitatem definire omnino incertum est atque anceps, & quam coniectura solum eaque vt plurimum fallaci, & multiplici inuestigemus. Quamobrem ne hac in parte diligentia eius quoquo pacto desideretur, prudenter circumspiciet omnes illas conditiones, quas supra enarrauimus, & curiose contemplantur cutis brachicæ laxitatem, crassitiem, eius soliditatem, tenuitatem atque alia quæ in examen reuocanda sunt. Ab hac consideratione, quam exactius instituerit, intrepide opus, ac hilari prorsus animo uiriliter aggrediatur. Principio ægrum lectulo componat, omnesque procul offensas femoueat, cum ægro iniquas, tum chirurgo ineptas. Mox illos, qui sibi ministraturi sunt, & quorum subsidio, dum opus administrat, indigeat suo quæque loco, & ordine disponat. Aeger itaque supinus in margine lectuli exteriori decumbat. Hunc locum commutare licebit, uel pro cubilis, uel pro brachij disseccandi instituto, dummodo lucis, quæ commoda esse debet, ratio usquequaque constet. Sic collocabitur ad manus ipsi chirurgo, & ministris, dum opus administraturi sunt. Brachium, quod propaginem commodet, denudetur uniuersum, uel manica indusio prius detracta, uel ipsa discissa, ut sectioni, & quæ ulterius instituenda est curationi promptè pateat. Ministri locis æquis statuuntur. Hæc ministerij ratio decernet. Atque prior ad ægri uerticem, ex parte superna lectuli, secundum artificis dextrum latus resideat. Hic ulnam ægroti dextra sustentet (quoniam cum firmior sit, id opus commodius præstiterit,) læua uerò, ubi luminis occasio fiat, id opportunò administrat, aut si minus, liberam eam, ad alia, quæ peragenda sese offerent, promptam habeat. Alterius officium est cutim attollere, suspēdendo, forcipem adigere, chirurgus auxiliari, mox & forcipem suspēdere, dum sectionem artifex administrat, & patrato iam opere, laxatam remouere. Atque is, iuxta sinistrū chirurgi latus affidebit; aut e contra, si quod ex opposito est, brachium incidendum fuerit. Ita enim uterque illorum, ex loci opportunitate, munia sua promptius implere poterunt, & nutus chirurgi, quoscunque etiam obseruare, quod sane illis acerrima diligentia faciendum est, cum multa dum opus peragitur, occurrant, quæ nutu saltem non uoce indicanda sunt. Etenim ob ægrum consultò uerbis oportet parcere. Interim chirurgus reiecto importuno manicarum defluxu, quo expeditior sit ad opus, & ulnis parumper denudatis, ad ægrum proxime accedat, ac omnino stans; ut quacunque occasione, quocumque libuerit, sese possit conijcere, operi semet accingat. Primum autem cutim ad anticam humeri regionem, & a qua propaginem

mutuari decet, leniter manu contrectet, illam attollat, rursus dimittat, itidemque eleuet, denuo remittat vt hac leni contrectatione à subiectis partibus, quanto poterit, suauius diuellatur, & assidua id generis suspendendi, blandaque meditatione emollita, facilius postmodum obediat, cum illam dissecuri, comprehensam forcipe omnino suspendimus. Esto tamen ea cautio, vt moderatione quadam singula peragantur, ne infestiori motu duriorique, quam par sit, contrectatione partes eæ calorem concipiant, & noxas incurrat cum sectione facta in vulnus humores impetuosis delabantur. Nam in propinquo sunt vasa venarum, & arteriarum amplissima. Libranda itaque fuerit cutis contrectatio, ne pars illius acerbitate calamitatem quandam posthac subeat. Cum autem omnia eius rei gratia fiant, vt traducis symmetriam, qua magnitudine nempe futurus sit, recte percipiamus, illam propterea chirurgum, vbi singula attente circumspexerit, si vsu ac experientia fuerit edoctus atramento designasse superuacaneum forsam existit (nisi talis sit, qui nouiter ad opus, & prius intentatum accesserit) sed probe animo comprehensam, vbi cutem, quantum res ipsa indicabit, suspenderit, hanc sustinendam tradet ad læuam ministro, statimque utraque manu forcipem apprehendet, & intra ministri manus in traducem demittet. Si tamen interim à præscripta quantitate aliquid decesserit, id attractum attollet, & animaduersa ex parte vtraque, num rectè sese habeant omnia, iam forcipem constringet, ferroque annulo firmabit. Hanc rursus ministro, qui ex sinistris est, sustinendam præbeat, atque sic sectionis consilium ineat. Protinus itaque dextra manu cultellum arripiens eundem punctum intra lineam forcipis adigat, atque moderata quadam violentia, & facto sectionis initio, vbi fere centrum est eiusdem lineæ, inde cultrum in assidentia latera propellat, non tamen præcipitanter, sed sensim vsque in forcipis angulos, modo illud commodū videbitur. Sectione sic peracta, quod primum artis vestigium, ac velut vniuersi operis rudimentum est, cultroque deposito, vel ministrorum alterius manibus excepto per iam hiantis cutis spacia siue stylo specilli siue basi orbiculari linteolum immittere conetur. Hoc ut sumministretur, qui ad sinistras est, ministro incumbit. Ille ex tanta linteolorum uarietate, id quod commodius est, secernat, & subducta eius quantitate ad forcipis lineam iuxta ponat. Vbi hoc transmissum fuerit si qua in parte corrugari contingat exacte complanandum est, ac per vniuersam spatij amplitudinem distendendum ea cautione, vt æquis partibus vtrimque ex forcipe dependeat. Namque laxata forcipe, quod mox futurum est intra vlnerris spacia continebitur, nec, quod ob inæqualitatem haud difficulter euenit, lubricum elabetur. Forcipem posthæc artifex laxet, sublato annulo, quo manubria coniungebatur, & laxatum ministro, ad læuam suspendendam suauiter committat, illicoque dextram manum subijciat humero supino ex parte interna, & brachium parumper eleuet, ut curationi, quæ statim adhibenda est locus non inique pateat. Eodem pacto, & intra forcipis latera quod laxatæ illius, & hiantis interuallum est, sinistram plagæ imponet, digitisque expansis linteolum utrinque comprehendet, quod adhuc linearibus forcipis diuisionibus iniectum est. Sic enim non inepte cauet, ut dum subducatur forcipem minister, quod statim præstare debet, simul ac vulneri manum applicuisse chirurgum senserit, linteolum vna euellatur. Quod quam ignominiosum sit in ipso artis limine, & quam difficulter, quantaque molestia reponi linteum possit, nemini credo non apertum est. His peractis iam partes medici fuerint, propaginem componere, atque æquali situs libramento stabilire. Vocamus autem propaginem eam, quæ iam à substratis musculis est auulsa cutis, & quæ interna superficie atque externa, nec non vtrinque sectionis lateribus circumscribitur. Hæc quandoque, ijs de causis, quæ infra à nobis dicentur, redeunte in sese cute, atque conuersis intro extremis plagæ labijs importuna conglobatione turgere consuevit. Expediet igitur specillo leniter subiecto vel inter in manu angustias illas explanare, & rectè componere, ut secundum omnes eius partes æqualiter propago extendatur, atque quamprimum, quod curæ superest, illi incumbere. Omnis quippe mora insignes noxas accersere videtur. Quare stuppas paratas iam easque breuiore interiori vlneri subijciat medicus, & extra alias ap-

ponet,

ponet, hisque superne maiores insternet, qui subsidio sint breuiusculis easque non incommode tutentur. Cum autem linamenta maiora, quatuor numero esse ad minimum debere diximus, ut ea rite disponantur, uulneri bina iniiciat utrimque singula, itidemque alia duo utrique fini. Vbi demum uulnus integrum hoc pacto communierit, tunc linteolum illud latum, conduplicatumque insternat, in communem omnium custodiam, & ut aptius plaga deligari possit. Sed hoc fasciarum circumiectu sedulus artifex præstiterit. Fasciam itaque manu dextra arripens, & initium eius explicans, eandem superiori traducis parti, qua lata est, ex æquo rectam admoueat, principium sinistrae pollice interim comprehendat, mox reliquam promoueat, & per inferna ad latus internum circumducat, ut circumducta ad initium suum denuo reccurrat. Hoc prætergresso brachium leniter constringat nouasque circumductiones moliat, quas toties repetere necessum est, & sensim uersus inferna uinciendo descendere quousque uniuersa propago, & linteum illud latum, quod super iniectum est, æquali, & à principio usque ad finem consentiente orbium implexu penitus contegatur. Dabit uerò operam medicus, ne ad alterum extremorum, quæ uel in arctiore constrictione, uel in solutiore laxitate collocantur, imprudenter inclinet, sed quod moderatum est, teneat, & fascias eas constringendo laxet, laxando uerò constringat. Alterum enim si fecerit, nec arctiori uinculo partes munierit, & promptius sanguinem affluere, & medicamenta dilabi sentiet. Si uerò alterum eligat non abest quin partes eas, quas uehementius coegit, imbecillas reddat in situmque cuti calorem strangulet. Hinc fit ut sensim tradux deficiat, & cum omnis suppeditandi alimenti uia interclusa sit, quamprimum emoriatur. Præterea cum aliquos dolores deligatio strictior inferat, non potest non affluxum humorum ciere, & quæ una propaginis perniciēs est, inflammationibus, erysipelatibus, alijsque tumoribus ansam dare. Quare, ne quid nimis agat, uidebit artifex, cantusque euitabit, quod arti suæ, & expectationi non respondeat, si excessus eius, quos paulo supra addiximus in deligando fugerit, sed mediocritatem, qua nihil commodius nihil aptius, in operando amplectatur. Mox fasciam quam desinit, ad digiti amplitudinem ad interiora conuertat, lini funiculū ter quaterue trajiciat, & moderate constrictum nodis irretiat. Ita enim fasciam explicatum iri longe metus aberit. Atque administrationis quidem in propagine delineanda, quod prima hac sectione molimur, talis maxime ratio est. Sed alia ad huc artificem cura manet, quæ est ut tam brachium quam ægrum ipsum ad quietem securam, & ab molestijs uacuum componat. Huic situs qui commodior sit, nullus esse potest, quam qui est figuræ mediæ: uti, & brachio eundem in modum reclinato. Hæc tamen animaduertat uelim, ut humero parumper subsidente, ulna clementer assurgat, & æquali moderantia extrema manus ipsi ulnæ emineat. Primus enim ille decubitus atque æqualis molestus est. Qua de causa, & puluillorum rationem habendam esse decreuimus, atque eos in cæterorum penu retulimus. Itaque dum puluinaria chirurgus componit, ministri ambo patientis manum firmiter sustineant. Horum ille qui superior est, & ad dextras chirurgus assidet, sinistram suam ad cauum, quod sub axillis est, dextram uerò ad ulnæ articulum iniiciat: ille uerò dextra manu cubitum firmet, & læua corpus comprehendat. Hoc pacto, utrimque ualentius continebunt brachium, ministri atque id immotum plane, & stabile quieti dabunt, quod à principijs maximopere desideramus ob sanguinis præcipue ad affecta loca, proruentis impetum. Quibus sic dispositis ipse brachium chirurgus reclinet, ministris opitulātibus, & in securam, opportunamque figuram, qualis nempe media est, blande componat, ac pro temporis anni coeliue statu uel linteis uel parmis obuelet. Sic, & minimè se mouere, ipsum ægrum interest ne uel leuissimo quidem momento brachij quies interpellatur, & humores qui tunc commoti æstuant, uehementius ipse motus concitet. Necessaria itaque fuerit non tam brachij, quam totius corporis quies, atque ea quam curiosissima, & absolutissima. Non tamen hæc æque suffecerint nisi, & solliciti simus, quemadmodum, & humores inhibere, & eorum impetum sustinere oporteat. Etenim neque leuis illa atque mitis conrectatio, non laxior deligatio, non brachij sustentacula, non illius

quàm suauissima reclinatio, non quies ipsa totius corporis tantum possunt, ut nos omni metu solutos, & periculo vacuos penitus relinquunt. Itaque vulnerati humeri regionem vniuersam, ac præsertim eam, quæ ad alas conuertitur, refrigerantibus ac repellentibus præsidijs vnius horæ vel alterius spatii, frequentius facta perfusione, uel per ministros vel assidentium aliquo defendere, & communire tentabimus. Ex quorum censu posita fuerit, quantitate liberaliore parata, & ad manus posita, quo præsidij genere, uelut promptissimo omnium atque valentissimo, quas cunque etiam sanguinis fluxiones, atque sane impetuosissimas, quam felici successu, iam longo ulu edocti, iugiter sisti, & compesci dicimus.

CAPVT QVINTVM.

Curatio cutis propaginis iam delineatæ.

AM uerò sequitur, ut cutis delineatæ, cum primum albumina sublata fuerint, curationem instituamus, & quæ ab ægroto interim uictus ratio curiose obseruanda sit, usque dum inflammationis metus refrixerit, paucis proponamus. Veritur itaque vulneratæ partis curatio, primo in suppuratione interim usu non neglecto repellentium. Cum enim perpetuo humores affluant, atque adeo languente membro iugiter congerantur, chirurgi potiora debent esse consilia, ut quicquid assiduo colligatur, suppurantibus discutiatur: quod uerò aliunde conuenire potest, repellentibus abigatur. Ita enim prompte sanitati pars restituetur, atque citissime, interim non otiante natura, sed munia sua sedulo complente. Quod innuebat Hippocrates, dum ulcus quamcissime suppuratum tutissimum reddi ait ab inflammatione, cito detergi, & carne repleti. Cum autem ea, quæ pus ducunt, medicamenta non uniusmodi sed uaria, & multiplicia sint, ac pro temporis ratione diuersimode usurpanda, itaque ea subiiciemus, quæ & frigidioribus, & calidioribus anni partibus, quando cunque eorum interuenerit occasio, aptissima fuerint, & citra incommodum aut noxæ metum recte usurpari queant. Ex usu igitur erit inter omnia, atque sub ueris exitum, quin per uniuersi æstatis decursum, quod oleum dulce commune, & ex oliuis exactè maturatis confici solet, adhæc ceram purissimã, ac terebinthinæ sinceræ liquorem continet, æquis omnino portionibus. Hæc enim pus uehementer promouet, ac nobis familiare est. Huic proximum est, quod in gratiam opulentorum parari poterit cuius hoc est exemplum. Recip. terebinthinæ lotæ ex rosacea. unc. 5. olei ros. compos. unc. j. Addatur ceræ albissimæ, quod par fuerit his omnibus excipiendis, & ex arte conficiantur unguentum. Tempore uero frigidiori cum ad interna calor sese receperit, ualentioribus multo præsidijs agendum est. His utemur sub autumnii exitum, ac per hyemis totius progressum, usque ad ueris initia, quæ quid cum bruma commune habent, nec omnes frigoris iniurias exuerunt. Est autem tale quoddam. Recip. olei communis unc. viiiij. ceræ puræ vnc. ij. colophonis, picis naualis, sagapeni an. vnc. j. mastiches, thuris galbani, terebinthinæ an. vnc. 5. ubi oleum cum cera ad ignem probe liquata fuerint, injiciatur colophonia primum, deinde pix naualis, sagapenum, terebinthina, mox, & reliqua, & refrigerata recondantur. Profuerit uero, & isthuc. Recip. ceræ albæ, resinæ, pini, scœui uaccini, picis naualis, terebinthinæ, thuris, myrrhæ an. vnc. 5. Misce, & in puluerem, quæ conuenit, redactis, cum oleo q. 5. unguentum ex arte refice. Sub hæc medicamentis repellentibus usus est, quæ cum exterioribus duntaxat plagæ, ijs, quæ pus mouent, intro reconditis, adhibeantur, atque adeo supernæ humeri regioni: Ideo medicamentorum suppurantium, priusquam ad ea descendamus, rationem tradere, & quomodo administranda sint, dicere fatius esse existimauimus. Sequenti igitur die uel postridie, aut ubi omnis hæmorrhagiæ metus deferbuerit, ac matutino tempore, quod natura sua opus leuissimum est albumina summoveantur, & quam blande, ne, si qui venulæ cuiuspiam

Hipp. de ulc.
tex. 2. & de
uulner. cap.
tex. 23.

cuiuspiam ramulus iam ante læsus fuerit, eo refricato demum sanguis erumpat. In quam rem opportunū fuerit parauisse gossipium, ustulatum prius, & usu exposcente, applicuisse uulneri. Consulet autem medicus, ut lenissima sit hæc operatio si linamenta, arida iam, & quæ præ siccitate adhærent contumacius, perfundendo, interim emolliantur. Promptius enim euellentur, si perfusa madeāt, & nulla subinde aut motus asperitate, aut doloris molestia, uulnus suauiter detegetur. Vtilis est posca quam supra descripsimus, & mox oleum ros. ex omphacijs. Hæc nonnunquam commisceri poterunt atque applicari uel frigida, uel leni calore tepentia, dummodo aut temporis aut aliorum, quæ in quauis actione medica consideranda sunt rationem penitus non negligamus. Etenim ubi modicum incaluerint, facilius sese medicamina insinuāt, & felicius, & benigna qualitatis moderantia id quod cupimus præstari posse efficiunt. Caueat uerò chirurgus summā caloris vim, ne sanguis uehementia illius exstimulatus, denuo erūpat. Prudenter itaque hæc animaduertisse opus fuerit, ne dum molestias quasdam atque exiguas, quis leuare cupiāt, illas potius adaugeat, quin scœuioribus accersitis, pessimo admodum exemplo duplicet. Ministri itaque utrinque assideant, quorum alter peluim contineat, ut eo, quæ à uulnere semouenda sunt excipiantur, alter uerò liquorem habeat, qui stuppis emolliendis conueniat. Interim fascia amouenda est, & quanta fieri poterit lenitate, ut si minus, brachium atque ægrum non angamus. In quam rem magis ex usu fuerit, adacta forcipe uniuersim discindere, non quidem simul omnibus eius gyris incis, (namque, & hoc inconueniens est.) sed mēbratim singulis, atque potius ad partem externam brachij quam internam. Sic enim neque motu partes eas concutiemus, neque prope accedemus ad uasa illa brachij quam insignia, quæ nullatenus contractari non incommodum est. Vbi autem fasciarum orbis siccitate rigeant, aut sanguine imbibito induruerint, ministri partes fuerint, illos liquore perfunderè, & ab alto destillando irrigare. Etenim hoc pacto, & felicius humorem absorbent, & opificis manui attrahentis facilius obsequuntur. Tum uero illos specillo attollere, uel digitis leniter connexos distrahere, & in peluim decet conijcere, atque mox ubi rite denudatum fuerit uulnus, id candido linteo, & tepenti contegere, dum sese operi reliquo ipse chirurgus accingit. Huius initium fuerit, ut è uulnere, quod impositum est, linteum illud educat, & aliud, cui medicamenta, suppurantia, illita sint, substituatur, & uulneri iniiciat. Hic nobis monendi sunt chirurgi, quoniam pacto molestijs parcant ægrorum, & quomodo labore quam toedij plenissimo sese exoluant. Censemus enim ab humanitatis officio abesse si ea quæ artem condecorant, & tam patientes quam medicos iuuent, non honesto consilio occultauerimus. Nouerint itaque artifices illud linteum, quod adhuc uulneri inhæret, haudquaquam eximendum esse, nisi ea obseruata lege, ut nouum illud atque recens, dum hæc educimus, una eademque opera introducatur. Atque hoc præceptum perpetuum esto. Quo alioquin neglecto, pessime ægrotus torquebitur, dum educto primo, ad substantiam musculorum, qua propago delineata est, hæc tela sese applicuerit, & quo minus uno impetu imponatur, atque quam facillimè, in introducendo, moram fecerit. Quare ut non modo ea, quæ iam dicta sunt, euitemus, sed & alia incommoda, quam grauissima, scilicet nouas inflammationes, & sanguinis eruptiones ideo linteoli talem impositionem moliri conuenit. Partem linteoli, quod adhuc iniectum est, & extra uulnus pendentem, è regione brachij exteriori chirurgus attollat, ad nouum linteum oras illius æqualiter applicet, & lini funiculo utraque consuat. Suturam simplicem, & linearem esse præstiterit posterioribus haudquaquam replicatis, ne consuti moles siquidem duplex sit, ipsum uulnus exasperet. Mox uero ubi dextra linteum uetus arripuerit, intrinsecam eius partem subleuet, & sublatam ad uulneris altitudinem promoueat, sensimque inde detrahatur: nec detrahendo cessabit, quam illo eiecto hoc nouum intra uulneris hiatus diducat. Sub eo ministrorum alter uetus præcidet, & in patinam ad alia proijciet. Sed si quandoque introuertantur margines, tum cutis propaginem explicet medicus, & specillo, quam fieri poterit, blandissime componat, modiceque terebinthinam instillet, uel simplicem uel cum rosaceo permixtam, linamenta undiquaque addat suppurantibus oblita, & lata linteola, quæ repellentibus madeant, tepida imponat.

imponat. Tandem uero ea moderantia, qua præscriptum fuit fascijs cuncta uinciat, ac media brachium figura, non inepte collocabit. Nihil autem aut perquam exiguum ab ijs, quæ supra dictauimus hæc medicamenta repellentia different. Sed liceat nobis in gratiam eorum, qui nouiter ad actionem accedunt, nec singula in numero habent, quædam præsidia subijcere, nobis certe familiaria. Tum uero id obseruabimus, ut leniora propagini, uehementiora uero superiori humeri articulo, quo uniuersa omoplatarum regio circumscribitur, nec non ad axillæ caua applicemus. Sunt enim duo loca, unde sanguinem arcere, & retropellere conuenit. Ad propaginē hæc opportuna fuerint. Recip. olei ros. omphac. olei ros. comp. an. vnc. j. Misce. Vel Recip. olei ros. comp. myrt. an. vnc. j. misce. His licebit, & per se singulis uti, parumper calentibus, & imbuto linteolo propaginem undiquaque irrigare. Pro humero conducet oleum omphacinum cum myrteo equis portionibus, & linimentum hoc pacto confectum. Recip. sandal. rub. gran. myrt. ros. rub. an. 3. 5. vnguenti ros. mes. vnc. j. s. redigantur in tenuissimum pollinem sandali, myrti, & rosæ, pareturque ex arte linimentum. His omnibus non nihil roboris addemus, si uase plumbeo, infusa olei ros. comp. parte plumbeaque pila ea agita uerimus. Hoc demum perungenda est, quæ circa humerum est, uniuersa regio, & sanguinis compressioni studendum. Sed interest etiam ægris, qui conueniat, uictum instituere, ubi, & ad affectum, ad anni tempus, ad regionem, ad ætatem, ad sexum, ad habitum corporis, præcipue uero ad uires, & quæ altera natura est ad consuetudinem consilia dirigere oportet. In primis autem parsimoniam incumbere, quantum præ uiribus licuerit, ne succorum mole adacta, in affectam regionem sanguis procumbat. Atque id præceptum in quartum diem aut ultra obseruare decet, quousque nimirum omnis æstus humoris conciderit. Interim qualitas ciborum ea seligenda est, quæ cum supra enarratis à nobis pugnet, nempe panis elotus cum uncia vna, uel una, & dimidia lactis amygdalarum. In æstate lac sem. melonum aut per se aut cum pane loto exhibeatur: uel succus oryzae hordei uel cucurbitæ fercula. Vino uale dicendum est omnino. Eius uicem supplebit aqua hordei cum saccharo, addito aliquatulo uiri granat. uel subdulcis, uel austeri. Præstabit, & propinare aqua oxalidis, æstibus medijs uel endiuie, atque ijs diplomate eductis. Hæc uel absque aliorum permissione erunt utilia, uel poterunt affundi. Zulapium uiolat. aut syr. ex citri succo, aut oxisacchar. aut granator. uinum. Semina melonum saccharo inducra poterunt dari ad cochlearia nostratia duo, statim à prandio. Hæc ipsa coena paulò largius sit. Hoc dietæ institutum ad quartam usque studiosè eger colet. Ea transacta si paulò langueant uires capi iunioris aut pulli iusculo alimentata incoquantur, si tamen uentres eorum aut oxalide aut eius semine atque simul plantaginis prius infarciantur: Idem iusculum, si percolatum sit, pro potu substituat. Licet & quandoque pulli momentum cibus addere, atque id uel malorum citriorum succo uel granatorum conspergere. Septimo iam transacto ubi nulla de sanguinis affluxu præterea suspicio affuerit, tum liberalius cibum offerre decet. Non tamen omne uinum ex usu esse uidetur, sed tenue, candidum quod *ὀλυγόφορον* Græci uocant ad primos dies, & præcipue æstiuo tempore. Omnibus enim incommodis omnis ansa præcidenda est, quod uel leuissimo quouis irritamento humores concitari non sit impossibile. His igitur primam post perfectam paulo ante de lineationem propaginis curationem descripsisse sufficiat.

Medela quorundam symptomatum, quæ cuti iam delineata aduenire solent.

SED mox subiungere expedit, quænam symptomata ubi iam propago delineata sit, accedere consueuerint (non enim adeo immunis ab incommodis penitus hæc operatio est,) & quanam ratione illis occurrere conueniat. Sunt autem tria fere nimirum, internecio, seu corruptio, ac ut aiunt mortificatio alicuius oræ cutanei traducis, eiusdem inflammatio, ac circumscriptarum partium, atque tandem sanguinis impetuosa profusio. Horum quidem singula praua sunt, non tamen æque exitialia. Etenim uehemens malum est, si traducis labia corruptio quædam inuasit, atque perniciosam, cum intra initia sua subsistere nequeat, sed serpendo latius, uicinas partes inuadat, & si quidem negligentior fuerit medicus, totum traducem depascendo tamen absumat. Quare circumspèctus hac in parte medicus esse debet, & omnes ingenij neruos intendere, ut huic perniciæ, si quidem possibile fuerit, nullam occasionem præbeat, aut si quidem euitare nequiverit, eam protinus eradiceat. Sed ut ea quæ nobis comperta, & iam usu longo confirmata sunt, pro malo hoc edomando in medium afferamus, non lufuros operam nos esse confidimus, si prius naturam huiusce labis, atque essentiam mox uerò illius causas proposuerimus, quibus tandem medicamenta subijciemus, non iniucunda, & nobis familiaria, quorum efficaci ui, hanc immanem belluam, euentu sane felicissimo persæpe confecimus. Primum igitur huiusmodi cutis corruptio, seu mortificatio, ut aiunt, caloris innati, quo singulæ corporis partes uigent, aluntur, & sentiunt, eiusque effluxi uitium est. Abit uerò calor insitus ex parte quadam nostri corporis cum intemperantiæ cuiusdam ac virulentæ in parte interim exortæ, copiæque influentis humoris, quæ calorẽ genuinum obruat aut si qua exterioris causæ, quæ calorem opprimat, uiolètia accedat. Porrò autem hoc cutanei traducis symptoma non ex interiori causa originem ducit, utcumque interim corporis conditio plurimum adiuuat, sed quicquid est, principio in externam referendum est, ac in forcipis ipsius uiolentam nimis constrictionem, ad cuius impressiones, & corporum status non nihil concurrat. Interdum enim tam arcte cutis constringitur, ut strangulato partis calore, intra forcipem adhuc emori illam cõtingat. Huic malo promptissime subijciuntur, quibus laxa admodum, & tenuis cutis extiterit, substantia certe minimo atque quam imbecillo calore perfusa, & præcipue cum tanto impetu tanta conuassatione ab annexis partibus diuellatur. Adauget persæpe hunc partis interitum, atque iam incipientem promouet, si uiolentiori paulo, & arctiori constrictione, exigui illud caloris, quod in propagine inest suffocando restringamus. Nec desunt præter illa cutis uitia, & alia incommoda, quæ ab ipsis corporis penetralibus accita calorem partium interimant. Nam, & plurimum potest corporis habitus, quem praua quædam colluies, & foeda humorum sentina obfederit, & in quo ulcera ad integritatem difficulter reducuntur: aut si gallica quædam lues efferatam suam rabiem impresserit, & iam diutina mora firmas atque immotas radices egerit. Itaque corpora hæc ut, & de quibus paulo ante diximus non tractanda erunt uiolentius, nec forceps tanto conatu adigendus, sed adiungendũ temperamentũ quoddam, ut neque nimis laxes, ne cutis exiliat, & inanem operationem reddat, neque ut uehementer comprimas, unde partes eas, & calore, & uita spoliari contingat. Quo in loco non leue afferet subsidium, si liberalius paulo quæ traducem constituet, cutim excideris, ut quicquid internecione dematur, id cutis affluentia compenset. Quin id necessarium atque constans præceptum esto. Eodem pacto, eademque æquitate deligationem moderabimur, ut quod conueniens fuerit atque utile, acri coniectura, & sollicita cura, assequamur, nec ad extrema

tremā illa neque minimum quidem si fieri liceat, a mediocritate declinemus, quod
 quam perniciosum sit, quam erroneum cū cæteris, quæ antea hac de re proposui-
 mus hæc una corruptionis noxa satis superque commonstrat. Protinus igitur ubi
 mali huius suspitio aderit (quod in corporibus iam iam dictis promptissimum est)
 uulnus detegi oportet, nec differre in tertiam uel quartam diem, & oras eius dili-
 genter circumspicere, quo matura curatio hanc pestem penitus auferat. Et iam
 initia dixisse malum hoc inditio fuerit, & sensus interceptus, si quidem specilli cu-
 spide admoto uix aut nullatenus sentiant, & si pars ea pallore aut liuore suffunda-
 tur. Occurrendum igitur ijs est, quæ ualidius exiccant, & putredinem quamque cir-
 cumcidunt. Tale quid est unguentum Aegyptiacum, cuius descriptiones circumfe-
 runtur quamplurimæ. At nobis ea semper utilior uisa, & confirmata est, quæ alu-
 minis, uiridis æris, mellis, acetique acerrimi æquas portiones continet. Opportu-
 num etiam fuerit, quod uulgares præcipitatum appellant. Præparatur autem si in
 uitreo uase, lenti ignis subsidio ex rosacea chymica arte conficiatur. Huius polli-
 nem leuissimum inspergere possumus, uel eundem unguento rosaceo excipere, &
 linamentis applicare. Sic aloes puluis, cuique inspersus quandoque malum sustu-
 lit, & deleuit penitus. Commodissimum etiam fuerit, cum abstergendi occasio sese
 obtulerit, decoctum lupinorum usurpasse in quo aloes decoxerit. Hoc omnem par-
 tis forditiem eluimus, interim corruptioni consulentes, cum ipsum putredinis fo-
 mitem, humorem nempe exicemus. Tutissimum præterea extitit unguentum tale.
 Recip. terebinthinæ lotæ ex succo absinth. vnc. j. farinæ hord. cretæ. 3. j. pollinis
 aloes purissi. d. ij. mell. albi sincerissi. quo ad sufficit, & agitur mel, excipianturque
 singula, & ex arte paratur extergens medicamentum. Hoc utemur linamentis su-
 perillito, & partibus, quæ corruptionem experiuntur, iniecto. Atque fere fit, ut præ-
 sidia hæc, si admoueamus, commode satis cedat curatio, malumque uniuersum pe-
 nitus tollatur. Hæc igitur illius peculiaria sunt remedia, cætera uerò communia,
 (quæ nihilominus magna cura præstanda sunt,) & cibo, potu, alijsque huc relatis,
 huius symptomatis uiolentiam demulcent. Quare caueant chirurgi, ne ob errata,
 quæ hic plurimum committi solent, periculo quicquam adijciatur, ac præsertim in
 ijs corporibus, quæ ob cacochymia, seu tabis ueneræ malignitatem, hoc malum
 fouent strenue. Omnia igitur exiccent ualidius, & omnem excrementitiæ humidi-
 tatis illuuiem remoueant. Sed hæc aliunde accersiri possunt, ne fastidio simus le-
 gentibus, & sermonis moles nimium nobis excrescat. Nunc ad aliud symptoma
 transeundum est, sæuitia alteri non abfimile, & quod tandem eo definit. Tale est
 inflammatio, quæ uel cutis propaginem, uel circumscitas partes obsidet. Cum enim
 largiore affluxu, magnoque impetu sanguis eò procubuerit, turgent partes, ru-
 bent, & acerrimo dolore conflantur, quæ præsidij, si minus expugnetur, inter-
 necionem partibus ijs, & præcipue propagini interminantur. Hæc enim ut pluri-
 mum languet, cum ob interceptionis ex forcipe uehementiam, tum quod à cæte-
 rorum consortio longe abducatur. Igitur in lubrico propaginis salus fuerit, ni re-
 medijs opportunis, ac maturò tâto malo obuiâ eamus. Contingit id generis sym-
 ptoma fere circa tempus uernū, cum in corpore sanguis liberalius succrescit, & præ-
 fertim ijs hominibus, quibus uiscera calida, atque humida obtigerint: ac eo magis,
 quo sese anteactis diebus liberaliori cibo expleuerint, & si diligentius, ut conue-
 niebat, prius expientur. Quamobrem cognoscant medici nulli uel scrupulosiori di-
 ligentiæ parcendum esse, in corpore emundando, ac eius uitij, si quæ adsunt, uel
 tollendis omnino, uel ubi id non licuerit quadantenus deliniendis. Est etiam inter-
 dum, ubi partes ob sanguinis feruorem, & ebullitionem, inflammari contingat, eo
 exagitato nimium uel brachio noxam quandam perpeffo. Tutissimum igitur fue-
 rit, ubi auspicabimur curationem, uenam incidere, atque in opposito brachio, &
 uenam regiam. Hinc uelut ex ipso fonte exhaurimus sanguinem, & largius, &
 promptissime. Quod auxiliij genus non inutile erit, dum partes inflammantur, ex
 sanguinis copia, impetuose eò delabentis. Etenim credi par est, detracto sangui-
 ne, & in oppositam plagam reuulso, impetum eius cessare quamprimum. Quanti-
 tatem uires decernent, ad quas omnia medici consilia, & conatus dirigunt, cui
 suffraga-

suffragabitur ægrotantis ætas, corporis habitus, atque adeo anni tempus. Nam subinde nihil perpetuum est, possuntque in æstate adesse frigora. Quod ubi contigerit, nemo certe non nouit, nos parciores esse debere, in sanguine mittendo, & tantum à liberalitate declinandum, quantum magis spiritus dissipet deinde exurens aer, & calor feruor. Cæterum accersenda etiam est uictus ratio. Hæc multum semper in omnibus corporis malis profecit. Abstinentum itaque ab omnibus calidis, & quæ penetrantiorem substantiam obtineant. Commodiora sunt, quæ refrigerant, & astringunt. Nam & iecinoris feruorem minuunt, & sanguinis impetum coercent. Quare cucurbitæ fercula, lac oryze, amygdalarum, hordei quoque maxime ex usu fuerint, & eo magis si succum malorum punicorum instillemus. Atque hæc assumantur parcius. Potus omnis circumcidendus est, sorbitionibusque utendum. Interim linteis paulò asperis confricentur infernæ partes, cucurbitulæ applicentur, cute non incisa, aut si parcius sanguis detractus sit etiam scarificata. Profunt extremorum lotiones, uel calida tantum, uel si illi ipsi frigidæ herbæ incoctæ fuerint. Easdem partes, & uinculis arctissimis constrinxisse, & citra initia multoties profuit. Sic hirudines in usum cedunt, hæmorrhoidibus applicitæ, præsertim ubi mittendi sanguinis occasio tollatur, uel si emissus parum, uel nihil profecerit. Tandem uerò inter symptomata cutanei traducis, sanguinis profusio est, ubi nimirum seu uenæ seu arteriæ ramulus quispiam uel uioletur, uel penitus dissectetur. Hoc malum repentinum est, atque nimis reformidandum, præsertim, si uas illud, quod incidatur, paulo amplius fuerit. Adijcit periculo, & ægroti ætas, anni tempus, temperies, sanguinis natura, quæ omnia singillatim uim hæmorrhagiæ, & animos addunt, uel eò amplius, ubi simul conspirauerint. Quapropter, & ualentius pugnandum, & malo huic acriter obnitendum est. Adolescente enim corpore, omnes uenæ humore turgent, sanguinisque copiam iecur liberalius subministrat, qui cum abunde caleat, quoquo uersum sese insinuat, & quemcunque perumpit obicem. Quamobrem tum nouerint medici, haud ita facile eum constrictum iri, & proinde omni sedulitate caueant, ne infideli curationis mora, quasi re sumptis uiribus, maximo impetu, & extrema ægroti noxa sese effundat. Huic proximè succedit, & non exiguo cum discrimine uirilis ætas. Quæ autem reliquuntur uitæ progressiones, & fatiscente natura ad exitum properant, non tantas, ut reliquæ, turbas excitant, ideoque audacter, & tuto, contrectari possunt. Non secus discrimen augent, & anni tempora, ob calor, & frigoris uices, quibus corpora nostra ualde concutiuntur. Etenim sub graues autumnus incertitudines, & hyemis asperrimos rigores uenæ torpescunt, & sanguis ad exteriora non ita prompte subit, quare tunc, si uena quædam dissectetur, effluentis impetum tutius ac citius licet corrigere. At æstatibus medijs exurente syrio, ac per totum quasi ueris decursum circumfusus aer sanguinem acrius promouet, & laxato corporis ambitu ex ipsis penetralibus euocat. Atque tum eadem operis difficultas est, quæ adolescentibus, & uirili ætate constitutis contingit. Etenim, & adolescentiæ uer, & ætati iuuentus paribus uotis, & eodem pene calculo respondent. Imminuunt etiam, uel adaugent symptomatis huius scœuitiem, & status corporum. Etenim quæ calida, & humida, uel calida, & sicca fuerint, difficulter hoc malum tolerant. Non enim leues stimulos addunt ipsorum temperies uel calida, & sicca uel calida, & humida, hæc quidem dum benigno sanguine uenæ distendantur, qui simul atque frena laxata fuerint affatim, & instar torrentis sese effundit: illa uerò ob bilem humorum tenuissimam, quæ & acrimonia, & calore, & substantiæ tenuitate ubicunque sese insinuat, & partes ad propulsionem exstimulat. His de causis, atque in his corporibus, hoc symptoma difficillime omnium licet compefcere. Quapropter omnes industriæ, & uigilantiæ neruos decet intendere, quo mature, ac ex legibus prudenter curatione instituta, affluentis sanguinis uehementiam frenare queamus, & motum eius sistere. Quicquid præterea est temperiei frigidæ siue humidæ, siue siccæ, licet uena etiam crassiuscula ad aperta sit, non æquè periclitatur. Cum enim sanguis his insit frigidus, atque hac de causa iners, ideoque in habitum corporis cunctantius excurrit, aut si quidem, sese effuderit, paulo post ipse subsistit aut

exigua cum difficultate coercetur. Eodem pacto nullus aut perparuus periculi metus est, si sanguis fibrosus, & compactis partibus solidus, & bene unitus fuerit: contra ingentis mali expectatio aderit, quando, qui fibris careat sanguis, sua sponte diffuat, & substantiæ tenuitate, & acumine, etiam per angustissimas partes, nec minori violentia erumpat. Experiemur autem, nunquid talis sit sanguis, ut uel ægre uel prompte dilabatur, si uena incisa, eo que matula excepto, postquam coierit, aut uitri labro, aut ferri, lignive acie, eundem diuellamus. Si quidem enim tenacius cohæreat, & non, nisi cum nisu separari queat proculdubio fibrosus esse & compactum existimabimus: at si ferro uel ligno vix admoto non secus, ac quæ uetustate corrupta sunt, protinus diffiliat, eundem tenuem esse, & nullius crassitie participem recte affirmabimus. Cum igitur singula hæc, quæ iam diximus, quam plurimum uel detrahant, uel adijciant, quod ex sanguinis effluuio pendet, periculo, æstimanda sane fuerint diligentius ipsis medicis, atque singillatim his incommodis occurrendum, acriusque, & obnixius conandum, quo plurima eorum simul conuenerint. Omnis autem horum siue curatio siue correctio in duas partes diducitur. Nam perinde, ac in cæteris fluxionibus, & auersioni studendum est, qua, & reuulsionem comprehendimus, & partium, quæ fluentem sanguinem excipiunt, robori consulendum. Auertimus sanguinem, si oppositi brachij basilicam aperiamus. Parcendum est nimix quantitati, dum sanguinem educimus, ac intra modum consistendum. Nam cæteris, quæ paulo post dicentur, præsidij, si quid adhuc redundet absumi commodo poterit. Prodest etiam, ubi profuentis eius uis adhuc seruiat, utrique hypochondrio amplam cucurbitulam, & magna flamma apponere. Hoc præsidij genus felici euentu persæpe experti sumus. Si longius auocasse consilium fuerit, tali uena incidere expediet. Sed contingit quandoque uenæ sectionem interdici, uel ob animi quandã patientis mollitiem, uel quod medicum abesse contingat, qua in re nullo modo cunctandum, sed ad cætera præsidia animus conuertendus est. Quare si cute scarificata, & suris, & femoris partibus domesticis cucurbitulas applicemus, non exiguo cum emolumento ipsius phlebotomiæ uicem supplebimus. Nam exhausto aliquantisper sanguine, & dolore ob sectionem excitato, omnis illius uis eò conuertitur. Hoc remedij genus repetijse quandoque profuerit, quod experientia, fidelis testis, id longo usu nobis monstrauerit. Sin languidius, quæ iam habuimus, aut nullatenus auxilia profecerint accurrendum est ad uincula dolorifica, quæ persæpe nobis uisa fuere non incommoda. Deuinciantur ergo tibix inferna propter malleolos, & femoris ima iuxta genua, quãto arctius poterit, & ualidius. Partes enim doloribus exstimulatæ omnem sanguinem ad sese pelliciunt. Sic frictione partes atterere non erit inutile, quod suscitato calore, eoque quam blandissimo, uix aperiantur, & pori cutis, quæ sanguinem posthæc in semetipsas attrahant, & quasi absorbeant. Prudens itaque chirurgus, ubi periculum acriter æstimauerit, subinde hisce auxilijs utetur: at non unico temporis momento, ne temere illorum copia usus, uel effectus eorum impediatur, uel semetipsum exhauriat, dum, quæ profutura nouit, uno ictu confertim effundit. Sic enim, & artis decori, atque adeo sui ipsius dignitati prudenter consulat. Singula igitur suis temporibus digerat, & suo loco destinct, interim promiscuo remediorum usu renuntiato, Exactè, autem, & quantum fieri poterit, curiosus pensitet, quo pacto iustitiam in quibuscunque æstimatis recte, & ætate, & anni parte, & corporis habitu, alijsque similibus, & æqualitatem obseruet. Interim uero, & partium confirmationi incumbet. Quo in casu fascias conduplicare proderit, nec breui post, sed tardius paulo remouere. Gyros igitur fasciarum numero plures esse oportet, & ualidius constrictos, nec arentes sed posca liberalius ante irrigatos. Hæc sane remedium præsentaneum esse quandoque perspeximus. Nec primo, uel altero die denudare vulnus conueniet, sed in quartum usque extrahere. Dum enim citatiore cursu sanguis ruit, nihil quicquam mouere satius est. Nam furorem eius compescit quies, & commotum inhibet, qui leuiter alias exagitatus acerbius scuire solet. Interim otuari naturam haudquaquam, quis perspexerit, sed mirifica benignitate, obiecto grumo, quasi obijce quodam ruenti sanguini uias inter-

intercipere. Hos non dimouisse iuuat, non fuisse perniciosum est. Proxime uerò omnis humeri regio, & usque ad scapulas, posca fundenda est, & linteola, quæ eadem imbuantur, breui interstitio deponenda, subindeque renouanda, ne calorem concipiant. His præsijs, siquidem rectè adhibeantur hoc malum desiderere non infrequentius consuevit, uel saltem eius acerbiter mitescere, quæ tandem leui etiam aliunde, impulsu, penitus concidit. Cæterum cum vulnere detecto, quod aliquando faciendum est, ut malum recrudescat, non immerito uerebimur, paranda sunt, & adhibenda, quæ astringant medicamina, quibus profusioni sanguinis si quidem incidat, occurrere ualeamus. Tum uenulæ hianti gossypium vstum obuertamus, aut saltem vicinæ parti. Vtilis est, & castaneæ cortex exiccatus, & in pollinem subtilissimum redactus, ut & Galeni gluten, quod aloes, thuris, mastiches æquas portiones continet, & oui albumine excipiuntur. Ex eodem censu est præsidium illud quod bolum armenum, sangu. draconis puluerem, atque adeo pilorum leporis pollinem recipit. Sed ut auxilia hæc plurimum per se habent ponderis, ita si victus ratio exquisita, & commoda non addita fuerit, nihil aut parum iuuerint. Prodest igitur, & sitim perpeti, & a cibo, quo ad vires suffererint, penitus abstinere, aut, si quidem necessitas exposcerit, cibos crassiusculos paulo, & lentoris non nihil participes apponere. Talia sunt lac oryzæ, ptisana hordei coctione consumpta, quæ decocto ex seminibus astringentibus dilui poterunt. Prius autem oxalidis semina, & plantaginis, aqua decoquere conuenit, & mox percolato ciborum succo affundere. Mane ex vsu est saccharū ros. antiquum, & quod ex oxalide conficitur, adiecto mastichis puluere, aut alijs persimilibus. Exemplum tale est, Recip. saccar. ant. ros. vnc. j. s. ex oxalide. vnc. 5. pulu. madich. mumix, sem. plantag. an. scr. ij. misce, & cum syrupo myrteo, ex arte reformetur electuarium solidum æque, & aureis philyris obducatur. Huius. vnc. 5. deglutijse suffecerit. Sic orbiculi parari poterunt, hunc in modum. Recip. pulu. sandal. rub. mastich. an. dr. 5. mumix, cornu cerui usti an. d. 5. saccar. albiss. in aqua plantag. dissoluti dr. vj. efformentur rotulæ. s. ar. pondere. dr. ij. quarum unā vel alteram eadem ante cibum hora præbere poterimus. Nec alienum fuerit ex trochiscis terræ sigillatæ, & studiose tritis vel ferculis, uel sorbitionibus quid inspergere, ea tamen lege ut sacchari duplum adijciatur. His igitur rationibus, iam a nobis dictis, & sanguinem fluentem sistere, & cætera, quæ non rarò oboriri solent, symptomata, & propagationem ore delineatam, aut uicinas ei partes exagitant corrigere sedulus medicus, & circumspæctus rectè, & cum ægri emolumento poterit. Sed hoc loco scrupulus nobis, qui ex iā relatis emerfit eximendus est, atque quam breuibus, & perspicue. Diximus enim, dum sanguinis effusionem pertimescimus, ne statim vulnus commoueamus, sed ad tres, quatuorue dies pacatum relinquamus. Illud etiam quamprimum detegere iussimus, & sedulo circumspicere, an earum partium putredo quedam, & interitus ingruat. Nunquid igitur, re ancipiti, & ubi ambo conuenerint symptomata desistendum ob hæmorrhagiæ metum, & de propagine periclitandum? An sanguinem largius effluere satius est, & partium internecioni occurrere? In primis quidem, postposita traducis salute, & stillante adhuc sanguine, nihil tantandum esse videtur, nec plagam contrectare. Metus enim est, ne vel ægrum largissima profusio exhauriat, vel eousque progrediatur, ut ægre quam ualentissimis etiam præsijs, & longo interuallo post subsistat. Sed nihilominus, ut plagam detegat, peritus medicus accedet, & partis interitum si licet prohibebit. Quia in re duo hæc obseruet uelim, ne scilicet uniuersum vulnus simul denudet, & ut quod blande fieri queat, & suauissime illud attrectet. Nihil interni vulneris agitandum est, exteriora saltem, & suspenfa manu leniter dimouenda, ac illa præsidia, quæ supra allata sunt, ab aduersa traducis facie deijcienda. Sed, & illud additur, si vulnere iam aperto, repente, & ultra modum sanguis effundatur, nec exiguum iam sit, quod in parte ad interitum tendat, quidnam tunc medico faciendum sit? cuius illorum prius incumbat? quo pacto utriusque, si liceat, suppetias ferre queat? Hanc litem actionis, quam perire necesse est, ususve dignitas dirimet. Exiguum enim est quod extraduce intermortuo perpetimur (obest

etenim quo minus faciem ad pristinum decorem reuocemus) at cum sanguine, si uiolentius erumpat, & ipsam uitam profundimus. Frigidis itaque ac rigentibus plane medicamentis hæmorrhagiam, ut coerceamus, necesse est, quantumuis ex altera parte propago intereat. Si tamen malum hoc non tantopere scœuiat, ita quidem curationis consilia explicanda fuerint, ut moderatione quadam saluberrima utrisque symptomatis ex æquo occurramus. Etenim, quæ commodissima fuerint, & utriusque mali vim compescant, præsidia reperiuntur, quæ calore simul, & siccitate id, quod volumus, rectè præstare possunt. Nam quæ sicca sunt, profluentem sanguinem coercent, quæ calida non tamen usque adeo uehementia, sed benigna, internecionem partis totam elidunt. Horum farraginem supra ostendimus. Cæterum enarrasse victus rationem, quæ symptomatis his accommodata sit plane superuacaneum est. Id enim sagax medicus, & peritus ex supra a nobis allatis venari poterit, ubi eius, & quantitatem, & qualisnam esse debeat, satisclare diximus. Hæc tamen admouere iam sufficiat, ut abstinentiæ quantum fieri poterit, & virium ratio permittit, ad quartam usque saltem studeamus. Negotia omnia, & curæ, quæque somnum abigant molestiæ, profliganda sunt penitus. Quieticoncedendum, ac eius cum uniuersicorporis, tum præcipue brachij, quam pro symptomatum ratione oportet discernere. Extrahuntur enim mala hæc in quartum usque diem vel in septimum: rarò, aut nunquam in undecimum. Sunt per plurimi qui nihil horum experiantur, sed eam benignitatem humorum atque corporis, tantamque operis securitatem secum afferant, ut vel surgentes à tertio die ad consueta munia reuertantur. Hoc tamen ijs factitare licebit, ea lege ut nulla malorum adsit suspicio, neque ut his, quæ sopita facilè excitantur qualemcunque ansam præbeant. Quare tutissimum fuerit, etiam optime constitutas ad quartum usque intra domesticos parietes sese continuisse, victu parciori indulgisse, ad horas usque antemeridianas, lectulo decubuisse, ut hac vitæ moderantia, victusque frugalitate ab impetu tantæ noxæ securi, & immunes, esse possint. E lectulo, ubi surrexerint, curiose brachij positum custodiant, & latissime quadam tæniâ ex ceruice suspensum gerant, sic collocatum, ut mediam figuram, quæ opportuna est, & doloris expers gestando obtineat. Transacta septima liberariori victu indulgeant, vinum assumant, non tamen usque generosum, quo iecur, & venæ incaleant: *ὀλιγοφόρον*, quod vocant græci nos leue, sane profuerit, vel quod minimum illius naturam excefferit. Nigrum longe accommodatius est. Hoc vitæ genere ad decimum quartum usque ægri utantur, qui vnus fere statuitur terminus educendæ propagini, quod inferius declarare tentabimus. Medicus interim, quod est curationis, acerrima diligentia molliatur, & iuxta præcepta, quæ supra descripsimus, cum pharmacorum tum ipsius temporis, & administrandi modi suppurationi sedulo incumbat. Ita enim foeliciter artis opera tractauerit, & non infimam laudem, nullis interpellatus calamitatibus, gloriosus consequetur. Quas enim recensuimus noxas, non ut perpetuo hanc actionem comitentur, retulimus, sed ut nihil incautè, nihil ut temere agamus, nec quicquam in hominem medicum eruditum, & expertum cadat inopinatum. Non enim culpa vacat, qui, si quid tale acciderit, ut remoueat, quod noxium est, non habeat, sed velut mus in pice hæreat, quo se uertat, quid consilij capiat, ignoret. Nec licebit ad id confugere, quod & improuiso euenit, te non putasse. Quam enim ineptum hoc? Omnis error, utcunque inopinato accidat, illauidabilis est. Est enim ars teste Cicerone certa quædam, & minime fallax, quæ ad eundem finem spectant, præceptorum collectio: nec artificem dixeris, qui, quæ artis sunt, non perspecta, & explicata habuerit. Nam neque in scientijs, quibus est immota veritas aliquem rectè versatum esse quis pronunciauerit, qui non rem ipsam, & quod diuersum persuadere poterit, una opera cognouerit. Etenim contrarijs inuicem collatis, & iuxta positis multis partibus plus elucescit ueritas. Quis imperatorem collaudarit, qui solum palam cum hoste nouit contendere, & non simul eorum insidijs occurrere? Quis nautam commendarit, qui tranquillo mari clauum gubernet, mox oborta tempestate ob imperitiam nauim demergat? Paratum igitur in omnem euentum esse decet, & casum ab actionibus nostris se-

Cicer. j. de
oratore.

clude-

cludere. Hic enim vbi affuerit nil certum, nil constans, est omnia incerta, omnia mutabilia: illæ, & consilio reguntur, & solertia perficiuntur. Sic præstat neque securum esse, neque præcipitem nimis: hoc temeritatis est: illud negligentia, quæ à bono viro longe ab esse debent. Quare instructos esse chirurgos nostros volumus, vt in vtramque fortunam sint paratiores, siue omnia parata sint, nequid ipsi erroris committant, siue difficultas quædam in opere, & incommodum emergat, vt quamprimum suppetias ferre, & mederi malo recte nouerint, quæ omnia facillime assequantur, si quidem nostra paulo attentius, præsentis animo euoluerint.

CAPVT SEPTIMUM.

Cur traducis cutanei depromendi actio diducatur, neque id vnica sectione fiat, quodque sit tempus opportunum huic educationi administranda, & quis sit futurus omnis illius apparatus.

DROPAGINEM cutim, seu cutaneum traducem delineatum conformare penitus, in eumque statum adducere, vt faciendæ infitioni non ineptus sit, nunc instituti nostri est. Quare necessarium est, vt quæ conferant pro opere peragendo, in primis edoceamus. Cogimur autem priusquam omnem penum huius negotij instruamus, pauca præfari, non indigna, & quæ ad propaginem maximè pertinet, vt minimum sit, aut perexiguum, quo ad mihi constiterit, quod in hoc opere nostro ab mortalibus desiderari queat, & propterea cæteris annecti debeat. Conamur enim primi hanc artem, edocere alios, a nullis, quod nobis perspectum sit factitatum hætenus. Quicquid enim iuniores nostra tempestate, & qui paulo supra ab hominum memoria repetuntur pro artis huius declaratione tentarunt, illud ineptius certe conati sunt, quam vt referri à quoquam debeat. Nam in artis infantia, pro rudimentis primis atque vel crassioribus, & minus ingeniosis meras rugas attulerunt, orationis vanitatem commentitia omnia, atque adeo vniuersis artis notionibus repugnantia, vt incertum sit declarasse, turpius ne quid, an indoctius aggressi fuerint. Sed parcendum est, ne quis liberalium hominum, in illorum maledicentiam, stylum nosmet acuisse existimet, quod nihil minus agimus, cum illud etiam ingenue fateamur, quicquid illi vel scripserint vel dixerint non acerbius æstimandum, sed benigne, & humanius interpretandum esse. Vtrumque enim aberrarunt, & commentitia pro genuinis scripserunt, (non enim omnia omnes possumus) nihilominus benefaciendi studio nostras voluntates promeruerunt, & socordes ad aggrediendum quid dignum nobis, & laudabile, instigarunt. Hoc præterea illis suffragatur, vt doctissimos, & pios manes tueamur, & promptissimam eorum erga nos voluntatem fidei argumento testificemur, suffragatur inquam, illos non ita rem enarrasse, vt vana interim experimenti autoritate adducta, quasi fuco quodam artem ipsam exornare, & stabilire voluerint, sed hoc ipsos ex alijs audiuisse, non item facto comprobasse, ingenue testati sint, licuisset enim cuiquam illorum qui vulgarem quandam gloriolam aucupatus esset, id se re ipsa comprobasse dicere. Quæ illorum, vt est, non improbanda modestia, præter illum benefaciendi promptissimum animum, non iniquis contumelijs proscindi, sed cumulatissime laudibus extolli debet. Sed ut eò unde digressi sumus, reuertamur, deprecari nobis consilium fuerat nostram negligentiam, sicubi in hac noua artis, & minus ante tentata commentatione, quod erudita ingenia desiderarent, prætermisum fuerit. Neque enim fieri potest, quin præ ingenij nostri tenuitate, atque adeo in primis artis incunabulis, imperfectionem nostram, & mentis imbecillitatem attestemur. Nihil enim æque primordio perfectum est. Non una die Romanum creuit imperium. Quicquid est mortalium operum gradatim consequendum est. Lente ac per vices ab imperfectis ad perfectionis apicem deuenire oportet. Sic artes creuere, sic scientia. Nam quæ alij iecere semina, & satis indeco-

re, ea excepta a posterioribus, & foelicius exulta incrementum sumpserunt, & aliquando maturuerunt. Sic Aristoteles sic Galenus, sic alij quamplurimi, quod ab priscis illis sapientiæ professoribus, rude satis, & impositum acceperunt, id ad limam reuocarunt, conformarunt, expoliuerunt. Nō enim eidem quid inuenire, & perficere datum est. Vnus bonorum omnium nobis fons, & autor Deus quadrata, & omnibus numeris absoluta, exemplo nunquam non satis admirando, nedum imitando, profert opera. Mortales rerum perplexitate occœcati, titubantes, imbecilli, mente capti, licet clarissimum ingenij iubar explicare conentur quandoque, mancis tamen distortis, & nonnunquam plane ridiculis imaginibus inscientiam suam, & imbecillitatem produnt. Quare meo iudicio rectè Columella iudicat in villatico suo opere ad finem, dum canis cunctarum rerum prudentiam minimè dedisse naturam affirmat. Etenim quicumque mortalium habiti sunt sapientissimi multa scisse dicuntur, non omnia. Imo aulus est eorum quidam ingenue satis fateri, se, quo magis disceret, eò minus cognoscere. Sed inistamus vestigijs, & gressum promoueamus. Discutiendum primo videtur, priusquam ad earum rerum apparatus, quem propaginis requirit educio, orationem conuertamus, quam de causa factum sit, vt de promendi traducis opera, interiecto dierum spacio, eoque non exiguo, prorogetur, nec vnica uice sed separatim perficiatur. Videbitur enim quibusdam, forsitan præstare longius, si omnem moram explicandæ propaginis intercidaamus. Nil enim obest, quin cutim, quæ in traducem celsura est, parata hunc in vsum forcipe nostra Architectonica, uel ad infernam partem vel ad supernam vtcunque id nobis ratio persuaferit, vna eademque opera excidamus. Sic enim, & temporis iacturæ, cruciatuum magnitudini, operationis securitati consultum esset. Nam propaginem si vno impetu excipiamus, & pro insitione paremus conformem, festinaret promptius nostra operatio, & citius ad exitum, absque tanto temporis dispendio, ad tres menses, & ultra scilicet, deduceretur. Quid præterea non tormenti subeundum est? Etenim nec bis patiendum esset, nec acerbius. Namque vix, aut non tanto dolore operationis vehementiam ægri experiuntur, quod adacta forcipe partium sensus quadantenus obtorpescat. Hoc multi non obscure professi sunt se operationem hanc prius, perfectam uidisse quam animaduertisse. At qui stimuli quæ vellicationes, quæ tormenta, dum propaginem depromimus perferenda sunt? Videbimus id infra, dum actionem hanc cum superiori conferemus. Quid non incommodi superest, dum parti ei medemur, atque vel sorditiem extergimus, vel linteam imponimus? Certe cutaneus tradux, si vna opera totus, quantus futurus est, è brachio eximatur, faciliorem multo, blandioremque curationem nobis promittit. Quid non præterea fructus in operatione percipiemus? quam tuto rem administrabimus? Etenim si uas quoddam vel arteriæ vel venæ, idque non leuiusculum, violari quandoque contingat, licebit utique iniurijs eius facilius occurrere, quod sub aspectum, & manus nostras recta cadat, siue id deligandum esset obnixius, siue vel vstione, vbi contumacius sese effuderit, sanguis cogendus, vel fauces ei obturantibus præcludendæ sint. Atque hoc apud nonnullos plurimum ponderis habiturum esse, facile adducor, ut existimem. Hæc tamen omnia, quanta sint, vnus exitus lubrici, atque adeo quod frustra fiat, quod moliamur, opposito ariete cuncta ruunt, penitusque demoliuntur. Quam tumuis enim cita, & cruciatuum exors, tametsi lenis, & secura illa existat operatio, nihilominus tamen, & artis finem excludit, & omnimodam pernitiem propagini interminatur. Hæc enim prima calamitas est, si quidem simul totam propaginem, vt decet, excideris, quod simulatque vna ex parte auellatur cutis, quamprimum resiliat, & vno fere oculi nictu totam sese contrahat, quam siue manu, complanare, siue vinculis explicare adnitaris, omnem tamen operam luseris. Præter enim, quod id ob partis illius flaccescentiam fieri nequit, & subiectarum partium, iamque conuulneratarum curatio hoc opus minime patitur. Videtur simile, quid fidebus in testudine accidere, quæ simul ac validius distense rescindantur. Nam, & ipse uno impetu resiliunt, & explicatæ haudquaquam eo, qua eas incideris, redeunt. Sic quandoque vulnèrum labia hiare vidimus, ut ea adducere rursus quantumuis

insuda-

infudaremus, plane impossibile fuerit. Dissuadet ergò, & penitus prohibet, hæc in sese currentis cutis noxa, quo minus vna eademque opera, & propaginem delineemus, & vniuersam depromamus, & tanto plus, quanto maius periculum fuerit, ne præter illa incommoda penitus emoriatur. Etenim conglobata minus difflabitur, minus curam ex remedijs admittet, & si qua illius parte intereat id latius serpendo, & reliquum contactu inficiet, & totum confestim absumet. Negat id operandi genus posse concedi, & partium, quæ substratæ sunt, non contemnenda dignitas, siue muscoli fuerint siue uenæ, & arteriæ, quæ si insolentius denudetur, mirum quantum ex aere circumfluo offendantur. Non enim non omni ferro penetrantior est, licet partes eas satis strenue fascijs muniueris, & præcipue tunc impetit, cum suam propago curationem expectat. His ergo incommodis tollitur illa administrandæ propaginis præcepta, & accelerata cura, & in medium venit, ea quæ interpolate fit, & distractim, quæ sane utcunque tardior paulo fuerit, utcunque quædam cruciatus momenta includit, longe tamen tutior est, & ad institutum nostrum accommodatior, quam illa, qua nõ solum de lucro sed de sorte etiam periclitamur. Sed iam ex ordine sequitur, ut tempus, quo propaginem depromi necesse sit, recte definiamus. Hoc vt in cæteris artis operibus fit, non certis diebus aut horis describi potest, sed ex rei natura, & substantia petitur. Quod enim illa nobis monstrauerit, id sequendum est, quod uero alienum ab ea erit, recusandum nec annexa est eius uirtus certis regulis. Quando igitur propaginem iam denotatam educere conueniat, illius nobis, quæ necessaria est, corpulentia ostendet, & symptomatum omnium intermissio. Affluente enim sanguine, coque calor vi in fibras carneas compacto solidefcit cutis, & densior fit, quo quasi freno, iam incisa, reuellitur, quo minus corrugata euanescat, sed expansa pristinum quantitatis decus retineat. Hoc erat illud, quod sectionem hanc, una cum superiori, qua prima lineamenta traducis duximus, simul fieri vetabat. Expectandum itaque est, ut crassior cutis quoquo pacto, & compactior euadat, quod, si in incertis rebus certi aliquid licet statuere, intra quatuordecim dies fere solet contingere. Quo temporis beneficio, & quæ corpora subiecta sunt, non sine utilitate fruuntur, dum exiccata noua cute sese inuestiunt, cuius ope confirmantur, & egregie se tuentur ab aeris exterius aduenientis iniurijs. Itaque ex hac excerpandæ propaginis occasione quasi auctarium quoddam nec ingratum subsidium partibus his accedit, quas externis noxis exponere, & immunitas relinquere nec commodum nec tutum satis foret. Præcipue autem hocce operationis genus adigit, vt differamus, ipsa symptomatum, quæ contingere solent violentia, atque quousque penitus conciderunt, quod intra illud dierum, quod diximus, spatium non potest non fieri. Si enim effrenatius sanguis proripuerit, si inflammatione partes distendantur, si erysipellate incalcant, quis quæso non uidet nihil tentari posse, tantumque abesse ut de tra duce educendo cogitemus, quod nouis doloribus, nouo periculo fit, ut potius, quo mala, quibus partes illæ conficiantur, deliniamus, eo omnes conatus nostros, omne consilium, omnem operam, & studium conuertere oporteat. Nec contemnendum illud est, quod ex interitu propaginis impendet periculum. Iam enim ubi traducem hæc mali labes concutere occepisset, nullatenus eius scœuitiam uel compescere, uel extirpare nobis integrum esset, si quidem primis incommodis noua denuo aggregassemus; quin ferocius longe, & immitius in propaginem grassaretur, & eum sua uirulentia penitus consumeret. Non enim tum, pluribus malis simul incumbere possemus, & eorum uim euertere. At cum ex mora interposita, curationi locus detur, ut si quid obripuerit, acerbius id statim è medio tollatur, & non parum interea recreatis uiribus propago confirmetur, ut pote, quæ ex duplici loco tanquam geminis uberibus, & sanguine, & spiritu perfundatur itaque minus periclitabitur, & omnes operationis impetus, si qui sunt, & futuri sunt promptius, & minori cum noxa sustinebit. Si enim altero nutritio exempta priuabitur, infelicius multo uitam deget, nec uires iam labantes recuperabit, sed ijs collapsis protinus euicta, & emortua concidet. Operæ igitur precium fuerit, hanc secundam actionem paulisper proragare, & tum eam aggredi, tum omnis sympto-

matum fragor conciderit, & ubi redintegratis uiribus ipsa propago à malis respirauerit. Sic operis securitati consulamus, sic ægroto molestias imminuamus, sic maturo rem absoluamus (sat enim cito fit quod sat bene,) sic etiam alijs partibus, & præcipue, quæ substratæ sunt, non leue emolumentum comparabimus cum omnem aeris iniquitatem arceamus, atque ut paulum sese reficiat, potestatem faciamus, tandemque id agemus, quod recta ratio, omnium scientiarum magistra, & actionum regula, nobis commonstret, cui nec experientia, grauis, & ipsa testis, & illius quasi comes, si non socia, repugnet. Nam conatus nostros, hucusque scælices rei successus semper confirmarunt. Sed iam apparatus huius administrationis expedit, ut edoceamus, ut paratiores esse possint medici, dum opus aggressuri sunt, & ad agendum alacriores. Non enim leue solatium est, nec minima pars operis, instrumentis, quæ ex usu sint, satis instructum esse, & ea accommodata, antequam disposita habere. Illud enim agenti calcar addit: hoc artem, & artificem commendat. Veruntamen supellectilem hanc ad superiorum normam, quæ in prima operatione adduximus, facile unusquisque ex se posset instruere, ne tamen quis hæsitare possit, nec sibi ipsi satisfacere, agite breuibus, & compendiose rem omnem enodemus. Cum itaque disseccanda sit cutis ex altera parte, cumque uenulæ quandoque intercurrent, ideo illa prorsus instruenda sunt omnia, quæ in prima traducis delineatione supra descripsimus. Oui ergo albumen, rosacea dilutum, liberalius adsit. Huic bolum armenum, & sanguinem Draconis iniicere conuenit. Adsint linamenta stuppea, bina, lata, & in ouatam figuram conformata. Quantitas ex amplitudine sectionis petenda est. Sint autem ampla satis, ut uniuersam sectionem nuper factam, obuelent cum propaginis, tum ipsius brachij, ex quo is ipse iam iam depromptus fuit. Medicamenta adhuc, & linamenta in promptu sint in curam subiecti uulneris, cuius totam circumscriptionem eò quod propaginis fundamentum sit, perbelle aream uocamus. Ut igitur ei medeamur, linamenta parare decet suppurantibus oblita, & linteolum, quod iniiciamus, ipsi areæ amplitudine respondens, sub hæc alia quoque linamenta ex usu fuerint, quæ interno traducis uulneri prospiciant, sintque unica uice hac, præsidij supra habitis, quibus pus mouere datum est, adhuc obducta. Cætera uidebimus alias. Requiritur etiam fasciæ duæ eadem quam supra notauimus magnitudine. Illarum altera aream, & quæ medicamenta iniecta sunt continebit: altera in subsidium est, cutaneo traduci. Hanc uniuerso brachio extra circumducere oportet, ideoque longiorem illa esse conuenit. Adsit etiam culter politissimus æque, & acutissimus unus atque alter quibus sectio administranda fuerit. Sic acum adesse decet traiecto funiculo, qua fasciarum fines consuemus, & præcipue internæ quæ nullatenus in nodum uult constringi. Famulorum præcipua cura fuerit hæc administrasse, vel in iisdem apparandis chirurgo præsto fuisse cui illico incumbet nunquid recte se habeant omnia, oculis ipsis perlustrasse. (Nihil enim magis actum erit, quam quod ipse agas) tandemque singula suis locis probe collocasse. Atque hæc de apparatu. Cætera in sequentibus prosequamur.

CAPVT OCTAVVM.

De cutanei traducis iam educendi administratione.

DOCTVRI iam, quo pacto cutaneum traducem seu cutis propaginem educere conueniat, ita orationem instituamus necesse est, ut pro curtarum partium ratione, in quarum usum ipse cessurus sit, eiusdem educendi modum primo demonstremus: mox rem ipsam aggrediamur. Non enim parum refert quid agas, & cur agas, prius cognouisse. Illud igitur primo scitu dignum est, cum in alterutram partem cutaneum traducem educere possimus, id tamen indiscriminatim facere non licere, locus enim pro sectione hac non promiscue omnis est, sed quem curtæ partes, ostenderint. Cum itaque nares curtæ, & labia vtraque ex ipso restituantur, videndum est, num singula istorum eundem sectionis locum requirant, an planè diuersum: & nunquid aliqua eorum consentiant, aliqua uerò dissentiant. Hanc rem definit recte operis finis, & artis scopus, qui est ut partes curtas ad deficientis quantitatis normam, restituamus, neque id simpliciter, sed apposite, & quam decenter, ut quantum fieri poterit naturæ typum assequamur, & hoc grato spectaculo mortalium oculos perstringamus. Id autem præstabitur, si traducem substantia, quam similem adiungamus curtis, atque ut eum in membri, quod perierat, figuram aptè, & concinne ducamus. Sed hoc infra rectius docebitur iam illud euoluendum est. Cum igitur in traduce duplex adsit superficies, externæ scilicet, & propria scilicet domestica, & minus propria, quinimo ascititia: & cum utraque earum educi, & curtis applicari queat, quam parte atque uel infra ne uel supra id faciendum est? Si in applicatione hac decentem ornatum, si naturæ æquitatem obseruare licet, si diuersarum partium concentum, ut hominum oculos afficiant, exprimere conuenit, utique profecto nihil aptius erit, nihil conformius, ipsa cute brachij ad externam faciem, curtis partibus, extra etiam applicata, nil uerò ineptius, nil enormius ipsa parte auersa traducis, si cum aduersis curtorum partibus coniungatur. Hæc enim rubra inæqualis est, & aspera illa leuis, æqualis, & grato candore conspicua. Conueniet igitur partes hæc, & curta, & traducem, aduersas aggregare, & unire. Sic enim & partium substantia, & similitudine concinne sibi inuicem respondent. Quod cum ita, ut statuit recta ratio, faciendum sit, sane, & positum traducis uel situm in vnione quadrare opportunius est. Quare si ex inferna parte propaginem incidamus, ac naribus applicemus, nemo certe non uidet eam inuerti debere, & domesticam eius partem, externis, & aduersis narium partibus conglutinari. At hæc ab illius symmetria, & substantia longe distidet, estque hoc, agere ab fine, & bonitate artis alienum penitus, quæ mirificum quendam partium inuicem consensum requirit, & id vnum curat sedulo ut recte agentis naturæ, si modo licitum est, vestigia semper insequatur. At quamuis ingenio quodam inuertere propaginem possimus, & intorquere, nouerit tamen vnus quisque uelim, hanc contorsionem siue inuersionem magna certè mercede uel inflammationis in traduce, uel cruciatus in ægro fieri. Nec prudentis est, res dubias, & ancipites certis atque accommodatis antepone. Quod faceret is, qui propaginem infra excideret, excisum contorqueret, contortum infereret. At si ex superiori parte rescissam eduxeris, mirum est, quam recta, quam sine incommodo & ad nares, & ad superius labrum feratur, quam leuore, æqualitate, si sic curtis aduersa applicetur, quam candoris specie cæteris membris respondeat. Merito igitur statuendum est, si nares, atque adeo superna labra instauranda sint, non infra propaginem, sed supra, & qua parte ad alas inclinat, incidi, & à brachio educi debere. Secus accidit, cum infernum labium refici oportet. Tunc enim, si loco alto excideris traducem, & affecto loco connectas, partem eam quæ illi genuina est,

& na-

& natiua, intrò conuerti contingit: quam uerò ex incisione nactus est superficiem callosam asperam, & fuscam quasi, oculorum aciei aduersam exponi. Quod cum maxime absurdum sit, & fini nostro penitus aduersarium, enitendum est, vt depresso loco, & qua ad vlnam conuertitur traducem excindamus. Ita fiet, vt infero labio rectè cohæreat, & ex artis præscripto, ad exemplum ipsius naturæ, partibus curtis summa æquitate consentiat. Sed nunc operis administrationem ineamus, qua in re admonendi nobis sunt chirurgi, nos sectionem hanc duplici modo præstare posse. Aut enim recta fieri poterit propaginis incisio, aut obliqua: quarum illa ab interiori propaginis angulo, ad alterum exteriorem recta, neque huc neque illu inclinata ducitur: hæc uerò ab interno cutis angulo ad superiora, & decussatim quasi ascendit, & quæ propaginis regioni ad humerum contermina est cutis illius partem quandam eripit, aliquando quidem adeo insignem ut sesquidigitum exæquet. Hanc uerò diuersitatem, nos magna Dea, necessitas edocuit, & usus optimus artifex, comprobauit. Cum enim aliquando propaginis delineationem non exacte constituisse, à nobis animaduersum esset, nec parum esset, quod imminuta eius longitudine à præscripta mole discederet, quare ut hunc errorem corrigere-mus, propaginem quadantenus exporrigere, & amplitudinem eius adaugere instituemus, quod non alia ratione, quam sectione hac, quæ obliqua fertur, nec incommodo licet assequi. Solet enim ad cæteras decrementi traducis noxas, & illud accedere, quod iuxta angulos tam superiores quam inferiores, perenni uegetandi agitatione natura ipsa coitionem moliatur, & inde propaginis molem fere plus quàm par est pro insitione, imminui. Nec minus opportuna est sectio hæc, cum laxa cute, & tenui, insigne traducis decrementum fore, quod ex latitudine iam imminuta certò constat, non immerito verebimur. Admonemus itaque medicos, si quidem non absque illorum culpa paulo breuior, quam satis est, propago fuerit: aut ubi, cutim excisuri, non leue quid de quantitate eius decessurum fore suspicentur, vt errata illa corrigant, & futuris malis hac prudenti sectione prospiciant. Vbi uerò nullus dubitandi locus relictus est, tum recta, & absque aliqua ad latera declinatione sectionem molientur. Præstat tamen semper in omnem euentum attentum esse, & ut redundet potius quid, quam deficiat, prouidisse. Aeger igitur lectulo decumbat, eo penitus loco, & situ, ac fuit, cum prima traducis lineamenta ducebamus: lumini opportunus, à parietibus interuallo diremptus, proxime ad exteriorè marginem, ut sub artificis manu hæreat, circaque lectum hinc inde excurrere liceat, & ut absque cereorum usu operatio possit peragi. Ministri interim sua loca obseruent: alter ad artificis dextram, qui penes ægrotum erit: alter ad sinistram: hic ægri brachium, puluillis innixum, cubito tenus, manuque extrema rectè sublata continebit: ille uerò, ut medicus præceperit, & uel rectè uel oblique propago excidenda sit, sic superam humeri regionem contrectabit. At quoniam utrumque horum modorum, nempe aut rectam aut obliquam sectionem, in usum transferri constat, non ludemus operam, si unumquemque illorum non semel, & una præceptione, comprehendamus, sed distinctius, & accuratius describamus. Quare Si rectam sectionem chirurgus facturus sit ministrum qui a dextris obijcitur, supernam brachij cutim, & quæ traduci proxima est comprimere iubeat. Cedit enim cutis ob mollitiem, & sectionem, quæ recta futura est, non raro interpellat. Comprehendet uero cutim minister, & ad normam continebit, si alteram manum axillæ iniiciat: alteram uerò ad cutaneum traducem quam proxime imponat. Interea chirurgus propaginem specillo attollat, indicem sinistrum imponat pollicem extra è regione adijciat, & traducem blande sublatum contineat. Mox dextra ferrum imponat, aciem impingat, & ad rectam lineam ad angulos superiores, æquali, & non erranti ductu perducatur. Propaginem iam eductam ad ulnam inclinet, & parte ea, quæ uulnerata est, stuppas imponat, probeque muniat. Fit enim ut non leuem sanguinem hæc pars effundat si quandoque uenula quæ incidatur eandem perreptaauerit. Itaque, & hic habet, quod non negligat artificis sedulitas. Interea minister cæteris partibus, nempe arce incumbat, stuppas iniiciat, & sanguinem profluentem arceat. Atque hæc prorsus fuerit rectæ sectionis ratio.

In obli-

In obliqua, quam nunc edocebimus, primum eo superfedendum est ut neque quod supra uolumus, brachium minister comprehendat, neque manus geminas, imo nullam iniiciat. Hoc tamen medico perspectum sit, ut inter traducem, & subiecta corpora ferrum adigat, & superiora uersus sectionem paret. His enim duobus operatio hæc a superiori descendit. Protinus itaque ubi perspexerit, quantam portionem cutaneo traduci adijcere oporteat, hunc pollice ac indice dextræ manus suspendat, & ministro, qui supra est scilicet ad dextram, comprehendendum tradat. Ipse propagini specillum intro subijciat, eandem attollat, & indicem sinistrae manus lenius imponat: huic pollicem ex aduerso obijciat, & quemadmodum diximus cutim ipsam subleuet, pauloque altius ut cultello non impedito aditus pateat. Eandem dextra iniiciat, aciem adigat, & ualide transuersoque ictu quantum sibi opportunum esse uisum fuerit, obnixe educat. Propaginem iam depromptam ad ulnam reclinet, & qua parte resecta est stuppa contegat, & recte muniat. Sed hoc negocij statim ministrorum alteri concedendum est. Ipse medicus ad aliam partem recurrat, linamenta iniiciat, probeque, & sedulo curet, ut omnem sanguinis impetum, quouis modo refrenet, & inhibeat. Exinde consilium est uniuersam aream contegere, atque diuersis linamentis, & linteolum illud latum imponere. Propaginem uerò ministro sinistrorsum credat, qui dextra eam comprehendat commodissime, & linteolis tepesfactis, aduersus aeris iniurias indefesso foueat. Interim chirurgus altera fasciarum totam aream circumdare, & opportuno contegere, hoc prorsus modo, meditabitur. Initium illius ad superiora, & interiora areæ explicet, id pollice manus firmet, dextram sub postica parte demittat, ad interiora sursum fasciam educat, mox qua parte cepit, reuertatur, rursus fasciam circumducet, quod eousque peraget, quo tandem uniuersum areæ spacium circumiecta fascia contactum fuerit. Ea tamen lex esto, ut in externam brachij partem fascia desinat, ubi reliquis spiris eam affigere, & funiculo assuere elaborabit artifex. Hæc ubi peregerit tum propaginem depromat, & qua parte residere debet, super eundem plane locum, unde exemptus est, linamenta quædam, pro interna ulceris curatione, supra eam fasciæ latitudinem, insternat, & eo impostum traducem reclinet. Hic obseruatione dignum est, ut locum traduci conuenientem satis assignemus, atque ut eo tam in latitudinem quam longitudinem explicato, ne quid erroris committamus, moderantiam quandam actionis obseruemus. Plurimum enim ad operis perfectionem proderit eundem recte componere: nec minimum a mole eius decedet, si quæ non rite peragantur, quo nihil erit uel ad operis finem inutilius, uel ad artis commendationem ineptius. Nec protinus id animaduerti licet, sed furtim labes hæc ac per momenta sese insinuat, quousque tandem aliquo tempore post eius incrementum concipias. Nullum igitur oportet non mouere lapidem, seduloque, & obnixe contendere, ne erratum quid, negligentia, & culpa nostra committamus, sed, quo ad licet, officij nostri mania expleamus. Traduce igitur reclinato, explanato, & rite composito, iubeat uolo chirurgus, supremam eius a ministro supra comprehendi, imposito indice, medioque digito, & ne quid remittat, sollicito admoneat. Etenim, ut propago contrahatur cauendum est. Ipse fasciam arripiat, ad infernam partem, & qua matri propago adhuc inhæret, iniiciat, mox deligationem promoueat, quo usque tandem integram propaginem comprehenderit, & cum brachio deuincierit. Nouerit autem chirurgus in hoc fasciæ circumpositu, totam operis iam dicti dignitatem consistere. Nam contabescit, quam primum traduce si arctius constringatur, & calore suffocato emoritur: si uero laxius deligetur neque sic fiet, quo minus a quantitate sua recedat. Aequitatem igitur, & regulam adhibeat, ne quid uel connectendo obnixius, uel deuinciendo solutius, non sine querimonia peccet medicus. Sed cum arduum sit primo ictu metam attingere, & non nisi experientia constet, num ad normam actionem tuam direxeris, itaque ut certior euadat, & peritior, quotiescunque fasciam deprompserit chirurgus, uniuersam cutis substantiam animaduertet, & curiose circumspiciet, nunquid recte sese habeant omnia: an uero propago emoriatur, aut quodammodo sese contrahat.

trahat. Hoc autem oculi demonstrabunt: illud uerò pallor, & in sentiendo torpor ostendet. Itaque si quid prætermittum fuerit, id rite, & sine difficultate corriget. Sit autem diligens ualde chirurgus expeto. Quare quod reliquum est, ubi omnia peregerit, tum brachium in locum suum atque in mediam figuram collocabit. Atque hæc fere, ni fallor, uniuersa operationis huius administratio est. Sed hoc in loco, quasculque traducis partes annotasse, & proprijs appellationibus designasse, commodum est, ut illarum, si quando mentio incidat, absque ulla uerborum circumscriptione meminerimus. Effingendis nominibus agricultura faces præferet. Eius enim signa libenter sequitur ars nostra sub cuius auspicio in campum profilijt, cuius ductu ut unicuique patet, hucusque militauit. Partem igitur uniuersam, quæ operationis nostræ materies, & sedes est, & cutaneum traducem, & cutem propaginem, & cutim brachicam nouo efficto nomine hucusque, ut & inde fiet, nuncupauimus. Hæc longitudine, & latitudine insignis est: altitudinis minimum obtinet. Longitudine uerò, & latitudine adeo differt, ut illa tertia parte hanc fere semper superet. Longitudinem, autem quia insignior est in superiorem mediam, & infimam, partem secari licet, & singulis sua nomina indere. Superiorem eam intelligimus, quæ proxime à brachio abscissa fuit, quam traducis apicem iam aliquoties diximus. Eundem proprio magis nomine insitio, seu apice insitio posthac significari uolumus, quod hoc loco præfertim is ipse in curtas partes inseratur. Infernam portionem, quæ à brachio dependet radicem traducis appellamus. Hinc enim, uelut ab radice in arbores sic in reliquam traducis substantiam alimentum defertur: Sic partem quæ radici brachij contermina est, nutritij nomine designamus, quod eius beneficio nutriatur tradux, & adolescat. Quæ uerò media est inter radicem, & apicem, eam propaginis corpus non immerito uocabimus. Quod autem ad eius superficiem utramque spectat, nos equidem communi nomine, & interna, & externa, aliquando etiam auersa, & aduersa usi sumus. Quæ enim interna est à facie nostra auersa est, quam quia in callum decoquitur nonnunquam callosam nuncupabimus: quæ uerò exterior est, hæc oculis nostris ex aduerso ponitur, quam usitato cutis nomine cutaneam deinceps dicemus. Cæterum traducis oras uel interiores, uel exteriores, aut lineas uocabimus aut linearia confinia, uel interna uel externa. Nec ea incommodo, & labia dicere possumus, quod rotunditate, & crassitie labia oris fere repræsentent. Atque hæc pauca de his sufficiant. Quantumuis enim rei æstimationem his nominibus non assequamur, non minimum tamen lucis conferunt, & omnes errorum tenebras, qui subinde his nominibus occuluntur, discutiunt.

CAPVT NONVM.

De curatione recentis, & antiqui uulneris, cum in traduce cutaneo, tum in area ipsa, nec non de cutanei traducis educatione.

POST QVAM igitur cutaneum traducem eduximus, & ne quid nobis sanguinis effusio, negocij facessat, prima curatione cauimus, mox sequenti die uulnus detegere præstabit, seduloque circumspicere, quid nobis in hac curatione fugiendum sit, quidue posthæc peragendum relinquatur. Qua in re ut distinctius, quam fieri poterit, progrediamur, partienda nobis oratio fuerit, cum id res ipsa postulet. Duo sunt omnino uulnera in utrisque partibus in area scilicet, & in traduce, diuersa penitus, quorum unumquodque suam curationem, & propriam exposcit. Primum illud tam in brachio quam in propagine iam antiquum est, quod in prima delineatione obuenit: alterum recens est ad educationis locum,

CUM

cum ad apicem traducis, tum ad areæ regionem supremam. His singulis uaria deberi auxilia, nemo plane est qui ignoret. Quæ enim pars nuper attrita est, & ferro laceffita suppurationem requirit. Illud uerò iam inueteratum vulnus consumpta immani illa cum affluentis, tum congesti humoris copia, ob partis imbecillitatem, ex conuulnerationis impetu illatam, reiectis iam inde suppurantibus excitatione indiget, eaque non uulgari, quo demùm quidquid molle est, siccando cōpressum in callum seu cutem, obdurescat. Quare sedulo annitatur medicus, ut sub exitum huius operis, atque ubi incallum concreuerit cutis nullo impedimento ad artis finem recta peruenire queat. Quæ cura illi etiam incubuerit, simulac tam propaginis apex, & summum areæ confinium ad exactam suppurationem deuenit, quod negotium fere intra nouē dies, uel ad summum intra undecim, quandoque, & septima luce perficitur. Non enim id pus mouendi interuallum quod antea, admittimus, cum non idem iam nobis propositum sit, multaque fuerint, & non indigna, quæ uulneris tunc suppurationem extraxerint. Primum enim id nos fecisse adegit symptomatum grauitas quorum uel metum concidere, uel scœuitiam penitus placari prius necessarium fuit. Sic expectandum erat ut interim compacta carne solidesceret cutis, & in maiorem molem excreveret, quo minimum certe, aut non tanto impetu, & priusquam auxilium afferas, ipse tradux decrescat. Non enim exiguum est, quod illi ex carnis fibris alibi subnatis robur accedit, quæ quasi frenis quibusdam impendentem, & iam erumpentem cutis decretionem inhibent. Celerius itaque suppurantibus renuntiasse licet, atque exiccantia ad manus sumpsisse, ut partes illæ callum, seu cutem dixeris quamprimum contrahant. Inditio autem fuerint, iam satis superque suppurata esse uulnera, cum in ipsis medicus conspexerit, quæ Celsus doctissime refert, æqualem ubicunque ruborem, siccitatis, & humoris moderantiam, nullumque, uel exiguum doloris uestigium. Tunc enim suppurantibus supersedere oportet, & ut cicatricem plagæ inducas omnes conatus exercere, quod iisdem fere tam in area, quam propagine, auxilijs perficitur. Paulo tamen ualentiora, ut usus nos edocuit, ipsa area præsidia requirit, quod uliginosum magis (ni fallimur) id brachij vulnus, & sordidius existat, cum musculis inhæreat, quibus, quæ uasa circumstant liberalem uaporum, humorumque copiam iugiter affundant, & ulceris curam quod sicco gaudet, maxime suspendant. Ast ubi exigua colluies fuerit, ut est, quæ traducem cutaneum obfedit, itaque promptius occalescit, & mitioribus multo, quam areæ uulnus, tractari cupit. Præstiterit ergo, quando delectus adest utcunque idem artificis scopus sit, hanc curationem nihilominus diducere, quod etiam ea de causa non negligendum esse uidetur, cum diuersis ferè, atque propriis symptomatibus pars utraque subinde excrucietur. Sed transferamus propaginis curam atque eam, quæ areæ est, iam prosequamur. Medicamenta pro cicatrice quamplurima sunt, at nobis usu comprobatum est unguentum ex pompholyge, cuius hæc descriptio est. Recip. ceræ albæ, olei ros. an. lib. 5. succi fructus solani sat. vnc. iij. plūbi vsti, & loti, pompholygis, an. vnc. j. thuris puri. vnc. 5. Coquatur oleum, cum solani succo, ad illius consumptionem, tunc adijciatur cera, qua liquata addantur cæterarum rerum pulueres, ijque tenuissimi, subigantur in mortario omnia, & ad unguenti formam reducantur. Hoc unguento linamenta oblinimus, & brachij plagæ imponimus. Est & aliud, quod non minori fructu multoties experti sumus. Recip. lapi d. calamin. terræ lemnix an. vnc. iij. lytharg. aur. ceruss. an. dr. iij. succi semperuui. dr. ij. ceræ vnc. v. olei ros. omphac. lib. j. miscē, & s. ar. reformetur unguentum. Non secus unguentum ex minio profuerit, ex lithargyro, ex cerussa, ex calcē lotā, & alia id generis permulta quæ cum humiditatem, absorbeant ualidissime exiccant, carnemque exinde in callum excoquunt. Veruntamen cum quandoque humidam carnem, mollem atque mucosam oriri contingat, tam in areæ medietate, quam in uniuersa illius periphæria: quod plerunque corpore humidiore, & frigidiore accidit, & impuro sanguine: prudentis medici fuerit ad alia præsidia interim mentem conuertere, quibus putrilaginem illam, carnemque flaccidam penitus conficiat. Alitur autem id uitij genus alimentis humidioribus,

Cels. lib. 5. ca.
26.

ac omnino erratis, quæ in uictu committuntur. Quapropter præcidenda sunt ægro, forbitiones, iura, & id genus cibi humidiora, imperandaque sicciora, ut sanguine aquosiori, & minus consistenti edomita, ad frugem corpora redeant, & exiccata citius conualescant. Interim autem hæc medicamenta usurpasse profuerit. Recip. terebinth. ceræ alb. refin. ammon. an. dr. xiiii. floris æris, opopon. an. dr. ij. aristoloch. longæ, thuris masculi, bdellii, an. dr. vj. myrrh. galban. an. dr. iij. litharg. dr. ix. olei si æstas fuerit lib. ij. si hyems. lib. iij. Bdellium ammon. & opoponacem in aceto, quod satis est, per unam noctem macerato, calefactis terebinthinam permisceto, in oleo adiecta cera, cæterisque in puluerem reductis coquito, & ex arte unguentum efformato. Hoc linamento inungito, & uulneri imposito. Mirifice enim humorem absorbet, & mucidam carnem consumit. In eundem usum aliud paramus, æque ualidum, ac diuturno usu comprobatum. Recip. refin. pini lib. j. ceræ. lib. 5. olei comm. vnc. iij. æruginis. vnc. j. s. refinam ac ceram in oleo liquato, æruginem studiose terito, oleo addito, & unguentum conficito. Utillissimum etiam fuerit, quod ex unguent ros. & præcipitato paramus quandoque, cuius egregiam operam innumerò experti sumus, dum nobis putredo hæc debellanda esset. Compositionis ratio hæc est, ut quartam præcipitati partem unguento rosat. immittamus uelut exempli gratia. Recip. ung. ros. mes. vnc. j. præcipit. opt. pulu. dr. j. s. misce. Hoc præsidium sensim abradit, & carnem putridam, & uniuersum ulcus absque ullo dolore deterget. Cæterum contingit quandoque iam exporrigente sese cute, & aream inuolvente, pustulas quasdam in tota area, atque momento fere excitari, quæ, quod reliquum est, curationis inhibent, & officium recte operantis naturæ interpellant. Odiosum profecto hoc symptoma est, & cuius occasione longissime infitionem traducis, differre necessarium est. Fit plerunque æstiuus ardoribus, corpore picrocholo, & calentioribus cibis enutrito. Tum enim biliosa colluies excrescit, quæ cum turgeat, & hæc illuc agitetur, tandem in brachium, & quoniam tenerior est, in aream ipsam procumbit. Hinc circa tenuissimam cutem, quæque nondum confirmata est, in aream pustulæ excurrunt, quæ præter operis moram, & accerrime pruriunt adeo, ut circumlitæ partes aliquando lancinatæ, dum ab ægrotis mollioribus scabuntur, non exiguum sanguinis flumen effundant. Non solum autem, quod pars hæc imbecillior sit, phlyctenæ erumpunt, sed quod non raro ad partes has suam natura sentinam, tamquam longius distantes à uitæ principio, exoneret, qua de causa insignia uasa, quasi amplissimos quosdam riuos ad materiæ deriuationem hoc loco constituit. Hoc malum, & phlegmatica exercet corpora cum falsus quidam ichor, isque tenuior exudaerit, & partem eam occupauerit. Augetur id mali genus ex imbecillitate capitis, quod in proximo situm est, & hinc ab alto, quasi in uallem sua excrementa præcipitat. Huic autem symptomaticum uictu commodo, tum medicamentis oportet occurrere, quorum illud non enarrabimus, (iam enim sæpe hæc præcepta euoluimus, & quia non imperitos ad hanc operationem accessuros esse confido) sed exundantem copiam læuissimo pharmaco primum medici uelim detrahant, quæ si leuior fuerit, unica uictus ratione edomabitur. Itaque medicamenta duntaxat perscribamus, & ea præsertim, quæ longo usu cognouimus, atque super omnia, hoc quod subsequitur. Recip. olei ros. compos. lib. 5. olei ros. omphac. vnc. iij. succorum fol. plantag. fol. solani hortensis, centau. minor. lapat. an. vnc. j. s. Olea bulliant cum succis ad eorum consumptionem adde ceram albam, quo ad suffecerit ad efformationem unguenti mollis. asperge demum. lytharg. pul. vnc. j. s. pompholig. præparat. dr. ij. recrem. plumbi. pulu. dr. iij. pul. hordei cremati. 3. j. s. boli armen. ueri pulu. camphor. an. 3. s. unguent. infrigid. Galeni, populeon. an. vnc. i. misce, & reformetur unguentum s. ar. Est adhuc aliud neque id contemnendum. Recip. lytharg. vnc. i. ceruss. vnc. v. ceræ alb. vnc. iiii. olei ros. lib. i. alborum ouorum recen. n. iiii. liquefiat cera cum oleo in olla uitreata, addatur lythargyrum, & cerussa, continuoque misceantur: ubi autem refrixerint, ouorum albumina, ea que probe agitata iniiciantur, & unguentum conficiatur. Hoc præsidium humorum feruorem apprime restinguit, & benigna siccitate ad cicatricem ulcera perducit.

Super est tamen adhuc, & aliud areæ malum, quod impuris eò confluentibus humoribus enascitur, qui cum paulo crassiores sint, ibi hærent ob corporis molem, & partem eam in profundiora ulcera excavant. Hæc labes equidem ut dicam pessima est, appposito tamen uictu, si quid in illo erratum fuerit, & corpore pharmacis expurgato, quod reliquum est, extrinsecis applicatis non infœliciter expugnatur. Sed ab illis lubenter supersedeo, cum chirurgus peritus, obseruatis interim anni tempore, ætatis, ac temperamenti ratione ea facile perstare poterit, hæc tamen nos operæ precium est addere, quæ licet multa sint, eaque usu à nobis non improbata, bina tamen tanque omnium accommodatissima, & saluberrima subiicere uolui. Horum primum est. Recip. resinæ pini, terebinth. ceræ citrinæ, olei comm. an. vnc. j. s. Dissolue ceram, & resinam in oleo, tandemque terebinthinam, omnia colentur, & in caccabo ad lentum ignem bulliant, aerique exposita demum refrigescant. Alterum uerò tale fuerit: Recip. terebinth. mell. ros. col. an. vnc. j. thuris, aloes, sarcocoll. farinæ hordei cribat. sub. an. dr. 5. Dissoluta terebinthina cum melle, addantur pulueres, & agitentur indefesso, usque quo exactè commisceantur. Atque hæc ferè symptomata sunt, quibus aream interdum uexari consueuisse non infrequenter experti sumus, pro anni tempore, ac ætatis, sed præcipue ob unius temperiei, ac corporis habitus conditionem. Horum singula ex humorum impuritate, quæ subinde in languida membra descœuiat, originem ducunt. Itaque corporis expiationi incubuisse, prima utique cura fuerit, ea tamen lege seruata, ut minimum ualentissimis pharmacis ægrum concutiamus. Nam & uictus ratione, si rite constituatur (si quidem minor colluiei copia affuerit) uniuersum negotium rectè peragemus. Lædunt quoque pharmaca, & uentriculo corporis nostri œconomus non exiguam noxam inferunt, ut Medici fatentur: quare fugienda sunt, & parcius, aut nequaquam in usum traducenda, siquidem artis dignitatem saluam esse uelimus, cuius eximium decus non leuiter perstringemus, si repetito pharmacorum tormento ulterius se conflictari debere, cognouerint homines. Multi enim sunt, qui præter hunc solum curandi modum, cætera laudant omnia. Hisce igitur renuntiandum est, dummodo id integrum nobis fuerit, & oppugnandum id mali genus, apposita uictus ratione, eaque diligentius obseruata. Hæc enim medicinæ pars, & suauissima est, & tutissima. Sed ad traducis curationem, quæ potissima medici cura est, atque adeò ad eiusdem educationem aliquando descendamus. Illius callum moliri, caput est, & medicamentis apposis quæ primò eundem arcessere. Tum enim inducta cicatrice, insitioni locus est. Educationis ratio in eo consistit, ut quod ex ubertate, & alimenti benignitate contingit, propaginem bene nutriamus. Hinc solidior fit, atque uegetior, & ob roboris uigorem, ac decoris speciem insitioni aptior. Velim namque chirurgi existiment, & cum traduce artem nostram periclitari, & operis ornatum in eius dignitate collocatum esse. Scrupulosius igitur educare illum necesse est, nec minimum uel negligentie uel securitari concedere, quod exinde non leuem propago noxam subeat, quam neque in progressu reuocari, neque ullo postmodum ingenio corrigere possumus. Quamobrem mihi sapius chirurgi admonendi fuerint, & obnixius. Bona enim, & quæ salutaria sunt, inculcasse frequentius non oberit. Nouerint itaque iam de sua dignitate agi, & quicquid cutaneo traduci ex industria accesserit, id omne in operis decus eximio diligentie testimonio, mox transfusum iri. Sed rem ipsam incamus. Ut ergo propagini medeamur, id nobis consilium est, quod in areæ curatione fuit, nimirum, ut in nouo uulnere pus concitemus, & cicatricem plagæ inducamus. Sunt autem plane eadem præsidia quæ supra habuimus, ideoque, & unguento ex pompholyge, & alijs ibidem descriptis, uti licuerit. Sic linamenta arida, eaque medicata, si adhibeantur profuerint, uel filamenta ex eo linamenti genere, præparata, hoc plane modo. Eligantur lintea tenuia purissima, imbuantur liquore, quem mox describemus, exiccet in umbra, rursus perfundantur, bis uel ter, & toties exiccentur. Liquor talis est. Recip. gallar. immat. summach. myrtill. balauft. cort. granat. an. m. j. acac. hyposyst. an. vnc. j. aluminis. vnc. ij. bulliant omnia in uino nigro, eoque austero, quousque tertia saltè pars superfit, macerentur in

eo linteamina, & in umbra exiccantur. Cum uerò omnia hæc non modico temporis decursu peragenda sint, quæ scilicet ad traducis curationem spectant, non ineptum esse mihi uidetur, ut hoc quicquid est uniuersi temporis, quas ætates cutanei traducis merito appellare possumus, certis quasi notis distinguamus. Ut enim in animantibus, certis quibusdam interuallis, quibus non obscuro corpora nostra immutari contingit, uiuendi tempus circum scribimus: eodem pacto, & in traduce, quamuis æstimatione impari suas mutationis uices descripsisse, & proprijs nominibus designasse licitum esto. Sunt autem hæc puèritia, eius adolescentia, ætas consistens, & senectus ipsa, quæ singula si recte quis animaduertat, & in traduce spectantur, & spectata profunt non mediocriter. Puèritiam ergo id uniuersum temporis spacium esse dicimus, quod traducis educationem proxime consequitur, & eousque quoad uulnus euidentius exiccatur. Est enim cum exuberante humore nullum adhuc in fibris carneis siccitatis uestigium apparet. Indicio sunt, mucrores plurimi, fibrarum flacciditas, & totius traducis, quædam ueluti mollities. Nec id mirum est, cum ab superiori nutritio quasi ab ubere materno, quibus binis antea largius alebatur, iam exempta rapiatur cutis, atque ita non minimum langueat, & præsertim, quod interim multis sit exposita difficultatibus, & plurimis symptomatum, & quam grauium telis impetatur. Illius igitur medici substantiam curiosius tum inspiciant, seduloque aduigilent, ne qua furtim noxa subrepat, quæ rem ad angustias deuoluat, & summum de operis perfectione metum atque suspicionem nobis incutiat. Eius generis mala fere ulcera sunt, inflammatio, & partis cuiusdam corruptio, quæ omnia iisdem præsijs, quorum siluam supra proposuimus curanda sunt, ut ea hoc in loco non repetere ab ratione haud alienum sit. Reliqua tamen est ipsius traducis tabes, quod malum cum uniuersis eius temporibus commune fit, ideoque ubi aliorum, quæ communia sunt symptomatum mentio inciderit, neque hoc obliuione conteremus. Iam uerò adolescentia traducis subsequitur, quæ tum planè incipit, cum manifesta siccitatis argumenta sese proferunt. Tunc enim recreata cutis neque suscipit excrementa aliarum partium, neque ea ob caloris languorem penes se congerit. Hic qualiscunque fuerit, maius multo robur ostendit. Porrò linearia confinia in primis occalescunt, & mox cætera. Cur uerò id contingat, neque callus ipse, seu cicatricem dicas, ab inferna parte, atque à radice sese promoueat, ni fallimur, hæc causa est. Callum enim non aliud, si Galeno credimus, quam uehementem carnis exiccationem esse scimus, quapropter credendum est, ubi minimum humiditatis uigeat, ibi citius callum generari posse. Inter uero traducis partes, nulla magis certe, ac ipsa radix uliginosior est, quæ cuti musculis proxime adhæret, à quibus omnis siue humoris siue uaporis copia in hanc partem effunditur. Arbitramur itaque utcunque ualentior sit hæc pars, & calidior, nihilominus tamen eam quam traducis apicem, minus posse callum contrahere. Hic enim plurimum, & à brachij cute, & musculis ipsis distat, & minus exhalantis profluentisque humiditatis recipit, citiusque exiccatur. Sed utcunque id eueniat, tunc adolescere traducem certum est, cum partes illæ exiccari occipiunt, & iam clarissima cicatricis indicia apparent. Porrò ætas uirilis illa est, cum radice tenuis cicatrix sese promouerit, ac uniuersa eius superficies, interna scilicet in callum abierit. Tum uerò consenuit, cum callo radicitus constituto, totus propaginis ambitus isque interior cicatricem iam contraxerit. Iam enim resiccatis ultra modum, fibris carneis, & alimento ob calli durtiem, qui radice angustias obsidet intercepto, ad insignem frigiditatem hæc pars delabitur: hinc flaccida, hinc mollis est, hinc exucca, & quia gemino calore destituitur hinc arida, & rugosa, unde omnis eius amplitudo decrescit, & fatiscente ætate, & uigore iam iam languescens consumitur. Superest autem, ut mala ea, quæ traduci communia esse diximus, tabem nimirum, ac radice inæquale libramentum, aliquando explicemus. Reiecta uerò dignitatis censura, ab eo incipimus, quod tempore primum est, & artificis culpa plurimum obrepit. Non enim quam naturæ uitio maximè contabescit cutis, nec protinus à principio, sed ut usus nos edocuit, longe post, & cum tradux in callum quasi totus iam abierit. Si igitur

inæqua-

inæqualius libretur tradux, quod facile fit utique non contemnendum hoc planè vitium est, cuius natura ex ipso nomine ferè adducitur. Est enim cum ad radicem in alteram partem uel sinistrorsum uel dextrorsum, à positus rectitudine tradux deflectat, quem protinus simulatque hinc inde declinauerit, noua quædam, & non exigua calamitas excipit. Dum enim in alteram partem contorquetur, & male explicata cutis in sese confidit, statim eò loci, ulcuscula quædam contrahit, & demum ex humoribus eò confluentibus ijsque acribus discinduntur. Huius rei euidens testimonium est, si qua uestis sulcum quendam, & plicam contraxerit. Hac enim parte potissimum arroditur. Idem fit in cute traduce, & præsertim, si neglecta uel delata illius cura hoc malum altius federit, & iam ulcera grandia excitantur, eaque rebellia. Hinc strigosior fit propago, planeque aridior, quod ingressus alimento, quasi faucibus præclusis, interceptus sit. Caueant itaque, ne malo huic ansam præbeant medici, aut si iam peccauerint, uideant uelim ut quamprimum corrigant. Cum enim ab externis causis hoc malum pendeat & externis adimendum est: & quod artificis peperit negligentia, eiusdem, etiam extirpabit industria. Curandum igitur est summo studio, summaque sedulitate, ut in traducis positu, eiusque, dum fascijs obuoluitur, deligatione, libramenti æqualitatem curiose nimis seruemus. Cui præcepto si satisfacimus, nec ulcera remouere, nec maciem abigere tandem oportebit. Si tamen supinæ huic imprudentiæ locum concesserimus, & iam hæreat domi nostræ hæc mali, labes, quæ animum, & uires sumpsit cum tempore, nec ita cedit facile, iam inflectenda propago, & positus eius puluillis, quæ propius admoueantur, ijsque lineis emolliendus est. His enim uelut obiectis obicibus, ne eò amplius, quo prius, declinet, tradux non ingrata solertia prospicimus. Atque ut exemplo rem declarem, age flectatur sinistrorsum propago, eò quod ipsi hoc superiori deligatione effecimus. Submo- uenda itaque hæc inflexio fuerit, & ad æqualitatem tradux reducendus, linteolo latiusculo, quod manus amplitudinem exæquet, duplicato, ad pollicis quantita- tem efformato, mox ad internum angulum cute traduci iniecto, explicata tamen radice, & in rectitudinem constituta, & fascijs probe constricta: & ubi vincula solu- ta fuerint, denuo propagine librata, & subiecto puluillo, tœnijque iisdem colli- gata. Fiet enim, ut paulatim in pristinum situm transducatur, & iam rectitudinem obtineat, quod ubi contigerit, puluillos adijcere denuo superfluum fuerit, sed eam diligentius uincisse. Ulcera autem si iam cœperint, iisdem prorsus remedijs, quæ supra diximus, & in aræ incommodis adhibuimus, expugnanda sunt. Est tan- dem, secundo loco non exigua traducis labes, cum strigosior euadit, & occultò languescens per momenta subinde contabescit. Vitium hoc quandoque ex ini- qua deligatione oritur, aliisque de causis internis, quemadmodum si prope radi- cem, qua alimentum effertur, partes supernas callus quidam circumnectat. Quo pacto quandoque fit, ut si arctius cutem deligauerimus, imbecillam alias iugule- mus: neque solum si radix ipsa, sed ubi, & insitius ultra modum constringendo compressus sit. Nequit enim alimentum attrahere exigua adeo caloris particu- la: nec demandatum conficere. Hinc rugosior fit, hinc sensim desinit, & emoritur. Si igitur deligationem duriores paulo esse circa radicem contigerit, nulli du- bium est, quin sanguine, & alimento ob itineris angustiam intercluso, uniuersa traducis amplitudo, quod nequaquam nutriatur, iustam ob causam decrescat. Ita- que sublata hæc, & effectum illius adeo noxium, & infestum, protinus chirurgus amouebit. Nec solum in prima traducis ætate diligentiam adhibeat oportet, sed maxime alias, cum nullum tempus ab his malis vacuum sit sed quod eo etiam iam confirmato, & ualentiori facilis ad interitum prolapsus sit. Veruntamen ubi er- ror hic vel traducis vitio, quod intemperie quadam conflictetur, uel cæterarum partium malo obtigerit, iam causis rectè æstimatis, in earum ablationem omnem operam collocare, oportet. Quod ad alterum horum spectat, eluenda est impu- ritas, rite propinatis pharmacis, de quibus mentio supra à nobis habita fuit: alte- rum verò, quod non nisi ab frigida fuit intemperie itidem remouendum. Prom- ptissimum enim est, particulam adeo tenuem, tam pauco calore perfusam frigi-

ditate corripit, refrigeratam marcescere. Auxilio præsentaneo fuerit illam frictionibus, iisque lenioribus interdum contrectasse. Etenim & maternum alimentum addiscit trahere, & id uberius allicere, cū calor quodammodo excitetur, & referatis viis, moleque tradūcis laxata promptissime sanguis prorumpat. Desinant autem à radice ipsa frictiones in insitium, fiantque blandiores, quousque partes rubescant, & in molem attollantur. Hæc enim argumenta sunt, iam emolumento attritionem illam fuisse. Quod limites hos supergreditur, non auget, sed discusso calore, & sanguine imminuit. Profuerit, & in unctionibus calorem languescentem suscitasse, quales sunt ex oleo camomel. aneth. lilior. alborum, costino, tepesactis, & liberalius cutaneo traduci affusis. Irriganda uerò est saltem pars eius exterior, domestica, & interna haudquaquam oblæsa, quod calli atque adeo ipsius cutis procreatio, uda omnia, & præcipue olea respuat. Res autem hoc pacto administrabitur: gossypium chirurgus eiusmodi oleis imbuat, seu lanæ hapsūm, & uniuersum traducem extra inungat, mediis uero digitis, ab radice ad summum usque perfricet, frictionem repetat, particulam deinde abstergat, & fasciis tandem obuoluat. His enim præidiis iam desinens calor recreatur, stupens excitatur, languescens confirmatur. Fotum præterea ex generoso uino, nunquam non utilem esse perspeximus, & præcipue per hyemis rigores, corporibus phlegmaticis. Idem & calorem exsuscitat, & in signe robur propagini consiliat. Si tandem calli durtiem nos corrigere oporteat, id ceratis, quoniam aliorum usus non conceditur, & præcipuo cerato diachylon, diapyritide, diapalma cum mucilag. rad. althææ, & rad. cucum. agr. nec non diadyctamno præstabimus, & sanitati traducem, & integritati restituemus.

CAPVT DECIMVM.

De inserendi tempore, cuiusnam scilicet ætatis cutaneus tradux ad insitionem efficiendam seligendus sit.

SED quicumque ad has usque metas fœliciter progressi sunt ut in delineando traduce, eoque educendo, quæ non minima artis pars est, diligentiam suam, & ingenii solertiam, non aspersione testimonio comprobauerint, iam alterum sibi scopum præfixum esse cognoscant, qui, & ipse non exiguum ingenii robur, non uulgarem mentis constantiam, non tenuem in agendo operam exposcit. Quamuis enim describendi, depromendi, ac postremo educandi cutanei traducis cura non exiguas difficultates obtineat: maiora tamen in iis, quæ relinquuntur, uel calculis omnibus conquisitis, momenta posita esse, nemo certe inficiabitur, qui re peracta acrius remintrospiciat, nimirum cum naribus curtis appositè traducem cutaneum inserere oporteat. Hoc enim aliud est, quod propagine iam educata non minori mentis acumine, quam manuum promptitudine, peragendum superest. Veruntamen quodnam adeo præruptum est, tam asperum, ita impeditum, quod non pertinaci studio subiri, assidua diligentia expediri, indefesso conatu superari queat? Qui enim id operis hætenus peregerunt, ut tot angustiis rerum, deuictis, tot nodis in explicabilibus uerè euolutis, fœlices euaserint, si quod communi prouerbio iactitatur.

Dimidium facti qui bene cepit habet:

Hoc uno præclaro initio, optime certe, huius artis nostræ fundamenta iecisse, & iam multa, & præclara non indecore superstruxisse uideri possunt. Ideoque animos erigant, industriam excitent, & alacriter, & præsentibus ad hanc insitionis operam accedant. Sed cum hæc inserendi ratio, quantum ad anni partes spectat, quod superiori libro docuimus, nullis limitibus circumscribatur, cum eam non minus æstuante, quam rigente cœlo administrare liceat, nec illa ut in arboribus, sic in corporibus nostris, alternantis caloris,

& fri-

& frigoris uiciffitudo fit, quare nunc, cum per ætates suas propago iugiter decrefcatur, perfcrutandum relinquitur, nunquid non certum aliquid inferendi tempus conftitutum fit, & quodnam omnium fit aptiffimum. His enim quali regulis, cum fingula medicus dimetiatur, opportunum certe infitionem molietur, & quod ars uoluerit, non incommodè præftabit. Qua in re definienda commutationem bonorum quandam non ingrato exemplo mirari fuccurrit. Cum enim mortalium naturam illa infitionis momenta, quæ in arborum propagatione examinanda funt, refpuere penitus dixerimus, quod partes noftræ quouis tempore, abfque omni exceptione promifcuè coalefcant, hoc tamen arbitrium noftrum non obfcuro circumfcribi uidemus, & eò definiiri, quod certam denique, & minime dubiam inferendi rationem hic nofter tradux fuo iure poftulet. Neque mirum eft, uti hæc apud nos, ita in arboribus minimè contingere. Non enim uel artificis manus, qui in alienam arborem furculus inferitur, uel quasuis iniurias expertus eft. Sed totus quantus proprias, & natiuas uires obtinet. Quare nec mutationi obnoxius eft, nec eas corporis fui uiciffitudines patitur nifi eas quas temporis progreflu naturæ neceffitas fecum affert. At qui in humano corpore tradux eft, humana induftria, quæ hac in parte quali naturam fub iugum mittit, fumaque cum difficultate elaboratur. Cum uerò operatio hæc uiolenta fit: neque id quod uim patitur diuturnum eße queat, ftatim cenfum illum incurrit, quem omnes uno ore prædicant, omnia hæc fatifcere quamprimum, & definere, nec extra naturæ leges aliquid poffe perfiftere. Simul enim ac tradux efformatus eft, quali egressus naturæ limites quamprimum definit, atque per temporis momenta illa, quas ætates fupra diximus, tandem fenfim emarcefcit. Ut ergo certum quendam dierum terminum, quo traducem inferi commodum fit neceffario præfigeremus, hæc una mutationis ratio nos adigit. Sed neque hanc inferendi metam commonftraffe admodum difficile fuerit. Veruntamen nolim ob hoc artem noftram, ut apud quofdã fit, male audire, quod ignobilior fit, & abiectior artificiofæ arborum infitioni, ut quod hæc certior fit atque promptior: illa uerò incerta tarda, & periculis plena. Non enim eo, quando, & fcilicet quamdiu, & quomodo agas, fed quidnam rerum agas, actionis dignitatem, atque adeo artis præftantiam metiri licet. Quo enim unumquodque nobilius eft, quo utilius, eò prius uel pofterius ponendum eft. Huic rationi, & fcientiæ innituntur, ut quæ earum de re digniori tractet, longe dignior fit: quæ abiectiora, abiectior. Sic in rebus publicis quibus excelliora munia legata funt, celfiore loco habentur. Sic rudis arborum infitio eft: quæ uerò in homine fit acutior atque folertior. Vbi uerò maior operis cura, ibi dignitas propè illuftrior eft. Quod fane patet in humana infitione, ubi naturam ipfam noftra induftria vincimus, atque eam in fuperabilem, quali compedibus alligatam nofthro ipfi genio feruire cogimus. Nec laudatur qui parua, ea que fine difficultate fuperauerit. Eum qui magna tentaturus eft, pericula fubire oportet. Trita, & uulgaria unusquifque ex fe poteft facile. Nec minus tam in artibus digniora funt, quam in naturæ operibus, quæ maius in operando temporis fpacium defiderant. Quæ enim fuo genere infima funt; breui abfoluuntur: quæ generofiora, diutius perficiuntur. Quamobrem in utero mulier citius conformatur, edita citius adolefcit, adulta citius confenficit. Cuius enim decrementum citum eft, eiuſdem nec incrementum tardum eft: quodque lentius fuccefcit, idem neque protinus labitur. Quamuis uerò multa arborum genera, & inter animalia quamplura, fi tamen Plinio, & fimilibus fides adhibenda eft, admodum uiuacia funt, & tardius multo increfcant, hac tamen non dignitatis ergo, fed uel ob molem, uel ob materie ineptitudinem, uel propter efficientis imbecillitatem contingit. Veruntamen hæc perfcrutari alterius negocij fuerit. Hoc tantum indicaffe fufficiat, non eße, ut propter temporis moram, ob plurimas difficultates, minus dignam artem hanc exiftimemus, atque eam ob has noxas, itemque alias, uel negligendam uel culpandam eße, & præcipue quod traducem noftrum, qui in agricolatione paratiffimus eft, nec ulla opera indiget, nobis apparare deceat, eumque ad infitionem conformare. Quod ftudium fane licet multis perplexum fit incommodis, artem

tamen eiusque dignitatem extollit, & una ingenium artificis, eiusque diligentiam manifesto exprimit. Et quæ nam demum est in hac spacij prolixitate, noxarum interpellatio? num tormenta num cruciatus subeundi sunt? Meditatio hisce omnibus difficultatibus exempta est. Omnia securò, & ritè a scienti medico transiguntur. Cum enim quartum, & decimum diem æger superauerit, intra quem omnia symptomata deferuent, siquidem recta fuit curatio, quicquid reliquum est temporis, usque dum inferendi traducis potestas fiat, liberum certe est ab omnibus molestijs. Interea nullis præceptis ægri detinentur, non coercentur diætæ, non oppugnantur pharmacis, libere uagantur, proprijs muneribus incumbunt, dummodo inconsulta uiuendi ratione impuritatem quandam ne coaceruent, cutim ipsam contorqueant, & imbecillam inepta coniunctione iugulent. Tunc enim ad disciplinam reuocandi sunt, & pedicis coercendi. Itaque neque hic, quod plurimi inculpant, merito quis possit redarguere. Sed definiamus aliquando, quænam inferendi traducis occasio fuerit. Primum igitur sane constat, cutaneum traducem certis quibusdam mutationibus obnoxium esse, earumque uices sensibus patere, atque ideo transumptò nomine ab alijs ætates dictas fuisse. Cum enim portio hæc cutis, à brachio iam educta sit, atque ipsa ad radicem occalescens, angusto tubulo alimentum suum, nouo more suscipiat, iam quasi extra naturæ cancellos posita, insolentia huius noxam statim persentit, nouitatisque pertæsa sensim desinit, cumque has difficultates penitus euincere nequeat, tandem emoriens euanescit. Omnia autem hæc, si quis recte attendat, nulla cum difficultate ipsis sensibus comprehendere poterit. Atque ratio est, in quam tota inferendæ propaginis commoditas referenda est. Quid enim curtæ nares intra sanitatis sue septa constitutæ, nec ullam uim perpeßæ huic negotio consulant? Illæ immotæ sunt, nec his mutationis iniurijs subiectæ, sed quouis tempore, ut insitio fiat suimet copiam faciunt. Cum verò assidua mutatione in præceps tradux feratur, nec quicquam etiam uel cohibere uel reflectere ualeamus, libertatem hanc, quam nares offerunt, angustissimis finibus includit, & ut insitionis regulam à seipso depromamus, omnino adigit. Eius igitur statum contemplari oportet, & sic insitionem aggredi. Non enim præter hæc, datur tertium. Repetamus itaque cutanei traducis naturam, in qua uniuersa inferendi ratio posita esse uidetur. Ex his enim illum temporis articulum, qui insitioni opportunus sit, liquido cognoscemus. Quadruplex, ut antea uidimus, propaginis, status est, quos peculiari nota, perita similitudine ab alijs rebus, ætates eius appellauimus. Pueritia est, tum adhuc mollis, uetus, imbecillis tradux est prioribus ab exemptione diebus, nec ullum exiccationis, qua parte adhæserat cæteris membris, intra, indicium profert. Adolescentiam demonstrat, cum ab mollitie ea, & vligine recedens quadantenus exiccatur, & iam manifesto consolidari incipit. Virilem uerò ætatem ingreditur, cum latius sese exporrigente callo, totus obdurefcit, totus iam exiccatus, aut saltem præter exiguam ad radices eius partem, & carne compacta, euietisque cæteris malis insigne robur acquirit. Senescit tandem, cum omnis interna eius superficies in calum penitus excocta est, nec ullum humiditatis uestigium apparet: iamque strangulante callo, & quasi uinculis duritie sua sanguinis aditus intercipiente iam collabi, & contabescere incipit. Præstat itaque nunc, cum intra hosce limites cutanei traducis tota inferendi ratio, contineatur singillatim considerare, nunquid secundum omnes hæc ætates insitionem moliri liceat: an potius aliqua earum aptior, alia inepta, & plane reiicienda sit. Sed quauis ætate, quouis propaginis tempore hanc operationem præstari posse, nullum esse credo, qui existimet. Eadem enim de causa, qua eius delineationem, & educcionem discerpimus, & iam illius insitionem distulimus. Non enim id robur, eas uires obtinuit, ut operationis uehementiam, insitionis scilicet, superare, & immunis ab omni labe, præcipue uerò ab repentina illa, & impetuosa contabescencia persistere potuerit. Nam non ea carnis moles succreuerat, quæ frenare huius mali uim posset atque compescere. Sic occurrendum erat alijs symptomatibus inflammationi scilicet, sanguinis effusioni, quorum impetus operationem hanc omnino distrahebat. Quare ad mini-

mum esse non potuit, ut statim atque excisus fuit, atque in pueritia ipsa curtis naribus implantaretur. Nec id in adolescentia commodum est, cum omnis malorum feruor nondum desierit, nec adeo firma sit, propago ut insitionis impetum sustineat, aut siquidem inseratur haud probe solidescat. Ea enim nondum satis exiccata, sed uda, & prouentibus cerebri excrementis continuo irrigata, mirum non esset, quin computresceret, aut tardius, & non sine difficultate sanesceret. At senectutem expectare neque id operæ pretium est. Constantem enim traducem atque robustum expetimus: non flaccidum atque exolutis uiribus deficientem. Quid enim eo cum ageremus? Adornandus natus est, & in integrum restituendus, quod quidem particula ea molli, rugosa, albicanti, pallida, exucca, quæque uelut morbosa est. (senectus enim cuique rei morbus) minime cogitare licet, nedum assequi. Igitur in uirili ætate constitutum, atque tum, ubi iam penitus obduruit, & iam flecti incipit, ualidum satis, atque ad sustinendam operationis uim apprimè munitum, traducem oportet arripere, & cum curtis partibus nouo insitionis, consortio copulare. Non enim id commodius, tutius uè licet peragere. Sic nostris, & patientis uotis abunde satisfiet. Atque his inserendi tempus tandem definitum esse uolumus.

CAPVT VNDECIMVM.

De apparatus eorum, quæ ante insitionem necessaria sunt.

Nunc susceptæ methodo ut insistamus, earum rerum, quæ operis administrationem comitantur, rationem omnium declarare oportet. Hæc enim cognita prius, & pro ratione, & modo disquisita, plurimum conferunt, ut decore, scite, & absque mora perficiatur actio. Cum uerò omnia hæc, non eandem naturam obtineant, nobis distinguenda sunt, ut rectius, & omni confusione, quæ errorum mater est, summta rem ipsam edoceamus. Sunt igitur quædam necessaria ad operationem, nonnulla uero quandam commoditatem afferunt: atque ea quæ necessaria sunt, uel in ipsa operatione ex usu sunt, uel ubi eam perfecimus: quemadmodum, & hæc ipsa uel operis, quod iam administratum est, conseruationem, & tutelam, uel illius medelam respiciunt. His igitur summatim collectis ijs opus esse dicamus, quæ operam adiuuant, quæ eam præstant, quæ custodiant, & quæ curationem adhibeant. Incipiamus autem ab his, quæ commodioris operationis gratia requiruntur. Hæc enim cum leuiora sint, nec tam arcto uinculo ut cætera inter se sic illis cohæreant, iure merito præmitti possunt. Ex primis igitur est, ut cæsaries capitis aut capillus uniuersus, ut barbæ pili, atque adeo mystaces, si affuerint, penitus deradantur. Singulos enim his nisi id fiat, plura insunt incommoda: at peracta, & medico, & ipsi ægro non modice utilia. Ist hæc porro omnia, ut certius cognoscatur, atque ut egrotos, si qui repugnauerint, ea medici possint edocere singillatim adiiciemus. Atque ut ab cæsarie exordiamur, eius incommodum est nisi decidatur quo minime cucullus, quem infra describemus ipsi capiti tenacius adhærescat. Inæqualis enim capillorum moles, hanc arctam applicationem penitus tollit. Sic lentor illis quidem adhæret, & humiditas lubrica, ut firma caput uestigia nequeat figere, sed facillime hinc inde euertatur. Hoc autem maxime cauendum est, siquidem partes insitas iam rectè custodire, & coalitum eum decentem efficere conamur, quæ caput plane immotum, & stabile desiderant. Reijcienda igitur capillorum moles, & ad cutim usque penitus nouacula demenda est. His adiiciuntur, & capitis sordities, & ex fuligine excrementitia, porrigo, nonnunquam & infestum animal, pediculi, quæ ægros excruciant, somnium adimunt, pruritus excitant: hinc caput scalpere necesse est, & brachium mouere, quorum unumquodque quam insitioni inimicum sit, quam coalitum uel impediatur uel contorqueatur unusquisque ex se uidet. Exacta enim, & plane prodigi-
giosa

gioſa quiete opus eſt. Solet vero colluies hæc excreſcere, cum ob diuturnum con-
 nexus ſpaciũ, ad decimam quartam diem uſque, quo nec caput licet extergere,
 nec aqua eluere, tum quia ex cucullo, & manu obiecta minus calor ille expirat,
 nec ulla agitatio fit, quæ illam excrementorum copiam diſcutiat. Sic iniqua eſt ca-
 pillorum mœles, quod ſubſiſtente calore, uehementius incaleſcant, & proximum
 etiam caput calefaciant. Vnde humores liqueſcunt, ſi qui affuerint, & diſſoluti ad
 nares, ad fauces præcipitantur: in uenis ſanguis ebullit, uapores attolluntur, effer-
 ueſcunt humores, euocantur excrementa, quæ propellente natura, & quod no-
 xium eſt, abigente, in eã inſitionis ſpacia confertim, & uno impetũ decumbunt.
 Quam uerò hoc pernicioſum ſit, quam ſummè fugiendum, unicuique per ſe no-
 tum eſt. Nulla autem mora eſt, nullum incommodum, nullum periculum, ſi cæſa-
 riem, quæ omnis mali anſa eſt, exacte, & aduſque cutim abraſimus. Nec mini-
 mum emolumentum conſequimur, quod arctè cucullus caput amplectatur, firme-
 que contineat, ne uel in unam uel in alteram partem delabatur. Sic myſtaces, at-
 que ipſa barba peculiareſ noxas inferuat. Illi enim impediunt, quo minus libe-
 re circa aream uerſetur medicus, ut medicamenta apponat, ut rectè faſcijs uin-
 ciat ut narium cavitates, ſi quid illis contigerit, animaduertat. Hoc enim per-
 ſæpe illi peragendum eſt. Barba uero, & quæ ad genas hæret importuna eſt ob-
 fordium prouentum, & pruritus quam acerrimum, quæ uerò mentum inueſtit,
 areæ curationem inter turbat, & nequid rectè ibi fiat, maximopere impedit. Ne-
 quit enim uulnus explicari, detergi, medicamentis muniri, & faſcijs obuolui. His
 omnibus additur, quod ſic difficillimè ſane alimẽta adminiſtrare poſſimus neque
 quod id non admodum ingratum ſit, cum pilis offæ adhæreant, & abſtergi ne-
 queant. Conſultiſſimũ itaque fuerit, atque maxime exuſitum ægroti tũ ob uniuer-
 ſã curationẽ, ut ſub proximo crepuſculo, quod inſitionis diem præcedit, uniuerſum
 caput, genas, mentum, labia radicibus nouacula tondamus. Quæ uero pro inſitio-
 ne neceſſario requiruntur, hæc ſunt, cultri forceps, acus, linum, faſcia acuum ſiue
 cephaliã, ſedile, linteum, & goſſypium, quorum omnium uſum paucis edocere
 conabimur. Cultrorum uſus eſt dum curtas nares atque adeo cutaneum tradu-
 cem excoriare uolumus. Oportet enim extremas horum oras detegi, & æquali
 uulnere incidere; ſint ergo in promptu cultri acutiſſimi, per plures nec uniformes.
 Qui enim tenuiſſimam aciem obtinent, qua ſtatim ſeſe inſinuant, & cutim euentu
 felici abripiunt, uehementer quidem expetendi ſunt. At cum ferri illud acumen
 ob ſanguinis lentorem retundatur, nec ſemper eodem modo ſit libranda ſectio,
 ideo per plures eos ad eſſe præſtat, acie rectos, gibboſos, acutos, atque quales
 nobis operandi ratio uidebitur deſcribere. Aliquando enim recta acie, quando-
 que incurua, nonnunquam extremo ferri apice, & incidere, & excidere cutim ne-
 ceſſe eſt, ſic eos, ſi uidebitur, permutare, & quamlibet actionem proprijs inſtru-
 mentis perficere poterimus. Expedi etiam ad manu eſſe forcipem, eamque acu-
 tiſſimam. Huius uſus eſt, tum quæ ferro minus aptè expediſſe queant, tandem for-
 cipe excipiantur. Si enim quid uel ex cute uel carne reliquum ſit, quod ferro
 non ualeamus reſcindere, quin paulò altius in carnem deſcendamus, id labijs for-
 cipe tandem decerpere oportet. Faſcia præterea longitudinis ſeſquiulnæ requi-
 ritur, & lata octonos digitos. Hanc conduplicare oportet, fronti circumplectere,
 & ad poſtteriorem eius partem relegare. Vtimur ea, ut pertuſis iam traduce, &
 curtis naribus, eò loci acus affigamus. Plures enim acus nobis traijciendæ ſunt, &
 prolixiori ſatis funiculo, quæ niſi aliquo affigantur, facile conſuſionem parient,
 cum funiculos illos connectamus, & futuræ decentiã peruertent. Hinc eas, ſi quo re-
 ponamus, & præcipue in hanc faſciã cephalicã, inde eas ordine depromere & futu-
 ram, ut par eſt, innodare poterimus. Hęc enim cauſa eſt, quæ faſciã hanc nos parare
 edocuit. Acus etiam cum cuspide tenuiſſimæ tũ acie acutiſſimæ (ſint enim trigonæ,
 & quales pellionibus in uſu ſunt) parentur, eæque neruoſiores, & quã par erit plu-
 res numero. Quo enim acutioreſ fuerint, eò facilius traijcientur, & cum neruo-
 ſæ, ſint ſi quando cartilagineſ penetrare oportet, minus confringentur. Numero
 uero ſi non longe plures ſint, ſaltem tribus præſcriptam quantitatem ſuperent.

Fit enim quandoque, ut uel imbecilliores sint, uel inepto impulsu, uel traijciendi difficultate, contorqueantur aut frangantur: quare tunc permutandæ, & earum calamitas alterius opportunitate pensanda est. Acus igitur selecturus medicus, curiosius explorabit, cum earum apicem, tum dorsum, & vniuersum corpus, atque adeo foramen ipsum, ineptiores rejiciat; aptiores paratas habeat: cæteris tres superaddet, quæ si quid secus acciderit, in omnem euentum, ad manus esse possint. Sed acum numerum alias futurarum multitudo definit. Adsit, & linum ignis in expertum, mediocre, & sibimet æquale. Quantitas eius ad singulas acus satis ampla sit, & proluxa. Illud conduplicare oportet, partes longe distitas traijcere, ac extra illas plurimum excurrere, ne partibus, quas traiecit, excidat. Primum enim traducem, qui à facie longe distat, mox nares ipsas, quo loco singulæ futurarum notæ sunt, traijciamus, demum longo adhuc tractu acus à naribus ad frontis summum abducimus. Ampla igitur filum implere spacia necesse est, & adhuc tam supra ad frontem, quam infra iuxta brachium prominere, ne qua attractum ualidius è loco suo exiliat. Sed ut laxam adeo futuram administremus (appellamus enim laxum hoc futuræ genus, quod, quæ iam partes pertusæ sunt, non constringantur protinus) quod una constricta, & colligata, reliquas itidem non perficere liceat, non immerito nos prohibuit. Cum enim, ut lina connectamus, ipsi capiti brachium annectere oporteat, profecto nullus amplius, uel traduci perforando, uel naribus pertundendis ob angustias locus dabitur. Diuisisse igitur operationem hanc non inconsultum fuerit, & semel una actione acus transiecisse, & posthæc suturas unam post alteram constringisse. Simul enim, ac lina transmissa fuerint, applicare brachium facile licebit, fila hinc inde arripere, ordine colligere, & tandem attractis curtis partibus, riteque connexis, in nodos constringere. Funiculum itaque liberalius oportet educere, cum quod duplex esse debeat, tum ut spacium, quod inter curtas nares, & brachium atque ultra est, penitus expleat. Quæ de causa, si quid nobis definire datum est, ad ulnas quinque eum produxisse, non uehementer oberit. Sella uulgaris sit absque ijs, quæ ad brachia sunt, sustentaculis: parte tamen posteriore reclinium fulcimentum dorsi exurgat: recta quidem ad infimas, ceruicis usque uertebrae: retro posthæc sensim inclinet, & supra uerticem emineat. Huc ægri caput reclinare oportet, & immotum continere, ut si fieri poterit, planè nullas, aut exiguas interea temporis, in sedendo molestias percipiat. Præstat uerò in sedile potius collocato ægro, quam in lectulo, operationem hanc exercere. Nam & claro lumine opus est, & ita ægrum constitutum esse decet, ut quoquo uersus medicus excurrere, & sinistrorsum uel dextrorsum, utcunque libuerit, & res postulauerit, absque difficultate sese possit conijcere, quam occasionem, in lectum ægro composito, non licet arripere. Non secus, & linteum requiritur, quod, antequam opus aggrediamur, ad pectus ægri explicare oportet, & ad ceruicem religare. Excipit hoc sanguinem, & quo minus inquinetur æger prohibet. Adsit, & linteolorum frusta, eaque quam plura, adsit gossypium. Horum usus est, ab excoriatis partibus sanguinem detergere. Solet enim quandoque si largior prorumpat, aciem oculi perstringere, & excoriandi rationem fallere. Contingit namque ut uel ægro sese intorquente, uel ferro minus penetrante, in æqualiter decerpatur cutis, & exiguum de ea quandoque remaneat, quod si subsistat, nulla spes est eas partes posse coalescere. Soepius igitur uulnus exiccet medicus, & plagæ æqualitatem, ne quid de cute residuum sit, sedulo prospiciat, in quem usum linteorum frusta, eaque non pauca adesse necesse est, quæ semel inquinata abijcere conuenit, & noua asciscere. Et hæc fere sunt, quæ in opere præstando necessaria sunt iam ad cætera, quorum usus opere perfecto, requiritur, nosmet conferamus. Sunt autem genere duplicia, & uel ad partium tutelam, iisque iam confutis conseruationem, uel ad earundem curam accommodantur: Hæc medicamentis: illa fasciarum censu æstimantur. Est tamen, ut de ea, quia breuior est, primo sermonem faciamus, duplex rursum curatio. Nam & geminæ partes sunt, quibus consulere conuenit: brachium scilicet, in quo area est, & insitarum partium futura. In curanda area nil prorsus innouandum est, sed ijs utendum, quibus ante

hac.

hac. Itaque linamenta, & ijsdem medicaminibus imbuta parare oportet, uulneri applicare, & fascijs connectere. Quod uerò recenti plagæ, & futuris conuenit, id etiam in fitis partibus curandi genus expedit. Itaque ut humorum effluxum comprimamus, elaborandum est, & ne partes inflammentur. Præstiterit hic liquamen oui, si rosacea diluatur, ea portione quam supra assignauimus. Ad sint stuppæ orbiculi, numero bini alter latus pollicem, longus uero, quam nares latæ sunt, ut futuram uniuersam probe contegat: alter eandem quidem longitudinem obtineat, sit tamen paulo latior, ut circumscitas partes, & quas inflammari periculum est, pulchre muniat. Cum autem, & ad interna usque narium futura penetret itaque, & penicillos iniicere non erit inconsultum. Duos ergo parare decet è stuppa, narium spacijs æquales, eaque longitudine quæ & curationem iuuent, nec sternutamentis, quæ excitare solent, infesti sint. Vniuersam enim infitionis struem hoc unum malum demoliretur. Tum & orbiculi, a quato oui imbuendi sunt, & penicilli, atque ubi res exoptulauerit, usurpandi. His itaque quæ futuræ conuenit, curationem definiuimus. Nunc fasciarum rationem inire conuenit, & earum rerum, quæ ad operis tutelam iam administrati, eiusque conseruationem referuntur. Sed priusquam de fascijs sermonem nostrum instituamus, non inique nos facturos existimo, si brachij positum qualis nam futurus sit, in infitione hac, ante omnia declarem, ut fasciarum ratio, & quæ ad eas reducuntur, longe notior sit, & illustrior. Cum enim in eum finem ut brachij positum tueantur, à nobis fasciæ excogitatæ sint, nemini dubium est, si quidem usum earundem rectè percipere uelimus, quin prius, id, à quo omnis illorum ratio defluxit, non leuiter cognoscamus. Positus igitur brachij talis est. Oportet humerum, quantum licet attollere, & ea regione brachij, qua fere musculus ille triquetet, desinit, faciei, aut naribus in propinquo admouere. Mox cubitum, qui intro parum reflectitur, ad superiora efferre decet, & qua carpo committitur ad confinia frontis supra apponere. Manus capiti uniuersa insternitur, qua sagittalis decurrit, ea ratione, ut brachiale coronariæ futuræ ferè assideat, metacarpium uerò supremum uerticem contingat. Hoc pacto fit, ut medius digitus ad lambdoidis angulum decurrat. In hoc positu, id faciei, & brachij libramentum est, ut hoc ad interiora paulo declinet: illa uero oblique parum uersus brachium spectet. Proximus humero narium est apex, qui anteriorem cubiti cum humero coitum transversa lineâ respicit. Qui ad scapulas est articulus longe à figura media discedit. Atque ideo quanto magis recedit, tanto uehementius excruciat. Sola doloris expers, figura media est. Cubiti articulus, & cætera membrorum coniugia non usque adeo à mediocritate declinant. Hinc leniores cruciatus experiuntur, neque tam diuturnos, sed qui confestim cedant. Hic ergo brachij situs est, hæc collocatio, quam partibus iam applicatis, & futura connexis obseruat. Cum enim ipsæ nares, quarum refectionem molimur, superiorem humeri regionem, qua propago est proximè respiciant, itaque sublata ea, & oblique quadantenus attracta, opportuno admodum, curtis naribus coniungi, & futuris connecti potest. Quoniam uerò huius futuræ finis, coitio sit earum partium, atque unio, quæque non breue temporis interuallum desideret, stabiliri certè partes necesse est, easque plane immotas reddere, ut partium earum connexionem, nec minimum quidem interpellata naturâ ritè queat perficere. Cæterum postquam positum hunc, non dierum duntaxat, sed ne horarum aliquot spacio, inconcussum seruare possibile sit, necessario aliquid excogitandum erat, cuius beneficio firmum continere brachium, eiusque situm immotum conseruare ad usque infitionis tempora nobis concederetur. Hoc autem, quicquid tandem sit, ab eodem prorsus brachio indicari uidebatur. Cum enim id multis partibus moueri posset, quotquot illæ sint, ijs singulis consulendum erat, ne vel appetitu suadente, uel uoluntate iubente quantumuis anniteretur patiens, aliquo pacto commoueri possent. Ita enim firmato brachio successurum erat, ut partes infitæ absque difficultate, & noxa coalescerent. Licet uerò unius brachij quies illius præstantiæ sit, ut in illa, uelut in cardine, infitarum partium unio uertatur, nihilominus tamen & alterius partis, nimirum capitis, uicariam operam exposcit.

exposcit. Cum enim hoc, vel antrorsum vel retrorsum inflectatur, vel dextrorsum vel sinistrorsum, supra, infra, itaque si liberum esset, proculdubio hac inepta motione non leue partibus insitis incommodum pareret. Quamobrem hisce malis vt occurreremus, talem quandam machinam inuenire coacti sumus, quæ motus huiusce libertatem, si quidem penitus non auferret, ex parte tamen atque non minimum moderaretur. Sed prius rationem brachij ineamus. Huius quieti prouidendum est, vt partium copulationi consultum sit. Partes igitur eius stabilendæ sunt, atque propemodum omnes, quas loco suo dimouere possêt. Inter has humeri est articulus ad omoplatas, coniunctio ad vlnam, vlnæ præterea ac radij connexus ad carpi ossa. Tot enim nodi sunt tot brachij confinia, quorum agitationem his fascijs nostris, non præter rationem excogitatis, iam facile compefcimus. Non secus & capitis motum, tam supra, quam infra ad ceruicem, si non compefcere penitus, moderari tamen quadantenus conati sumus. Requiritur vero, & alia, quæ necessitate quidem cætera illa consequuntur, vt potè quod sine his nil perfectum moliri possumus, atque dignitate longe minora sunt. Non enim fascias illas, quo brachium & caput deuincient, rectè firmare possumus, nisi thorax & foeminalia accederent, quibus cætera innixa, uelut lora ad palum religarentur. Sed quicquid sit, quod iam leuiter quasi adumbrauimus, vniuersum eò spectat, vt commodè, & sine noxa partes iam insitas connectere, & quousque coaluerint immotas penitus, & constantes conseruemus. Veruntamen rem ipsam aggrediamur. Nomen illi machinæ fuerit. Vestitus insititius hac de causa, quod factus peculiari lege, insitioni perficiendæ, non infimam certe quinimo maximam præstet operam. Nihil enim æque in primis, ac partium firmitas in hoc opere desideratur. Huius partes præcipuæ sunt quæ brachij positum, & capitis custodiunt: quæ uerò in horum gratiam excogitatae sunt, illisque inserviunt, minus ad priorum dignitatem accedunt. Sunt quidem, & ipsæ non secus atque illæ necessariae, quod omnis opera absque harum beneficio, luderetur, non tamen eam præstantiam obtinent, quod aliorum famulatu addictæ sint, nec eo utilitatis loco ponuntur. Illæ præterea, quas primo loco nuncupauimus, tum in magis, tum in minus præcipuas adhuc dispartuntur. Quæ enim illi regioni a scriptæ sunt, in cuius constantia totius rei summa vertitur, in celsiore fastigio collocantur: quæ uerò capiti inserviunt, quod partem eam custodiant, non adeo dignam, tantæque necessitatis, secunda ab illis sede constituuntur. Atque vt ea quæ hætenus diximus, paucis dum colligamus vestitus insititij partes aliæ præcipuæ sunt: aliæ non præcipuæ, quas & alio nomine vel proprias vel communes liceret dicere: quæ uerò propriæ sunt, in magis, & minus proprias adhuc separantur. Illæ sunt quæ brachij positum custodiunt, quas fasciarum nomine dignamur, quod longitudine, latitudine, tenuitate fasciarum naturam rectè repræsentent: hæ uerò capiti dicantur, & cum vittam quandam, aut cucullum referant, hac eadem appellatione insigniuntur. Reliquæ partes communes sunt, quæ & figura vestitum referunt, & quod magis est, nec à vestium usu recedunt. Quare arrepta ex media plebe, & mutuato a communi consuetudine vocabulo, thoracem partes eas, & foeminalia appellauimus. Dum uerò singulorum utilitatem edocere nos oportet non immerito ab ijs, quæ in fasciarum gratiam extructæ sunt, ab communibus nimirum exordiemur. Hæc tamen uitta ipsa, siue cucullus præcedat, quod continuato ductu posterior eius pars cum thorace connectatur. Eius figura talis est. Parte infima exoritur, non procul à ceruice, qua caluaria desinit, sensimque explicatur, & in latitudinem eousque expanditur, vt paulò sub aurium radicibus in genas excurrat, nec sane longius, quam digiti vnus aut sesquidigiti spacio: Hinc sursum a finibus illis ascendit, capitis tamen seruata ad amissimam, amplitudine, & per verticem elatus, in anteriorem partem decurrit, quousque superna frontis confinia, ad digiti quasi latitudinem complectatur. Sensim exinde sese demittit per faciei latera, aures perreptans, ad digiti abhinc latitudinem, & cum ad exteriorum aurium regionem applicuerit recta adhuc descendit, atque tandem in supremam thoracis ante partem inseritur vt vniuersum colli spatium arctè comprehendat. Atque hæc ferè totius

cuculli amplitudo est. Sed ne auribus, qua parte illis infertur, noxam quandam, & cruciatus afferat, sedem illam notare, ferroque inscindere opus est, cum vt molestias hasce effugiamus tum etiam quod alia nec contemnenda vtilitas incisa vitta, & auri hinc exporrecta sese nobis offerat. Hic enim cucullus figitur, & quasi ad basin quandam stabilitur, ne caput, quantumlibet æger adnitatur, vlllo pacto inclinare vel concutere valeat. Huius vtilitas est excipere fascias, quæ cum brachij vt infra declarabitur, tum cubiti articulum custodiant. Id etiam confert, vt caput vna cum ceruice immotum contineat, ne quando annuere, abnuere, hinc inde, partes eas adclinare valeat: vel, si penitus nequeat, ea tamen moderantia hosce motus efficiat, vt ne vel minimum quidem illas cõcutiat, nec coalitum earũ interrumpat. Intercepta enim ceruice, & cucullo breuissimo ductu ad thoracem connexo, eodemque latius in frontem, & in genas exporrecto, nec non ad aurium radices firmato, nil minus fit, quam vt immoderatus, & incommodus partes eas æger commoueat, adeo strenue, & exactè caput vitta hac comprehensum, atque deuinctum est. Thorax vero, præter iam receptum ab omnibus indumenti vsum, nil peculiare habet. Itaque non est, vt hac de re uosmet admoneamus. Illud saltem indicasse sufficiat, ab illo omnes pectoris, dorsi, laterumque partes comprehendere arctissime, & qua parte antrorsum discissus est fibulis muniri, quas inuicem addictas constringere validius necessarium est. Sic enim fiet, ne, si qua fibulæ laxentur, fasciarum connexiones, quæ ad pectus percurrunt, solutiores reddantur. Hic vittam pro capite sustentant, & fascias quasdam, quod infra videbitur, ad partem anteriorem excipit, qui tamen absque feminalibus nullam penitus penitus præstaret operam. Nulla enim mora est, nisi hisce annectatur, & quam validissime, quin fallaci, & lubrica comprehensione, ad superiora è vestigio resiliat. Hoc igitur thoracis stabilimentum est, hic palus, ad quem velut funibus alligatur, ne vlllo modo queat elabi, & elusa opera ad superna recurrere. Sed fibulas feminalibus oportet indere, & vtriusque tam feminalium quam thoracis oras innectere. Nunc autem fasciarum historiam declarare opus est, quæ quidem numero plures sunt, quod plures brachij partes contineant. Inter cæteras tamen ea præcipua est, quæ vniuersam brachij retrò regionem complectitur, & à qua reliquæ omnes tanquam à stipite ferè exoriuntur. Hanc dignitatis ergò fasciam regiam nuncupabimus. Illius ortus est ab ea thoracis regione, quæ ad articuli humeri supernam partem retrò definit, & continuato ductu infra paulisper ad axillas descendit. Lata est à principio fere ad sex digitos. Hinc rursus producta uersus cubitum inflectitur, & humero incumbens recta, tandem cubitum extra ad anconem amplectitur. Exinde gracilescit paulo, & per ulnæ amplitudinem fertur eadem penitus, qua cepit, magnitudine: hinc carpi dorsum superat, rectoque tramite in extremos digitos definit. Huius officium est, vt brachium vniuersum fasciarum opera, quæ ad latera eius sunt, annexum capiti valentissime contineat, ijsque omnibus, quas iam dicemus, fascijs ortum suum suppeditet. Porro fasciæ hæ licet singulis articulis præfiantur, nec numerum humeri cubiti, atque carpi excedere debeant, necessarium tamen est, vt vnus illorum duplici vinculo connectatur, atque sic quatuor in vniuersum, præter regiam illam fascijs opus fit. Harum prima est, quæ supra ab humeri articulo, qua parte scapulæ sunt, ad posteriora exoritur, lato principio, indeque sub axillæ cavitatem deducitur, unde pectora uersus antrorsum progrediens, ad oppositam alterius lateris axillæ regionem defertur. Huic humeri articulum munire, & comprimere datum est: cumque & ab axillis oriatur, & in axillas iterum desinat, ideo axillarem eam vocare libuit. Tanta autem latitudine fit, ut ad summum tres digitos exæquet. Secunda fascia illa est, quæ ad cubiti articulum posita est, & quam hac de causa cubitalem dicimus. Hæc latitudine superiori proximè æqualis, à lateribus regiæ fasciæ, qua parte hunc articulum munit, pari principio erumpit, indeque tam ad dextram, quam ad læuam obliquè ad caput fertur, ac temporibus cuculli superstrata, secundum capitis latera, in posticam eius partem, ad lambdoidis vsque lineas prolixius excurrit. Hanc capiti admouere, brachiumque arctius connectere conuenit, ne

quo dilabatur, vel in alterutram partem hinc inde non sine detrimento deflectat. Hoc enim maxime cauendum est. Nam quanto cubitus vicinior est propagini, tanto illius commotio perniciosior existit, & præcipue traduci, quem immotum plane suo loco subsistere, nec quouis, & quam minimè contorquere, non incommodum est. Hæc igitur sedulo, & non sine curiositate medicus circumspiciat, ut apta connexionem, summaque custodia, hunc eundem articulum rectè tueatur. Hic enim locus, hæc fascia supremum in actione hac gradum obtinet. Indicio autem est, quanti regionem hanc munitam esse referat, quod aliam adhuc fasciam eidem subsidio collocauimus, quæ ab interna regione cubiti, qua olecranon est, explantata, ac ex superiori loco, proximè ab hac cubitali fascia, antrorsum, & oblique delata, ad hypochondrij spacium ex opposito, seu ad extremas ferè pectoris infra oras desinat. Restat enim id quod & altera, multo tamen valentius, nec quandoque articulum illum commoueri patitur. Quod autem ex cubito deducta in eam pectoris sedem transferatur, ex loci occasione pectoralis non absurde dici potest. Postrema tandem fascia est, quæ manum capiti, seu verticis ossibus superpositam, ad carpi simul atque vlnæ ac radij articulum circumdat. Hæc ad regiæ fasciæ exitum, quam paulo supra carpum aboleri diximus, iuxta interiora illius conspicitur: inde porro exorta, ad fasciæ regiæ latera, prope squammeas illas utrinque futuras ferè euanescit, ac singulis partibus, per funiculum satis arctè coniungitur. Munus illius est, superstratam capiti manus partem comprehendere, comprehensam constringere, constrictam continere, quominus ad opposita latera feratur. Hanc ergo brachialem uocamus, quam geminis loris non secus atque alias, iisque distinctis, ex utroque latere cucullo adiunxisse necessarium penitus fuerit. Hæc itaque sunt, quæ ad apparatus insitionis nostræ non prætermitti posse duximus.

CAPVT DVODECIMVM.

De insitionis administratione.

AGGREDIMUR iam operis nostri partem præclaram sane, & siue insolentiam eius spectemus, siue rei magnitudinem, certè præstantissimam, atque cæteris omnibus, quæ nobis peragenda sunt, merito præferendam. Nunc enim abrepta cute nouas nares, & nouo prorsus conatu reficere conamur, & faciem suo decore spoliatâ, & quasi fœdissime conspurcatam denuo eluere, & hoc nouo mangonij genere illustrare tentamus. Cuius dignitatem ut assequamur non leuis opera nobis proposita est, quæ in eo penitus consistit ut ob tenuitatem suam cicatrix, qua partes inuicem coaluerint, uel oblitterata, uel minus conspicua, admirandis artis nostræ præstigijs intuentium oculos deludat. Quamobrem non faciliè quis dixerit, cui nam artis nostræ parti primas a scribere oporteat, an partium unioni, an earundè conformationi. Hæc enim præcipua sunt, quibus ars nostra ditata est, & reliquis operationibus planè anteponenda: alterum quidem naturæ opus: artis uerò alterum. Nares enim rudes adhuc & impolitas efformare artifici datum est: at propaginem cū curtis partibus agglutinare, naturæ concessum. Videtur quidem ars hac in parte naturam excellere, ut quæ id efficiat, quod uires illius superat, nec quod ipsa per sese sponte moliri queat (partem enim, eamque dissimilem illa nunquam restituit) id tamen non postremo loco ponendum est, quod ex coalitu rite & decenter facto, quantum uix ex conformatione potest, tantum & naribus decoris & faciei splendoris accedat. Non nego magnum esse aptè, & concinnè cutim illam excindere, sed neque contemnendum esse puto, & adeo egregiè & decenter unionem efficere, ut difficulter oculis pateat, & nunquid ea pars unquam discreta fuerit, uix in animum inducas. imo id credo cæteris esse maximum. Quamuis enim naturæ opus sit partes dissitas copulare, non tamen eam penitus meretur laudem, ut non summa in artem ipsam interim redundet. Fateor naturam cum naribus traducem

coniungere : at coitio illa , ut concinna sit, ut honesta , soli artifici tribuendum est. Hic enim naturæ conatus moderatur, & quod infra mediocritatem sit, adiungit; quod extra, rescindit. Si enim naturæ tantum negocium commutamus, quam inhonestas, quam male constantes cicatrices ducat, persæpe compertum est. Atque hac ratione, ut congruè & decore partes uniantur, id ad operationis dignitatem mihi facere uidetur, quod ea difficilis admodum sit & ardua, nec quicquam quod intueatur, quominus ab æquitate deflectat, habeat. Atqui si res difficiles superasse, magis quam leues, laudi datur & honori, proculdubio id nobis concedendū est longe plures difficultates, dum insitionem facimus, propositas esse, pluribusq; incommodis conflictandum fore, ac si nares iam unitas efformaremus. Principio enim hic nihil est, quod uisum impediatur, quo minus rectè, quid uelis, agas, quod manum euertat, quod operationem acceleret. Liberè enim & absque impedimento iidem nares effingimur, in opere uersamus: nō sanguis effluens oculorum aciem perstringit: non iactantur ægri: non conuelluntur doloribus: nulla uel planè exigua hæmorrhagia conflictantur, nec eas nos angustias incurrimus, quin operationem in plures dies, extrahere, rudes primò nares delineare, sensim astruere, de nouo in angustiores formas, quod nostro & ægri simul absque fiat incommodo educere liceat. Secus uerò dum insitionem molimur, nobiscum agitur. Hic enim plurimum emanans sanguis obtutum percellit ut sæpius & moram in operatione trahere, & nisi aduertas, fallere cogaris. Hic multoties euctus doloribus æger, manum euertit, ut neque nares rectè apparare, ritè coniungere, congruè cum propagine consuere potueris. Hic nullam moram necere oportet, ob doloris magnitudinem, sed properare, quandoque uerò præcipitanter agere, & quod minime uelis, uel non quomodo uelis, perficere. Tanti interest, an partes illæ solummodo coniungantur, an uerò ritè & concinnè, id perfecisse. Adde quod si contingat, errorem ut corrigas, tum minime sibi integrum est. Ast ibi longè lateque expatiari potest, quod desit reficere, quod malè egeris rursus emendare, quod redundet denuo auferre. Sic quod intuearis hoc in loco ipsius naturæ exemplum habes, quod qua ratione lineamenta narium & quousque ducenda sint, tibi ostendet. At nares coniungere in unica artificis solertia eiusque dexteritate positum est, qui quantum opus est, & quo pacto, proprio instinctu ac rite iudicio intelligit, & promptam & solertem manum adhibet, nec quod aspiciat quod imitando referat, præter ideam mente sua conceptam & quam occasio suppeditat, plane nihil obtineat. Non minori solertia studioque opus est, dum iam insitione facta, & confutis partibus natura cicatricem ducit, quam peritè moderari decet, ne quid uel nimis depressa sit, uel luxuriante carne intumescat, sed ut obseruata mediocritate, æqualis & plana cum cæteris partibus superficie enascatur. Sed quam arduum est, hoc, ne quod nimis, cognouisse: tanto difficilius perfecisse. His itaque de causis unioni plurimum cedit conformatio. Hæc enim promptior est: illa minus expedita: & si difficultas rei, si artificis industria dignitatem affert, ad illam facilis uia est plana: ad hanc uerò difficilis & impedita. Admonemus itaque chirurgos, si quæ bonos uiros decet, honoris & gloriæ palmam consequi cupiunt, si artis dignitatem commendare uolunt, ut in insitione faciendâ quo decus suum, atque nitorem consequatur, omnem operam, omnem industriam, omne suum studium collocet. Voluimus autem antè dixisse hæc, ut quæ sit rei summa intelligant; quid illorum intersit, cognoscant. Administraturus ergo insitionem chirurgus, nisi temporis difficultate, uel ægri cupiditate trāsuerus agatur in primis diei opportunitatē capiet, quæ & purissimi cœli nitore, amico vultu arridens, animum ægroti quasi excitet, & operi non minimum emolumentum afferat. Non enim oculorum aciem obscurus aer, atque nubilus offuscari potest. Hæc equidem insitionem curiosè tractari oportet, in qua totius operis dignitas uertitur. Sic diei opportunæ sunt horæ matutinæ, quod id temporis alacritate quadam mentes nostras perfundat, & redeunte sole, uigor animis redeat, aluoque fecibus repurgato, nulla uel impuri spiritus exhalatione, membris perculsis, corpora leuiora multò reddantur. Tum enim cibo iam per somnum concocto & ritè digesto, membrisque recreatis omnis excremento-

mentorum eluies spontè prodit; quam tamen leuiori clysmo lacessere conueniet, nisi natura sua munia prius expleuerit. Vbi uerò coctioni incommodum aliquid accesserit, tunc insitionem moliri haudquaquam expedit. Quicquid enim ferè malorum contingit, illud quasi manu facta in perniciem tandem insitarum partium erumpit. Quamobrem profuerit hisce malis occurrisse abstinentia, vel proxima antè coena minimum cibi assumpsisse. Nam quod paucum est, imbecillo uentre facilius immutatur, aut non tantum de cruditate metum iniicit, qua subsistente, insitionem aggressum esse, penitus alienum est. His igitur ritè pespectis, insitio uestitu oportet ægrum induere. Pertinebit uerò ad rem, sutorem adesse, qui, si quid immutandum sit, ipse adiiciat uel auferat. Nunquam enim uel in tanta ægrorum multitudine comperimus, ut scientissimus huiusce rei & expertissimus tutor ita diligentiam suam probauerit, quin aliquid semper in ea parte desideratum sit. Volumus itaque ne hac de re, qualiscunq; tandem sint, imparati ad opus accedant, sed in ægroto uestiendo sutoris opera, studioque utantur. Non enim illos huiusce diligentia pœnituerit. Fœminalia ergo primum eger induat, mox thoracem & cucullum, hæc fœminalibus applicet, & firmis funiculis arctius constringat; sub hæc thoracem antè connectat. Cucullum deinde in caluam ducat, aures foraminibus suis eximat, & tandem uniuerso capiti ritè adaptet. Hinc brachium chirurgus attollat, nulla tamen re penes traducem innouata, & ita componat, ut eundem positum, quem proximè diximus collocatum obseruet. Hunc custodire ad ministros spectat, dum fascijs expediendis, innectendisque chirurgus intentus est. Inter quas explicata prius fascia regia, & brachio retrò imposita, quæ cubito stabiliendo præest, & ex utroque illius fertur latere, illam inquam in faciem obliquè deferat, & ad tempora, proximè ad lãbdoidis futuræ latera cucullo loris connectat. Opus est hic duplici lora, atque ea connexionem, ut inter utrumque funiculum tres uel ad summum quatuor intercedant digiti. Hæc loca sutor attentè obseruet, ut oras foraminis internas filo circumnectat, & rectè obfirmet, ne qua funiculi cedente lino, resiliant. Idè & ex altera parte faciendum est. Secundam exinde fasciam, quam brachialem diximus, & articulo illo muniendo addita est medicus expediet, & latera eius utrinque cucullo alligabit. Mox tertiam, axillarem scilicet ad anteriora ducat, & ad mammæ regionem, quæ ex opposito est, suis uinculis constringat. Pectoralem tandem, quæ a cubito defertur, ad hypochondrium aduersum exporrigat, & funiculis thoraci coniungat. Tum singula, quæ ad deligationem spectant, ipse chirurgus circûspiciat, percurrat, obseruet, examinet, ne quid uel hiet, uel laxū sit, ut tuto & firmiter connectantur, omniaque ad insitionem perapta & accommodata sint. Hoc ubi constiterit, & fœminalia, thorax, cucullus probè respondeant, & fasciæ, earumq; nexus firmi satis & opportuni fuerint, iam eas laxare opus est, cucullum de trahere, atque in humeros reijcere, ne quid capiti adhærens, dum nãres excoriamus uel consuimus offendat. Mox & ministros admonet, ut sellam parent & linteam. Ipse chirurgus, quicquid uel impedimento sibi esse possit, reijciat, etiã ipsi manicis detractis, & ut agilior sit & expeditior, extremas uenas ad tres, & amplius digitos denudet. Aeger ex aduerso fenestræ sedeat, ut lumini expositus sit. Huic linteam minister ante iniiciat, ac per humerum subductum ad cernicem religet. Prohibet id, ne qui dimanauerit sanguis, inquinet thoracem. Ipse chirurgus ad ægrum ex aduerso stet, et ministris sua loca designet. Horum alter a tergo collocatus ægroti caput reclinabit, manibus continebit, & ne qua nutare possit cauebit: alter uerò qui è dextra statuatur, cultros subinde chirurgo subministrabit. Hos enim multoties permutare oportet, cum profundente sese sanguine, acies illa, subtilissima & tenuissima uel ob humorem adhærentem, uel ex calore emolliente promptissime retundatur. Eiusdem ministri industria fuerit, & cultros ægrorum oculis subtraxisse, cum ex eorum intuitu qui paulo abiectiones sunt, facile expauescant: & linteolorum frustra uel gossypium quandoque tradidisse, ut uulnus extergat. Usque adeo enim sanguis sese effundit, ut nonnunquam artificem impediatur, & ab excoriatione desistere iubeat. Tum demum ab narium excoriatione chirurgus negocium auspicietur. Sunt autem hinc operationis ducenda initia quod ad

eam normam, quousque uidelicet & qua ratione nares refici debeant, insitium apicem efformari conueniat. Sectionis enim moderantia ab excoriatis naribus petenda est. Vbi ergo curtarum narium naturam curiose contemplatus fuerit, & quousque sectionem diducat, secum ipse chirurgus decreuerit, age, iam cultrum ad moueat, & ab altero latere, ut cunque libuerit, vulnus promoueat. Hic autem & latitudinem eius & profunditatem spectet, & quæ utraque dimetitur, æqualitatem uel inæqualitatem. Illud enim insitioni faciendæ fauet: hoc uerò coalitus decori. Atque hac de causa sectionem hanc diligenter tractare oportet. In hoc enim omnis artis huius splendor, totaque eius commendatio reposita est. Latitudinem definire anceps est. Nam pro corporum uarietate, uariè quoque & diuersimodè à nobis hæc eadem constituitur. Illud tamen æternum uobis & sanctum præceptum sit, ut in latitudinis tenuitate, cum suspicio adsit de peccato in liberalitate nunquam deficiamus. Amplitudo enim & largitas vulneris, quod de insitione spem certam faciat, eiusdem angustia longè tutior est & accommodatior. Profunditas uero ex rei substantia depromitur. Cum enim coniunctæ partes communione sanguinis, quasi glutine quodam inter sese uniantur, ideo alte adeo vulnus infligendum est, ut sanguis undequaque, & hilarius sese effundat. Quam vulneris altitudinem & partis quæ inciditur essentia descripsit. Sic ubi enim tenuis fuerit illa pars, non usque adeo profundè rescindi debet, ut in ampliorem & spaciosam superficiem abeat. Tantum namque abest, ut insitionis securitatis consulamus, ut potius hac uiolentia obessemus. Non enim adeo impunè has partes tractare licet, quin maximè ægrum excruciemus, ne operationem toleret, & ut uase quodam inciso, non quam largè sanguis erumpat. Terminus igitur altitudinis huiusce vulneris fuerit, usque dum sanguinis profusio, per totum vulneris ambitum cõsequatur. Est tamen cum latitudinis tum profunditatis obseruanda uel æqualitas, uel inæqualitas: in qua omnis decentissimæ symphysis ratio atque ipsius artis dignitas collocata est. Sed ut hæc, quicquid est, facilius intelligant chirurgi, noscere illos oportet, in vulnere duo consideranda esse nempe spacium eius, & oram superiorem, in quibus utriusque æqualitas uel inæqualitas conspicitur. Oram vulneris æqualem esse decet, ut nullibi uel punctis, uel angulis interscissa sit, sed à summo usque ad ima sectione ad lineam facta uniformiter sibi respondeat. Spacium uerò vulneris obliquum esto. Hæc enim intelligimus altitudinis inæqualitatem, quod in uitibus ritè inserendis Cato docuit necessarium esse, & Plinius ipse retulit. Sed repetamus paucis ipsa uerba, ut exemplo proposito uniuersam rem facilius quisque cognoscat. Cato uitem tribus modis inserit. Præsectam findi iubet per medullam, in eam furculos exacutos adigi, & medullas iungi. Altero modo sese uites inuicem contingunt. Vtriusque in obliquum latus contrarium adradit, & iunctis medullis colligat. Hæc igitur insitio ad rem nostram spectat, in qua licet animaduertere, sectionem eam obliquam dici Plinio, quæ cum iuxta altitudinem inæqualis sit, à summa superficie incipiens, sensimque & quasi decussatim descendens, in humiles infra partes ad angulum acutum desinit. Imaginari enim oportet triangulum æquilaterum, cuius primum latus à summis naribus qua parte incisæ sunt, infra ad basin earum protenditur: secundum uero ibidem supra incipit & deorsum ad acutum angulum ducitur, quibus tandem ab narium basi, usque ad extremum alterius lateris, tertium latus subtenditur, quod spatium deinde nouæ nares complebunt. Si enim æquali sectione & ad perpendicularum cum traduce curtæ nares coniungerentur, ijs exporrectis & antrorsum protuberantibus, ingrata male pars illa defœdaretur. Adde quod ea parte, qua coaluerint, hinc inde assurgente carne, uelut tumulis quibusdam sulcum quendam efficerent. Oblique igitur sectionem deducere oportet quandoque uero ad figuram trianguli æquilateram nonnunquam ad eam, quæ uel duo latera æqualia habeat, uel ut nullum eorum cum altero conueniat. (non enim eodem modo semper nares detruncari accidit, ut cum naribus noui triangulum æquilaterum constituent) omnino autem figuram eam, quæ rectum ad nares obtineat angulum uitare conuenit. Nec atramento sectionis terminum designasse opus fuerit, cum sanguine profuente

nota

Cato de re
rust. 45.
Plin. 17. natu.
hist. 17.

nota hæc aboleatur, aut oculi aciem inæqualitate dijudicanda perstringat. Id verò apprimè necessarium est, ut, ubi opus sit, indicis apicem in nares intromittat medicus, ut quasi obice obiecto, naribusque firmatis, nec retro cedētibus foelicus operationem perficiat. Solent enim nares ob mollitiem, cedere, & ferri aciem eludere. Interim sæpius cultros permutet (acies enim eorum retunditur) vulnus excicet, & quantum sectione profecerit, probe perspiciat. Qua in re extremam oram cum primis linea quadam designet, mox altius cultrum adigat, & quod reliquum est, omni conatu, quam fieri potest, sedulo peragat: & si quid extremis naribus, quod minus distingui ferro poterit, intro adhæreat, id forcipe detrahēt, & vulnus in interna superficie ad æqualitatem reducat. Hæc ubi peregerit ad traducis sectionem deuenire oportet, quam neque temere licet aggredi, sed ex curtis naribus rationem depromere. Protinus ergo deterfo uulnere, infimis naribus chartam imponat chirurgus, quam pro vulneris amplitudine confirmet, ut ad typum illi penitus respondeat, nec quo rectè hanc describat, ulli uel operæ uel diligentix parcat. His enim uniuersum unionis decus, atque ipsa infitionis ratio innititur. Chartam uero iam confirmatam ministro præbeat. Interea æger appposito linteolo sanguinem compescat, & quo minus aerem plaga sentiat, ipse caueat. Tum fasciam deuoluet medicus propaginem explicabit, & brachium ægri ministrorum alteri concedet. Hic cubito dextram subijciat, altera uerò ulnam & carpum erectum sustineat. Ipse chartam applicet chirurgus traduci: probeque contempletur, quid nam ibi demèdum sit, quanta & quousq; hæc sectio fieri debeat. Quod superest rescindat, intra callū adradat, & quæ admodū supra de naribus diximus, sic eodē pacto, ad eandē obliquitatis normam propaginem excindat. Hoc utique factu nō erit difficile, cum id ægri vix persentiant. Curet autem summa diligentia, vt cuncta ad amissim peragantur. Quicquid enim huic studio adijcitur, vel ob eam rem plurimi faciendum est, quod nullo modo, si quæ errata commissa sint aliquando reuocare possumus, qui vel præcipuus stimulus est, isque acerrimus, ne quid oscitanter, nè quid temere agamus. Tum ad nares traducem adducat, applicet, periculum faciat, nunquid rectè cum naribus cohæreat? an extrema illorum conueniant? quid superet? quid depressum sit? nunquid intrò hient, uel non ritè coeant? Hæc omnia inquam consideret, & accuratò, quorum illud ad vnionis decorem spectat, hoc uerò infitioni conuenit. Perbelle itaque vulnera conueniant cum traducis tum curtarum narium. Atque hoc assequetur medicus, si ad rasis partibus, & aliquo, moderate tamen excisis, earum oræ coeant, ne, quid vel extra emineat, vel intra ad vtriusque vulneris superficiem vacuum intercedat, sed vt vndiquaque æquales ad normam congregiantur. Posthæc ad futuras, efficiendas animum conuertere oportet. Quæ sanè chirurgiæ pars aliquanto difficilior est, ideoque latius explicari debet, ne dum breues esse volumus, rem ipsam obscuremus, & ad plurimos errores ansam suppeditemus. Inter est vero hæc nostra non obiter perlegere sed accuratò, & quam sæpissime, ne quis, alias in consuendis vulneribus exercitatus, hac vana persuasus opinione, nil interesse ducat, quomodo partes hæc velint confui: atque ideo, cum imparatus accedat, in enauigando hoc pelago errorum multitudine quasi vastis fluctibus obruatur. Vtcunque enim consuendi rationem quis hic promoueat, nisi uel peculiari studio vel sollicita admonitione id didicerit, nunquam non vehementer labitur. Hæc enim futuræ ratio ab ijs quæ passim, & quotidiano fiunt, plurimum, & quam longe differt. Id unusquisque intelliget, simul atque hæc nostra rectè perceperit. Plurimæ autem causæ sunt eæque non vulgares, cur ea, quam iam molimur, a cæteris reliquarum partium, consuendi ratio distet, & difficultate omnes anteat. Primum enim non minimum interest, nunquid, quæ partes consuendæ sunt, aliquo in loco adhuc connectantur, an sede penitus, & regione diffideant. Animo concipite quæso, faciei vulnus latissimum æque ac grauissimum, adeo vt maxilla ferri ui fere tota abscissa ad humeros usque propendeat. Hic quis non videt saltem aliqua ex parte, partem hanc cum reliquis adhuc cohærere, nec laboramus quin ea composita, & futuris copulata integritati restituamus. At traducem coniungere cum curtis naribus

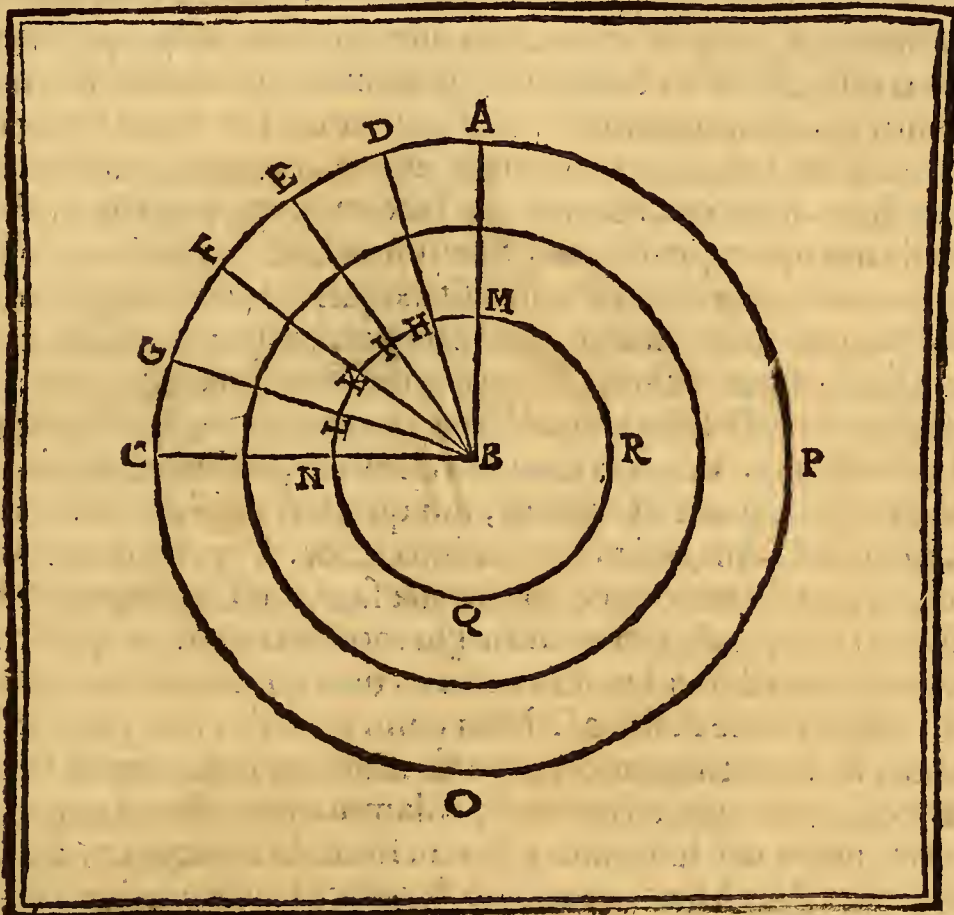
quomodo id non laboriosum est? quomodo nō difficile? quāto interuallo distāt? quāto diuortio separantur? Neq; id satis est, nisi & partis moles, eiusque substantia ad reliqua momenta accederet. Ea enim est in cæteris quantitas, quæ nisi violentius ui gladij aliquid abreptum sit, composita prius, totam eam regionem compleat, nec vt quid deficiat, quid emineat, sed æquali penitus superficie, & corpore respondeat. Ea etiam est partis natura ut temperie à vicina haudquaquam differat, sed substantia, vt pote à cuius consortio paulò ante diuulsa fuit, cum ea conueniat, ut, si liceat dicere, cum illa sit vniuoca. Quantum verò absit ab his legibus ipse tradux, cum curtis partibus, tam notum est, quam quod notissimum. Quis enim nescit, quæ cutis temperata sit, quam nares ob frigidorum corporum compagem, frigeant. Licet id experiri, quod frigore nares percussæ non item cutis, quamprimum liueant. Diuersa itaque est temperamentorum ratio, & admodum distentanea, & si quid commune habeant id genere potius, & analogia existere credendum est. Quam etiam mole partes hæ inter sese differant ex eo patet, quod illæ tenues sint graciles, & explanatæ, hic vero crassus tumidus, & rugosus, adeoque inuicem absunt, ut nec superficie, nec profunditate quouis pacto conueniant. Sed poterunt ne ea, quæ iam diximus, id efficere, ut hic partium coalitus cæteris, quos fieri uidemus, incommodior sit atque difficilior? Certè si vtriusque partis, & traducis, & narium essentiam consideremus, non possumus dicere, quin insignis in ijs coniungendis, & non postrema adsit molestia. Non enim calore abundant nares, utpote ob tenuitatem, & cartilagine subiectas frigidissimæ, nec ea traducis constantia est cum plurimas noxas, duras contrectationes, dira vlcera perpessus sit, vt sibi ipsi opem ferre queat. Quibus cum ergo sic agitur, ijs interitus proximus est, nec minimum laboris superest ut ea restituas, conserues. Sic quas exiguo interuallo coniungi partes necesse est, ut coniungas plurimum insudare, & multoties periclitari conuenit. Exiguum enim, & laxum vinculum est, quo alijs annectitur, modicumque est spacium per quod deducto sanguine, & spiritu, uita ipsa conseruetur. Vbi verò arctius, & frequentius partem quandam innectere possumus, quo patientior alimento accessus est, eo minus laboris, minus restat periculi, & præcipue cum partes non adeo distent, neque eam in applicando uolentiam experiantur. Quod tantum abest in actione hac, vt nihil fieri possit, maiori ui, maiori impetu, maiori incommodo, nullæque partes adsint, quæ ex naturæ præscripto magis inter se diremptæ sint. Et quis non dicat operationem longe difficilior fore, qui uni solum hoc negotij committi videt, hæc ut coniungat, nullatenus uel adiuuante uel uiam consternente natura. Non enim hic sibi natura monstrat, quid obserues, in quod respicias, quid imitaris, sed eruenda omnia artificis ingenio, meta definienda est, soli currendum. At ubi natura ipsa præest, ubi callem monstrat, ubi ipsa præcedit, facile est, quid opus sit, cognoscere, obtemperare, & subsequi. Nullum autem hic ex natura, dum futuras molimur, subsidium accedit, sed vna unius artificis ingenio, & solertia perficienda est. Nec id parum refert, quod dum partes illas excoriamus non eam æqualitatem, quam par est, obseruare possumus. Quæ enim antea coniuncta erant, simul atque semel diuisa sint composita non usque adeo quadrant vt nihil desideres: At nullatenus hic efficere poteris, ut sic traducem, & curtas nares appares, adrades, ut aliquid non superet, non subsideat, ne quandoque hient, sed ad regulam inuicem respondeant. Sic & illud non negligendum est, quod hinc per nares recedat aer & accedat (his enim primo respiramus,) quod hinc cerebrum sua excrementa, propellat, quorum utrumque, quantumuis aduigiles, & partes eas lædit, & unionem impedit. Plurima igitur sunt, eaque non vulgaria, quæ partium harum vnioni aduersantur, & operi nostro multis partibus plus quam dum alias partes coniungere-mus, officiant. Veruntamen conandum est, ne locus vacet negligentia, sed omnes uires, omnem industriam, omnes conatus, omnem diligentiam explices, vt ritè tuis munij fungaris, nec quid uel ars, uel ipsemet, damni facias. Quicquid enim semel hic prætermittitur, nec reuocari ullatenus, nec quouis pacto compensari poterit. Tempus autem est ut quomodo futuræ administrandæ sint, aliquando edoceamus:

ceamus: cumque tot obstruamur impedimentis quanto poterit perspicacius rem expediemus. Omnis consuendi partes eas in illo consistit opera, ut futuras rectè librare, & quæ earum inuicem distantia sit, ad amissim obseruare ualeamus. Quam rationem, si quis affecutus sit, facillimè posthæc omne negotium tractabit. Primum autem futuras singulas, cum duas partes, traducem nimirum, & curtas nares comprehendant, duas etiam perforationes tam in naribus, quam in propagine recipere intelligendum est, atque has easdem inuicem nunc comparari, easque esse quibus tota operis summa innititur. Accipimus autem, & quasi concessum petimus, perforationes eas, quæ in curtis naribus factæ sunt, æqualibus omnino, quotquot sint, spacijs inuicem distare, ut & infra declarabimus, nec unam ab altera distantia decedere. Id uerò pronunciamus, non idem esse interuallum quæ in traduce sunt, foraminum, quamuis numero cum illis, & ipsa inter sese æqualia sint, cum ijs, quæ supra in naribus conspiciuntur sed latitudine plurimum desciscere, ut longè arctiora sint interualla in traduce atque angustiora, illa uerò laxiora penitus, & spaciofa. Atque hoc ob partium naturam accidit. Cum enim, qua globuli apex est, nares angustæ, & uelut ad centrum contractæ sint, quo uerò magis recedunt, & sese expandunt ampliores etiam fiant: ideo si tradux cum curtis partibus coniungi debeat, & apex ipse peritundendus sit, nec non & nares ipsæ perforandæ ex necessitate, utique quæ supra futurarum spacia sunt, inferioribus, atque in apice longè maiora erunt, hæc uerò illis multo angustiora. Atque liceat hoc nobis aliunde accersitis subsidijs, ex mathematis sic demonstrare. Sint duo circuli concentrici, alter quidem maior, alter minor à quorum communi centro educantur rectæ lineæ, qui exteriorem arcum in æquas portiones difsecent, quare, & interior circulus in æquas partes scindentur, quæ quidem inter sese æqualitate non different, illius tamen & quæ supra sunt, longè minores erunt. Sint ergo duo concentrici circuli. a c o p, & m n q r, descripti circa centrum. b, in quibus ducatur communis semidiameter. c b, supra quam erigatur ad centrum commune. b, perpendicularis. a b, quæ abscindet ab ipsis circulis duos quadrantes. a b c, quidem maioris circuli & m b n, minoris. Nam cum quatuor anguli æquiualentés quatuor rectis consistant super b, centrum ex corollario j. elementorum Euclid. 15. & angulus a b c, sit rectus, quare quarta pars erit quatuor rectorum, qui quidem consistet super circumferentiam m n, minoris & a c, maioris circuli, quarum unaquæque ex ultima sexti, quarta pars est circumferentia sui circuli, Quæ enim proportio est anguli m b n, minoris circuli ad quatuor rectorum, eadem etiam est circumferentiæ m n, ad integram circuli sui circumferentiam. Eodem pacto & sese habet circumferentia a c, maioris circuli ad suum totum, ut angulus a b c, ad eosdem quatuor rectorum. Diuidatur postmodum in partes æquales circumferentia hæc a c, nempe in quinque quæ sint a d, d e, e f, f g, g c, & ad puncta diuisionis rectæ ducantur à centro b, quæ sunt b d, b e, b f, b g, Ipsæ igitur lineæ & arcum minoris circuli m n, diuident, in totidem portiones æquales, sed attamen minores ipsis portionibus circuli. Quod uero inter sese æquales sint, sic patet. Nam anguli a b d, d b e, e b f, f b g, g b c, inter sese æquales sint, ex 27. tertij Elementorum, quia æqualibus circumferentijs ad d c, e f, f g, g c, ut ab initio petiuimus, insistant. Quare & circumferentiæ seu arcus m h, h i, i k, k l, l n, ex 26. eiusdem, inter sese æquales erunt, quod æqualibus angulis subtendantur. Quod uerò maiores sunt arcus exterioris circuli, quam interioris, sic probatur. Nam eadem est proportio anguli a b d, ad quatuor rectorum, quæ arcus, a d, ad integram circuli circumferentiam exterioris circuli ex ultima sexti elementorum: atque etiam eadem est proportio anguli m b h, ad eosdem quatuor rectorum, quæ arcus in h, ad integrum arcum interioris circuli. Erit igitur ex undecima quinti eadem proportio arcus, a d, ad suum integrum circulum, quæ arcus m h, ad suum & permutando, ita est arcus a d, ad arcum m h, ut circulus exterior ad interiorem. Sed ille maior est interiore, igitur, & arcus a d, maior erit arcu m h. Eadem & ceterorū arcuū ratio est, si conferantur inter se. Quare exteriores arcus maiores erunt, interiores uero

mino-

minores, & dic quod probandum erat interioris circuli portiones exterioribus, minores erunt, illæ verò his maiores. Aggressurus igitur chirurgus futuras, & quæ prima huius operis pars est, nares & propaginem perforaturus, in fedile ægrum collocabit sub splendidissimo aere, uittam capiti iniiciet, mox tæniam, cuius supra mentionem fecimus, fronti applicabit, & retro, ad ceruicem connectet. Hæc ordine acus excipit, ne quis error, aut confusio accidat, dum partibus iam perforatis, funiculis eas constringere conuenit. Facilis enim hic lapsus est, ne linum quoddam pro altero arripias, & quæ secus conueniant, inuicem coniungas: aut, si quidem ea explicare uolueris, quod non sine temporis iactura fiet, ingenti toedio ægrum, & dolore afficies. Sic igitur & tutò rem expedies, & celeritati commodabis. Quod ubi peractum sit, agite, iam partes acu traiciet, & primum, quod commodius fiet, traducem, mox & curtas nares. Ante tamen quam acum immiseris, futuris loca sua designasse conuenerit, & unam recte in medio, in summo traducis apice constituisse hinc inde succedentibus æqualiter cæteris. Eam uero prudentiam adhibeat uelim, ut quantum potest, futuræ efficiendæ interualla diligenter obseruet, ne quid ab distantia æquitate, quæ quidem alia est in naribus alia in traduce, deflectat, sed omnia ad trutinam exacte reuocet. Hac enim parte quicquid ad coalitus certitudinem, & celeritatem spectat, quicquid ad cicatricis decus pertinet, omne uelut in pugno comprehenditur. Quare non est, ut quis hæc negligenter aut obiter administret. Auspicabitur uero utcunque libuerit, uel in dextro uel in sinistro latere medicus, & perforata prius propagine, mox & curtis naribus, acum supra, & recta uersus frontem ex opposito educet, atque tænijs affiget. Si tamen decorum, & hoc in loco obseruare uelit ab media illa atque inter cæteras summa exordium sumpsisse non obfuerit, & mox alternatim reliquas administrasse. Hæc toties faciet, quoties æquū uidebitur, & ipse prius assignauerit. His rite sic peractis, iam altera pars in stat huius operis, quam constrictionem dicimus. Ante tamen in lectum collocare ægrum oportebit, ut operationem hanc summa quies quamprimum excipiat, ne uel conuellantur uel disrumpantur futuræ, uel quiduis aliud accidat, quod exinde nobis facessat negotium. Quam enim id facile fit, unusquisque uidet, si funiculis iam constrictis ad lectum deducere ægrum, ibique eum uelimus rectè componere. Is autem ordo in constrictione seruandus est, ut eam futuram, quæ cæteris mediam sedem obtinet, atque ad extremum apicem propaginis est, primum constringamus. Hæc enim, cum supremam regionem occupet, id præstabit, ut ex ea, uelut ex perpendiculo totus tradux æqua lance dependeat, atque ut latera tandem exactè coniungamus. Haud secus apud futores, usuuenire uidemus, qui tunicæ partes in medio primum connectunt, & hinc ad alterum extremorum progredientes, non inconcinnè eas confarcinant. At si ex altero latere, & præcipue infra opus promoueas, inæqualem pendere traducem, & deorsum prolabi uidebis, quod quantum abest à reliqua operis perfectione unusquisque per se uidet. Non enim posthac, & nisi summa cum difficultate, aut non leui patientis cum cruciatu, partem eam attrahes. Adde quod funiculum illum prompte laxari contingit, dum in oppositum conuellitur, & quadante nus ad inferiora propelli. Illam igitur futuram, quæ media est, & qua constricta non inæquali examine propago libratur, primam constringere opus est, ualideque connectere, ab hinc uerò alias ex ordine, hinc uel inde, ut æquum unicuique uidebitur, quousque omnes funiculos collegeris, & circumplexis arcè propagine cum naribus innodaueris: Modus uerò constrictionis hic esto. Chirurgus in eum situm conuertat brachium, quem supra descripsimus, cum traducem ad narium æqualitatem refecari uelimus, iubeatque ex ministris alterum, eum scilicet qui caput ægri seruat, manum illius supra uerticem impositam arripere & ad carpum comprimere, quo minus uel deorsum, uel ad alterutrum latus inclinet. Alter uerò cubitum manibus statuet, qua parte radio conterminus est, tollente interim traducem, & curtis naribus applicante alio, quem tertium, ministris illis succedaneum secernere conuenit. Ipse sinistra manu, filum quod è traduce prominet, & dextra, acum illius arripiat: funiculum hinc inde leuiter ducat, nunquid is ipse.

ipse sit, quem connecti uelit, uideat, nox duplicatum implicet, arctius constringat, atque ne resiliat, alio effecto nodo, sed eo simplici, denuo connectat, linumque ferè ad nodum usque rescindat. Idem etiam cum alijs faciendum est, atque ex ordine, ut paulo ante diximus. Sic enim omnia rectè, & ad iustitiam administraueris, nec aberit, quin necessaria quadam sequela etiam sub manu tua ad nutum tuum quæque obediunt. Sed ut rationem futuræ unusquisque perspectam habeat tam causam quam operandi modum his duabus tabellis ob oculos subijcere uoluimus.

Cæterum

Cæterum his sic perfectis curationem aggredi oportet, & in primis penicillos oui liquato, ut diximus imbuere, mox naribus indere, ac orbiculos extra ad furas circumcirca injicere. Posthæc ægrum deligare conuenit, & fascijs, quæ uesti adherent, ne qua moueri possit, constringere. Inter cæteraseam, quæ uertici supersternitur, & carpi articulum uincit, primum utrinque locis suis constringere opus est: Ab hac cubitalem, mox axillarem, tandem uero pectoralem. Ipse autem præstet opus hoc chirurgus uelim, nec ministris, quantumuis periti sint, hoc muneris committat. Quicquid enim tanta dierum mora tot perpeffis incommodis, tot superatis difficultatibus hætenus acquisuimus, id omne in hac una actione tanquam lacinio quodam continetur. Nulli igitur uel labori uel industriæ uel solertiæ parcat medicus, sed uel maxime nunc uideat, ne quid, quod artem ipsam, aut dignitatem suam dedecet, committat (hæc enim ex operis successu pendent) & oleum simul cum opera profundat. Si enim in leuibus maxima plerunque rerum momenta continentur, & sæpe visum sit exiguis principijs ingentia mala tandem suborta esse, quid suspicandum, quid non pertimescendum, ubi tanti interest, leuius ne quid facias an ex animo, & cui negotio totius operis summa innititur. Non igitur negligenda est deligatio, alijsque committenda, sed si quid recte curatum uelis, id ipse efficias. Ut enim seruus in domo ipse herus est, sic neque in alijs uitæ muneribus quid saluum esse potest, nisi quorum auspicio, & nutu id regitur ipsi uideant, ipsi præsto sint, ipsi manum admoueant. Veruntamen cum non tantum semetipsum recta facere, & quæ opportuna sunt, præstare deceat, sed & ægrum & qui illi assident, itaque ægrotum chirurgus moneat iubeo, ut quantum potest, quiescat, brachium non distendat, non uellicet, non quouis modo concutiat, & ut ab uehementi respiratione desideat. Non enim difficile est, ut partes illæ tantam ferramentorum, & constringendo perpeffæ iniuriam inflammatae intumescant, quin id ultro accidit, nec opus est sibi metipsum damnum arcessere. Qua de causa non iniquum fuerit, unius uel lesquihoræ spacio linteola insternere, & ad insitionis locum circuminjicere. Porrò hæc oui aquato, & rosacea, quæ portionibus æquis miscantur rigare conuenit, & ne qua mælescant, subinde renouare. Nil enim equè præstiterit, quod uel citius uel felicius, quemuis humorum affluxum, & non leuem quidem compescat, atque inhibeat. Hæc igitur in insitione sic peragenda sunt.

C A P V T D E C I M V M T E R T I V M.

De curatione insitionis, & quæ uictus ratio interim obseruanda sit.

AM verò tempestiuum est, ut insitarum partium curationem, ad coalitus usque tempora, prosequamur, quæ tam medicamento- rum naturam, quam uictus rationem complectitur. Omnes enim medicinæ partes ita connexæ sunt, quemadmodum referebat Celsus, ut ex toto separari, non possint. Nam & illa, quæ præcipuè medicamentis pugnat, & uictus rationem adhiberi iubet, & inanis est omnis medendi labor, præcipue in morbis paulo uehementioribus, quamuis, si clementius agatur, sola diæta quandoque sufficiat, nisi cum uictus præsidijs, & pharmacorum copias coniungas. Proxime autem symptomata enarrabimus, quæ in hoc insitionis decursu non infrequenter suboriuntur, usque adeo uicina bonis mala sunt, nec licet aliquid nisi cum periculo aggredi. Atque ut ab medicamentis exordiamur, ea ex uulnere petuntur, cruento solum, nec illis symptomatibus lacessito, ideoque nil præter simplicem unionem expetente. Siccitate itaque poleant, secundo gradui uicina, media inter sarcotica, & epulotica, quæ neque detergent ualidius, neque constringunt obnixius, sed ne inter uulneris labia aliquid hu-
moris

moris intercurrat, moderata astringente cauent, quæ tandem carneis fibris intertextis, quasi uinculis quibusdam unita natura, & agglutinata. Quam naturæ copulam non æque satis admirari cogimur, & extollere, atque præcipue, quod quidam non imperiti rerum medicarum, nec uulgares homines, adeo laxo inter se nexu partes hæc colligatas esse dixerint, ut si, paulo duriusculè contrectentur, illicet decidant. Nec tanti quidem faceremus hanc opinionem, quam alias, nec enarratione dignam censemus, nisi & ad cætera, quæ ad infitionis operam referuntur, hoc salubre documentum aggregassent. Aiunt enim: quæ cum scripserit uir in reliquis medicinæ operibus sanè peritissimus, excusabiliorem reddit uiri clarissimi cuiusdam opinionem, tale nescio quid suspicantis. Fuit enim cum nobili adolescenti cuidam nares restauraturus ut is ad unum ex purpuratis Rom. Ecclesiæ proceribus negotij causa accederet, qui aspiciens eius nares tectas dixit: nunquid sunt nares restitutæ, & ex carne factitatæ? Aseuerat nobilis adolescens. Tunc rogauit si liceret eas detegere: libentissime fore ut detegeret. Nunquam enim antea conspexerat. Illico secedens à conspectu adolescens, quo detegeret, & à sordibus nares expurgaret; ei clamauit purpuratus: caue ne sequantur. Sed hæc non fugillando à nobis recensentur, nisi ut ab iniuria artem nostram uindicemus, & quas notas hæc hominum inscitia inussit, abstergamus. Manant enim facillime in mentes hominum fabulæ, & sæpe falsum pro uero uulgus arripit. Nam sic comparatum est, apud hominem imperitum ut, nisi quod ipse facit, nil rectum putet, nec singulis quisquam arridet, nisi quod ipsi præstent, uel ab alijs multoties præstari uiderint. Solet enim imperitia non quiduis, & operis nouitas nobis persuadere. Et multoties abhorremus quid ob id saltem quod nouum sit, & inauditum nihilque placeat, nisi quod Troianam originem referat. Sed uana sane hominis cogitatio est. Qui fieri contingat, ut, quæ naturæ beneficio inuicem coalescunt infringi possint? an hoc in cicatricibus, quæ iuste coierint, unquam usu uenit? nunquid ratio id suadet? Quinimo si attentius rem consideremus, tantum abest, ut, quæ conglutinata semel tuerint, denuo diuellantur, ut pertinacius inuicem cohæreant, aut si qua disrumpi eas contingat, non qua antiqua uestigia sunt, sed proximè, ubi molliores sunt, & minus pertinaces, diuulsæ cedant. Quod etiam in plantis comperitur, quibus semel implantatis, quantum uis tenellis, & quam grauissimo uehementissimi flatus impetu percussis, nil secius accidere uidemus: Sed obsequuntur, cum flexibiles sunt, & uelut cannæ, uolentiam uentorum eludunt. Concedo quidem: sed quæso periculum faciant, num adacta manu, & uolentius attracta, non dicam, à mutua connexionione, furculum illum diuellant, sed ut saltem hiet leuiusculè, usqueque dimoueant. Videbunt certè aliò eum discindi prius, quam in infitionis articulo concuti, adeo callus, quem induerunt, uelut glutine quodam contumacissimo partes eas coniunxit, ut nulla uis, nullus impetus hoc consortium rescindere ualeat. Neque id si in arboribus contingit, minus propterea in corporibus nostris acciderit, quorum operationes cæteris longe antecellunt, & materia multo, quam in illis, aptior est, & benignior. Atque ne uacet locus hæsitati, certissimum est nouas nares longe contumacius adhærere, ac cæteræ partes corporis nostri faciunt, ubi per cicatricem coaluerint. Cum enim robur omne & firmitas unionis ipsi callo, qui cutem longè superat duriciæ imitatur, & partes nouæ eo geminato, muniantur, tam intra quam extra, proculdubio & pertinacissimè eas coniungi contingit, & quasi gemino modo arctissime inuicem connecti. Id cum supinè imperiti homines considerauerint, in re clarissima, nugantur pueriliter. Veruntamen cum æque stultum sit, stultas & inanes refutare opiniones: nec plus laboris uel uerborum quam opus est, in unaquaque re, deceat impendere, ideo hæc missa facimus, & ad susceptam curandæ infitionis prouinciam, nosmet conuertimus. Diximus ea medicamenta esse operi huic dicata, quæ inter ea, quæ ad cicatricem ducunt, uel carnem regenerant, mediam quandam naturam sortiuntur, quod siccent nimirum & moderate astringant. Ita enim fit, ne humore aliquo labia plagæ intumeant, & natura, ut solet, strenuè operetur. Dicuntur autem medicis glutinantia, quorum farrago uaria est & immensa.

generis

generis sunt ebulus, sambucus, syderitis, palmæ, pini, tedæ cortices : draconij, folia recentia, quæ fraga gignit herba, anagallis, salix, androsæmum, astragalus, phylo munculus, telephium, symphytum petreum, aranæa tela, sed ea præcipue, cui è pi- strino pollen infederit, (hæc enim ualentius exiccat) equisetum, chamæpytis, ar- noglossum uero unum mire celebratur, ut quadam temperaturæ symmetria, iun- gendis ueteribus ulceribus, nec non vulneribus nuper factis, nulli remediorum ce- dat. Isatidi fatiux eafdem laudes tribuunt. Centaureum minus floribus & fo- lijs vulnera etiam magna coniungit. Sic pentaphylli folia, mumia, folia hederæ recentia, quibus uino coctis prius, prægrandia vulnera conglutinari scripsit uir quidam inter neotericos non incelebris. Sed & ulmo peculiare natura dotes attribuit. Testatur Plinius, qui folia, corticem, folliculam non ignobili in vulne- ribus agglutinandis pollere facultate scribit. Quinimo usque adeo felici successu fit, ut admirandum sit, quam exigua & honesta posthac supersint vulneris uesti- gia. Itaque plurimum ualet si papularum stigmata delere contendamus. Hinc ad lichenum curam in mento præcipue, ex Crispo, Ulmi aquam optimam esse Cri- to refert, ut scribit Galenus. Huius uerba sunt: ulmi lacrymam aqua dissolutam im- ponito. Est autem lacryma illa gummi quoddam ceu lentus ac glutinosus humor folliculis inclusus, ex quo culices, proprie enipedes dicti generantur: quam à uer- miculis hisce repurgatam certissimo emolumento experiri licet. Ex hisce igitur omnibus, quæ iam diximus, quam plurima præsidia parari poterunt, quibus unio- nem illarum partium, nec inhonestè quidem arcessere possumus. Nobis uero uulgaria sunt, & in myropolijs quotidie præstant ceratum ex cerusa, & emplastrum barbarum. Idem enim, quod uolumus & pro dignitate præstant. Huius uero usus est rigente coelo, atque adeo corporibus paulo humidioribus: illius autem per æstiuam tempora, & si qui corporis status iusto calidior sit. At quem admodum vul- neri, quod ad externam superficiem est, hisce præsidijs medeamur licet, ita quod intra opponitur aliam curandi normam exposcit. Hic enim tribus ad minimum diebus, res agitur suppurantibus, atque iisdem planè, quæ supra suis locis exposui- mus. Sed cur tandem unum idemque vulnus, locis oppositis, opposito modo cu- ramus? Id equidem minime fit præter rationem. Plurimum enim externum vulnus ab interno differt, quamuis prima fronte id haudquaquam appareat, & præcipue unionis nota, positu, atque partis natura. Cum enim vulneris labia usque adeo ad numerum extra cohæreant, ut nequaquam hient, nec inter ea di- uersum quicquam intercedat, secus certe accidit in intima superficie, qua semper aliquid, quod derasum est, eminet, non equidem in naribus, sed in propagine, ut hinc eorum oræ minus æquè ut extra fit, & ad amussim coeant. Neque id arti- ficis negligentia tribuendum est, sed operis difficultati. Quis enim est ita acris in- genij, ita manu promptus, ut utrinque tantopere partes eas adradat, ne uel mini- mum ab æquitate inuicem recedant, sed ad regulam tam intra quam extra conue- niant. Id quamuis circini ope liceret assequi, quo primum area vulneris in na- ribus dimetienda esset, & hinc traduci amplitudo eius applicanda, usque adeo ta- men pars isthæc abhorret, ut nullum hinc consequamur commodum. Est enim, resecto callo, substantia interior traducis, laxa, mollis, admodumque inconstans, ut simulatque quantitatem, ad normam, quæ est in naribus, designaueris, protin- us diffluat, nec limites assignatos obtineat. Quod si intra modum eam excideris, neque sic uoto potieris; Rarò enim aut ferè nunquam licet, quousque iam de- tracto callo cutis ipsa cefura sit, & periculum est, ne intra modum adhuc subsistat, nec eam, quam requirimus amplitudinem excoriatio nanciscatur. Adde quod si uelis, ad numerum negocium euoces, curiosior paulò fueris, temporisque iacturam facies, nec leuiter ægrum torquebis. Itaque ne quid imprudenter labamur, & plusquam par est, & nobis & alijs tædio simus, liberalius paulò traducem excindi uisum est, atque eò diducere, ut eam, quæ in naribus est excoriationis lati- tudinè excedat. Hoc enim tutius multo, & commodius fuerit, nec cum tâta mole- stia coniunctum. Accedit etiam, quod diuersam curandi rationem ab ea, quæ ex- tra adhibetur, aggredi hoc loco oporteat, quod omnis humiditas, quæ ab uniuersis uulne-

Plin. 23. hist. natur. 8.

Galen. 5. de compos. med. sec. loca 7.

fo uulneris spacio funditur, ob locum decliuem huc corruetur, & eò magis cum accipiendo aeri, & reddendo hæc pars dicata sit, & hinc cerebri excrementa iugiter defluant, quibus utrisque unionem præpediri earum partium, nullus est qui nõ uidet. Quæ enim siccescunt uulnera, sanitati proxima sunt. His additur (nam, & hæc naturam partis attingit) quod intrinsecæ superficiei narium substantiam, & mollicie & laxitate ab exterioris densitate, & duritie plurimum distet, non quidem ex sese, cum membranarum essentia, in siccitate, & soliditate posita sit, sed quòd ea ipsa sit, quæ palatū inungit, & hinc inde affluentibus humoribus, multisque uaporibus, quæ aliunde efferuntur, largius irrigetur. Hisce igitur, qui rectè animaduernerit non obscure inter sese differre, & internam, & externam insitionis partem unusquisque perspicet, atque hinc opus esse, ut hæc suam, suam itidem & illa curandi rationem admittat, inuicemque plane diuersam: illam quidem, quæ exiccet: hanc verò quæ pus moueat. Suppuratio autem desiderat, uel largior illa traducis adrasio, sicciora tamē alijs, quod & natiua humiditate, & accersita aliunde uulnus illud plus iusto scateat. Tale est unguentum ex pompholyge. Qua de causa, & tardius multo, quam extra & ægrius cicatrix obducitur, & præcipue cum partem eam, ut externa suam, hæc præidia non usque arctò complectantur. Expedit etiam, quæ alia curationis pars est, præter medicamenta iam enarrata, ut futurarum rationem habeamus, atque an rectè sese habeant foramina, aut sintne tandem relaxandæ futuræ illæ, non negligenter uideamus. Solent enim ferè semper madere, & humorem quendam foramina illa euomere, quo quandoque non solum extima sed & interior pars atque in profundo, arroditur, adeoque excauatur, ut laxatis funiculis, pars illa dehiscat, & findatur. Accidit hoc mali genus corporibus cacochymis, & calida siccaque temperie dotatis, aut si qua pituitæ falsæ illuies à capite in subiectas partes, & præcipue ad nares, iam imbecillas, procumbat. Nulli igitur parcendum diligentia, seduloque enitendum, ut detergamus excrementa illa, ghaüiterque exiccemus. Præstabunt id myrrha, thus in tenuissimum pollinem redacta, & locis illis aspersa: ut & sanguis draconis, ut aiunt, in lacrymis, & manna thuris. Chirurgus itaque in primis diebus, uniuersoque ad coalitum usque decursu, hisce medicamentis insitionem curauerit, cuius negotij rationem, & tempora ex parte diffusius persequi, non operæ precium esse arbitror. Nouit enim unusquisque amouendas esse stuppas quam blandissime, nec tam cito post earum impositionem, cum præsertim circa initia, inflammatione pars ea torqueatur, atque ut illud commodius fiat, liquore quodam emolliri debere, paulo tamen citra modum, ne, quod plurimum obest intra insitionis latera humor ille sese infinet. Ab hinc linamenta, cum medicamentis exterius addenda esse: intra verò pennicillos imponendos, illito apice, ad quartum diem usque: & innox exiccantibus, quæ supra diximus, quod superest, perficiendum fore. Hoc tamen obseruari uelim, ut, dum rem administraturi sunt, cubitalem fasciam relaxent cautè quidem, & præsertim inter initia, ne qua sede sua & loco coniunctio illa dimoueatur. Quæ propter opportunum fuerit, iam laxata fascia ministrorum alterum, qui brachium ægri omni uigilantia in situ pristino contineat, custodem adiunxisse, atque, si quid ultra præstandum est, alterius subsidio usum esse. Quod verò ad futuras relaxandas spectat, in primis, tempus, numerum eorum, & quo ordine relaxandæ sint, considerare oportet. Tempus id à nobis intelligitur, qua nam potissimum die id faciendum sit. Per numerum, nunquid omnes, simul an singulas separatim laxare liceat, comprehendimus: Quod si non omnes, sed aliquot, quas nam primum, quas secundò, sub ordine significamus. Ut diem quod primum est, definiamus patebit is, cum manifesta coalitionis uestigia sese prodant. Hoc circa quartum diem non infrequenter contingit, æstu præsertim medio, ac siccis temporibus, atque si habitus corporis optimus aut nõ admodū præuisa fuerit. Quandoq; uerò, & ad tertie diei principium iã inchoatam esse unionem probè perspeximus. Brunali uerò cœlo, atque in incertis autumnalibus diebus, & si qua corpora paulo humidiora aut non adeo benigna fuerint, uix intra quintum diem, iam partes unitas esse licet conspici. Omnino autem iam nobis longo usu edoctis affirmare licet, multis par-

tibus citius coalitum cōfirmari, per ficca, & calida tempora, cum nil adsit quod materiæ fluxum impediatur, & in extremis potissimum partibus genuinus calor uigeat: tardius verò, & longe remissius, si uel quantitate uel qualitate peccet materia, & iam ab extremo frigore compressus calor ad interna recesserit. Omnes autem laxasse simul futuras proculdubio absurdum est. Non enim firmæ vnionis spes non concideret, quod simulatque partes illæ coalitum atque uix persentiscerent leui quauis offensuscula disrumperentur, & conuellerentur. Tutius igitur est utcunque per singulas partes vnionis principia sese demonstrauerint, non omnes abstulisse, sed quasdam inuiolatas atque arcte connexas fuisse, quousque ualidius coalescant. Quas autem primò, laxasse oporteat, natura rei indicat, scilicet ubi magis unio confirmata sit. Manifestum erit id, si qua pars magis siccescat. Promptius verò coaluisse, & citius in locis carnosissimis præcipue contingit, & ferè circa altiore partem. Inferiora enim in coalitu retardantur, quod excarnia paulo sint, atque quod è supernis delabentem viginem absorbeant. Sed, ut neque in uniuersa medicina, imò in omni actionum genere, cuncta firma sunt, & æterna ita neque hic, quod iam diximus, perpetuum est. Persæpe enim in decliui, & qua partes illæ tenuiores sunt, ocyus eas coaluisse uidimus, secus verò supra, & ubi crassæ fuerint. Certum illud est, ad quarti diei finem uel ad summum circa quinti, indicia apparere coalitus, & iam firmius alicubi hæsisse cuti traducem, ubi quemadmodum diximus, laxandam esse futuram consulimus. Id autem forcipe peragendum est (non enim alijs hoc aggredi licet) acutissima simul, & tenuissima, ut facillè subter prætereat, & promptè linum rescindat, quod quandoque cruore imbibitum, crassumque cum sit, sectioni resistit. Præstabit uerò ex una parte funiculum præcidisse & proximè ab foramine, nodoque apprehenso uniuersum, exemisse. Nam malè, cum naribus tum cicatrici futuræ, consuleremus, si quousque uniuersa cicatrix obduruerit, suo loco funiculos relinqueremus. Fœda enim erumperent ulcuscula, eaque sat ampla, nec conuierent foramina, impediens scilicet lino, & ingrata denuo, simulatque penitus pars illa obduruerit, connexionis stigmata remanerent. Hæc autem mala, ut effugiamus, & dum unionem partium molimur, una opera & nœui illi & foramina oblitterentur (tum enim labia illorum mollia sunt, nec callo obducta) fila illa procidere oportet, & futuram dissoluere, sed in ea duntaxat parte, in qua unionem fidelius ceptam esse conspeximus. Ut uerò commodius natura suo fungatur munere, qua parte futura laxata fuit, sarcotica & agglutinantia medicamenta iniicere oportet. Et hic prior unionis gradus est, in cutanei traducis & curtarum narium insitione, qui circa tertij diei, uel quarti, uel ad summum propè quinti finem sese ostendit, & in quo aliquos funiculos licet eximere. Ultra uerò & cum certius, atque ualidius partes illæ connexæ sint ad septimi diei principium lubet aspiciere, aut ad eius diei finem, calido præsertim cœlo, & corporibus hominum non iniquis: si secus, paulo post diebus cæteris. Tunc enim cicatricis leuè equidem uestigium superest. Quare tum reliquas futuras licet eiicere, nisi eas antea, quod sic uisum fuerit & circa sextam chirurgus abstulerit. Nec abest ab hac positione nostra ipse Celsus, qui septimo die in sua, quam ipse habet, curtarum restauratione, futuras eximi iubet, & ulcus ad sanitatem perducere. Ad hunc enim diem, quin etiam antè absolidescere uulnus consueuit. Quam sententiam & nos ipsi, sic edocti ab experientia usque quaque comprobamus. Quotquot enim id generis chirurgias nobis tractasse obtigit, fuerunt autem plurimæ, & corporibus non usque adeo probis tum equidem ad septimæ initium, plerumque ad sextam mediam, perrarò autem ad septimi diei finem prorogata fuisse unionem uidimus. Atque id uerè testari possumus, nos omnes futuras ante finem septimæ, semper exemisse. Internum uerò ulcus longius durare solet, eiusque cicatrix ægrius & ad quadragesimum usque diem quandoque obducitur, non alias ob causas, quam quæ à nobis, cum suppurandi necessitatem in his partibus profiteremur, supra relatæ sunt. Sutura sic exemptis, filamenta sicca imponito, & ceratum ex pompholyge, in decimam quartam usque diem, quo tempore, iam probè solidatis partibus uniuersam cicatricem, certissimo

mo ficcitatē testimonio, confirmatam esse satis clarè apparet. Atque hic tertius gradus est huiusce curationis, cum præter cicatricis soliditatem & futurarum foramina iam obduruere. Licebit tunc experiri rem & traducem iam infixum non leuiter concutere, qui cum ualidiori nexu cum naribus coniunctus sit, omnem motus tunc uolentiam egregiè sustinet. Quare tum de perennitate operis haudquam dubitandum est, conuenietque quamprimum illum a brachio excindere, & adoptantibus naribus iam fortiorem concredere, quod tandem suo loco docebimus. Interim, quod superest, persequamur, nempe quo pacto ægri nutriendi sint, usque dum naribus perfectè tradux inferatur, & ualide coalescat. Dicta sunt quidem antea à nobis cum delineandæ propaginis curationem traderemus, quæ huc pertinent ferè omnia, sed cum timidi, & paulò imperiti etiam in tuto uacillent, breuibus saltem atque summatim negotium transigemus. Omnis ratio uictus in duas secatur partes in tenuem nempe, & pleniuseculam: quemadmodum, & duo in uniuersum tempora sunt, quæ totum insitionis spatium circumscribunt. Alterum primo septenario definitur, secundo alterum. Nec absolum est, quod interim diuersimode uictum instituiamus. Cum enim primis diebus unionem moliamur, quæ ualido calore, & membri quadam ficcitate gaudet, cumque nos symptomatum metus percellat, tenui utique uictu quo ad licet præ uiribus, æger sustentandus est, ne uel ab opere suo calor auocetur, uel affluente liberalius sanguine plus iusto pars illa madeat, & periculum sit, ne uel inflammari, uel aliquo grauiori malo conflictari occipiat. Nec refragantur uires, quas liberalior uictus, qui præcessit satis adauxit. Quare ubi iam labascere ceperint, omnisque symptomatum æstus resederit, tunc ad pleniorē ascendere licebit, & liberalius ægrum nutrire, per alterum nimirum septenarium quousque iam, ut rescindatur tradux à brachio tempus fuerit. Iam enim transacta septima nisi grauissimum erratum accesserit, nunquam quicquam quod molestiam afferat superuenire solet. Alimenta omnino euchyma sint, & pro tempore anni accommodata, non solida, sed forbilia. Non enim, quæ paulo solidiora sunt, recte conueniant, cum in mandendo maxillæ conuellantur, & partes iam insitæ distrahendo, de sede sua dimoueantur, atque per primos septem dies, quibus tenella adhuc implantatio est, & leui momento quoquo uersum impellitur. Estque hoc in primis unice obseruandum. Fiant illa ex sem. melonum emulsione, ex pane trito, & creto uel seorsim uel vtrisque commixtis, nec non saccharo aspersis. Quarta uero die in uirium gratiam, iuscula etiam ex pullo iam dictis affundere licebit, aut si quid tale sit, quod dilutum est, nec, ut dentibus mandatur, exposcit. Vinum penitus alienum est. Nam & calorem adauget, & irritatis humoribus maximas turbas mouet. Huic licet substituere decoctum hordei cum saccharo, oxisaccharum simplex, oxalidis aqua dilutum, quod æstatibus medijs mire firm lenit, caloris intro æstuantis impetum frangit, & uiscerum sanguinisque feruorem apprime compescit. Transacta uero hebdomada, cum uires largius reficiendæ sint, uitella quorum exhibeantur cum pulli iusculo non admodum diluto, cui ut gratiam conciliemus, omphacij succum uel punicorum malorum aut, si arriserit, saccharum affundere poterimus. Atque hac in parte palatum ægri oportet consulere. Non erunt præter rationem, quæ ex cucurbitis fiunt fercula, amygdalarum emulsio cum iusculo, quæ primis diebus suspecta est, & tandem succus uel cremor ptisanæ. Pro potu uel pulli iusculum, uel punicorum succus, si cum rumicis aqua uel intybi diluatur ex usu erit. Prima septimana omni motu parcant ægri, uelim, atque si illos posthac è lecto egredi contingat, moderate obambulent. Itaque quieti sese totos dare conuenit, quæ una hanc operationem fouet egregie, adeoque plane nihil moliri, ut & sermōnis usum usque ad quartam omnino præcidamus. Quam enim ex eo incalcescat caput, ut posthac facile suam colluuiem præcipitet, quam partes hinc inde distendat ex se unicuique notum est. Atque sic neque, si fieri poterit, ualide respirent, sed quam blande, ut neque hinc aliquid oboriatur incommodi, quod factu haud difficile est, dum per nares exiliens, & cum impetu illabens aer partes nuper insitas non modice offendit. Planè igitur conquiescere oportet, &

quemuis motum quantuluscunque tandem sit, dummodo poterit, euitare. Dabit etiam operam eger, ut alternis ad minimum diebus alius respondeat. Nec id acrioribus tentandum est, sed clementioribus, & quibus aliquas uis adsit refrigerandi, præcipue uerò æstiuo cœlo. Tale est decoctum ex beta, mercuriali, & uiolis, addito saccharo ac ol. ros. In opulenti olei uiolacei iniecisse præstiterit libram integram, cum salis. ʒ. iij. Sic ptisana ex mulsa profuerit: uel lac asininum, aut uaccinum additis ouorum uitellis, nec nõ sacchari, uel mellis sesquiuncia cum momento salis. Aer etiam (nam & huius rationem habere oportet) pro temporis occasione moderandus est: sub bruma quidem, si calefiat, non tamen usque adeo, ut caput sua uis concutiat, atque hinc à præcordijs uapores efferat: æstate uerò, excitari salientis aquæ riuulis, a spersione rerum frigidarum, & si quid aliud est, quod autores medicinæ non infrequenter iubent fieri, ad quos hac in parte licet appellere. Qua in re non leuis momenti est, ad orientem, per hyemem cubiculum posuisse: æstate uerò ad septentrionem uel ad occidentem. Cum uerò plurimum referat, quo pacto singula hæc peragantur, itaque ministrorum alterum adiungere oportet, qui cibum præbeat, qui quietem iniungat, motum arceat, & singula quæ dicta sunt, suo loco & tempore fieri iubeat. Sic enim neque pendebimus animo, sed quicquid operis erit, ex uotu nobis succedet. Sunt & animi passiones uitandæ, & quæcunque mentem perturbant. Nihil enim est, quo corpus magis afficiatur ac si quid, quod noxium sit ab animo proficiscitur. Sic nunquam peius corporeæ uires collabuntur, quam si animæ operam dare oportet & ingenium excolere. Studeat ergo æger tranquillitati animæ. Mens exhilarata calorem natium suscitatur, & omnes corporis actiones fœcundat. In somno & uigilijs adhibeat moderationem. Extremum omne noxium est, præcipue coctionibus, & magnopere illi, quæ in capitis ambitu celebratur. Hinc excrementa ad nares procumbunt, quæ si non operis summam in dubium reuocarent, si non partes infitas conuellerent, id saltem efficiunt, ut ægre nimis, & tardè partes infitæ coalescant. Hunc igitur modum, iam infitam cum naribus propaginem, usque dum inuicem firmè cohæserint, non postrema cum sedulitate & uigilantia curare & conseruare opus est.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De symptomatis partium iam insitarum tum proprijs tum communibus, & quo pacto corrigenda sint.

VM uerò nunquam quicquam ita commode agere liceat, quin semper aliquid, quod obstaculo sit, agentibus sese offerat, & multoties uno cum bono, tria mala fortuna affundat: ita neque hic omnia ex animi tui sententia conficias, quo minus de sorte tua conquerere. Est enim ut ceteræ res assolent, non immunis ab incommodis suis, hæc operatio, & si quid aliud, & ipsa non leuia symptomata habet coniuncta, quæ nunc explicare, & quâ tum licuerit, corrigere, nostrum est. Pertinent autem quædam ad ipsas partes iam coniunctas, quædam uerò ad reliquas extra has. suntque hæc communia: illa propria. Horum duo sunt: mollis caro nempe, & excrescentia ad interiorem coalitus sedem: atque hiatus futuræ: cæterorum plura, ea que grauia, quæ suo loco uidebimus. Nec eadem symptomatum illorum ratio est. Alterum enim carneam nimirum protuberantiam conditio corporis secum affert: alterum uerò artificis parit negligentia. Describamus singula seorsim & mox remedia subnectamus. Fit caro illa mollis atque fungosa cum qui exundauerit humor, in eam molem à calore nostro excoquitur. Commune est hoc uitium corporibus prauis, & frigiditate humiditateque intemperatis, atque si ad hæc incommoda & cerebri labes ab eadem intemperiem, aggregata sit. Absumenda est caro illa, qua salua non licet incutricem ducere. Tollitur autem,

autem, si penicillis uel Isidis unguentum, uel Apostolorum, uel Damascenum illinamus, & naribus indamus. Hiant uerò partes illæ, quotiescunque eo loci, ubi futuræ inuicem dissident, rite, & perfecte non coaluerint. Certe non leue est hoc symptoma, quod mirum sit quantum de operis dignitate, eiusque pulchritudine detrahat, quæ artis huius pars sane maxima, & præclarissima est: & quam artifice ipso indignum sit. Huic enim imputes si quid erratum sit, quod uel imperitior fuerit, uel negligentius rē gesserit. Adde quod denuo partes excoriari, ferro pertundi, & propriam curandi rationem adhiberi deceat, nouaque fiat, & molestiarum, & tormenti accessio. Dabunt igitur operam chirurgi, quantum poterunt, sedulo, ut futuras recte interstinguant, priusquam insitionem moliantur, & quæ scaturigo est huius mali, arctè, & æqualiter connectant. Si quid tamen peccatum sit, reiteranda fuerit ea operatio, quam supra pro insitione faciunda descripsimus. Non enim refert utrum integram traducem, an eius partem uelis inferere: unus est modus: una administrandi ratio. Quod uerò ad cætera spectat symptomata, quæ reliquis partibus extra nares conuenire diximus, proximum est atque primum dolor ipse ad omoplatas, quem positus brachij à mediocritate eiusque uolenta deligatio excitauit. Itaque uel medicamentis agere, uel partes uinctas remittere, haudquaquam locus est. Non enim id præuestitus angustia, & insitionis æquitate licet fieri. Quare toleranda est omnis iniquitas, & ferendum, quod mutare non potes. Quis quæso animi ita pusilli est, & abiecti, qui communem recuset fortunam, & sibi omnis incommodi exorti quicquid agat, bene, & uolupte esse uelit: aut si nolit, ingruente malo, ne quicquam sufferre possit. Cogitet unusquisque quid petat, quid exoptet, quid expectet. Non hoc leui coemitur. Difficilia sunt quæ pulchra sunt. Magnis Deus bona magna uendit laboribus. An hoc exile est, & paruum, quod tantam labem, tam inhonestam, tam turpem amoueri contingat: quod pristinum faciei decus, & suus nitor redeat: quod, qui instar monstri, & spectaculi fueris, liberalior mox, & uenustior appareas? Perpendat quam spes in propinquo sit, quam statim uoto potitus, quam breuis sit hic dolor, & euanidus

-quemcumque dolorem

-Finit longadies.

Virg.

Quid? nec triduum aberit, & liberaberis molestia. Mollitur enim uehementia hæc accessu temporis, & sensum doloris consuetudo eblanditur. Atque si uelis nec id mutare potes. Reuoca animum, & obfiste. Volenti nihil difficile. Non est molestum, quod lubenter & cum consilio fit. Duplex labor est, duplex tœdium, si oblueteris, si coactus facias. Adeone mentem tuam ignauia occupauit, ut plus tribuas sensibus quam animæ, his titilles, hanc finas marcescere. Perfer, & obdura. Impetret ratio, quod necessitas, magna Dea, uel dies ipsa mox impetrauerit. Præsta te uirum, qui & fortunæ, & tempori obsecundare, scit, quid dicam, qui illis, & tibi ipsi imperare possis. Etenim quatridui spacio leuissimam saltém offensusculam non perferre posse, hoc seruile est, & indignum. Legimus^a diffimili in causa multo maiora perpessum esse Theodorum quendam Græcum uirum grauissimum, tanta animi constantia, ut, qui se torquebat, Tyrannus frustra tortorum manus fatigauerit. Rupit enim uerbera, fidiculas laxauit, soluit equuleū, laminas extinxit prius, quam efficere potuit ut tyranicidij conscios uir ille indicaret. Quin etiam (ut quantum inter immanissimos cruciatus constiterit animus indicemus) satellitem, penes quem domini arbitrium erat, falsa criminatione detulit, & fidum lateri eius custodem eripuit, beneficioque patientiæ non solum quæ occulta fuerant textit, sed etiam tormenta sua ultus est. Quid de^b Anaxarcho dicamus, homine omnium hominum constantissimo, & inuictissimo (taceo nostros illa catholicæ Ecclesiæ lumina, testes fidei christianæ amplissimos) qui cum ab Nicocreonte Cyprium Tyranno torqueretur, nec ulla ui inhiberi poterat ut tandem, quem amare proscindebat, ab maledictis decederet, iamque se linguam excisurum esse Tyrannus minitaretur, eam protinus mordicus abscissam, & dentibus commansam in os eius totam expuit, cum hæc uerba prius dixisset non erit effeminate adolescens hæc quoque pars corporis mei, tuæ ditionis: O insignem con-

^a Lilius. 24. Val. M ix. lib. 3. c. 3. exemp. 5.

^b Cicero. 2. Tuscul. Val. Max. 7. cap 3. exem. 6.

stantiam, & inuictum animi robur. Impar est equidem apud nostros ratio, & in dissimili causa dissimiles cruciatus: fateor, sed tanto magis id hoc loco conuenit, quod illi multo grauiora, & indigniora perpeffi sint, quam hic perpeti necesse est nec eum, quem nos speramus fructum perceperint, non ingratum equidem malorum condimentum, sed potius ad extremum malorum omnium ad mortem nimirum correpti sint. Sunt enim multi qui immanitate hic quæ agimus, & scœuitie, tormenta cætera, superare plurimum existiment, atque hinc non solum ipsi hanc operationem aspernantur, sed alijs etiam dissuadent. Quasi uerò non multo ampliora sunt, quæ multoties in gangrenis, in hernijs, & alicubi ut superiori libro diximus sufferre necesse sit, atque minori cum emolumento, & ut posthac longe miserabiliorem uitam agas, satiusque fuerit semel obijisse, quam perpetuo cum malis conflictari. Tene igitur tam leuia, tam magna mercede commutatura non superare posse? quid obest? Indos^a accepimus tam obstinatos esse, tam sui negligentes, ut sint, qui omne vitæ tempus huiusmodi exigant, modo ut corpora sua glaciali frigore Caucafi montis durent, modo ut flammis sese sine gemitu obijciant. Quam patientiæ meditationem quis non admiretur? quis non suspiciat? & tanto plus, quod hi in re futili captent nomen constantiæ. Non id animi magnitudini tribuendum est, si patiaris ubi non opus est, nec tute vel alij ex ipsa commodum percipiant. Aequo igitur animo feras quod corrigere nequeas, & præcipue cum breui dies ipsa dolorem leniet. Præstiterit autem interea cum amicis conuersari, blande confabulari, & festiuis sermonis illecebris sensus tristitiam delinire: Carpitur enim animus solitudine, & magis in damna aduertit sua. At carissimorum aspectu iucunda conuersatione, lepida confabulatione pelluntur curæ: absunt moerores, & ab intuitu molestiæ aliunde distrahitur animus. Sed quæ nam causa sit tanti doloris, hac in parte, referre opus est. Tribuendum omne est, quod insolito more, & præter naturæ leges, qui supra est, humeri articulus, & cum scapulis ex ceruice connectitur, attractus duriuscule à media figura plurimum diffideat. Dum enim, qui secundum naturam est obseruat positum, iuxta thóracis superficiem, ad latera æqualiter dependet brachium. At hæc loci attollitur nimirum, sedesque scapulæ superior elongatur, & basis inferioris angulus uersus costas antrosum propellitur. Hinc dolor atque tanta sensus molestia, & præsertim ad infimum angulum scapularum, qua cartilagineus est, & tenuis, & quo musculorum, qui illic insternuntur carnes, & subtili membrana inuestiuntur tandem concedunt. Qua de causa, quod alterum est doloris ansa, conuulsis partibus, & uiolentia laceffitis tam à capite quam ab ipso humero excrementa defluunt, & regionem eam distendendo lacerant. Sed quæ ratio est quod tantopere ad eum locum affligamur, non item ad humeri articulum? Multis enim partibus plus hic ab æquitate situs quam ille recedere uidetur. Concedendum id est deligationi, atque ipsis fascijs, qui brachium longè à limitibus suis diremptum stabiliunt quasi & custodiunt. Ea propter in cæteris, si à media figura absint, dolor angit, quod summa contentione musculorum carnes distendantur, nec illis aliquid subsidio sit, atq; quod histotius brachij moles innittatur. Magis enim laborant partes eæ, à quibus agendi est principium, & quæ reliquis stabilimento sunt: atque quo magis ab origine recesserint, eo minus afficiuntur. Sic qui fune alligato molem ingentem trahunt, ij plus laborant, qui proximè manum admouent, quàm qui longè. Aut, si qui duo onus humoris sustentant, ille quidem magis premitur, in quem moles illa procubuerit. Addit uero dolori animum quod æger in eam partem brachij quæ laborat, decumbat, atque hinc prematur, & incalcat. Quandoque tamen in obnoxiam partem decubitus dolorem uidetur imminuere, quæ sane res uarietati, & eiusdem commutationi ascribitur. Vsu enim id compertum est, & uidetur hoc præ omnibus maximè præsentaneum esse remedium. Ergo nunc in ægram partem decumbat æger, nunc in oppositam sese transferat, circumspectè tamen, ne quid ex partibus iam applicatis ineptius agitatus uiolet. Solet enim multoties & carpi dolor ægros affligere, haud mitius altero, ea tamen parte leuius, quod ut occurramus ei, non desit ingenium. Doloris huiusce

Phylos Apol.
de Brachman
nis.
Cice. Tusc. 5.

huiusce non ea sane causa uidetur, quæ alterius, quod suo loco pars hæc quiescat, nec ab æquitate figuræ ut illa, alio transducta sit. Hanc à principio dum rerum incerti inuestigaremus, post diutinam, eamque uariam contemplationem eò demum coniectura defleximus, ut cum ab offis caluariæ duriciem, cui articulus hicce insternitur, tum propter cuculli asperitatem id fieri arbitraremur. Quam postremo ueram esse & legitimam, præfidiorum usus, quæ hanc in rem à nobis excogitata sunt, luculenter comprobauit. Nec quin accidat absonum est. Cum enim carpi partes graciles admodum sint & neruee, utpote uenæ, arteriæ, musculorum tendones, nerui demum ipsi hic collocentur, atque hæc ipsa cutis multo tenuior quàm in ceteris partibus, nullavè infarcta carne circumuestiat, non potest fieri, quin ijs collisis cum corporibus duris, atque asperis, non uehementer affligantur. Etenim & acerrime sentiunt, & tanto magis, quanto obiecta fuerint solidiora renitentioraque, nec circumiecta musculis carò, quæ huius non ignobilis est utilitas, instar puluilli cuiusdã uim illã cedendo elidat. Occurrit uerò brachio cucullus, tela rigida & in media futura inæquali, (non enim abest, quin semper ea pars elatior sit & inæqualior,) atque craneum subter durum simul & renitens. Hæc igitur ratio est, cur intensè adeo pars illa, atque ferè non secus ac humeri articulus doleat. Concurrentibus enim simul corporibus duris & asperis, nec altero sua mollitie impetum alterius refringente, maior fit attritus uehementior concussio, atque si uis adsit cognoscendi, insuauior sensatio. Hoc tamen multis partibus plus euenit, si paulo negligentior fuerit sutor, dum uestem illam construxit, aut dum natura quadam temperie longe acrius ægroti sentiant. Quapropter, si quando id accidat (non enim semper fieri consueuit) studebit chirurgus, ut illam futuræ partem, quæ carpo subiacet, excindat, circumducta forcipe ab alterutro termino, quos bene prius comprehendere opus est, in obliquum, ut illud, quod excinditur ouatum sit: atque ut exinde futuras quæ hinc inde sunt, ne laxentur deinceps, ualido nodo irretiat. Interim custodiant ministri brachium uelim, ne uel in alteram partem inclinet, uel quod peius est, deorsum feratur. Proximum est ut quo loco opus fuerit, gossypium uel mollissimam lanam tomentumvè, carpo subijciat, & brachium eò reclinet, hoc enim corporum illorum occursum tam molestum, tam uiolentum, tam iniquum perbelle frangimus. Atque hæc de dolore dicta sunt, grauissimo certè symptomate, & cuius rationem plus, quam cæterorum, unusquisque habet, illudque ipsum est, cuius gratia operationem hanc quamplurimi reformidant. Sed non est tantus, quominus, ut uiderit tolerari nequeat, quem animus fortis, atque constans non superet. Super sunt tamen & alia, inter quæ prima est fitis, eaque inclementior, quo magis aer æstuet, & uiscera hominis ut pulmo, uentriculus, hepar, incalcant. Potissimum autem torquere solet, quod obturatis naribus inspirandi & expirandi cursus interclusus sit, & ore adaperto animam haurire oporteat, unde fauces arescunt plurimum. Experiuntur id, qui oppletis catarrho naribus, aut noctu referato ore inspirant. Poterit autem leniri fitis aqua frigida, si ore contineatur, & præcipue hordeacea, uel oxalidis seu lactucæ folijs, in aquam prius immerfis, sic & tenuia ex cucurbita resegmina proderunt, si frigidam hordeaceã prius absorpserint. Colluatur os, syrupo de succo citri uel de succo limonũ, cum aqua oxal. uel lactucæ diluto, cuius guttulas deglutijse quasdam, quod secus in cæteris fiat, non erit religio. Profuerit etiam eclegma ex mucagine psillij, & sem. citonior. si cum zucca. cand. uiol. excipiantur. Eiusdem rationis est zuccarum in oxalidis aqua dilutum. Peruigilium aliud malum est, duplici nomine certe infestissimum, cum & uires carpat, & quæ in capite fiunt coctiones uitiet, quorum utrumque summopere cauendum est. Cum enim exiguo uictu tum temporis, uires sustententur, atque hæc exinde pernicies accedat, quis duplici hoc incommodo non labefactari eas admodum censébit? Sic ubi corrumpetur coctio, quæ in capite fit (hæc enim quiete fit, & in summo) in proximo sunt consutæ partes, atque ob plagæ molestiam, non admodum constantes, quæ si quid uitiosum fuerit in capite omne huc delatum excipiunt, & tardius ægriusque agglutinantur. Viget uero malum hoc circa initia cum ob tœdium quod in deligando perpetiuntur

tur ægri tum, quod doloreos non leuiter affligat. Remedio fuerit protinus sub noctem quæ somnum conciliant, alimenta exhibuisse, qualia sunt, lac ex seminibus melonum, addita aqua lactucæ, & feminum papaueris emulsiōe. Sic tempora inunxisse profuerit unguento ex gemmis populeis, quod passim apud Pharmacopolas prostat. Nec obest serapium ex papauere, quod hora una uel altera ab assumpta cœna ad vnc. j. s. cum lactucæ quartario propinari poterit. Vbi tamen somnus difficilior fuerit, nec quicquam præsidia hæc contulerint, non absurdum fuerit, si globulum ex pilulis cynoglossi ad iij. uel vj. grana atque vna hora à cibo uesperis offeramus, quod medicamentum, ubi somnus conciliandus est, non instrenue suam confert operam. Est tandem, inter symptomata illa, quæ ægris tum molesta esse consueuerunt, & renum dolor, æstate præsertim, & corpore æstuante, atque si super regionem hanc ægri decumbant. Profuerit sane mutare decubitus, & ad latera deuolui, nec non ijs, quæ refrigerant, subsidium afferre. Mitiora sunt lac bubulum seu muliebre, quo lintea imbuantur, & renibus applicentur. Addimus quandoque rosaceam. Non inutile est Galeni ungu. refrigerans uel simplex uel cum rosaceo æquis portionibus. Prodest & sandalinum quandoque admiscuisse. Hæc enim omnia, & loca illa refrigerando æstum abunde frangunt, & humorum fluxum subinde compescunt, Etenim frigore constipant, & dum dolorem imminuunt, ne fluxio magis conciteretur, gnauiter obsistunt. Hoc pacto igitur, quicquid de curtorum insitione opus fuit, iam satis dictum est.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

De rescindenda penitus à brachio propagine, atque ut illam demum curare deceat.

PROTINVS autem, ubi iam partes curtæ cum propagine coaluerint, opus est, ut eandem à brachio auellamus, atque totum nouæ matri mancipemus. Id commodo ut fiat, definire prius expedit, quoniam tempore propaginem rescindi, mox quomodo oporteat, & quo pacto curari: tandem verò, quæ ratio sit, ut si quæ superuenierint symptomata ea prohibeamus. Ac primum quidem haud subtili discussione negocium hoc indigere, censemus, quod, quemadmodum usu uenit, apud agricolas, facile sit cognoscere id tum demum commodo fieri, ubi partes inuicem arctè connexæ sint. Hoc solum namque expeditur, quo consecuto moram aliquam haud decet necere. Protinus ergo atque cum curtis partibus cutaneus tradux iuxta plagam amico foedere per fibras carneas simul coiuerit, & iam extrinsecus cicatrix sese ostētauerit, iam denique, ut rescindatur, opportunum fore credendum est. Veruntamen cum septimo plerumque die, ex Celsi sententia, nec ipsa experientia reluctetur, hæc uino confirmata esse appareat nonnullis fortasse propter deligationis tœdium, & ob operis compendium haud iniquum uidebitur, si tum temporis resectionem hanc moliantur. Sed quam præpostere quam alienum ab ratione, fiat ueleam de causa affirmare licet, quod non unitas saltem partes esse deceat, sed etiam confirmatas penitus, & cicatricis soliditate non mediocriter corroboratas. Atque ut hoc fiat, tempore opus est, quod omnia secum affert, estque illo consultor haudquaquam melior. Sensim enim & per longa interualla conualescit hæc unio, & prorogato termino longè amplius robur nanciscitur. Cum etiam propago simul atque rescissa sit, tota narium curæ demandanda est, haud immeritò uidetur, ut aliquot dies superioribus adijciamus, quibus interim alimentum transmittere condiscant nares, eodemque ut tradux ipse paulatim insuescat, & uigorem simul acquirat. Tum enim copiosior multo sanguis affluit, tam supernè delapsus ab naribus, quam inferne ab antiqua matre habens, quibus non mediocre alimentum accedere traduci nullus certè

nega-

negauerit. Nec opportunum uidetur, ut statim ab adoptionis primordio tam durum tam rigidum in propaginem exerceamus imperium, cum unicuique certum sit, quam grauiter, si statim à brachio euellatur, id ipsum latura sit, uel sedis insolentia, uel plagæ molestia, & præsertim, quod intra ad narium recessus haud ita ualide ut extra, connexa sit. Tandem enim eò loci cicatrix obduci consuevit cum ab partibus mollitiem, tum quod medicamentis difficulter aditus pateat, cæterisque de causis quas supra recensuimus. Callo autem in hisce partibus sic desiderato, veri quidem simile fit, & unionem ad ea loca minus ualidam esse, & constantem, & sic non usque securum, ut protinus rescindatur propago. Sed cum ferè trigesima die, aut frequenter ad quadragesimam cicatrix accedat, ut supra diximus, fortassis in causa foret, ut si quis nimis experientiæ addictus, atque in naturæ operibus inconsulto suspicax fuerit, quadragenarij illam legem ob deligationem sæuissimam suis ægrotis imperaret. Periculum enim fore ut minus tute traducem rescinderet atque ut ipse aliquando de naribus decederet. Sed amentiam hanc omnino uisus improbavit: estque hæc quadragenarij lex, ipsa deligatione extrahenda cum arti indigna, tum sæuitiæ notis non postremis coniuncta. Non enim consilijs hic locus esset, & lanienam, non medicinam profiteremur. Veruntamen condonandum est aliquid empiricis, & naturæ mysteriorum imperitis, cum non usque adeo temere id faciant. Huius enim illorum suspicionis ipsa patientis salus, terminus est. Nos autem, qui arti hanc inuistam notam extergere uoluimus, inita, fauente Deo, accuratiori naturæ partium contemplatione, hanc regulam planè sustulimus, & deligationem breuiori multo spacio conclusimus. Cum enim cutanei traducis uniuersum corpus, & demum, qua ratione tam intro quam extra coalesceret, attente, atque singulis diebus contemplaremur; iamque à primi septenarij finem ubi partes coaluerant solidescere magis cutem, & ad usque alterius hebdomadæ terminum augeri quotidie perspiceremus; cæteris uero diebus, & ad uigesimum usque nil ultro, uel per quam exiguum ad soliditatem, & robur accedere, tum demum haud ultra commorandum esse duximus, sed diè uigesima traducem à brachio salutari euentu resecauimus. Sed cum eiusmodi ægrotorum maior copia nobis fieret, & iam obseruatione comperissemus, quam exiguum esset augmenti uestigium sub tertia hebdomada, ausi quoque sumus deligationem angustiorem meta descripsisse. Quare terminum eum nunquam supergredi uoluimus, sed potius intra limites eius consistendo post alterum septenarium opus transegimus, consulta audacia nec successu improspero. Liqueat igitur quam necessarium sit, ut apparente extrinsecus unione, in dies aliquot propaginis rescissionem adhuc conijciamus: quamque haud expediat, eum ad primum septenarij finem excindere, quod tum neque robur acquisuerit, nec unio eiusdem cum naribus probe confirmata sit. Hæc uerò corporibus integris, & plerunque uel anni tempore sicciore & æstiuo uel temperamento bilioso ad minimum ad undecimæ exitum protrahitur. At per hyemis rigores, & autumnii uicissitudines, temporaque incerta, corpore præcipue humido, frigidoque commodissimum fuerit resectionem ad uigesimum usque diem produxisse. Tardius enim obdurescit callus, nec breui adeo uires suas tradux recuperat. Fuerit autem extrema resectionis meta dies uigesimus, atque ut plurimum per hyberna tempora, intra cuius spacium uel decima septima uel decima quarta ut nos sapissimè experti sumus, non infortunati euentu hoc opus administrare licet. Tum enim corporibus paulo integris, atque etiam rigente cælo, & unio illarum partium, & robur probè confirmatum est. His igitur sic constitutis iam actionem ipsam definire opportunum est, in cuius gratiam præparasse prius oportuit aquatum oui rosacea dilutum cum pul. boli armen. uel draconis, sanguine. Sic stuppeos orbiculos, & fascias cum ut brachium, tum ut traducem deligemus. Harum illa quæ brachio destinatur, & longitudine, & latitudine cum superioribus conueniet. Nam præter ulcus nouum, quod rescisso traduce excitatur, uniuersam aream circumplecti fascijs oportet. Hoc enim areæ spacium ad multos dies custodire conuenit, & quod tenuior paulo sit cicatrix propter humorem redundantem, quodque non raro ulcusculis, & phlyctenibus tentetur, ideo inie-

cta plum-

ſta plumbi lamina, ficcisque linamentis ad integritatem ea reducitur. Hæc uerò quæ traduci ad nares dicata eſt fascia tam longa ſit ut naribus iniecta retro ad occiput extremis ſuis coeat, lata uero quaternos digitos, uel paulò minus. Hanc quamprimum à naribus diuertitur utrinque findi neceſſe eſt, ut geminato tam hinc quam inde fine deſinat. Horum duo ſuperatis auribus ad lambdoidis apicem religabuntur: duo uero pone aurium radicem tranſeuntes ad ceruicis principium innectentur, eò tamen modo ut lora quæ ex altera parte ſunt, inuicem impoſita ad *χιασμὸν* ſeſe interſecent quodque inferius eſt, ſupra, ſuperius uerò infra retrò aures tranſducatur. Hoc etiam obſeruandum eſt, ut qua parte fascia integra eſt, & traduci inſterni debet, paulo minus uno digito ab infima ora tranſuerſim eam incidamus, & huic aliam perpendiculararem, quæ ſub ſuperna fasciæ ora deſinat inijciamus. Fit enim ut hac tranſeunte traduce haudquaquam reſupinetur, ſed hinc inde compreſſus antrorſum cedat, & narium formam ſenſim ſuſcipiat. Decet etiam linteola quadrata eaque quamplura, ac ignem parata eſſe in gratiam traducis, ut paulo infra docebimus. Adſit poſtremo culter acutiſſimus uel nouacula, qua traducem reſcindi opus eſt. His omnibus rite paratis, & ad manus collocatis, en, adminiſtrationi ſemet accingere oportet. Curabit primo medicus ut ſuis locis uterque miniſtrorum aſſideat: alterum quidem ut & ſemper aliàs, ad dextram artificis: iuxta ægri faciem ac ſupernam lectuli partem: ad ſiniſtram uerò alterum, & ad lectuli latus externum. Hic cubitum: ille corpus obſeruabit. Ante omnia fasciæ omnes ſoluendæ ſunt, reiſciendusque cucullus a capite in humeros, atque dum ſectionem parat medicus, ipſi miniſtri, ut dictum eſt ſuas in cuſtodiendo brachio tueantur partes. Ipſe cultrum dextra accipiat: ſiniſtram traduci applicet; extra quidem pollice, intra uerò indice ad radicem comprehendet, & adacto ferro radice tenus reſta ad brachium reſcindat. Hæc ubi peregerit, iam tria relinquuntur: quorum primum eſt, quod medici officij eſt, atque omnino præſtantiffimum, cutaneum traducem curare: duo uerò, nimirum ut brachium apte reclinemus, & nouo uulneri ſubſidium afferamus, ad miniſtrorum ſpectabunt diligentiam. Sed actiones has non temere diuidi opus eſt. Singula enim ilico ſuam expoſcunt medelam, nec tot operibus ſimul uno impetu chirurgus uacare poteſt. Itaque pluribus uno eodemque tempore hæc munera licet committere. Sed ut unusquiſque, officij ſui rationem queat cognoſcere, in primis ad traducis curam, quæ reliquarum omnium primas tenet, animum, & ſermonem conuertamus. Sed hic duo nobis faceſſunt negocium, unum eſt uulnus recens: alterum uerò quod reſciſſionem ſequitur, refrigeratio traducis. Nam ut ab hoc malo ſermonem auſpicemur, non minimum angit in exercitatos, & metu tenet ſollicitos, quod ſimulatque reſcindatur, dicto citius ac in ipſo articulo reſectionis propaginem albescere conſpiciant, aut pro diuerſitate temperamentorum pallore ſuffundi, & quaſi calor ab ea expirauerit totum frigere, & rigere. Exiſtimauerit enim quis, iam euoſſe calorem penitus, atque mox traducem intermoriturum eſſe, cum tamen ſuſcepta ritè illius cura nihil minus timendum ſit. Accidit autem tum frigefcere, & decolorari propaginem tam operis inſolentia quam ipſa plaga. Cum enim cutis natura ſua frigeat, & iam callus internam eius partem occupauerit, plurimumque eius temperiem proſtrauerit, non poteſt non fieri ut auulſa ab materno ubere propagine, ſublatoque ſimul perenni ſanguinis affluxu pallideſcat ipſa, & frigore conſternatur. Sic cum ſubito adeo, & tanto impetu concutiatur, non quidem ſublato calore penitus, ſed magna ſpirituum iactura imminuto, aut ob actionis percuſſionem intro reuocato, quod conſternatis, & quibus aliquis metus ſubito inijcitur, uſu uenit, totam immutari, & ad alienum ſtatum tranſduci propaginem contingit. Multis autem partibus plus hoc refrigerationis ſymptoma, ut lic dicamus, tam in frigidis corporibus, quam hyberno cœlo moleſtum eſt cum quod ambiens aer non leuiter nares percellat, tum etiam, quod eo tempore interna plus caleant, externa uerò calore orbata rigeant. Sed nunquam propago magis erigitur, & calorque ſuis è latebris euocatur quam amico externi, & cognati calor ſotu. Hic collabentem ſuſtentat, & obrutum fere ruruſ attollit proritato ſenſim ſanguine,

qui

qui spiritu affluens, & calore, indiuiduis naturæ famulis, omnes perinde noxas remouet. Cæterum hoc ipsum in questionem non immeritò uocari possit, nunquid vires traducis usque adeo consterni contingat, ut de internecione adsit, suspicio, isque denuò emoriatur. Sed una eaque perleui distinctione omnem remouemus scrupulum. Quoniam si rescissionem duntaxat spectemus, haud ita duram, & uehementem esse credendum est, ut partis huius calorem, utcunque tenella sit, & imbecilla obluere plane, & pessundare ualeat. Innati enim calidi substãtia, ex innato spiritu, & humido primigenio consurgens non vsquequaque inconstans, & lubrica est, ut causæ tam momentaneæ, tam non uehementi succumbere debeat, & eò magis, quo adoptantis nutritij influentibus spiritibus amice fouetur, & illapso sanguine parce quidem primo, mox uerò liberalius totus irrigatur. Quæ communitio nec potest intercipi, nec abest quin infusus traduci calor, quamuis perexiguus sit, strenue tamen foueatur. Negandum uerò non est, si uim externi frigoris accipimus, quin ut enecetur, non præ foribus adsit periculum. Si enim reliquæ corporis partes, quod de ijs patet, qui per niues iter fecerint, nec è natiuo solo in alienam sedem transductæ sint, uehementia frigoris concutiuntur, quis dubitet eas algore consumi, quas genitilis aura haudquaquam fouet, sed aliena in regione, & insueta non hisce frigoris solum sed & quamplurimis alijs incommodis exponuntur. Tanta est externi frigoris uolentia, ut aufugiens calor ab extimis, & frigidis natura sua partibus, ad penitiores corporis regiones, si quod exiguum in aditu reliquum est, obruatur statim atque disijciatur. Digitos enim pedum, pedes ipsos, aures refrigeratas intercidisse multoties compertum est. Quare, si externi frigoris sæuitiam, si quod tradux imbecillus, & in ignota sede collocatus sit, perpendamus, haud ita difficile est, quin quamprimum elanguet, & euanescente calore intercidat. Veruntamen si plagæ non usquequaque uolentiam, si quod retrahatur calor, non expiret, si uicinæ partis, & adoptantis commercium ob oculos nobis ponamus, ut tradux post tot labores euietus aliquando emoriatur, haudquaquam verebimur, & maximè, si protinus, atque resectus sit linteolis tepidis eundem strenue foueamus. Hæc expirante caliditate, permutare conuenit: eaque ministrorum alter subinde suppedabit. Id eousque faciendum est, donec aliquantisper iam recreatam esse propaginem medicus conspexerit. Metam negotio huic non licet constituere, ob singulares corporum, & innumeras diuersitates. Cognoscemus tamen redijisse vires cum calore iam, & prorumpente ab internis sanguine rubescere tradux occipit. Tunc linteolis tepentibus, atque admotis infra, qui oui aquato imbuantur, linamentis stuppeis eandem fasciam circumplecti conuenit, quam eo modo ut paulo supra dictum, retro in occipite innectemus. Hoc itaque primum, & præcipuum magis, & quod soli chirurgo legari debet, officium est. Nunc de ijs quæ ad ministros spectant. Horum cura fuerit ut vulneri quod in brachio est tam nuper facto quam antiquo medeantur, & brachium à capite reclinatum, in suum locum, & figuram reducant. Minister ergò, qui à sinistris est stupam liquato oui insuccatam recenti uulneri imponat, mox, si quid est uulneris, in antiqua area, suis præsidij contegat, instratoque linteolo quodam, uniuersum demum areæ spatium fascijs inuoluat, & ad finem consuat. Non enim fascia nodum licet constringere. Ab ipsa curatione detractum à capite transducere brachium ad mediam figuram, consilium est. Hoc sensim ac per momenta agendum est. Non enim sine ingenti patientis molestia repente atque uno impetu referri potest: nec subitas, & uolentas natura mutationes sustinet. Arreptum igitur à capite brachium sensim, ac ueluti per gradus reclinare, & in suum statum oportet reducere, quod muneris ille qui partis illius uulnera curauit minister commodissimè præstabit. Ut autem opportuno fiat, manù dextra cubitum apprehendat ægri, & sinistra carpum seu carpi ad manus articulum, & deductum brachium in sedem suam reponat. Alter uerò subijciat puluinaria, brachium sustineat, sensimque componat, ut brachium uniuersum recta mediam figuram obtineat, quam, si rectè meminimus, superiori capite, diximus. Atque hæc est traducis rescindendi ratio. Reliquum tamen est, ut, quæ ad rescissionem ad deligationem, ad uictus rationem,

ad

ad accidentia denique, quæ non rarò aduenire solent spectare possunt, paucula quædam in medium afferamus. Præceptum fuit, ut radice tenus propaginem rescindamus. Huius nulla tum fuit reddita ratio, ideoque eam tradere iam non omnino importunum fuerit. Videbitur enim cuidam secus agendum esse, & in incurtarum narium examine eousque saltem propaginem excindi debere, ut cum curtis prolixitate respondeat, minime verò ea longitudine excedat. Quorsum enim si usus non conceditur hæc liberalis rescissio? Forfitan eam, quæ residua esset, portionem coniungi liceret brachio, & uulneris indecentiam imminuere? Certe si cutem cum naribus, diuersa plane parte coniungimus, an non licebit, & traducis quandam portiunculam rursus brachio connectere? Hæc enim antea inuicem coniungebantur, estque inter ea nulla naturæ diuersitas. Sed tria nos dehortantur potissimum, ut ad æqualitatem narium propaginem rescemus. Quam enim difficiliter posthæc quod superest, cum brachio coalescat, ostendit caro ea, quæ ad internam traducis partem, & circum oras eius increuit, quam detrahè iterum, suppurari, & tandem agglutinare conuenit. Sed quam molestum est, hoc quam factu non facile, quam tædiosum, & diuturnum. Diu enim facienda est suppuratio. Sed diutius multo conglutinatio extrahitur. Neque id adeo iniquum esset nisi, & singulare dedecus, & partis deformitas accederet. Non enim ad amissim adeo, & ad pristinam æqualitatem coalescit cutis, quin collecta ea in globum quendam, & ob nouum humoris affluxum in molem excrecente, plurimum brachium deturpet. Quod haud ita euenit si excisa funditus cute, æqualem uulneri, & conuenientem inducamus superficiem. Hos igitur de causis haud opus est ea longitudine quam nares definiunt sed prolixius multò, & radicitus à brachio rescindere traducem. Taceo quod hinc non leuis nobis emergat uulnitas. Cum enim multoties contingat ut siue parcius antea enutrita sit, siue posthæc, siue eam ingens quædam aeris iniquitas percusserit, decrescere propaginem, & in sese contrahi iam prolixior si fuerit, ad æqualitatem per sese cum naribus cedit. Si autem ex æquo prius conueniat, imminuta ab præscripta narium mole deficit. Sed eum quandoque accidat ut nimium sit, quod excedat, quare circumspectat chirurgus uelim, nunquid tum temporis aliquid demendum, & quousque id opus sit, pro recta narium conformatione. Certè seruare id, quod superest, usque ad conformationem ociosum uidetur, & incommodum. Si enim eius nulla est utilitas, quid opus est eam portionem conseruare integram? cur non rescindimus protinus? Nec pars ea commode deligari potest ob prominentiam, impeditque simul, & cibationem, & loquutionem atque necessario, uel hinc ad dextram, uel inde ad sinistram inclinatur aut sursum compulsa nares angit. Accedit quandoque tabes oræ illius, quæ ob uirulentiam serpendo totum membrum instar feræ immanissimæ absumit. Non enim calor ille exiguus tantæ molis conseruationi potest sufficere. Protinus ergo uel eodem die uel postridie, quod prominet rescindere oportet. Attente tamen obseruet uelim medicus, & exacte designet, quantum sibi demendum sit, ut apta narium, & æqua fiat configuratio. Hic enim & uulgati illius uim, nequid nimis, & oraculi ueritatem, quæ prætermittuntur reuocari nequeunt, non infrequenter experimur. Nam si iusto magis ab cutaneo traduce dempserimus, ineptas certè, indecoras, & mutilas conformabimus nares, nihilque uel maxime anxij, & diligentibus dabitur, quod damnum hocce resarciat. Qua de causa & præcipue, si coniectura assequaris, quod maxime uelit cutis decrescere, non solum, id quod superfluit, rescindere opus est, sed in operis administratione propaginem, ut in secunda operatione edocuimus, oblique excindere, ut tandem aliquid sit, qua incommodum illud, quod ex decrescens emergit naribus, non inepte, si non tollamus, quoquo pacto tamen corrigamus. Videat igitur medicus, & omnes ingenij sui, & solertix neruos explicet, ut suo hac in parte fungatur munere, nec quid quod se, & artem dedeceat, imprudens committat. Cæterum in deligatione illud haud aspernandum est ne præter modum propaginem constringamus, & sanguine, repulso, caloreque uelut expresso torpescat ipsa, & mox intereat. Facile enim exiguam flammam extinxeris. His uerò omnibus addenda est

da est comparuictus ratio, paulo equidem liberalior, quam quæ in superioribus fuerat. Ad hanc sensim ascendendum est. Non enim conuenit ut mediam sactietas excipiat. Opus quidem est, ut uires ex tenuiori cibo per insitionis tempora deiectas recreemus: non tamen vsque commodum est cibum affundere largius. Fouere non obruere volumus. Vt enim exiguam flammam non lignorum multitudine, quæ potius opprimit, sed leni flatu, apppositoque mediocri fomento excitamus: sic calorem nostrum non ingens eduliorum quantitas, sed pauca, & lenis agitatio reficit. Sint uerò cibi boni, & euchymi, ne quid excrementi succrescat, uel minus, quam si prauis, & nimis intemperatis uteremur. Vinum exhibeatur pro temperamentorum ratione. Curent ægri ne retineant feces, sed aluum lubricam, & bene obedientem habeant. Si quid enim impuri regurgitauerit, id areæ & naribus conformandis apprimè noxium est. Sic aerem cauebunt intemperantiorem, ac præsertim per hyemis rigores, & autumnii incertitudines, quorum impetu nares percussæ liuere protinus, & represso ad interiora sanguine deficere consueuerunt. Hæc igitur ratio est, quam in traducere rescindendo, eiusque curatione sequimur.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

De configuratione traducis, ut nares representet.

GRICOLATIONIS uniuersa ratio, quæ in edomandis arborum fructibus, nouaque prole extam diuerso, & insolito plantarum consortio, suscitanda consistit, quod peregregium sane, & non inelegans rusticitatis opus est in exemplar nobis, dum curta restauramus, proposita, & hucusque foeliciter transducta in hoc uno adoptati traducis, & iam confirmati opera acquiescit. At hisce limitibus hæc nostra reficiendorum curtorum ars haudquaquam clauditur, sed postquam ea omnia, quæ in hoc insitionis genere necessaria uidebantur, cunctis numeris, ut ego existimo, expressit, adeo pertinaci studio promouendi gradum exarsit animus, ut denuo uires suas exerere, & ad celsissimum laudis fastigium ascendere non uereatur. Qua de causa factum est ut inconcussis in hoc usque æui naturæ foribus, ad cuius penetralia accedere impossibile fuerat. hæc una aditus primum perrumpere, eandem in arenam prouocare, & de gloria decertare cum illa non erubuerit. Non enim facile dixeris cui nam horum palmam concedas. Ipsa quidem natura adoptandi traducis, eiusque alendi prouinciam suscepit, & normam, quam sequeremur, in efformandis naribus, tradidit. Ars uerò peculiari industria describendæ, implantandæ, efformandæ propaginis, atque id ferramentis, medicamentis, & in operis tutelam ad consummationem usque excogitatis machinis, non minori ausu, & successu negocium sibi desumpsit. Pari animo certe paribus consilis equali planè studio utraque illarum rem administrauit, uis que est naturæ non ingratas uices ars rependere, & nutritionis præmium ritè persoluere, cum quæ legitimam filiam decent, maternos mores perbelle æmuletur, atque ut quæ eandem primo peperit, nunc commutata uice, & inuerso ordine illam rursus producat, aut foetum edat maioribus suis quam similem. Longe enim uerius, quam quod Rutilius Aemilianus de Agriculturæ laudibus effert, de hac nostra arte pronunciare possumus.

Ipsè Poli rector quo lucis sydera currunt.

Naturam fieri sanxit ab arte nouam.

Quid enim admirabilius, quam partem eam tam uariam, tam insignem, mole sua inflexione, lineamentis, atque ut pristinis operibus apta sit, excisam semel denuo reparare? Quid ad uenustatem, ad gratiam conuenientius? Vt enim partium utilitatem natura præmeditata prius apta posthac organa extruit: sic ars nostra eadem deperdita restituit, ut idem, quod antea, operanti animæ commodum

emergat, & quemadmodum illa depromptam ex thesauris suis pulchritudinem membris addit quibuslibet, sic neque hæc, quam reficit partem, ut potest lepore suo, & uenustate indotatam relinquit. Verum quidem est, neque hic ad maiestatem naturæ ipsam accedere, sufficit tamen, atque non leui pendatur, quod hæc eadem, exhausta tandem naturæ potestate si non idem, quam simile tamen, & quod eundem usum, cuius gratia omnia fiant, opus efficiat. Non igitur aspernanda fuerit, sed obuijs uulnis amplectenda, nec uerendum, si quid mali sustineatur, si dolores, si cruciatus si difficilia quæque superanda sint. Isti enim molestiæ magno mercede, & sanitatis compensantur, & decoris in corpore. Sed accedamustandem eò, quò nos ipsa operis ratio reuocat, & uideamus, quo pacto tandem quod ultimum est huius artificiosæ narium propagationis officium expleamus. Quo peracto iam superasse omnia, & ad metam fessos nosmet deuenisse uidebimur. Vniuersa traducis configurandi ratio, tribus præcipue partibus contineri uidetur: myxis nempe, & columna efformandis, insitione eiusdem, & tandem æquali tonu traducis atque consentienti ad naturæ typum conformatione. Nihil tamen tentandum est ante decimumquartum ab resectione diem, quo elapso adaptatus tradux sat roboris iam acquisiuit, & obliterateda hospitij nouitate in familiam eandem cum curtis naribus coaluit. Tum enim ex diutina consuetudine, partibusque intrò paulo laxioribus liberalius affunditur sanguis, & ad aucto iam in propagine calore, foelicius multò conficitur. His accedit larga uictus ratio, qua continuo nouus sanguis idemque copiosus suppeditatur. Accedit, & illud non postremum quod recens in traduce uulnus abunde iam suppuratum est. Non igitur ante decimumquartum diem, sed uel in eodem uel paulo post operationem hanc aggredi necesse est. Interea temporis omni diligentia custodire traducem oportet, & medicatione, & deligationibus. Hæc enim ut uirium robur, citissime acquirat, atque ut maturò suppuretur non mediocriter conferunt. Medicatio tribus continetur, & primum ad interioris uulneris iam inueterati curam turundas, ueluti diximus unguento ex succis uel ex pompholyge, uel separatim, uel inuicem commixtis, illinire, & in nares indere conuenit. Suppurationem uerò extrema propaginis ora, recens scilicet ex dissectione uulnus requirit. Id curabimus linamentis alterutro suppurantium illitis, & traduci applicatis, atque per primum septenarium. At sequentibus septem diebus unguentum ex succis, uel ex pompholyge non erit inutile. Sequitur tandem cura, quæ partibus externis debetur, & cum cicatricis tum uniuersam cutaneæ superficiem respicit. Dabit enim medicus operam ut probe solidescant cicatricis loca, & quam honestissime, atque ut calorem genuinum fouendo uires suas partes illæ recuperent. Hoc sane pluribus præsidij licet assequi, ex quibus nobiliora, & longo usu nobis confirmata, atque pro anni partium ratione describimus. Sunt autem cerata, quæ extra applicantur, & fofus humidi, quibus antequam cerata applicemus perfundimus traducem. Aestiuo igitur tempore ceratum diaphoenicinum, & quod ex cerussa paratur conueniet. Commodius uerò fuerit, tam ad cicatricis decorem quam ad partis robur, si olei de Beta, quod satis est adiungamus. Sed & hoc ceratum non uulgare est Recip. styracis liquidæ vnc. iij. ceræ flauæ vnc. ij. thuris, myrrhæ, olibani, ligni aloes, an. vnc. 5. Redigantur singula in tenuissimum pollinem, & oleo amygd. dul. recenti, & cera cum resina q. s. ex arte paretur ceratum. Ante tamen, quam ceratum applicemus, singulari euentu generoso uino aut cretico, eoque tepente foueri partem eam multoties experti sumus ac multo magis si in lib. eius dimidia quinque grana optimi muschi macerentur. Fouetur uerò tradux spongia, uel linteolis hoc uino infuccatis, & applicitis, quæ fatifcente exiguo illo calore permutasse oportet. Sic enim aperiuntur pori, & sanguis uberrimè prolectatur. Quo facto ceratum adhibeat medicus, liberalius quidem, ut uniuersum cutis ambitum, & nares simul ad digiti vnus latitudinem inuoluat. Sed hyberno tempore, ac per autumnii uices fouere oportet propaginem linteolis vini spiritu madentibus, & instratis, atque id quam sæpissimè. Utimur etiam non rarò hoc uino medicato Recip. Vini Cretici lib. ij. olibani, styracis liquidæ an. dr. j. adipis asini dr. ij. Infundan-

fundantur omnia per noctem in uino cretico supra dicto, deinde bis ebulliant, mox colentur, & colata seruentur. Barbarum uerò ceratum in tenuioris fortunæ hominibus non erit incommodum. At ubi licebit, hoc præscribere opus est: Recip. Galbani, opoponacis, thuris, aristolochiæ longæ, masticis, myrrhæ an. vnc. j. ammoniaci vnc. j. s. litharg. aurei, olei communis, an. vnc. xvij. bdellij. dr. ij. lapidis Calamin. hæmat. an. vnc. j. olei absinth. vnc. iiij. terebinth. lib. 5. olei rosetarum. vnc. j. Redigantur in tenuissimum pollinem, quæ redigenda sunt, & gummi aceto dissolutis cum cera, s. artem reficiatur ceratum. Sed & hoc mirifice proderit. Recip. aristol. rotund. been albi, & rubri, an. vnc. 5. rad. liliorum. vnc. v. cicerum rubeor. lupinorum combustor. an. p. s. nucis muscat. cinam. an. dr. s. amygd. amar. con tufar. vnc. ij. olei tartari vnc. iiij. aq. pluuiialis. lib. ij. contrita distillentur, mox liquoris. Recip. vnc. ij. olei caryophyll. de spica an. vnc. j. styrac. liquid. vnc. 5. ambra. scr. j. masticis dr. ij. terebinth. vnc. 5. bulliant olea cum liquore, deinde additis reliquis cum cera. q. s. reficiatur ceratum ex arte. Alterum uerò, quod ad traducis custodia requiritur, ipsa deligatio est, eaque non in artificiosa. Cum enim ad narium formam, quam poterit rectius, propago debeat accedere, nunc sensim eam assuefacere, incuruare modice, apicem iam, & columnam effingere opus est. Sic enim ad efformationem multo aptior fuerit. Præstiterit itaque immixtis turundis, extremam eius partem inflexisse parum, & mox adiectis puluisculis ut redeat, sedulo cauisse. Sed accedamus aliquando ad institutum nostrum, & quo pacto nares efformandæ sint, tandem edoceamus. Quoniam uerò operis ratio ab natura dependet, quam æmulari omni sedulitate semper ars conatur, ideoque nos operæ precium facturos existimamus, si ante, quam ad artis ministerium accedamus, de natiuo narium typo nonnulla præfati simus. Ars enim naturæ sedula imitatrix est, suisque operibus plus gratiæ, & dignitatis affert, quo propius cum naturalibus conuenerint. Sed cum à seipsis plurimum nares distideant, & quamuis eas ad certum numerum uelis reducere, innumeræ tamen earum species hinc emergant, atque adeo quoniam non eadem semper sit curtorum ratio, quare, ut multitudinem effugiamus, quæ confusionis, & erroris mater est, eam primo narium formam, quæ naturæ leges non excedat, depingere decreuimus, ut hinc facile cognoscant chyrurgi quo ad naturam imitari, & quam illa membris præscripsit, figuræ normam seruare deceat. Hinc etiam discere licebit, quæ eius, quod à mediocritate decedit mensura, sit regula. Rectum enim sui, & obliqui index est. Narium igitur, quæ naturalis, & sibi consona figura est pluribus continetur, longitudine nimirum, globulo, columna, alis, & quæ Rufus myxas dixit, foraminibus. Narium longitudo tertia parte faciei æstimatur sic statis naturæ legibus, ut quicquid est ab apice globuli, & ad frontis confinia in mediam intercilij regionem definit, quæ narium longitudo est, æquali prorsus quantitate respondeat cum frontis amplitudini tum spacio illi, quod ab extrema nasi columna infra quæ basis dicitur ad summum usque mentum exporrigitur. Quapropter ut æquam narium longitudinem subducant chirurgi, & efforment, utram uelint istarum partium circini fide prius explorent, & quam hinc deprompserint normam, ad nares applicent. Globulus porro, quæ Ruso nasi extremitas est, in extremam longitudinis lineam infra definit. Ab hoc nasi septum, quod in labia transuersim inseritur, & columnam efficit, superiori labri longitudinem constituit. Nam quantum est superioris labij, ab ore hinc ad nares imas, tantumdem erit protuberantium narium quò columnæ longitudinem complectimur, à labro usque ad globuli apicem. Alarum ratio ea esse debet ut superior pars ab globuli apice sursum ducta oblique, & postquam ad medium quod est inter globulum, & maxillas deflexerit sensim rursus, instar arcus descendens, in regionem ex latere fini columnæ oppositam desinat. Foramina ouatum referant figuram acutiori quæ ad globulum est angulo, infra uerò ad labra, obtusiori, qualia solent esse ijs, qui medium inter aquilinos uel aduncos, atque inter simos siue depressas, globulosum parum atque qualis leonibus est nasum obtinent. Hi enim rotundas æque illi uerò in acutum nimis utrinque atque instar literæ s. inflexas myxas fortiuntur. Ad hoc itaque na-

turæ exemplar cutaneum traducem effingere oportet, quotiescunque altius a deo nares resectæ fuerint, ut & columna radicibus, & alarum extrema funditus euerfæ sint. Non enim hæc quod callo penitus occultantur, animaduerti possumus. Veruntamen si qua columnæ, & alarum supersint uestigia, pro earum lege effingere traducem, atque huius longitudinem ab iisdem depromere opus est. Protinus igitur ubi nares conformare medicus voluerit, longitudinis ratione inita prius, eam regionem, quæ globulum habitura sit constituere debet, atque uel rubrica vel atramento eam notare. Mox alarum confinia, à basi vsque ad globuli summum, & hinc columnam ab eodem globulo designet. Hæc ubi peregerit, num ad libellam ea duxerit, curiosissime contempletur: ac tum arrepto cultro, eoque acutissimo, quoad traducem designauerit, totum excindat. Eam tamen sectionis legem obseruet uelim, ut quicquid est ad columnam recta linea extra verò ad alas in arcum ut dictum est, profunde satis, & oblique incidat, cuius rei causas, simulatque curationem absoluerimus, quam primum edocebimus. Illam enim iam efformato traduce, ac dissecto, statim instituere conuenit. Penicillos igitur aquato oui imbutos iniiciat naribus, sed tenuiores, & mox ad eorum interstitium columnam adducat medicus. Caueat verò, ut eam penicillis intercipiat, ne forsan compressa arctius stranguletur, & mox intereat. Ab hinc orbicularem stuppam infra ad nasum subijciat. Hoc fit, ne vel columna promineat, vel penicilli elabantur. Supra verò ceratum infernere linteolis munire, & tandem aptè deligare conuenit. Nec prius albumina, quam sequenti die remoueat, medicus uelim. Illud etiam in efformanda columna præceptum esto, ut eam, tam latitudine, quam longitudine paulo educat liberalius. Plura enim, eaque non negligenda hinc emergunt commoda. Principio quidem, si paulo prolixior fuerit columna nemini contrahatur, probè consulimus. Cum enim ab initio, siue ob caloris iacturam, siue quod parcius sanguis affluat, siue quod nouis stimulis exagitetur, fere semper cutim decrescere contingat, siue quod tenuis sit atque laxa ideoque non potest non à sua mediocritate columna desciscere, & intra mensuræ modum consistere, & eò magis, quanto plus, cum eam inserere oportet, de callo demi necessarium est. Quare si prolixior sit, quantumuis decrescat, licet quid de ea auellatur, non tamen usque deficiet, sed quod antea excedebat ad moderantiam quandam & temperiem contractum transducetur. Quod & de amplitudine columnæ sentiendum est, quæ & ipsa exilior redditur, & dum occalescit, multò angustior, quo facto tandem, & ipsa ad mediocritatem redit. Nec contemnendum est, quod globulum sustentare ipsam oporteat, & hinc robustiorem esse, & ampliorem, atque adeo, quod si latam basim habuerit, minus nobis in inserendo facebat negocium, & inserta iam ualidius cum cæteris partibus connectatur. Accedit quod hinc uberrimè sanguis affluit, quem alias parcius accedere, & præcipue qui paulo crassior sit, & maius robur afferat, admissio non nisi tenuiori, & aquosiori atque ad nutritionem ineptiori, ipsa transitus angustia concederet. Religiose igitur legem hanc custodiant medici, iubeo, vel ob eam quoque causam, quod facillimum sit, quæ supersint rescindere, quæ uerò deficiat, ut addatur posthac impossibile, ne uel eos tardè tandem, & sine fructu poeniteat facti, atque una, & artis, & suam ipsorum dignitatem in periculum conijciant. Omnino enim inter duo errata hæc, amplitudinem potius quam angustias amplecti tutius est. Sed quæ ratio est, quod ad columnam recta linea ad alas verò obliquæ introrsum incidendo cultrum circumducamus? Hoc non aliam ob causam fieri uelim, quam quod narium foraminibus, tum columnæ hoc pacto non modice consultum sit. Quicquid enim de alarum crassitie detrahitur, illud omne in rothorum amplitudinem concedit. Atque id tanto audacius faciendum est, quam quod noua caro eaque mollis subinde eò loci repullulet. Accedit quod sanescente ulcere ad interna cutis inuertitur, atque hinc alarum ambitus, non callo sed cuti obductus speciosior multo, & honestior appareat. Quod uerò recto ductu per altitudinem, iuxta columnam cutim incidimus, id eius rei gratia fit, ne vel oblique excauata ipsa extenuataque misere demum contabescat. Hinc supra crassior paulo effingi eam uoluimus.

Negligimus autem, qui ex cutis inuersione emanat, columnæ ornatum, quod hinc operis securitas, & partis vtilitas plurimum decorem eum præponderet. Potiora enim sunt, quæ necessaria, posthac quæ utilia, tandem verò decora, & splendida. Verum quoniam iam rothonas semel efformatos noua denuo caro eaque præmollis occupat, quæ internam eorum partem ad summas angustias atque ut difficulter munis suis fungantur, adigit, curandum est, ut exempta carne quam maxime pateant, & tandem ad amplitudinem efformati iam, callo obdurescant. Vber verò est parte hac carnis eiusmodi prouentus, præcipue ob loci uliginem, ut unicuique patet, & quam calor iam tot incommoda, tot molestias perpessus, absumere nequeat. Est ergo configurandarum narium non exigua pars, carnis huiuscemodi exemptio, ac ne in futurum eluxuriet, cura præcipua, quorum illud ferramentis: hoc uero medicamentis perficitur. Atque huic rei, tota animi contentione diligenter medicus studeat. Alioquin odiosam naribus, ac iniquam plane carnis molem adiunget, quæ & spiritum intercludet, & ob ineptam configurationem merito damnabitur. Nunquam enim cutaneum traducem, nisi sedulo excauatum in egregiam, & decentem nasi formam ducimus. Quinimo ipsa carnis mole aggrauata pars illa fœde admodum prolabitur. Quamobrem etiam, ubi traducis moles paulo amplior, & quod absorptis præ raritate, & molli-
tie humoribus, intumuërit, crassiuscula sit, hanc illius turgescentiam non ab simili modo detrahere conuenit. Vt autem uel mollem carnem intra, uel illud, quod de mole superest, absumamus sub clarissima luce, opus administrare decet. Sedeat itaque æger aduerso lumine, & capite in cœuicem reclinato, in alterum ministrorum sese reijciat, ipse verò chirurgus resupinatis quadantenus naribus, internam traducis partem rectè, & diligenter consideret, & si quid superuacaneum increuisse iam sibi videatur, id omne ferris acutissimis simul & tenuissimis sensim, atque quanta poterit moderatione detrahat. Hoc sæpius repetere oportet. Nam uelut diximus ad sectionis vestigium caro hæc indefinenter succrescit, cuius prouentum vel isidis unguento vel ex pompholyge illitis penicillis, atque mox postquam carnem dempserimus, naribus utrinque inditis, non ineptè coercemus. Hæc enim cicatricis partem eam quamprimum obliniunt. Singulis autem diebus, turundas recenter illitas, prioribus tamen detractis, bis oportet iniicere. Non enim remisse agere oportet, quod affluente hinc à cerebro, & partibus circumstantibus omni excrementorum genere, uligine nimia hocce uulnus scateat. Illud tamen, priusquam penicillos admoueamus, gossypio vel molli lana extergicupit. Interim cavitatis amplitudinem animaduertat medicus, & si quid deesse ad magnitudinem eius uiderit, exculpere nullatenus uereatur, quousque ad certam moderationem, & quam natura instituit conformando propaginem transducatur. Cæterum actionis huius, nullus dari potest certus atque definitus terminus. Quis enim tantam rerum uarietatem, ob habitus corporis ob temperamenti, ob ætatem, ob anni partium diuersitatem, præceptis concluderet? Id scienti, & experto chirurgo committimus, qui occasione aucupata, quando cunque uel opus est, & iam pars aliquantum sese recreauerit, suo modo, & mensura, id administrabit negocij. Caueat tamen, ne dum intro ferrum circumducit, quouis pacto columnam lædat. Exilis enim illius substantia est, & laboris impatiens atque ut transuersim tota incidatur, admodum in procliui. Quare tutissimum foret, nunquam eò ferri aciem conuertere, sed cum primum ab apice globuli sectionem occeperis perducta ea ad arcus dimidium, cultrum eximere, & hinc ab extrema columna ad labium rursus impingere, sensimque ad oppositam partem circumducere, ut in medio quasi flexu utraq; sectio inuicem concurrant. Secus enim si fieret, atque si continuo ducta ferrum à capite ad pedes producis, haud ita prompte cauebis quin uacillante ferro, & ob loci lubricitatem exiliente, magno impetu in columnam feratur, atque hanc non mediocriter afficiat. Porrò non est, ut interea temporis assidua tormentorum iniuria laceffitum traducem uel contabescere uel labefactari quis existimet. Tantum abest, ut quid tale eueniat, ut si licito sæpius uulnere eoque ualentius siccato, & cicatrice inducat ac rigentior multò

ac solidior facta quamcunque fortunam ferat melius. Accidit verò haud ita statim tēporibus cicatrice partes obuolui, sed vel citius æstiuo cœlo atque sicco, corporibusq; calidioribus, & siccioribus: uel tardius multò per hyemis rigores, austrino cœlo, temperamentis frigidis atque siccis, & præsertim si, qui impuriore, aut rheumatismis ob capitis labem obnoxij sint. Si quid tamen certo definire nobis liceat, quadraginta illis dies, aut ubi citius, duo detringinta, uel ut nobis quandoque contingit tres septimanæ integræ dicari debent. In his verò si citissimum sit, ad quinquagesimum, multoties tamen ad sexagesimum, & ultra diem, perfectæ cicatricis spacium extrahitur. Et hæc una configurandæ cavitatis ratio tantam agendi moram, qualem uix aliud, si quid recte uelis curatum, necessario requirit. Hoc tamen præ cæteris exoptandum est, quod nullis fere molestijs, hoc totum curandi tempus expositum sit. Iam enim & domo exire licet, & liberius uictitare, nec tam arctis medicinæ præceptis religiose admodum constringi. Hoc tamen obseruandum est, ut aeris iniurias euitent, & uictitandi libertate non abutantur, ne uitiatis coctionibus, & sanguine impuriore, excrementisque procreatis, quasi manu facta omnis prauis humoris illuies, ad traducem erumpat, & nondum confirmatum penitus obruat. Quapropter hisce incommodis tam æger quam medicus occurrant, ille quidem seruata recta, & temperata uictus ratione, potiusque copia, quantum licet circumcisa: hic uerò, ut pro temporis, atque subinde pro cœli euariantis statu uel fascijs uel linteolis uel quouis modo poterit, traducem muniat, & incolumen ab iniurijs externis conseruet. Illud tamen nouerint uelim, quantopere frigoris impetum exhorreat, adeo ut eo percussus statim emarcescat, atque si quid extremis concedendum est, foueri potius extremo aere, si calidior fuerit atque siccior, quam oblædi traducem non præter rationem credimus. Quapropter ab aere illum custodire oportet, eoque magis per hyemis rigores, & autumnus ingratas uicissitudines, quam æstiuo cœlo atque sicco.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

De insitione columna.

CAETERVM efformatis hoc pacto columna, & narium cavitatibus, calloque iam iam prodeunte, en, quod secundum erat, ex supra propositis, columnam inferere tempestiuum est. Quod autem hucusque insitionem differre opus sit, nec simulatque columnam effinximus, eam itidem implantemus, quam plures causæ sunt, eaque non ignobiles. Impedit enim columna implantata iam, quominus nares resupinare, introspicere, ferrum altius adigere, & tuto circumducere liceat: quod perbelle fit, dum ad supernum labrum propago insita nondum adhaerit. Quid? quod ipsa hoc operationis genus respuit, nondum persanatis, quæ ad latera sunt, uulneribus. Ad hæc enim incommoda si noua tormenta, si nouas iniurias aggregaremus, facile de salute illius actum esset. Accedit quod si inferatur, priusquam callo hinc inde obducto confirmetur, columna ut necessario decrescat, decrescens contrahatur, contracta globulum secum abripiat, & hinc non sine dedecore mancam, & imperfectam narium faciem ostendat. Itaque uel hac de causa, donec quod abesse possit deferbuerit, & iam uires columnæ quodammodo recreatæ sint, illius insitionem differre conuenit atque uel in trigesimum octauum diem æstiuo cœlo: uel in sexagesimum sub hyberno frigore. Licet tamen quandoque tempestiuus, ut supra dictum, in vnoquoque tempore opus aggredi. Sed ut aliquando ad ipsam insitionem accedamus, apparatus in primis earum rerum, quæ usui futura sunt, instituere opus est, ab cæterarum operationum suppellectile paulo diuersum. Eo spectant acus incurua, & forceps, qui à parte quæ inferitur columnaris nomen sibi inuenit. Atque hæc operationi huic propria sunt: cætera uerò communia, & præsertim cum insitione traducis, nempe cultri acutissimi, li-

num oui aquatum, quod rosacea diluatur, stuppei orbiculi, turundæ etiam oui aquato imbutæ, quorum omnium usus, & hoc loco requiritur. Sed quoniam de his satis superque iam dictum est, ideo, peculiaria illa, & huic negotio solum dicata, prosequamur, & primum de forcipe, quæ acum ipsam usu præcedit. Utimur autem ea, ad columnam inferendam, non quidem semper, sed cum eius basis in curtis perierit funditus. Tum enim partem eam, quæ columnam recipit excoriare decet, opus certe perdifficillimum, quinimo impossibile nisi eo generis organo uteremur. Pars namque illa depressior multo est, quam quod ferro admoto uel diligentissime denudari queat, atque eo magis, quod huic excoriationi non solum duricie, sed altitudine etiam sua, & inæqualitate, qui eam partem obduxit, callus aduersetur. Usque adeo enim plerunque in profundum descendit, & quasi uinculis arctissimis robustissimisque subiectam carnem colligat, ut quiduis agas potius, quam eum sic expedias. Vbi igitur radicitus columnâ excisa sit, nec locum illum, ob calli profunditatem, inæqualitatemque, usque dum carnem attingamus, denudari liceat, conati sumus hisce difficultatibus contra ire, & forcipem hanc, quæ partes eas suspenderet, non præter rationem excogitauimus. Habet ergo forceps manubria duo oblonga recta: alterum ferratum, cum annulo alterum, qui terræ, dum occluseris, iniicitur. Vbi uero inuicem uniantur colliganturque statim ab connexu annulus assurgit rotundus, ea magnitudine ut omnes oris partes circumplectatur: Ab hoc supra æqualiter diuiso, utrimque laminæ satis tenues, quæ ex æquo, acieque obtusa occurrant, rectilinx exurgunt: extra planæ, intra quæ maxillæ iniiciuntur, connexæ: supra acuminatæ, ut naribus indantur: infra parum ab circulo reflexæ, ut paulo distent ab ore, & magis in profundum possint adigi. Hanc igitur adigere cutim apprehendere ut supra emineat, & tandem præcidere conuenit. Sed cur incuruis potius, quam rectis acubus in hac futura utimur? Equidem cum loci conditio, tum operis securitas id nobis uideretur persuadere. Cum enim duæ sint futurarum species altera quidem per faciei longitudinem: transuersa altera. Et omnino vnâ illarū hic adhiberi necessum est, nō potest nō esse, quin illam ineptam esse ad opus hoc: sane uerò perdifficilem admodum, & lubricam fateamur oporteat. Quis enim est, qui non uidet quam impossibile sit recta acum ea parte, quæ hanc receptura est, columnam trajcere? Quomodo hinc, quæso eum eijcies? Non enim id licet ob nasi protuberantiam. Sed neque ab internis partibus extrorsum acum transmiseris. Quomodo enim id fiat per me uidere nequeo, & maxime cum nulla prioris columnæ adsint uestigia. Sed quemadmodum hoc futuræ genus, quod in longitudinem nullo fit pacto administrari licet, ita neque illud per latitudinem, quamuis superiori possibilitate præstet, sed quoniam, & difficillimum est, & ancipiti euentu coniunctum. Maximas enim dum basim columnæ trajcimus, experimur difficultates, ob alas circumstantes, quibus nisi summa cum uiolentia retropulsis, hæc loca perforare non possumus. Sed toleranda esset meo iudicio, negocij huius iniquitas, dummodo uotis potiamur liceret, quod tantum abest ut fiat, ut nihil minus. Dum enim inferna loca, quæ columnam exceptura sunt, ob futuræ robur, ad latera excoriationis factæ pertundimus, non eò, sed ad alas extremas usque impulsa fertur acus, hiantque media, quæ uel arctius constringi partes prohibent, uel conglobatis ex constrictione labris immensum, & uix tolerandum dolorem incutiunt. Taceo quod infida admodum, & inanis futura fiat, cum latera columnæ trajci oporteat, tenuiori callo obducta, quæ lacerata facillime linum transmissum iam remitterent. Vnde liquet quam fieri nequeat, ut rectis acubus, quomodocunque tandem uelis, hoc operis genus perficias, sed incuruis opus esse cum ob operandi commoditatem, tum quia in longitudinem columnam assuere conueniat, ob eius, quæ transuersim fit ut paulo ante diximus, futuræ incertitudinem. Præstiterit autem binas uel ternas acus, ad manus habere, licet una tantum opus sit, ut si unius uanam experiamur operam, alteram statim in huius locum substituere possimus. Stuppei orbis etiam parentur, & turundæ duæ albumine oui insuccatæ, multo tamen exiliores, quam narium amplitudo decernere uidetur. Cum enim affluentibus humoribus tam

infitæ partes, quam circumstantes mox intumescant, si qua ampliores sint, & grandiores, sanguinem repriment, & coarctatis partibus insitionem distrahent. Adsint cultri tenuissimi, & acutissimi: uti & forceps, cuius operam in columna, recindenda, quandoque etiam, dum antiquæ columnæ basis superfit, desideramus. Non enim cultris uti licet, quod ibi pendula columnæ substantia cultrorum aciem facile eludat: hanc autem ferro excoriare durum sit, atque summis doloribus plenum. Vix enim ulla pars est, quæ acrius sentiat. Promptissime igitur partes eas comprehensas forcipe incidimus, atque uno impetu, celeritate summa, tuto, & nulla uel exigua doloris admonitione. Sed locis suis hæc omnia rite disposuisse ministrorum partes erunt. Quare aggredienda fuerit tandem insitio. Sedeat itaque æger iuxta fenestram, sub aere limpidissimo, & stans chirurgus ex aduerso, columnarem forcipem explicet, hiantemque modice naribus immittat adusque circuli ipsius lineam. Tum cutim illam, quæ columnæ basi subiacet compressam suauiter intercipere studeat. Ideo pacto efficiat, ut inter forcipis latera cutis compressa promineat. Vbi illam sic interceperit forcipem constringat, & infra annulo ad manubrij alterius ferram applicato diligenter obfirmet. Mox callum detrahet, id scilicet quod inter forcipem superat, & demum tenuissimo ferro plagam leuet. Tum uerò ab opere desistendum est, quando iam sanguis hilarior multo & ubique sese profuderit. Hoc ubi peregerit, annulum abducat, forcipem laxet, & ministro tradat. Omnino autem illud seruandum est, ut priusquam forcipem remiserit, attente circumspiciat chirurgus nunquid cum quantitate columnæ ipsius basis plaga conueniat. Tum enim si quid latitudinis, & longitudinis ab columnæ quantitate desciuerit, siue incertus consilij his, recte ne, an secus negocium administraueris, ad certam unionis spem, liberalius multo, quam parce de callo detraxisse, longe fatius est, nec quicquam incommodi pertinuisse, quod, si quid de uulnere emineat, cicatrice obducere non difficile sit, quodque eius uestigia sub prominentibus naribus, quasi tecto quodam delitescant. Vbi uerò columna non sit excisa penitus, sed quædam conspiciantur reliquæ forcipem aliam, cuius paulo supra mentionem fecimus iniicere oportet, non cultrum, quod sine summo cruciatu hanc partem non liceat excoriare, & quantum uolueris, & satis fuerit, uno impetu rescindere. Sub hanc excoriationem siue rescissionem nouæ columnæ basis præcidenda est, ad summam extremitatem, aut si iusto longior, sit, quod satis est, atque ut ea mediocritatem quandam obtineat. Hoc opus ut & superius sanguinis effusio terminat. Cur autem basim prius, post uerò columnam excindamus, præcipua causa, est ne qui ab columna deciderit sanguis infernum opus impediatur. His igitur sic administratis iam excoriatas partes lutura decet coniungere. Quamobrem acum chirurgus accipiat, & dextra manu, mediam apprehensam ad phyltri summum, si uerò basis superstes sit, sub illa rectè adigat, sensimque adactam promoueat, donec ad supernam plagæ partem, & quæ huic opposita est, exiliat. Vbi uerò iam acum elapsam esse conspexerit, coronide arrepta, ulterius eam compellat reclinatis tamen sinistra naribus, ne qua offendantur, & mox digitis apprehensam cum aliquota lini portione uniuersam educat. Hoc ubi peregerit, acum extergat uelim, ne in opere è, manibus elabatur, & columnam apprehensam secundum longitudinem, ab internis partibus extro totam pertundat. Non tamen ad extremum usque id fiat marginem, sed paulo intra, ne dum intumuerint partes illæ laceratæ funiculum remittant. Cæterum traiecta acu constringere partes oportet, nodisque innectere. Itaque filo leniter exæquato, & partibus mutuo contactu adiunctis, bis ante filum medicus implicet, mox blandè constringat, ab hinc denuo, sed semel implicet, innectat, & quod superest, rescindat. Sutura sic peracta penicillos utrinque immittat, & stuppeos orbis subijciat. Consuetum tandem ceratum extra naribus insternere, easque deligare postrema cura est. Interim quiescat æger uelim per diem, uel lectulo decumbens, uel parietibus domesticis inclusus. Nec aberit detraxisse quid potui, & usque ad quartam intra modum alimenta assumpsisse. Sic perbelle cauebimus, ne citatori cursu ad affectos locos ferantur humores. Quarta autem die, per æstiuos feruores,

unionis iam factæ, uestigia apparent. Quapropter uel ad eius principium, uel ad finem funiculum laxare conueniet. At brumali cœlo, corporibusque paulo humidioribus, & impuris, id sexta die fatius est. Vt enim per æstatem septimo ad summum die coalescunt partes, ita hyberno tempore ultra decimum quandoque unio illa transfertur. Neque hic decoris admodum habenda ratio est, cum sub naribus cicatrix occultata, oculorum obtutum effugiat. Quod uerò ad reliquam curationem spectat, haud opus esse credimus pluribus insistere. Id enim ex superiori insitionis cura mediocri cuius ingenio constare potest. Nam singulis diebus mederi locis oportebit, penicillis unguento ex pompholyge oblitis, uel quæ ad insitionis sedem applicentur, linamentis aridis, & cæteris, quæ supra in simili opere declarauimus, quibus exempta iam futura, eousque insistere conueniet, donec partes illæ ualidissimè coaluerint.

CAPVT DECIMVM MOCTAVVM.

De conformatione cutanei traducis reliqua.

AETERNVM ubi columnæ insitio iam firmiter adoleuerit, quod æstate ad decimum quartum diem, hyeme uerò ad uigesimum, usu venit, iam cura conformationis subsequitur, quæ est uniuersæ traducis molis in ipsam narium formam constans traductio. Nam utcunque ex superiori configuratione narium speciem iam cutaneus tradux non leuiter induerit, non minimum tamen à natiua soliditate, absolutaque earum forma desciscit, quod laxa adhuc substantia, nullaque ualidæ cicatricis robore suffultus, mollitiem quandam ostendet, & flaccescentiam ab illa narium dignitate, & gratia longe alienam. Vix enim alimenta hucusque sustinuit, nec uitam per tot difficultates, per tot tormentorum aculeos traduxisse exiguum fuit. Quibus omnibus feliciter superatis, nullisque amplius lacessitus iniurijs iam robori proprio consulit, & ferè omnes prioris naturæ mores exuit. Quo sanè tempore iam extremus apex vigere incipit, & naribus intro cicatrice non mediocriter obfirmatis, uniuersa earum substantia, compactior multò, & habitior reddita soliditatem suam, & constantiam nanciscitur. Id autem non breui licet assequi, sed diuturno tempore, & præsertim pro diuersa corporum, & externi ambientis ratione. Innititur autem hoc extremum opus præsidij duobus subulis nimirum intra: extra uerò tectorio, in narium figuram efformato, quibus septus in hac tenella ætate cutaneus tradux, sensimque sub ijs adolescens, & ad extremum tandem, superpositi integumentum formam liquido representat: De his igitur, nempè de tubulis, & tectorio, nobis agendum est, atque id duplici modo, tam quod ad eorum substantiam spectat, quam formam. His enim duabus conditionibus ad hanc operationem accedunt. Ac quod ad tubulorum figuram attinet, ea circularis est, oblonga, & inæqualis. Circularis, quidem est figura ea non tamen exacte, sed, qua parte mediastinum attingit, paulisper depressa, & plana. Hæc demum latior est in inferiori parte ad alas, supra uerò, & ad narium radices angustior, ita ut ab amplitudine sensim decrescens, & moderate in angustias desinat. Illud tamen peculiare habet, ut infra, qua parte alas attingit reflectatur parum, & extremas alas amice complectatur, qua uerò globulus est, instar myrtacei folij antrosum excurrat: & hinc columnam ab principio ad finem usque recta linea comprehendat. Hanc cum opposita decet concurrere ut ad mediam columnam aptè & uelut dolatæ asseres concinne coniungatur. Longitudo subulorum inæqualis est. Nam qua parte elatiores sunt, & ad nasi dorsum uergunt, altius multo excurrunt, ut partes eas laxa carne intumescens comprimant, quam infra ex parte aduersa, ubi subter inane est spacium, aut si quid est, non opem nostram desiderat. Quare ab superiore subuli parte in inferiorem obliquo ductu pars ea descendit. Cæterum utrinque æquales mole, longitudine figura sint, né uel crassiores, uel longio-

longiores, uel ob figuram iniquiores depulsam in angustias columnam intorqueant, afficiant, enecent: aut supra, minus quam par est, iam eluxuriantem carnem cohibeant, & callo nares obducant. Hos ex plumbo parare decet. Atque id cum ob temperiem illius metalli frigidam, quæ callum citius arcessit, & humores, si qui irruant, ab affecta sede reprimat, tum quod propter mollitiem in tenues bracteas efformari, & in quam uelis figuram duci queat. Hoc ab exordio, statim atque columna obfirmata sit oportet agere ne partem mollem adhuc atque languidam, uel minimum quidem offendamus. Quare sæpius permutandi sunt tubuli atque primum imbecilliores, posthæc paulo firmiores usque dum soliditatem quandam, quod intra tres menses ab ipsa unionis die usu uenit, callus acquisierit. Quod si factum sit, & iam nares parumper obduruerint repudianda est substantia plumbea, & solidior multo, & durior eligenda, cuiusmodi est argentea, in mediocris fortunæ hominibus, at in opulentioribus, aurea, quã uiliorem alijs, siue ob temperamenti, siue ob inexplicabilem substantiæ rationem, tam arcessendo callo, quam quod cætera felicius sub ea succedant, multoties experti sumus. Expedi autem hæc metalli genera tum seligere, quæ duritie, & soliditate uigeant, & extremum naribus constantiæ fastigium imponant. Tectorium etiam cum tubulis substantia conueniat, & pro temporis ratione uel plumbea, uel argentea uel aurea. Hoc cum primum tubulis utamur licet naribus quoque insterni debet. Eadem enim utriusque ratio est, & tubulis simul atque tectorio conformationis munus peragimus. Huius figura, absolutas nares, & decentissime expressas referat, sub quo, uelut sub magistro exercitatus tradux, nares æmulari sensim condiscat, & diuturno usu confirmatus aliquando natuam earum imaginem exprimat. Dorsum igitur, quod ab interna plumbi parte in globulum excurrit, æquali linea protensum, obtusum, & striatum effingatur. Latera uerò æquali hinc inde superficie, supra angustiora infra explanata magis descendant, & cum ad alarum radices accesserint reflexa extrorsum, & hinc incuruata colliculos illos in narium alis expriment. Ante uerò simulatque globulum superauit tectorium, qui singulari arte in orbem colligendus est, tum reflexum acutum angulum subter columnam, usque ad labij principia excurrat. Obseruandum tamen est ut inter alas & hanc partem spacium quoddam intercedat, quo tubuli emineant, & aeri liber ingressus, & regressus sit, atque id ad narium formam. Oportet autem tectorium infitionis superare terminum, & ossas omnino partes inuestire; ut firmiter consistat, ualidius comprimatur, & quod non negligendum est, præsertim hyberno gelu, ut cicatricem ab externis iniurijs tueatur. Quo tempore, tectorij cavitatem ad extremas usque alas uel coccineo panno tenuiori, uel serico, uel sicco linteolo, ut calori narium consulatur, munire oportet, atque id uel singulis, uel tertio quoquo die commutare. Quamprimum enim situm contrahit, & cicatrici quæ exiccanda est minus utile est. Quæ inuestiendi tectorij ratio tam æstu medio, quam sicco cœli statu, & cum ambientis calor uiget haudquaquam necessaria est. Sed præstiterit ægrotos harum rerum abundare apparatu, & bina saltem tectoria, tubulos uerò quater nos habere. Vix enim dici potest, quanta nobis si ea sæpius permutemus, obtingat utilitas, atque id ut, opinamur uel ea de causa, quod hinc traduce sæpius perflata minus humoris coaceruari, & calorem eius moderate adaugeri uideamus. Sic enim quæ ab aeris afflatu inclusa continentur contracta uligine mucida fiunt, & breui post educto calore computrescunt. Quare qui gratiam nouis naribus conciliare uoluerit, id efficiat, ut & tubulorum copiam, & tectorij habeat, atque ea subinde, & summa diligentia, permutet. Continetur autem tectorium funiculis quinque quorum unus iugus est, cæteri coniuges: hi ad latera positi sunt: ille in dorsi uertice, & reliquis posthæc annectitur. Huius decursus est, per medium intercilium, ac recta per frontem, perreptando sagittalem, & post supernū uerticē decurrendo, ubi ceteris iā cōnexis ad mediā occipitij partē implēctitur. Lateraliū funiculorum, qui supra est à media tectorij partē originem ducit, ac per malas transiens, offi iugali insternitur, cūque supremam auriculam superauerit, ad mediam usque occipitij partem ad lambdoidis fermē apicem excurrit, ubi coniugi suo occurrens,

currens, eadem, qua hic sed ex opposita delato connectitur. Atque in hac funicularum unione, & sine pari ille comprehenditur. Ita enim firmiter singula coniunguntur. Sic qui infra sunt funiculi itidem a media tectorij sede exordium sumunt, & hinc transuersim ad illius latera delati per genas subter aures feruntur, cumque ad principium cervicis accesserint, mutuò tandem coniunguntur. Sed de his infra rectius. Horum substantia serica fit (linea enim uel lanæa cutim angit) ad digiti latitudinem. Si enim paulò latior sit atque crassior, & inepta mole conspicua esset, nec ob id firmiter tectorium custodiret. Leuis namque moles leui funiculo ac fideliter suspenditur. Vbi uero exilior sit, & angustior non abest, quin acie sua penetret, & carnem exulceret. Colorem suo genio unusquisque æstimet, honestior tamen fuerit, qui carnem æmuletur. Sunt & apparandi annuli, per quos traiciamus funiculos, & tectorio applicandi. Hos addidisse multo utilius est, quam tectorium perforasse, ut usus fidem fecit, quod siue intra, siue extra nodus emineat, semper tamen hient tectorij latera, nec arcte, ut decet applicare ea traduci possimus. Non reticebimus, & illud quod pro efficiendo nodo, in annulis quibusdam conuenit agere, leuissimum quidem, non tamen omnis expertis gratiæ. Conseruimus nos funiculum traiectum iam annulo tenus conduplicare, & serico eiusdem coloris filo consuere. Cæterum quotiescunque absolutam numeris suis, ac decentissimam narium conformationem desideramus, non statim tectorium tubulosque abigere expedit sed vel in duos annos eorum usum extraxisse. Certè ea uis temporis est, ut quantum ab ipso detrahas, tantumdem, & naribus deroges, & quod de eo addas, magno itidem fœnore compenses. Hoc enim omnia secum affert, hoc idem, & rapit omnia. Cuique rei, quò fiat, crescat, adolescat, tempus suum constitutum est: id si impediatur, si non concedas, uana sunt omnia. Id multis quidem rationibus, experimentis, auctorumque grauissimis sententijs confirmarem, sed in re nota minus laboro. Itaque non recuset ægroti hoc quicquid est tœdij, uel in gestandis tam diu uel toties permutandis tectorio, & tubulis, quod maximo aliquando cum fructu, & tranquillitatis in animo, & uenustatis in corpore ad eos redibit. Sed agite, demonstremus tandem quo pacto tectorium deligare conueniat. Quod quidem non tantum, ut traducem custodiamus peragimus (nam & hac ratione iuuat, dum iniurias impetentis aeris summouet) sed quod ipsius conformatio ex hoc eodem pendeat. Hæc enim ut supra docuimus, & tubulis, & tectorio continetur: dum illis intra cutaneus tradux suffultus probe, atque hinc tectorio superstrato, & arcte incumbente, quasi duabus manibus effingitur, & illorum, a quibus comprimitur imaginem suscipit. In eum igitur finem deligamus tectorium, non ut muniamus ab externis iniurijs traducem, quod tamen ad cætera commoda etiam refertur, sed ut arcte eum constringamus, quo proxime ad rectum nasi typum accedat. Summa autem constrictio in ea potissimum nasi parte uiget, quæ ad globulum nasi dorso finem interiacet, quo loci prominentibus hinc inde tumulis quasi uallicula quædam apparet. Itaque hoc loci arcte admodum comprehendi oportet tectorium, & valide comprimere. Quod ut fiat atque ne uel supra uel infra funiculus exorbitet annulum quendam recta ad nasi fastigium, loco supra dicto stabilemque defiximus, per quod uinculum illud traicimus. Huic alias adhuc è lateribus, æquali linea, duos adiecimus, per quos eiectum prius uinculum, & transuersim sub auribus utrinque præter lapsum, ad cervicis summum retro finibus suis constringimus. Ut uero, & hos adderemus ea potissimum ratio fuit, ut ex lateribus tectorium illud comprimamus, atque ne uel ab eo loco, qui inter nasi dorsum est, atque maxillarum tubera longe abductum uinculum assurgeret, quod iam collectum, & annulis illis uelut compedibus constrictum, per nasi latera, & maxillas paulo depresso contiguo actu in posteriores partes decurrit. Accedit etiam, quod ne hinc quidem elabi possit funiculis, & uel ad superna uel ad inferna exilire, quod sane ad conformationem permultum interest. Cæterum deligationem hanc, quod in ea conformationis summa atque dignitas consistat, deligationem regiam, uel à modo deligandi, transuersam, uel à politu infernam non immeritò nuncupabimus. Veruntamen cum tectorium sa-

tis prolixum sit, atque infra arctius compressum, ne qua supra resiliat, & non modice à naribus abscedat, itaque, & supra ad dorsi fastigium alium anulum affiximus, per quem traiecto funiculo supernas tectorij partes naribus appingimus. Intelleximus autem deligationem hanc, quæ supra est, non mediocri usui futuram, partibus illis, quæ ab hac ad regiam constrictionem è latere intercedunt, comprimendis scilicet, & naribus arcte applicandis, atque plane hunc in modum. Primum supra per anulum traiciatur funiculus, & hinc oblique per latera delatus, ad alterum, qui regio annulo à latere afficit, proferatur, quo traiecto utraque portio uinculi, cum superior tum inferior, quam spectat, faciei partem comprimit. Idem etiam ex altero latere faciendum est, atque supra iniciendus funiculus, qui ad inferna reflexus per alterum lateralem erumpat. Qua parte uerò supra consentiunt, & eodem annulo comprehenduntur, utrinque finibus suis, sub oculis per ossis iugalis sedem atque hinc supra aures deferre oportet, & retro ad lambdoidis confinia innectere. Quod dum facit medicus, ex æquatis quæ infra sunt, riteque compositis funiculorum extremis, ne attracta fursum resiliant, ægrotus uideat, quæ per eandem cum regia deligatione semitam ad posteriora capitis tandem deflectunt. Cæterum deligationem hanc, quod per latera tectorij decurrat, lateralem appellauimus, aut, quia hac eadem tam superna quam inferna tectorij comprehenduntur, catholicam, uel si libuerit, obliquam nuncupemus. Nec postrema est, quæ ex deligatione hac emergit utilitas. Nam & cicatrix ornamento confert, dum equaliter sub ea, coalescit cutis, & incumbentes eò humores longius abigit. Atque his duobus, tubulis nimirum impositis, tectorioque uniuersa conformationis ratio circumscribitur, quam si quis honestam & naturæ typo apprimè conuenientem uoluerit, non statim instrumenta illa abiiciet, sed quantum potest, ad duos usque annos summa religione immota conseruet. Si quod tamen ægros deligationis tedium coeperit, licebit quandoque interdum tectorium seponere, sed remanentibus tubulis, atque id, ne grauius externo aere, lædantur, nares sepetere uesperis, tantoque magis id conceditur, quanto iam solidior reddita est propago, & iam nouæ nares recreatis uiribus obfirmatæ sunt. Sic cum deligatio hæc, quæ fit per funiculos, quandoque subiectam carnem, inflictis uulneribus exasperet, non absolum erit, procul hinc remotis illis, tænia quadam latiori tectorium continere, atque id præsertim noctu dum sine isthoc esse licet nullo modo. Tænia ea longitudine fit, ut ad posteriora religari queat. Latitudine exæquet imo superet tectorium, ut hinc supra globulum reflexa, & columnam ipsam, & alarum extrema comprehendat. Hanc uno ab naribus digito mediam discernere oportet, ut illud quod naribus insternitur, integrum remaneat, & eam, quæ infra est partem supra per aures, quæ uerò supra est, complicatam infra eas, per maxillas deferre, & finibus retro occurrentibus connectere. Sic enim & pristina deligationis satietatem tollemus, & si quid incommodi accessit, non imperitè amouebimus. Sed cum homines quandoque adeo incommodos inueniri liceat, qui difficilia summa constantia, facilia uerò non æque tolerant (sunt enim qui strenue duris primo obnituntur, si quid tamen mox clementius experiantur, nil penitus obstant, sed uel animo languent) non secus, ac qui domum à fundamentis extruunt nec extructæ iam cultum adhibent, illis itaque condonare poterunt medici ut tectorium quidem penitus deponant, tubulos uerò contineant, qui nulla uinculorum ui compulsi ultro subsistunt, aut si interdum id recusent, noctu tamen omnino adhibeant. Hæc itaque quam nunc descripsimus, integra, & absoluta conformationis ratio est, coronis certe, & umbilicus nostri operis, finis, & ratio, metaque, cur hanc difficilem, & prius intentam curandi uiam ingressi sumus. Restat tamen auctorium quoddam, & non illepidum resecti nasi mangonium cum pallentibus naribus uel alio quouis ingrato colore defoedatis, uel ubi cicatrix quam conueniat uel crassior uel depressior, uel decolor sit, ille perit uenustatis decor. Non enim de industria nostra quid desiderari uolumus, sed præstiterit, pro uirili nosmet elaborasse, ut quantum in nobis esset, perfectam, & numeris suis absolutam hanc curtorum restituendorum actionem ad manus uestras traderemus,

mus. Nam & hic naturam ducem sequimur, quæ non solum membris corporis nostri usus suos attribuit, sed nullo non ornato, & lepore inuestit. Sed quod ad primum spectat, nunquam magis honestum, magis uenustum, lepidumque magis efficere poterimus traducem, quam si æstate media atque urente syrio in urgentissimo sole expanso apricemur naso. Tum nares detegere, & tubulos abijcere etiam conueniet. Sic ambientis ficitate caloreque cum exterior cutis, tum interior perbenigne fouetur, & ablatis omnibus excrementis callus solidescit, nec minimum est, quod ad coloris gratiam perinde accedit. Experta dicimus audemusque fateri ad tantam dignitatem ex hac una apricatione nares quandoque euectas esse, ut conspirantes in concolorem gradum cum traduce tam nostram quam aliorum fidẽ superauerint, adeo deposito omni pallore siue quod inhonestius est, liuore, fuscedinem induunt, & masculum quendam, iucundumque aspectu colorem referunt. In solare autem nares post meridiem opportunum est, uel in ipsa meridie, atque ad horæ uel sesqui horæ spacium, non tamen ultra, uel multo minus, ne hinc laceffitum caput uel noxam quandam incurrat. Id singulis diebus repeterẽ conueniet, quod quam gratiam conciliabit, nolo pluribus dicere. Cæterum quod ad insitionis compagem attinet, eam illiberalem ornare, & quod obest remouere possumus, felle bubulo, aut uitellino uel caprino. Mirum est fel testudinis, quod cicatrices summopere extenuat. Illud ladano oportet excipere, & coralli pollinem admiscere. Saluberrima est aqua hæc: Recip. aq. uitæ quartò destillatæ lib. 5. sem. erucæ, lupinor. an. dr. ij. radicis rutæ. dr. j. medullæ panis albisimi, n. j. album. quorum n. iij. Macerentur per diem & noctem simul, & extrahatur liquor, quem usui seruare oportet, & leuiter alternis saltem diebus cicatricem illinire. Honestissimas reddit cicatrices soeuum asini. Huic prisca fel uituli cum myrrha, melle, & croco addebant, & pixide ærea recondebant. Alij florem aris admiscebant. Nos tali pacto liquorem paramus, non inefficacem. Recip. soeui asini. mellis albi, aquæ ardentis, lupinorum, an. vnc. j. aq. florum fabarum. vnc. iij. macerato biduum, & mox liquorem per alembicum extrahito. Veruntamen si hanc eandem aquam cerato ex cerussa adijciamus, illud efficacissimum certè, & maxima laude dignum experiemur, & præsertim si olei de been guttulas quassdam affundamus. Aqua ex uitibus destillans mirifice prodest, atque ea quæ ex geniculis arundinum effluit. Ex hac eadem cum asini soeui, ac oleo de been liquore paramus, qui si addatur cerato illo, sane efficacissimũ reddit. Poterunt ergo interdum inungere cicatricem medici, & noctu ceratum apponere. Veruntamen si paulo depressior fuerit cicatrix, atque hinc inde, quasi ad uallem colliculi quiddam assurgunt, tum si uidebitur, plumbeam laminam insternere oportet, uel retorium multo durius, & crassius, ut sic compressæ partes ad æqualitatem redeant. Sin id minus licebit assequi, quod uel nimium extrema insitionis intumuerint, uel cedere nesciant ob duritiem, iam utique cicatricem leuiter, tamen usque quo sanguis eruperit, adrademus, & quantum satis est ad implendam cavitatem, carnem denuo procreabimus. Sin neque tum notis satisfiat, certe extremas partium oras, quæque procul hinc eminent, denuo ferro exculpere, applicare, & futuris connectere oportet, atque tum nouam, & decentem cicatricem, quæquæ antiquam illam obducta carne uelet, inducere. Sic enim fiet, ut oblitterata illa, hæc noua succrescat, & nocuum omne penitus deleat. Videat tamen unusquisque ne idem quod prius, usu ueniat, atque frustra operam elocaueris, si uel minus, uel plus quam satis est, assurgere carnem patiaris. In eundem enim errorem incidet, nec nihil ægrum iuueris, sed plus læseris. Quare adnitatur sedulo medicus, ne uel citius astringentia nimis adhibeat uel tardius, quorum illud cauam, hoc uero tumidam, & inæqualem cicatricem reddit, utroque nomine infestissimam simul, & abiectissimam. Hæc itaque sunt, quæ de narium refectione, pro posse nostro iam dicta sufficiant.

De labiorum restoratione.

VRIVM nunc & labiorum resarciendorū, si curta fuerint, chirurgi a
 indicanda nobis superest, in cuius uestibulo illud præfari oportet
 hoc quicquid est operis, arctiori longe sermone, suloque breuiore
 re comprehensum iri. Iam enim ante, dum de naribus ageremus
 huius actionis præcipua capita transacta sunt. Nam maximis
 his chirurgiæ generibus inuicem consensus est, maxima affinitas,
 atque adeo ambæ ex agricolatione uelut ex uno parentis utero ortus sui primordi-
 dia traxerunt. Non itaque mirum est, si isdem ferè præceptis id generis chirur-
 giæ unanimiter innixæ, ad proprium scopum singulæ colliment. Quare ne repe-
 titis futiliter uerbis oneri simus legentibus, indicabimus saltem ubi id opus fuerit,
 quidnam singulæ peculiare habeant ne uel ambigendi cuiquam locus sit, & nos
 promissis nostris haudquaquam stetisse dicamur. Interim chirurgos admonitos
 uolumus, nequaquam has postremas operationes ritè tractari posse, nisi quæ prius
 dicta sunt, curiosissime quis excusserit, atque adeo in naribus ipsis reficiendis suam
 operam aliqua ex parte probauerit. Ex hac siquidem ceu ex fonte riui, proma-
 narunt reliquæ, suntque hæ prioris illius germina atque quod in opere præstan-
 do multum à dignitate superioris discedant, illius ueluti æmulæ. Nam usque adeo
 illa in opere suo prouehitur, ut non æmulari naturam, sed ferè superare uideatur,
 atque ut oculos ipsos, acutissimos sane, & certissimos rerum æstimatores mul-
 toties eludat. Sed crassioribus filis, rudioresque Minerua hæc labiorum, & au-
 rium tela contexitur, nec lenocinio tam subtili, & nobilissimo naturam imita-
 tur, retardantibus id, & omnino decorem inuertentibus, quæ restitui debent, par-
 tibus. Est nihilominus quo & illæ progrediantur, nec improbandus, quem ex illis
 nanciscimur fructum. Siquidem ubi primas retulisse non licuit, nec secundas uel
 tertias inhonestum est. Veruntamen hoc quicquid est rei, alibi certiori calculo
 æstimabitur. Tradituri porrò chirurgias aurium atque labiorum, hanc illi meri-
 tò prætulimus, non dignitatem partium expedientes uel operis decus, sed quod
 non minima his cum naribus intercedat necessitas. Multo enim propior est ope-
 rationi narium, quam quæ in auribus fit labiorum chirurgia, quæ eandem mate-
 riam, eademque de sede depromptam cum naribus exposcit. Sed labiorum, quæ
 curta sunt, uelut dictum à nobis fuit, non simplex genus est, quæ pro uarietate sua
 uariam quoque curationem desiderant. Horum species repetere hic non gra-
 uabimur. Sunt ergo curta primò labia, quæ à stata quantitate deficiunt, uel ab ip-
 so statim ortu uel post casu quodā ingruente, & calamitate. Prioris generis lepori-
 nā quæ uocant, labia sunt. Hæc uerò adhuc duplicem sortiuntur naturam. Nā alia
 decurtantur ob cicatrices, si quæ in proximo constiterint, nulla substantiæ parte de-
 perditā: alia mutilationem quandam subierunt. Atque hæc labia uerè curta dicun-
 tur, illa si licet curta cicatricosa. Est tandē quarta labiorū curtorum differentia cum
 quæ certè curta sunt, & curta cicatricosa simul complicatur. Sed hoc quid compo-
 situm est. Cum itaque tria curtorum labiorum genera sint, leporina scilicet, curta
 cicatricosa, & quæ uere curta dicuntur, illa duntaxat cutaneum traducem recipiūt,
 eiusque sarciuntur ope, quæ uerè curta sunt, cætera non item sed absque eo inte-
 gritati restituantur. Dicemus autem de labijs leporinis primum, eo quod cæteris
 simplicius sit malum hoc, & curatu facilius. Hoc in utroque labro si consistat,
 eandem plane curationem recipit. Qualis uerò futura sit, ab affectus natura, quæ
 separatio est earum partium, quæ legitime aliàs cohærebant non obscure indica-
 tur. Videtur quidem aliquid & de ipsa substantia partis decedere, atque hinc
 opus esse ut tale quid in locum illius, quod deficit, substituamus: nil tamen obest,
 quin nulla re superaddita restitutis in integrum labijs sine nostro, & optatis po-
 tuamur. Non enim hic faciendum censeo, quod apud Germanos agyras quos-
 dam

dam & circumforaneos generis nostri opprobria, factitare audio, qui nescio quomodo ex animalium carnibus probecitis maceratis, & alembico paratis has se reficere partes simulant, atque hinc multis optimorum pullorum, & caponum copijs, quas scilicet cæteris præstare aiunt carnibus, ægrotos suos emungunt, non illorum labra, sed suam ut curent ingluuiem. Itaque partes eas, quæ naturali lege unica decet esse, disiunctas iam coniungi rursus debere, ipsa morbi sedes intinuat. Hoc uerò coniungendi munus in primis naturæ refertur acceptum, posthæc & arti, quæ, quod impedit opus hoc, tollit, & eam, quantum opus est, operantem præsidij suis adiuvat. Porro artis munia fuerint partes primum excoriare, ut sanguinis communionem coalescant inuicem, excoriatas applicare: applicatas conseruare, conseruatas conseruare, & temperiem suam, & salutem penitus reducere. Primum igitur illam labij partem, quæ excoriari debet, sinistra manu sustineat medicus, & mox tenuissimo, & acutissimo ferro cutim illam æqualiter submoueat, usque dum sanguis sese effuderit, in angulum usque ipsius hiatus, & plagam exinde leuet. Hoc opus etiam forcipe si licuerit, administrabitur, & citissime, & tutissime. Idem etiam ex altera parte agendum est. Hinc eas attractas manu coniungere opus est, & sutura inuicem connectere. Tunc illud obseruabimus, ne leuiter, & per superficiem saltem acus adigamus, sed totum perforemus. Itaque ab extra interiora uersus recta per labium impingat acum chirurgus, & per internam labij partem elabentem eximat: mox intra ad alteram plagæ partem iniiciat, ad exteriora transmittat, funiculos bis implicet, constringat, denuo semel implicet, nodo innectat, atque tandem rescindat. Obseruare tamen oportet, ne ad ipsam plagæ oram, sed paulo longius ab ipsis traiciamus funiculos. Facile enim fit, ut laceratæ partes ob mollitiem, remittant fila, & spem nostram fallant, quam certam esse, & indubiam non est, ut existimet, qui tam eleganter & ad amussim extrema uulneris coire, & ualide adeo futuris connecti uiderit. Harum numerum ex plagæ amplitudine licet decerpere, quæ uti inconstans est atque uaria, ita neque hic perpetuum aliquid & immutabile statuere possumus. Ab peracta futura cruentum uulnus aquato oui munire oportet. Quapropter stuppæ eodem insuccatæ adhibeantur uulneri tam extra, quam intra, & fascia, quæ posca madeat, applicetur, tenuis, mollis, atque sibi tota æqualis, lata ternos digitos. Hanc oblique ad superiora aurium, & per ossa petrosa in lambdoidis apicem deferre oportet, & nodo ibi arctissimo constringi. Porro cum fasciam internæ labii partes non admittant, iam linteolum, quoddam, tenuissimum, atque posca benigniori imbibitum immittere, & loca ea ab fluxione munire conuenit. Vbi iam stuppæ remotæ sint, quod uel sequenti die uel tertio post fieri poterit curationi reliquæ, quæ conglutinantibus efficitur, insistendum est. Cum autem labiorum natura non minimum à seipsa differat, quæ exterius cuti inuestitur, intra uero peculiari dotata carne, tenuique obducta membrana, perenni humore madeat, pro partis diuersitate, diuersa etiam præsidia afferre opus est, non quidem substantia, sed consistendi modo, intra quidem humida, & fluentia: extra uero sicciora, & concreta. Curabunt igitur exteriorem partem medici conglutinantibus, quorum copiam supra descripsimus, ut unguento ex cerussa linamentis excepto, per uniuersam plagam iniecto, mox cerato ex eadem cerussa superstrato, & fascia deligato. Intra autem remedio sunt syrupsus ros. ex ros. siccis, syr. myrteus, uel ubi fordida elluies affuerit Iuleb uiolatum, aut mel rosaceum. Hæc enim uel seorsim uel permixtim adhibita, & detersione, & exiccatione coalitum non mediocriter accelerabunt. His thuris admiscuisse pollinem non paucis emolumento fuerit. Verbi gratia Recip. syr. ros. siccar. vnc. j. mellis ros. vnc. 5. pollinis thuris. scrup. j. Misce. Hoc medicamēto, quæ imbuantur linteola soepius iniicere labijs expedit. Sub quartæ initium uel sub eius exitum iam futuras aliquas laxare commodum est, ac ad eam partem, ubi unitis probè partibus natura nos edocuerit. Sic uulneris honestati consulitur. Veruntamen cum ille labiorum coalitus, tam propter substantiæ mollitiem, quam quod indefesso moueantur, non usque firmus atque robustus esse possit per tam breue dierum curriculum, & periculum sit, ne uel laxatis futuris dehiscat, itaque ut occur-

rant in commodis hisce chirurgi, iam gluten apponere conuenit. Hoc addito blande admodum semet complectentur partes, usque dum fideliter coierint. Licet autem statim remouere funiculos, simulatque iam gluten firmiter adhæserit. Hoc enim ad decorem plagæ conciliandum non in commodum est. Efficacissimum uero gluten flos calcis, si oui aquato admisceatur præstat. Nos tamen tragacanthi, mastic. gummi arab. ac thuris subtilissimum pollinem ouique albumine addito certissimo euentu in hunc usum paramus. Ne autem quid desiderent medici, quis glutinis apparandi modus sit, breuibus dicamus. Recip. tragac. mastic. gummi arab. thuris an. dr. ʒ. albumina oui n. ij. agitentur albumina diligentissime usque dum spumam eijciant, hanc blande detrahere conuenit, & quod subter limpidum, & æquale est retinere, mox reliquorum pollinem inspergere atque totum ad quandam inter extrema mollia & dura, studiose permiscendo consistentiam perducere. Eius apponendi hic modus esto. Parentur linteola bina, duplicata, longa tres digitos, alta ad labij quantitatem, distinguanturque funiculis paruo interuallo diremptis, tot ex una parte quam ex altera: hæc glutine illinantur, atque ex parte, quæ non recipit funiculos, & madida iam utrinque labio admoueantur. Hac tamen lege id faciendum est, ut ipsi funiculi per spacium quatuor digitorum, ab extrema linteorum ora mutuò concurrant, atque ut ad pollicis latitudinem ab plagæ finibus ipsa collocentur lintea. Statim enim atque humiditas quædam sese insinuauerit, omnis glutinis uis fatiscit. Applicato glutine iam post sex horas, quibus interim labia comprehendit, funiculos licet constringere appositos inuicem, moderatè tamen, ne uel constrictis ijs dolorem summum arcessamus, uel humores eò ruituros concitemus. Cognouerint autem medici constrictionis metas, si uulneris ora æqualiter sese comprehendant, & nullius uel exigui admodum adsit doloris sensus. Interim uulneri linamentis siccis medebimur, uel medicatis, qualia in areæ curatione supra tradidimus. Dum ea imponere commodum est, funiculos laxent chirurgi uelim, extergant uulnus, linamenta insternant, denuo funiculos irretiant, linteolum tenue injciant, & tandem fasciam imponant. Atque id bis per diem faciendum est. Hoc curationis genus ad decimum quartum usque extrahitur, scilicet cum absumptis humorum reliquijs, ualido inuicem nexu iam uulneris oræ concreuerint. Suademus autem serio, ut dormiturus æger ceratum ex cerussa imponat, & fascia muniat, quod quantam uenustatem, quam gratiam cicatrici concilient, nolo dicere. Hæc multo maior erit, si quid eorum, quod pro traducis mangonio à nobis descriptum est, non infideliter ipse exequatur. Atque nunc ad alterum labii uitiati genus, quæ curta cicatricosa uocant, progredimur. In his amplior multo cura est, & studium obnixius, pro uitii magnitudine, atque eò magis, si quæ ob callum decurtantur, mutilationem quandam perpeffa fuerint. Sed hoc aliud & non simplex curtorum genus est. Solent hoc mali uim experiri superna potissimum labia, cum ferrum per nares adactum altius, ad usque labii sedem descenderit. Ferè enim, quibus nares digladiantibus excisæ sunt, ad illam mali labem, & hæc noua accessit, & quotquot nobis hucusque sese obtulerunt, propemodum omnes hoc incommodo potissimum angebantur. Quam enim deforme sit malum hoc nemo est, qui non uidet. Quam uerò in commodum sit ex eo constat, quod omnem loquutionis gratiam, qua nil homo habet præstantius magisque proprium, qua interprete humana consistit societas, pessime quidem euertat, & corrumpat. Accedunt & aliæ clades huius mali non mediocres, dum gingiuas non solum, partes laxas atque molles uiciari contingit, sed & dentes frigidissimos, & durissimos, quæ corpora hybernis gelicidijs rigeant, æstiuis caloribus torreant, atque uariis, & sæuissimis externi aeris procellis iactentur. Atque hæc labes successu temporis in abditiores etiam partes sese insinuat. Ita que non a spernanda fuerit cura hæc sed sedulo administranda. Si enim quamplurimum partium salutem, & non postremam decoris consequimur gratiam. Indicat autem hæc res maximam superioris chirurgi negligentiam, quando si is industriam suam in uulnere persanando comprobasset, ne utiquam hæc læsio uel non tanta obtigisset. Dum enim impense cicatrici student medici,

minus animaduertunt eiusdem commoderantiam, & uenustatem, qui finis est peritioribus, & meta, ad quam in actionibus suis contendunt. Nam si quid ipsa natura in coniungendis partibus molitur, omnis tamen unionis siue ratio siue decencia arti solum, refertur accepta. Hoc nimirum artis est, naturæ si rectè agat obsequi, sin à tramite suo deflectat coercere, eam & corrigere. Itaque chirurgi optimi est dum uulnera agglutinat, cicatrices quidem respicere, sed quam rectas, & honestas. Quod si ii obseruassent, è quorum manibus ægri mutilati potius, quam sanati elapsi sunt, utique iam scribendo hæc nobis hoc negocii non dedissent. Sed quando, & nos homines sumus, humaniter etiam hæc uitia à nobis ferenda sunt. Curabuntur autem cicatricosa curta, si quæ morbi causa est, & uel suspēdit supernū labium, uel infernum detrahit, callum ipsum eximamus. Protinus ergo, pro agendi norma quantitatem eius contempletur medicus, & quæ illius natura sit atque substantia. Non enim minimum ad curationem interest nosse si quid altè ad penitiores partes descendat, si in superficie hæreat, habeatne insignem uel longitudinem uel latitudinem. Illud enim difficiliorem multò operationem ostendit, hæc uerò faciliorem. Sic durusne sit an tener circumspicere oportet, quorum illud rebellem eum reddit, & contumacem: hoc uerò benignum, & facile obsequentem. Huius uerò diuersitatis ratio est, & corporis sicca atque frigida intemperies, nec non medicamentorum, quæ uehementer astrinxerunt, usus immoderatio. Vbi igitur uel suspensum fuerit labium uel detractum, iam callum eximere oportet, atque si altior sit, altius etiam ferrum adigere: sin sublimis fuerit atque in superficie, leuius: omnino autem radicitus totum excindere. Facienda est primum sectio ut & aliquantisper sanas partes attingat, ab uno extremo calli ad alterum, fortiusque adigendum ferrum, nec ab opere desistendum, donec undiquaque ab eo iam exciso sanguis profluxerit atque iam ad sanam carnem sese descendisse chirurgus coniectabitur. Videndum tamen ne aliunde, quam ab ipso callo promanet sanguis, atque nos ab opere desistamus immaturò quidem, nec morbo funditus deleto. Sedulo enim manibusque pedibusque in id eniti oportet, ne quid de callo resideat, sed ut penitus nullis etiam uel apparentibus uestigijs è medio tollatur, atque id ut dixi tum factum esse existimandum est, cum æque ab omnibus, quæ callo subiacent partibus, & liberalius sanguis eruperit. Illa ipsa die, simul atque opus perfecit medicus, cruenta medicamina, qualia iam sæpe à nobis tradita sunt, adhibere oportet, & mox sequenti die suppurantia. Ea tamen nobis cautio sit, ut labia in naturalem locum quamprimum transducamus, à quo ui calli in altum abrepta, quamplurimum distabant. Quod si negligas, nec quicquam operando profeceris: aut sit tardius id agas, neque sic ægrum adiuueris cum noua caro occupauerit locum, atque quo minus descendat labium, non mediocriter prohibuerit. Quamprimum igitur manum adhibere oportet, & ad pristinas sedes reducere labium, atque sic, quod de cura reliquum est, absolueri. Quod ut agas, multoties implexum linteolum, atque in puluilli spetiem efformatum, medicamentis illis insternere oportet, atque sic uel attollere labium uel deprimere, ut nobis medendi ratio persuaferit, illudque fascia diligenter munire. Mox, ubi septima transacta sit, sarcoticis tum & epuloticis agendum est. Requiritur & laminæ plumbeæ usus, eiusque crassiusculæ in labij formam ductæ & medicamentis impositæ. In quo labij situ ubi cicatricem traxerit, iam nihil quod ad ueram curationem spectat à nobis prætermisum est. Condiscet enim suam custodire sedem labium, & nouo hoc cicatricis callo imperata facere. Cæterum nolim quamprimum desistant ægri tam ab deligatione quam ab usu laminæ. Metuere enim subinde oportet, ne callo in primis molliori, & tandem indurato in sese labrum redeat. Quapropter iam prodeunte cicatrice interdiu à lamina, & deligatione abstinere poterit æger, atque mox eam noctu recipere, & quanto liberior fuerit, eò arctiorem deligationem tum efficere. Sic gratiam labijs suam, & colorem conciliabunt medici, non secus atque supra in traduce exornando fecerunt. Alioquin in re commoda, non leue adesset incommodum. Nam labium ad mediocritatem reduxisse non exiguum est, at indecore hoc fecisse, id tandem detestandum est.

Quid? quod multi uenustatem, quam consequuntur, quam fructus quos natura hisce membris destinauit, pluris æstimant. Sic plurimi specie potius boni, quam ipso bono ducuntur. Elaborabit igitur medicus ut non solum in integrum partes restituat, Sed decentiam suam, & formam, lenocinia uulgi, quantum poterit illis addat non ingrato tam artis, quam sui ipsius elogio. Veruntamen hisce iam peractis iam tempus est, ut ad tertium curtorum labiorum genus, quod reuera curtum est, & traducis subsidio perficitur, aliquando accedamus. Non opus autem est, ut hic inani loquacitate quæ supra hac de re in narium cura tradita sunt, nec minimo tum legentium tœdio, repetamus denuo, & quod aiunt, actum agamus: sufficit ea dixisse, quæ huic operationi proprie conueniunt. Si quid cum illa commune habet, inde petendum est. Quapropter præposteram lectionem ij attentauerint, qui nullatenus perspectis, & bene examinatis, quæ antea diximus, huc statim concedunt. Nec id agimus, quod iam multis in more positum est, qui si quid apud eos reconditæ disciplinæ & experientiæ depositum sit, inuidia ne dicam an fraude id supprimunt, & quam possunt studiose occulunt. Sed hi neque alijs prodesse norunt, quorum gratiam nati sunt, nec sibi ipsis consulunt, dum solidam ex benefactis gloriam & nunquam intermorituram parare nesciunt. Quid? quod hæc illorum malitia nec abibit inulta. Nos, (fatemur ingenue) nil quicquam, quod ad hunc locum, siue alio spectat, subticemus, sed bona fide, integreque agimus, huic tamen uni rei præcipue studemus, ne quid ad satietatem usque à nobis dicatur. Monemus uerò amice ut qui hæc nostra, qualiacunque tandem, lecturi sint, ad labia reficienda non applicent animum, priusquam ea, quæ de naribus diffuse fatis, & meo iudicio, aperte dicta sunt euoluerint, cognouerint, periculum fecerint. Etenim eos nolim spe sua frustrari, & nos ab illis accusari non meritò. Veruntamen illud a principio huius operis, nosse chirurgos uolumus, ut si exiguum fuerit quod labijs deficiat, ab operatione plane desistant. Non enim ea dignitas est rei, non ea utilitas, quæ in naribus, quamuis parum sit, quod reficitur, sunt quam maxima: nec tam tutò, & expeditò id licet agere, ne qua uel intermoriendi præparua mole traducis, uel quouis pacto ab fine aberrandi, suspicio ingruat. Quare ab operatione hac dehortentur ægros medici, aut ipsi, si aliter nequit fieri, hanc eandem uelisque remisque defugiant. Sin uerò excisa insigni portione mutilata nimis labia fuerint, alacri animo accedant iubeo, & quicquid operando possunt in medium afferant. Conuenit autem hæc operatio in primis cum delineatione traducis, quæ supra habita fuit, plane tota: atque partim, cum eundem educimus, scilicet ubi superius labium restituere oportet: partim uerò hic dissentit, dum inferius resarcimus. Tum enim è contraria parte, atque ad cubiti articulum, saluis interim supremis, excindere propaginem necesse est. Porrò exempto traduce eadem est penitus usque ad insitionem, quæ in superioribus curandi ratio. Illud tamen monuisse decet, ut in callum interiorem propaginis partem, probè decoqui concedant. Plurimum enim & quæ ab palato, & ab gingiuis humiditas profluit, harum partium saluti obest. Insitio incuruas acus recipit, suntque oræ cum in cutaneo traduce, tum in labijs paribus certè ac æquis interuallis distinguendæ. Neque excindere oportet ab parente propaginem usque dum probe coaluerit, & firmiter cum curtis adhæserit, quod medijs æstatibus ante uigesimum quartum ab insitione diem infrequentius contingit, quanto minus per hyemem, cui maius, quam quod iam præscripsimus, pro unione facienda, spatium concedi opus est. Infidelis enim est insitio ob ingentem redundantis hoc in loco uliginis copiam. Conformationis ea cura sit, quam labij substantia nobis præscripserit. Hanc deligatio maximopere iuuabit, quam supra aures deferri oportet, dum superiori labro incumbimus: aut subter eas, ubi quod infra est, reficimus: aut in utrisque bicipiti fascia, mox ubi ab labijs discesserit, diuisa, & hinc inde per aures, ad occiput deuincta. Nec plumbeam laminam assumpsisse oberit, cæteraque usurpasse, quæ pro adornandis naribus non inutilia esse diximus. His enim nitorem membris, & pristinam restituimus elegantiam. Hæc itaque sunt, quæ pro labiorum curatione ex usu esse cogitauimus. Non enim maiorem uel uerborum uel rerum apparatus

ratum ipsa operis materies exposcit, (nam singula ex narium refectione liquent) & si quid est, quod operam nostram desiderare uideatur, nempe cum & labia quę simul cicatricosa, & uere curta sint, quandoque nobis obuiam fiant; non opus est hic pluribus, & mihi molestiæ esse & uobis oneri, cum omnis agendi ratio, ex simplicibus ante cognitis, tum hoc morbi genus complicatum sit, & iam luculenter, ut existimo, enarratis, haud difficulter eruatur. Non enim compositum est, præter simplicia, nec totum præter suas partes. Quæ uti si appones, & simplicia, & partes coniungas, compositum exinde, & totum efficias: sic cognita tam essentia mali quam recta medendi ratione labiorum curtorum & quæ singillatim cicatricosa sunt, facile etiam quæ ex his connexa sunt, curta nimirum cicatricosa, & rite cognoueris, & rectè curaueris.

CAPVT VIGESIMVM.

De curtarum aurium chirurgia.

XTREMA linea huius chirurgici operis ducenda est, uideturque iam præteruectis acrocerauijs scopulis, & superatis uoracissimis fyrrium uadis iam cymba nostra feliciter portum capere. Iam enim explicatis ijs, quæ ad narium refectionem spectant, & labiorum, rem certè difficilem, operosam, magnis incommodis plenam, ubi facile quis impingere, & operæ suæ naufragium possit facere, en ad finem laboris nostri uidemur tendere, sumusque extremam huic operi manum imposituri, ubi hanc, de curtis auribus medendi rationem absoluerimus. Huius summa est in traduce depromendo, inferendo, curando, efformando. Cæterum non ex brachio ut in superioribus, sed ex regione post auriculam, proxima, quemadmodum præcedenti libro admonuimus, propaginem petimus. Qua in re, ut & in quamplurimis alijs, ab reliquorum operationibus, & multis quidem para sangis hoc opus distat. Non enim tanta cura, quæ est in cæteris, tanta industria, per tantum temporis spacium delineare traducem, curare, educere, mox, ante quam inferatur, reparare denuo conuenit, sed hoc quicquid est negotij, uno ferè momento perficitur, & totus quantus cunque est cutaneus tradux, simulatque prima lineamenta eiusdem ducta sint, quamprimum eximitur, & auribus curtis connectitur. Suadet autem nobis hoc operis compendium tam sedes ipsius traducis, unde educitur, quam ipsius quantitas, & quæ hæc consequuntur symptomata. Cum enim per locum ex quo tradux excinditur, insignis quidem arteriæ ramus perreptet, quem uelis nolis oportet incidere, utique non ita prompte periculi magnitudinem aspicere, & quæ conueniant remedia afferre licet, nisi delineato eo, & simul exempto, detecta uulneris area uniuersa oculis pateat, Quam enim periculosum sit arteriam saltem uiolari, quanto opere, & difficultate ruentem ex ea sanguinem prohibeamus, iam omnibus manifestum est, at quanto incommodiora singula fuerint, dum totam ut hoc in loco usu uenit, & tam ingentem repente discindimus. Secus uerò in traduce brachico fiebat, ubi uel nullum uas lædebatur aut, si quando sic contingebat, tenue quoddam & angustum, & quod exiguum nobis facebat negocij. Non licet ergo occurrere malo huic nec periculi magnitudinem explorare, nisi, & una opera, & delineemus, atque excindamus traducem. Nam quod nonnullis opportunum forsitan uidetur, ut, quod in alijs factitatum, per uulneris caua subter propaginem imponi medicamenta possint, neque hic locum habet. Tantopere enim craneo cutis eo loci adhæret, tam obnixe id complectitur, ut absque summo cruciatu diuelleret eam nequeas, quãtopere adnitaris: nec usque adeo tuto. Hinc enim diræ inflammationes oboriuntur, recrudescit sanguinis fluxus, quem difficulter cohibeas, atteruntur magis, quæ subiacent partes, & diu multumque est, ex quo plaga illa sanari nequeat. Non igitur sensim, & per tanta dierum instertitia, quod in narium & labiorum cura fit, hic opus est progredi sed

di sed simulatque traducem delinees, mox excindes, & curtis partibus conglutines. Non enim mediocre hinc capimus commodum, quod quamprimum ab molestijs conualescat tradux, & gemino lactatus ubere insigne robur acquirat. Vnde nec decrescere potest, & operis spem euertere. Quod quam facile sit, quam in procliui, & ipsius, & partium, quibus incubat essentia, quæ frigida est, tot perpessa incommoda, & ipsius inde moles quæ perexigua est, argumentis efficacissimis nobis demonstrant. Si enim tradux, qui in brachio est, hanc labem nequit effugere, pars adeo, insignis, & carnea tanto calore, & sanguine, per tot & tam amplos riuulos perfusa, tanto obsequio enutrita, quid pusillam hanc atque, exanguem, cui ab angusto, & ipso arido loco nutrimentum accedit, tanta vi conuulneratam non perpeti credamus. Certè metus est, ne uel nimis decrescat, & tota in nihilum abeat. Hoc fieri nequit, si quamprimum ac exempta est, & auribus connexa, oppositis finibus expansa quasi suspenditur, & quoniam tam infra quam supra sanguis accedit, uberrimè enutritur. Cum itaque una opera, & delineare, & eximere, & inferere traducem necesse sit, iam agite, opus ipsum aggrediamur. Cæterum cultros acus, lina, ouorum albumina, quæ sang. draconis, bolo armen. terræ sigill. permisceantur, stuppeosque orbiculos paratos esse decet. Atque hæc supra nobis descripta sunt. Duo tantum huic rei propria sunt, alterum gossypium ustulatum: altera quæ recte huic negotio conueniat, fascia. Gossypio ad sanguinis eruptionem, quæ uiolentiſſima est, arteria iam incisa utimur. Nihil est quod hunc magis cohibeat. Fasciæ substantia tenuis sit, æqualis, lata quinos digitos, sesquicubitum uerò longa. Hæc ab uertice ad aurem demittitur, unde abducta subter gulam ad appositam aurem, atque hinc supra uerticem effertur, & tum altero extremorum nodo connectitur. Huius fasciæ partes duæ sunt: basis nimirum, & illius ductus: Basim eam intelligimus partem, integram totam, quæ ab radice alterius auris infima, per gulam, ad alteram aurem infra circumducitur. Hoc spatium totum continuum est, nec quouis modo discinditur. Ductus eos appellamus, quæ hinc ab aurium radicibus in uerticem excurrunt. Hi ex utroque latere, ad auris longitudinem, uel paulo ultra in duas partes finduntur, quarum illa, quæ ad faciem uergit, antica, quæ uerò ad ceruicem postica dicitur. Quadrifidi igitur hi ductus sunt, utrinque bifidi: hic quidem, qui retro est, ut medicamentis, & curationi inferuiat: ille uerò, ut alteri subsidium afferat, & deligationem stabiliat. Circa tria uerò potissimum uertitur hæc operatio, nimirum circa traducis exemptionem, insitionem, & iam insiti curationem. Eius magnitudinem mutilatæ aures indicant. Initium statuatur ab lineâ auris cûrtæ nempe ab extrema ora, quæ lésionem perpessa est. Ducatur itaque in posticam partem, eamque depilem auris: ac capiti applicetur, mox atramento ducatur lineâ a b, quæ auris latitudinem comprehendat. Huius a, faciem respiciat, & meatum auditorium locum, ex quo uelut ab radice auris exoritur: b, uero in occiput ad extremum usque detruncatæ partis feratur. Ab hoc lineâ incurua, ad auris proportionem ducenda est, c d, & hinc reflectenda ad e, ad eam auris sedem, qua lobus egreditur. Quicquid autem intra spacium a b, rectam, & c d e, arcum continebitur, ad desideratæ auris restitutionem erit quam aptissimum. Hoc tamen chirurgos admonitos esse uolumus, ne coæqualem extremis auriculis a b, ducant lineam, sed paulo sublimius. Etenim addendum est aliquid ad quantitatem supra, quod adimitur, cum aurem pro insitione adradimus. Nec ut alias in liberaliori traducis educatione, quicquam peccamus. Quapropter lineam ducere oportet, & atramento designare, illa paulo superiorem, & eam cæteris adiungere. Ad hanc normam educere traducem conuenit, in quo eadem plane quæ in alijs, partes sunt, nempe quæ inseritur a b, eius sinus, siue corpus c d, & tandem e, basis atque radix traducis. Primum autem exempturus traducem chirurgus ante omnia insitiuū educat, lineam nempe illam a b, & ad periosion usque ferrum adigat. Hoc tamen illæsum seruare summa ope adniti oportet. Mox per lineam c d, feratur, & usque ad e, ad radicem nimirum traducis, sectionem promoueat. Hic subsistat uelim, & una coercendo sanguini cum ministro incumbat. Non enim potest, discissa penitus arteria non quam uehementer

sanguis

sanguis erumpere, & nisi cohibeatur, ad extremam uitæ perniciem adducere. Quare simulatque impetuose efferri cœperit, statim digitum extremum imponat minister, & arteriam ualide comprimat, addatque sensim ustulati gossypij partes, quo uno præsidio perbelle sanguis sistitur, ut neque guttula eius denuo exiliat. Porrò apprehenso ad insititium apicè, eoque blandius suspenso iam ab subiectis partibus auellere traducem chirurgus conabitur. Huius manum sequatur minister, & sub ijs stuppas oui aquato insuccatas imponat sensim & comprimat. Ille sectionem promoueat, quousque totum propaginem ab substratis corporibus liberauerit. Hic uerò aream patefactam denuo stuppis muniat ac diligenti compressione custodiat. Interea chirurgus feriet aurem curtam, & acutissimo ferro, ad extremam eius oram callum detrahet, cauens ne cartilaginem dilaceret. Quo latius autem pars ea excoriabitur eò citius cum traduce conglutinabitur atque firmitus. Nec negligere illud oportet, ut quantum fieri poterit, ad rectam lineam ducatur sectio. Caueat proinde ut æqualiter per omnes partes callum remoueat, ne quid integri subsistat & unionem cum traduce præpediat. Itaque subinde plagam extergat, & ne quid ferri aciem effugiat, cautè circumspiciet. Hoc factum esse cognouerit, cum undique & æqualiter è plaga sanguis promanabit. Tum uerò traducem adducere conuenit, & futuris cum auribus connectere. Has aurium figura reget, & quæ uel depressa est, uel excelsa, designandæ & affigendæ sunt. Id autem non solum ad coalitum confert maxime, sed multo magis ad auris nouæ conformationem, dum cartilagini annexus tradux, illabente desuper uirtute gyros eos, & aurium flexus non inscite discit æmulari. Attestatur hoc Monachus quidam ex familia D. Benedicti, cui media auriculæ pars, ea que inferior, tam eleganter, tam uenuste restituta fuit, ut id & nostrum & aliorum, qui a stabant, captum excederet. Cum itaque totius conformationis summa in futuris, ut recte fiant uertatur, quam poterit diligentissimè tractandæ sunt. Principium consuendi non ab helice extrema, sed ab interna concha, & ubi cutis à capite assurgit, oportet ducere. Hic prima futura figenda est. Certius enim sic cætera suturarum spacia librabimus. Nec licet, tam ad amissum cum traduce curta æquare, quin ubi ad internam auris regionem diuerteris, semper uel abundet quid uel deficiat. Econtra si ibi futuras acceperis, eas, ad extremum usque æqualiter perduces, & si quid præterea redundet, absque damno rescindes. Suturarum numerum non licet statuere, sed eas aurium moles definiet. Cætera quæ ad suendi rationem spectant, è narium cura petenda sunt. Hæc ubi peregerit, iam meatum auditus bombyce oppleat: mox stuppam futuris imponat: ad aream aurem reclinet, & fascia curiosissime deuinciat. Cæterum hisce sic perfectis, iam uidendum ne uel ob præcisam arteriam uel adeo ob plagæ totius amplitudinem caput, & partes illæ inflammentur. Itaque & recta uictus ratione, & præsidij, qui humores auertant, hoc malum declinabimus. Huius census linteola sunt posca madentia, & collo circumplexa. Ea permutari subinde decet, ne calorem concipiant, quod munus ministro delegabitur. Caueant à somno ægri duabus post operationem saltem horis, quo interim spacio humores ad caput confluxuros leniter auertimus. Frictiones sub crepusculo ex usu sunt, singulis quibusque diebus, usque in quartam. Quiescat demum ægrotus ac in oppositum latus decumbat, sibi que silentium imponat. Victus in quartum usque parcus esse debet, & forbilis, ne, maxillas mouere cogamur. Talis fuerit forbitio ex ptisana, ex oriza, quibus incoquantur acetosæ semina, & plantaginis. Potus liberalior circumcidendus est, ne dilutior paulo sanguis atque serosior in affectam sedem illabatur. Huic peracommoda est aqua oxalidis uel plantaginis uel hordeaca, ex zucaro, in qua eiusdem oxalidis semina ebullierint, & malorum punicorum succo. Ventrem uerò alternis diebus eluere oportet, & omnium commodissimè clysmis, Nec earum animum curæ angant aut si quid tale est, affectuum, quo uires corporeæ contabescunt. Somni & uigiliarum adsit moderatio, quæ potissimum cerebri arcem concutiunt. Vitandus est somnus immodicus, ac statim à prandio, uel coena. Vnde exhalantibus è uentriculo uaporibus oppletur cerebrum, & si quæ affuerit colluies ad traducem confertim illabitur. Nec usque adeo uigiles esse decet,

cet, ne & hinc deprauatis coctionibus, quid mali occipiat. Medium tenere, utique
 tutissimum est. Sub tertiæ uerò diei uel initium uel finem ut commodum unicui-
 que uidebitur, iam uulnus detegi, & si uppas remoueri contingit. Neque id ob san-
 guinis metum, prius licuit, quam caruncula ad arteriæ extremum adnata interim,
 uelut obice uel cuneo quodam obiecto cohibet: & quod tum noua sanie, quæ è uul-
 nere proman at, stuppæ madescant, atque hinc multo promptius operantis ma-
 num sequantur. His exemptis, iam propaginis & simul areæ cura incumbit medi-
 co. Hanc suppurantibus tractare decet ad decimum quartum usque, & iisdem pla-
 ne, quæ supra attulimus. Illam autem exiccare sedulo, cum in ipso coalitu, tum auer-
 sam, qua uulnus adest, quam partem totam in callum decoqui necessum est. Sed
 neque diuersis præsijs, ab illis, quæ alias retulimus, & hoc in loco utimur. Vnum
 illud monemus ut foramina suturarum, in sperso puluere, curentur sedulo, quæ
 alias non tam prompte sanescere, & oppleri carne consueuerant. Eo autem or-
 dine, quo supra diximus remoueri funiculos oportet, atque intra hebdomadæ spa-
 cium. Nam si ultra concesseris, neque sic quicquam profeceris. Illud autem huius
 loci peculiare est, ut simul atque partes illæ coaluerint inuicem, reclinatam prius,
 aurem, in sedem suam transducamus, adeo, ut extet, & simul auris positum seruare
 tradux condiscat. Huius rei gratia puluillum inter aream & aurem subijcere oportet,
 & longitudine & latitudine auri penitus æqualem, ea mole, ut quod interiacet
 spacium complectatur, totum, atque ut utraque tam aream quam aurem hinc in-
 de apprehendat. Erit itaque illius forma instar cunei cuius pars acutissima, & infe-
 rior radicem auris, superior atque latior extrema auris, & areæ, latera uero auris
 conuexum & areæ planum munient. Hunc alteri fasciæ ductui, qui retro est con-
 nectere oportet. Sic neque mutabit, neque unquam elabetur. Præstiterit autem
 quamplures adesse fascias, & puluillos inter se ut iam aiebam, cõnexos, exiccandi
 gratia. Quæ enim ficcescunt, sanitati proxima sunt. Nouerint tamen chirurgi ue-
 lim, in recta puluillorum effiguratione & accommodata, maximam cum curanda-
 rum aurium, tum efformandarum partem sitam, esse, quorum longe dispar ratio
 est, quam quæ fuit in naribus, & quibus uel minimum ex arte & decoris & elegan-
 tiæ accedit. Illic enim plurimum intererat, quo pacto, iam insitum traducem inci-
 deres effingeres, curares: hic nihil ferè horum opus est, sed, si quid possumus effi-
 cere, & faciendis futuris, atque hac una puluillorum opera præstamus: cætera na-
 turæ mandanda sunt. Omne tamen studium eò conuertant medici ut carnem mol-
 lem, quæ ab area excrescit reprimant, & absumant, ut cicatrice, quam fieri possit,
 honestissima locum eum obducant, & præcipuè ad radicem traducis, quæ partes,
 usque quo sanentur longam certe, & difficilem moram extrahunt. Quantum por-
 ro ad medicamentorum rationem, spectat, & quo tempore commutanda sint, &
 quæ sint symptomata, quæque eorum cura, haudquaquam diuersa sunt, ab ijs, quæ
 de naribus habuimus, sed plane eadem. Illuc igitur relegamus chirurgos, inde far-
 raginem petent medicamentorum: ea & præcepta, & rationem continent, quibus
 manu ducti & aures reficimus, & pristinae sanitati restituimus. Atque hæc ferè sunt,
 quæ pro curtis restituentis in gratiam ætatis nostræ, & posteritatis utilitatem dixi
 se uoluimus. In quibus si quid diligens lector, & acutus desiderarit: si quid obscu-
 rius aut non adeo proprio, si quid non perpetuo ordine, & orationis filo dictum es-
 se perspexerit, non atro stylo notet uelim. Sedulo enim adnisi sumus ut quanto
 posset perspicue & significanter quam ordinate & proprie rem omnem explica-
 remus. Atque non adeo id nobis imputandum est, quam ingenij nostri tenuitati,
 cuius non ipsi sumus artifices, summi que curis quibus distrahimur, atque quod
 non eadem sors est hodierni diei quæ hesterni fuit. Aliquando enim interiores,
 aliquando remissiores ad opus accedimus: quandoque bene meditamur, quan-
 doque ægre: solent nonnunquam uerba non uocata ultro accurrere, nonnun-
 quam in ipsa penna subsistunt, & difficulter ac quasi balbutiendo exprimuntur.
 Nil enim est humano ingenio inconstantius. Leui aura concutitur. Leui momen-
 to impellitur. Atque ut summa uolubilitate cœli status immutatur, & nunc pluit,
 nunc serenat, nunc uentus est: sic in nobis nihil perenne est, sed mox alacres, mox

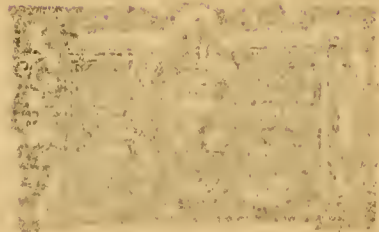
inæsti, iam leues, iam uelut statuæ immobiles, iam ad actiones prompti, iã inertes reddimur, & cum Proteo illo Poetico siue cum chamelæonte in uarias & planè disparatas facies quotidie quin una hora transmutamur. Non igitur mirum, si quod hominibus doctissimis, & longe peritissimis quandoque usu uenit (Nam quandoque bonus ut aiunt dormitat Homerus) itidem nobis accidat, & non desint, quibus nostra mutila, inculta, & perturbata uideantur. Illud tamen ingenue testamur nos nihil, quod ad rem spectat, uel omisisse, uel suppressisse: uelimque hac in parte mihi palmam dari, & à nullo accusari. Non enim hoc agere uiros probos decet, & candidos. Si qui autem fuerint, quibus hæ uigiliæ nostræ profuerint ijs utantur concedo: cæteri ne aspèrrentur, ne irrideant, sed boni faciant, obnixè rogo.

Finis Secundi Libri.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text centered on the page.

V I V A
CVRTARVM NARIVM.
AVRIVM, LABIORVM,
TRADVCIS CVTANEI;
INSTRVMENTORVMQVE,
AC DELIGATIONVM,
QVAE CHIRVRGICAE
HVIC INSITIONI
DESERVIUNT,
DELINEATIO.
ANNEXIS VNA
TABVLIS ALPHABETICO, QVAEQVE
Ordine figillatim, distinctè, & dilucidè ob
oculos constituentibus.

V I V A

CVRTARVM MARIVM

AVRVM LABIORVM

TRADACIS CVTANEM

INSTRVMENTORVMQVE

AC DELIGATIONVM

QVAE CHIRVRGICAE

HYGIC INSTITIONI

DESERVIANT

DE ILMATI O

AVRVM

TABLETTE ALBES

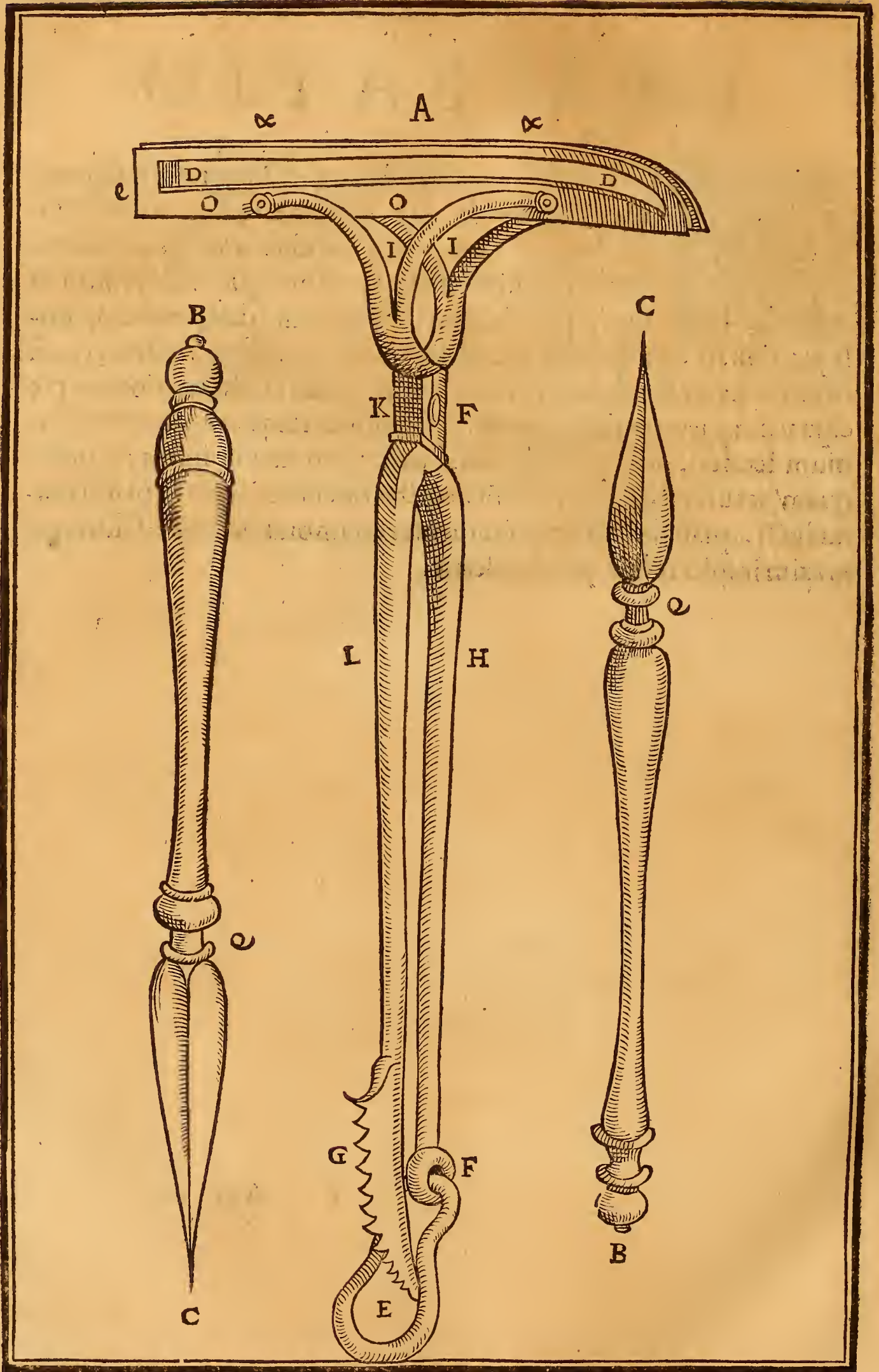
PREPAREES

P R A E F A T I O .

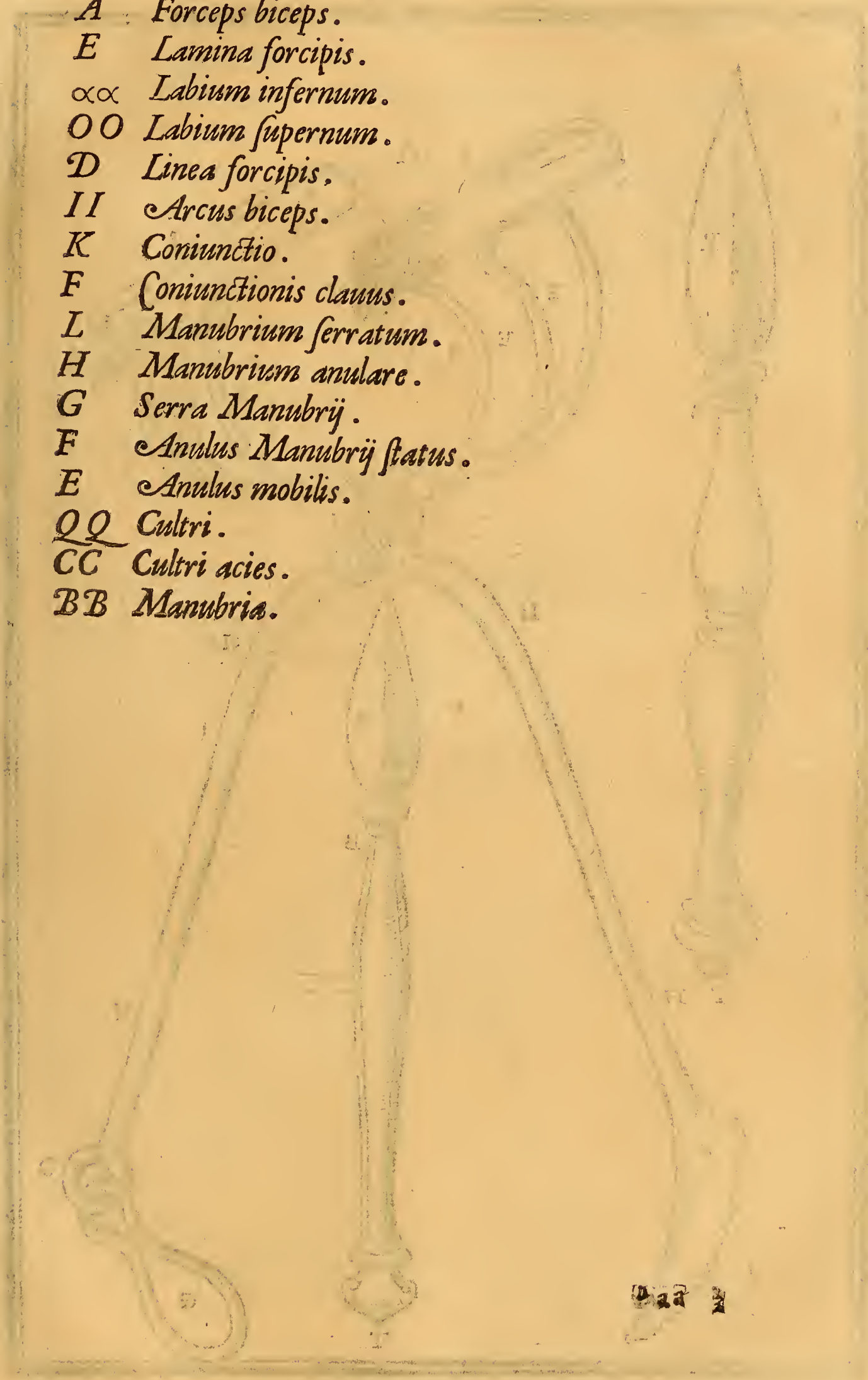
CVM in praxi nostra Chirurgiæ Curtorum restauran-
dorum permulta sint, quæ licet uerbis clarissimè in-
dicata, uix tamen ac difficulter à perspicacioribus
etiam ingenijs intelligi possent, quemadmodum ea
sunt, quæ ad cutim propaginem, deligationem, con-
figurationemque pertinent, decreuimus apertissimè doctrinæ causa
iconibus expressis nonnullis eandem enucleare, illis declarationem præ-
cipuarum partium subiungentes. Curauimus itaque organorum om-
nium Icones, adhuc deligationes uarias pro natura ipsius rei uobis
quàm accuratissimè fieri potuit depictas ostendere, quò ijs ueluti ma-
nucti, quasi speculi aciem intuentes adumbratam huius Chirurgiæ
praxim inspicere hoc pacto ualeatis.

Icon Prima.

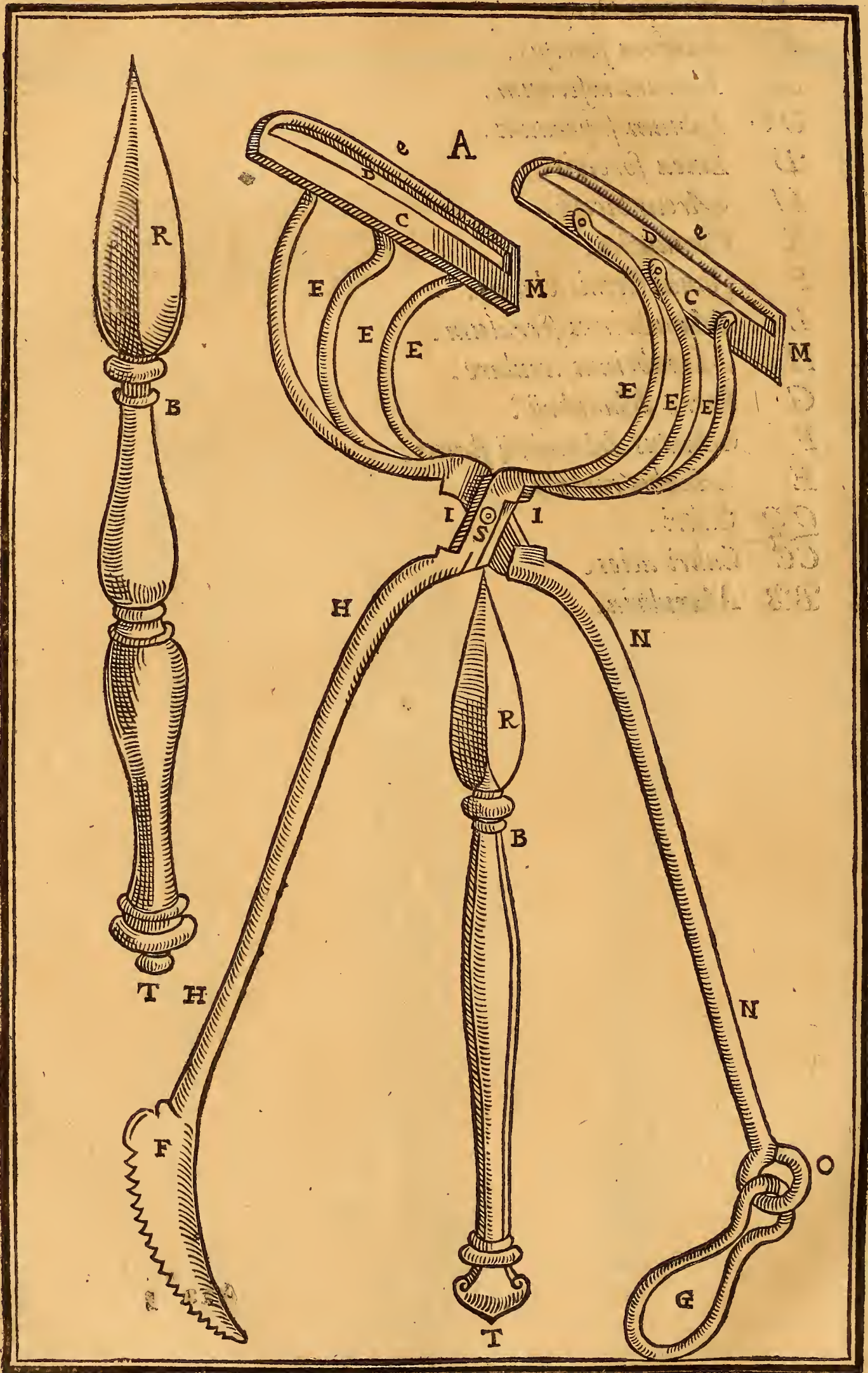

Hæc tabula continet cultros, ac forcipem bicipitem clausam, delineationis breuioris faciundæ causa.

- A Forceps biceps.
- E Lamina forcipis.
- αα Labium infernum.
- OO Labium supernum.
- D Linea forcipis.
- II Arcus biceps.
- K Coniunctio.
- F Coniunctionis clauus.
- L Manubrium serratum.
- H Manubrium anulare.
- G Serra Manubrij.
- F Anulus Manubrij status.
- E Anulus mobilis.
- QQ Cultri.
- CC Cultri acies.
- BB Manubria.

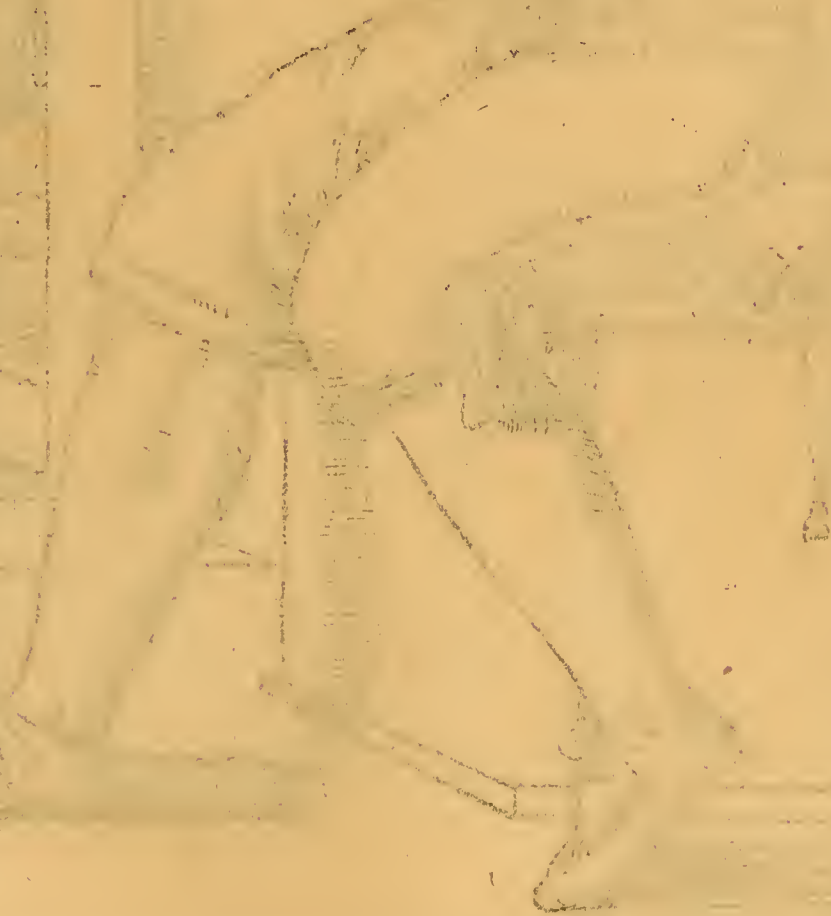

Icon Secunda.

Hæc tabula forcipen tricipitem habet pro delineatione longiori cutis propaginis, & cultros ad id operis necessarios.

- A* Forceps triceps delineationis cutis propaginis.
MM Lamina forcipis.
DD Linea ipsius lamina, per quam cultro admissso cutis inciditur.
e e Lamina infernum labrum, & brachium tangens.
CC Lamina supernum labrum, & cutim propaginem respiciens.
EEE Arcus triceps forcipis, à quo nomen sumpsit.
II Coniunctio forcipis.
S Coniunctionis clavis.
HH Manubrium serratum.
F Manubrij serra.
NN Manubrium anulare.
O Manubrij anulus status.
G Manubrij anulus mobilis.
BB Cultri delineanda cuti propagini necessarij.
RR Cultrorum acies.
TT Cultrorum manubria.

Icon Tertia.

Hac tabula indicantur cum Nares curtæ, tùm regio Hu-
meri, & qua cutaneus tradux eripitur.

A A B B Humeri regio, ex qua cutaneus tradux delineatur.

CC Curti Nares.

Icon Quarta.

Hęc tabula curte nares indicantur, & propago delineata cum
linteolo iniecto monstratur,

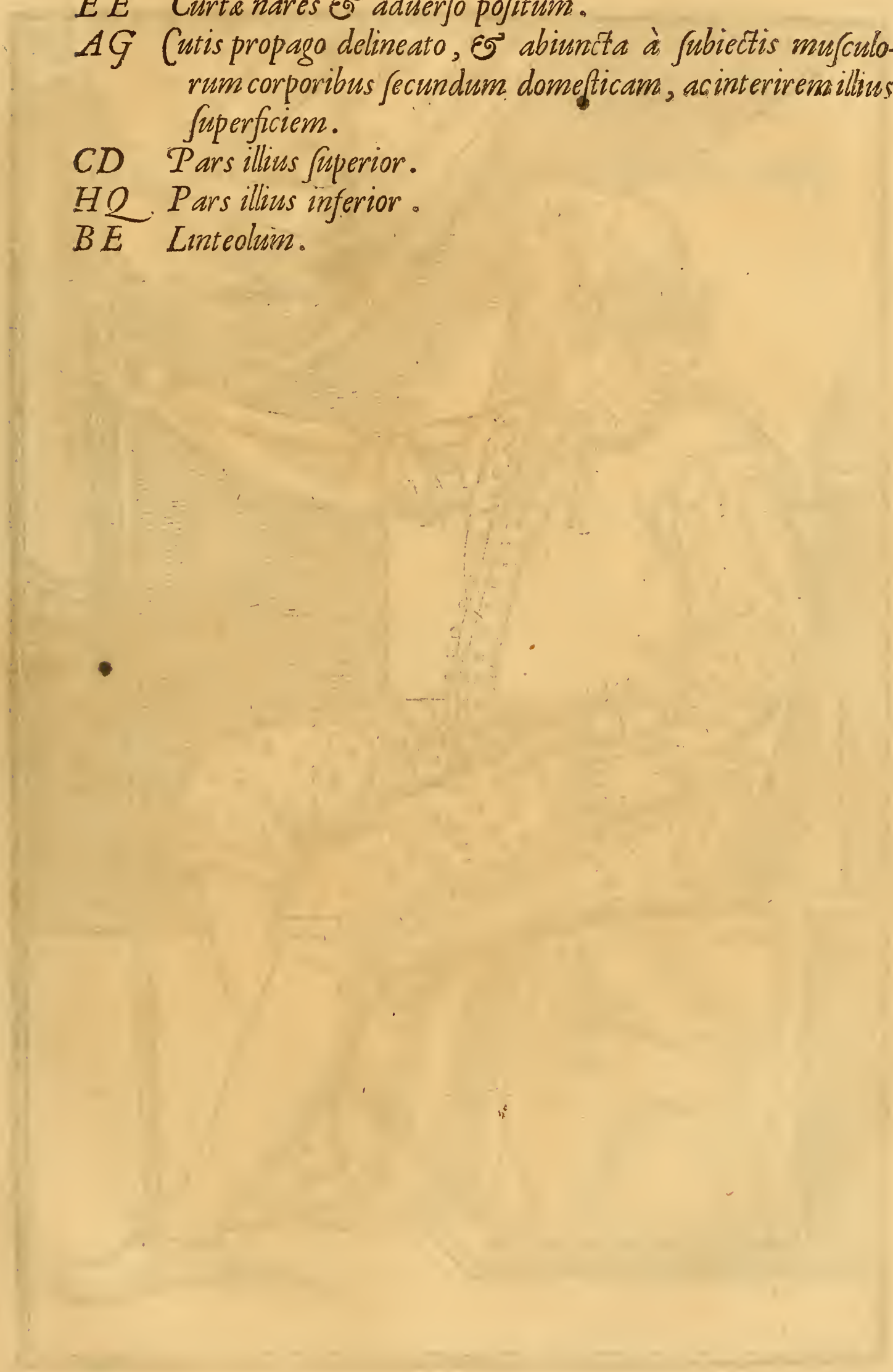
EE Curta nares & aduerso positum.

AG Cutis propago delineato, & abiuncta à subiectis musculo-
rum corporibus secundum domesticam, ac interirena illius
superficiem.

CD Pars illius superior.

HQ Pars illius inferior.

BE Linteolum.

Icon Quinta.

Hæc tabula curtas nares, cutaneum traducem eductum, & eius aream indicat,

G D H Cutis propago educta.

H Propaginis apex.

G Radix eiusdem.

D Propaginis corpus.

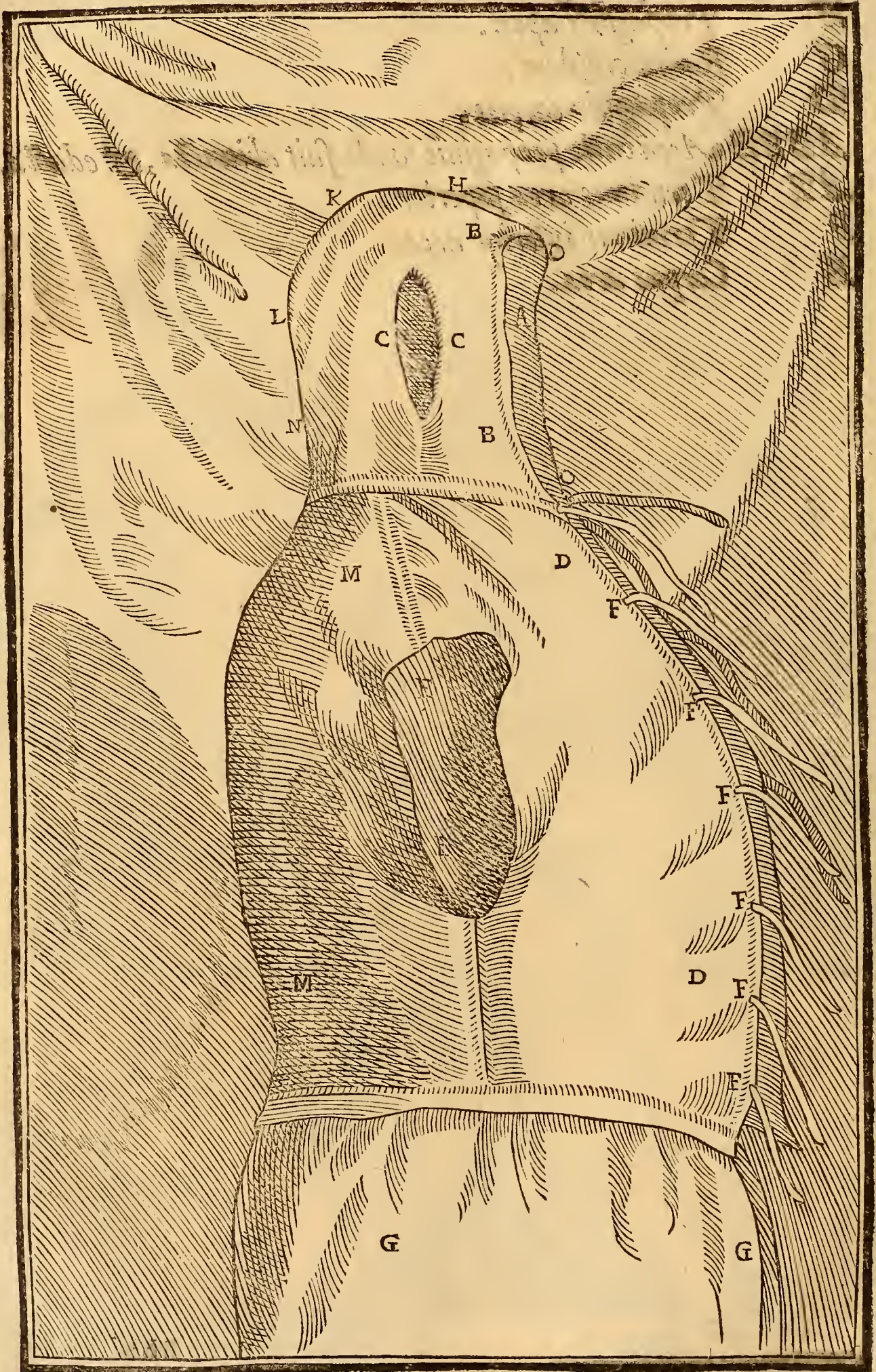
ABFE Area cutis propaginis unde fuit abiuncta, & educta.

AB Terminus area superior.

F Terminus inferior area.

E Corpus area.

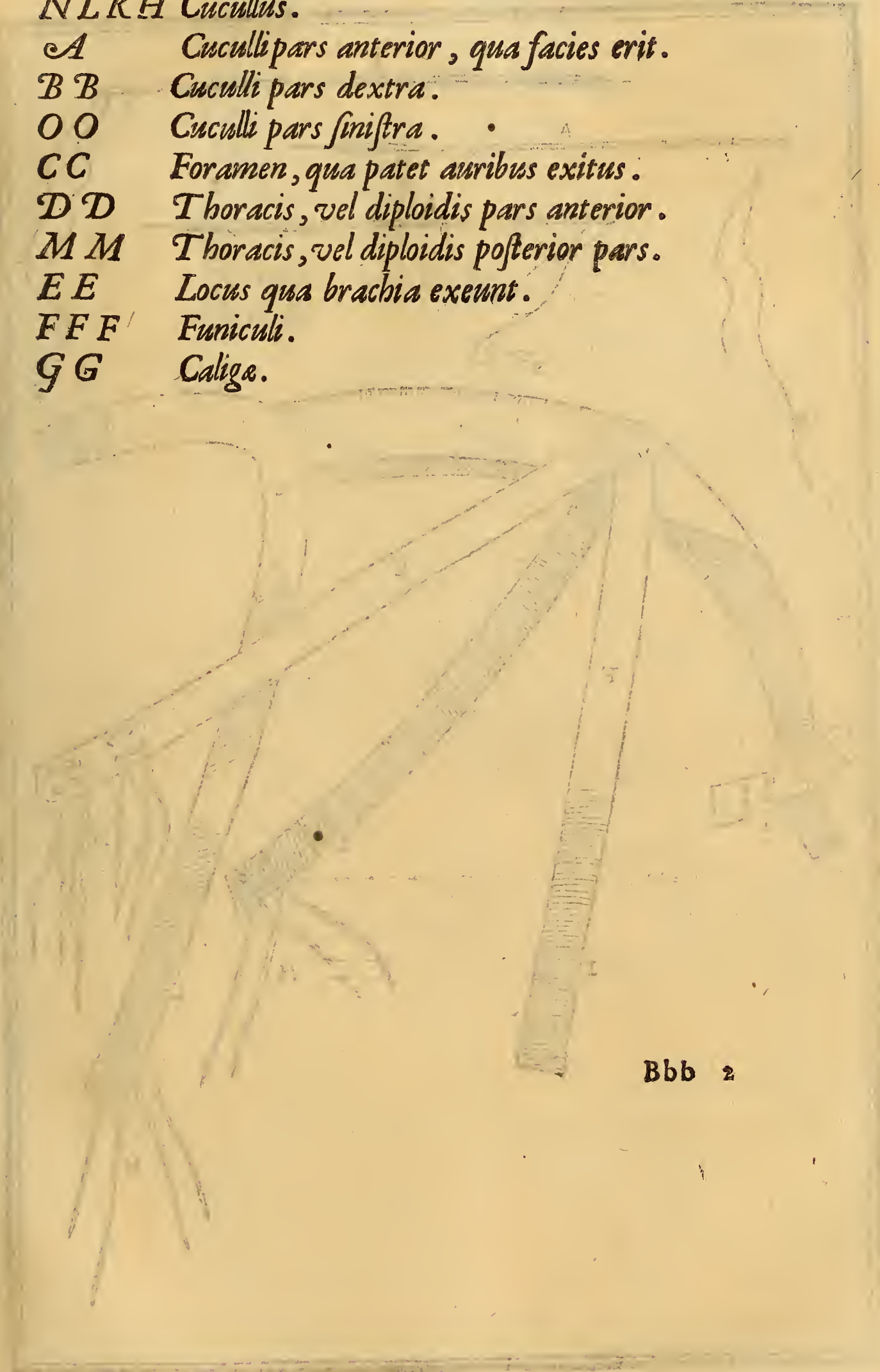
Icon Sexta.

Hæc tabula vestitum vniuersum præter deligationis fascias clarissimè demonstrat.

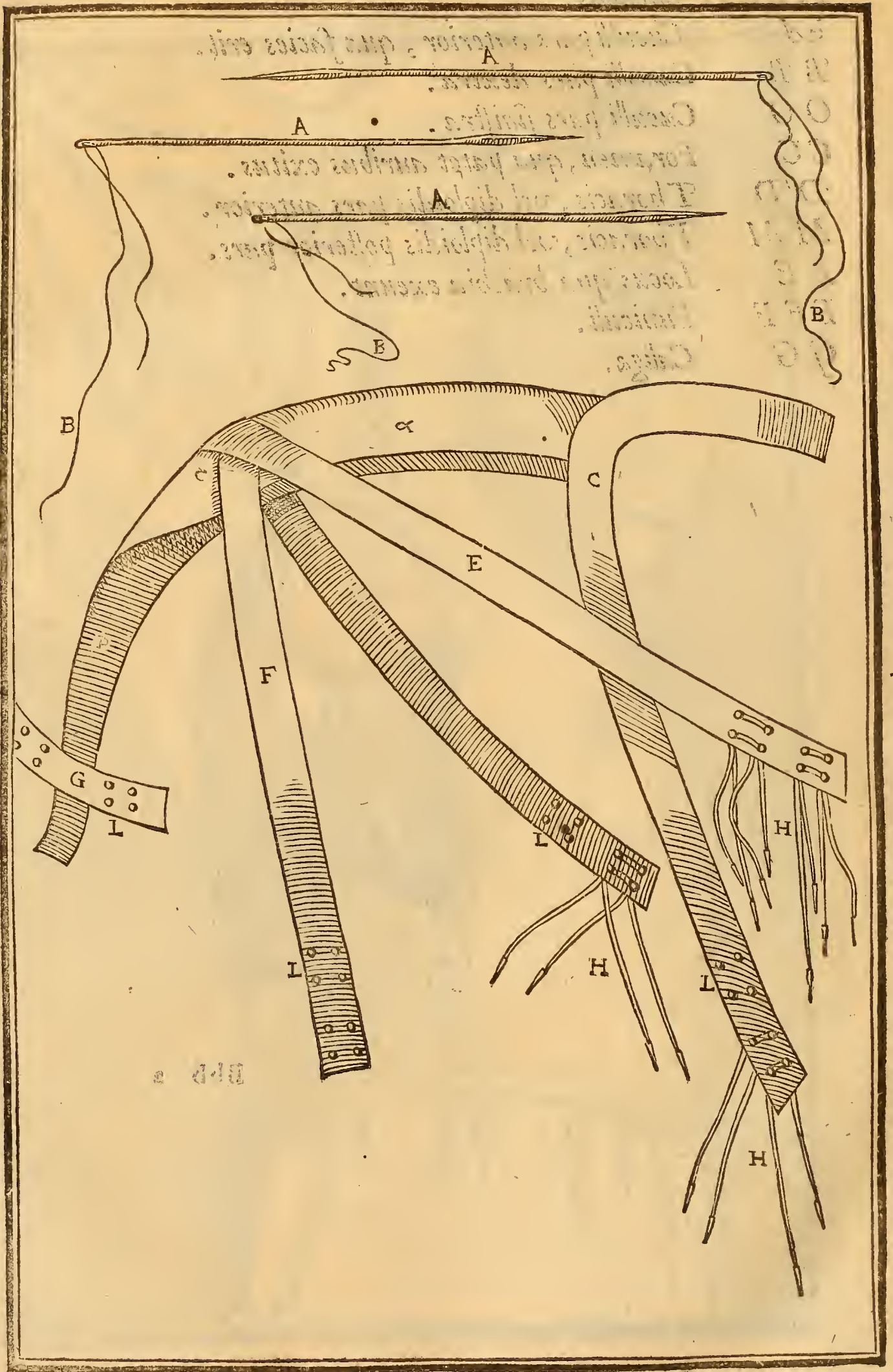
NLKH Cucullus.

- A Cuculli pars anterior, qua facies erit.
- B B Cuculli pars dextra.
- O O Cuculli pars sinistra.
- CC Foramen, qua patet auribus exitus.
- D D Thoracis, vel diploidis pars anterior.
- M M Thoracis, vel diploidis posterior pars.
- E E Locus qua brachia exeunt.
- F F F Funiculi.
- G G Caligæ.

Bbb 2

Icon Septima.

Hæc tabula acus, & fasciarum typum habet pro deligatio-
ne faciunda.

AAA Acus.

BBB Linum.

α ω Fascia, quam regiam diximus.

EE Fascia cubitalis.

F Fascia pectoralis.

G Fascia brachialis.

C Fascia axillaris.

LLL Foramina funiculorum.

H Funiculi.

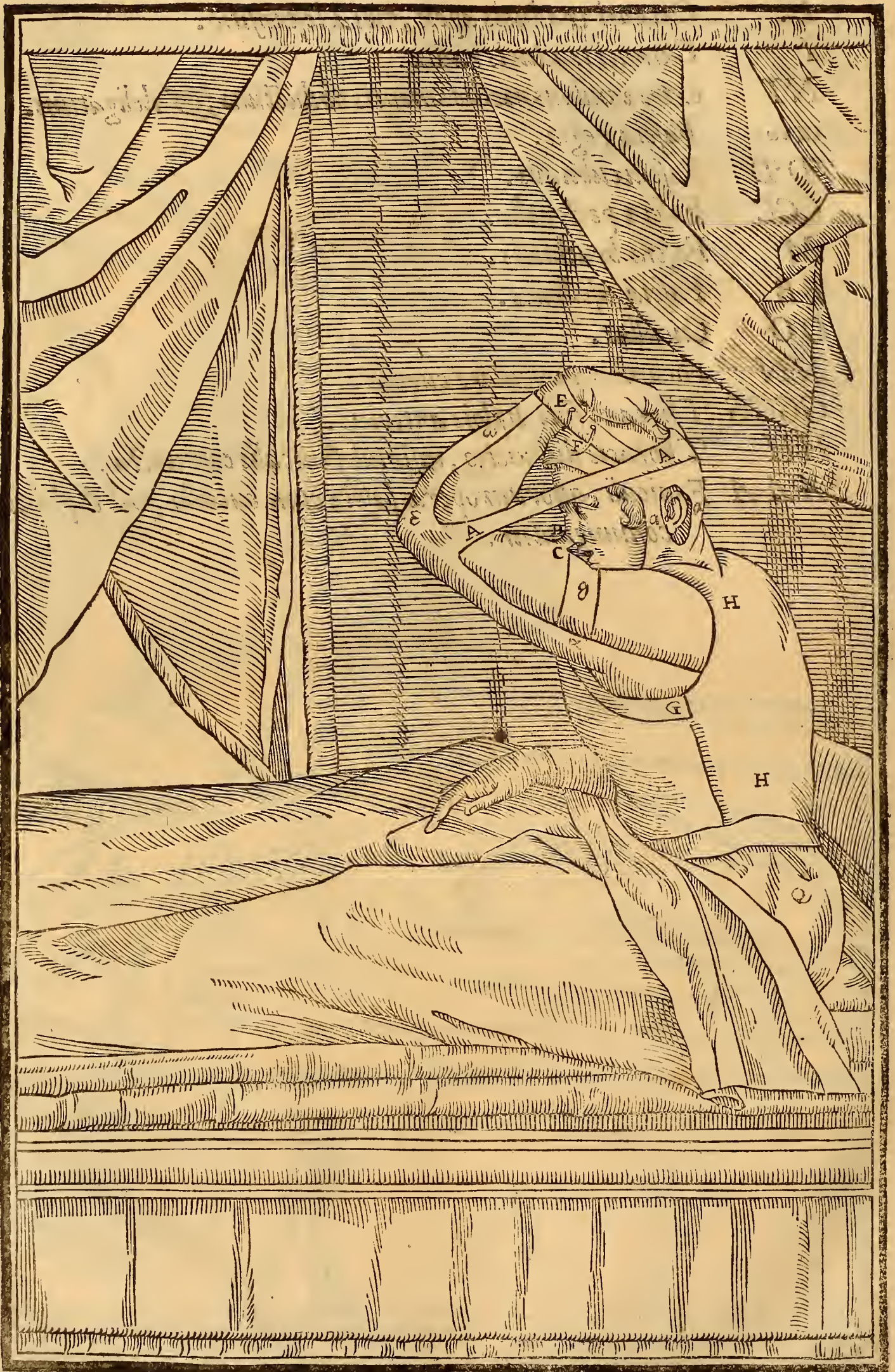
Icon Octava .

Hæc tabula cum anticam, tum dextram partem deligatio-
nis ostendit.

- L. Cutanei traducis apex, ubi adest insitio.
 I Cutanei traducis radix.
 NY Area vulnus medicamentis obductum, & deligatum.
 α & ω Fascia regia.
 DD Fascia cubitalis.
 CCC Fascia pectoralis.
 M Fascia brachialis.
 BB Fascia ascillaris.
 OO Cucullus.
 NN Foramen auriculare cuculli.
 GGGG Thorax, siue diplois anterior.
 HH Thoracis disunctio, insimul funiculis coniuncta.
 AAA Funiculi, quorum opera fasciæ cum cucullo, vel diploide
 coniunguntur.

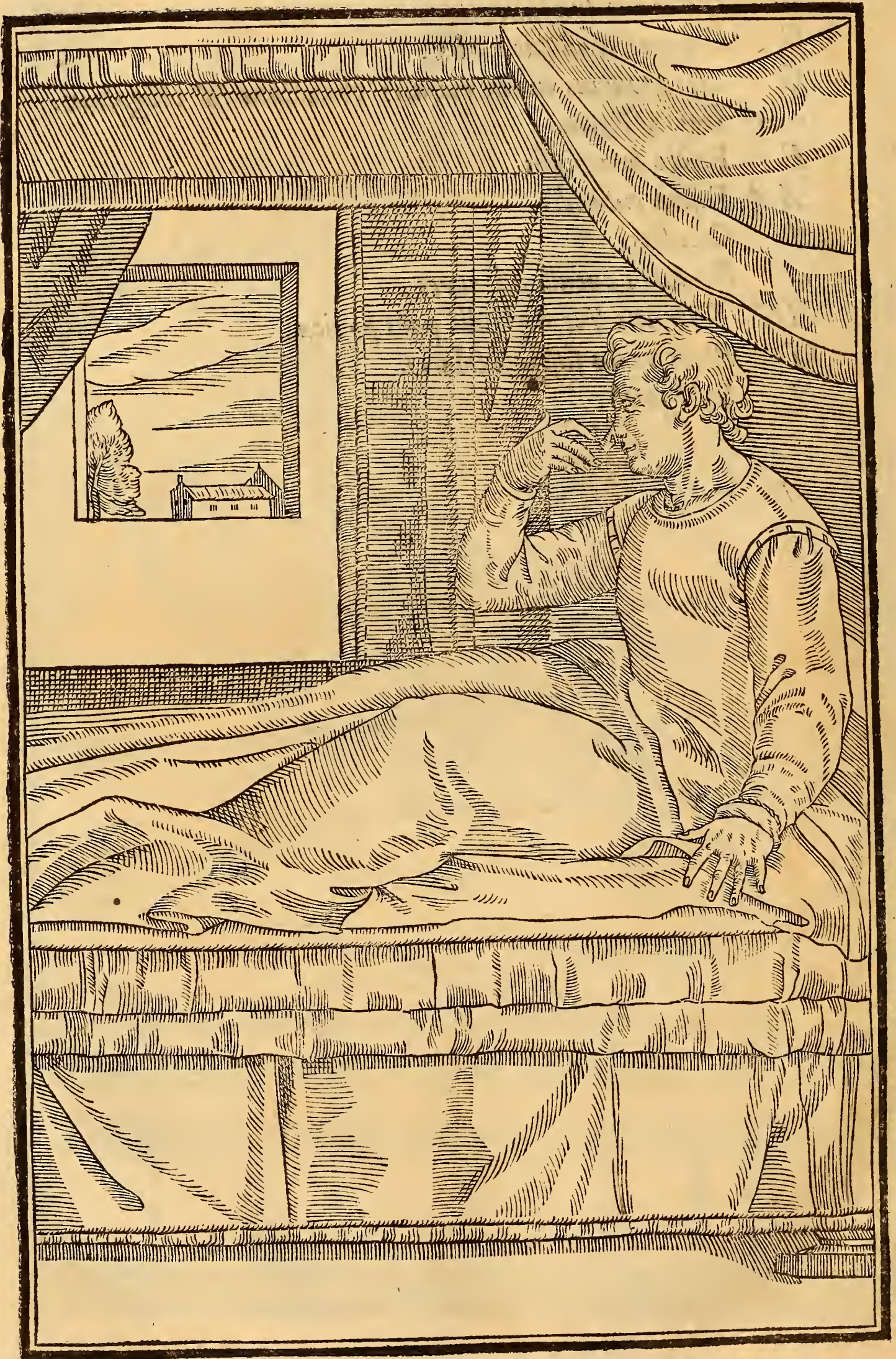
Icon Nona.

Hæc tabula tum posticam deligationis partem tum lateralem sinistram demonstrat.

- D* Cutaneus tradux.
C Cutanei traducis radix.
G Area vulnus medicamentis obductum & obligatum.
α & ω Fascia Regia.
E Fascia brachialis.
AA Fascia cubitalis.
F Cucullus.
aa Foramen cuculli ad aures.
HH Thoracis siue diploidis pars postica.
G Principium fasciæ axillaris.
Q Subligaria.

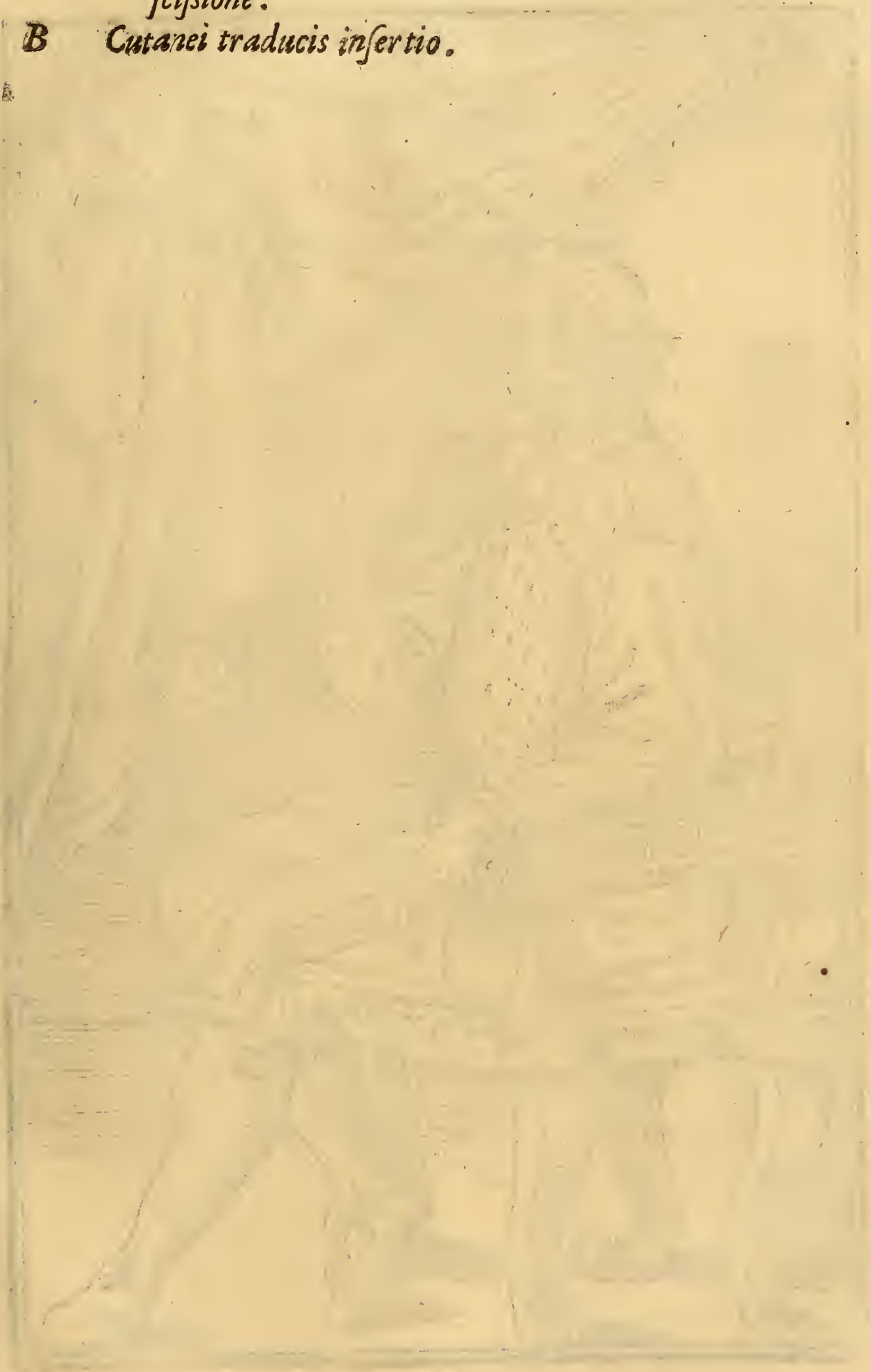
Icon Decima.

Hæc tabula cutaneum traducem rescissum indicat.

A Cutaneus tradux rudis adhuc & informis ilico ab ipsa rescissione.

B Cutanei traducis insertio.

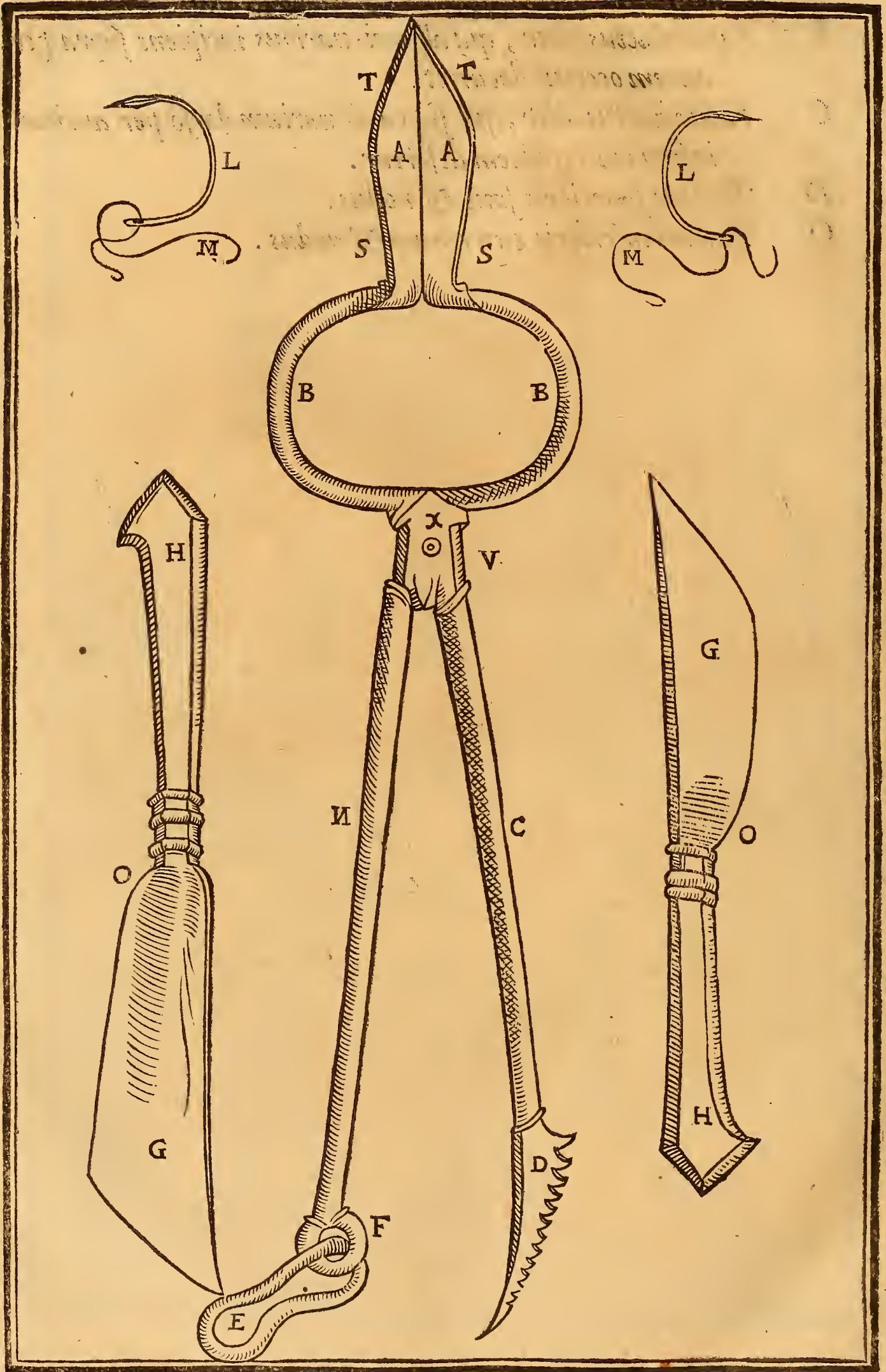
Icon Vndecima

Hæc tabula nares monstrat deligatas pro consequenda effor-
matione .

- A* Fasciæ basis naribus applicita, & illas obuoluens.
B Fasciæ ductus alter, qui ab imis naribus incipiens supra per
aurem occiput decurrit.
C Fasciæ ductus alter, qui supra ab narium dorso per aurium
inferna in ceruicem defertur.
D Ductus superioris finis & nodus.
O Ductus inferioris extremum & nodus.

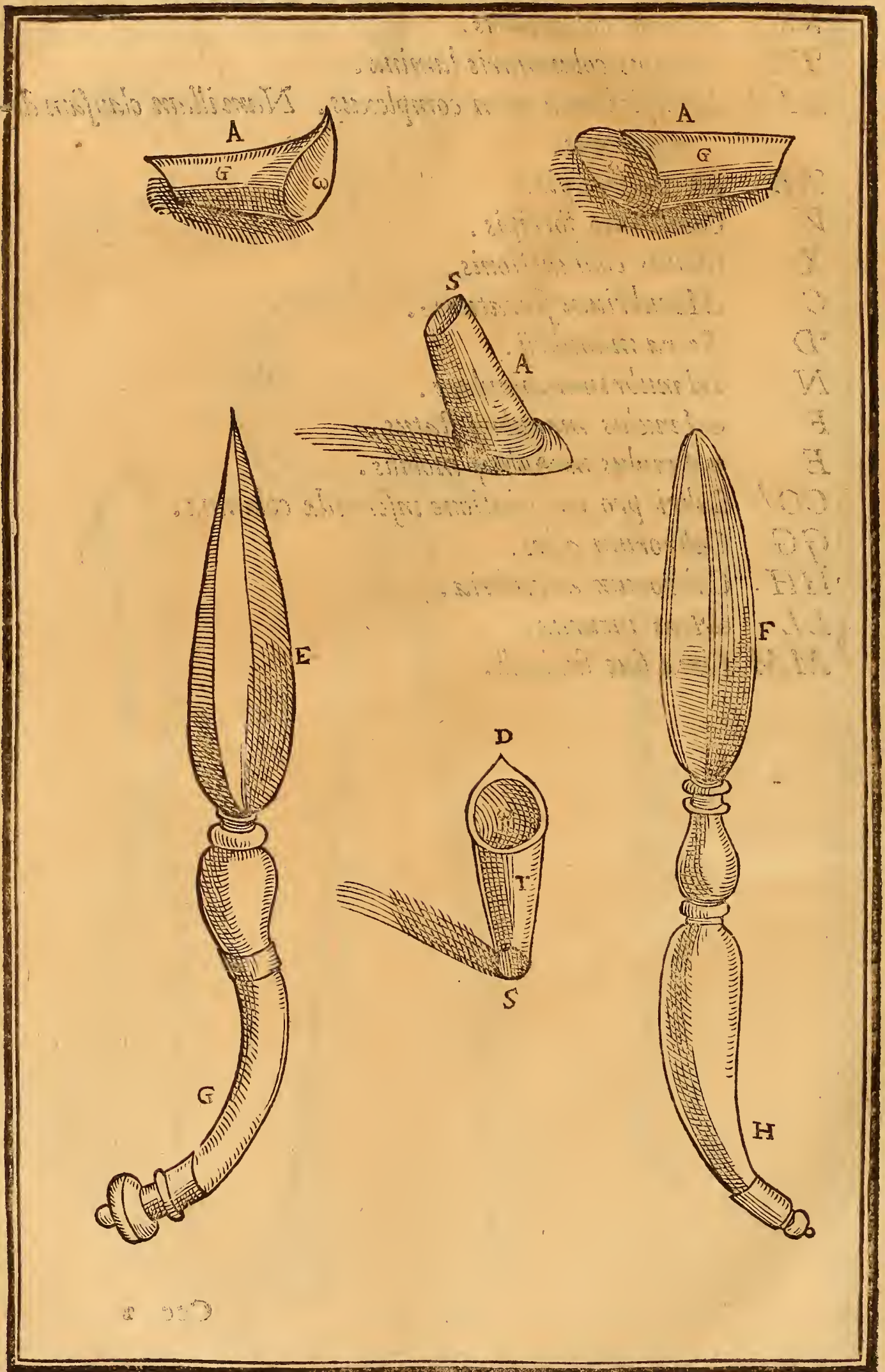
Icon Duodecima.

Hæc tabula forcipem ad inferendam columnam, & cultros,
& incuruas acus continet.

- SS Forceps columnaris.
 TT Forcipis columnaris lamina.
 AA Forcipis laminarum complexus. Nam illam clausam depinximus.
 BB Arcus forcipis.
 V Coniunctio forcipis.
 X Clavus coniunctionis.
 C Manubrium ferratum.
 D Serra manubrij.
 N Manubrium annulare.
 F Annulus manubrij status.
 E Annulus manubrij mobilis.
 OO Cultri pro excoriatione inferendæ columnæ.
 GG Cultrorum acies.
 HH Cultrorum manubria.
 LL Acus incurva.
 MM Lima siue funiculi.

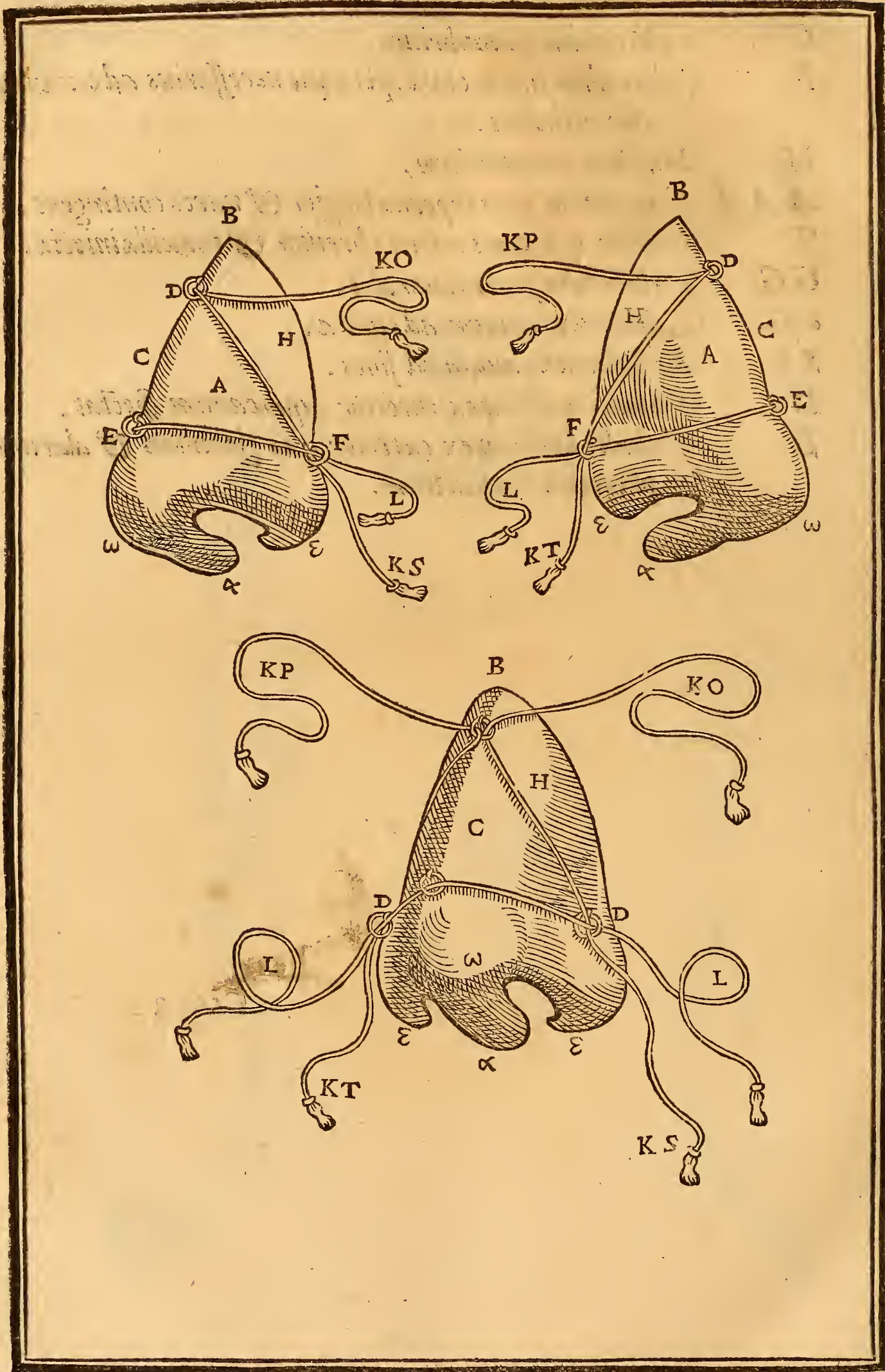
Icon Decimatertia.

Hæc tabula cultros configurationis habet & tubulos.

- E* Culter in mirthi figuram eductus ad efformandas rythonas.
- G* Cultri huius manubrium.
- F* Culter alius instar oliuæ, per æque necessarius ad excavandas rythonas.
- H* Eiusdem manubrium.
- AAA* Tubulorum pars superna longior & nares contingens.
- T* Tubulorum pars inferna breuior & maxillæ iniecta.
- GG* Tubulorum partes laterales.
- ω ω* Tubulorum cauum ad capita.
- SS* Tubulorum cauum ad fines.
- D* Tubuli capitis apex interior, quò cauum spectat.
- E* Tubuli capitis apex exterior quæ globulum & alarum principia amplectitur.

Icon Decimaquarta.

Hæc tabula tectoria, annulos & funiculos ex quibus colligandi modus comprehenditur, continet.

- AA* Tectorium.
BBB Tectorij summa pars, quæ perforanda est, & funiculus ille, quem iugum diximus transmittendus. Annulo non opus est. Nil enim ex nodo incommodi emergit.
C Tectorij dorsum.
 ω Apex globuli.
 α Columna tectorij.
E Ala tectorij.
HHH Tectorij latera.
D Annulus superior pro superna deligatione.
E Annulus centralis Regius, pro regia deligatione.
FF Annuli laterales regij, pro regia & catholica deligatione.
KOKP Funiculi deligationis supernæ.
LL Funiculi deligationis regie.
KTKS Funiculi catholice seu oblique deligationis.

Icon Decimaquinta.

Hæc tabula areæ cicatricem, & cutaneum traducem in nare^s efformatum ostendit. Conformationis icones non reddimus, quod reddi nequeant. Illam facile quis mente potest concipere.

CB Nares configurata.

AE Area cicatrice obducta. Hæc à pristina latitudine discedit in semet contracta.

Icon Decimasexta.

Hæc tabula ad labia refarcienda pertinet, atque quod ipsum superius est.

- C* Labium supernum decurtatum.
DAC Cutis propago ex qua labium restauratur.
D Radix propaginis.
C Apex illius, & pars insititia.
A Corpus eiusdem.
L Area, & locus unde propagoeducta fuit.

Icon Decimaseptima.

Hæc tabula propaginis in supernum labium iam insitio-
 factam & eius deligationem demonstrat.

- F *Cutaneus tradux labio insertus.*
 N *Insitio ipsa traducis cum labio.*
 G *Area unde tradux fuit eductus.*
 α & ω *Fascia regia, cui cætera innituntur.*
 D *Fascia cubitalis.*
 Q *Fascia brachialis.*
 E *Fascia pectoralis.*
 H *Fascia axillaris.*
 LL *Cucullis.*
 aa *Foramen cuculli ad aures.*
 IIII *Diploidis siue thoracis pars anterior.*
 MMM *Thoracis diuisio quæ funiculis constringitur.*
 AAAA *Funiculi fasciarum.*

Icon Decimaoctava.

Hæc tabula inferius labrum repræsentat vna cum propagine
& area.

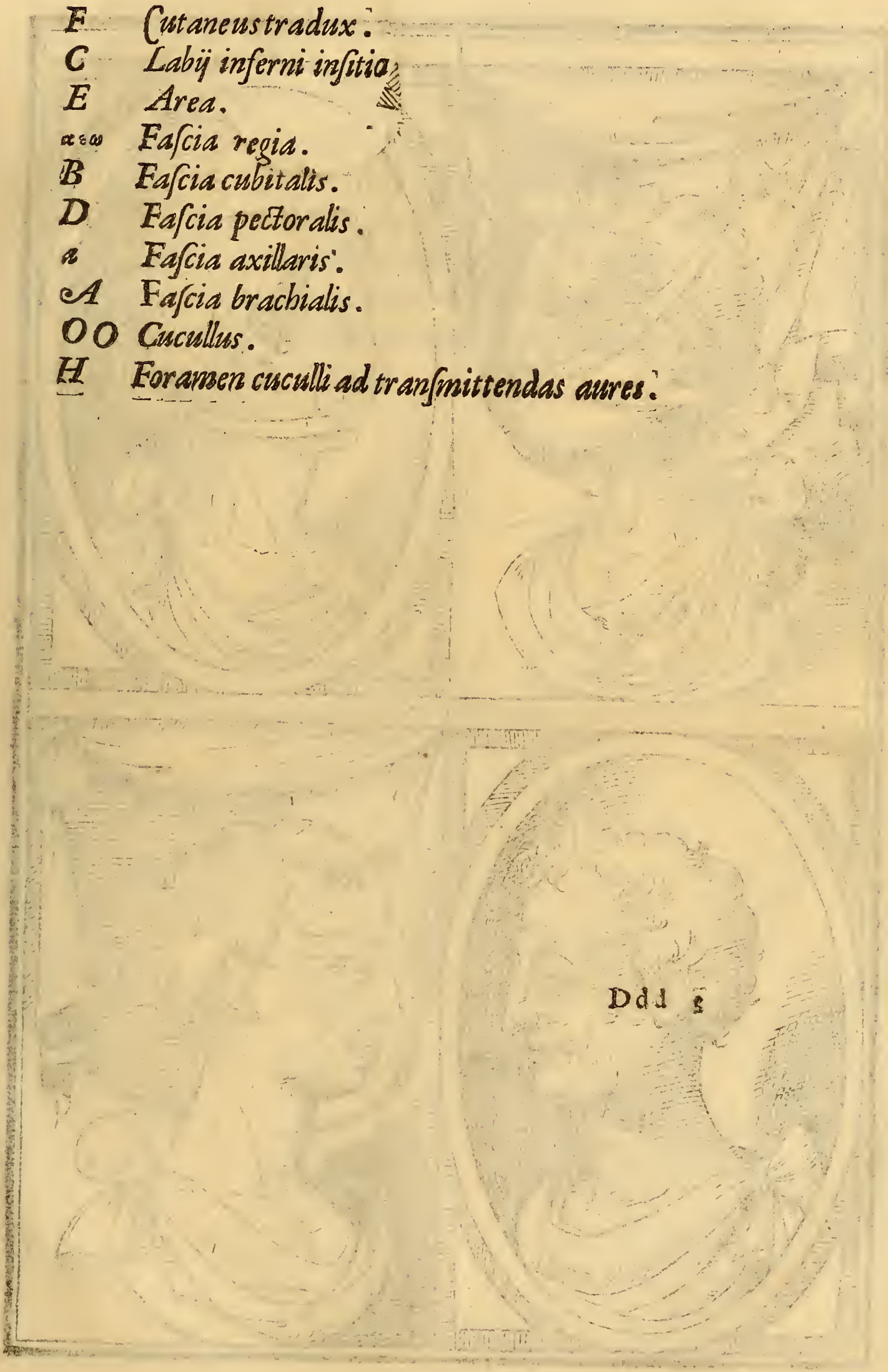
- A* *Labrum inferius curtum.*
DBE *Cutaneus tradux.*
D *Radix traducis.*
E *Apex insititius traducis.*
B *Corpus traducis.*
C *Area locus.*

Icon Decimanona.

Hæc tabula infitionem inferni labri & deligationem continet.

- F** Cutaneustradux.
- C** Labij inferni infitia.
- E** Area.
- a** Fascia regia.
- B** Fascia cubitalis.
- D** Fascia pectoralis.
- a** Fascia axillaris.
- A** Fascia brachialis.
- OO** Cucullus.
- H** Foramen cuculli ad transmittendas aures.

Ddd 2

Icon Vigesima.

Hæc tabula vtriusque labij deligationem, & ea iam efformata demonstrat.

ABC. Fascia deligans supernum labium.

A. Fascia basis.

B. Fascia ductus superior.

C. Fascia ductus inferior.

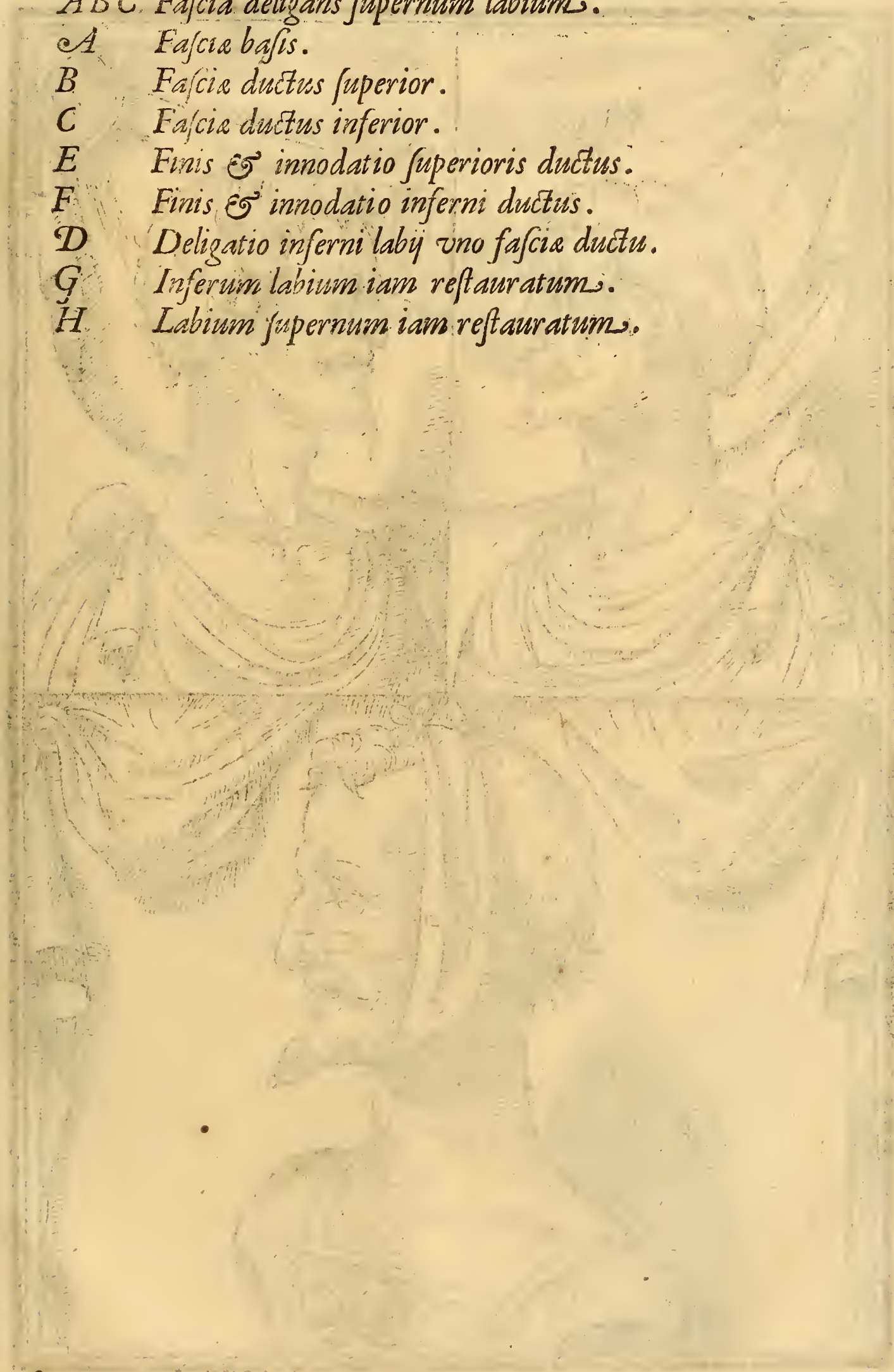
E. Finis & innodatio superioris ductus.

F. Finis & innodatio inferni ductus.

D. Deligatio inferni labij uno fasciæ ductu.

G. Inferum labium iam restauratum.

H. Labium supernum iam restauratum.

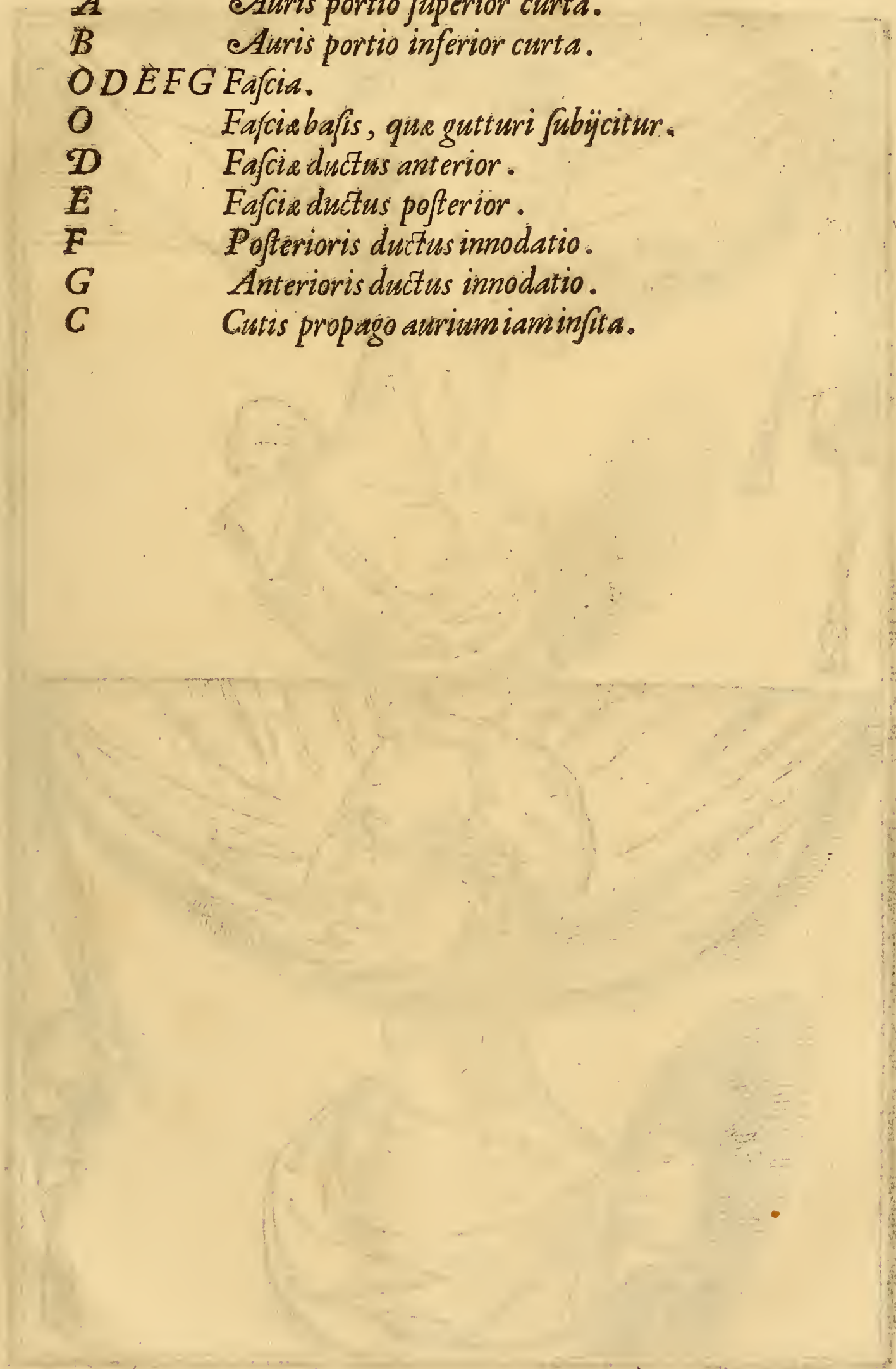

Icon Vigesima prima.

Hæc tabula aures curtas, & earum post infitionem deligationem ostendit.

- A* Auris portio superior curta.
B Auris portio inferior curta.
O D E F G Fascia.
O Fasciæ basis, quæ gutturi subijcitur.
D Fasciæ ductus anterior.
E Fasciæ ductus posterior.
F Posterioris ductus innodatio.
G Anterioris ductus innodatio.
C Cutis propago aurium iam insita.

Icon Vigesimaecunda.

Hæc tabula aures iam efformatas, & aream traducis exhibet

- A Area traducis supra.
- B Auris pars superior efformata.
- C Auris inferior pars efformata.
- D Area traducis infra.

Journal of the ...

- 1. ...
- 2. ...
- 3. ...
- 4. ...

INDEX RERVM, ET VERBORVM, QVAE IN PRIMO CONTINENTVR LIBRO, MEMORABILIVM.

A

B SCISSVM ex se non repullulat. pag.47	<i>Amantium hamus quis.</i> II
<i>Actiones omnes in vita communi ad virtutem referuntur, & eunt.</i> 2	<i>Ambrosii Parei de curtorum refectione iudicium</i> 63
<i>Actiones partium ex earum essentia sunt examinanda.</i> 2	<i>Αναληπτικὴ</i> Medicina pars. 40
<i>Actiones partium & à Philosopho, & Medico considerantur.</i> 40	<i>Anatomia Philosophi, non Medici est munus.</i> 40
<i>Actiones qualibet quæ requirant, vt ritè peragantur.</i> 54	<i>Angiologiae utilitas, & administrandi ratio</i> 65
<i>Actiois probè causa est sanitas.</i> 40	<i>Angiologiae periculum maximum.</i> 66.75
<i>Actioinum omnium in nostro corpore solus calor author est.</i> 55	<i>Anguli oculorum quot, quomodo appellentur, & eorum locus.</i> 4
<i>Actioinum omnium calor dux est, & finis.</i> 60	<i>Animæ organum est corpus.</i> 5
<i>Actioinum plurimas esse differentias, & fines.</i> 5	<i>Animæ sedes, & virtus est in facie.</i> II.13
<i>Actioinum perfectio summum est bonum.</i> 40	<i>Anima hominis Diuina, & à corporis commercio longissimè seclusa est.</i> 9
<i>Actio partis patefacit morbum.</i> 2	<i>Animalia cur egrotent.</i> 26
<i>Actio vt ab usu discrepet.</i> 6	<i>Animalia vt inter se dignoscantur.</i> 9
<i>Actio vitam conseruat, & metitur.</i> 78	<i>Animal omne semper eandem animam, idemque corpus obtinet.</i> 8
<i>Aegilopes, quæ ferè carcinomata sunt, & quæ ad nares tendunt, sunt incurabiles.</i> 74	<i>Animalis facultas a cerebro per neruos defertur, & quæ præstet partibus.</i> 89
<i>Aegilops in oculi angulo fixa, cur tam difficulter curetur.</i> 74	<i>Animalis spiritus, vbi, & vnde fiat.</i> 32
<i>Aegrorum votum.</i> 40	<i>Animalium animas multum differre.</i> 5
<i>Aer externus spirituum est Alimentum.</i> 32	<i>Animi affectus, vt ex facie patecant.</i> 16
<i>Aeris in cerebrum transpiratio.</i> 30	<i>Animi cum corpore est conspiratio maxima.</i> 8
<i>Aeris in voce edenda variatio.</i> 22	<i>Animi impulsus plurimum corpus mutant ibidem.</i>
<i>Aestatis temperamentum.</i> 58	<i>Animi propensio, an ex corpore diiudicari possit.</i> 8.9
<i>Aetas ab ætate differt.</i> 54	<i>Animi quantum sit in corpus imperium.</i> ibid.nu.9
<i>Aetas facie indicantur.</i> 7	<i>Animus plurimum a corpore patitur.</i> 8
<i>Affectus ab affectu discrepat.</i> 54	<i>Αυθελίξ</i> aurium. 5
<i>Agentia duo efficaciora vno.</i> 50	<i>ΑΥΤΙΛ</i> oſis aurium 5
<i>Αγκτῆρος</i> Etymologia. 52	<i>Antiquissimum quodque est verissimum.</i> 29
<i>Αιτιολογικὴ</i> Medicinae pars. 41	<i>Antiquorum scripta vt legenda sint, & veneranda.</i> ibidem
<i>Alcmæonis error.</i> 19	<i>Apoplexiæ præseruatio.</i> 22
<i>Alexandri Benedicti de curtis reparandis sententia.</i> 62	<i>Apocur dentes exerti.</i> 5
<i>Alimentum quod re vera dicatur.</i> 22	<i>Arbores cur facile à frigore lædantur.</i> 57
	<i>Arbores cur Vere aptius inserantur.</i> 45

I N D E X.

<i>Arbores etiam diuerse formæ in sitione uniformes fiunt.</i>	59	<i>Auriculæ cur homini non in vertice, sed in oculorum orbe sint constituta.</i>	38
<i>Arbores natura discordes ut per traducem conso- cientur.</i>	45	<i>Auricularum figura duplex, huiusque vsus sin- gularis.</i>	38
<i>Arbores quasnam prisca sibi inuicem inseri volue- rint.</i>	44	<i>Auricula cur anfractuosa.</i>	38
<i>Arbores tribus modis inseruntur, & quatuor se- cundum Columellam.</i>	44	<i>Auriculas cur bruta ad sonos fleclant.</i>	37
<i>Arboribus plurimum antecellit homo.</i>	57	<i>Auricularum situs commodus, temperies, conne- xus,</i>	38
<i>Archidami Regis mulctæ.</i>	11	<i>Auriculæ vt musculorum, ita & motus sunt ex- pertes.</i>	38
<i>Archilai error.</i>	19	<i>Auriculæ testium cur olim tangebantur.</i>	37
<i>Arionis Mitylenæi historia.</i>	37	<i>Auribus auriculæ sunt propugnaculo.</i>	37
<i>Aristoteles Metoscoporum princeps.</i>	8	<i>Auribus cur antiquitus seruitutis nota fuerit im- pressa.</i>	37
<i>Arteriarum excisionem cur, quando, & quomo- do Veteres moliti fuerint.</i>	67	<i>Aurium curtarum differentiæ.</i>	87
<i>Arteriæ asperæ propagatio.</i>	15	<i>Aurium curtarum, quæ facilius reparentur.</i>	16
<i>Arteriæ variatio vocem variat.</i>	21	<i>Aurium dignitas, & utilitas eximia.</i>	36.37
<i>Arteriæ deperditæ non regenerantur.</i>	90	<i>Aurium iactura quantum deturpet.</i>	42
<i>Arteriæ cur non penetrent ad exteriora.</i>	92	<i>Auris externa partium nomina.</i>	5
<i>Arteriæ discissa non vniuntur amplius, nec opus est.</i>	92	<i>Aures virtutis, ac scientiæ sunt via.</i>	36
<i>Arteriæ cordi ministrant.</i>	6	<i>Auris quid dicatur Aristoteli, quid profit.</i>	5
<i>Arteriæ magnæ progressus.</i>	16	<i>Auris vnde dicatur.</i>	5.13
<i>Arteriotomiæ vsus, & vtendi modus.</i>	65	<i>Auris partitio.</i>	5
<i>Arteriotomiæ scuitia.</i>	65.66	<i>Autumnus cur partium vnitioni obstet.</i>	57
<i>Artium quis sit verus finis.</i>	40		
<i>Artuum amputatio cur sit dolorosa.</i>	82		
<i>Ascarides vt oriantur.</i>	70		
<i>Asini cur sonis opponant auriculas.</i>	37		
<i>Asperæ Arteriæ incisio in synanchicis cur sit inu- tilis.</i>	74		
<i>Aspera Arteria, quando, & quomodo sit molien- da.</i>	74		
<i>Asperæ Arteriæ propagatio.</i>	15		
<i>Asthmatis occasio.</i>	26		
<i>Atheroma proprium habet folliculum.</i>	68		
<i>Auditio vt fiat.</i>	38		
<i>Auditionis meatus.</i>	5		
<i>Auditionis situs.</i>	6		
<i>Auditorij meatus sede.</i>	38		
<i>Auditus nervos habet amplissimos.</i>	20		
<i>Auditus in quo præualeat visui.</i>	36		
<i>Auditus curas adimit.</i>	36		
<i>Auditus Philosophiæ est sensus.</i>	36		
<i>Auditus obiecta sunt soni, & cantus.</i>	36		
<i>Aures ablata cur per cutem restituantur.</i>	47		
<i>Aures ex toto resecta non possunt restitui.</i>	87		
<i>Aures curte cur non ex humero, sed vicina cute reparanda sint, & quomodo.</i>	49		
<i>Aures memoriæ sunt consecrata.</i>	37		
<i>Auricula quid.</i>	5.36.37		
<i>Auriculæ vsus.</i>	16		
<i>Auricula dextra cur Aroni fuerit sanguine arietis contacta.</i>	37		
<i>Auriculæ cur ita sint patulæ.</i>	37		
<i>Auriculæ cur duæ.</i>	38		
<i>Auriculæ cur habeant substantiam cartilagi- neam.</i>	37		
		<i>B</i>	
		<i>Alenæ cur in ceruice habeant oculos.</i>	7
		<i>Barba cur quedam faciæ partes careant.</i>	12
		<i>Barba quanta denotet, eius nomenclatura varia, ac diuisio.</i>	4
		<i>Barba virum facit.</i>	4.13
		<i>Bellorum incommoda plurima.</i>	81
		<i>Biliosi rarum habent corpus.</i>	55
		<i>Biliosum temperamentum cur coalitum partium citò expediat, & cur eundem periculosum red- dat.</i>	55
		<i>Blepharitis des.</i>	3
		<i>Bona Medica sunt tria.</i>	40
		<i>Bonum malo expellitur.</i>	80
		<i>Bonum summè necessarium est actionum perfe- ctio.</i>	40
		<i>Bos facie caret.</i>	2
		<i>Bovina ægritudo, vt causetur, & curetur.</i>	70
		<i>Brachia cur prius cerebro, ac facie perficiantur.</i>	13
		<i>Brachij pars tradux à partibus reficiendis nil dif- fert.</i>	45
		<i>Brachij cute sensilior est nasi cutis.</i>	59
		<i>Brachium locus est summè idoneus curtis reficien- dis, & cur.</i>	47.48.49
		<i>Branca ficulus curtorum reparatricis professor.</i>	63

I N D E X.

<i>Broici qui.</i>	34	<i>Cari præseruatio.</i>	22
<i>Bruta cur auriculas ad sonos flebant.</i>	37	<i>Carnosa faciliè rumpuntur.</i>	38
<i>Bruta cur menti locum tangi non patiantur.</i>		<i>Carpi motus.</i>	48
4		<i>Cartilagine narium quinque sunt, earum connexus, substantiæ utilitas.</i>	31
<i>Bruta carent malis.</i>	4	<i>Cartilaginea substantiæ quanta sint commoda</i>	31
<i>Bruta carent mento.</i>	4	37.38	
<i>Brutorum robur est in dentibus inferioribus.</i>		<i>Cartilago est frigida.</i>	31
<i>ibidem.</i>		<i>Cartilago est sicca.</i>	38
<i>Buccarum locus, & signa.</i>	4	<i>Castitatis singulare exemplum in Sancta Eba.</i>	18
<i>Bucculenti qui dicantur.</i>	4	<i>Catalepsis facie potissimum significatur, & eius signa varia.</i>	14
C		<i>Catarrhacres vt sistantur.</i>	67
C <i>Acochymia quid sit, & in quo discrepet à corpore pituitoso, & quantum obstet vni-</i>		<i>Cauda uulue extuberans, ut sit curanda, & quam hoc sit periculosum.</i>	70
<i>ni.</i>	56	<i>Cauernosi natura.</i>	26
<i>Cadavera vt possint dignosci.</i>	12	<i>Cerebri actio.</i>	13
<i>Caius Marius cur Varicum excisionem sufferre noluerit.</i>	73	<i>Cerebri instrumenta.</i>	6
<i>Calculorum excisio infinitis malis est exposita, cur hanc Hippocrates Medicis interdicit.</i>		<i>Cerebri substantia.</i>	6
79		<i>Cerebri connexus cum facie.</i>	15.16
<i>Calculorum excisioni, cur immineat conuulsio.</i>		<i>Cerebri emissaria.</i>	15.26.22
83		<i>Cerebri emissariorum necessitas.</i>	22.23
<i>Calculorum excisio vt sit administranda secundum Celsum, quando, & in quibus.</i>	78	<i>Cerebri Ventriculorum officia.</i>	23
<i>Calculus pro varia sua figura varijs modis est extrahendus.</i>	78.79	<i>Cerebri situs.</i>	29.32
<i>Calculus qui facilius qui vero difficilius educatur.</i>	79	<i>Cerebri temperies vt ex facie dignoscatur.</i>	13
<i>Caloris insiti vis, & vna ferè in omnibus hominibus.</i>	59	<i>Cerebri affectus.</i>	15
<i>Calor est vnicus functionum minister.</i>	26.54.55.90	<i>Cerebrum cur post artus perficiatur.</i>	13
<i>Calor opifex.</i>	45	<i>Cerebrum quando morbis corripitur.</i>	22
<i>Calor cum siccitate vniõis partium author est.</i>	55	<i>Cerebrum per quas vias purgetur, vera Galeni sententia.</i>	23.26.27
<i>Caloris inopia medici conatus tardat.</i>	56	<i>Cerebrum per quas vias purgetur sententia Vesalij.</i>	24.25
<i>Canceris cur oculi in ceruice siti.</i>	7	<i>Cerebrum quibus auxilijs defecetur.</i>	26
<i>Canceri in pectore curatio Chirurgica secundum Aeonidem, & Aeslium, quam sit periculi plena.</i>	68	<i>Cerebrum septem uis depuratur, & cur.</i>	26
<i>Canceri vbicumque constiterint incurabiles sunt.</i>	69	<i>Cerebrum neutiquam per oculos, & vt vult Vesalius purgatur.</i>	
<i>Canes cur ad sonum auriculas flebant.</i>	37	<i>Cerebrum quam cautè per palatum & ossa spongiosa depuretur.</i>	26
<i>Καρθὸς oculi.</i>	4	<i>Cerebrum per vias tortuosas purgatur.</i>	27
<i>Capitis diuisio.</i>	2	<i>Cerebrum animalis facultatis fons est.</i>	89
<i>Capitis emissaria.</i>	22.23	<i>Κέρωσις quid sit, eiusque cura.</i>	70
<i>Capitis descriptio.</i>	2	<i>Κῆλαι.</i>	4
<i>Capitis cur strues sit cauernosa.</i>	28	<i>Χιασμός quid dicatur.</i>	16
<i>Capitis dolor totalis ut mitigatur.</i>	67	<i>Chilones qui dicantur.</i>	34
<i>Carbunculi quando frequentes.</i>	58	<i>Chirurgiæ Curtorum utilitas, ac necessitas.</i>	1
<i>Carbunculi vt procreentur.</i>	22	<i>Chirurgia curatoria instrumentum est non pars.</i>	42
<i>Cardani historia de suo famulo.</i>	14	<i>Chirurgiæ errores vnde proueniant.</i>	82
<i>Cardani opinio, cur ex facie mors præsciatur, aut salus.</i>	15	<i>Chirurgiæ Tyroni, duce semper opus est.</i>	81
<i>Cardani improbatio.</i>	15	<i>Chirurgiam quanta cum seueritate veteres exercuerint.</i>	64.72
		<i>Chirurgiæ quæ nam operationes cum dolore, aut exitio sint coniunctæ.</i>	65.66.70.71
		<i>Chirurgicæ operationes cur cum dolore, & exitio coniungantur.</i>	71.83
		<i>Chirurgicæ operationes plurimæ veterum sunt atrocissimæ.</i>	69.70.71
		<i>a 2</i>	Chirur-

I N D E X.

<i>Chirurgicae operationes, cur nunc exoleuerint.</i>	72	<i>ua differat, quotuplex sit.</i>	40
<i>Chirurgicae operationes aliae benigniores quae & quot sint.</i>	72	<i>Conuulsio quando, & cur fiat, in operationibus Chirurgicis lethale est.</i>	53
<i>Chirurgicae operationes variae quae adhuc hodie obseruantur.</i>	78.79.80	<i>Cor di arteriae seruiunt.</i>	6
<i>Chirurgicae operationes ob dolores aliquos non sunt abolendae.</i>	80.81	<i>Cor dis actio.</i>	13
<i>Chirurgicae operationes dolorem potissimum, & vnde coniunctum habeant.</i>	82	<i>Cor dis connexus cum alijs partibus.</i>	16
<i>Chirurgicae operationes vnde inflammationem, gangrenam, neruorum distentionem, haemorrhagiam.</i>	82	<i>Cornelius Celsus quid de Curtorum resartione staturerit.</i>	62
<i>Chirurgicarum operationum symptoma deterrimum syncope, & cur.</i>	83	<i>Coryza vt fiat.</i>	24
<i>in Chirurgicis operationibus rite peragendis tria in primis sunt tenenda.</i>	82	<i>Corporis totius mensura in facie.</i>	7
<i>in Chirurgicis operationibus paucis ea omnia posse obseruari.</i>	82	<i>Corporis maximus consensus cum animo.</i>	8
<i>Chirurgus quomodo securè, & tutò operetur.</i>	82	<i>Corporis temperies quomodo facie dignoscatur.</i>	13
<i>Chirurgus quanta semper attentione opus habeat. ibidem.</i>	82	<i>Corporis decorem quantum veteres defenderint.</i>	67
<i>Chirurgus rectè operans non facilè sine suo frustratur.</i>	84	<i>Corporis est consensus & conspiratio vna.</i>	92
<i>Cherades vt secundum Paulum sint eximendae.</i>	68	<i>Corpus animum afficit, & ab eo afficitur.</i>	8
<i>Cibi vt benè masticientur.</i>	34	<i>Corpus semper eadem, non aliena anima est praeditum.</i>	8
<i>Cicatrix vt deleatur.</i>	54	<i>Corpus nullum habet cum animo penitus commercium, sed ab eo immutari omnino potest.</i>	9
<i>Cicatrix quando pulchra fiat.</i>	53	<i>Corpus vt impurum fiat.</i>	22
<i>Cicatricis foedae causa.</i>	55.56	<i>Corpus trium viscerum arbitrio est subditum.</i>	15
<i>Cilia quae dicantur.</i>	3	<i>Corpus ob quas causas tabescat.</i>	50.56
<i>Cilia quid praestent.</i>	3	<i>Corpus vt vitam sensusque recipiat.</i>	92
<i>Cisternarum Venetarum colatio.</i>	25	<i>Corpus, à corpore discrepat.</i>	54
<i>Ciues vt sint coercendi.</i>	80	<i>Corpus nostrum nullos nisi corporeos influxus admittit.</i>	91
<i>Ciuitas vt conseruetur.</i>	80	<i>Corpus est animae organum.</i>	5
<i>Claudij Tiberij sumptus in facie polienda.</i>	12	<i>Corpus accommodatum moribus.</i>	5
<i>Coalitum partium, quae in primis faciliunt.</i>	55.56.58	<i>Corporum affectio diuersa varias medicinae partes constituit.</i>	41
<i>Coctionis laesa in ventriculo occasio.</i>	26	<i>Corpora melancholica pilis, & fuliginibus scaetent, arida sunt, exucca, gracilia.</i>	56
<i>Caelites qui.</i>	3	<i>Corpora Vere suauis colore, & humore perfunduntur.</i>	58
<i>Cognitioni aptior est auditus, quam visus.</i>	36	<i>Κόρσαι.</i>	21
<i>Κοιλιδιά.</i>	4	<i>Cortex stirpium cur tam eneruus.</i>	45
<i>Colis glans praeputio denudata vt curata fuerit à veteribus.</i>	67	<i>Cortex stirpium vt differat à nostra cute.</i>	45
<i>Colli vulnera vt sint liganda.</i>	52	<i>Cortex stirpium cur ad insitionem minimè sit aptus.</i>	45
<i>Κολοβώματα quid sint.</i>	39.62	<i>Corticis stirpium cum nostra cute parratio, solinumquam cum arbore coalescunt.</i>	45
<i>Coloris varij in corpore vnde.</i>	13	<i>Κοσμητικὴ vtrum medicinae pars sit.</i>	41
<i>Columellae sitae ad fauces vtilitas.</i>	20.37	<i>Cranium cur sit foraminum expers.</i>	28
<i>Columella quartum insitionis modum inuenit.</i>	44	<i>Cremae stercoris situs, & magnitudo.</i>	75
<i>Columna nasi quae.</i>	4	<i>Κρόταφοι.</i>	2
<i>Κόμωσις.</i>	11	<i>Crura cur prius cerebro, ac facie absoluantur.</i>	13
<i>Concentus auditus sunt obiectum.</i>	36	<i>ChrySTALLINUS reliquis oculi partibus excellit, & oculi actionem perficit.</i>	6
<i>Concentuum mira efficacia.</i>	36	<i>Cupiditatis humanae situs, ac uis, & dissensio à ratione.</i>	13
<i>Concha, seu Conchylia aurium.</i>	5	<i>Curarum leuamen esse auditus.</i>	37
<i>Condylomatium excisio vt instituenda sit.</i>	73.74	<i>Curatiua medicina quae sit.</i>	40.41
<i>Coniunguntur partes dissitae tribus modis.</i>	51	<i>Curatiuae medicinae partes pro magnitudine morborum sunt constituendae.</i>	40
<i>Conseruatiua medicina quae, & vt à praeseruatua</i>			

Curativa medicina absentem sanitatem restituit.	41	Curtorum refectio quantopere natura admini- culetur.	88
Curativae medicinae instrumenta sunt tria.	42	Curtorum refectricis facilitas.	45
Curta quid proprie dicatur.	39	Curtorum reficiendorum scopus precipuus, & proprius est, refectam partem bene formare, & cur.	46.59
Curta ut reficiantur.	ibid.	Curtorum refectricis facilitas partim artificis, par- tim naturae est opus.	46
Curta ex qua materia.	39.46.47	Curtorum refectricis facilitatis materia est cutis.	46.47
Curta è quo loco.	35.45.48.63	Curtorum restaurandorum quae cutis potissimum.	47
Curto, um differentiae uariae.	85	Curtorum refectricis facilitas quibus iuuetur, aut tardetur.	54.57
Curtis ut materia assuatur.	39	Curtorum refectrici facilitati quae obsit, aut prosit corporis temperies.	54.57
Curtorum doctrina ex agricultura desumitur.	39.	Curtorum refectrici facilitati quam sit idoneum corpus ευκρατον.	54.55.56
43		Curtorum refectricem facilitatem post ευκρατον humidum, & calidum iuuat.	55.56.58
Curta ad quod genus morbi referantur.	42	Curtorum refectricem facilitatem quantum, & cur, & quando disturbet temperamentum bi- liosum, frigidum, item & humidum.	55. 56
Curta ex cute humeri reficienda sunt.	47	Curtorum refectrici facilitati quid conducatur me- lancholicum temperamentum, & quid offi- ciat.	56
Curta quam prudenter.	47	Curtorum refectricem facilitatem cacochymia impedit.	56.59
Curta cur.	47.48.49.61.63	Curtorum refectrici facilitati cur obsit senectus, & pueritia.	56
Curta simili, quoad fieri potest, sunt reficienda.	46.47.56	in Curtorum refectrici facilitate quae habenda sit cautio.	57
Curta cute satis larga sunt restauranda.	47.48.	Curtorum refectrici facilitati commodissima est iuuenilis aetas.	57
89		Curtorum refectricem summè coloris venustat commendat.	54.59.60
Curtorum primo, deinde traducis magnitudo no- tanda.	49	Curtorum refectricis operationes, & symptomata varia.	60
Curta omni anni tempore possunt reparari.	57	Curtorum refectricis utrum aliqui ex veteribus meminerint.	62
Curta in quo magis, aut minus commode.	57.	Curtorum refectricis ut meminerit Galenus.	ibidem.
58		Curtorum refectricis authoris, quantum à vete- rum doctrina discrepet, & modernorum.	63.64
Curta aliud in conficiendo, aliud confirmando an- ni tempus postulant.	58	Curtorum refectricis summatim doctrina compre- henditur.	63.83
Curta commodissime in vere, minus in aestate repa- rantur.	ibid.	Curtorum refectricem ueterum operationes mole- stus longè antecedunt.	66.81
Curta incommode Autumno, & Hyeme.	ibidem.	Curtorum refectrix quam sit leuis.	81.83
Curtorum ut incommoda sine corrigenda.	ibidem.	Curtorum refectrix saluberrima est, & mitis- sima.	72.81
Curtae partes arbori fissae, ac detruncatae re- spondent.	46	Curtorum refectrix omnes alias facilitate, & ce- leritate vincit.	82.83.84
Curtorum & traducis coalitum ligaturae arctae in primis adiuuant.	60	Curtorum refectrix quot operibus peragatur.	83
Curta ut reficienda suadeat Alexander Benedi- ctus.	62	Curtorum refectrix cur tam sit tuta.	84
Curta ut reficienda suadeat, Vesalius, Pareus, Gourmesius, Schenchius.	63		
Curta oblique secta cur difficilius sanentur.	86		
Curtorum refectio ad quamnam Medicinae par- tem spectet.	42		
Curtorum refectio quid praestet.	43		
Curtorum refectio ab insitione scaturijt.	43.45.		
46			
Curtorum refectio ratione non casu nititur.	43		
Curtorum refectio à quibus insitionis modis pro- manarit.	43.46		
Curtorum refectio ut ipsi correspondeat.	45		
Curtorum refectio, ut dissentiat.	46.57		
Curtorum refectio insitioni per traducem est si- millima.	45		
Curtorum refectio utque, & cur ab hac differat.	45.57		

I N D E X.

<i>Curtorum refectricis cur tam difficultas insignis.</i>	88	<i>Cutis cur è sano, non ægro.</i>	59
<i>Curtorum refectori quæ, quotve considerata, 54.58.63.</i>		<i>Cutis deriuatio valdè est dolorosa, & quibus fiat instrumentis.</i>	60
<i>Cutis commune est corporis tegmen.</i>	31.45.47	<i>Cutim negatur esse dolorosam.</i>	81.82.83.84
<i>Cutis est frigida.</i>	31	<i>Cutis eductio, & rescissio momentanea, & indolens quasi est; atque fiat.</i>	83
<i>Cutis partium omnium est temperatissima.</i>	36	<i>Cutis torpescit compressione forcipis.</i>	83
<i>Cutis ab humoribus coloratur.</i>	13	<i>Cutis insitio cur dolorosa sit, & quomodo administranda.</i>	83
<i>Cutis commodius, quam nulla alia pars à cæteris potest dimoueri.</i>	47	<i>Cutim cur aliquando animi sequatur deliquium.</i>	84
<i>Cutis sunt differentia.</i>		<i>Cutis cur sensu initio penè orbetur.</i>	89
<i>Cutis quæ sit accommodata curtorum regenerationi.</i>	47	<i>Cutis cur potius nutriatur.</i>	89.93
<i>Cutis è loco natali aliò transplantata plurimum debilitatur.</i>	57.89	<i>Cutis cur maior ab initio esse debeat, sæpè pilescit, & undè viuat, & sentiat.</i>	89.90.92
<i>Cutis potissimum in naribus.</i>	90.92.93	<i>Cutis venas suas seruat, quas cum narium stipite consociat.</i>	91
<i>Cutis est quasi neruus quidam expansus.</i>	91	<i>Cutis per eas sanguinem haurit: & neruos, & arterias, & cur prius naturali, postremo animali facultate donetur.</i>	91.93
<i>Cutis plena fibris venarum.</i>	91	<i>Cutem traducem non posse ex alieno corpore desumi rationes uaria.</i>	61.68
<i>Cutis est sanguine præditus neruus.</i>	92	<i>Cutem vnde præsci desumpserint, & quomodo administrarint.</i>	63
<i>Cutis in Naso varietas.</i>	31	<i>Cutem ut moderni.</i>	64
<i>Cutis faciei ut colorum sit receptibilis.</i>	13.15.17	<i>Κυβὰδες aurium.</i>	5
<i>Cutis labiorum est potius musculus.</i>	47		
<i>Cutis humeri aptissima est curtis reficiendis.</i>	47	D	
<i>Cutis cur.</i>	47.48.49.61	D <i>Eligationes tres sunt.</i>	52
<i>Cutis cur sit sola restauratricis curtorum materia.</i>	46	<i>Deligatio incarnatiua quæ sit, & vt molienda.</i>	52
<i>Cutis brachij ante insertionem multum decreuit.</i>	49.50	<i>Deligatio expulsoria qualis, & ut fiat.</i>	52
<i>Cutis cur.</i>	49.50.51	<i>Deligationis contentiua vsus, natura, modus uariis.</i>	52
<i>Cutis quæ citius flaccescat.</i>	50.51	<i>Deliria unde scaturiant.</i>	71
<i>Cutis est albidior cute faciei.</i>	88	<i>Densi proprietates.</i>	26
<i>Cutis tradux cur amplior curtis esse debeat.</i>	48.89	<i>Dentes quid uoci formandæ præstent.</i>	22.23
<i>Cutis quæ conditiones esse debeant.</i>	47	<i>Dentes vt defædentur.</i>	33
<i>Cutis loci, ex quo sumitur.</i>	47.48	<i>Dentes labris muniuntur.</i>	33.34
<i>Cutis cur non ex vlna, manu tibia, & c. rescindi tuto possit.</i>	48.89	<i>Dentibus defædatis nihil est turpius.</i>	34
<i>Cutis iusta quantitas quam sit necessaria.</i>	49.51.89	<i>Dentes inferioris maxillæ Brutis arma sunt.</i>	4
<i>Cutis vt sit inuestiganda.</i>	49.51	<i>Dieta curatoria est instrumentum, non pars.</i>	4
<i>Cutis quæ optima sit conditio.</i>	54.59	<i>Digitorum in refectione curtorum figura.</i>	
<i>Cutis quomodo ob sui culpam marcescat.</i>	50	<i>Digitus resectus ex toto neutiquam potest agglutinari.</i>	62
<i>Cutis, oportet, vt prius occallescat.</i>	50	<i>Δυσοιχία σιγῶν oculorum vt veteres sanarint.</i>	66
<i>Cutis cur artè sit deliganda.</i>	50.60	<i>Dolor ille intensissimus vnde in Chirurgia actionibus excitetur.</i>	82
<i>Cutis cur decrementum nequeat præsciri.</i>	50.51	<i>Doloris illius intensissimi symptomata varia.</i>	83
<i>Cutis vt queat.</i>	51	<i>Dracunculorum secundum Leonidem descriptio, situs, curatio.</i>	69
<i>Cutis semper largior, quam parciore secanda est.</i>	51.89	<i>Dura faciliè contusione læduntur.</i>	38
<i>Cutim applicandi varij sunt modi.</i>	51		
<i>Cutis tradux quo ligaturæ generum sit assuenda.</i>	53		
<i>Cutis quomodo, cur, & quando artè sit liganda.</i>	60		
<i>Cutis cur aliquando tam sinistrè adaptetur.</i>	55.56		
<i>Cutis cur faciliè à frigore lædatur.</i>	58		
<i>Cutis cur ex alieno corpore possit desumi.</i>	59.60		

I N D E X.

E.

S. E <i>Bbæ Anglæ castitas heroica.</i>	18
<i>Elementorum doctrina à Philosopho, nō medico tractanda.</i>	40
<i>Emplastratio quid sit Agricolis.</i>	44
<i>Empyematum percussio ut sit molienda secundum Aeginetam, & Leonidam.</i>	70
<i>Empyematum pertusio quod sit periculofissima.</i>	71
<i>Emunctionis narium modus, & finis.</i>	29
<i>Enterocoele ut amoveatur.</i>	75
<i>Ephori animaduersio, in Archidamum.</i>	11
<i>Epilepsiæ præseruatio.</i>	22
<i>Επισημιον.</i>	3
<i>Equus animal superbum.</i>	5
<i>Equus cur unguis, & iuba ornatus.</i>	ibid.
<i>Equi cur ad sonos auriculas inclinent.</i>	37
<i>Erysipelatis generatio.</i>	22
<i>Erysipelatis causa.</i>	55
<i>Erysipelatis tempus.</i>	58
<i>Errorum in Chirurgia cause.</i>	81
<i>Euirationis modi uarij, & pericula.</i>	79
<i>Euiratio cur sit admodum detestanda.</i>	80
<i>Eunuchismus quot modis fiat, quamque sit periculofus.</i>	79
<i>Excrementum quid.</i>	22
<i>Excrementum vt coaceruetur.</i>	ibid.
<i>Exacti quid perficere est difficillimum.</i>	51
<i>Excrementa morbi sunt organa.</i>	26
<i>Excrementa in corpore sunt duplicia, eorum proprietates, & emissaria.</i>	22
<i>Excreticis quanta sit in animalibus necessitas.</i>	ibidem.
<i>Expectorantur humores ope labiorum.</i>	34
<i>Εύρηστον quid re vera dicatur, eiusque commoda maxima.</i>	54.55
<i>Εὐεκτην Medicina pars.</i>	40

F

F <i>Aciei partes.</i>	2.6.15
<i>Faciei differentiæ secundum Physiognomonas.</i>	10
<i>Facies omnibus corporis partibus antecellit.</i>	2.5.6.9.11.12.13.
<i>Facies quomodo.</i>	9
<i>Faciei nomen, ac circumscriptio.</i>	2.6
<i>Faciei nomen soli homini competit.</i>	2.5
<i>Faciei partium finis.</i>	2
<i>Faciei temperies.</i>	15
<i>Facies ubi illam ponat Aristoteles.</i>	2
<i>Facies ut sit omnis expers actionis.</i>	6
<i>Facies omnium suarum partium est receptaculum.</i>	6
<i>Facies plurimas obit actiones necessarias.</i>	6.7
<i>Facies sola principalium partium uim aperit.</i>	6.15.17

<i>Facies ut cum ijs omnibus connectatur.</i>	ibid.
<i>Facies omnium sensuum instrumenta tenet.</i>	6.
<i>11.13.16</i>	
<i>Facies cur in editiori sit loco constituta.</i>	7.13
<i>Facies generis est indicium.</i>	7
<i>Facies animi.</i>	8.10
<i>Facies Physiognomiæ est fundamentum.</i>	7
<i>Facies pars præstantissima.</i>	9
<i>Facies totius corporis mensuram continet.</i>	7
<i>Facies corporis, ac animi affectus declarat.</i>	7.8.
<i>10.</i>	
<i>Facies parentes refert.</i>	7
<i>Facies raro duæ similes videntur.</i>	ibid.
<i>Facies nouies in se ducta perfectam hominis longitudinem complet, & de hac re diuersæ opiniones.</i>	7.8
<i>Facies magna, pusilla, parua, cracea, carnosæ, carnulenta, gracilis, ossæ, oblonga, plana, rotunda, rugosa, mediocris quid indicet.</i>	10
<i>Facies hominum ætates prodit.</i>	10.12
<i>Facies animæ est sedes.</i>	11.13
<i>Facies unde sit pulcherrima.</i>	11.14
<i>Facies amoris est initium.</i>	12
<i>Facies cur ἰπρόσωπον nuncupetur.</i>	2
<i>Facies cur tantum sit à genitalibus remota.</i>	13
<i>Facies cerebri est propago.</i>	ibid.
<i>Facies cur in Pneumonia rubeat.</i>	14
<i>Facies in morbis acutis ante omnia est examinanda.</i>	ibid.
<i>Facies senum, & melancholicorum qualis.</i>	14
<i>Facies cerebri est cloaca.</i>	15
<i>Facies vulnerata ut sit uincienda.</i>	52.53
<i>Facies Hippocratica quæ.</i>	14
<i>Facies sana non semper boni coloris, & quando.</i>	14.17
<i>Facie homines distinguuntur.</i>	7
<i>Facie latitudinem totius dimetitur.</i>	7
<i>Facie sexus discernuntur, & qualis sit in utroque.</i>	7.12
<i>Facie conditio hominis, & uitæ institutum cognoscitur.</i>	12
<i>Facie temperies totius, ac cerebri agnoscitur.</i>	13.
<i>15</i>	
<i>Facie humores corporis noscuntur.</i>	13
<i>Facie morbi multi indicantur, & uerius.</i>	13.14
<i>Facie cur morbi multi indicentur.</i>	16.17
<i>Facie morborum prognostica colliguntur, & ut sit habenda cautio.</i>	14.15.16.17
<i>Facie cur ita certa salus, aut mors significetur.</i>	15
<i>Facie pulchritudo totius colligitur.</i>	10.7.11.12.
<i>17</i>	
<i>Faciei quæ sit longitudo.</i>	7
<i>Facies est tripartita.</i>	7
<i>Faciei delineatio Gaurica uerior.</i>	8
<i>Faciei partes cur post artus efformentur.</i>	13
<i>Faciei symptomata in Catoche.</i>	14

Faciei

<i>Faciei symptomata in alijs morbis .</i>	15
<i>Facies est singularis compositio , & connexus cum ventre inferiori, medio, cerebro, corde, & omnibus partibus.</i>	15.16.17
<i>Faciem quo antiqui illenierint.</i>	12
<i>Faciem ut cohererent summopere.</i>	12
<i>Faciem cur Virgines antiquitus oculuerint . . ibidem.</i>	
<i>Faciem cur inuri reis leges prohibebant.</i>	12
<i>Facierum cur tanta diuersitas .</i>	7
<i>Facultas sentiens debilitata omnibus alijs tardius reficitur.</i>	93
<i>Facultatem ad reparandam quæ sint necessaria . . ibidem.</i>	
<i>Facultatis vitalis , & naturalis cognitio quasi est indissolubilis , & hac cætera ne momento quidem carere possunt.</i>	93
<i>Facultates ut ad Philosophum , & Medicum spectent.</i>	40
<i>Fasciarum tres sunt differentiæ & quales.</i>	52
<i>Fauces ut exulcerentur.</i>	26
<i>Febris causæ.</i>	22
<i>Fibulæ quid sint, utque, & quando adhibeantur.</i>	52
<i>Fibularum noxæ.</i>	53
<i>Ficus apta est inoculationi, & cur.</i>	44
<i>Finis diuersus Philosophi, & Medici.</i>	40
<i>Finis causarum est princeps.</i>	59
<i>Finis nostrarum dux actionum .</i>	60
<i>Finis artium quis.</i>	40
<i>Fistulæ in genitalibus mulierum unde fiant</i>	70
<i>Fœminarum barbararum Mangones.</i>	12
<i>Fœtus cerebro non indiget.</i>	13
<i>Fœtus mortui excisio omnium Chirurgicarum operationum est difficillima , & eius administratio, & quando sit educendus.</i>	77
<i>Fœtus uariis educendi modus , pro illius situ uario.</i>	77
<i>Fœtus extractionem cur sequatur inflammatio</i>	83
<i>Fœtus si totus nequit, concisus extrahatur.</i>	77
<i>Forma temperiei ignoratur.</i>	50
<i>Fracturæ vel sine, vel cum ulcere sunt.</i>	80
<i>Fracturarum resartio est molestis plena.</i>	80
<i>Fractura quibus scopis perficiatur, & dietam requirit accuratam.</i>	80
<i>Fræni labiorum situs, ac motus.</i>	35
<i>Friabilia facile contusione læduntur.</i>	38
<i>Frontis nomen, ac locus.</i>	3
<i>Frontis cutis est musculoza.</i>	47
<i>Fuligines cerebri quæ exhalent.</i>	25.28
<i>Fullonum harpaginulæ.</i>	52
<i>Functionum minister est calor.</i>	26

<i>Galenus fuit Metoscopus .</i>	9
<i>Galenus falso reprehenditur à Vesalio</i>	23
<i>Galenus defensio.</i>	23.26.27
<i>Galenus ut probè sit intelligendus.</i>	25
<i>Galenus quid de curtis reparandis scribat.</i>	62
<i>Galenus vera de pituita ex cerebro eiectione sententia.</i>	25.26.27
<i>Gangrena unde, & quid sit.</i>	83
<i>Gangrenarum malignarum causæ.</i>	71
<i>Gargareon ut voci conducatur .</i>	21
<i>Gargareon ut relaxetur .</i>	26
<i>Gargareon ut inflammetur.</i>	26
<i>Gaudij efficiens est auditus.</i>	37
<i>Genæ unde dicantur.</i>	3
<i>Genæ priscorum.</i>	4
<i>Genarum extrema ut vocentur, & distinguantur .</i>	4
<i>Genarum subcauum varijs in morbis intumescit</i>	ibidem.
<i>Genitalia membra cur à facie tam sint disita, & eorum situs, & ratio.</i>	13
<i>Genus omne in oppositas dirimendum est differentias.</i>	42
<i>Γεννητικὴν Medicinæ est pars, & eius munus</i>	42
<i>Glabella unde dicatur.</i>	3
<i>Glandula osis sphænoïdis.</i>	23
<i>Glandula osis sphænoïdis quid prosit.</i>	27.29
<i>Glans colis præputio exuta , ut sit curanda</i>	67
<i>Globulus.</i>	4
<i>Glossocomium Galen.</i>	83
<i>Gustus nervos habet amplissimos.</i>	20
<i>Gustus olfactus vicem obit.</i>	30

H

<i>Hadriani Romani Consulis remedium in surditate.</i>	37
<i>Hæmorrhagiæ causa, & effectus pessimi.</i>	83
<i>Hæmorrhagarum magnarum causæ.</i>	71
<i>Hæspaginulæ fullonum.</i>	52
<i>Helix.</i>	5
<i>Helleborus albus veteribus formidabilis, ut in vsum post uenerit.</i>	65
<i>Hemicrania per angiologiam tollitur.</i>	65
<i>Hemicranie inueteratæ cura.</i>	67
<i>Hepar sanguinem cur ex chylo conficiat.</i>	6
<i>Hepati venæ inseruiunt.</i>	6
<i>Hepatis finis.</i>	13
<i>Hepatis connexio varia.</i>	16
<i>Herniarum species varia, & earum curatio.</i>	74.
<i>Hernia cur sit exitialis .</i>	75
<i>Her-</i>	76.

I N D E X.

<i>Hernia varicosa, ut sit tollenda, ut flatuosa.</i>		<i>Indicatiua medicinae pars est, & eius differentia.</i>	
75		41	
<i>Herpetis causa.</i>	22.55.58	<i>Inedia cura.</i>	1
<i>Hippocrates cur medicis calculi exectionem interdicat.</i>	79	<i>Infantes labijs lac sugunt.</i>	31
<i>Hippocratis scamnum.</i>	80	<i>Infibulationis modus.</i>	52
<i>Hippocratis decretum de facie in acutis examinanda, ut sit rectè intelligendum.</i>	14.17	<i>Inflammationum causa.</i>	22
<i>Hippocratis singularis ex facie prognosticandi sagacitas.</i>	16	<i>Inflammationum causa uehementium.</i>	71
<i>Hippocratica facies quæ.</i>	14	<i>Inflammatiõ quando in uulneribus ingruat.</i>	55
<i>Hircanus Iudæorum Rex.</i>	18	<i>Inflammatiõ cur uolentas Chirurgi operationes sequatur, & quando.</i>	83
<i>Hirqui.</i>	4	<i>Influxus incorporeus nullus est in nostro corpore.</i>	
<i>Homines facie distinguuntur.</i>	7	91	
<i>Hominum sensa facie produntur.</i>	16	<i>Infundibuli cerebri usus.</i>	23
<i>Hominum excellentia in quo fundetur.</i>	33	<i>Inguinum tumor ex elapsis intestinis, ut sit remouendus.</i>	76
<i>Homo ut discrepet à brutis.</i>	2.33	<i>Inoculatio quid sit Agricolis, quæ eius natura.</i>	
<i>ab Homine differt parum respectu naturæ.</i>	59	44	
<i>Homo totus in uultu, ac facie consistit.</i>	9	<i>Inoculatio ut fiat.</i>	44.45
<i>Homo caloris benignitate, ac uertate longè arbores superat.</i>	57	<i>Inserendæ partes in homine, & arbore, ut conueniant, & insitionis rationes.</i>	46
<i>Homini conditio facie discernitur.</i>	12	<i>Insitionis quatuor sunt modi, & qui.</i>	43.44
<i>Humana diligentia nil non rimatur, nil ei inaccessum.</i>	43	45	
<i>Humana cupiditatis uis, ac situs.</i>	13	<i>Insitionis modi priscis tantum tres.</i>	44
<i>Humeri situs.</i>	48	<i>Insitio curtorum refectrici ansam præbuit.</i>	43.
<i>Humeri cutis Narium, & Aurium naturæ est simillima.</i>	48	46	
<i>Humerus locus est aptissimus, & tutissimus curtis reparandis.</i>	47	<i>Insitio perierebratione ut perficiatur.</i>	44
<i>Humerus cur.</i>	47.48.49	<i>Insitio qualis à ueteribus permessa fuerit.</i>	44
<i>Humerus non auribus, sed labijs, & naribus tantum.</i>	49	<i>Insitio diuersorum surculorum est commodissima.</i>	44.45
<i>Humerus ut naribus curtis sit adaptandus, & quam figuram tum seruet, & utrum hic situs sit dolorosus.</i>	48	<i>Insitio diuersorum surculorum cur commodissima.</i>	45
<i>Humiditas partium unionem moratur.</i>	55	<i>Insitio cur Vere scælicius succedat.</i>	45
<i>Humor aqueus oculi quid proffit, vitreus, crystallinus.</i>	6	<i>Insitio ut per traducem peragatur.</i>	45
<i>Humores prauis ut generentur, & coaceruentur.</i>	22	<i>Insitio ut, & cur à curtorum refectiõne discrepet.</i>	45.57
<i>Hydroceles curatio.</i>	74	<i>Insitio non omni est apta tempore.</i>	57
<i>Hydropicorum perforatio quando, & quomodo tentanda, & ubi, ac unde periculum uitæ inferat.</i>	71	<i>Insitionis diuersus modus Catonis.</i>	44
<i>Hydropis curatio uaria.</i>	74	<i>Insitionis primus, & quartus modus ut differant.</i>	45
<i>Hyems cur coalitum partium retardet.</i>	58	<i>Insitionis quinam modi curtorum refectiõni fundatores extiterint.</i>	45.57
<i>Hypopathismi Etymologia, & utendi modus.</i>	65	<i>Insitionis efficiens est calor.</i>	45
<i>Hypopathismi periculum.</i>	66	<i>Intellectus est sermonis affinitas.</i>	33
		<i>Intercilia cur non semper sint conspicua.</i>	3
I		<i>Interitus causa.</i>	13
I <i>Ecur cur tam exiguas arterias habeat.</i>	92	<i>Intestinorum ad inguina prolapsus, ut restituatur.</i>	76
<i>Imperfecta priora sunt perfectis.</i>	13	<i>Inuenire adhuc quotidie noua posse.</i>	43
<i>Imperiti est artificis scopum suum non posse assequi.</i>	49	<i>Ioannis schrenchrij de curtorum regeneratione opinio.</i>	63
<i>Indicationis curatiuæ unde sint desumendæ.</i>	2	<i>Ioulos.</i>	4
		<i>Isca quid sint, & earum usus.</i>	71
		<i>Iugulares externæ.</i>	16
		<i>Iustiniani Imperatoris pœna.</i>	18
		<i>Iuuenum deceptio in Chirurgia.</i>	82

I N D E X.

L

L abeonis qui.	34
Labernis qui.	34
Labia alba, frigida habere lethale.	16
Labia sunt sermonis ministra, & quantum propter hoc in homine à brutis discrepent.	33
Labia cur dicantur verbi diuini nuncia.	33
Labia tutantur dentes.	33.34
Labia saluæ effluuium reprimunt.	34
Labia tetros odores propulsant.	34
Labia masticationi inseruiunt.	34
Labia animi, ac natura sunt indices.	34
Labia multos habent musculos.	35
Labia cur sint gemina.	35
Labijs infantes sugunt.	34
Labijs potatio adiunatur.	34
Labijs expectoratur.	34
Labiorum insignis decor.	34.35
Labiorum quæ substantia, & compositio.	35
Labiorum uitia, vt appellentur.	34
Labiorum actio, & celeritas quibus adiunetur.	35
Labiorum frenum vbi situm.	35
Labiorum motus cur difficulter dignoscantur.	35
Labiorum quæ sit temperies.	36
Labiorum magnitudo, figura varia, cutis est musculosa.	36.37
Labiorum materia commodè ex humero desumitur.	49.87
Labiorum curtorum resectio inoculationi respondet.	45
Labiorum resectio cur potissimum ex humero fiat.	47
Labia vbi sita.	4.33.36
Labia quid quantumque profint.	4.21.33.34.
Labia cur rubeant.	4.36
Labia ore separantur.	4
Labiorum varia nomenclatura, & diuisio.	4
Labiorum priuatio quam sit turpis.	42
Labia curta facilius quam nares restituuntur.	87
Labia cicatricosa, aut leporina vt reparentur.	87
Labiorum defectus quo maior, aut minor, eò etiam facilius erit curatu.	87
Lac asinum faciem dealbat.	12
Lacuna labri superioris.	4
Lachrymæ cur non continuò fluant.	29
Lanugo quæ.	4
Lapides considerare est Philosophi.	40
Laxa faciliè digeruntur.	51
Leo cur dentes, ac vngues validos habeat.	5
Leontij Imperatoris supplicium.	18
Letargus vt precauatur.	22
Λευκία diuersæ significationes.	4
Lex ne reis facies inuratur.	12

Ligaturarum.	3
Ligaturarum species varia sunt apud medicos species.	52
Lingua cur humida sit & spongiosa.	20
Lingua sapit.	20.34
Lingua quid sermoni, & voci formandæ conferat.	21.22.33.34
Lipothymie leuis sepe causa est.	84
Literæ sermonis sunt materia.	33
Literæ vt probè exprimantur, quibus organis.	33
Λίσιον seu λοβός auris.	5
Λόσιον locus est factus superbiæ hominibus.	5
Locorum in homine differentia.	9
Locus in homine qui sit principalior.	9
Locutionis scaturigo à mente.	33
L. Aprony filius, ut pinguedine nimia liberatus fuerit.	69
Lumbricus cutaneus vt generetur, & sanetur.	70
Luxata tribus modis restituuntur, Palestico, & qui sit: Methodico, qui quibusque adhibendus, & quomodo, Organico, quibus hic quoque instrumentis indigeat.	80
Luxatorum restitutio maximis est obnoxia cruciatibus.	80

M

M ala quæ.	4
Mala sunt pudoris sedes, & in solo extant homine.	4
Mala cur rubeant in pudore.	4
Mala quibus musculis moucantur.	35
Malo nodo malus cuneus opus est.	80
Malum non expellitur bono, sed malo.	80
Mammarum in viris tumefactio, vt antiquitus currabatur, & quam immanis hæc erat operatio.	69
Mammillares processus cerebrum purgant, ex Galeno.	23
Mammillares processus expurgare cerebrum negat Vesalius.	24.25
Mammillaris processus cerebrum purgare affirmat Author ex Galeno, & quomodo.	26
Mammillarium processuum situs.	15
Mammillarium processuum vsus singularis.	23
Mammillarium processuum ortus, & figura.	25.
Mangonum finis.	11
Manus dispersæ ut corporis longitudinem indicent.	8
Manus dispersæ cur, ineptæ sint curtorum reparationi.	49
Masticatio vt ritè fiat.	34
Materia in omnibus artibus primò est examinanda.	46
Matricis finis.	13
Maxillam inferiorem cur bruta sibi tangi renuant.	

mutant.	4	Metalla à Philosopho sunt consideranda.	40
Medicamenta ocularia qui ore expuantur.	29	Metoposcopia eadem, quæ Physiognomie diuisio.	8
Medicamenta omnia vel demunt, vel addunt.	1	Metoposcopia dari Aristotelis rationes, non dari rationes Authoris.	9
Medicæ operationes, vt ritè perficiantur, tria in primis obseruanda esse.	82	Metoposcopia naturalis scriptores.	8
Medicina est adiectio, & ablatio.	1	Metoscopi qui, & quotuplices.	8
Medicina principia.	1	Metoposcoporum princeps est Aristoteles.	8
Medicina vt omnibus alijs scientijs anteeat.	ibid.	Mollia facillè scinduntur, ac rumpuntur.	38
Medicinæ partes cur ita sint dubiæ.	39	Morbi Idea vt cognoscatur, eius essentia in quo consistat, eius notitiam precedere debet loci affecti cognitio.	2
Medicinæ finis est sanitas.	ibid.	Morbi vehementia vt estimanda.	14
Medicinæ cur tam variæ sint partes & quæ.	40	Morbis vt exacerbetur.	54
Medicinæ partium conuenientia, & differentia.	41	Morbis non nisi morbo alio tollitur.	80
Medicina rectè in salubrem & curatiuam diuiditur.	41.42	Morbis non sine molestijs tollitur.	81
Medicina quæ curatiua, quæ præseruatiua.	40	Morbi arcentur duobus.	1
Medicinæ salubris partes sunt εὐεκτηία, ἀναληπτική.		Morbi multi ex facie noscuntur.	13
Medicinæ partes sunt V.	5.40	Morbi concentibus abiguntur.	36
Medicinæ partes sunt nouem.	41	Morborum causa, & necessitas.	26
Medicinæ partes sunt tres, & eorum subdiuisio, ac connexio, & cur sic variet.	41	Morborum & sanitatis causas Philosophus explicat.	40
Medicinæ diuisiones quanam sint laudabiles.	41.	Morbi ratione vehementiæ sunt triplices.	41
Medici officium duplex.	1.42	Morbos quanta seuitia prisca tractauerint.	64
Medicus qui re vera sit.	1	Morbi regij indicia in facie.	14
Medici finis vt discrepet à Philosophi.	40	Morbi acuti ex facie indicantur secundum Hippocratem.	14
Medici obiecta sunt, tria, & illius termini.	40	Morbi materiales vt generentur.	22
Medico quæ sint necessaria ad finem assequendum.	40	Morborum in numero duæ sunt differentia.	42
Medici iniqui est præter rem ægros excruciare.	49	Mores quid vocet Galenus.	9
Medicus bonus, non qui nihil, sed qui parum errat.	51	Mortem hominibus quidam etiam ex effigie sua depicta prædicere potuit.	8
Medici in agendo norma est temperamentum si Medicus laudandus non qui nullis, sed qui non vehementissimis doloribus ægros torquet.	81	Motus facultatis principium.	89
Medicus vt omnia citò, tutò ac incundè agat, tria vt in primis obseruet oportet.	82	Mucor quid.	4
Medicorum veterum singularis industria.	62	Mucor quantum faciem dedecoret.	29
Medulla spinalis cerebro famulatur.	6	Muliebria genitalia connata, ut diuidenda.	70
Melancholica corpora pilis, & fuliginibus abundant.	56	Musculorum temperies natiua.	31.36
Melancholicorum facies.	14	Musculi attractioni tantum partis seruiunt.	6
Melancholicum temperamentum Phlegmatico in vnione partium praualet, & in quo respondeat.	56	Musculorum nasi utilitas & connexio.	31
Meliceris proprium habet folliculum.	68	Musculi labiorum quot: & ubi inserantur.	35
Melitensis equitis curatio.	87	Musculus cutaneus in labijs.	47
Membra cur tabescant.	50	Μύξα quibus tribuatur.	4
Membrana est frigida.	31	Μάσaxes.	5
Membri essentia vt sit explicanda.	30	Μυῶδες πλατισμα Galeni.	35
Mens locutionis est fons.	37		
Mentum quid.	4	N	
Mentum in solo extat homine, eius delineatio, & cur manibus pertractetur.	4	Nares.	4
Menynx vtraque cur ad nares sit peruia.	26	Narium partes.	85
Μεσόφρυον.	3	Narium tunica exquisitissimè sentit.	72
		Narium cur amputationem minetur Deus Samaria.	18
		Narium Monas, ac Dysas Pythagorica.	19
		Nares sunt olfactus organa.	19.20.30
		Narium propugnaculum.	29
		Narium structura prudentissima.	19.20.32.89
		Nares uocem & sermonem clariorem reddunt, & quomodo.	21
		Nari-	

I N D E X.

<i>Naribus efformandis quæ præstent.</i>	21.22	<i>Nasi septum, vel dorsum, vel interseptum.</i>	
<i>Nares cerebrum expurgant.</i>	22	4.30	
<i>Nares cur necessario cerebrum expurgent.</i>	22.	<i>Nasi exsectum quam sit turpe, noxium.</i>	86
23.29.30		<i>Nasi pinne.</i>	4
<i>Nares non expurgant secundum Vesalium.</i>		<i>Nasi alæ, quæ & cur sic vocentur.</i>	4
26		<i>Nasi Globulus.</i>	4.31
<i>Narium meatus cur sint tortuosi.</i>	26.27	<i>Nasi apex, columna.</i>	4.85
<i>Nares subsidiariæ sunt Palati.</i>	27	<i>Nasi temperamentum.</i>	31
<i>Narium ossa cur ad oculos pateant.</i>	29	<i>Nasi figura apta.</i>	31
<i>Nares cur longas, ca uas, in summitate arctas, in decliui uero amplas esse oportuit.</i>	29.31.32	<i>Nasi cutis cur dura sit, & glabra.</i>	89
<i>Nares cur ad Palatum pateant.</i>	29	<i>Nasi Physiognomia.</i>	19
<i>Narium ossa cur mollia, & leuia.</i>	30	<i>Nasi ossa, & partes cur non odorentur.</i>	20
<i>Narium Anatomia, & connexio varia.</i>	30.31.	<i>Nasi foramina, & discrepantia in homine ab alijs animalibus.</i>	4
32		<i>Nasi vitia in forma, quæ sint.</i>	17
<i>Narium quæ sit magnitudo debita.</i>	32	<i>Nasi iactura quantum deformet hominem.</i>	18.
<i>Narium extrema cur cartilaginea.</i>	31	42.85.86	
<i>Nares cur sint mobiles.</i>	31	<i>Nasi aquilini authoritas.</i>	18.19
<i>Nares cur carneæ.</i>	31	<i>Naso priuatis imperium adimitur.</i>	18
<i>Nares quantum pulchritudini conferant.</i>	17.18	<i>Naso homines dignoscuntur.</i>	18
<i>Narium quanta sit dignitas.</i>	17.18.19.29	<i>Nasus animæ est index, & honestatis, quis fuerit Socrati.</i>	19
<i>Nares cur recta sub prioribus cerebri ventriculis sint posita.</i>	32	<i>Nasus est primum respirationis instrumentum.</i>	
<i>Narium restauratio cum inoculatione conuenit.</i>		19.20.21.30.32	
45		<i>Nasus odores desert, non percipit, & cur.</i>	20.
<i>Nares ex cute, non carne reficiuntur.</i>	46	21	
<i>Nares cur.</i>	47	<i>Nasus cur ad palatum pateat.</i>	29
<i>Nares ex solo humero possunt refici.</i>	49.63	<i>Nasus cur ad frontem sit coarctatus.</i>	32
<i>Narium redintegratio quod operationibus perficiatur.</i>	83.86	<i>Nasus quibus sit pilosus.</i>	31
<i>Narium redintegratio quàm sit indolens, & conformatio diuturnior est.</i>	83	<i>Nasus nouus cur partibus faciei sensibilitate anteciat, & cur maior rescissus euadat.</i>	89
<i>Narium mutilatarum differentia, & quæ pulchrior alia sit, aut turpior, & facilior curatu.</i>	85.86	<i>Nasus cur angustiora naturalibus foramina habeat, & ut amplianda sint.</i>	89
<i>Narium globuli, quæ, & cur facilis sit reparatio.</i>	85	<i>Nasum melius est ab initio excedentis, quàm debita esse quantitatis.</i>	89
<i>Narium alæ mutila, ut sint turpes, ut, & cur facile reparantur.</i>	85	<i>Nasuti sunt sagaces.</i>	19
<i>Nares penitus abscisse cur sint difficiles curatu, & ut sint tuenda.</i>	86	<i>Natura elegantia est studiosa perpetuo.</i>	10.12
<i>Nares cum labij superioris portione resectæ sunt incurabiles.</i>	86	<i>Natura quando non.</i>	34
<i>Nares sublimius, obliquè, aut incuruè dissectæ cur difficulter restaurantur.</i>	86	<i>Natura ubi diuitias suas magis ostendat.</i>	11
<i>Nares nouæ in quibus à prius resectis discrepent, cur palleant, cur non ita solidari possint, ut abscisse erant, quantum tempore mutantur.</i>	88	<i>Natura prius necessaria conficit.</i>	4.13.89
<i>Nares ut nutriantur, & sentiant, utrum in ijs noua uasa regenerentur.</i>	90.91	<i>Natura confusæ multitudinis est inimica.</i>	19.29.
<i>Nares ut vita fruantur.</i>	92	33	
<i>Nares cur primo nutriantur, ultimo sentiant.</i>	92	<i>Natura nihil facit frustra.</i>	26
93		<i>Natura semper quod melius est perficit.</i>	34
<i>Nares cur tot exposita sint symptomatis.</i>	92.	<i>Natura suum semper unicuique ritè accommodare studet.</i>	61
		<i>Natura quam longè artem superet, & eius mirabilis effectus in naribus resarciendis.</i>	88
<i>Nasi situs.</i>	4	<i>Natura maiorem præstantioris curam gerit.</i>	20.
<i>Nasus cur in medio sit faciei.</i>	4.32	32.89	
<i>Nasi usus varij.</i>	4.13.17.19.29.30	<i>Natura in partibus condendis triplex finis.</i>	13
		<i>Natura in partibus disponendis, & perficiendis prudentia.</i>	13.19.32
		<i>Natura prudentia summa in uocis instrumentis condendis.</i>	22
		<i>Natura in purgando corpore solertia.</i>	22.26
		<i>Natura sagacitas in sensuum organis.</i>	29
		<i>Nature in curtorum regeneratione prouidentia.</i>	61

I N D E X.

- Naturæ maiestas nulla exprimi arte potest.* 88
- Naturæ est continuus motus, & indefessus.* 93
- Neotericorum de curtis restituendis decreta.* 62
- Neotericorum error maximus.* 63. 64. 84
- Neotericorum cum veteribus comparatio.* 63
- Nerui cerebro subseruiunt.* 6
- Nerui partibus animalem facultatem deferunt.* 89
- Nerui quò ampliores, eo hæ perfectius sentiunt.* 89. 92
- Nerui amissi non regenerantur.* 90
- Nervorum tertij paris diductio.* 31
- Nobiliora sunt posteriora ignobilioribus.* 13
- Nutritionis modus.* 22
- Nutritionis quanta sit necessitas.* 93
- Nympha.* 4
- Nympha uulvæ eluxurians vt sit reprimenda, & quam sit periculosum.* 70
- O
- O** *Obediencie simulacrum sunt aures.* 37
- Ὠβελαια linea quæ dicatur.* 66
- Obstructio vt curetur.* 1
- Occipitis locus.* 2
- Ocellæ quæ.* 3
- Ocium vires recreat.* 1
- Oculi partium omnium corporis sunt pretiosissimi.* 3
- Oculi indies sunt animi.* 3
- Oculi cur olim morientibus clausi, ac in rogo rursus patefacti fuerint, solis hominibus depravantur.* 3
- Oculi vnde denominentur.* 3
- Oculi cur in eminenti loco constituti.* 7
- Oculi cur quibusdam in ceruice longa positi.* 7
- Oculi quando vna cum suis musculis ledantur.* 27
- Oculi cerebrum secundum Vesalium defecant.* 25. 26. 27
- Cerebrum oculos defecare vt absurdum improbat, tur ab Auctore.* 27
- Oculi cur peruij sint ad nares.* 29
- Oculi per quas vias purgantur.* 29
- Oculorum situs.* 3. 7
- Oculorum anguli sunt duo.* 4. 29
- Oculi vt siti sint.* 29. 4
- Oculorum propugnaculum sunt supercilia.* 37
- Oculorum vtilitas insignis.* 6. 7. 13
- Oculorum actio vnde perficiatur.* 6
- Oculorum in Ictericia discoloratio.* 14
- Oculorum variegatio in morbis quid portendat.* 16
- Oculorum tutela mira.* 29. 37
- Oculorum defluxus diurni Arteriotomia cu-*
- curantur: auores Angiologia.* 65
- Oculorum Δυστηξιαιδον vt veteres curarint.* 66
- Oculus cur sit lucidus.* 20
- Odoratus sedes.* 6
- Odores non percipiuntur à Naribus.* 20
- Odores à Naribus deferuntur tantum.* 20. 21. 26
- Odores aerei sunt.* 20
- Odoris cognitio vite est necessaria.* 30
- Oesophagus omnibus infimi uentris partibus annectitur.* 15
- Olfactus instrumentum sunt nares.* 19. 29. 30
- Olfactus instrumentum sunt processus mamillares.* 25. 26
- Olfactus organum habituosum est.* 20
- Olfactus instrumentum sunt processus mammillares.* 25. 26
- Olfactus visu, & auditu est inferior.* 20
- Olfactus fit tantum spiritu naribus hausto.* 21. 30
- Olfactus est gustus uicarius.* 30
- Oliuæ vt commode inserantur.* 44
- Opposita natura simul sunt, & mutuo stare nequeunt, neque vnum alterius essentiaë quicquam confert.* 42
- Oratio vt fiat.* 21
- Orationis locus est vox.* 21
- Os quid dicatur.* 4
- Os non est necessarium respirationis instrumentum.* 20
- Ore masticamus, & loquimur, ceu vase generali.* 6. 33
- Ore non sine multa noxa animal respirat.* 20. 34
- Oris cælum quid sit.* 21
- Os frontis cur cribrosum ad fuliginum exhalationem.* 25
- Os petrosum.* 38
- Ossa sunt frigida.* 31
- Ossa deperdita vt restituantur.* 46. 47
- Ossa narium quot, quæ, quid ve profint.* 30
- Ossa temporum fuliginibus expirandis deferuiunt.* 25
- Ossa quæ cerebrum purgant, cur spongiosa.* 26. 27
- Ossium spongiosorum processus quales sint.* 30
- Os Cribroforme cur Galenus potius spongiosum vocet.* 28
- Ossis situs, vsus, etymologia.* 23. 25. 28
- Ossis situs, vsus, etymologia dari negatur à Vesalio, affirmatur à Galeno.* 25. 28
- Ossis cuneiformis varia descriptio à Galeno.* 25
- Ossis cuneiformis vt notetur à Vesalio propterea.* 26
- Os cuneiforme cur inæquale sit.* 28
- Ossis cunei formis connexus, vsus varius, Etymologia.* 28. 27
- b Pala-

P

P alatum principale est cerebri emunctorium, & causa sepe morborum	26	Partium historia in quibus consistat.	30
Palatum sermonis, ac vocis in brutis est organum.	33	Partium numerus ut deficiat.	42
Palatum ut cerebrum defecet.	23.26	Partium amissarum deperditio similibus est re-compensanda.	46.47
Palpebræ ubi sint, unde dicantur, quæ dicantur esse Plinio, earum pili et motus est celerrimus, & obtutum reficit.	3	Partium amputatio ut sit administranda.	pagina 76
Palpebrarum pili adaucti ut tollantur.	66	Partium amputatio quam sit, & cur doloris plena.	82
Pappus quid.	4	Παθολογικὴ Medicinæ pars, & eius obiectum.	pagina 41
Paradisum ut perdidimus, & recuperemus.	37	Paulus Aegineta curatorum reſectricis ut mentionem faciat.	62
Παρακέντησις in hydrope ut fiat, & cur ita noxia sit.	71	Pectus per quas vias afficiatur.	26
Paralyſis ut præcaueatur.	22	Pedis plantæ cutis arctissime hæret.	47
Pars una cur plures habeat utilitates. 19.29. &	33	Peluis cerebri quid proſit.	26.27
Pars una ut dicatur abundare.	42	Penis glans detecta ut cooperienda.	67
Pars nulla, ut cutis, citra summum incommodum à cæteris auelli poteſt.	47	Perfectiora imperfectis posteriora sunt.	13
Partis natura actionem ſui manifeſtat.	2	Periſcyphiſi adminiſtratio & utilitas.	pagina 65.66
Pars, quæ reuera dicatur princeps.	5	Periſcyphiſi moleſtiæ inſignes.	66.82
Partes noſtri corporis omnes Dei ſapientiam prædicant.	2	Pharmaciacuratoriæ instrumentum eſt, non pars.	42
Partes animæ inferuiunt.	5	Philosophi eſt ſanitatís ac morbi cauſas explicare.	40
Partes omnes totius uiſceribus coherent.	pagina 15	Philosophi ſine diſcrepant a Medicis.	40
Partes cur rubeant.	36	Φίλτρον labri ſuperioris.	4
Partes abſciſſæ ex ſe non repullulant.	47	Phlegmaticis diſſiciliter vulnera uniuntur.	pagina 55
Partes principes ut, & cur alijs excellent.	pagina 52	Phlegmatici ſemper habent corpus ſcatens uitioſis humoribus, & cur.	55
Partes principes ſunt tres, & quæ.	6.15	Phthiſeos cauſa.	26
Partes principes ut operentur, omnibus alijs particulis faciei tamen in primis palam opitulantur.	6.15	Phymus vuluæ ut ſecandus ſit.	70
Partes principes cur tot vijs expurgentur.	pagina 26	Phyſiognomiæ fundamentum eſt in facie.	pagina 7
Partes minus principales quos uſus præſtent.	pagina 6	Phyſiognomiæ aſſertio faciei dignitatem extollit.	8
Partes genitales cur factæ, & tantum diſſitæ ſint a facie.	13	Phyſiognomiam naturalem certam eſſe, Ariſtotelis rationes.	8
Partes ſentièntes cur non uiolenter ſint tractandæ à Chirurgis.	71	Phyſiognomiam incertam eſſe rationes Autho- ris.	9
Partes ſeminales ſemel perditæ non regenerantur.	90	Φιſιολογικὴ Medicinæ pars, & eius obiectum.	pagina 41
Partium natura confirmatio & c. indicationes curatiuas conſtituunt.	2	Pilis nigris, & denſis abundant melancholici.	pagina 56
Partium ab utilitate dignitas ac diſcrimen æſtimatur.	5.6	Pinguedo exuperans, ut in L. Apronij filio adempta fuerit.	69
Partibus utilitates dignitate priores, & ſi ortus posteriores ſint.	6	Pinnæ Naſi.	4
Partium omnium totius tres ſunt ſcopi, certæque ſedes & cur.	13	Piſcis facie caret.	2
		Pituita ut ex cerebro excernatur.	23
		Pituita ut ex cerebro excernentur, ſecundum Galenum, et Authorem.	23
		Pituita ut ex cerebro excernatur ſecundum Veſali- um.	24.25.26.27.28
		Pituita coctiõne ita attenuatur, ut quocun- que poſſit deduci.	26
		Pituita ſua natura deorſum fertur.	26
		Pituitæ redundantis in capite noxæ.	24

Pituita

I N D E X.

<p><i>Pituita quam miraculosè ex cerebro excernatur.</i> 26</p> <p><i>Pituitosum corpus, quid differat à Cacochymo.</i> 56</p> <p><i>Plantæ à Philosopho sunt considerandæ.</i> 40</p> <p><i>Plantæ diuersæ idem ingenium iunctæ asciscunt.</i> 59</p> <p><i>Plantæ virtute non autem genere sunt diuersæ.</i> 59</p> <p><i>Plintheum Hilei.</i> 80</p> <p><i>Pneumonia ex malarum Rubore innuitur.</i> 14</p> <p><i>Poeti.</i> 3</p> <p><i>Polypum curandi modus, & malignus vt sanetur, quomodo, quanto cum dolore, & periculo.</i> 72.73</p> <p><i>Poppeæ heronis coniugis mangones.</i> 12</p> <p><i>Potatio labijs promouetur.</i> 34</p> <p><i>Præseruatiua Medicina quæ, qualis, vt differat conseruatiua.</i> 40</p> <p><i>Primis perditis perduntur postèriora, non contra.</i> 21</p> <p><i>Probarbium vbi.</i> 4</p> <p><i>Πρόχρηλα.</i> 4</p> <p><i>Prognostica vt ex facie sint colligendæ.</i> 14</p> <p><i>Prognostica veriora ex facie in agrotis colliguntur.</i> 14</p> <p><i>Prolabia.</i> 4</p> <p><i>Προφυλακτικὴ quæ.</i> 40</p> <p><i>Προ-πυλόνιον.</i> 4</p> <p><i>Πρώσωπον cur dicatur facies.</i> 2</p> <p><i>Προσόμιον.</i> 4</p> <p><i>Πτερύγιον quid sit, causa, excisio ueterum, doloris, ac periculi plena est.</i> 66.67</p> <p><i>Pudendorum actio, situs, ac huius causa.</i> 13</p> <p><i>Puerorum temperamentum.</i> 57</p> <p><i>Pulchritudo hominis ex facie sola agnoscitur.</i> 7.</p> <p>10</p> <p><i>Pulchritudo cur.</i> 11. 12</p> <p><i>Pulchritudo est duplex.</i> 10</p> <p><i>Pulchritudo est triplex, Socratica, & Hippocratica.</i> 11</p> <p><i>Pulchritudo fucata qualis.</i> 11</p> <p><i>Pulchritudo cur tantum ab hominibus expetatur.</i> 11</p> <p><i>Pulchritudo regno digna est, diuina.</i> 11</p> <p><i>Pulchritudo in facie difficillimè acquiritur.</i> 11</p> <p><i>Pulchritudo ex quibus confletur.</i> 14. 17</p> <p><i>Pulchritudo non est bonum corporis per se.</i> 40</p> <p><i>Pulchritudinis præstantia.</i> 10</p> <p><i>Pulchritudinis origo.</i> 10. 40</p> <p><i>Pulchritudinis cur diuersa iudicia.</i> 11</p> <p><i>Pulchritudinis valor apud antiquos.</i> 11</p>	<p><i>Pulchritudinem nasus in primis efficit.</i> 17.</p> <p>18</p> <p><i>Pulmonum excretio plerunque per os fit.</i> 15</p> <p><i>Ράκοςις quid sit vnde fiat, ac vt curetur, & curationis pericula.</i> 70</p> <p style="text-align: center;">R</p> <p>R <i>Amex aquosus vt sit curandus, tophacius, carnosus, intestinalis.</i> 75</p> <p><i>Ramicum horum omnium cur secundum veteres cura sit exitialis.</i> 76</p> <p><i>Ramicum quæ sint species, eorum curatio est sæuissima.</i> 74</p> <p><i>Ramicum curatio cur sit sæuissima.</i> 82</p> <p><i>Raritas cum tenuitate res subito contabescere facit.</i> 51</p> <p><i>Ratio vbi consistat.</i> 9</p> <p><i>Rationis quanta cum cupiditate sit dissensio.</i> 13</p> <p><i>Rationis ope omnia homo, etiam ardua excifatur.</i> 43</p> <p><i>Rectum etiam est, quod rectò proximum.</i> 51</p> <p><i>Recti simul, & obliqui est index.</i> 2</p> <p><i>Remedia difficilia vt in usum venerint.</i> 65</p> <p><i>Remedia et si aliquando lethalia, non tamen ideò planè sunt abolenda.</i> 81</p> <p><i>Respiratio fit per os abusuè.</i> 20</p> <p><i>Respiratio est incommodissima, & quando necessaria.</i> 10. 34</p> <p><i>Respiratio quæ damna pariat.</i> 20. 34</p> <p><i>Respirationis primum instrumentum est nasus.</i> 19. 20. 31</p> <p><i>Respirationis cautela mirabiles.</i> 19</p> <p><i>Rhyadij affectus occasio.</i> 70</p> <p><i>Risus ex quo deprehendantur indicia.</i> 4</p> <p><i>Roberti Antisidoriensis historia.</i> 18</p> <p><i>Rotundum ab iniurijs est remotum.</i> 38</p> <p><i>Ρώθωες.</i> 4</p> <p><i>Rubedinis in partibus causa.</i> 36</p> <p><i>Ρύας vnde procreetur.</i> 67</p> <p style="text-align: center;">S</p> <p>S <i>Acerdotibus Hebræis cur auricula dextra sanguine arietis tacta fuerit.</i> 37</p> <p><i>Salinæ affluuium quam sit turpe, & quibus caueatur.</i> 34</p> <p><i>Salubris pars est medicinæ, & quæ eius subdiuisio, quod munus.</i> 14</p> <p><i>Sanguis est ruboris in partibus sedes.</i> 36</p> <p><i>Sanguis in magnis vulneribus vt commodè frenetur.</i> 53</p> <p><i>Sanguis Vere potissimum gignitur.</i> 58</p> <p><i>Sanguis nullibi in corde extra sua uasa est constitutus, alias extra ea effusus putrescit.</i> 91</p>
--	---

I N D E X.

<i>Sanguis vitalis alit.</i>	93	<i>nus.</i>	41
<i>Sanguis tenuissimus est, & facile, quaque subit.</i>		<i>Siccitas cum calore partium unionem iuuat.</i>	
93		55	
<i>Sanitas quid sit.</i>	14	<i>Signa quæ sint manifestiora.</i>	9
<i>Sanitas quotuple x.</i>	41	<i>Signa ex facie in morbis desumpta sunt certissima.</i>	14
<i>Sanitas causa est bonæ actionis, formæ.</i>	40	<i>Singrei iuuenis historia.</i>	38
<i>Sanitas est Medici finis præcipuus.</i>	40	<i>Sobolis procreatio, uiuenti est naturalissima.</i>	80
<i>Sanitatis diuersa consideratio.</i>	41	<i>Socrates serua iocis semper miscuit.</i>	11
<i>Sanitatis causa.</i>	54	<i>Somni uis.</i>	1
<i>Sanitatis rationes reddere debet Philosophus.</i>		<i>Spermatice partes semel amisse non restituntur.</i>	90
40		<i>Spiritus Animalis, ubi fiat, & ex quo.</i>	32
<i>Sanitatem ut recte tueamur reparamus.</i>	42	<i>Spiritus Animalis Vitali longè est tenuior.</i>	92
<i>Sapor in humido fundatur.</i>	20	<i>Spiritus animalis quia tenuissimus est, citò dissipatur, Vitalis non item.</i>	92
<i>Sarcocèle ut auferatur.</i>	75	<i>Spiritus uitalis semper cum sanguine defertur.</i>	92
<i>Sarcocèle Hippocratis.</i>	80	<i>Staphyloma Oculi, ut excindatur.</i>	68. & 69
<i>Scarabæis cur oculi in ceruice sint siti.</i>	7	<i>Staphyloma oculi quam sit periculosum, & eius incommoda uaria.</i>	69
<i>Scientiarum Organum sunt aures.</i>	36	<i>Steatoma proprium habet folliculum.</i>	68
<i>Scientiis capescendis cur aptior sit auditus, quam visus.</i>	36	<i>Stephani Gourmelij de curis decretum.</i>	63
<i>Scolopomacherij usus.</i>	65	<i>Sternutatio quid sit, & ubi fiat.</i>	20
<i>Scolopomacherij periculum.</i>	66	<i>Strumæ ut secundum Paulum eximantur.</i>	67
<i>Soroti laxitas ut nominetur, creetur, curetur.</i>		<i>Strumæ proprium semper habent folliculum aliæ sunt cancerosæ, aliæ benignæ, & hæc ut eximantur earum sedes, & modus generandi, & difficilis admodum curatio.</i>	68
8.30		<i>Struthio camellus utriusque ut homo cilia habet.</i>	3
<i>Sella cerebri, quæ quidve præstet.</i>	23	<i>Strabones.</i>	3
<i>Senectutis noxæ sunt infinitæ.</i>	56.57	<i>Subocularia.</i>	4
<i>Sensuum omnium sedes esse in facie. 2.9.11.13.</i>		<i>Superbia hominum.</i>	5
16		<i>Supercilia unde dicantur, & ubi consistant, cur apud Poetas fastum significant.</i>	3
<i>Sensuum omnium munus.</i>	11	<i>Superciliorum pili quid præstent.</i>	37
<i>Sensuum omnium organa cur sint tam à genitalibus disita.</i>	13	<i>Surculi diuersi, ut mutuo sibi possint inferri.</i>	44
<i>Sensus omnes cur obuehantur a Natura.</i>	29	<i>Surditas ut aliquo modo corrigatur.</i>	37
<i>Sensuum organa cur omnia sint gemina.</i>	38	<i>Suture quando facile rumpantur.</i>	86
<i>Sensus organum sensili suo est simillimum.</i>	20	<i>Sutura Chirurgica, ut, & cur fiant cur profunde etiam per carnem sint.</i>	
<i>Sensus organum, ut partibus impertiatur.</i>	92	<i>Sutura agglutinantes uariant pro uarietate uulnerum.</i>	52
<i>Sensus organum quando non neruis ad sui participationem indiget, consistit in exquisita Qualitatum omnium temperie.</i>	92.93	<i>Sutura</i>	
<i>Sensus organum, cur difficulter reparatur.</i>	93	<i>Sutura sicca usus, & tempus administrandi.</i>	53
<i>Sentientes partes ne utiquam dolorose sunt tractandæ à Chirurgis.</i>	71	<i>Sutura acubus incuruis molienda, quam sit truci lenta.</i>	86
<i>Sentientis facultatis in partibus origo.</i>	89.	<i>Sutura contentiua, ut & quando sit usurpanda.</i>	53
90		<i>Sutura interscissa quæ sit, & quando adhibeatur.</i>	
<i>Senum facies.</i>	14		
<i>Sermo mentis est interpres.</i>	33		
<i>Sermo quibus instrumentis exprimitur.</i>	33		
<i>Sermo ut fiat.</i>	21		
<i>Sermo ut corrumpatur.</i>	22		
<i>Sermo clarescit magis ob nares, & quomodo.</i>	21		
22			
<i>Sermonis materia est uox.</i>	21		
<i>Sermonis litera.</i>	22		
<i>Sermonis & intellectus cognatio.</i>	33		
<i>Scaturigo est mens.</i>	33		
<i>Sexus quò dignoscantur.</i>	4.7.12		
<i>Σηκειοτική Medicina pars, & eius mu-</i>			

I N D E X.

<i>iv.</i>	52	<i>tum non possint secari.</i>	76
<i>Sura pinnata quando, & quomodo fiat.</i>	52.	<i>Testium cum veretro resectio quibus adhibeatur.</i>	
53		79	
<i>yncopes in operationibus Chirurgicis vis insignis, & causæ.</i>	83.84	<i>Testium amputatio in humanitatis plena est.</i>	80
		80	
		<i>Testudinibus cur oculi, in cervice ponantur.</i>	7
T		<i>Θραυστική Medicinæ pars, & eius differentiæ.</i>	41
<i>Tabis in corpore, & membris causæ.</i>		41	
50		<i>Tibia cur minimè sit commoda pro curtorum resectione.</i>	89
<i>Tabis subitanæ causa est, tenuitas rei.</i>		<i>Tonsillæ uoci, ac sermoni famulantur.</i>	33
51		<i>Τράγος aurium.</i>	5
<i>Tactus Organum, temperaturæ esse oportet.</i>		<i>Trispastum Apellidis</i>	80
89		<i>Tractorium organum Nymphodori.</i>	80
<i>Tactus à quo reddatur, aut acutior, aut obtusior.</i>		<i>Tumori ventris ex crapula, ut sit Medendum.</i>	1
89			
<i>Τάφοι.</i>	3	<i>Tunica cornea oculi ἀπαχνοειδής.</i>	6
<i>Taurus cur cornua gerat.</i>	5	<i>Tunicæ Narium ortus, situs, usus.</i>	31
<i>Temperamentum totius facie dignoscitur.</i>	13	<i>Turcæ ut Eunuchos faciant.</i>	79
<i>Temperamentum est duplex.</i>	54		
<i>Temperamenti diuisio secundum Arabes.</i>	54	V	
54		<i>Varices qui dicantur locus & resectio eorum ex cruribus secundum Aeginetam, & Celsum.</i>	73
<i>Temperamentum quod nam curtorum resectioni commodum sit, quod verò minus.</i>	54. 56.	<i>Vasa spermatica cur sint tortuosa.</i>	32
95		<i>Vasorum triplex est genus in nostro corpore.</i>	90
<i>Temperamenta ut ad medicum attineant, & Philosophum.</i>	40	<i>Venæ hepatis famulantur.</i>	6
<i>Temperatorum vis eadem penè est in omnibus hominibus, & cur.</i>	59	<i>Venæ corpori si noxiæ, ut auferendæ sint, quantæque id fiat cum molestia.</i>	73
<i>Temperamenti ευκράτης summa utilitas norma est actionum medico.</i>	54	<i>Venæ deperditæ quando regenerantur, unde, quomodo.</i>	90
<i>Temperamentum calidum, & humidum post εὐκρατον est præstantissimum.</i>	55. 56. 93	<i>Venæ in minutissima capillamenta percutem disperguntur.</i>	91
<i>Temperamentum calidum, & humidum statim partes redintegrat.</i>	93	<i>Venæ habent mutuas cunctæ ἀνασώσεις. pagina.</i>	92
<i>Temperamenti biliosi præstantia, commoditas, & incommoditas in vniendis partibus.</i>	55.	<i>Venæ etiam maiores dissectæ facillè uniuntur, & quomodo.</i>	91
93		<i>Vene causæ disseminatio.</i>	16
<i>Temperamentum frigidum, & humidum cur tantopere unioni obstet.</i>	55	<i>Venetarum cisternarum colatio.</i>	25
<i>Temperamentum frigidum & humidum cur tantopere obstat partium resectioni.</i>	93	<i>Venter imus regio est omnium in corpore abiectissima.</i>	9
<i>Temperamentum melancholicum potius est ad unionem partium, quam Phlegmaticum, & in quo ei obstat, & conueniat cum hoc.</i>	56	<i>Ventris imi, & mediæ connexio cum facie.</i>	15
<i>Temperies functionum præcipuum est instrumentum.</i>	92	<i>Ventris eructatio quò fiat.</i>	15
<i>Temperiei forma nos latet.</i>	50	<i>Ventriculi coctio ut euertatur.</i>	26
<i>Temperiei uariatio tactum acuit, aut hebetat.</i>	89	<i>Ventriculorum cerebri situs est depressus.</i>	29
89		<i>Ventriculorum anteriorum positio, numerus, & usus singularis.</i>	32
<i>Temporum situs ac nomen.</i>	2	<i>Ventris inferioris vulnera ut suantur.</i>	53
<i>Temporum ossa cur sint cauernosa.</i>	25	<i>Ver curtorum restitutioni est accommodatissimum, & cur.</i>	58
<i>Tempus à tempore differt.</i>	54	<i>Ver sanguinem generat: & eius temperies.</i>	58
<i>Tenuitas in rebus eas citissimè facit tabescere.</i>	53	58	
53		<i>Vermes quibus enecentur.</i>	60
<i>Testes quid agant.</i>	13		
<i>Testes partes sunt principes, & cur citra uitæ me-</i>			

I N D E X.

<i>Vermes un de oriantur.</i>	70	<i>Vlna cur nequeat pro cute traduce eligi.</i>	449
<i>Vermis cutaneus vt generetur, & sanetur.</i>	70	<i>Vngula Rufi,</i>	4
<i>Vertex capitis vbi sit.</i>	2	<i>Vnionem planè subuertit Cacoehymia.</i>	6
<i>Vertigo Arteriotomia curatur.</i>	65	<i>Vnionem planè subuertit senectus.</i>	5
<i>Vesalius impugnat falso Galenum de emissarijs ce- rebri.</i>	23	<i>Vnionem calor cum siccitate maturat.</i>	55.55
<i>Vesalius notatur.</i>	25.26.27	<i>Vnionem tardat humiditas, & frigus.</i>	55.56
<i>Vesalius cur errarit tantopere.</i>	26.28	<i>Vox cur Grecis ἀὐδὴ dicatur.</i>	5
<i>Vesaliij de curtis refarciendis scriptum.</i>	63	<i>Vox clarior, & suauior euadit ob nares, & cur.</i>	21.22.
<i>Vesica lesa conuulsiones, ac mortem infert.</i>	78.	<i>Vox vt fiat.</i>	21
79		<i>Vox vt uarietur.</i>	21.22
<i>Veternosorum symptomata in facie.</i>	14	<i>Vox materia est sermonis.</i>	21
<i>Veterum in medicina facienda seueritas.</i>	64	<i>Vox sedes est orationis.</i>	21
<i>Veterum in restituenda ægro salute solertia.</i>	66	<i>Vocis instrumenta quæ quot, & qualia.</i>	22.23
<i>Veterum solertia in corporis decore saluando.</i>	67	<i>Vsus vt ab actione partis differat.</i>	6
<i>Veterum operationes aliquot Chirurgiæ atrocissi- mæ.</i>	70.71.72	<i>Vulnera colli & faciei, vt sint liganda.</i>	52.53
<i>Veteruum operationes Chirurgicæ cur nunc de sue- uerint.</i>	72	<i>Vulnera amplæ vt commode consuantur.</i>	52
<i>Veterum scripta vt sint legenda, nec omnibus istis facilè esse credendum.</i>	82	<i>Vulnera profunda, lacera, leuia, uentris inferioris, vt commode consuantur.</i>	52.53
<i>Victus liberalior vires reficit.</i>	1	<i>Vulnera commode Vere, minus æstate, minime Autumno, aut Hyeme consolidantur.</i>	58
<i>Vigilia curatio.</i>	1	<i>Vulnerum differentia variæ, vt uariæ sint consuen- dæ,</i>	52
<i>Vires absumptæ vt curentur.</i>	1	<i>Vulnerum coalitum, quæ iuuent, & accelerent.</i>	54.55.56.
<i>Viri dignitas in quo consistat, & præstet scæminæ.</i>	12	<i>Vulnus etiam leuissimum partis temperiem lædit.</i>	49
<i>Virtutis organum est Auris.</i>	36	<i>Vulnus reatum vt sit fasciandum.</i>	52
<i>Viscera obstructa vt deobstruantur.</i>	1	<i>Vulnus carnis hians, infibulandum potius, quam fasciandum esse.</i>	52
<i>Viscera sunt tria quæ corpus omne moderantur.</i>	15	<i>Vultus quid sit.</i>	9
<i>Visio quando obscuretur.</i>	27	<i>Vultus unde dictus, quid possit, & cur uaria eius descriptio.</i>	9
<i>Visus nervos habet amplissimos.</i>	20	<i>Vultus animi est index.</i>	9
<i>Visum vt natura mirifice tueatur.</i>	32	<i>Vultui hominis non fidendum est: quia fallax.</i>	9
<i>Visus quantopere omnibus sensibus antecellat.</i>	36	<i>Vulua coalitus, vt reserandus: item Nympha, Phymus, cauda: & cur hæc operatio ita sit pe- riculosa.</i>	70
<i>Visui in quo auditus præstet.</i>	36		
<i>Visus instrumenta vbi.</i>	6	X	
<i>Vitalis facultas semper vna cum naturali restitui tur: & carum cognatio maxima.</i>	93	<i>Ξυστήν vel Ξύστριον aurium.</i>	5
<i>Vitalis sanguis nutrit.</i>	93	Υ	
<i>Vita communis vt bene sit instituenda.</i>	2		
<i>Vita actione sustentatur.</i>	38		
<i>Vitæ amor insignis.</i>	64		
<i>Vitæ in partibus causæ.</i>	90		
<i>Viuenti naturalissima est sobolis procreatio.</i>	80		
<i>Vites duobus modis inseruntur.</i>	44		
<i>Vlcerum causæ.</i>	55	Υ Γενικήν Medicinæ pars.	40.41
<i>Vlcera vellicantia unde producantur.</i>	71	Υπόρρινον.	4
<i>Vlcus cauum, & sinuosum vt sit deligandum.</i>	52	Υπερωσία.	4

INDEX RERVM, ET VERBORVM, QVAE IN SECVNDO CONTINENTVR LIBRO, MEMORABILIVM.

A

- A**CTIO nulla sine instrumentis perfici potest. 2
- Actio quomodo probe perficitur. 27
- Actio quantum distet à rei contemplatione. 1
- Actio omnis negligentia, & te meritate uacare debet. 1.27
- Actio nostra scopis dirigitur, qui prius sunt diligenter ponderandi. 2
- Actio dignitas quò aestimetur. 41.50
- Actio dignior ea est, quæ maiori cura obitur. 41.50
- Acus quot, & quæ, & quomodo insitione curtorum sint adaptandæ. 44.45
- Adolescentiæ uer simile est. 23
- Adolescentiæ cutis traducis quæ sit. 38.42
- Aegyptiaci usus, & compositio eius perfectior. 22
- Aestas iuuentuti respondet. 23
- Aetas uirilis cutis brachicæ quæ sit. 38.42
- Aetas uirilis quam eius implatantioni sit apissima. 43
- Aetates traducis quæ sint: & cur in has illa distri buatur. 38.42
- Agricolæ scopi in serendis diuersæ naturæ arboribus. 2.3
- Agricolæ quæ incumbant agenda. 13
- Alarum nasi determinatio gemina. 75
- Albumina ouorum in vulneribus, ut, & quando sint amouenda. 18
- Alui constipatio quantum obsit biliosis. 6
- Alui deiectio à bile iuuatur. 6
- Anaxarchi diuina in tyrannide perferenda uirilitas. 65
- Animalia multa cur homine sint viuaciora. 41
- Animi passiones quantum corpus frangant. 63
- Animi passiones ut sedentur. 63.66
- Animus tristis solitudine magis carpitur. 66
- Apex traducis insititius quis sit. 34
- Aranearum tela qualis nam conglutinet. 60
- Arbores multæ cur homine sint longæuiore. 41
- Arbores quæ differentis sunt naturæ, ut sibi inuicem inferantur. 2
- Area in curtorum Chirurgia quæ dicatur. 30
- Area vulnus ut sit sanandum. 34.35.69.70
- Area vulnus cur exiccantibus validioribus, quam traducis vulnus sit sanandum. 35
- Area cur vlcusculis sepe erodatur, et ut hæc curentur. 36
- Area cur vlceribus nonnumquam excauetur, ac horum medela. 37
- Area symptomata dieta potius, quam Pharmaco corrigenda sunt. 37
- Arma pacis sunt ministra. 3
- Arnoglossi singularis in partibus consolidandis efficacia. 60
- Ars quid sit. 26
- Ars ut augmentata fuerit. 27
- Arteriæ dissectio quam sit periculosa. 91.92.93
- Arterys vulneratis quomodo sanguis sit frenandus. 93
- Artifex is bonus, qui opus tum perficit, tum conseruat. 3
- Artificis officium. 26
- Artis dignitas in quo consistat. 41
- Aurium curtarum insitio quam proxime adnarium refartionem accedat. 86.93.94
- Aurium curtarum insitio quantum ab hac, & labiorum refectioe dignitate vincatur. 86
- Aurium curtarum insitio quot, & quibus potissimum perficiatur. 91.92
- Aurium curtarum adaptatio quo apparatu, & quibus instrumentis opus habeat. 92
- Aurium curtarum propago unde petatur. 91.92
- Aurium curtarum propago cur maior portioe de ficiente eligenda sit. 92
- Aurium curtarum reparatio, ut à cæterorum restauratioe discrepet quam sit facilis: cur tã sit cito expedienda: & quæ adiuncta habeat symptomata. 91.92
- Aurium curtarum refectio quibus fasciis opus habeat: ubi hæ sint admouenda: earumque partes, ac scopi duò sunt. 92
- Aurium curtarum tradux cur una opera, quomodo, ac quo studio delineandus, eximendus, curtis que adaptandus. 91.92.93
- Aurium curtarum tradux cur simulatque excinditur

I N D E X.

ditur sanguis sit cohibendus, ac quibus . 93
Aures curæ cur , ac quantum excoriandæ sint.
 93
Auribus curtis affuto traduci vt medendum sit:
quæ conueniat diæta, quibus inflamatio cauea-
tur: & quando stuppæ sint amouendæ. 93. 94.
Auribus nouis, & traducis aræ quamdiu suppu-
rantia sint adhibenda, vt hic in callū excoquen-
dus, & quibus, vtque efformandus. 94
Aures nouæ vt in sede sua naturali sint continen-
dæ, ac quantum huic rei præstent operæ puluil-
li vary. 94

B

B *Arba cur incurtorum insitione sit deton-*
denda, & quantum eam impediatur. 44
Bilis unde augeatur. 5
Bilis vt demulcenda sit, ac præparanda. 6
Bilis alui deiectioni commodat. 6
Biliosis officit uenus, & alui constipatio. 6
Biliosum temperamentum quid sit. 5
Biliosum temperamentum vt corrigendum. 6
Brachium quot uasis scateat. II
Brachium quamdiu pro insitione traducis capiti
affixum detineatur. 44
Brachium quot motibus agitetur. 47
Brachium cur ob positum in insitione curtorum
multoties doleat, & quam is sit uiriliter feren-
dus. 65. 66
Brachium ubi præcipue doleat, & cur homopla-
tæ, non item humerus doleat. 66. 67
Brachium quando, & quibus mitigetur. 65. 66
Brachij positus in curtorum insitione qualis com-
modus sit. 46. 51. 66
Brachij positus in curtorum insitione doloris ex-
pers. 46
Brachij positus cur, quo ordine, ac quot fasciis ligā-
dus, vt immotus perstet. 46. 47. 48. 51. 58
Brachij positus quantum consolidationi insitorum
conferat. 46

C

C *Acocchymia Gangrenæ causa est. 22*
Cacochymia inueterata rarè curatur. 8
Cacochymum corpus quam sit detrimentosum
8
Cacochymum corpus vt sit corrigendum. 5
Cæsaries cor, quomodo, quando dum insitio cutis
molienda, abradenda sit. 43. 44
Calida benigna Gangrenam cauent. 26
Callus quid sit, & vt inducatur parti. 38
Callus uda respuit . 40
Callus iusto durior vt emolliatur. 40
Callus cur partibus, aut plantis semel coadunatis
difficilior sit, ruptu, reliquo corporis confor-

tic. 59
Caloris ui partes sentiunt, & uiuunt. 21
Calor vt opprimatur. 21
Calor in traduce vt pene emortuus resuscitetur;
40
Caloris innati substantia, & uigor, & quid à frigo
re perpetiatur. 71
Calor innatus fractus, quo pacto redintegretur. 72.
74. 75
Caro in vulneribus, vlcibus, ac curtis insitis fla-
ccida, mollis, spongiosa vnde gignatur. 35. 65.
64.
Caro flaccida in vulneribus, vlcibus genita qui-
bus auferatur. 35. 64
Caro flaccida vt auferatur quo victu vtendum est.
36
Caro in naribus nouiter formatis exuberans cur,
quomodo, quando, ubi, & qua diligentia semper
sit auferenda. 77
Corpus quare doleat in insitione curtorum, eiusque
diuersa à ceteris partibus constructio. 67
Cassia biliosis competit. 6
Cassia nocet plurimum frigidis, & humidis, flatus
excitat. 6
Centaurium minus feliciter etiam magna vulnera
connectit. 60
Cerata præstantissima, quæ deperditum in parti-
bis calorem resuscitant. 74. 75
Ceratum ex cerussa cicatrices decoras infert. 88
Cerati ex cerussa uis singularis, ac vsurpandæ tem-
pus. 60
Cerebrum per narcs expurgatur. 54. 61
Chirurgiæ actiones non certis horis, sed pro natura
rei determinantur. 29. 40. 77
Chirurgiæ operatio quò potissimum impediatur.
29
Chirurgicis operationibus cur matutinum tempus
sit aptissimum. 50. 51
Chirurgo cur ægri ante omnia corporis temperies
etas, tempus anni &c. consideranda sint. 4
Chirurgo operanti aptior est diei quam candelæ lu-
men. 40
Chirurgo in vulneribus uniendis quæ meta propo-
sita esse debeat. 89
Chirurgum plurimum iuuat habere instrumenta
expedita. 30
Chirurgus cur semper venustati in primis partium
inuigilare debeat. 90
Cicatrices fædas quæ procreent, & tollant. 85
Cicatrices pulchras, vt chirurgus possit inducere.
89
Cicatrix cur partibus vnitis ita nonnumquam æ-
grè inducatur. 62. 64. 69. 78
Cicatrix quando & quibus venusta in curtis in-
ducatur. 69. 74
Coalitus partium quouis anni tempore perficitur.
41

Coali-

I N D E X.

- Coalitus quomodo naturæ simul, atque artis opus sit. 49.54.89
- Coalitus quibus iuuetur, aut tardetur. 54. 61. 62.63.69.90
- Coalitus partium ætior est, quam naturalis prius erat copula. 59
- Coalitus quibus diebus, & quo in loco citius plerumque compleatur. 61.62.81
- Coctio in corpore quævis extirpat vitia. 8
- Columellæ inserendi modus nouus. 2
- Columna narium vt sit indaganda. 76
- Columna nasi quæ, & vbi sit. 75
- Columna pro naso nouo cur largior iusto sit in tra-
duce semper incidenda. 76
- Columnæ nasi munus. 76
- Columna robusta cur & ampla esse debeat. 76
- Columna nasi cur, aliquando contracta marcescat. 78
- Columnæ ante insitionem quæ preparanda sint. 7
- Columna quando sit inserenda: & cur tunc non ef-
formetur simul. 78
- Columnæ insitio quæ requirat instrumenta: &
quando, cur, quomodo, & quali forpice sit uten-
dum. 79
- Columnæ basis quam difficulter efformetur: et cur
ea pars prius forpice idoneo suspendenda sit. 79
- Columna cur basi lata indigeat. 76
- Columnæ locus cur prius sit excoriandus. 79
- Columna cur acubus incuruis sit assuenda non re-
ctis. 79.80
- Columna cur non assuenda sit futuris nec rectis,
nec transuersis et quam egrè hæc per basin tran-
smittantur. 79
- Columnæ insitio quot actus, quæue alia ad hoc
opus necessaria exigat. 79.80
- Columnæ insitio quando firmiter adolescat. 81
- Columnæ basis suspensa quibus cultris, & cur
forpice aliquando, quomodo, quousque quan-
tum ac cur plus sit secanda. 80
- Columnæ basis futura cur prius præcindatur, quæ
ipsa columna. 80
- Columna vt basi vulneratæ sit associanda, associa-
ta vterius curanda: quo uictus regimine ob-
stringendus tunc sit æger. 80
- Columna assuta quales turundæ sint infigendæ. 80.79
- Columnæ assutæ futuræ quando sint laxandæ. 81
- Compositum non est præter simplicia. 91
- Confusio errorum mater est. 43
- Consuetudo ægrè immutatur. 5
- Contrarijs iuxta se positis magis illucescit ueri-
tas. 26
- Corpora nostra à quibus necessario immutentur. 4
- Corpora frigida ut sint curanda. 7
- Corpus quantum eneruetur ab animi passionibus. 64
- Corpus quantum lætitia reficiatur. 64
- Corpus calid. & sicc. quibus medicamentis sit tra-
ctandum. 6
- Corpus in quo curia reficienda quale esse debeat. 4.9
- Corpus à quibus immutetur. 4.42
- Corpus vt corrigendum prius. 5.6.7.8.9.22
- Corpus ut collocandum sit. 10.11
- Corruptio cita citam generationem arguit. 41
- Cruditas omnium morborum est mater. 8
- Cucullus quam ætè capiti pro insitione traducis
sit adaptandus: & quæ ei obstant. 43.44
- Cuculli descriptio. 47
- Cuculli utilitas, & applicandi modus. 48. 51
- Cucurbitule scarificatæ uenæ sectionis vicem ge-
runt. 24
- Cultri qui, quales, quotque curtorum insitioni de-
seruiant. 44. 51
- Curatio duplex est, victus scilicet & remedia. 4
- Curatio nulla rectè perfici potest neglecto corpo-
re. 4
- Curatio omnis inanis est, nisi vitæ habeat regimen
socium. 58
- Curationem uariat uariatio causarum. 4
- Curantur difficulter ea, quæ diuturna fuere. 8
- Curtorum Chirurgia cur tam sit benigna. 1
- Curtorum chirurgia cur à veteribus non fuerit tra-
dita. 27
- Curtorum Chirurgia arborum insitionem æmula-
tur, quos, quotque inde scopos desumat. 2. 3. 34.73
- Curtorum scopi quo ordine sibi succedant. 2.3.40
- Curtorum Chirurgia in quo excellat insitionem,
& naturam. 13.40.41.49.54.73
- Curtorum Chirurgia vt naturam imitari in pri-
mis in omnibus studeat. 31.75
- Curtorum Chirurgia qua opus habeat solertia. 4. 10.11.13.15.26.27.33.37.41.42
- Curtorum Chirurgiæ quæ competat uictus ratio,
& quæ aliarum rerum non naturalium condi-
tio. 5
- Curtorum Chirurgia duobus ministris indiget. 9
- Curtorum Chirurgia duo ministri quales esse de-
beant, quidve incumbat ijs. 9.32.64.70.
- Curtorum Chirurgia quis locus commodus sit,
quod stratum, & qui aer. 10.11.17.32
- Curtorum Chirurgiæ quæ instrumenta commoda
sint. 13
- Curtorum Chirurgiæ qui apparatus sit commo-
dus. 13. 14
- Curtorum Chirurgiæ quis ligandi modus idoneus
sit. 14.16.17
- Curtorum Chirurgiæ finis vltimus. 3. 14.15.73
- Curtorum Chirurgiæ finis quomodo remoretur. 3. 33.38.84.
- Curtorum Chirurgia multum à lue Gallica impe-
ditur. 5.9.21.22
- Curtorum Chirurgia multum impeditur à Pletho-
ra: utque hæc tollatur. 5.22
- Cur-

I N D E X.

- Curtorum Chirurgia cur pharmacia potius lædatur, temperamentoque calido, & sic.* 5
- Curtorum Chirur. finem suum partim ex se partim natura cooperante asequitur.* 41. 42. 49. 73
- Curtorum Chirurgiæ, & naturæ inter se collatio.* 73. 74
- Curtorum Chirurgia laus, & dignitas in quo fundetur.* 41. 42. 74. 73
- Curtorum Chirurgiæ quantis sit exposita calumnijs.* 4. 21. 22.
- Curtorum insitio longè naturam superat.* 41. 54. 73
- Curtorum insitio quibus adiuvetur, ac promouetur.* 13. 46
- Curtorum insitio quam cum alijs Chirurgicis operibus collata leuem dolorem comitem habeat.* 66. 67
- Curtorum insitio omnes reliquas curtorum operationes dignitate, & difficultate superat.* 9. 40. 49. 50
- Curtorum insitionis cum illis collatio.* 40. 41. 49. 54
- Curtorum insitio in duo bipartitur temporibus.* 63
- Curta insita quomodo ritè uniantur quantum uestitus commodet insititius, utque, ac quando hic ægro sit induendus, cur dolorem aliquoties procreavit.* 46. 47. 55. 48. 51. 67
- Curtorum unio naturæ accepta refertur, at decorata, & congrua arti, & cur.* 49. 50. 54. 59. 73. 89
- Curtorum unio cur tot subdita sit molestijs, ac difficultatibus.* 54. 61
- Curtorum unio quibus inhibeatur.* 67
- Curtorum unio quibus maturetur.* 69
- Curtorum conformatio longè leuior est, quam eorum insitio, & cur.* 50
- Curtorum conformatio hæc naturæ illa artis est.* 73
- Curtorum labiorum, aurium, narium Chirurgia in quibus eadem sit.* 86
- Curtis ut uenusta cicatrix obducatur.* 50
- Cutanea propago quæ dicatur.* 16
- Cutis tradux antè omnia est seligenda curtorum resectori.* 3. 9
- Cuti traduci quis necessarius sit apparatus.* 9. 15
- Cutis traducis area quæ sit, & ut curanda.* 29. 30. 33. 69.
- Cutis traducis, & brachij varia comparatio.* 31
- Cutis traducis nomina varia vnde hauriantur.* 34
- Cutis traducis partes item, & circumscriptio.* 34
- Cutis traducis apex quis sit, quæ radix, quod corpus, quæ confinia linearia seu labia.* 34
- Cutis traducis ætates sunt quatuor, & cur ei tribuantur, earumque dignotio.* 38. 42.
- Cutis traducis cur tot subbeat mutationes.* 42
- Cutis brachicæ quanta sit à narium cute, quò ad temperiem differentia.* 54
- Cutis brachicæ quanta sit à narium cute, quò ad quantitatem differentia.* 54
- Cutis insita vnde commeatum recipiat.* 68
- Cutis traducis ut sit incidenda.* 11. 15. 72. 16
- Cutis traducis quam diu, & qua industria sit deliganda.* 3. 15
- Cutis tradux incisa cur contrahatur semper, & imminuatur.* 12. 16. 32. 38. 72. 76
- Cutis traducis quanta ideo pericula immineant.* 29. 39
- Cute traducis rescissa quid supersit Chirurgo agendum.* 3. 11. 13. 14. 16. 33. 34
- Cute incisa traducis cur tantopere motus sit vitandus.* 11. 15. 50. 58
- Cute incisa traducis statim sanguis sistendus est.* 11
- Cute traducis incisa ut humorum fluxus caueatur.* 12. 17. 18
- Cute traducis incisa ubi repellentia potissimum sint ponenda.* 12. 20
- Cutis traducis sectio cur hæmorrhagiæ sit obnoxia.* 12. 11. 16. 23
- Cutis traducis sectio cur larga esse debeat.* 11. 13. 15
- Cutis traducis largior semper, non æqualis curtis.* 32. 72.
- Cutis traducis cur disgreganda sit à subiectis partibus.* 13. 15. 16
- Cutis traducis delineatio ac insitio quanta cura, ratione, ac attentione Chirurgi indigeat, & cur.* 15. 26. 42. 50. 54. 55. 56. 58. 72
- Cutis traducis delineatio basis est totius operis.* 15. 16
- Cutis delineandæ ut quantitas æqua sit inuenienda, & quis cam sit delineandi modus.* 15. 16
- Cute delineata ut linteum sit trauciendum.* 16
- Cutis delineata ut sit fascianda.* 17. 21
- Cute delineata ut linteum sit iterum eximendum.* 19
- Cutis abscissa iam item ut sit fascianda.* 30. 33. 39
- Cutis delineata ut sit collocanda.* 17. 26. 33. 34
- Cutis delineata quæ conueniat victus ratio.* 18. 20. 26
- Cutis delineata in optimè etiam constitutis diligentem postulat rationem.* 26
- Cute delineata à vino abstinentum est, & quam diu.* 20
- Cutis delineata quibus symptomatis diuexetur, et quod eorum sit pessimum.* 21. 29
- Cutis delineata ut ab inflammatione sit præseruanda, & ut humores qui affluerunt, sint auferendi.* 18

I N D E X.

- Cutis delineata cur inflammatione, quando, et in quibus tentetur, utque ea curetur.* 22.23
- Cute delineata que suppuratio sit molienda. pagina* 18.26
- Cutis delineatę mortificatio, ut et quibus causetur facile.* 17.21.22.29.39.40.42
- Cutis delineatę mortificatio ut cognoscatur. pagina* 22.34
- Cutis delineatę mortificatio ut curetur.* 21.22.29.39.40.42
- Cutis delineatę mortificatio ut preſeruetur.* 21.39.40
- Cutis delineata enecata quibus medicamentis, & victus ratione opus habeat.* 22
- Cute incisa hemorrhagia cur, & quando irruat, et ut obturetur.* 24.25.56
- Cute incisa an huic potius, an uero Gangręne impendenti sit occurrendum, & utrique citra noxam.* 25.26
- Cute incisa quamdiu preſcautio utriusque sit habenda.* 26
- Cutis traducis cur distinctis, & non uice potius v-nica excindatur, et delinetur.* 28.29.42
- Cutis traducis quando nam sit excindenda. pagina* 29.30
- Cutis traducis quomodo sit excindenda.* 30.32.37.72
- Cutis traducis ex quo loco sit excindenda.* 31
- Cutis traducis cur ex brachio potissimum sit desumenda.* 31
- Cutis traducis quam sit, si precipitanter resece-tur, periculosum.* 29
- Cutis traducis ubi pro labro inferno rescicendo sit excidenda.* 31.32
- Cutis incisio duobus potest modis institui.* 32
- Cutis incisio obliqua est potissimum necessaria.* 32.72
- Cutis tradux reſecta cur tam sit sedulo semper ex-plicanda, collocanda, eligenda præcipue. pagina* 33.39
- Cutis reſecta quibus symptomatibus torqueatur.* 38
- Cutis reſecta symptomata quando potissimum re-mittuntur.* 29
- Cutis traducis vulnera sunt duplicia, & ut sint curanda.* 34.35.37
- Cutis traducis vulnera noua, & vetera, ut sint cu-randa.* 35
- Cutis traducis vulnera noua, & vetera quando, & quamdiu suppuranda, & que huius à prio-ri cutis suppuratone sit differentia, & quando cicatrici opera sit danda.* 35
- Cutis traducis rescissa vnde crasseſcat tantum.* 29.35.37
- Cutis tradux duplicem habet superficiem, & v-tra curtis sit applicanda.* 31.34
- Cutis traducis reſecta cur, & quibus callo sit obdu-cenda, quoque studio.* 37.38
- Cutis traducis cur prius labia confinia occale-scant.* 38
- Cutis traducis reſecta que radix.* 38.40
- Cutis traducis reſecta quando sit inferenda curtis.* 37
- Cutis insitio cur in eius minimę senectute sit atten-tanda.* 43
- Cutis traducis reſecta cur parcius nutriatur. pa-gina* 38
- Cutis traducis rescissa quando tabe emacietur, & cur.* 39.40.41.42
- Cutis traducis rescissa cur vlcusculis mox eroda-tur, & vt hæc caueantur.* 39
- Cutis traducis rescissę vlcuscula vt abigantur.* 39.40
- Cutis traducis insitio non indiget certo anni tempo-re.* 40.41
- Cutis traducis quo cælo, qua diei hora, quavē sui-etate sit transplantanda.* 41.42.43.50.51
- Cutis tradux cur vitiata eius coctione non sit inse-rendus.* 51
- Cutis traducis insitio in quo ab arborum insitione discrepet.* 41
- Cutis traducis insitio cui maxime inuitatur. pagi-na* 42
- Cutis traducis insitio solius artis, non nature mu-nus est.* 50
- Cutis insitioni que, quantaque adminiculentur. pa-gina* 43.46
- Cutis insitio que instrumenta exigat, quam forpi-cem, quos cultros, & ad quid hi conueniant. pa-gina* 44
- Cutis insitioni cur plures præstò esse debeant.* 51.53
- Cutis insitio quantopere cæsarie, barba, mystaci-bus intricetur.* 43.44
- Cutis traducis insitio caput, & brachium firmu, ac immobile postulat.* 43.46.47.48.58
- Cutis insitio quiete exacta indiget.* 43.44.46.47.58.63.
- Cutis insitio quam fasciam, & cur Cephalicam ex-petat.* 44.51.56
- Cutis traducis insitio quas acus requirat, vt hæ-sint disponendę, adornandę, trauciendę.* 44.45.56
- Cutis traducis insitioni que acus potissimum me-dico sint eligendę.* 45
- Cutis insitio quod linum postulet.* 45.51.56
- Cutis insitio quod filum postulet.* 45
- Cutis insitio quam postulet sellam.* 45.51.56
- Cutis insitio que alia necessaria postulet. pagina* 45.51
- Cutis insitioni cur excoariatio curtorum sit præmit-tenda.* 44.51.52
- Cutis insitioni excoariatio vt, & quanta cura sit in-stituenda.* 44.51
- Cutis insitioni curtorum excoariatio quantum pro-sit, semper largior, quam parciore est faciendę, cur*

I N D E X.

- cur æqualiter quam altè, & cur oblique, nequaquam uerò ad angulum rectum, quibus, quotue cultellis.* 51. 52
Cutis insitionis difficultas quanta sit, & unde fluat. 51. 54. 60
Cutis insitioni cur suturæ laxæ adhibeantur prius. 45. 46. 56
Cutis insitioni suturæ quando postmodum sint constringendæ. 45
Cutis insitioni suturæ ubi, ac quousque sint insigenda. 46. 56
Cutis traducis insitio cur ægro potius sellæ insidente, quam in lecto recumbente sit perficienda: & ut is sit collocandus. 45. 51. 56
Cutis insitio quibus plerumque interpellatur. 45. 46. 50. 51
Cutis inferenda quam sit prius accuratè commensuranda, & insitioni adamussim apparanda. 53
Cutis inferendæ confinia ut sint incidenda. 53. 60
Cutis inferendæ confinia cur minus exactè curtis possint applicari. 54. 60
Cutis traducis quibus suturis sit curtis asuenda, & ut hic à uulgari suendi modo differat: quantumque eum difficultate vincat. 53. 54
Cutis brachicæ suturæ quo ordine sint, & ritu administrandæ, & cur non eadem, quæ in naribus curtis illarum seruetur distantia, huiusque Mathematica demonstratio. 55. 56
Cutis insitæ suturæ quando, & ubi postea sint contrahendæ, qua serie, sedulitate, moderatione. 56. 57. 58
Cutis insitæ suturæ cur nonnumquam præmature laxentur, & quando, qua lege, quæque primò dissoluendæ sint à medico, & de hoc Authoris experientia. 61. 62
Cutis insitæ suturis coarctatis quæ supersint agenda tum medico, tum ægro. 59. 45. 46
Cutis brachicæ suturæ quæ nam primò consolidentur, & cur, huiusque rei, inconstantia, & cur ac quomodo eximendæ sint. 62
Cutis insitæ suturis dissolutis quid restet agendum. 62. 63
Cutis traducis cum curtis connexio in quo potissimum consistat. 55
Cutis traducis cum curtis ut connectatur. 59. 62
Cutis traducis cum curtis naribus connexio quo tempore. 61. 62. 68. 69
Cutis traducis cum curtis naribus cur tam difficilis. 54
Cutis insita cur foris glutinantibus solis, intus uero suppurantibus curetur, qualia hæc requirantur, & quomodo sint aduouenda. 60. 61. 69
Cute insita quibus affluxus, ac inflammatio cohibeatur. 46. 58
Cutis insita quibus medicamentis sit curanda. 58. 59. 60. 61
Cute insita ut brachium sit collocandum, ne dolorem inferat, & quousque in eo sit posita firmandum, quibus fasciis 46. 47. 51. 58
Cute insita ut fasciæ sint applicandæ, ac nominandæ: earumque inter se ratione usus, varia comparatio. 49. 58
Cute insita quando fasciæ sint soluendæ. 61
Cute insita cur homoplatas potius, non humerum dolor exacerbet. 66
Cute insita homoplatarum dolor quam sit fortiter ferendus. 65. 66. 74
Cute insita homoplatarum dolor quibus leniatur. 66. 67
Cuti insitæ quando cicatrix obducatur. 62. 68. 69
Cutis insitæ cicatrix cur tantum sæpe intra imprimis nares tardet. 62. 69. 78
Cute insita quomodo æger sit regendus, & alendus, quando victu tenui, & quando pleniori, & cur potius sorbili. 63. 64
Cuti insitæ quænam symptomata insidientur, eorumque diuisio & causæ. 64
Cutis insitæ suturæ cur hient nonnumquam, & quam graue hoc sit, ac difficile curatu malum. 65
Cute insita cur siti langueant ægri, utque hæc extinguantur. 67
Cute insita cur vigilijs exagitentur, quamque hæc sint perniciosæ. 67
Cute insita, ut vigiliæ sint propulsandæ. 68
Cute insita cur, & quando renes dolore tententur. 68
Cutis insita adnata iam, quando ab area sit semouenda. 63. 68. 69
Cutis insita cur non tam cito ab area sit dimouenda, sed secundo primum septenario. 68. 69
Cutis insita quomodo à brachio sit dimouenda, & quibus opus habeamus instrumentis, cultris, remedijs. 69. 70. 74
Cutis insita dum excinditur, quæ tum medicis, tum ministris sint peragenda. 70. 71. 74
Cutis insita ut, ubi, quando sit fascianda. 70. 71. 75
Cutis insita qualibus linteaminibus, ac quamdiu obtegenda, & fouenda sit. 70. 71
Cutis penitus ab area resecta, quæ competat uitæ ratio. 73
Cute resecta ut brachium pristino more sit locandum. 71. 70
Cutis traducis resecta pallescit, aut albescit: refrigeratur semper, sine tamen periculo, & cur hoc ac quando eueniat. 70
Cutis traducis cum pallescit, aut albescit, num inter necionis tunc ad sit periculum. 71
Cutis resecta cur tam facile intermoriatur, & quam illi inimicum sit frigus externum, ac brumale.

I N D E X.

- male. 71. 73. 78
Cutis traducis rescissa vt vegetetur ab innato calore. 71. 74
Cutis traducis rescissæ calor quibus præsidys recuperetur. 74. 75. 82
Cutis traducis rescissa quando, & vnde robur acquirat. 74. 78. 77
Cutis adoptiua sectio nequaquam eam potens est vita orbare. 71
Cutis adoptiua cur radice tenus sit euellenda à brachio, & si quid illius superfluit, vtrum, quando, ac quantum sit demendum. 72
Cutis traducis quantitatem æquam inuestigare quam sit necessarium. 72
Cutis adoptata iam vt sit curanda interim, & quamdiu extremæ ipsius oræ suppurantia addenda. 74. 77
Cutis adoptatæ finis vltimus est eius conformatio, quæ in tertio potissimum consistit. 74
Cutis adoptatæ conformatio quando sit auspicianda. 74. 75
Cutis adoptatæ conformatio quid sit, & eius officium, ac scopus. 81
Cutis adoptatæ conformationem quando tum Artifex, tum Natura aggrediatur. 81
Cutis adoptatæ conformationem quando, quibus, & quot perficiatur. 81. 83. 84
Cutis insita vt sit effingenda fasciarum opo. 75
Cutis insita vt secundum quemnam naturalium modulum effingenda sit. 75. 78
Cutis pro naribus insitæ longitudo debita vt inuestiganda. 75
Cutis insitæ partes, quæ primo, quæ vltimò, & quomodo sint delineandæ. 76
Cutis insita, quomodo, & qua cautela sit execanda pro columnæ, & alarum efformatione, eiusque sectionis diuersæ ratio. 76. 77
Cutis insita quomodo pro Rothombibus recte constituendis sit cælanda. 77
Cutis insitæ caro ibi continuò luxurians quomodo, & cur sit extirpanda, eiusque incommoda maxima. 77
Cutis traducis nunquam nisi sedulo excæuetur in decentem nasum redigi potest. 77
Cutis traducis crebra illa incisione plurimum inuatur, & quando cicatricem perfectam contrahat. 77. 78
Cutis traducis conformatio secundo Tubulis eget, & qua præditos hos esse figura. 81
Cutis traducis conformationem qua magnitudine. 81. 82
Cutis traducis cõformationem cur, Tubulos plumbeos esse, quando immittere, & cur variare oporteat, cur, ac quando argentei, vel aurei, & quam diu sint usurpandi. 82. 83
Cutis traducis conformanda tectorio obducenda est, & quali, & quòd, & quando, quaque longi-
tudine donandum sit, quæ e xequatur, eiusque summa vtilitas. 81. 82. 83. 84. 85
Cutis conformandæ tectorium vt colliculos alis imprimat. 82
Cutis formandæ tectorium quousque sit extendendū, quando panno inuestiendum, cur sepius permutandum, & quamdiu in naribus gestandum sit. 82. 83
Cutis trad. dum formatur, tectorium quibus, vt, & cur sit ibi const ringendum ac firmandum. 82. 83. 84.
Cutis traduc. dum formatur vt, & quot illi funiculi alligandi, vbi arctius id sit contrahendum. 83. 84
Cutis tectoriy fascia regia quæ sit, eius vtilitas summa, & fastidia vt sint nonnumquam alleuanda. 83. 84
Cutis tradu. iam efficta, at decolor, vt sit expolienda egregiè, vt seditas ista, ac quo calore solis extergatur. 85
Cutis effictæ cicatrix feda, vt generetur, vt emendatur. 85
Cutem trad. inserturus qualè se debeat gerere. 51

D

- D** iata reliquis medicina instrumentis quantum proualeat. 37. 58
 Digniora præire alijs semper debent. 41
 Digniora quæ difficiliora. 41. 50
 Difficiliora, quæ pulchra. 65
 Dolor homoplatae in brachio alligato capiti, vnde excitetur. 65. 66. 67
 Dolor homoplatae in brachio alligato capiti vt leuetur. 66. 67

E

- E** mplastrum barbari virtus, eoque vtendi modus. 60
 Epulotica quando valida, & quando non adhibenda sint, quæque sint meliora. 35
 Epulotica vt agant. 35
 Error etiam inopinatus illaudabilis est. 26
 Errorum mater est confusio. 43
 Experientia rationis est comes. 30

F

- F** ascia arcta quantopere Chirurgo sit vitanda. 17
 Fascia axillaris, quæ in curtorum insitione commoda præbeat, & vbi prodeat. 48. 51
 Fascia cubitalis quæ sit, & vnde porrigatur. 48
 Fascia cubitalis vt sit applicanda. 48. 49. 51
 Fasciæ pectoralis, ac brachialis diductio, & commoda. 49. 51
 Fascia regia quæ sit, quidve commodi curtorum insitioni præstet. 84

<i>Fasciæ regiæ situs.</i>	51.48
<i>Ficus, vt olea sit inferenda.</i>	2
<i>Fines agendorum antequam agas diligenter sunt ponderandi.</i>	1
<i>Finis opus, & consilia dirigit.</i>	2
<i>Fluxiones vt inhibeantur.</i>	24
<i>Forceps columnalis quis vocetur, quid profit, eum que adhibendi modus.</i>	79. 80
<i>Fortitudo vera in quo consistat.</i>	66
<i>Friciones vt hæmorrhagiam sistant.</i>	24
<i>Friciones vt tabi medeantur.</i>	40
<i>Frigus externum qua violentia partes viuentes enecet.</i>	71
<i>Foramina narium que sint elegantiora.</i>	75
<i>Foramina narium noua vt sint exculpèda sedulo.</i>	77
<i>Foramina narium difficilius rectè, quam res vlla alia perfici possunt.</i>	78

G

G <i>Angræna quid sit, vnde generetur, vt cognoscatur, & curetur.</i>	21. 22
<i>Gangræne causa est inflammatio vehementior.</i>	22
<i>Gangræne vtrum præsentis potius, an verò hæmorrhagiæ simul ingruenti sit obuiam eundum.</i>	25. 26
<i>Globulus nasi qui sit.</i>	75
<i>Glutinantium facultas que.</i>	59. 60
<i>Gossypium vstum quamuis hæmorrhagiam compescit.</i>	92

H

H <i>Hæmorrhagiæ causa, pericula, quando difficilius curetur, quæve ætate, anni tempore, corporis temperie sit frequentior.</i>	23
<i>Hæmorrhagiæ duplex est curatio.</i>	24
<i>Hæmorrhagia deligationibus sepe solis sistitur, item quiete.</i>	24. 51
<i>Hæmorrhagia vt à Natura coerceatur.</i>	24. 25
<i>Hæmorrhagiæ quantum, & quæ conducat victus ratio.</i>	25
<i>Hæmorrhagia vtrum potius, an verò ingruens parti Gangræna sit curanda.</i>	25. 26
<i>Hepati cur in Cacoehymia præcipue sit consulendum.</i>	8
<i>Hiera frigidis, & humidis, conducit.</i>	6
<i>Hirudines quando sint vsurpanda.</i>	23
<i>Hirudines temperamento frigido, & sicco sunt proficua.</i>	7
<i>Hominum maxima in rebus inueniendis cecitas.</i>	28
<i>Hominum opiniones vanæ vnde exoriantur.</i>	59
<i>Humani ingenij inconstantia maxima.</i>	94

I <i>ndorum in corporibus suis indurandis pertinacia.</i>	66
<i>Inflammatiō vt caueatur in vlceribus.</i>	18
<i>Inflammatiō Gangrænam præcedit.</i>	22
<i>Inflammatiōnis causæ symptomata, pericula, curatio, diæta, & quando potissimum ingruat.</i>	22
<i>Ingenij humani inconstantia quanta sit.</i>	94
<i>Insitio arborum, restitutionem curtorum dirigit.</i>	2. 72
<i>Insitio arborum quos scopos respiciat, hæc quos.</i>	2. 72
<i>Insitionis qui, & quot sint scopi.</i>	2
<i>Insitionis modus agendi.</i>	13
<i>Insitionis nouus modus Columellæ.</i>	2
<i>Insitioni in quo anteeat curtorum chirurgia.</i>	3. 41
<i>Insitio, & curtorum chirurgia vt inuicem differant.</i>	41. 73
<i>Insitus firmiter truncis insigitur, quam qui huic innatus est à teneris surculus.</i>	59
<i>Instrumenta quæ sint curtorum reparatori necessaria.</i>	13
<i>Instrumenta frustanea sunt, nisi à fine operis dirigantur.</i>	2
<i>Instrumenta varia curtorum insitioni necessaria.</i>	44
<i>Intercipientia quæ, & qualia.</i>	12
<i>Interitus subitus subitam præsupponit generationem.</i>	41
<i>Inuenire aliquid quam sit difficile.</i>	28
<i>Inuidorum hominum certissima merces.</i>	90
<i>Isatis satina quantum in partibus iungendis possit.</i>	60
<i>Iuuentuti par est ætas.</i>	23

L

L <i>abia traducis quæ sint.</i>	34
<i>Labiorum curtorum insitio quanta affinitate narium reparationi iuncta sit.</i>	86. 90
<i>Labiorum curtorum insitio quantum illa sit inferior.</i>	86
<i>Labiorum curtorum ad insitionem ritè obeundam quæ chirurgis molienda sint.</i>	86
<i>Labiorum curtorum curatio variat pro eorum varietate, & quot eorum sint genera.</i>	86
<i>Labia leporina quæ dicantur, & eorum differentia, ac causa.</i>	86
<i>Labiorum leporinorum quæ sit curatio, quam facilis, & vt sit instituenda.</i>	86
<i>Labia leporina vt ab Agyrty Germanicis redintegrentur.</i>	86. 87
<i>Labia leporina vt verè vniantur.</i>	86. 87

Labia

I N D E X.

Labia leporina tum arte, tum natura curantur. 87
Labia leporina cur, ac quomodo primò sint exco-
rianda: quousque. 87
Labia leporina quomodo deinde consuenda sint:
ubi acus sint transfigenda: & cur suturæ citò
sint dissoluenda. 87.88
Labia leporina iam consuta vt ulterius curanda
sint. 87
Labia leporina quibus glutinantibus intus. & ex
tra sint consolidanda. 87
Labijs leporinis ut cicatrix iuenusta obducatur.
 88
Labia cicatricosa; quæ uocentur. 86
Labia cicatricosa à quibus causis dependeant. 88.
 89
Labia cicatricosa in quibus labijs eueniant. 88
Labia cicatricosa quam sint turpia, & nox ia, tum
sermoni, & dentibus, tum sibiipsis. 88
Laborum cicatr. curatio. 86.88
Laborum cicatr. curatio quibus iuuetur. 89
Laborum cicatr. curationis finis ultimus, ac ve-
rus. 89.90
Laborum cicatr. differentia plurimæ: & quæ fa-
ciles, quæ uerò minus curatu sint: & quomodo
adimantur. 89
Labia cicatr. ut, ubi, quantumve incidenda sint,
 89
Laborum cicatr. callo inciso quæ medicamenta ap-
plicanda sint. 89
Laborum cicatr. deligationi, ac compressioni quã
diu uacandum sit. 89.90
Labia uere curta sola insitione reparantur, et cur,
eodemque quo nares traduce. 86.88.90.91
Labia uerè curta numquam, nisi narium prius in-
sitione aliquoties attentata refici possunt. 90
Laborum uerè curtior. exiguus defectus, cur mini-
mè compensandus sit à Medico. 90
Labia insigniter mutilata reficienda solum sunt:
& unde trad. sit demendus, & cur alius pro
infernis, alius supernis labijs. 90.31
Laborum curtiorum tradux cur callo prius duro
muniendus sit, & quomodo postea inserendus,
quibus acubus. 90
Laborum curtiorum trad. quando à matre sua sit
separandus. 90
Laborum curtiorum trad. cur tardius coalescat,
utque confirmandus, ac fasciandus sit. 90
Labijs superni longitudo à quo constituatur. 35
Letitia quantopere uires augeat. 64
Laudabilia sunt quæ periculosa. 41
Leoninus nasus quis sit. 75
Lichenum remedium est ulmus. 60
Ligaturæ dolorificæ hæmorrhagiam curant, &
ut sint administrandæ. 24
Ligatura regia, & lateralis, seu catholica in tecto-
rio noui nasi quæ dicatur, & quem usum eius
conformationi præbeat. 83.84

Linteamen cicatrizans egregium. 37
Lux diurna aptior est chirurgus operanti, quam
candela. 10

M

Magnanimitas uera quæ dicatur, & eius
 exempla. 65.66
Matutinum tempus quam, & cur Chirurgicis ope-
rationibus sit idoneum. 50.51
Medicamenta sunt duplicia, chirurgia, & phar-
macia. 5
Medicamentis ut prudenter utendum sit. 24
Medicina actiua sunt partes tres, & quæ: non
autem omni morbo conueniunt. 5
Medicina partes omnes ita coherent, ut nequeant
ullo pacto seiungi. 58
Medicina nemini est deneganda, & cur à Deo sit
creata. 8
Medici eruditi officium. 26
Medici munus duplex. 4.5
Medico non quod debet, sed quod licet, agendum
est. 5
Medicum quæ spe sua frustrentur. 4
Medicus ut medicamentis uti diuersis debeat. 24
Mediocritate nihil est aptius ad operandum. 17
Melancholici offenduntur ualdè à coitu. 7
Melancholicis cur uinum incommodet nigrum,
dulce, proffit autem somnus. 7
Melancholicorum cura qualis esse debeat. 7
Membrana carnosæ unde sit dicta. 12
Membrantarum essentia in frigiditate, & siccitate
posita est. 61
Monachi cuiusdam historia, cui auris fuit resarta.
 93
Morbus neglecto corpore non potest curari, sed au-
getur potius, & cur. 4
Morbus gallicus quid sit: eius causa, signa, diffe-
rentia, curatio. 5.8.9
Morbus Gallicus gangrænæ author est. 22
Morbi non semper omnibus tribus curatiua instru-
mentis indigent pro sui curatione. 5
Mortificatio partium quid sit. 21
Morbis uiolētis cur magis partes actionis effectri-
ces infestentur, quam quæ ab his remotæ sunt.
 66
Mulier cur dignitate cedat uiro. 41
Multitudo, confusionis mater est. 75
Musculorum vulnera fortius exsiccantibus opus
habent. 35
Mystaces in quo curtiorum transplantationi ob-
sint. 44
Myxæ narium quæ sint. 75

N

Nares cur ita frigeant. 54
Nares primum respirationis sunt instru-
mentum,

I N D E X.

mentum, & cerebri emissarium. 54.61
Narium differentia infinita sunt, & quarumnam forma sit naturalior, & ex quibus confletur. 75
Narium longitudo quae sit debita, & ut hanc in nouis possimus assequi. 75
Narium globulus quis sit, quod septum, seu columna, quae alae, & earum aequa definitio. 75
Narium quae foramina sint elegantiora. 75
Narium resectio labiorum, ac aurium regeneratio ni Author extitit. 86.90
Nares curtae cur, quomodo, & quibus ante traducis insitionem sint excoriandae. 44
Narium utraq; superficies quantum inuicem dissideant, & cur interna tardius, quam externa consolidetur. 60.61
Nares cur tam difficulter cum traduce coalescant. 54
Nares nouae quo potissimum tempore cicatrice firmantur. 62.63
Nares nouae cur ubi rite coaluerunt, tenacius reliquis totius partibus haereant. 59
Nares non natura, sed arte informandae sunt. 3.74
Nares curtae facilius conformantur, quam inseruntur. 10
Narium efformatio qualis sit. 55.74.75
Nares nouae ut probe efformentur. 75.76.77.83.84
Narium rothones ut bene conformentur. 77
Nares nouas quantum caro eluxurians infestet, et cur tam sit sedulo ea, quomodo, ubi, quoties admenda. 77
Nares nouae quibus medicamentis sint tractandae. 77
Narium cavitates tardius, ac acrius quam ullum aliud efformatur. 78
Narium colliculi ut in alis nouis addantur. 82
Narium insitio, & adaptatio, cur tantis sit obiecta difficultatibus. 54
Nares cur saepe mutilae fabricentur. 72
Nasus leoninus quis sit. 75
Nasi noui color faedus quo Mangonio sit corrigendus. 85
Nasus nouus quantopere apricatione in Sole aestiuo excolatur, & quando sit, ac quomodo insolandus. 85
Nasi noui cicatrix inequalis ut corrigenda sit, & ut procreetur. 85
Natura non ortui solum, sed & conseruationi rerum studet. 3
Natura in partibus, & construendis, & ornandis industria singularis. 85
Natura in quo a curtorum Chirurgo superetur. 3
Nobiliora primas semper tenere debent. 41
Nobiliora tardius semper alijs perficiuntur. 41

O

Olea ut fico sit inserenda. 2
 Opinionibus uanis hominum quae ansa prebeatur. 59
 Opus artificem, & hoc finis suus commendat. 3
 Oxyfacchari uis eximia in sedanda siti. 63

P

Paci arma famulantur. 3
 Pars cutis propriae expers cur debilitetur. 12
 Partes nostrae quouis anni tempore coalescunt. 41
 Partes sentiunt, & uiuunt vi caloris. 21
 Partes uiuentes facile ob extremi frigoris iniuriam emoriuntur. 71
 Partes dissitae, ubi bene consolidentur, pertinacius quam unquam antea cohaerent. 59
 Partium formandarum materia, nec abundare, nec deficere debet. 3
 Partium plurimi pluris uenustatem, quam utilitatem faciunt. 90
 Pericula coniuncta operationem commendant. 41
 Pharmacia quid sit. 5
 Pharmaca uentriculo officiant, & quam a multis fastidiantur. 37
 Phlictenarum in area traducis causa, ac curatio. 36
 Pituita ut praeparetur, quibus purgetur, purganda est fortioribus saepius iteratis. 6.7
 Pituitosis quando uenae sectio obsit. 7
 Plethora duplex est, & eius causa, differentiae, curatio. 5
 Plethora benigni etiam humoris periculosa. 4
 Porrigo unde producat. 43
 Posca Graecorum ut sit paranda. 12
 Posca optimum est repellens in uulneribus. 12
 Praecipitati usus, & praeparatio. 22
 Principium omne graue. 27
 Pueritia trad. quae sit, & eius indicia. 38.42
 Puluinaria ex plumis peiora sunt his, quae ex lana, aut gossypio conficiuntur. 10
 Purgantia quae sint, & quomodo vacuent, quantumque noceant non praesente analogo. 5
 Purgantia cur in corpore cal. & sicco mitia, & quae esse debeant. 5.6
 Purgantia humoribus peccantibus sunt analogae. pagina 8
 Putrido iunctum necessario quoque putrescit. 8

Q

Qantum agendum a quibus dirigatur. 22. 23

R

Radix cutis trad. quae dicatur. 34
 Ratio recta scientiarum omnium magistra

I N D E X.

<i>Stra est.</i>	30	<i>Suturarum duæ sunt species.</i>	79
<i>Rationis comes est experientia.</i>	30	<i>Suture pro partium uarietate uariandæ sunt.</i>	53.
<i>Remedia sunt duplicia, chirurgica, & pharmacia.</i>			79
pagina	5	<i>Suture quænam partis saluti sint aptiores.</i>	54
<i>Renum dolor quomodo ex decubitu, & quando inducatur, & leniatur.</i>	60	<i>Suture qua debeant lege, ac modo assui.</i>	55
<i>Repellentia quæ, quot, & qualia sint: ubi ponenda, ut agant.</i>	12.20	<i>Suture cur nonnumquam, premantur & relaxentur, & quando, quoque ordine, quibus instrumentis, ac cur sint a medio soluendæ.</i>	61.62
<i>Repellentia administrandi modus.</i>	12.13	<i>Suture quænam prius, quæ posterius coalescunt, huiusque rei uarietas.</i>	62
<i>Repellentia ne incalescant, semper est attendendum.</i>	19	<i>Suturarum finis.</i>	46
<i>Res non naturales. necessario corpora nostra immutant.</i>	4	<i>Sutura laxa quæ dicatur, & eius in trad. insertionis utilitas.</i>	45
<i>Res non naturales curam aut iuuant, aut tardant.</i>		<i>Suture peculiare in associando curis traduce, & cur, ac quomodo à vulgaris discriminentur.</i>	53.
pagina	4		54
<i>Respirationi dicatæ sunt nares.</i>	54.61	<i>Symptomata in vulneribus quando deferueant.</i>	42
<i>Rhabarbarum bilem, pituitamque crudam, & aquosam educit.</i>	6		
<i>Rothones narium, qui sint, & ut in nouis rectè efformentur, caroque ibi cur subinde noua pullulet, & cur continuo eximenda sit.</i>	76.77		

S

S anguis cur in adolescentibus tantum exuberet.	23
<i>Sanguis frigidus, & fibrosus, ineptus est ad fluxum, utque tum hic, tum ei contrarius dignoscatur.</i>	24
<i>Sanguinis impetus ut sit frenandus.</i>	24.30
<i>Sapientissimi multa, non omnia sciunt.</i>	28
<i>Scientiarum origo, & propagatio.</i>	27
<i>Scientiarum indagatio quam sit difficilis.</i>	28
<i>Scientiarum dignitas unde aestimetur.</i>	41
<i>Scientiarum omnium magistra est ratio.</i>	30
<i>Scientis munus.</i>	26
<i>Senectus traducis quando ingruat.</i>	38.42
<i>Senectus cur huius insitioni tam sit inimica.</i>	43
<i>Senectus unicuique morbus rei est.</i>	43
<i>Sermocinatio continua caput excalfacit.</i>	63
<i>Sermonis excellentia insignis.</i>	88
<i>Sicca sanguinem sistunt.</i>	26
<i>Sitis quantum proffit corpori cacochymo.</i>	7
<i>Sitis quomodo respiratione impedita oboriatur, & quibus restinguatur.</i>	67
<i>Somnus humectat.</i>	7
<i>Somnus melancholicis multum prodest.</i>	7
<i>Stigmata papularum medicamentis ulmi delentur.</i>	60
<i>Stuppacæ plagellæ quales aptæ sint hæmorrhagiæ sistendæ.</i>	14.30
<i>Suppurationis terminus unde sit desumendus.</i>	35
<i>Suppurantia inflammationem cauent, & quæ agant alia.</i>	18
<i>Suppurantium differentia uariæ, uerusque utendi modus.</i>	18.19
<i>Suppurantia cur hyeme ualentiora requirantur.</i>	

	T
T abi ut medendum sit.	40
<i>Temperamentum εὐκρατον quid sit.</i>	5
<i>Temperamentum cal. et humidum quòd sit, quod Plethoræ est causa.</i>	5
<i>Temperament. cal. & sicc. quale sit, utque sit remittendum.</i>	5.6
<i>Temperament. frig. & hum. quam sit malum, & ut curandum, eius fons.</i>	6
<i>Temperament. frig. & sicc. quibus emendetur.</i>	7
<i>Theodori Græci magnanimitas.</i>	65
<i>Totum non extat citra partes.</i>	91
<i>Tubalorum, qui narium conformationi deseruiunt, descriptio, numerus, materia duplex, munus, tempus immittendi, uariatio.</i>	81.82.83

V

V acuatio corporis neutiquam fortuita esse debet.	4
<i>Vasorum brachij numerus, & diductio.</i>	11
<i>Venæ sectio peculiare est remedium plethoræ, quæ que alia conferat corpori.</i>	5
<i>Venæ sectio quando offendat pituitosos.</i>	7
<i>Venæ sectio inflammationem ut reuellendo sanet.</i>	22
<i>Venæ sectionis quis modus seu quantitas.</i>	22.23
<i>Venæ sectio quando prohibeatur.</i>	24
<i>Vena iecoraria secta unde sanguinem educat.</i>	5
<i>Ventriculus frigidus ut alterandus sit.</i>	7
<i>Venus cur biliosis sit infensa.</i>	6
<i>Venus cur pituitosis sit infensa.</i>	7
<i>Venus melancholicis multum damni gignit.</i>	7
<i>Ver adolescentiæ æquiparatur.</i>	23
<i>Veritas magis elucescit contrariis iuxta se positis.</i>	26
<i>Vertiginis sæpè causa, est praua purgatio.</i>	5
<i>Vestitus insititius quis sit, & quam insitioni curtorum necessarius.</i>	47

I N D E X.

<i>Vestitus insititiy partes variæ, officia, atq; ad præ-</i>		<i>tis solius opus est.</i>	49.50.89
<i>sens negocium accommodatio.</i>	48	<i>Vnio partium sui communiõne sanguinis tanquam</i>	
<i>Vestitu insititio quando, ac quomodo ager sit ve-</i>		<i>glutine.</i>	52
<i>stiendus, & cur sæminalibus etiam sit induen-</i>		<i>Vnio quibus acceleretur, aut tardetur.</i>	54.59.
<i>duus.</i>	51.48		61.62.63.67.69.90
<i>Vestitus insititius cur dolorem inferat corpori, &</i>		<i>Vlmi insignis in vulneribus, & lichenibus sanan-</i>	
<i>ut huic occurratur.</i>	67	<i>dis efficacia.</i>	60
<i>Victus ratio egris, & sanis, confert plurimum.</i>	5.	<i>Vnio inducta pertinacius, quam prius erant, par-</i>	
	23	<i>tes copulat, & huius causa.</i>	59
<i>Victus quanam ratio curtorum refectioni sit ne-</i>		<i>Vnio cur diuersis diuersè, & quibus plerumque</i>	
<i>cessaria.</i>	5	<i>maturius succedat.</i>	61.62
<i>Victus ratio quæ bilitas competat.</i>	6	<i>Vnio quo potissimum tempore succedat.</i>	62.81
<i>Victus ratio quæ pituitosis competat.</i>	7	<i>Vulnera aræ, ac trad. duplicia, ut sunt, ita tractan-</i>	
<i>Victus ratio quæ melancholicis commoda.</i>	7	<i>da sunt bifariam, & ut nouum, ut antiquum.</i>	
<i>Victus ratio quæ Cacoehymis commoda.</i>	8		34.35
<i>Vigiliæ quibus cum incommodis semper coniun-</i>		<i>Vulnera carnis cur ualidius exsiccantibus sint cu-</i>	
<i>ctæ sint.</i>	67	<i>randa.</i>	35
<i>Vinum nigrum, crassum, dulce, cur melancholicis</i>		<i>Vulnera cur diuersimodè consuantur.</i>	53
<i>noceat.</i>	7	<i>Vulnera quibus medicamentis citò coadunentur.</i>	
<i>Vinum cum Guaiaco paratum, quantum proffit</i>			60
<i>morbo infectis Gallico.</i>	9	<i>Vulnera putrida, flaccida, et marcida carne scaten-</i>	
<i>Vinum ὀλυγορόρον quale.</i>	20.26	<i>tia, ut sint sananda.</i>	36
<i>Violentum nullum est durabile.</i>	41	<i>Vulnera sicca sanitati sunt proxima.</i>	61.94
<i>Vires medici operam dirigere debent.</i>	22	<i>Vulneratæ partes ut ab affluxu humorum saluen-</i>	
<i>Vires quantopere ob uigilias concidant.</i>	67	<i>tur.</i>	12.17
<i>Vitis tribus modis inferi debet.</i>	52	<i>Vulneratæ partes ut ab inflammatione saluentur.</i>	
<i>Vlcus sicco gaudet.</i>	35		18
<i>Vlcerum malignorum causa.</i>	9	<i>Vulneratis cur motus sit uitandus.</i>	11.17
<i>Vlceris Dysepulotici causa.</i>	21	<i>Vulnerum symptomata quando deferueant. pa-</i>	
<i>Vlmi lachryma quæ dicatur.</i>	60	<i>gina</i>	42
<i>Vnio partium, natura, sed decora, & congrua ar-</i>		<i>Volenti nihil difficile.</i>	65

● E Λ Ο Σ.

Lectori Beneuolo S.

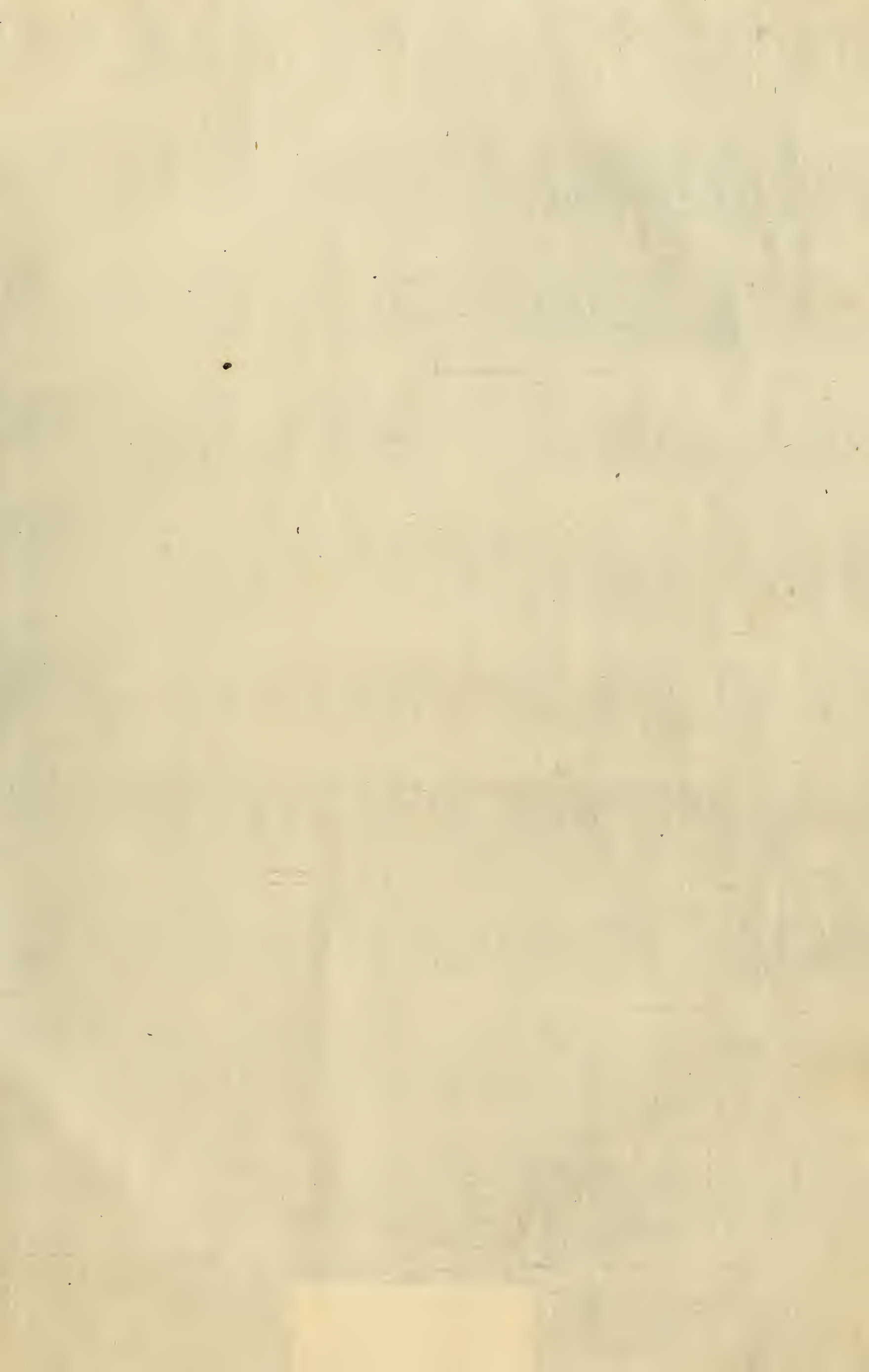
Grauiores à Typographo in toto nostri operis cursu errores admissi, qui Legentis animum retardare non-
 nihil possent, hic adscribere placuit. Leuiores reliquos quique tum in accentibus aduerbiorum candæ
 appendendis, tum periodis (vt vocant) in commata, seu incisa, ac κῶλα seu membra dispertiendis irre-
 pserunt, Lector pro tua humanitate singulari excusare, interpretari amicè, & politioni etiam admota lima
 emendare non dedignaberis.

Libri autem primi Menda emendentur hoc pacto.

Pag.	Lin.	Erratum.	Correctio.	Pag.	Lin.	Erratum.	Correctio.
1	34	nec quod.	nec, quod.	35	41	labijs.	labij.
2	18	actones	actiones.	35	42	una.	una.
2	38	Aristotiles.	Aristoteles.	35	47	nequaquam.	nequaquam.
3	55	sola ut homo utrin- que palp ebras.	sola, ut homo, utrinque.	35	in marg. Defal.		Vesal.
4	2	coeunt. Rufus.	coeunt, Rufus.	35	ubi ubi hi.		ubi hi.
4	19	Μυξαυ latini mu- corem Hippocr.	Μυξαυ (latini mucorem) Hippocr.	25	25	ipfos nimirum,	ipsa nimirum.
4	42	homini.	hominem.	25	commune.		communem.
5	41	feroci dentes.	feroci, dentes.	26	19	hac.	hac.
6	15	conseruant.	conseruent.	29	24	ensus.	sensus.
6	56	artis.	arcis.	34	47	hæc uera.	hæc uerba.
9	4	discernunt.	discernunt?	34	32	aspernanda.	aspernanda.
10	49	flexuosus.	flexuosas.	38	15	positæ, sunt.	positæ sunt.
11	10	collocat ipsum.	collocat, ipsum.	49	προφυλακτικῶν.		προφυλακτικῶν.
11	24	discissoq; pectore.	discissoque pectore.	41	19	rationem.	ratione.
11	42	dignitatem.	dignitate.	42	12	sanitatem corporū.	sanitatem, corporum.
11	47	ret ernat.	referunt.	42	13	inuestigandi.	inuestigandæ.
11	53	plendorem.	splendorem.	42	34	ue.	uel.
11	56	præcipium.	præcipuum.	44	21	uigessimum.	uigessimum.
12	14	paulo.	paulo.	46	25	Oliuæ.	Oliua.
12	33	consta, conspicitur	consta conspicitur.	47	39	operatione.	operationem.
13	35	aliquo.	aliquo.	50	14	altius.	alicuius.
16	9	Eaunciat.	Enunciatur.	50	25	ea quæ.	ea, qua.
16	30	mirum sit.	mirum si.	50	43	repellitur hac.	repellitur hac.
17	21	inimicum primum.	inimicum, primum.	51	4	præscripto si.	præscripto, si
18	49	litteris.	litteris.	55	16	deflectet.	deflectat.
19	46	recta.	recta.	55	32	alias præsertim.	alias, præsertim.
28	9	imnuti ssimis.	minutissimis.	59	21	uitis cum	uitis, cum.
29	9	suffucatione.	suffocatione.	60	52	quàm.	quam.
21	10	instilles quoniam.	instilles: quoniam.	61	21	deliucatione.	delineatione.
21	21	hic	hic.	61	24	dium.	diu.
22	8	recta.	recta.	61	34	nosce.	nosse.
23	40	dogma.	dogma.	63	18	feris.	feri.
24	5	recta.	recta.	63	39	iuniones.	iuniores.
24	39	modo alio quouis.	modo alio quouis.	63	46	recindimus.	rescindimus.
24	45	ac	hac.	55	51	propaginem, haud.	propaginem haud.
25	15	recta.	recta.	64	28	occuramus.	occuramus.
24	35	substantia pumicis.	substantiæ, pumicis.	65	19	Effluxo quot.	Effluxo, quod.
26	14	cur cum Galeno.	cur contra Galenum.	66	4	σεφαναια.	σεφαναια.
26	47	attonitum, & con- uulsam.	attonitus, & conuulsus.	68	43	uertitur.	uersatur.
26	54	quo recta.	quò recta.	69	21	præcium.	pretium.
27	5	alias.	alias.	70	7	boni nam.	bouinam.
27	30	præsta.	præsto.	70	15	uiuculis.	uinculis.
28	53	sic atque fulerum.	sic atque fulerum.	71	37	quæ partes.	quo partes.
29	37	quidam.	quædam.	72	24	ægri lopis.	ægilopis.
30	13	aereis.	aeris.	73	20	cruri.	crure.
30	48	digenter.	diligenter.	75	56	eum.	cum.
31	26	pone.	pone.	76	44	morte.	mortem.
32	9	apperhendi.	apprehendi.	77	13	hos.	os.
32	21	recta.	recta.	78	9	effet.	esse.
32	20	alio.	aliò.	80	51	modo.	modo.
33	21	ficunt.	sicut.	82	2	ad hac.	ad huc.
34	38	excarnes sint simiæ demonstrent.	excarnes sint, simiæ demon- strant.	82	17	conferto.	collato.
				84	48	reluctare.	reluctari.
				88	48	euineant.	euincant.
				89	48	restituti.	restitutæ.
				93	1	desueuerit.	desauerit.

Libri secundi errores sic corriguntur.

Pag. Lin.	Erratum.	Correctio.	Pag. Lin.	Erratum.	Correctio.
1	36 peritionibus.	periti oribus.	50	13 effingimur.	effingimus.
2	37 nona.	noua.	51	Numerus pagine 53.	51.
2	similitune.	similitudine.	51	8 pespectis.	perspectis.
3	38 ministrę.	ministri.	51	11 tutor.	tutor.
4	2 expiratione.	expiatione.	51	13 qualiscunque.	qualescunque.
4	24 integra saltem.	integra saltem.	52	20 securitatis.	securitati.
5	50 pertimescamus plurimum nisi.	pertimescamus plurimum nisi.	53	9 distingui.	distingui.
6	1 Dorag.	Borrag.	53	22 adradat.	abradat. & sic consequenter ubiuis legatur.
6	10 Cicher.	Cichor.	54	13 distentanea.	diffentanea.
6	16 Rharbaro.	Rhabbaro.	54	44 adrades.	abradas.
6	22 pemistus.	permistus.	55	24 scindentur.	scindetur.
6	30 Vapore.	Vapores.	56	1 dic.	fic.
6	44 Lenter.	Lentor.	57	1 nox.	mox.
7	8 Trochiscus.	Trochiscis.	59	21 quisquam.	quicquam.
9	2 exuscit.	exuscitet.	59	36 Vsqueque.	Vsquequaque.
9	6 iubranda.	uibranda.	59	44 imitatur.	innitatur.
12	13 immoderatio.	immoderatio.	60	2 Phylomunculus.	
12	24 Cichonij.	Cichonij.	60	11 folliculam.	folliculum.
12	25 nuces, cupressi.	nuces cupressi.	61	11 perspicet.	perspiciet.
13	44 subiectis.	subiectis.	61	13 suppuratio autem.	suppurantia autem.
15	10 edoctos.	edoctis.	61	15 Brunali.	Brumali.
18	22 quamcissimę.	quam citissimę.	64	3 aliquas.	aliqua.
18	34 conficiuntur.	conficiatur.	64	11 excitaris.	excitatis.
20	29 uiri.	uini.	64	51 incutricem ducere.	cicutricem inducere.
20	41 ολυγοφορον.	ολιγοφορον.	65	44 tyranididij.	tyrannididij.
21	12 perniciosam.	perniciosum.	66	6 hic.	hęc.
23	31 reliquuntur.	relinquuntur.	66	46 humores.	humoris.
24	24 seruiat.	seuiat.	67	1 loro.	loco.
24	56 obijce.	obice.	67	4 ab.	ob.
25	23 Madich.	Mastich.	67	21 natura.	naturali.
26	24 constitutas.	constitutos.	67	52 summo.	somno.
26	28 latissimę.	latissimę.	68	41 eam.	ea.
26	37 administradi.	administrandi.	68	51 habens.	labens.
27	1 constans, est.	constans est.	69	5 Tandę.	Tardę.
29	8 denudetur.	denudentur.	69	5 ab.	ob.
29	48 obripuerit, acerbius.	obripuerit acerbius.	69	fore.	foret.
29	56 praragare.	prorogare.	70	14 ac.	ad.
31	21 externę.	externa.	70	20 eorpum.	carpum.
32	10 illa.	illuo.	70	53 & calorque.	calorque.
32	21 molem.	moles.	72	22 Hos.	His.
32	22 imminui.	imminuatur.	73	51 prius apta.	prius, apta.
35	6 excitatione.	exiccatione.	75	45 superiori.	superioris.
35	37 transferamus.	transeamus.	75	53 depressas.	depressos.
36	26 hęc.	huc.	76	46 obliquę.	obliquę.
37	21 caccabo.	cacabo.	78	6 tringinta.	triginta.
37	14 cribat.	cribrat.	81	32 subulis.	tubulis. sicque deinceps.
37	40 securitari.	securitati.	84	25 summa.	summa.
39	40 insitius.	insititius.	84	49 intentam.	intentatam.
40	19 consiliat.	conciliat.	85	43 quę quę.	quę quę.
43	36 singulos.	singulis.	87	56 quę naturali lege unica.	quas unicas.
43	42 somnium.	somnum.	88	33 concilient.	conciliet.
44	26 tondamus.	tondeamus.	88	51 si quamplurimum.	sic quamplurimam.
47	30 dispertiuntur.	dispertiuntur.	90	6 gratiam.	gratia.
47	17 fœminalia.	feminalia. & sic posthęc.	39	39 acceperis.	occeperis.
50	3 commutamus.	committamus.			

1.90-1517.T

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE

f RD
118
T12

HARVARD UNIVERSITY
Library of the Medical School

THE WARREN LIBRARY

Dr. John Warren

1753-1815

Dr. John Collins Warren

1778-1856

Dr. Jonathan Mason Warren

1811-1867

Dr. John Collins Warren

1842-1927

Dr. John Warren

1874-1928

